ספרי מוסר

חיה באמונה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חיה באמונה

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חיה-באמונה/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א' - דעו והאמינו בכחכן! 6
ג. ישראל הם "בנים" לה' 8
ד. אין שמחה כידיעה זו שאנו בנים לה' . . 9
ו. בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו . 18
ז. כוחן של הנשים חזק ומכריע, וכגודל כחן - גודל נסיונן 18
ח. דעו את מכובדותכן - בידיעה זו תלויה יציבותכן 19
ט. סיפור נפלא להמחשה 20
י. מדור הנשמה בגוף כמדור האדם בארוות סוסים 22
יא. לעולם לא תגיעי לספוקך במלוי רצונך לערכי עולם הזה אלא רק בערכי עולם הבא 23
יב. משלו המאלף של הסבא מקלם זצוק"ל 23
יג. המחשתו הנפלאה והמפרסמת של הרב דסלר - עולם הזה ביחס לעולם הבא . . . 25
יד. עונג אמיתי לעומת ענג מדומה 26
טו. ככל שחיים בערכים גבוהים - הערכים הקטנים מתגמדים ונעלמים - משל נפלא להמחשה 26
טז. משל נוסף לרעיון הנזכר במשל הקודם 27
יז. ידיעת המכובדות נחוצה למצות הבטחון בה' 29
יח. סיפור נפלא להמחשה היאך להביט על הנהגת ה' כשהיא תמוהה 31
יט. הנהגת ה"אשליה" – היאך לראותה בעין של אמונה 33
כ. ה' נתן וה' לקח – ה' נתן כדי שיהא לו מה ליקח - סיפור 34
כב. אם את חברנו יש לדון לכף זכות על אחת כמה וכמה את הבורא 37
כג. ידיעת המכובדות והיקרות מאפשרת להיות בשמחה תמיד 38
כד. ידיעת יקרותנו ומכבדותנו היא בלבד שתנסך בנו "תקוה לטובה" 38
כה. ידיעת המכבדות והיקרות נחוצה לנו מאד להתענג בתפלה לה' 39
כו. חביבות ה' ושעשועיו הוא מכל יהודי פרטי באשר הוא ולא רק מהכלל 40
כח. פתרון נפלא לסובלות מחוסר ביטחון עצמי 42
כט. מה שהכי חשוב לדעת! 42
ל. יקרות האדם תתגלה לעתיד בברור גמור 43
לב. חרטה מאוחרת שכבר לא הועילה . . 45

פרק ב' - הדרכה מעשית והתמודדות בשידוכין לאשה 47
הקדמה 47
א. קושי בהתאמת שידוך ופתרונו בדרך אמונה 51
ב. תופעת צער "האשליה" בזיווג 55
ג. כיצד להתיחס לרווקות ממושכת בעין של אמונה 55
ד. עד כמה להשתדל בעניני שדוכין 57
ה. כיצד להתפלל על שידוך? 57
ו. כיצד יהיה נוסח התפלה למתפלל על זווגו 57
ז. כיצד להתפלל על זיווג ובאופן שלא להתאכזב מהעיכוב? 58
ח. נוסח תפלה לשידוך מהשל"ה הקדוש 59

ט. עצות טובות למצא זיווג מתאים 59
"השפל עצמך וינשאך המקום" 62
י. זכתה לבן עבור החלטה להתעכב 64
יא. לאשה המחפשת את בן זוגה 64
יב. סיכום ועוד כמה פרטים למחפשים את זיווגם בקיצור נמרץ 65
יג. דעת תורה האם אפשר להקדים להשיא את הצעיר לפני אחיו המבוגר 67
יד. האם להימנע מלהנשא לבני נדה . . . 67
טו. בדיקת שמות הזוג להתאמה 68
טז. הנהגת יום החפה 69
יז. להקפיד על תשלום השדכן 70
יח. הנהגת ארוס עם ארוסתו ומשודך עם משודכתו 71
יט. לקצר ככל האפשר את הזמן בין הארוסין לחתונה 74
כ. כמה פגישות יש להפגש עד ההחלטה 74
כא. אין לזלזל בשום מצוה בשביל השתדלות לשאת אשה 76
כב. כשההצעה נראית וההורים מתנגדים 76
כג. עשה לך רב 78
כד. אין לגשת לשתי הצעות לסרוגין 79
כה. אין להפגש אלא לאחר ברורים 79
כו. בררנות מיותרת 80
כז. לא לפרסם את מהלך הפגישות וההתקדמות עד לאחר התנאים 82
כח. להמתין בסבלנות להחלטת הצד השני 82
פרק ג' - התמודדות בזוגיות ובשלום בית - לאשה 83
א. אסור להתחרט ולחוש אשמה באכזבת הזיווג 83
ב. שתי שאלות ושתי תשובות לאשה המאוכזבת מזיווגה 84
ג. אשה שנפל בחלקה בעל הלקוי במדותיו, פוגע, קמצן ועוד 86
ד. נסח תפלה לאשה שנפל בחלקה בעל לקוי במדותיו 87
ה. אין תכלית ומטרה יותר מזו לקבל את בעלך כמות שהוא מתוך אמונה 88
ו. סגלת "אין עוד מלבדו" עם בעל מאכזב 88
ז. גלוי האריז"ל במעלת המבוזה והנעלב 88
ח. עוד עצה לאשה שנפלה בבעל הלקוי במדותיו 89
י. האשה לא נועדה להחזיר את בעלה בתשובה 90
יא. האשה נועדה לעזר ולא לתוכחה . . . 91
יב. אין לאשה להתערב באופני עבודת ה' של בעלה 92
יד. לאשה חשדנית ו"קנאית" 94
טו. חכמות נשים בנתה ביתה ואיוולת בידיה תהרסנו (משלי יד, א) 95
טז. סכנה לשלוח בעל לכולל או לעבודה מתוך מריבה 95
יז. האבסורד!!! 96
יח. כדאי לתרום רבות למען שלום הבית לשם דוגמה אישית 98
יט. אין זו "חסידות" אלא "חסרות" [לשון השלה"ק] 98
כ. התורה - יסוד ה"שלום בית" 99
כא. עזר כנגדו 102
כב. יועץ משפחתי - צמוד! 104

כג. לא אני נצחתי ולא את נצחת - הוא נצח! 105
כד. הוא שהרס לנו את שלום הבית! . . 106
כה. ודבק באשתו - גם על חשבון עזיבת אביו ואמו 107
כו. לא לערב משפחה 108
כז. לאשה שנפל בגורלה בעל קמצן . . . 109
כח. לאדם שנפלה בחלקו אשה רעה או להפך 110
כט. אל יהיו גירושין קלים בעיניך 110
ל. אירוח זוגות - חרבן הבית 113
לא. התמודדות לאשה עם בעל בשעת גרושין או כשהתמוטט בפרנסתו ובבריאותו 114
פרק ד' - התמודדות הפרנסה - לאשה . 116
א. הדואג לפרנסתו דומה לדואג היאך יעביר את כספו מכיס ימני לכיס שמאלי 116
ב. התמודדות נכונה לאשה בעניני פרנסה 118
ג. סיכום התנאים הנצרכים לאפשר לאשה לצאת לעבוד 119
ד. דרך אמונה לפרנסה לבנות רווקות . 120
ה. אשה החפצה שבעלה יביא פרנסה ברווח - מה תעשה? 121
פרק ה' - שבת - חלקה המיוחד של האשה בשבת 124
מה מצבך בשמירת שבת קדש? 125
ימלא פי תהלתך 128
פרק ו' - הנהגות למניעת קירוב דעת וידידות 129
להלן כמה ידיעות נחוצות לאשה במקום עבודה 129
חובת השמירה על מרחק בעת העבודה 130
אסיפות בעניני העבודה 131
הדרך לעבודה וממנה 131
הלבוש בעבודה 132

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון CC BY-NC-SA 2.5 - אסור בשימוש מסחרי
בס"ד - כל הזכויות שמורות (c) ל הרב ישראל יעקב לוגאסי שליט"א
מדריך אמונה למעשה לאם ולבת בתפקידן ויעודן המיוחד להן
הרב ישראל יעקב לוגאסי שליט"א

פרק א' - דעו והאמינו בכחכן!

א. נשים יקרות! האמינו בכחכן!
בְּפֶרֶק זֶה נַעֲסֹק בְּיַחַס לָאִשָּׁה בַּתּוֹעֶלֶת שֶׁתָּבוֹא לָהּ בְּאִם תֵּדַע תָּבִין וְתַכִּיר עֶרְכָּהּ וּמַעֲלָתָהּ בְּמַהוּתָהּ וּבְתַפְקִידָהּ כְּאֵם וּבַת בְּיִשְׂרָאֵל!
כָּתַב הַצַּדִּיק הַגָּאוֹן רַבִּי צָדוֹק מִלוּבְּלִין בְּסִפְרוֹ צִדְקַת הַצַּדִּיק (קנד):
כְּשֵׁם שֶׁחַיָּב הָאָדָם לְהַאֲמִין בַּה' כָּךְ חַיָּב הָאָדָם לְהַאֲמִין בְּעַצְמוֹ - רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לַה' יִתְבָּרַךְ עֵסֶק עִמּוֹ, וְשֶׁאֵינוֹ פּוֹעֵל בָּטֵל, שֶׁבֵּן לַיְלָה הָיָה וּבֵן לַיְלָה אָבַד, חַס וְשָׁלוֹם, רַק צָרִיךְ לְהַאֲמִין כִּי נַפְשׁוֹ מִמְּקוֹר הַחַיִּים יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וַה' יִתְבָּרַךְ מִתְעַנֵּג וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בּוֹ כְּשֶׁעוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ.
נָבְאַר דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים כִּי בָּהֶם מָצָא יְסוֹד גָּדוֹל בַּיַּהֲדוּת, יְסוֹד שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בּוֹ.
בְּמַקְבִּיל לִדְבָרָיו נְצַטֵּט אֶת דִּבְרֵי הַמַּשְׁגִּיחַ הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יְרוּחָם מִמִּיר זַצַ"ל: אָסוֹן לָאָדָם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ חֶסְרוֹנוֹתָיו, אוּלָם אָסוֹן כְּפוּל לְאָדָם כְּשֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַעֲלוֹתָיו.
אָסוֹן לָאָדָם כְּשֶׁאֵינוֹ מוּדָע לַכֹּחוֹת הַטְּמוּנִים בּוֹ, לַכִּשּׁוּרִים הַנַּעֲלִים הַטְּמוּנִים בּוֹ, וְדִמּוּיוֹ הָעַצְמִי - שֶׁאֵינוֹ מְסֻגָּל לְהַרְבֵּה פְּעֻלּוֹת כְּשֶׁהָאֱמֶת הִיא שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כִּשּׁוּרִים וְכֹחוֹת לְאוֹתָן פְּעֻלּוֹת רַק שֶׁאֵינוֹ מוּדָע לָהֶם.

ספור המחשה לידע את ערכנו
לְמָה דּוֹמֶה הַדָּבָר?
בְּסֵפֶר "אַשְׁרֵינוּ" מוּבָא סִפּוּר הַמַּמְחִישׁ אֶת דְּבָרֵינוּ.
בְּאַחַת מִדְּרָשׁוֹתָיו הַמְאַלְפוֹת הֵבִיא הג"ר חַיִּים קְרֵייזְוִירְט זַצַ"ל אֶת דִּבְרֵי הַתַּנָּא רַבִּי עֲקִיבָא בַּמִּשְׁנָה (מסכת אבות פ"ג): חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם. חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם שֶׁנִּקְרְאוּ בָּנִים לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר "בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם".
הַמִּשְׁנָה כּוֹפֶלֶת בִּלְשׁוֹנָהּ לְכָאוֹרָה אֶת אוֹתָהּ אִמְרָה: חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל... חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם...

מֵאָז וּמִתָּמִיד הִתְקַשֵּׁיתִי, אָמַר הָרַב, מַה פֵּשֶׁר הַכְּפִילוּת בְּדִבְרֵי הַתַּנָּא, שֶׁבְּנוֹסָף לַ"חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל", הוּא אוֹמֵר גַּם "חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם"? מַהִי מַשְׁמָעוּת הַ"נּוֹדַעַת לָהֶם" הַנּוֹשֵׂאת בְּכְנָפֶיהָ "חִבָּה יְתֵרָה"? עַד שֶׁבָּא לְיָדֵי מַעֲשֶׂה, אֲשֶׁר בְּעִקְבוֹתָיו נִתְחַוְּרוּ לִי דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה.
וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה, כָּךְ הָיָה. בַּיָּמִים שֶׁקָּדְמוּ לְמִלְחֶמֶת הָעוֹלָם הַשְּׁנִיָּה, כַּאֲשֶׁר רֵיחַ אֲבַק - שְׂרָפָה כְּבָר נִשָּׂא בָּאֲוִיר, נִגַּשׁ אֵלַי יְהוּדִי וּצְרוֹר מִסְמָכִים בְּיָדוֹ. יֵשׁ לִי בַּקָּשָׁה, אָמַר הָאִישׁ: הַיָּמִים הֵם יְמֵי עֶרֶב - מִלְחָמָה, אַף אֶחָד אֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה יֵּלֵד יוֹם, וְכֻלָּנוּ חַיִּים בְּצֵל הַשְּׁאֵלָה מִי יִחְיֶה וּמִי יָמוּת. אִי - לְזֹאת, בְּרְצוֹנִי לְהַפְקִיד בְּיַד כְּבוֹד הָרַב מִסְמָכִים אֵלֶּה הַמְּעִידִים עַל פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּאַחַד הַבַּנְקִים בִּשְׁוַיְץ. כְּדֵי שֶׁאִם אָמוּת חָלִילָה בַּמִּלְחָמָה וְהָרַב שְׁלִיטַ"א יִשָּׂאֵר בַּחַיִּים, יוּכַל לְהַעֲבִירָם לִידֵי אֶחָד מִצֶּאֱצָאַי. בַּקָּשָׁתִי שְׁטוּחָה לְפָנָיו, שֶׁיּוֹאִיל הָרַב בְּטוּבוֹ לְאַתֵּר מִישֶׁהוּ מִצֶּאֱצָאַי וּלְהַעֲבִיר לְיָדוֹ אֶת הַמִּסְמָכִים, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לֵהָנוֹת מֵהַכֶּסֶף.
בְּחַסְדֵי שָׁמַיִם הִמְשִׁיךְ הָרַב לְסַפֵּר, שָׁרַדְתִּי אֶת הַמִּלְחָמָה, וּבְמֶשֶׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת תָּרְתִּי אַחֲרֵי יוֹרְשֵׁי הָאִישׁ, אַךְ לְלֹא הַצְלָחָה. וְהִנֵּה כַּעֲבֹר כְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנִים, בְּנָסְעִי בָּרַכֶּבֶת הַתַּחְתִּית בְּאַחַת מִמְּדִינוֹת אֵרְצוֹת הַבְּרִית, הִתְיַשֵּׁב לְיָדִי אָדָם שֶׁהַכָּרַת פָּנָיו עָנְתָה בּוֹ שֶׁהוּא עָנִי וּמְדֻכָּא בְּיִסּוּרִים. בְּמַהֲלַךְ הַנְּסִיעָה הוּא תִּנָּה בְּפָנַי אֶת צָרוֹתָיו, וְסִפֵּר בֵּין הַשְּׁאָר שֶׁהִגִּיעַ לְאַרְצוֹת הַבְּרִית כְּפֶלִיט לְלֹא מִשְׁפָּחָה וּבְלִי מְקוֹר. כַּיּוֹם הוּא מְשַׁמֵּשׁ כ"כְלִי קֹדֶשׁ" בַּעֲיָרָה קְטַנָּה וּמִתְפַּרְנֵס בְּקֹשִׁי.
מִשֶּׁסִּיֵּם אֶת דְּבָרָיו שְׁאַלְתִּיו לִשְׁמוֹ, וְכַאֲשֶׁר נָקַב בִּשְׁמוֹ חָזַרְתִּי וְשָׁאַלְתִּי הַאִם פְּלוֹנִי [אֲשֶׁר הִפְקִיד בְּיָדִי אֶת הַמִּסְמָכִים] הוּא קְרוֹב מִשְׁפָּחָה שֶׁלּוֹ. זֶה אָבִי! הֵשִׁיב הָאִישׁ. מִיָּד סִפַּרְתִּי לוֹ עַל הֵירוּשָׁה הַגְּדוֹלָה שֶׁהוֹרִישׁ לוֹ אָבִיו וּמָסַרְתִּי לוֹ אֶת הַמִּסְמָכִים. אֲבָל אֵין לִי כֶּסֶף לִנְסֹעַ לִשְׁוַיְץ, אָמַר הַבֵּן הַמַּפְתִּיעַ. אַל דְּאָגָה, אָמַרְתִּי לוֹ, אֲנִי אַלְוֶה לְךָ אֶת הַסְּכוּם הַדָּרוּשׁ.
הָאִישׁ מִהֵר לִנְסֹעַ לִשְׁוַיְץ וְשָׁם הִתְבָּרֵר שֶׁהַפִּקָּדוֹן הֵכִיל סַךְ שֶׁל שִׁשִּׁים רִבְעֵי מִילְיוֹן דּוֹלָר!
זֶה הָיָה לִפְנֵי כִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וּבְאוֹתוֹ פֶּרֶק זְמַן הָיָה נֶחְשָׁב לִסְכוּם אַגָּדִי!
וּבְכֵן נִתְבּוֹנֵן, הַבֵּן הַזֶּה, כָּל הַזְּמַן שֶׁלֹּא יָדַע מִירוּשָׁתוֹ הַמַּגִּיעָה לוֹ מֵאָבִיו, הֵיאַךְ נִקְרָא לוֹ, עָשִׁיר אוֹ עָנִי?
הַתְּשׁוּבָה.
בְּהֶחְלֵט קְרוֹי הָיָה עָשִׁיר, רַק שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא עָשִׁיר.
וְכַמָּה מִסְכֵּן הָיָה זֶה שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהוּא עָשִׁיר, הֲלֹא בְּשֶׁל כָּךְ חַי אֶת חַיָּיו בְּעֹנִי וּבְמַחְסוֹר.
"חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל" זוֹהִי עֲשִׁירוּת שֶׁאֵין כְּדֶגְמָתָהּ וְאֵין קֵץ לָהּ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁחֲסֵרִים אָנוּ אֶת הַ"נּוֹדַעַת לָהֶם", הֲרֵינוּ דַּלִּים וְרָשִׁים! עַל כֵּן אוֹמֵר הַתַּנָּא "חִבָּה יְתֵרָה נוֹדַעַת לָהֶם". דְּהַיְנוּ כַּאֲשֶׁר אָנוּ מִתְוַדְּעִין לַיְדִיעָה הַחֲשׁוּבָה בִּדְבַר הֱיוֹתֵנוּ צֶלֶם אֱלֹקִים, בָּנִים לַמָּקוֹם וּמְקֻבָּלִי

כְּלִי חֶמְדָּה, אָנוּ נַעֲשִׂים מַקְפִּים בְּחִבָּה יְתֵרָה גְּדוֹלָה וּמַרְנִינָה לְאֵין שִׁעוּר! מָה רַב הוּא, אֲפוֹא, הָעֹשֶׁר וְהָאשֶׁר אֲשֶׁר אֶפְשָׁר לְהַשִּׂיג עַל יְדֵי גִּלּוּי ה"נוֹדַעַת לָהֶם". עַד כָּאן דִּבְרֵי הָרַב.

ב. עוד אבינו חי... אל נהא כיתומים ואביהם חי

אוּלָם הַסִּפּוּר עֲדַיִן אֵינוֹ דּוֹמֶה כְּלָל לְנוֹשְׁאֵנוּ, נוֹשְׁאֵנוּ הַרְבֵּה יוֹתֵר כָּאוּב מֵאוֹתוֹ בֵּן שֶׁמֵּת לוֹ אָבִיו וְרַק הַשְׁאִיר לוֹ יְרוּשָׁה.

נוֹשְׁאֵנוּ הוּא, שֶׁהָאַבָּא חַי, מָצוּי אֵצֶל הַבֵּן, וְהִנּוֹ נָגִישׁ בְּיוֹתֵר עִם בְּנוֹ, וְאוֹתוֹ הָאָב עָשִׁיר וְחָכָם כָּלוּל מִכָּל הַמַּעֲלוֹת בַּכֹּחוֹת וְהַיְכוֹלוֹת, אֶלָּא שֶׁהַבֵּן לֹא מוּדָע לְכָךְ שֶׁאָבִיו מָצוּי אֶצְלוֹ, וְחַי אֶת חַיָּיו כְּיָתוֹם בְּחַיֵּי אָבִיו. הֵיאַךְ מִסְכֵּן יוֹתֵר מִמֶּנּוּ?! הֵיאַךְ חוֹלֶה בְּנַפְשׁוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ?! נָתְאַר לְעַצְמֵנוּ, בַּת שֶׁל מֶלֶךְ, בִּתּוֹ יְחִידָתוֹ, אֲהוּבָה עָלָיו בְּיוֹתֵר, שֶׁבְּאֶפְשָׁרוּתָהּ לְהִכָּנֵס לְאָבִיהָ בְּכָל עֵת, וְאָבִיהָ שָׂמֵחַ מְאֹד בְּרְאוֹתוֹ אוֹתָהּ, וְאַף מְבַקֵּשׁ מִמֶּנָּה שֶׁתִּתְרָאֶה אֵלָיו כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר, וּבַת זוֹ הוֹלֶכֶת וּמְקַבֶּצֶת נְדָבוֹת בְּרְחוֹבוֹת לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשָׁהּ, וּכְשֶׁאוֹמְרִים לָהּ, הֲרֵי אָבִיךְ מֶלֶךְ, חֻפְּץ לִרְאוֹתֵךְ, חֻפְּץ לְהַעֲנִיק לָךְ, לָמָּה אַתְּ מִסְתּוֹבֶבֶת בָּרְחוֹבוֹת כְּקַבְּצָנִית? מְשִׁיבָה הַבַּת.

תּוֹכִיחוּ לִי שֶׁהוּא אָבִי... תּוֹכִיחוּ לִי שֶׁאֲנִי יְקָרָה לוֹ... תּוֹכִיחוּ לִי שֶׁאֲנִי לֹא נֶטֶל עָלָיו... תּוֹכִיחוּ לִי שֶׁאֶפְשָׁרִי לִי לְהִכָּנֵס אֵלָיו מָתַי שֶׁאֶרְצֶה...

לְדַעְתִּי, אוֹמֶרֶת אוֹתָהּ הַבַּת הַמִּסְכֵּנָה, נִרְאֶה לִי שֶׁאֵינִי אֶלָּא אֶזְרָחִית עֲלוּבָה בְּמִדִּינָתוֹ, קָשֶׁה לִי לְהַאֲמִין שֶׁאֲנִי כָּל כָּךְ חֲשׁוּבָה לוֹ, קָשֶׁה לִי לְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִנְיָן בִּי כְּלָל, אֵינֶנִּי מַאֲמִינָה שֶׁהֶרְשׁוּת נְתוּנָה לִי לְהִכָּנֵס אֶצְלוֹ מָתַי שֶׁאֶרְצֶה, מִשְׁפָּטִים אֵלּוּ נִרְאִים לִי הֲזוּיִים רְחוֹקִים מֵהַמְּצִיאוּת...

נוֹשְׁאֵנוּ לֹא עוֹסֵק בְּמִסְכֵּנוּת שֶׁל עָנְיִ שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁאָבִיו הַמֵּת הִשְׁאִיר לוֹ יְרוּשָׁה. נוֹשְׁאֵנוּ עוֹסֵק בְּמִסְכֵּנוּת נוֹרָאָה פִּי כַּמָּה, שֶׁהַבַּת לֹא מוּדַעַת לְיִחוּסָהּ, אָבִיהָ חַי, נָגִישׁ, וְהַבַּת אֵינָהּ מוּדַעַת לְמְצִיאוּת יִחוּסָהּ.

ג. ישראל הם "בנים" לה'

הַפָּסוּק אוֹמֵר (דברים יד, א): **בָּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵיכֶם**.

וְהַבּוֹרֵא נִקְרָא אָבִינוּ, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב, ו): "הֲלוֹא הוּא אָבִיךָ קָנָךָ הוּא עָשְׂךָ וַיְכֹנְנֶךָ". וְגַם הַמְּצִיאוּת מוֹכִיחָה שֶׁהוּא אָבִינוּ, הֲלֹא מַהוּת הַיַּחַס שֶׁל אָב עִם בְּנוֹ הוּא בְּכָךְ שֶׁהָאָב הוֹלִיד לְבְנוֹ, וַהֲלֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָחְשָׁב יוֹתֵר "מְמוֹלִידֵנוּ", שֶׁכֵּן נוֹתֵן הוּא חֶלְקוֹ בָּנוּ יוֹתֵר מֵאָב וְאֵם בִּיוֹלוֹגִיִּים, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (נדה לא, ע"א): ג' שֻׁתָּפִין בָּאָדָם, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָבִיו וְאִמּוֹ, אָבִיו, מַזְרִיעַ הַלֶּבֶן, שֶׁמִּמֶּנּוּ עֲצָמוֹת וְגִידִים וְצִפָּרְנַיִם וּמֹחַ שֶׁבְּרֹאשׁוֹ וְלֶבֶן שֶׁבָּעַיִן. אִמּוֹ, מַזְרַעַת אֹדֶם, שֶׁמִּמֶּנּוּ עוֹר וּבָשָׂר וָדָם וּשְׂעָרוֹת וְשָׁחֹר שֶׁבָּעַיִן. וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ

הוּא נוֹתֵן בּוֹ רוּחַ וּנְשָׁמָה, קְלַסְתֵּר פָּנִים, וּרְאִיַת הָעַיִן, וּשְׁמִיעַת הָאֹזֶן, וְדִבּוּר פֶּה, וְהִלּוּךְ יָדַיִם וְרַגְלַיִם, דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל.

וּבְכֵן בַּת יְקָרָה, בְּוַדַּאי מַסְכִּימָה אַתְּ לִקְרֹא לְאָבִיךְ וְאִמֵּךְ הַבִּיוֹלוֹגִים בְּשֵׁם אַבָּא וְאִמָּא, זֶה פָּשׁוּט לָךְ לְלֹא סָפֵק, וּבְכֵן לָמָּה לֹא יוֹתֵר פָּשׁוּט בְּעֵינֶיךְ שֶׁהַבּוֹרֵא כְּמוֹ כֵן נִקְרָא אָבִיךְ, וַהֲלֹא קַל וָחֹמֶר, אִם הָאָב וְהָאֵם שֶׁנּוֹתְנִים לָךְ רַק אֶת הַחֹמֶר גֶּלֶם הַגַּס וְהַנַּשְׁמִי - חֹמֶר דּוֹמֵם שֶׁאֵין בּוֹ חִיּוּת, נִקְרָאִים אַבָּא וְאִמָּא, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנּוֹתֵן לָךְ אֶת הַחֵלֶק הָעִקָּרִי שֶׁבְּגוּפֵךְ, שֶׁזּוֹהִי צוּרָה, נְשָׁמָה, כֹּחוֹת הַמֹּשׁוּשׁ הָרוּחָנִים - לֹא יִקָּרֵא לָךְ בְּשֵׁם אַבָּא?!

אָכֵן הַבּוֹרֵא הוּא גַּם מַלְכֵּנוּ, כַּמְבֹאָר בִּפְסוּקִים רַבִּים בַּתּוֹרָה, וּכְמוֹ ה' מֶלֶךְ, ה' מָלַךְ, ה' יִמְלֹךְ, וְעוֹד הַרְבֵּה, אוּלָם אֵין כָּאן סְתִירָה, שֶׁכֵּן בַּת שֶׁל מֶלֶךְ, הַמֶּלֶךְ נֶחְשָׁב לְגַבֶּיהָ גַּם מֶלֶךְ וְגַם אָב, שֶׁכֵּן גַּם בַּת שֶׁל מֶלֶךְ חַיֶּבֶת בִּכְבוֹד אֲבִיהָ כְּמֶלֶךְ, אוּלָם אָסוּר לָהּ לִשְׁכֹּחַ שֶׁהִנָּהּ בַּת מֶלֶךְ וְלֹא כְּאֶזְרָחִית פְּשׁוּטָה בְּמִדִּינָתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ.

ד. אין שמחה כידיעה זו שאנו בנים לה'

נָשִׁים יְקָרוֹת! בִּרְצוֹנִי לְבָאֵר לָכֶן אֶת מַעֲלַתְכֶן, כְּבוֹדְכֶן, כֹּחֲכֶן, וְעָצְמַתְכֶן הֵן בְּיַחַס לְעַצְמְכֶן בִּפְרָטוּת וְהֵן בְּיַחַס לְכְלַל יִשְׂרָאֵל, וְלָכֵן אָנָא שִׂימוּ הַדְּבָרִים עַל לִבְּכֶן, וּבְשִׂימַת לֵב כָּרָאוּי לַדְּבָרִים שֶׁיֵּאָמְרוּ, יִשְׂמַח לִבְּכֶן וְיָגֵל כְּבוֹדְכֶן, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּפָּסוּק (תהילים טז) שָׂוִיתִי ה' לְנֶגְדִּי תָמִיד כִּי מִימִינִי בַּל אֶמּוֹט לָכֵן שָׂמַח לִבִּי וַיָּגֶל כְּבוֹדִי אַף בְּשָׂרִי יִשְׁכֹּן לָבֶטַח. אוֹמֵר דָּוִד הַמֶּלֶךְ, לִהְיוֹת שֶׁחָשׁ אֲנִי אֶת ה' לְנֶגְדִּי תָּמִיד - נָגִישׁ, מָצוּי, אוֹהֵב, זֶה גּוֹרֵם לִי לְשִׂמְחַת הַלֵּב, שֶׁכֵּן בִּידִיעָה זוֹ אֲנִי שָׂמֵחַ שִׂמְחָה עֲצוּמָה שֶׁיֵּשׁ לִי אָב כָּזֶה! וְכֵן כְּבוֹדִי - כְּבֶן מֶלֶךְ - "וַיָּגֶל" - מִתְגַּלֶּה, וְלֹא מֻסְתָּר וְנֶעֱלָם. כֵּן יִשְׂמַח לִבְּכֶן, אַתֶּן, בְּנוֹת מְלָכִים כַּאֲשֶׁר תַּכִּירוּ בְּכָךְ שֶׁהִנְּכֶן בְּנוֹת מְלָכִים יִשְׂמַח לִבְּכֶן, וְיָגֵל כְּבוֹדְכֶן, יִתְגַּלֶּה כְּבוֹדְכֶן בְּעֵינֵיכֶן, וְלֹא יֶהֱא כְּבוֹדְכֶן מֻנָּח בְּקֶרֶן זָוִית כְּאֶבֶן דּוֹמֵם שֶׁאֵין מִי שֶׁיִּטְלוֹ. וּכְמוֹ "כֶּתֶר מַלְכוּת", מָתַי כֶּתֶר מַלְכוּת מַגִּיעַ לְתַכְלִיתוֹ כַּאֲשֶׁר יֻשְׂנָה מַלְכָּה הַנּוֹשֵׂאת אוֹתוֹ עַל רֹאשָׁהּ, וּבְאֹם לָאו, הֲרֵי שֶׁהוּא מֻנָּח בַּגְּלוּת מִבְּלִי שֶׁיִּשַּׂמֵּשׂ אֶת מַטָּרָתוֹ.

זְכוּתְכֶן נָשִׁים יְקָרוֹת לִטֹּל "כֶּתֶר מַלְכוּת" וּלְהַשִּׂימוֹ עַל רֹאשְׁכֶן כַּיָּאוּת לִבְנוֹת מְלָכִים, וּבְנֶקֶל, אוּלָם בִּתְנַאי אֶחָד! שֶׁתַּאֲמִינוּ וְתֶחוּשׁוּ בִּתְחוּשָׁה אֲמִתִּית שֶׁמַּגִּיעַ לָכֶן לִטֹּל כֶּתֶר זֶה וּלְהַנִּיחוֹ עַל רֹאשְׁכֶן.

ה. נשים יקרות! דעו את מעלותיכן

עַד עַתָּה דִּבַּרְנוּ מִצַּד יְחוּסְכֶן כִּ"בְנוֹת מְלָכִים" וְעוֹד נוֹסִיף לְדַבֵּר אֲלֵיכֶן מִצַּד מַעֲלוֹתֵיכֶן, בְּעֶצֶם שֶׁחָנַן אֶתְכֶן הַבּוֹרֵא, וּמַעֲלוֹת אֵלּוּ טְמוּנוֹת בָּכֶן, וְחָשׁוּב שֶׁתֵּדְעוּ אוֹתָן כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּמְּשׁוּ בְּמַעֲלוֹתֵיכֶן שֶׁנֶּחֱנַתֶּן בָּהֶן יוֹתֵר מֵהַגְּבָרִים, וּכְמוֹ שֶׁנִּמְנֶה אוֹתָן לְהַלָּן, וְנַצְלוּ אוֹתָן לְקִרְבַת ה',

לָחוּשׁ אוֹתוֹ כַּאֲבִיכֶן, לִפְנוֹת אֵלָיו תָּמִיד, לִדְפֹּק בְּדַלְתוֹתָיו בְּכָל עֵת שֶׁתִּרְצוּ, חוּשׁוּ חָפְשִׁיוֹת אִתּוֹ בִּנְגִישׁוּת, בְּהַתְמָדַת הַקְּרִיאָה אֵלָיו, בְּתְחוּשַׁת עֹנֶג הֵן מִצִּדְּכֶן, וְהֵן מִצִּדּוֹ - שֶׁעֹנֶג לוֹ בְּקִרְבַתְכֶן, תָּחוּשׁוּ מְכֻבָּדוֹת בְּעֵצָמְכֶן, יְקָרוֹת, חֲשִׁיבוֹת, מְלֻכּוֹתִיּוֹת, אֲצִילוֹת, יְגֵבַּהּ לִבְּכֶן הֵן בִּזְכוּת זוֹ שֶׁל יַחַס וְקִרְבָה הַנּוֹדַעַת לָכֶן שֶׁנִּקְרֵאתֶן בָּנוֹת מְלָכִים כִּלְשׁוֹן רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס בַּמִּשְׁנָה: "כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים", וְהֵן מִצַּד הַמַּעֲלוֹת וְהַתְּכוּנוֹת קֶבַע וְטָמַן ה' בָּכֶן כִּבְנוֹת מְלָכִים בְּיַחַס לִבְנֵי מְלָכִים.

וְהִנֵּה לָכֶן לְהַלֵּן כַּמָּה מִמַּעֲלוֹתֵיכֶן שֶׁחָשׁוּב שֶׁתֵּדָעְנָה אוֹתָן כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּבַּחְנָה בְּעֵינֵיכֶן, וְתָחוּשׁוּ יְקָרוֹת וּמְכֻבָּדוֹת, כֹּחַ וְעֻצְמָה בְּתַפְקִידְכֶן בְּעוֹלָמְכֶן הֵן לְגַבֵּיכֶן בִּפְרָטוּת וְהֵן לְגַבֵּי כְּלַל יִשְׂרָאֵל, בְּתַפְקִידְכֶן כְּנָשִׁים דַּוְקָא, כִּבְנוֹתֵיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיְּחֵד לָכֶן תַּפְקִיד מְיֻחָד וּבְהֶתְאֵם לְכָךְ חָנַן אֶתְכֶן בְּמַעֲלוֹת וּתְכוּנוֹת יוֹתֵר מִבָּנָיו - בְּנֵי מְלָכִים.

1. נֶאֱמָנוּת וְיִשְׁרוּת

נַחֲנָתֶן בְּנֶאֱמָנוּת יְתֵרָה, וּבְיִשְׁרוּת יְתֵרָה, הָאִשָּׁה בְּטִבְעָהּ יְשָׁרָה, לֹא פְּתוּחָה לְעַרְמוּמִיּוּת וּלְשֶׁקֶר, יְשָׁרָה בְּדִבּוּרֶיהָ, בַּמַּשָּׂא וּמַתָּן שֶׁלָּהּ, חֲרֵדָה מִשֶּׁקֶר, מֵאוֹנָאָה וְרַמָּאוּת, נִגְשֶׁת לַעֲבוֹדָתָהּ בְּאַחֲרָיוּת בִּרְצִינוּת וּבֶנֱאֱמָנוּת.

נֶאֱמָנָה לְהוֹרֶיהָ, לְבַעְלָהּ, לְבָנֶיהָ, לֹא תַּפְנֶה עֹרֶף לַמֵּיטִיב לָהּ, תַּכִּיר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל הַמֵּיטִיב לָהּ לְהָשִׁיב לוֹ מָנָה אַפַּיִם.

2. עֲנָוָה וּמְאוֹר פָּנִים

הָאִשָּׁה יוֹתֵר רְחוֹקָה מִ"סְּנוֹבִיּוּת" קַל לָהּ לְהָאִיר פָּנִים, קַל לָהּ לְחַבֵּק וּלְנַשֵּׁק אֶת חַבְרוֹתֶיהָ, אֶת בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ, קַל לָהּ לְהִתְחַבֵּר וּלְפַתֵּחַ שִׂיחָה עִם חַבְרוֹתֶיהָ וּשְׁכֵנוֹתֶיהָ, קַל לָהּ יוֹתֵר לָחוּשׁ חָפְשִׁיוּת עִם הַסּוֹבְבִים אוֹתָהּ וְלֹא לְהַחְתִּים פָּנִים מִתְּחוּשַׁת כָּבוֹד עַצְמִי, קַל לָהּ יוֹתֵר לְהִתְפַּיֵּס, לְהוֹרִיד כְּבוֹדָהּ גַּם בִּפְנֵי זֶה שֶׁהָיָה הוּא אֲשֶׁר פָּגַע בָּהּ, קַל לָהּ יוֹתֵר לִרְדֹּף שָׁלוֹם וְלַעֲצֹר מַחְלוֹקוֹת.

נֶאֱמָנָה הִיא לִדְאֹג לִשְׁלוֹם בֵּיתָהּ, וְלָכֵן קַל לָהּ יוֹתֵר לִהְיוֹת הִיא תָּמִיד "הַלֹּא צוֹדֶקֶת" עִם בַּעְלָהּ גַּם כַּאֲשֶׁר הִיא הַצּוֹדֶקֶת, קַל לָהּ לִהְיוֹת וַתְּרָנִית, מוֹחֶלֶת עַל כְּבוֹדָהּ, קַל לָהּ יוֹתֵר לְקַבֵּל בִּזְיוֹנוֹת, בְּקֹרֶת, וְלִמְשֹׁךְ כָּךְ שָׁנִים רַבּוֹת מִתּוֹךְ נֶאֱמָנוּתָהּ לִשְׁמֹר עַל שְׁלוֹם הַבַּיִת, לְמַעַן הַצָּלַת בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ מִנְּזָקִים גּוּפָנִיִּים וְנַפְשִׁיִּים.

הִיא זוֹ שֶׁתֵּלֵךְ לִמְקוֹמוֹת שֶׁהַבַּעַל לֹא מְסֻגָּל מִצַּד כְּבוֹדוֹ הָעַצְמִי לֵילֵךְ לְשָׁם, וְעַל כֵּן בִּשְׁלִיחוּתוֹ תֵּלֵךְ וְתַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ בְּהַפְקָרַת כְּבוֹדָהּ.

אֲנִי הַכּוֹתֵב, לִבִּי נִקְרָע, שֶׁכֵּן בָּאִים אֵלַי זוּגוֹת רַבִּים, וּבְרֹב כְּכָל הַמִּקְרִים הַנָּשִׁים הֵמָּה הַמְעֻנּוֹת, הַמְבֻזּוֹת, הַמֻּשְׁפָּלוֹת, וְעִם כָּל זֶה נִשְׁאָרוֹת בֶּנֱאֱמָנוּתָן שָׁנִים עַל שָׁנִים לְמַעַן שֶׁיִּתְקַיְּמוּ הַבַּיִת, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֵזְקוּ הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת בְּנַפְשָׁם, לֹא יֵזְקוּ בְּזִוּוּגָם, וְעַל כָּךְ מוֹסְרוֹת

עַצְמָן וּכְבוֹדָן וְכִלְשׁוֹן הַפָּסוּק (ישעיה נ, ו) "גֵּוִי נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחָיַי לְמֹרְטִים פָּנַי לֹא הִסְתַּרְתִּי מִכְּלִמּוֹת וָרֹק".

3. יְצִיבוּת וְעִקְבִיּוּת

כֹּחַ יְצִיבוּתְכֶן וְעִקְבִיּוּתְכֶן הוּא לֹא יִשֹּׁעַר וְלֹא יִתֹּאַר, וַאֲבָאֵר.

אֲנוּ אָמְנָם בִּגְזֵרָה נוֹרָאָה שֶׁל בֵּן קָם בְּאָבִיו, וּבַת קָמָה בְּאִמָּהּ, יֶשְׁנָם אָכֵן מַצָּבִים כָּאֵלֶּה הַיּוֹם לְרֹב הֵן בָּנִים חֲצוּפִים וְהֵן בָּנוֹת חֲצוּפוֹת, אָמְנָם זֶה מִצַּד הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזְרָה עָלֵינוּ. אוּלָם זֶה הֵפֶךְ הַטֶּבַע, שֶׁכֵּן מִצַּד הַטֶּבַע, הַבָּנוֹת יוֹתֵר יְצִיבוֹת, שַׁמְרָנִיּוֹת, צַיְתָנִיּוֹת, הַבָּנִים מְסָרְכִים דַּרְכֵיהֶם סַרְבָנִים וּמַרְדָנִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַבָּנוֹת.

אֵיךְ אָמַר פַּעַם מַאן דְּהוּא בְּדֶרֶךְ מְלִיצָה, יֵשׁ לִי שִׁשָּׁה בָּנִים וְשֵׁשׁ בָּנוֹת, הַשִּׁשָּׁה בָּנִים "הוֹצִיאוּ לִי אֶת הָעֵינַיִם... וְהַשֵּׁשׁ בָּנוֹת הֶחֱזִירוּ לִי אוֹתָן"...

הֲיֵשׁ לְתָאֵר אֶת גֹּדֶל יְצִיבוּתְכֶן וְעִקְבִיּוּתְכֶן הַמִּתְבַּטֵּאת בִּנְהוּל הַבַּיִת, כָּל יוֹם לִשְׁבֹּר אֶת הָרֹאשׁ מַה לְבַשֵּׁל... כָּל יוֹם לִדְאֹג לְאֹכֶל לִבְנֵי הַבַּיִת, אוֹתָהּ מְלָאכָה... אוֹתָהּ פְּעֻלָּה... בְּשׁוּל וְשׁוּב בְּשׁוּל... טִגּוּן וְשׁוּב טִגּוּן, אֲפִיָּה וְשׁוּב אֲפִיָּה. וְכָךְ חוֹזֵר עַל עַצְמוֹ לְלֹא חֹפֶשׁ וַהֲפוּגָה. לִדְאֹג לְנִקָּיוֹן הַבַּיִת, לְכִבִּיסָה, לְסֵדֶר וְנִקָּיוֹן, שֶׁלְּכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת יִהְיֶה אֶת הַנִּצָּרֵךְ לוֹ, חֶדֶר מְסֻדָּר, בְּגָדִים מְכֻבָּסִים, מִטּוֹת מְסֻדָּרוֹת, אוֹתוֹ גֶּוֶן שֶׁל עֲבוֹדָה, שָׁנִים עַל שָׁנִים, שֶׁלְּכְאוֹרָה זוֹ עֲבוֹדָה מְשַׁעְמֶמֶת, חוֹזֶרֶת עַל עַצְמָהּ לְלֹא "תֹּכֶן" מְעַנְיֵן, שׁוֹנֶה, וּמְגֻוָּן, זֶהוּ הֲרֵי כֹּחַ עֲצוּם שֶׁל עִקְבִיּוּת וְיַצִּיבוּת, וְנִכְלַל בְּזֶה כַּמּוּבָן גַּם נֶאֱמָנוּת שֶׁבְּאַרְנוּהוּ לְעֵיל.

וּבִכְלַל זֶה נַחֲנָתֶן בְּכֹחַ לִהְיוֹת "יוֹשֶׁבֶת בַּיִת", וְלִפְעָמִים תְּקוּפָה אֲרֻכָּה לְלֹא יְצִיאָה לְרְחוֹב, וּכְגוֹן אַחֲרֵי לֵדָה, טִפּוּל בְּתִינוֹקוֹת, מְסֻגָּלוֹת אֵתֶן לִהְיוֹת נֶעֱצָרוֹת בְּבֵיתְכֶן "בְּמַעֲצַר בַּיִת" תְּקוּפוֹת, בְּנֶאֱמָנוּת בְּעִקְבִיּוּת, בְּיַצִּיבוּת, מִבְּלִי לְרְאוֹת אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. לְעֻמַּת הַבַּעַל שֶׁהוּא חַיָּב לִהְיוֹת "יַצְאָן" לָעֲבוֹדָה, לְבֵית כְּנֶסֶת, שִׂיחַת חֲבֵרִים, מִבְּלִי חֶשְׁבּוֹן לִבְנֵי הַבַּיִת, שֶׁכֵּן יֵשׁ לוֹ "שׁוֹמֶרֶת חִנָּם" בְּבֵיתוֹ.

בְּכֹחֲכֶן לְוַתֵּר עַל יְצִיאוֹת, טִיּוּלִים, שְׂמָחוֹת, וְרַק לִשְׁמֹר בְּעִקְבִיּוּת עַל תַּפְקִידְכֶן בַּבַּיִת בְּשֵׁרוּת הַבַּעַל וְהַיְלָדִים, לְוַתֵּר לַבַּעַל שֶׁיֵּצֵא הוּא וְיִרְוַח לוֹ, לְוַתֵּר לַיְלָדִים שֶׁיֵּצְאוּ הֵמָּה וְיִרְוַח לָהֶם, וּבְטוּבְכֶן הָאַחֲרָאִי וְהָאִכְפָּתִי לְהִשָּׁאֵר בִּמְקוֹמְכֶן עֲצוּרוֹת בַּבַּיִת וְלֵהָנוֹת בְּזֶה שֶׁהֵם נֶהֱנִים. לִשְׂמֹחַ בְּזֶה שֶׁהֵם שְׂמֵחִים.

וְעוֹד נִסְפָּח תּוֹצָאָה מֵעִקְבִיּוּתְכֶן וְיַצִּיבוּתְכֶן לִדְאֹג קֹדֶם לִבְנֵי הַבַּיִת וְאַחַר כָּךְ לְעַצְמְכֶן, אִם הָאֹכֶל לֹא מְסֻפִּיק לְכָל בְּנֵי הַבַּיִת, הָאִשָּׁה זוֹ שֶׁתּוֹתֵר עַל אֲרוּחָתָהּ לְמַעַן בַּעְלָהּ וִילָדֶיהָ, אֹכֶל שֶׁיֵּצֵא בְּחֶלְקוֹ מְבֻשָּׁל וּבְחֶלְקוֹ נִקְדָּח וְשָׂרוּף, הָאִשָּׁה תִּסְתַּפֵּק בַּשָּׂרוּף וּבַתַּפֵל, וּלְבַעְלָהּ וִילָדֶיהָ תְּחַלֵּק "שָׁלֵל" - אֶת הָאֹכֶל הַטּוֹב וְהַטָּעִים.

4. רְגִישׁוּת וְרַחֲמָנוּת

בְּטִבְעָכֶן הִנְכֶן רְגִישׁוֹת, חֲשׁוּת אֶת פְּגִיעָתְכֶן קָשָׁה וְעַד כְּדֵי שֶׁקָּשֶׁה לְפַיֶּסְכֶן לִרְאֹב עֲדִינוּתְכֶן, דִּמְעוֹתֵיכֶן מְצוּיוֹת בְּנָקֵל, לִבְּכֶן נִשְׁבָּר מַהֵר, וּכְשֶׁם שֶׁמְּמַהֲרוֹת אַתֶּן לְהִפָּגַע, כֵּן מְמַהֲרוֹת אַתֶּן לַחֲזֹר לְסֵדֶר הַיּוֹם מֵרֹב רַחֲמָנוּתְכֶן, וְאַף שֶׁהַפֶּצַע שׁוֹתֵת דָּם בְּלִבְּכֶן, וְהַפְּגִיעָה עֲדַיִן קָשָׁה בְּנַפְשְׁכֶן, כּוֹפוֹת אַתֶּן אֶת טִבְעָכֶן שֶׁלֹּא לְהַשְׁבִּית אֶת הַבַּיִת מִתְּפְקוּדוֹ, וּמַמְשִׁיכוֹת אַתֶּן בְּדֶמַע לְתַפְקֵד אֶת תַּפְקִידְכֶן בֶּאֱמוּנָה מֵרַחֲמָנוּתְכֶן עַל בַּעֲלֵיכֶן וְיַלְדֵיכֶן.

בְּשִׁמְעָכֶן אֲסוֹנוֹת, לִבְּכֶן נִשְׁפָּךְ, עֵינֵיכֶן שׁוֹפְעוֹת דְּמָעוֹת, מְבַקְּשׁוֹת אַתֶּן רַחֲמִים לִישׁוּעָתָן שֶׁל הַנִּפְגָּעִים, יֵשׁ לָכֶן רְגִישׁוּת וְרַחֲמָנוּת עַל תְּלוּנָה שֶׁל כְּאֵב וְצַעַר שֶׁל אֶחָד מִיַּלְדֵיכֶן, לִשְׁמֹעַ לוֹ, לְהַאֲזִין לוֹ, לָחוּשׁ בְּצָרָתוֹ, לִהְיוֹת מֻטְרֶדֶת עַד שֶׁתִּפָּתֵר בְּעָיָתוֹ, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהִיא שֶׁל מַה בְּכָךְ, וּבְכָךְ נוֹתְנוֹת אַתֶּן תְּחוּשַׁת נִחוּמִים וּבִטָּחוֹן לִבְנֵי בֵיתְכֶן, שֶׁכֵּן יֵשׁ מִי שֶׁיִּשְׁמַע אֶת כְּאֵבָם וְינַחֵם, וְכַנֶּאֱמַר בְּפָסוּק (ישעיה סו, יג) "כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ".

5. אֱמוּנָה וּתְמִימוּת

אֱמוּנַתְכֶן בַּה' וּתְמִימוּתְכֶן עִמּוֹ, הִיא מֵהַמְפֻרְסָמוֹת, סְפֵקוֹת, קַשְׁיוֹת, כִּמְעַט וְלֹא קַיָּמוֹת אֶצְלְכֶן, הֶאֱמוּנָה בַּה' תְּקוּעָה בִּלְבוֹתֵיכֶן בְּשָׁרָשִׁים עֲמֻקִּים עָמֹק עָמֹק בְּתוֹךְ הַלֵּב.

וּכְבָר הֵעִיד הַגָּאוֹן יַעֲבֵ"ץ, שֶׁעֵינָיו רָאוּ, שֶׁבִּסְפָרַד שֶׁהִתְנוּ אֶת הַגֵּרוּשׁ וְהַמָּוֶת עַל הַיְּהוּדִים בְּאִם לֹא יָמִירוּ דָּתָם, הַנָּשִׁים הֵמָּה שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם לָמוּת מִיָּד לְלֹא הִסּוּס.

וּכְבָר גִּלּוּ לָנוּ חָז"ל שֶׁהַנָּשִׁים לֹא חָטְאוּ בָּעֵגֶל, וּמַעֲצָמָם נָטְלוּ בַּעֲלֵיהֶן אֶת הַזָּהָב לָעֵגֶל, כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי הָאֲרִיזַ"ל וּבְרִבֵּנוּ "בַּחְיֵי" פָּרָשַׁת וַיַּקְהֵל וְעוֹד, וְכִנְרְאֶה שֶׁגַּם לֹא פָּגְמוּ אֱמוּנָתָן בְּחֵטְא "הַמְרַגְּלִים" וְהָרְאָיָה מִבְּנוֹת צְלָפְחָד.

הַנָּשִׁים לֹא בָּגְדוּ בֵּאלֹקִים גַּם בְּמַצַּב הַנִּסָּיוֹן הַקָּשֶׁה בּוֹ עָמְדוּ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁעָה שֶׁרָאוּ שֶׁלֹּא יָרַד מֹשֶׁה מִן הָהָר וְנִדְמָה לָהֶם דְּמוּת מִטָּתוֹ נִשֵּׂאת בָּאֲוִיר כְּלוֹמַר מֵת מֹשֶׁה, וּבְשֶׁל כָּךְ עָשׂוּ עֶגֶל מִתּוֹךְ דְּאָגָה מַה יְהֵא עִמָּהֶם בַּמִּדְבָּר, מִי יַאֲכִילֵם וְיַדְאֵג לְכָל צָרְכֵיהֶם, לְעֻמָּתָם הַנָּשִׁים נִשְׁאֲרוּ נֶאֱמָנוֹת לַה' וְכֵן כְּשֶׁנָּפְלוּ יִשְׂרָאֵל מֵאֱמוּנָתָם בְּחֵטְא הַמְרַגְּלִים, הַנָּשִׁים לֹא הִשְׁתַּתְּפוּ אִתָּם, וְלֹא נִכְלְלוּ בַּגְּזֵרָה לָמוּת בַּמִּדְבָּר וּכְמוֹ שֶׁנִּכְנְסוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכָךְ מוּבָא בְּרַשִׁ"י (במדבר כו, סד) עַל הַפָּסוּק: "וּבְאֵלֶּה לֹא הָיָה אִישׁ..." אֲבָל עַל הַנָּשִׁים לֹא נִגְזְרָה גְּזֵרַת הַמְרַגְּלִים, הָאֲנָשִׁים אוֹמְרִים: "נִתְּנָה רֹאשׁ וְנָשׁוּבָה מִצְרַיְמָה" וְהַנָּשִׁים אוֹמְרוֹת: "תְּנָה לָנוּ אֲחֻזָּה", ע"כ רַשִׁ"י, הֲרֵי שֶׁבִּנְסִיוֹן הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן בַּה' הַגָּדוֹל שֶׁנָּפְלוּ בּוֹ הַגְּבָרִים וְלֹא הָאֱמִינוּ בִּיכֹלֶת כְּנִיסָתָם לְאֶרֶץ מִפְּנֵי הָאֱמוֹת הַחֲזָקוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם. לְעֻמָּתָם הַנָּשִׁים לֹא נָפְלוּ בֶּאֱמוּנָתָם וְלָכֵן לֹא מֵתוּ וְזָכוּ לְהִכָּנֵס לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

גִּלּוּ לָנוּ חָז"ל גַּבֵּי אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁאָמַר לוֹ ה' (בראשית כא, יב): כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקוֹלָהּ, אוֹמֵר שָׁם רַשִׁ"י: לְמַדְנוּ שֶׁהָיָה אַבְרָהָם טָפֵל לְשָׂרָה בִּנְבִיאוּת. כַּאֲשֶׁר הָאִשָּׁה

מְנַצֶּלֶת אֶת כֹּחוֹת הָאֱמוּנָה וְהַתְּמִימוּת שֶׁבָּהּ, מַגִּיעָה הִיא לְדְרָגוֹת גְּבוֹהוֹת בַּעֲבוֹדַת ה', וְכֵיְדוּעַ שֶׁהַנְּבִיאוּת עִקָּרָהּ בְּדְבֵקוּת בַּה' וּבְנֶאֱמָנוּת וּבִתְמִימוּת אִתּוֹ, וּלְזֶה זָכְתָה שָׂרָה יוֹתֵר מֵאַבְרָהָם, וְלֹא עוֹד שֶׁהָיְתָה טָפֵל לָהּ, אֵצֶל הָאִשָּׁה הָאֱמוּנָה וְהַתְּמִימוּת הֵמָּה תְּקוּעִים בְּלִבָּהּ לְלֹא עוֹרְרִין, לְלֹא חֲקִירוֹת וּפִילוֹסוֹפְיָה, בִּפְשִׁיטוּת וּבְיַשְׁרוּת לְלֹא סְטִיּוֹת כְּלָל.

וּרְאִי אֶת אֱמוּנָתָהּ שֶׁל שָׂרָה כְּשֶׁבָּא הַמַּלְאָךְ וּבִשֵּׂר לְאַבְרָהָם שֶׁשָּׂרָה אִשְׁתּוֹ תֵּלֵד, נִתְבּוֹנֵן, כַּמָּה מוּזָרָה הָיְתָה בְּשׂוֹרָה זוֹ, שֶׁתֵּלֵד בֵּן לְתִשְׁעִים שָׁנָה, וְעוֹד הֲרֵי חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֹרַח כַּנָּשִׁים, וְעוֹד אַבְרָהָם בֶּן מֵאָה שָׁנָה, וְשָׂרָה בְּשִׁמְעָהּ בְּשׂוֹרָה מוּזָרָה זוֹ צָחֲקָה בְּקִרְבָּהּ, רַק בְּלִבָּהּ לֹא בְּפִיהָ וּבְוַדַּאי לֹא חְלִילָה צְחוֹק פָּרוּעַ, וְתֶבַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ עַל כָּךְ: "לָמָּה זֶּה צָחֲקָה שָׂרָה", מִכָּאן נָבִין גֹּדֶל אֱמוּנָתָהּ בַּה', אִם נִתְבָּעָה בִּצְחוֹק פְּנִימִי לְרֶגַע עַל בְּשׂוֹרָה מוּזָרָה שֶׁכָּזוֹ, שֶׁכָּל אַחַת בְּוַדַּאי הָיְתָה צוֹחֶקֶת מִבְּשׂוֹרָה כָּזוֹ, מִכָּאן נָבִין גֹּדֶל מַעֲלָתָהּ שֶׁל שָׂרָה.

רוֹאִים אָנוּ בְּכָנָסִים, בְּהַרְצָאוֹת, מִי אֵלּוּ שֶׁמְּמַלְּאוֹת אוּלַמּוֹת, הֲלֹא הֵמָּה הַנָּשִׁים, מִי הֵמָּה שֶׁמִּתְרַגְּשׁוֹת עַד כְּדֵי דְּמָעוֹת, הֲלֹא הֵמָּה הַנָּשִׁים. וּמִי יְשַׁעֵר וְיִתְאַר אֶת גֹּדֶל הָאֱמוּנָה שֶׁבָּכֶן הַמִּתְבַּטֵּאת בְּדִקְדּוּק, וּבְאַחֲרָיוּת וּבְיִרְאַת ה' בְּמִצְווֹת הַשַּׁיָּכוֹת לְאִשָּׁה בְּטָהֳרָה - הַמּוֹכִיחַ הַגָּדוֹל עַל אֱמוּנָה בַּיְדִיעָה שֶׁעֵינֵי ה' מְשׁוֹטְטוֹת וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינָיו.

הִתְלַהֲבוּתְכֶן מִמִּצְווֹת הַשַּׁיָּכוֹת עוֹד לָכֶן כְּמִצְוַת הַדְלָקַת הַנֵּר, וּמִצְוַת הַפְרָשַׁת חַלָּה, הִנֵּה הֲלֹא לְשֵׁם דָּבָר.

6. בִּישָׁנוּת וּצְנִיעוּת

הָאִשָּׁה בְּטִבְעָהּ בַּיְשָׁנִית וּצְנוּעָה, (מַה שֶּׁלְּצַעֲרֵנוּ רוֹאִים אָנוּ חֲצוּפוֹת וּפְרוּצוֹת זֶהוּ הֵפֶךְ טִבְעָן. אֵלּוּ הֶפְכּוּ טִבְעָן לְרַע, אוֹ מִסִּבַּת הַחֲבָרָה הָרָעָה בָּהּ הֵן נִמְצָאוֹת, אוֹ מִסִּבָּה שֶׁכָּךְ חֻנְּכוּ מֵהַהוֹרִים לְלִבֹּשׁ בְּפְרִיצוּת וּמֵעוֹלָם לֹא טָעֲמוּ אֶת תְּחוּשַׁת הַצְּנִיעוּת וְהַבַּיְשָׁנוּת, וְהָעֻבְדָּא שֶׁגַּם אֵלּוּ הָרְחוֹקוֹת, כַּאֲשֶׁר בָּאוֹת הַמָּה לְהֲרָצָאוֹת, לְמִקּוֹמוֹת שֶׁל קְדֻשָּׁה, מִיָּד מְכַסּוֹת עַצְמָן וּבוֹשׁוֹת לִהְיוֹת כְּמוֹת שֶׁהֵן).

בַּת שֶׁחֻנְּכָה בְּבֵית עִם עֲרָכִים - עֶרְכֵי הַיַּהֲדוּת וְהַצְּנִיעוּת כָּרָאוּי, תִּתְבַּיֵּשׁ לְדַבֵּר בִּפְנֵי גְּבָרִים, תִּתְבַּיֵּשׁ לְהִכָּנֵס לְשִׂיחָתָן שֶׁל אֲחֵרִים, תִּתְבַּיֵּשׁ לְגַלּוֹת מִבְּשָׂרָהּ הַמְכֻסֶּה, זֶהוּ אֹפִי וּתְכוּנָה שֶׁכָּךְ נִבְרֵאת בּוֹ הָאִשָּׁה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל שֶׁלָּכֵן נִבְרֵאת הָאִשָּׁה מִן הַצֶּלַע, מָקוֹם מְכֻסֶּה, כְּדֵי שֶׁתִּהֵא צְנוּעָה בְּטִבְעָהּ.

עַזּוּת, חֻצְפָּה, בִּגְדֵי פְּרִיצוּת אֵלּוּ הֵן הֵפֶךְ טִבְעָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה.

7. קַלָּה לְהִתְפַּתּוֹת וַחֲזָקָה לְפַתּוֹת

חַז"ל אוֹמְרִים: "דַּעְתָּן שֶׁל נָשִׁים קַלָּה", קַל לְאִשָּׁה לְהִתְפַּתּוֹת, וּבֶהֱחְלֵט תְּכוּנָה זוֹ יְכוֹלָה לִהְיוֹת מְנַצֶּלֶת לְכִוּוּן חִיּוּבִי כַּאֲשֶׁר הַפִּתָּיוֹן הוּא לְדְבָרִים שֶׁבִּקְדֻשָּׁה, וּכְגוֹן לְהֶחְתֵּם לִפְעָלוֹת

צָדָקָה, חֶסֶד, תְּפִלּוֹת, תְּהִלִּים, וּבִכְלָל אַף לְשַׁנּוֹת דֶּרֶךְ, קַל יוֹתֵר לְשַׁכְנֵעַ אִשָּׁה לִתְשׁוּבָה וּלְאַרַח חַיִּים שֶׁל שְׁמִירַת מִצְווֹת.

וּכְמוֹ כֵן נוֹחָה לְפַתּוֹת, כֹּחַ הַהַשְׁפָּעָה שֶׁל הָאִשָּׁה הוּא חָזָק מְאֹד, כְּשֶׁאִשָּׁה חֲזָקָה וּמְשֻׁכְנַעַת בְּהַשְׁקָפָתָהּ, לֹא תִּשְׁקֹט וְלֹא תָּנוּחַ עַד שֶׁתַּהֲפֹךְ אֶת בֵּיתָהּ לְכִוּוּן רְצוֹנָהּ הַהַשְׁקָפָתִי, תְּפַתֶּה וּתְשַׁכְנֵעַ אֶת בַּעֲלָהּ וִילָדֶיהָ לֵילֵךְ בְּדַרְכָּהּ, וּתְכוּנָה זוֹ כַּאֲשֶׁר תְּנַצֶּלָהּ לַכִּוּוּן הַחִיּוּבִי אֵין מַעֲלָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

8. **קַנָּאוּת**

הָאִשָּׁה בְּטִבְעָהּ קַנְּאִית לִדְבַר ה', לֹא יְכוֹלָה לִסְבֹּל עִוּוּת, עִקּוּם, סְטִיָּה אֵצֶל בַּעֲלָהּ וִילָדֶיהָ בַּעֲבוּדַת ה'.

(אָמְנָם עָלֶיהָ לִהְיוֹת מְדֻרֶכֶת בְּאֵיזֶה אֹפֶן לִנְהֹג בְּקַנָּאוּתָהּ, כִּי אִם לֹא תִּהְיֶה מְדֻרֶכֶת לִנְהֹג בַּכִּוּוּן הַנָּכוֹן וְהַמּוֹעִיל, יְכוֹלָה הִיא לְעָשׂוֹת טָעֻיּוֹת הַרְסָנִיּוֹת עִם כָּל כַּוָּנָתָהּ הַטּוֹבָה, אוּלָם אֵין זֶה נוֹשְׂאֵנוּ עַתָּה וּנְדַבֵּר עָלָיו לְהַלָּן).

קָשֶׁה לְאִשָּׁה לְהַבְלִיג בְּרָאוֹתָהּ אֶת בְּנָהּ וּבִתָּהּ חוֹרְגִים מֵהַדֶּרֶךְ בָּהּ חֻנְּכוּ, וְיכוֹלָה אַף לְהִתְאַכְזֵר עֲלֵיהֶם בְּאֹם לֹא יְיַשְּׁרוּ דַּרְכָּם.

וּכְמוֹ שֶׁרָאִינוּ גַּבֵּי שָׂרָה שֶׁצִּוְּתָה לְאַבְרָהָם לְגָרֵשׁ אֶת יִשְׁמָעֵאל, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ גַּבֵּי רִבְקָה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כה, כח) "וְיִצְחָק אֹהֵב אֶת עֵשָׂו... וְרִבְקָה אֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב", בְּוַדַּאי שֶׁגַּם יִצְחָק אָהַב אֶת יַעֲקֹב הַצַּדִּיק, זֶהוּ פָּשׁוּט וְלֹא הֻצְרְכָה הַתּוֹרָה לְכָתְבוֹ, אֶלָּא מְגַלָּה לָנוּ הַתּוֹרָה שֶׁיִּצְחָק אָהַב גַּם אֶת עֵשָׂו, יָכֹל יִצְחָק לְהַבְלִיג וְלֶאֱהֹב לְעֵשָׂו עַל מְנַת לְקָרְבוֹ, אוּלָם רִבְקָה אָהֲבָה רַק אֶת יַעֲקֹב וְלֹא יָכְלָה לְהַבְלִיג בְּנַפְשָׁהּ עַל הִתְנַהֲגוּת עֵשָׂו הָרָשָׁע, וְהָרְגָשׁוֹת הַטִּבְעִיּוֹת שֶׁל אֵם לְבֵן נִטְלוּ מִמֶּנָּה כְּלַפֵּי עֵשָׂו בְּנָהּ בְּקַנָּאוּתָהּ עַל דְּרָכָיו הַמְקֻלְקָלִים.

וְרוֹאִים זֹאת שֶׁבְּרֹב הַמִּקְרִים שֶׁל הַבָּעָיוֹת "נְשִׁירָה", מִבָּנִים וּבָנוֹת שֶׁנִּשְׁרוּ הָאִמָּא הִיא זוֹ שֶׁנּוֹהֶגֶת בְּיָד קָשָׁה, חַסְרַת אִפּוּק, וְדוֹרֶשֶׁת תּוֹצָאוֹת מִיְּדִיּוֹת לְלֹא פְּשָׁרוֹת. כְּשֶׁתִּנַּתֵּב הָאִשָּׁה תְּכוּנָה זוֹ לַכִּוּוּן הַחִיּוּבִי וּבְאֹפֶן הַנָּכוֹן עַל פִּי דַּעַת תּוֹרָה, הֲרֵי שֶׁזּוֹ מַעֲלָה נִפְלָאָה, לְקַנֵּאת לַה', לְהִתְעַקֵּשׁ עַל שְׁמִירַת הַתּוֹרָה וְהַקְּדֻשָּׁה בַּבַּיִת, וּכְבָר בֵּאֲרָה לָנוּ הַתּוֹרָה מַעֲלַת פִּנְיָחָס שֶׁקִּנֵּא לַה' וְהִצִּיל בְּכָךְ אֶת כָּל יִשְׂרָאֵל מֵהַמַּגֵּפָה.

9. **חוֹמָה, שִׂמְחָה, בְּרָכָה, תּוֹרָה**

אָמְרוּ חֲזַ"ל (יבמות סב, ע"ב): הַשָּׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה שָׁרוּי בְּלֹא חוֹמָה, בְּלֹא שִׂמְחָה, בְּלֹא בְּרָכָה, בְּלֹא תּוֹרָה.

נָשִׁים יְקָרוֹת, הַבִּיטוּ וּרְאוּ יַקִּירוּתְכֶן וּמַעֲלוֹתֵיכֶן שֶׁגִּלּוּ אוֹתָן בָּכֶן חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹמוֹנִים - חַכְמֵי הַתַּלְמוּד. חַכְמֵי הַתַּלְמוּד שֶׁהֵמָּה חַכְמֵי הַנֶּפֶשׁ וּבַעֲלֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֲמִתִּיִּים רָאוּ

בָּכֶן כֹּחַ וּמַעֲלָה לִהְיוֹת לְאִישׁ לְחוֹמָה (לִשְׁמִירָה), לְשִׂמְחָה, לִבְרָכָה, וּלְתוֹרָה, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּכְרִיזִים הַמָּה שֶׁמִּבִּלְעָדֵיכֶן לֹא יְהֵא לְאִישׁ לֹא תּוֹרָה לֹא שִׂמְחָה, לֹא בְּרָכָה וְלֹא חוֹמָה. וְשִׂימוּ לִבְּכֶן עַל מַעֲלוֹת נִפְלָאוֹת אֵלּוּ שֶׁבְּכֹחֲכֶן לָתֵת שֶׁנִּבְאָרָן אַחַת לְאַחַת.

10. שִׂמְחָה - מִכֹּחַ הָאִשָּׁה הַנִּמְשָׁךְ לְבַעֲלָה

"שִׂמְחָה" הֲלֹא הִיא מִדָּה יְסוֹדִית בְּחַיֵּי הָאָדָם, הֵן לְחַיֵּי הַחֹמֶר שֶׁלּוֹ, וּבְוַדַּאי לְחַיֵּי הָרוּחָנִיּוּת שֶׁלּוֹ, מִבִּלְי שִׂמְחָה הָאָדָם נָטוּל כֹּחַ, עֵרנוּת, מַעַשׂ, חֵשֶׁק, שְׂאִיפָה, לְלֹא שִׂמְחָה הַכֹּל מֻשְׁבָּת אֲצֶל הָאָדָם.

אוּלָם כְּשֶׁבְּבֵיתוֹ אִשָּׁה טוֹבָה וּמַשְׂכֶּלֶת, כָּל הַכֹּחוֹת הַטְּמוּנִים בּוֹ נִנְסָכִים בּוֹ בְּעֹז, וּמוֹצִיא הוּא מֵהַכֹּחַ אֶל הַפּוֹעַל אֶת שְׂאִיפוֹתָיו וְכִשּׁוּרָיו.

הָאִשָּׁה הַמַּשְׂכֶּלֶת מְשַׂמַּחַת אֶת בַּעֲלָהּ שִׂמְחַת הַלֵּב בֵּין כְּשֶׁהוּא עִמָּהּ בַּבַּיִת בֵּין כְּשֶׁהוּא בַּחוּץ, רֹאשׁוֹ וּמַעְיָנָיו בְּעֶזְרָתוֹ בַּחַיִּים, מִמֶּנָּה שׁוֹאֵב הוּא שִׂמְחָה, רָצוֹן בַּחַיִּים, סִפּוּק בַּחַיִּים, וְכָל עֲבוֹדַת ה' שֶׁלּוֹ בְּשִׂמְחָה.

מִי כְּמוֹ הָאִשָּׁה יוֹדַעַת לְנַחֵם מִצַּעַר לְעוֹדֵד מִיָּגוֹן. וְכַנֶּאֱמָר גַּבֵּי יִצְחָק שֶׁנָּשָׂא לְרִבְקָה (בראשית כד, סז): "וַיִּבְאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ... וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ"

11. בְּרָכָה - מִכֹּחַ הָאִשָּׁה הַנִּמְשָׁךְ לְבַעֲלָהּ

יָדוּעַ שֶׁעִקַּר קִיּוּמֵנוּ כְּעַם יְהוּדִי לֹא תְּלוּי בַּכַּמּוּת, אֶלָּא בָּאֵיכוּת. אֵיכוּת אֲפִלּוּ מְעוּטָה אוּלָם מְבֹרֶכֶת, שָׁוְה הִיא לְאֵין שִׁעוּר מִכַּמּוּת גְּדוֹלָה שֶׁאֵין בָּהּ בְּרָכָה.

הַבְּרָכָה הִיא מֻשָּׂג רוּחָנִי נֶעְלָם, לֹא נִסְפָּר, לֹא מוּבָן בְּשֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי, הַבְּרָכָה הִיא יַד ה' מֵעַל הַטֶּבַע הַשׁוֹפֵךְ בִּרְכָתוֹ בְּכִיסוֹ שֶׁל הַיְּהוּדִי, "כַּד הַקֶּמַח לֹא כָלְתָה", מִבִּלְי לְהָבִין הֵיאַךְ.

גִּלּוּ לָנוּ חֲזַ"ל שֶׁהַבְּרָכָה שׁוֹרָה אֵצֶל זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה טוֹבָה, עִמָּהּ רוֹאֶה בְּרָכָה וְהַצְלָחָה לְמַעְלָה מִגְּדֶר הַטֶּבַע, וְאִם מְכַבְּדָהּ כָּרָאוּי בֶּאֱמֶת, זוֹכֶה אַף לְעֹשֶׁר, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל: "אוֹקִירוּ לְנָשַׁייכוּ כִּי הֵיכֵי דְּתִתְעַתְּרוּ" - כַּבְּדוּ לְנָשׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שֶׁתִּתְעַשְּׁרוּ. הָאִשָּׁה הַמַּשְׂכֶּלֶת מַשְׁלִימָה לְבַעֲלָהּ בְּמִדַּת - מָה אֶת כָּל הַחֶסְרוֹנוֹת, מְגַמֶּדֶת אוֹתָם, מַקְטִינָה אֶת נֶפַח הַדְּמְיוֹנוֹת וְהַדְּאָגוֹת, כְּשֶׁהַבַּעַל רוֹאֶה בְּבֵיתוֹ אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת בְּשַׁלְוָה, וּבְרִגַּע, בְּבִטָּחוֹן וּבְמָאוֹר פָּנִים, אֵין כְּמוֹהוּ לְגָרֵשׁ מִמֶּנּוּ אֶת כָּל אוֹיְבֵי הַשִּׂמְחָה וְהַדְּאָגָה.

12. חוֹמָה - כֹּחַ הָאִשָּׁה הַנִּמְשָׁךְ לְבַעֲלָהּ

כְּשֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם הִיא לְגֶנְדּוֹ חֹשׁ הוּא בָּהּ כְּחוֹמָה בְּצוּרָה לְהָגֵן עָלָיו, חֹשׁ הוּא מַחֲסֶה וּמִבְצָר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - "בֵּיתִי הוּא מִבְצָרִי". רוֹאֶה בָּהּ עָצְמָה וְכֹחַ - לְלֹא תַּחֲלִיף - שֶׁל שׁוֹמֶרֶת, מָגִנָּה, כֹּחַ הַמּוּכָן לְקַבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת שֶׁלֹּא תִּפְגַּע בּוֹ הָרָעָה. וְאַף מַבְטִיחָה עָתִיד טוֹב.

וּכְמוֹ שֶׁסִּפְּרוּ לָנוּ חֲזַ"ל עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁל אוֹן בֶּן פֶּלֶת שֶׁהִצִּילַתּוּ מִבְּלִיעַת הָאֲדָמָה עִם קֹרַח וַעֲדָתוֹ, עָמְדָה כְּחוֹמָה בְּפֶתַח בֵּיתָהּ לְבִלְתִּי יִכְנְסוּ אַנְשֵׁי קֹרַח לִסְחֹף אֶת בַּעֲלָהּ לְמַחְלֻקְתָּם

וְהַצִּילַתּוּ. זֶהוּ טִבְעָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה לִהְיוֹת נֶאֱמָנָה לְקַחַת עָלֶיהָ אֶת הַקְּשֶׁה בְּיוֹתֵר עַל מְנָת לְהַצִּיל אֶת בַּעֲלָהּ.

לְגַבֵּי יִצְחָק אָבִינוּ כְּשֶׁנָּשָׂא אֶת רִבְקָה אִמֵּנוּ, נֶאֱמַר (בראשית כד, סז): "וַיְבִאֶהָ יִצְחָק הָאֹהֱלָה שָׂרָה אִמּוֹ, וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאִשָּׁה, וַיֶּאֱהָבֶהָ, וַיִּנָּחֵם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ".

יֵשׁ יוֹתֵר טוֹב מֵאַבָּא וְאִמָּא, יֵשׁ תַּחֲלִיף לְאַבָּא וְאִמָּא, בְּמִי חָשׁ הַיֶּלֶד בָּטוּחַ שָׁמוּר, חָזָק, שָׂמֵחַ אִם לֹא בְּאָבִיו וּבְאִמּוֹ הַמְעוֹדְדִים הַמְרַחֲמִים, הַדּוֹאֲגִים, הַמִּתְפַּלְלִים, יֵשׁ יוֹתֵר מֵאַבָּא וְאִמָּא הָעוֹמְדִים בִּפְנֵי כֹּל עַל מְנָת לִמְסֹר נַפְשָׁם עַל בָּנָם, וְעִם כָּל זֶה אוֹמֶרֶת לָנוּ הַתּוֹרָה (בראשית ב, כד) "עַל כֵּן יַעֲזָב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ".

נִתְבּוֹנֵן, פְּסוּק זֶה הוּא גְּזֵרָה? עֹנֶשׁ? בְּוַדַּאי לֹא, אֶלָּא הוּא הַצָּעָה טוֹבָה לְטוֹבַת הָאָדָם, וְכָךְ אוֹמֶרֶת לוֹ הַתּוֹרָה:

עַד עַכְשָׁו הָיִיתָ חָשׁ שָׁמוּר, בָּטוּחַ, חָזָק, שָׂמֵחַ, עִם אָבִיךָ וְאִמְּךָ, עַד עַתָּה חַשְׁתָּ אֶת אוֹתָם כְּחִיּוּנִיִּים לְנַפְשְׁךָ, וְחַשְׁתָּ שֶׁבִּלְעָדֵיהֶם אַתָּה מֻפְקָר, נָטוּשׁ, יָתוֹם, וּבְכֵן דַּע לְךָ, מִיּוֹם שֶׁנָּשָׂאתָ אֶת אִשְׁתְּךָ, תָּחוּשׁ בָּהּ אֶת חִיּוּנִיּוּת חַיֶּיךָ, תִּרְאֶה בָּהּ אֶת כֹּחֲךָ, שִׂמְחָתְךָ, בְּטָחוֹנְךָ, הַמַּחֲסֶה וְהָעֹז וְהַמִּבְצָר שֶׁלְּךָ. וְאַף שֶׁאָבִיךָ וְאִמְּךָ עֲדַיִן בַּחַיִּים - יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, בְּאִשְׁתְּךָ תִּרְאֶה הַכֹּל הַכֹּל, הִיא תַּשְׁלִים לְךָ אֶת הֶחָסֵר, וְאַף יִתְוַסֵּף לְךָ עַל יָדָהּ יוֹתֵר מֵהוֹרֶיךָ, מֵעַתָּה רַק אַתָּה תַּצְלִיחַ בְּחַיֶּיךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ בָּרוּחָנִי וּבַגַּשְׁמִי.

וּבְכֵן תִּתְבּוֹנֵן הָאִשָּׁה, אֵיזֶה כֹּחוֹת רָאוּ בָּהּ חַזַ"ל וּבְמֵילָא תָּבִין אֵיזֶה תַּפְקִידִים מְכֻבָּדִים וְנַעֲלִים מֻטָּלִים עָלֶיהָ לְהַתְאִים עַצְמָהּ לְכֹחוֹתֶיהָ לְהוֹצִיאָם לַפֹּעַל וּלְנַצְּלָם כָּרָאוּי, מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה שֶׁל יַקְרוּת וּמְכֻבָּדוּת.

13. מַצִּילָתְנוּ מִן הַחֵטְא

וּמַה יֵּשׁ לָנוּ לוֹמַר בְּיוֹתֵר עַל כָּךְ שֶׁמַּצִּילוֹת הַנָּשִׁים אֶת בַּעֲלֵיהֶן מִן הַחֵטְא, הֲיֵשׁ חוֹמָה בְּצוּרָה לָאָדָם יוֹתֵר מִכָּךְ וּבְפָרָט בְּיָמֵינוּ.

וּבְרְצוֹנִי לְסַפֵּר לָכֶם סִפּוּר שֶׁיְּשַׁקֵּף אֶת הַמַּצִּילוֹת אוֹתָנוּ מִן הַחֵטְא בְּיָמֵינוּ.

בָּא אֵלַי זוּג מִבְּאֵר שֶׁבַע, זוּג חִלּוֹנִי שֶׁעוֹמְדִים לְהִתְחַתֵּן, הִתְפַּלֵּאתִי מַדּוּעַ בָּאוּ לִי זוּג חִלּוֹנִים, עִם כָּל זֶה שָׁאַלְתִּי אֶת הַבָּחוּר מָה רְצוֹנְכֶם, הֵשִׁיב לִי: קָבַעְנוּ חֲתֻנָּה לְעוֹד חֹדֶשׁ וְהַבַּחוּרָה רוֹצָה לְבַטֵּל, בָּאתִי שֶׁהָרַב יְשַׁכְנְעָהּ שֶׁתִּסְכִּים לַחֲתֻנָּה, שָׁאַלְתִּי אוֹתָהּ: מַדּוּעַ בִּרְצוֹנֵךְ לְבַטֵּל? הֵשִׁיבָה לִי, הַבָּחוּר גּוֹלֵשׁ בָּאִינְטֶרְנֶט וַאֲנִי בְּשֶׁל כָּךְ לֹא מוּכָנָה לְהִתְחַתֵּן אִתּוֹ... שָׁאַלְתִּי אוֹתָהּ, אַתְּ הֲרֵי לֹא דָּתִיָּה, נִרְאֶה שֶׁאַתְּ חִלּוֹנִית, הַחִלּוֹנִים לֹא אַכְפַּת לָהֶם מִלְּרְאוֹת אִינְטֶרְנֶט, הֵשִׁיבָה לִי: אֵינֶנִּי מְבִינָה אֶת הָרַב, אוֹ שֶׁהוּא מִתְחַתֵּן וְקָשׁוּר אִתִּי, אוֹ שֶׁהוּא קָשׁוּר לַתְּמוּנוֹת שֶׁבָּאִינְטֶרְנֶט...

אִשָּׁה מַצִּילָה אֶת בַּעֲלָהּ מִן הַחֵטְא, אֲפִלּוּ לְזֶה שֶׁקָּשׁוּר לַחֵטְא, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה לְבַעַל כָּשֵׁר שֶׁחָפֵץ בְּקִדֻּשָּׁה וּבְטָהֳרָה, בְּוַדַּאי שֶׁלְּלֹא סָפֵק אִשְׁתּוֹ מְשַׁמַּרְתּוֹ. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חז"ל: "אֵינוֹ דּוֹמֶה מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פַּת בְּסַלּוֹ לְמִי שֶׁאֵין לוֹ".

14. מְגַדֶּלֶת בָּנִים לְתַלְמוּד תּוֹרָה

אֵיזוֹ זְכוּת נָפְלָה בְּחֶלְקָהּ אִשָּׁה יְקָרָה לְגַדֵּל בָּנִים וּבָנוֹת לְתַלְמוּד תּוֹרָה, לִסְבֹּל אֶת צַעַר הַהֵרָיוֹן וְהַלֵּדָה, צַעַר הַגִּדּוּל שֶׁכָּרוּךְ בְּהָמוֹן פְּרָטִים, נִדּוּדֵי שֵׁנָה, כְּבִיסוֹת, הַחְלָפוֹת לְהַאֲכִיל, לְרוֹץ לְרוֹפְאִים וּלְחַסּוּנִים וְעוֹד הַרְבֵּה, וְהַכֹּל עֲבוּר הַנֶּפֶשׁ הַיָּקָר בְּיוֹתֵר אֵצֶל בּוֹרֵא הָעוֹלָם שֶׁאֵלּוּ תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הֶבֶל פִּיהֶם.

וְאַחַר כָּךְ לְחַנְּכָם, לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם, לְהַגִּישׁ לָהֶם "תּוֹרַת אִמֶּךָ", לְיַקְּרָם בְּתוֹכָחוֹת, לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם בְּהַנְהָגַת הַדֶּרֶךְ אֶרֶץ, לִסְבֹּל אֶת מְרִיבוֹתֵיהֶם וּלְהַעֲמִידָם עַל הַשָּׁלוֹם וְהָאַחֲוָה, וְכַיָּדוּעַ מִלֶּאכֶת הַחִנּוּךְ מְלֶאכָה גְּדוֹלָה וְקָשָׁה הִיא.

15. תּוֹרָה - שֶׁלִּי וְשֶׁלָּכֶם - שֶׁלָּהּ הִיא

"הַשָּׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה שָׁרוּי בְּלֹא תּוֹרָה", חֲזַ"ל רָאוּ בָּאִשָּׁה אֶמְצָעִי לְיִשּׁוּב הַדַּעַת שֶׁל הַבַּעַל לִלְמֹד תּוֹרָה. אִשָּׁה הַמַּשְׁכֶּלֶת הָעוֹשָׂה צָרְכֵי הַבַּיִת בֶּאֱמוּנָה, וְכֵן נוֹהֶגֶת כְּאִשָּׁה הַכְּשֵׁרָה בַּנָּשִׁים הָעוֹשָׂה רְצוֹן בַּעֲלָהּ, בְּכָךְ בַּעֲלָהּ נוֹסֵף עֹז וּגְבוּרָה, וְנָחָה עָלָיו רוּחַ דַּעַת וְהַשְׂכֵּל, לְהָבִין בַּתּוֹרָה וּלְחַדֵּשׁ בָּהּ, וְרַק בְּמַצָּב כָּזֶה תּוֹרָתוֹ תּוֹרָה נִשְׁמֶרֶת בְּלִבּוֹ, רֹאשׁוֹ מְיֻשָּׁב לַהֶפֶךְ בָּהּ וּלְפַלְפֵל בָּהּ וּלְהָבִין דָּבָר מִתּוֹךְ דָּבָר.

הָעִידּוּד וְהַכֹּחַ שֶׁהָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת לְבַעֲלָהּ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הוּא כֹּחַ אַדִּיר, רוּחָנִי, לֹא טִבְעִי וְשִׂכְלִי כְּלָל, וְנוֹכַל לְהָבִין זֹאת מֵרַבִּי עֲקִיבָא וְעוֹד הַרְבֵּה גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵעִידוּ בְּפָנֵי תַּלְמִידֵיהֶם: שֶׁלִּי וְשֶׁלָּכֶם שֶׁלָּהּ הוּא, זוֹ הֲרֵי עֵדוּת נִפְלָאָה הַמְּעִידָה עַל כֹּחָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה בְּעִידּוּד, בַּסַּבְלָנוּת, בַּהֲמְתָּנָה שֶׁמַּמְתִּינָה לְבַעֲלָהּ וּמְנַדֶּדֶת שֵׁנָה מֵעֵינֶיהָ עַד בּוֹאוֹ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, מְכִינָה עֲבוּרוֹ אֹכֶל, מַלְבּוּשׁ, מַצִּיעָה מִטּוֹת, וּמְסַדֶּרֶת כָּל עִנְיְנֵי הַבַּיִת וְהַחוּץ כְּדֵי שֶׁבַּעֲלָהּ יְהֵא שָׁמוּר, פָּנוּי, מְיֻשָּׁב לְלִמּוּד תּוֹרָה, אַשְׁרֶיהָ וְאַשְׁרֵי חֶלְקָהּ שֶׁל אִשָּׁה כָּזוֹ.

וְכָאָמוּר יֵשׁ בָּאִשָּׁה כֹּחַ הַמַּשְׁלִים לַבַּעַל לָתֵת לוֹ כֹּחַ בְּנַפְשׁוֹ לְהִתְעַלּוֹת בְּרוּחָנִיּוּת, וְהָעֻבְדָּא, שֶׁהַנָּה בְּוַדַּאי הָיָה לְרַבִּי עֲקִיבָא וּלְכַיּוֹצֵא בּוֹ גַּבָּאִים, שַׁמָּשִׁים, וּמוֹסְרֵי נֶפֶשׁ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ שֶׁל הָרַב, עִם כָּל זֶה יְחֵס אֶת הַצְלָחָתוֹ בַּתּוֹרָה לְאִשְׁתּוֹ דַּוְקָא, וְכֵן כָּאָמוּר הָרַבֵּה מִגְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל וְאַף שֶׁהָיָה לָהֶם הַרְבֵּה עוֹזְרִים וּמְסַיְּעִים בְּכָל הַתְּחוּמִים שֶׁהָיוּ מְסַיְּעִים בְּפַעַל, וַאֲדַרְבָּא נְשׁוֹתֵיהֶם הָיוּ שׁוֹהוֹת בְּבָתֵּיהֶם, וְרַק מַאֲפְשָׁרוֹת לְבַעֲלֵיהֶן לִלְמֹד תּוֹרָה, וְלֹא מְסַיְּעוֹת בְּפַעַל, עִם כָּל זֶה לֹא תָּלוּ אֶת הַצְלָחָתָם בַּתּוֹרָה בָּהֶם אֶלָּא בִּנְשׁוֹתֵיהֶם, הַכֹּחַ שֶׁהָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת בְּבַעֲלָהּ שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, זֶה כֹּחַ רוּחָנִי הַנִּקְשָׁר בְּנֶפֶשׁ הַבַּעַל מִכֹּחַהּ

שֶׁל הָאִשָּׁה, וְזֹאת כַּאֲשֶׁר הָאִשָּׁה יוֹדַעַת בְּעֶרֶךְ הַתּוֹרָה, וּמְסַיַּעַת לְבַעֲלָהּ בְּכָל כֹּחָהּ לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה.

וְצָרִיךְ לָדַעַת שֶׁבִּכְלַל הַ"תּוֹרָה" שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהוּא מִכֹּחַ הָאִשָּׁה, הוּא כָּל הָעֲלִיָּה בַּעֲבוֹדַת ה', שֶׁכֵּן הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ זוֹכֶה לִדְבָרִים הַרְבֵּה, כָּךְ שֶׁבַּתּוֹרָה כָּלוּל כָּל הַמַּעֲלוֹת וְהַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁזּוֹכֶה לָהֶן הַבַּעַל בִּזְכוּת אִשְׁתּוֹ - שֶׁלִּי וְשֶׁלָּכֶן שֶׁלָּהּ הוּא.

עַד כָּאן מָנִינוּ "שִׁבְחָהּ שֶׁלֹּא בְּפָנֶיהָ" שֶׁל כָּל אִשָּׁה, שֶׁכֵּן כָּל אִשָּׁה בְּטִבְעָהּ טְמוּנִים בָּהּ כָּל אוֹתָן הַתְּכוּנוֹת וְהָאֹפִי, הַכֹּחוֹת וְהַמַּעֲלוֹת שֶׁמָּנִינוּ, וְרַק אִם תַּחֲלִיט לְנַצְלָם הֲרֵי שֶׁתַּגִּיעַ בְּכָךְ לְדַרְגוֹת גְּבוֹהוֹת, תִּהְיֶה זוֹכָה וּמְזַכָּה, מַעֲמִידָה דּוֹרוֹת לְתִפְאֶרֶת, וְעַל הַכֹּל תִּהְיֶה חָשָׁה סִפּוּק וְשִׂמְחָה לְאֵין קֵץ - "אֵם הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ"

ו. בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו

נָשִׁים יְקָרוֹת, הַאִם בְּחִנָּם הֶחְמִיאוּ חֲזַ"ל לַנָּשִׁים וְקָבְעוּ וְהִכְרִיזוּ שֶׁבִּזְכוּתָם נִגְאֲלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, הֶלֹא בְּשֶׁל כָּךְ שֶׁהִשְׁתַּמְּשׁוּ בַּכֹּחוֹת וְהַמַּעֲלוֹת שֶׁנִּחוֹנוּ בָּהֶם לְטוֹבָה, וּלְהַצָּלַת עַם יִשְׂרָאֵל.

שָׁמְרוּ אֶת בַּעֲלֵיהֶן מִן הַחֵטְא, וְהָעֲבֹדָא שֶׁשָּׁמְרוּ בְּמִצְרַיִם עַל יִחוּסָם וְלֹא הִתְבּוֹלְלוּ, פָּרוּ וְרָבוּ בְּמִצְרַיִם מִתּוֹךְ עִידּוּדָם שֶׁל הַנָּשִׁים, וְעוֹד שֶׁנָּתְנוּ בָּהֶם כֹּחַ וְעִידּוּד בְּמַצָּבָם הַקָּשֶׁה לְבַל יִתְיָאֲשׁוּ וְיַחֲזִיקוּ מַעֲמָד.

בִּזְכוּת אוֹתָן נָשִׁים צַדְקָנִיּוֹת שֶׁכָּאְמוּר לְעֵיל לֹא הִשְׁתַּתְּפוּ בַּמֶּחְדָּלִים שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל, אִם זֶה בְּחֵטְא הָעֶגֶל שֶׁלֹּא חָטְאוּ הַנָּשִׁים כְּכַמּוּבָא בַּחֲזַ"ל, וְאִם זֶה בְּחֵטְא הַמְרַגְּלִים שֶׁלֹּא נָפְלוּ בֶּאֱמוּנָתָם בַּה', שֶׁכֵּן כָּאְמוּר אֱמוּנָתָם הַתְּמִימָה וְהַפְּשׁוּטָה שֶׁל הַנָּשִׁים תְּקוּעָה וּמְשֻׁרֶשֶׁת בְּלִבּוֹתֵיהֶן כְּאֵילּוּ שֶׁעָנְפָיו מוּעָטִים וְשָׁרְשָׁיו מְרֻבִּים שֶׁשּׁוּם כֹּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לֹא מְזִיזוֹת אוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ.

וְתִקְוָתָן שֶׁל חֲזַ"ל שֶׁכְּמוֹ כֵן הַגְּאֻלָּה הָעֲתִידָה תִּהְיֶה כְּמוֹ כֵן בִּזְכוּתָן, לָכֵן נָשִׁים יְקָרוֹת, הִתְאַמְּצוּ, חִזְקוּ וְהִזְדָּרְזוּ לְנַצֵּל אֶת כִּשּׁוּרֵיכֶן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא טָמַן בָּכֶן אֶת הָאֶפְשָׁרִיּוֹת לְהַצִּיל אֶת עַצְמְכֶן וְאֶת כָּל יִשְׂרָאֵל.

ז. כוחן של הנשים חזק ומכריע, וכגודל כחן - גודל נסיונן

לְאַחַר שֶׁמָּנִינוּ כֹּחֲכֶן וְשִׁבְחֲכֶן, נָבֹאר בְּעֶזְרַת ה' הַדְּרָכוֹת וְעֵצוֹת טוֹבוֹת שֶׁבְּאֹם תִּנָּהֲגוּ בָּהֶן, הֲרֵי שֶׁבְּכָךְ תּוֹצִיאוּ כֹּחֲכֶן לַפֹּעַל, וְהָעִקָּר הֲלֹא זֶה הַמַּעֲשֶׂה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל: לֹא הַמִּדְרָשׁ הוּא הָעִקָּר אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה, וְקֹדֶם נְבִיא כַּמָּה תּוֹבָנוֹת בֶּאֱמוּנָה וּבְטָחוֹן, תְּפִלָּה וְהַצְדָּקַת דִּינֵי ה' שֶׁאֵלּוּ הֵמָּה פְּרָטִים הַנִּכְלָלִים בֶּאֱמוּנָה הַכְּלָלִית. עַל מְנָת לְחַזְּקָכֶן בִּפְרָט זֶה שֶׁל הָאֱמוּנָה הַמְשֻׁרֶשֶׁת בָּכֶן, וְכַמָּה נָאֶה לְדַבֵּר אֲלֵיכֶן אֱמוּנָה, אַחַר שֶׁנִּתְּנָה בְּכֵלִים גְּדוֹלִים הָרְאוּיִים

לְקַבֵּל אֱמוּנָה, וְכַמָּה נֶחְמָד וְנָעִים לְדַבֵּר אֲלֵיכֶן דַּוְקָא בְּנוֹשֵׂא אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן יוֹתֵר מִכָּל נוֹשֵׂא אַחֵר אַחַר שֶׁיֵּשׁ לָכֶן כְּלֵי קִבּוּל נִפְלָאִים לְקַבְּלָן, עֲלֵיכֶן לָדַעַת שֶׁעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל נְשׂוּאוֹת אֲלֵיכֶן לִישׁוּעָה, לָתֵת אֶת כֹּחֲכֶן בְּבַעֲלֵיכֶן בְּיַלְדֵיכֶן, בְּהוֹרֵיכֶם, בַּחֲבוּרָתְכֶם, כֹּחַ שֶׁל אֱמוּנָה וּצְנִיעוּת, בַּיְשָׁנוּת וַיַּשְׁרוּת וְעוֹד.

הִנֵּה לְצַעֲרֵנוּ הַשָּׂטָן מִשְׁתַּמֵּשׁ הַיּוֹם בְּעִקָּר בַּנָּשִׁים הַשְּׁבוּיוֹת בְּיָדוֹ לַהָרֹס וְלִנְתֹּץ לִשְׁבֹּר וּלְהַאֲבִיד, וְהַסִּבָּה לְכָךְ, מִכְיָון שֶׁיּוֹדֵעַ הוּא שֶׁאֵין כְּמוֹתָן לִלְחֹם נֶגְדּוֹ כַּאֲשֶׁר מִשְׁתַּמְּשׁוֹת הֵן בְּכֹחָן וּבְמַעֲלָתָן וְאֵין כְּמוֹתָן לְתַקֵּן וְלִבְנוֹת, וְלָכֵן מִתְאַמֵּץ הַשָּׂטָן לִמְנֹעַ זֹאת מֵהֶן, וְאַדְרַבָּא פּוֹעֵל הוּא בְּכָל כֹּחוֹ לְהַפֵּךְ, לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לַהָרֹס, וּלְהַחֲרִיב, שֶׁכֵּן יֵשׁ בָּהֶן כְּמוֹ כֵן כֹּחוֹת לְהָרַע לְהַכְשִׁיל וְלַהָרֹס וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ז, יד) - "זֶה לְעֻמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים".

לָכֵן נָשִׁים יְקָרוֹת נִסְנָה עַל נַפְשְׁכֶן מִפְּנֵי חֶרֶב, מִפְּנֵי אֲבַדּוֹן, הִבָּדְלֶנָה בְּמְהֵרָה מֵעַל אָהֳלֵי הַנָּשִׁים הַשְּׁבוּיוֹת הַמַּחֲרִיבוֹת וְהַהוֹרְסוֹת בְּיוֹדְעִין וּבְלֹא יוֹדְעִין. וּבְזֶה הִנָּכֶן נוֹטְלוֹת שְׂכַר כֻּלָּן, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל: "זָכָה - נוֹטֵל חֶלְקוֹ וְחֶלֶק חֲבֵרוֹ בְּגַן עֵדֶן", חֲלִילָה לֹא שָׁוּוּ כַּוָּנָתֵנוּ לְהִבָּנוֹת עַל חָרְבָּנָן, אוּלָם לְשֵׁם עִידּוּד, זוֹהִי הַהִנָּהָגָה שֶׁל בּוֹרֵא עוֹלָם לְהַרְבּוֹת אֶת שְׂכָרָן שֶׁל אֵלּוּ הָעוֹמְדוֹת בַּפֶּרֶץ בִּזְמַן שֶׁאֲחֵרוֹת הוֹרְסוֹת וּמְנַתְּצוֹת וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בַּפָּסוּק: (יחזקאל מד, טו) וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בִּתְעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעָלַי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי.

כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנָן תּוֹעוֹת רַבּוֹת, מַתְעוֹת רַבּוֹת וְאָז זוֹרְחוֹת וְזוֹהֲרוֹת לָהֶן צִדְקָנִיּוֹת בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ נֶגֶד הַזָּרֶם הַחֲבָרְתִי, הַמִּשְׁפָּחְתִּי, הַקְּהִלָּתִי, הֲרֵי שֶׁאֵלּוּ שְׂכָרָן לְאֵין קֵץ.

וּכְדֶגְמַת בְּנֵי לֵוִי, שֶׁקָּמוּ אִישׁ נֶגֶד אָחִיו, נֶגֶד אָבִיו, וּכְשֶׁאֵלּוּ חָטְאוּ בָּעֶגֶל, לְעֻמָּתָם בְּנֵי לֵוִי נִשְׁאֲרוּ נֶאֱמָנִים לַה', עִזְרוּ בְּשֵׁל כָּךְ לְשָׁרֵת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ.

לָכֵן כָּל בַּת תִּתְבּוֹנֵן בַּמָּה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמַעֲלוֹתֵיכֶן, וְתִשְׁתַּדֵּל לְיַשֵּׁם אֶת מַעֲלוֹתֶיהָ וּלְהוֹצִיאָן מִן הַכֹּחַ אֶל הַפֹּעַל, שֶׁכֵּן בַּהִתְבּוֹנְנוּת שֶׁתִּתְבּוֹנֵנוּ בְּמַעֲלוֹתֵיכֶן תַּגִּיעוּ לְפָסְגוֹת נִשְׂגָּבוֹת וּכְמוֹ שֶׁנִּבְאַר לְהַלָּן.

ח. דעו את מכובדותכן - בידיעה זו תלויה יציבותכן

הַיְדִיעָה בְּמַעֲלוֹתֵיכֶן וּבִיקַר כְּבוֹדְכֶן חֲשׁוּבָה לְכַמָּה יְסוֹדוֹת בַּיַּהֲדוּת וּכְמוֹ שֶׁנְּבָאֵר לְהַלָּן.

בְּקֶטַע זֶה נַעֲסֹק בַּחֲשִׁיבוּת הַיְדִיעָה בַּמְכֻבָּדוּת כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִשָּׁפֵל לְמַעֲשֵׂי שִׁפְלוּת.

עֲבוֹדָתוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר לְטַשְׁטֵשׁ לָנוּ אֶת זֶהוּתֵנוּ וְיִחוּסֵנוּ הָאֲמִתִּי, לֹא לְהַאֲמִין, לֹא לְהַעֲרִיךְ כָּרָאוּי אֶת יִחוּסֵנוּ וְאֶת עֶרְכֵּנוּ וּבְכָךְ מַרְוִיחַ הוּא שְׁנַרְשָׁה לְעַצְמֵנוּ לְהִדָּמוֹת לַגּוֹיִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם הַשְּׁפָלִים.

ט. סיפור נפלא להמחשה

וְנַמְחִישׁ זֹאת בְּסִפּוּר שֶׁאֵרַע לִפְנֵי כְּ - 150 שָׁנָה.

בַּזְּמַן הַהוּא הַפַּעַר בֵּין הַכַּפְרִי לְעִירוֹנִי הָיָה פַּעַר גָּדוֹל, שֶׁכֵּן לֹא הָיוּ כְּלֵי תִּקְשֹׁרֶת, וְלָכֵן הַדֶּרֶ בָּעִיר הָיָה יוֹתֵר מוּדָע לַחֲדָשׁוֹת מֵאֲשֶׁר הַכַּפְרִי הַמְרֻחָק, וּמִלְּבַד זֹאת צוּרַת הַחַיִּים שֶׁבֵּין הַכַּפְרִיִּים לְעִירוֹנִיִּים הָיְתָה שׁוֹנָה לַחֲלוּטִין, הָעִירוֹנִיִּים הָיוּ יוֹתֵר "אֶלֶגַנְטִים" לְעֻמַּת הַכַּפְרִיִּים שֶׁהָיוּ מְגֻשָּׁמִים וְגַסִּים.

כַּפְרִי אֶחָד, שֶׁהָיָה לוֹ בַּכְּפָר מֶשֶׁק פּוֹרֶה, הֶחְלִיט לִקַּח כַּמָּה יְמֵי נֹפֶשׁ וְלִנְסֹעַ לָעִיר לֵהָנוֹת מֵהַחִדָּשָׁנוּת שֶׁהִתְחַדְּשָׁה שָׁם.

נָסַע לָעִיר וּצְרוֹרוֹ בְּיָדוֹ, שׁוֹאֵל הוּא לְאֶחָד מֵאַנְשֵׁי הָעִיר, מָה חָדָשׁ בְּעִירְכֶם שֶׁאֶפְשָׁר לֵהָנוֹת בּוֹ כְּתַיָּר הַבָּא לֵהָנוֹת מִשַּׁעֲשׁוּעֵי הָעִיר,

הֵשִׁיב לוֹ הָעִירוֹנִי:

לְמַזְלְךָ לֹא מִזְּמַן הִתְחַדְּשָׁה בְּעִירֵנוּ "הָרַכֶּבֶת"...!

שׁוֹאֵל הַכַּפְרִי מַה זֶּה רַכֶּבֶת? הַאִם תּוּכַל לְתָאֵר לִי אוֹתָהּ?

הֵשִׁיב הָעִירוֹנִי:

רַכֶּבֶת, מֻרְכֶּבֶת מִכַּמָּה "חֲדָרִים" הַמְחֻבָּרִים זֶה לָזֶה, לְכָל חֶדֶר 4 גַּלְגַּלִּים, וּבַחֶדֶר הָרִאשׁוֹן יוֹשֵׁב נֶהָג, וּבְאֶמְצָעוּת מְנוֹעַ קִיטוֹר מַסִּיעַ אֶת כָּל הַחֲדָרִים בִּמְהִירוּת, וּכְשֶׁהִנְּךָ יוֹשֵׁב בָּרַכֶּבֶת אַתָּה נֶהֱנֶה, רוֹאֶה אַתָּה כְּאִלּוּ שֶׁהָעֵצִים וְהֶהָרִים זָזִים... מַשֶּׁהוּ פְּלִאִי שֶׁלֹּא רָאִיתָ מִימֶיךָ, כְּדַאי לְךָ לֵהָנוֹת, וְהִנֵּה שָׁם לְפָנֶיךָ מָקוֹם מְכִירַת הַכַּרְטִיסִים.

פּוֹנֶה הַכַּפְרִי לְמוֹכֵר הַכַּרְטִיסִים, וְלִשְׁאֵלָתוֹ לְהֵיכָן רְצוֹנְךָ לְהַגִּיעַ? מֵשִׁיב הַכַּפְרִי, תַּיָּר הִנְנִי וְאֵין לִי יַעַד מְסֻיָּם רַק לִנְסֹעַ מֵהַתַּחֲנָה הָרִאשׁוֹנָה וְעַד הָאַחֲרוֹנָה לֵהָנוֹת מִנְּסִיעַת הָרַכֶּבֶת.

מֵשִׁיב לוֹ הַמּוֹכֵר, אִם תַּיָּר אַתָּה בִּרְצוֹנִי לְיַדַּע אוֹתְךָ בְּדָבָר נוֹסָף, לְאַחֲרוֹנָה יְחִדְנוּ קָרוֹן מְיֻחָד לְתַיָּרִים וּלְאַנְשֵׁי עֲסָקִים, קָרוֹן מְיֻחָד, כֻּרְסָאוֹת עוֹר, יֵשׁ שָׁם כִּבּוּד, אֶפְשָׁרוּת לִמְנוּחָה וְעוֹד, מַה שֶּׁנִּקְרָא "קָרוֹן רִאשׁוֹן".

שָׁאַל הַכַּפְרִי וּמָה הַתַּשְׁלוּם?

הֵשִׁיב לוֹ מוֹכֵר הַכַּרְטִיסִים: בַּקָּרוֹן הָרִאשׁוֹן הַמְּחִיר 200 ש"ח, וְאִלּוּ בְּיֶתֶר הַקָּרוֹנוֹת שֶׁהַמָּה סַפְסָלֵי עֵץ פְּשׁוּטִים לְהַמּוֹן הָעָם - הַמְּחִיר 100 ש"ח.

מִיָּד שָׁלַף הַכַּפְרִי 200 ש"ח אַחַר הֱיוֹתוֹ תַּיָּר הֶחָפֵץ לֵהָנוֹת בְּנַפְשׁוֹ. יָשַׁב לוֹ הַכַּפְרִי בַּקָּרוֹן הָרִאשׁוֹן עַל כֻּרְסַת עוֹר נוֹחָה עִם שַׁקִּיוֹת הַנַּיְלוֹן שֶׁלּוֹ וּבְתוֹכָן יְרָקוֹת, פֵּרוֹת, בֵּיצִים קָשׁוֹת, וְכַיּוֹצֵא כְּדֶרֶךְ הַכַּפְרִיִּים.

הֵחֵלּוּ עוֹלִים לַקָּרוֹן עוֹרְכֵי דִּין, מְנַהֲלֵי בַּנְקִים, מְנַהֲלֵי עֲסָקִים, וְכָל אֶחָד כְּשֶׁרָאָה אֶת הַכַּפְרִי חִפֵּשׂ לוֹ מָקוֹם אַחֵר שֶׁכֵּן לֹא חָפְצוּ לֵישֵׁב בְּקִרְבָתוֹ שֶׁכֵּן לֹא סָבְלוּ אֶת הַפְּרִימִיטִיבִיּוּת וְהַבַּרְבָּרִיּוּת שֶׁל הַכַּפְרִיִּים.

לְבַסּוֹף עָלָה עוֹרֵךְ דִּין אֶחָד, וּבְלִית בְּרֵרָה אַחַר שֶׁכָּל הַמְּקוֹמוֹת הָיוּ תְּפוּסִים הִתְיַשֵּׁב לוֹ לְיַד הַכַּפְרִי.

הַכַּפְרִי בְּתָמִימוּתוֹ וּבְהֶרְגֵּל חַיָּיו, הֵחֵל מְשׂוֹחֵחַ עִם הָעוֹרֵךְ דִּין בְּשִׂפָתוֹ הָעֲמָמִית, וּבְמַהֲלַךְ דִּבּוּרוֹ הָיָה שׁוֹלֵף מִשִּׁקִיתוֹ מִלְפָפוֹן "לֹא קָטָן" וְהֵחֵל נוֹגֵס בּוֹ בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וּבְפֶה פָּתוּחַ, וּלְאַחַר מִכֵּן שׁוֹלֵף עַגְבָנִיָּה גְּדוֹלָה וּבָנָגְסוֹ בָּהּ מַשְׁפְּרִיץ לִימִינוֹ וְלִשְׂמֹאלוֹ...

הָעוֹרֵךְ דִּין נִפְשׁוֹ קָצָה, וְלֹא יָדַע אֶת נַפְשׁוֹ בְּנִסְיעָה זוֹ וְהֶחְלִיט לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה...

פָּנָה הָעוֹרֵךְ דִּין לְאוֹתוֹ כַּפְרִי, אָמַר לוֹ, יוֹדֵעַ אַתָּה שֶׁהִנְךָ יוֹשֵׁב בְּקָרוֹן שֶׁמְּחִירוֹ כְּפוּל מֵהַקָּרוֹנוֹת שֶׁבִּפְנִים, הֵשִׁיב לוֹ הַכַּפְרִי, אָכֵן יוֹדֵעַ אֲנִי, וְשִׁלַּמְתִּי עַל כַּרְטִיס לַ"קָרוֹן הָרִאשׁוֹן".

הָרְאָה לִי אֶת כַּרְטִיסְךָ בְּבַקָּשָׁה - בִּקֵּשׁ הָעוֹרֵךְ דִּין בְּיִדְעוֹ שֶׁבַּכַּפְרִי זֶה לֹא יוֹדֵעַ קְרוֹא וּכְתוֹב.

הֵצִיץ בַּכַּרְטִיס בְּהַצָּנַת פֶּהְלָה וּפָנָה לַכַּפְרִי בִּדְאָגָה כִּבְיָכוֹל, שְׁמַע, כַּרְטִיס זֶה מְזֻיָּף... שֶׁכֵּן מוֹכְרִים פֹּה גַּם גַּנָּבִים שֶׁבְּיִדָּם כַּרְטִיסִים מְזֻיָּפִים, דַּע, עוֹד מְעַט יַעֲלֶה "מְבַקֵּר", וּכְשֶׁיִּרְאֶה כַּרְטִיס זֶה בְּיָדְךָ תּוּבַל לַחֲקִירָה מֵהֵיכָן הַכַּרְטִיס וְאַף תְּאֻשַּׁם בְּמַעֲשֶׂה מִרְמָה...

הַכַּפְרִי הַתָּמִים נִבְהַל, וְשָׁאַל אֶת "אִישׁ מַצִּילוֹ" וּבְכֵן מָה אַתָּה מַצִּיעַ לִי לַעֲשׂוֹת? הֵשִׁיב לוֹ הָעוֹרֵךְ דִּין, שְׁמַע בְּקוֹלִי וְתִנָּצֵל.

טֹל אֶת כָּל חֲפָצֶיךָ, עֲבֹר לַקָּרוֹן הָאַחֲרוֹן, תִּתְחַבֵּא שָׁם מִתַּחַת הַסַּפְסָל, כַּסֵּה עַצְמְךָ בִּשְׂמִיכָה וְכַיּוֹצֵא עַד שֶׁיֵּרְדוּ כֻּלָּם מֵהָרַכֶּבֶת...

מִיָּד רָץ הַכַּפְרִי הַתָּמִים וּבָהֳלָה אָרַז אֶת כָּל חֲפָצָיו, עָבַר לַקָּרוֹן הָאַחֲרוֹן, נִדְחַף תַּחַת הַסַּפְסָל, כִּסָּה עַצְמוֹ, וְכָךְ יָשַׁב לוֹ שָׁם.

בֵּינְתַיִם עָלָה "מְבַקֵּר", נִגַּשׁ מִקָּרוֹן לְקָרוֹן, וּבְהַגִּיעוֹ לַקָּרוֹן הָאַחֲרוֹן רָאָה "מַשֶּׁהוּ זֶז"... הֵבִין שֶׁמְּדֻבָּר בְּגַנָּב שֶׁעָלָה לְלֹא תַּשְׁלוּם וְהִתְחַבֵּא שָׁם, מִיָּד בָּעַט בּוֹ, וְקָרָא: צֵא גַּנָּב...!

יָצָא הַכַּפְרִי מְבֻיָּשׁ וּמְבֹהָל, מִיָּד תָּפַס הַמְבַקֵּר וְשָׁם אֲזִקִּים לְיָדָיו וּלְקָחוֹ לַחֲקִירָה. כְּשֶׁרָאָה הַכַּפְרִי שֶׁכְּלָתָה אֵלָיו הָרָעָה הֵחֵל בּוֹכֶה וּמְסַפֵּר אֶת כָּל הַמַּעֲשֶׂה, בֵּינְתַיִם כְּבָר יָרְדוּ כָּל הַנּוֹסְעִים, וְכַכְּפְרִי זֶה לֹא זָכָה לֵהָנוֹת אֲפִלּוּ כְּאַנְשֵׁי הֶהָמוֹן, אֶלָּא יָשַׁב טָמוּן וּמְכֻסֶּה תַּחַת הַסַּפְסָל מֻשָּׁךְ כָּל זְמַן הַנְּסִיעָה.

וְהֵחֵל מְסַפֵּר הוּא לַמְבַקֵּר, אֲנִי כְּתַיָּר, קָנִיתִי כַּרְטִיס בְּ - 200 ש"ח לַ"קָרוֹן הָרִאשׁוֹן", וְיָשַׁב לְיִדֵי אָדָם חָשׁוּב וְאָמַר לִי שֶׁכַּרְטִיסִי מְזֻיָּף, וְעָלוּל אֲנִי לְהִסְתַּבֵּךְ, וְלָכֵן יָעַץ לִי לְהִכָּנֵס פְּנִימָה וּלְהִתְחַבֵּא...

מִיָּד אָמַר לוֹ הַמְבַקֵּר, בֶּאֱמֶת קָנִיתָ כַּרְטִיס בְּ - 200 ש"ח, וּבְכֵן אִם כֵּנִים דְּבָרֶיךָ הַרְאֵהוּ לִי, בְּרֶעְדָה שָׁלַף הַכַּפְרִי אֶת כַּרְטִיסוֹ לַמְבַקֵּר, מִסְתַּכֵּל הַמְבַקֵּר בְּכַרְטִיס וְרוֹאֶה לְפָנָיו כַּרְטִיס מְצֻיָּן הַמַּתְאִים לַקָּרוֹן הָרִאשׁוֹן, מִיָּד הֵבִין הַמְבַקֵּר מַה קָּרָה כָּאן, וְשִׁחְרְרוֹ לְאוֹתוֹ מִסְכֵּן לְנַפְשׁוֹ.

עַד כָּאן הַסִּפּוּר.

נָשִׁים יְקָרוֹת, לְאוֹתוֹ כַּפְרִי מִסְכֵּן דּוֹמוֹת לֹא מְעַט מִנְּשׁוֹת עַמֵּנוּ, יֵשׁ לָנוּ הֲרֵי כִּבְנוֹת מְלָכִים אֶת הַכַּרְטִיס לַקָּרוֹן הָרִאשׁוֹן הַקָּרוֹב בְּיוֹתֵר לְבוֹרֵא עוֹלָם, וּכְמוֹ שֶׁמַּכְרִיז מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּאָזְנֵינוּ (דברים ד, ז) "כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּה' אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קָרְאֵנוּ אֵלָיו".

כְּלוֹמַר, דְּעוּ עַם יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם הַקְּרוֹבִים בְּיוֹתֵר לַה', אַתֶּם בַּקָּרוֹן הָרִאשׁוֹן הֲכִי קְרוֹבִים לַה'.

אוּלָם הַיֵּצֶר הָרַע מְנַסֶּה לְטַשְׁטֵשׁ לָנוּ אֶת זֶהוּתֵנוּ וְיִחוּסֵנוּ הָאֲמִתִּי, וּמְשַׁקֵּר אוֹתָנוּ לַחֲשֹׁב, בַּמֶּה אָנוּ חֲשׁוּבִים וּמְיֻחָסִים, הֲלֹא אֵין בֵּינֵינוּ וּלְאֻמּוֹת כְּלוּם, וּבְכָךְ מְפַתֶּה אוֹתָנוּ לְהִתְדַּמּוֹת לָהֶם, בַּלְבּוּשׁ, בַּשָּׂפָה, בְּהַנְהָגַת הַחַיִּים, בְּמוֹתָרוֹת הַחַיִּים, וּמַה נְּקַבֵּל מִזֶּה? שֶׁנֵּרֵד "תַּחַת הַסַּפְסָלִים", לַמְקוֹמוֹת הַיְרוּדִים וְהַשְּׁפָלִים בְּיוֹתֵר, וְלֹא נֶהֱנֶה בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר אֶפְלוּ כַּגּוֹיִים, שֶׁכֵּן לַגּוֹיִים נִתַּן עוֹלָם הַזֶּה וְיֵשׁ סִכּוּי שֶׁיֵּהָנוּ בּוֹ, יְהוּדִי לֹא נִתַּן לוֹ עוֹלָם הַזֶּה כְּתַכְלִית, וְאִם לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּעוֹלָם הַזֶּה לְצֹרֶךְ עוֹלָם הַבָּא, לֹא יְהֵא לוֹ לֹא עוֹלָם הַזֶּה וְלֹא עוֹלָם הַבָּא, גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה יִסְבֹּל מְרוֹרוֹת, הָעוֹלָם יִבְגֹּד בּוֹ, צְפִיּוֹתָיו יִתְאַכְזְבוּ, אֶת תִּקְווֹתָיו יְשַׁאֵם הָרוּחַ, וּלְעוֹלָם נַפְשׁוֹ תָּחוּשׁ מְצוּקָה וּמַחְסוֹר, אַחַר שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה אֵינוֹ תַּכְלִיתוֹ, וּלְצֹרֶךְ עוֹלָם הַבָּא שֶׁלּוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה מְאוּמָה.

י. מדור הנשמה בגוף כמדור האדם בארוות סוסים

עָלֵינוּ לְהָבִין נָשִׁים יְקָרוֹת, הָ"אוֹרְגִינָל" שֶׁל קִבּוּעַ הַנְּשָׁמָה הוּא לֹא הַגּוּף שֶׁהִיא נִמְצֵאת בּוֹ לְמִסְפַּר שָׁנִים, מְקוֹמָהּ הָ"אוֹרְגִינָל" שֶׁל הַנְּשָׁמָה הִיא הַמָּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ חֲצָבָה, וְשָׁאֲלָיו הִיא עֲתִידָה לַחֲזֹר לְאַחַר חַיֵּי הָאָדָם כָּאן עָלֵי אֲדָמוֹת, הַגּוּף בָּלֶה וְנִרְקָב בַּקֶּבֶר, וְהַנְּשָׁמָה חוֹזֶרֶת לַמָּקוֹם שֶׁמִּמֶּנּוּ חֲצָבָה, לְשֵׁם צִפִּיָּתָהּ לַחֲזֹר, וְשָׁם הוּא מְקוֹם מְנוּחָתָהּ.

אֶלָּא שֶׁלְּמִסְפַּר שָׁנִים הוּשְׁמָה הַנְּשָׁמָה בְּגוּף הָאָדָם - זוֹ הַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית הַטְּהוֹרָה, וְשִׁתְּפוּ לָהּ לְצֵידָהּ בְּאוֹתוֹ גּוּף הָאָדָם נֶפֶשׁ בַּהֲמִית, הַנֶּפֶשׁ הַשִּׂכְלִית נוֹטָה לְהִתְקָרֵב לַה', וְלִדְבָרִים רוּחָנִיִּים בִּלְבַד, הַנֶּפֶשׁ הַבַּהֲמִית נוֹטָה לַחֹמֶר, וְלַהֲנָאוֹת הַמַּתְרִים וְהָאֲסוּרִים, וְנֶפֶשׁ זוֹ מוֹשֶׁכֶת אֶת הָאָדָם לְכָאן וְנֶפֶשׁ זוֹ מוֹשֶׁכֶת לְכָאן.

וְלָכֵן חָנַן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָאָדָם דַּעַת וְשֵׂכֶל לִבְחֹר בְּרְצוֹנוֹ לְמִי הוּא חָפֵץ לִשְׁמֹעַ, וְצָרִיךְ הָאָדָם בְּשִׂכְלוֹ וּבִבְחִירָתוֹ לִבְחֹר בַּטּוֹב הַנִּצְחִי וְהָאֲמִתִּי לְעֲמַת הַטּוֹב הַזְּמַנִּי וְהַנִּפְסָד, שֶׁכֵּן

הָאָדָם בְּשִׂכְלוֹ יָכוֹל לְחַדֵּד אֶת אֱמוּנָתוֹ מֵהַתּוֹרָה, מִפִּלְאֵי הַבְּרִיאָה, מִסִּפּוּרֵי הַנְּסִים שֶׁאֵרְעוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל, מִסִּפּוּרֵי צַדִּיקִים גְּדֻלָתָם וּקְדֻשָּׁתָם.

הַנְּשָׁמָה בַּגּוּף, דּוֹמָה הִיא לְאָדָם שֶׁהוּשַׂם בְּאֲרוָה שֶׁל סוּסִים, וְכִי זֶה מְקוֹמוֹ הַנָּכוֹן וְהַמַּתְאִים?! הֲלֹא גַּם אִם תְּנַקֶּה לוֹ אֶת הָאֲרוָה, תָּשִׂים שָׁם בֹּשֶׂם לְרֵיחַ טוֹב, אֹכֶל מְשֻׁבָּח וְטָעִים, וְכִי בָּזֶה תְּהַנֶּה לוֹ הָאֲרוָה כְּמָדוֹר מַתְאִים? בְּוַדַּאי לֹא.

כֵּן הוּא הַגּוּף בְּיַחַס לַנְּשָׁמָה, הַגּוּף הוּא לֹא מְקוֹמָהּ הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי שֶׁל הַנְּשָׁמָה. וְגַם אִם תָּבִיא לְגוּף זֶה אֶת כָּל הַהֲנָאוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כֶּסֶף, בְּגוּד, מְכוֹנוֹת, דִּירוֹת, טִיּוּלִים, בִּלּוּיִים וְכַיּוֹצֵא הֲכִי מְהֻנִּים שֶׁיֵּשׁ, הַנְּשָׁמָה תִּקּוּץ בָּהֶם, שֶׁכֵּן אֵין זֶה מְדוֹרָהּ, לֹא הָעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא הַגּוּף הַזֶּה.

וְתָמִיד תָּחוּשׁ בִּמְצוּקָה חֲסֵרָה וְנִרְדֶּפֶת, שֶׁכֵּן לֹא תָּבוֹא הַנְּשָׁמָה עַל סִפּוּקָהּ אַךְ וְרַק בְּאֹם יָבִיא לָהּ הָאָדָם אֶת תַּאֲוָתָהּ הָאֲמִתִּית שֶׁהִיא קִרְבַת ה', עֲרִיגָה לַה', כְּסוּפִין לַה', הַרְחָקָה מִכָּל הַחֲמְרִיּוּת הַמְיֻתֶּרֶת שֶׁאֵינָם לַנְּשָׁמָה אֶלָּא כְּדִמְיוֹן מַאֲכַל סוּסִים לָאָדָם, וְכַמָּה שֶׁתְּצַפֶּה אוֹתָם בְּיִפְי, בַּהֲנָאָה, בְּעֹנֶג, הֲרֵי שֶׁזֶּה יִשָּׁאֵר מַאֲכַל סוּס וְלֹא יֶעֱרַב לָהּ, וְלֹא תָּבוֹא עַל סִפּוּקָהּ בָּזֶה.

יא. לעולם לא תגיעי לספוקך במלוי רצונך לערכי עולם הזה אלא רק בערכי עולם הבא

בַּת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרָה, דְּעִי לָךְ, לֹא בְּנָדִים יָפִים, יַרְגִּיעוּ אֶת רוּחֵךְ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבְּקִרְבֵּךְ, וְלֹא תַּכְשִׁיטִים נָאִים שֶׁיְקַשְּׁטוּ אֶת מַצְפוּנֵךְ הַטָּהוֹר, וְלֹא טִיּוּלִים וּבִלּוּיִים יְסַפְּקוּ אֶת מַחְסוֹרֵךְ הַנַּפְשִׁי, וְאַדְרַבָּא, כַּמָּה שֶׁתִּנַּסִי לְהַשְׁקִיט אֶת רוּחֵךְ מַצְפוּנֵךְ וְסִפּוּקֵךְ בַּפָּרָטִים הַלָּלוּ, תַּרְגִּישִׁי מַחְסוֹר בְּיוֹתֵר, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל: "יֵשׁ לוֹ מָנָה רוֹצֶה מָאתַיִם..." וְהוּא מֻשָּׂג כְּלָלִי לְכָל עִנְיְנֵי הַחֹמֶר שֶׁדּוֹרֵשׁ גּוּף הָאָדָם מִתּוֹךְ נֶפֶשׁ הַבַּהֲמִית שֶׁבְּקִרְבּוֹ, שֶׁכַּמָּה שֶׁיְּנַסֶּה לְהַעֲנִיק לְגוּפוֹ וּלְנַפְשׁוֹ הַבַּהֲמִית יוֹתֵר חֹמֶר, יְחוּשׁ עוֹד יוֹתֵר "צֹרֶךְ", וְעַל כָּךְ אָמְרוּ חֲזַ"ל: "אֵין אָדָם מֵת וַחֲצִי תַּאֲוָתוֹ בְּיָדוֹ"

וְלָכֵן, בַּת יִשְׂרָאֵל, כַּמָּה שֶׁתַּכִּירִי יוֹתֵר בַּאֲצִילוּת נַפְשֵׁךְ, וְיַקְרוּתָהּ, יֵקַל מַעְלַיִךְ לְהַשְׁלִיךְ אַחֲרֵי גַּוֵּךְ אֶת חֲמוּדוֹת הָעוֹלָם הַמְדֻמּוֹת וְכַמָּה שֶׁתַּכִּירִי יוֹתֵר בְּיַקְרוּתֵךְ וּבִמְכֻבָּדוּתֵךְ תִּרְאִי הֵיאַךְ לְהַלְבִּישׁ אֶת עַצְמֵךְ בְּמַחְלְצוֹת שֶׁל כָּבוֹד אֲמִתִּי, הַמּוֹבִילִים לְעֹנֶג אֲמִתִּי שֶׁל קִרְבַת ה'. עַד כְּדֵי לְחוּשׁ אוֹתוֹ כְּאֵב, וּלְהִתְעַנֵּג עָלָיו בְּעֹנֶג אֲמִתִּי שֶׁאֵין לוֹ אָח וָרֵעַ בְּכָל חֲמוּדוֹת עוֹלָם הַזֶּה וְכִמְשָׁלוֹ הַנִּפְלָא שֶׁל הַסַּבָּא מִקֶּלֶם זצוק"ל.

יב. משלו המאלף של הסבא מקלם זצוק"ל

וְכָךְ הָיָה נוֹשֵׂא הַסַּבָּא מְשָׁלוֹ, וְאוֹמֵר:

אִמָּא אַחַת הִתְחַבְּאָה עִם תִּינוֹקָהּ כְּבֶן חֲדָשַׁיִם בְּמְעָרָה מִפְּנֵי הַגְּזֵרָה, וּלְשָׁם הָיְתָה מְבִיאָה לוֹ אֹכֶל וְכָל הַצָּרִיךְ לוֹ. תִּינוֹק זֶה גָּדַל בְּחֹשֶׁךְ מֻחְלָט עַד הַגִּיעוֹ לְגִיל 5 שָׁנִים, בָּרוּר שֶׁהַחֹשֶׁךְ לֹא הִפְרִיעַ לוֹ שֶׁכֵּן לֹא רָאָה אוֹר מִיָּמָיו, וְלֹא יוֹדֵעַ הוּא מַשֶּׁהוּ אַחֵר חוּץ מִהְיוֹתוֹ בְּמְעָרָה חֲשׁוּכָה, בְּמְעָרָה זוֹ גָּדַל, לָמַד שְׂפַת אִמּוֹ, יָדַע לְדַבֵּר, אֶת אִמּוֹ לֹא רָאָה מִיָּמָיו, רַק הָיָה חָשׁ אוֹתָהּ בְּחִבּוּקָהּ וְנְשׁוּקֶיהָ.

בְּהַגִּיעוֹ לְגִיל חָמֵשׁ, אוֹמֶרֶת לוֹ אִמּוֹ, יֵשׁ לִי הַפְתָּעָה לְהָבִיא לְךָ, וּמֵחֵר אֲבִיאֶנָּה אֵלֶיךָ.

לְמָחֳרָת הֵבִיאָה לוֹ אִמּוֹ "פָּנָס" קָטָן, הִדְלִיקָה הָאֵם אֶת הַפָּנָס, וְהַיֶּלֶד רָאָה אוֹר בַּמְעָרָה, לְאַשְׁרוֹ שֶׁל הַיֶּלֶד לֹא הָיָה קַץ וּגְבוּל, הִנֵּה פִּתְאוֹם רוֹאֶה הוּא אֶת פָּנֶיהָ שֶׁל אִמּוֹ, רוֹאֶה הוּא אֶת יָדֶיו, רַגְלָיו, רוֹאֶה אֶת הָאֹכֶל אֲשֶׁר אוֹכֵל, הַיֵּשׁ לְתָאֵר אֶת שִׂמְחָתוֹ שֶׁל יֶלֶד זֶה, נוֹטֵל הוּא אֶת הַפָּנָס "מְטַיֵּל" עִמּוֹ בַּמְעָרָה, רוֹאֶה אֲבָנִים, רוֹאֶה לְטָאוֹת, שְׂרָצִים קְטַנִּים כְּנִמָלִים, חֲרָקִים, לְלֹא סָפֵק תְּחוּשָׁתוֹ לֹא פָּחוֹת מִתְּחוּשַׁת זֶה הַמְטַיֵּל בַּטִּיּוּל הַמְהֻנֶּה בְּיוֹתֵר בַּמְקוֹמוֹת הַיָּפִים בְּיוֹתֵר בָּעוֹלָם, שֶׁכֵּן יָצָא זֶה מֵחֹשֶׁךְ הַגָּמוּר לַמְּרוֹאוֹת הַלָּלוּ.

לְאַחַר יָמִים מִסְפָּר שֶׁאֵין הַיֶּלֶד מַפְסִיק לְהִתְעַנֵּג בָּהֶם, מְבַשֶּׂרֶת לוֹ אִמּוֹ: בְּנִי, הַגְּזֵרָה הִתְבַּטְּלָה, מֵחָר יוֹצְאִים אָנוּ מֵהַמְּעָרָה, וְתִרְאֶה עוֹלָם חָדָשׁ שֶׁלֹּא רָאִיתָ מִיָּמֶיךָ.

תָּמַהּ הַבֵּן עַל אִמּוֹ, וְאוֹמֵר: אִמָּא, יֵשׁ עוֹלָם יוֹתֵר יָפֶה מִמְּעָרָה זוֹ, הֲלֹא כָּאן מִתְעַנֵּג אֲנִי בְּכָל רֶגַע וְאֵין קֵץ לְאָשְׁרִי, צָחֲקָה הָאֵם: וְאָמְרָה לוֹ בְּנִי, מָחָר תָּבִין וְתִרְאֶה.

לַמָּחֳרָת בְּאֶמְצַע הַיּוֹם יוֹצְאִים הָאֵם וּבְנָהּ מֵהַמְּעָרָה... וּמָה רוֹאֶה הַבֵּן, שֶׁמֶשׁ, שָׁמַיִם, בָּתִּים, עֵצִים, פְּרָחִים, פֵּרוֹת, שְׁוָקִים מְלֵאִים כָּל טוּב, חֲנֻיּוֹת מְשֻׁפָּעוֹת בְּמִגְוָן פְּרָטִים שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, בַּעֲלֵי חַיִּים לְמִינֵיהֶם, בְּנֵי אָדָם לָרֹב לְמִינֵיהֶם, בְּחֶלְקָם הוֹלְכֵי רֶגֶל בְּחֶלְקָם נוֹסְעִים בְּמְכוֹנִיּוֹת בְּרַכָּבוֹת, עוֹמֵד הַיֶּלֶד מִשְׁתָּאֶה תּוֹהֶה וּבוֹהֶה, וּבְעוֹדֶנּוּ מִשְׁתַּהֶה הִכְנִיס יָדוֹ לְכִיסוֹ וּפָגַע בַּפָּנָס שֶׁבְּכִיסוֹ, הוֹצִיאוֹ וְאָמַר: פָּנָס, פָּנָס, עַד הַיּוֹם חָשַׁבְתִּי שֶׁאַתָּה כָּל עוֹלָמִי, וְלֹא קַיָּם מַשֶּׁהוּ שֶׁל עֹנֶג יוֹתֵר מִלְּהִתְעַנֵּג עָלֶיךָ, עַתָּה רוֹאֶה אֲנִי שֶׁאֵינְךָ אֶלָּא כְּטִפָּה מִן הַיָּם מֵעָנְגֵי הָעוֹלָם שֶׁמִּתְגַּלִּים לְנֶגֶד עֵינַי.

הַנִּמְשָׁל:

לָאָדָם נִדְמֶה מַה כְּבָר יָכוֹל לִהְיוֹת הֲנָאוֹת בָּעוֹלָם הַבָּא יוֹתֵר מֵהֲנָאוֹת עוֹלָם הַזֶּה, כֶּסֶף לָרֹב, מְכוֹנִיּוֹת פְּאֵר, מַלְבּוּשֵׁי פְּאֵר, נַעֲלֵי פְּאֵר. טִיּוּלִים וּבִלּוּיִים וְיֶתֶר עֲנָגֵי עוֹלָם הַזֶּה, אוּלָם זֶהוּ הֲנָאוֹת שֶׁל הַמְּעָרָה הַחֲשׁוּכָה שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, אֵלּוּ הֵם הֲנָאוֹת שֶׁל הַפָּנָס הַקָּטָן שֶׁמֵּאִיר כָּאן בַּחֹשֶׁךְ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה, לְאַחַר שֶׁמְּסַיֵּם הָאָדָם אֶת חַיָּיו, וְרוֹאֶה הוּא עוֹלָם חָדָשׁ - עוֹלָם הַבָּא, וְרוֹאֶה שָׁם אֶת תַּעֲנוּגֵי הַנְּשָׁמָה הַמַּתְאִימִים לָהּ, זוֹעֵק וְאוֹמֵר: אוֹי, עוֹלָם הַזֶּה, חָשַׁבְתִּי

שֶׁבְּךָ נִמְצָאִים כָּל הַתַּעֲנוּגוֹת, עַכְשָׁו רוֹאֶה אֲנִי שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא כְּאַיִן וּכְאֶפֶס לְעֻמַּת הַתַּעֲנוּגִים הָאֲמִתִּיִּים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא.

וְאֵלּוּ הֵם דִּבְרֵי הַמִּשְׁנָה בְּאָבוֹת (ד, יז):

יָפָה שָׁעָה שֶׁל קֹרֶת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה.

יג. המחשתו הנפלאה והמפרסמת של הרב דסלר - עולם הזה ביחס לעולם הבא

וּמְבָאֵר הָרַב דֶּסְלֶר זצוק"ל בְּסִפְרוֹ מִכְתָּב מֵאֱלִיָּהוּ (ח"א עמ 4 - 5) בְּהֶסְבֵּר נִפְלָא וּמַפְלִא בְּיוֹתֵר:

אָמְרוּ זַ"ל (קידושין ל"ט) שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָא, וְלִכְאוֹרָה הַפֵּרוּשׁ הוּא שֶׁאֵין מְשַׁלְּמִים לָאָדָם אֶת שְׂכַר הַמִּצְוֹות אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה, בְּהַאי עָלְמָא, כִּי שְׂכָרוֹ אִתּוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. אָמְנָם הָעִנְיָן עָמֹק מְאֹד וְרָאוּי לְבָאֲרוֹ אֵל נָכוֹן.

אָמְרוּ זַ"ל (אבות פ"ד י"ז), "יָפָה שָׁעָה אַחַת שֶׁל קֹרֶת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה". גַּם דָּבָר זֶה צָרִיךְ בֵּאוּר וְהִתְבּוֹנְנוּת, חֻפְצִי לְגַלּוֹת בְּזֶה, מה שֶׁזָּכִיתִי לִשְׁמֹעַ מהו"כ אדמו"ר מוהרצ"א בְּרוֹיְדָא זַצַ"ל. הוּא פֵּרוּשׁ כִּי עִנְיַן כָּל חַיֵּי עוֹלָם הַזֶּה הוּא, אִם נְקַבֵּץ אֶל תּוֹךְ רֶגַע אַחַת אֶת כָּל שָׁעוֹת וְגַם רְגָעִים שֶׁל אִשָּׁה וְנַחַת שֶׁיֵּשׁ לָאָדָם בְּמֶשֶׁךְ כָּל יְמֵי חַיָּיו, וּנְצָרֵף לָזֶה אֶת כָּל הָאִשָּׁה וְהַנַּחַת שֶׁיֵּשׁ לְכָל חֲבֵרָיו וּמְיֻדָּעָיו בְּכָל יְמֵי חַיֵּיהֶם וְגַם אֶת זֶה נַכְנִיס אֶל אוֹתוֹ הָרֶגַע וְנִתֵּן הַכֹּל לְאָדָם אֶחָד, הַאִם אֶפְשָׁר לְשַׁעֵר אֶת מַדְרֵגַת הָאִשָּׁר אֲשֶׁר יַרְגִּישׁ הָאָדָם הַהוּא בָּרֶגַע הַהוּא? אֲכָן זֹאת וְעוֹד אַחֶרֶת, כִּי נְצָרֵף אֶל תּוֹךְ הָרֶגַע הַהוּא וְנִתֵּן לָאָדָם הַזֶּה אֶת כָּל הָאִשָּׁר וְהַנַּחַת שֶׁיֵּשׁ לְאַנְשֵׁי כָּל הָעִיר בְּמֶשֶׁךְ כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְעוֹד יוֹתֵר מִזֶּה כִּי נְצָרֵף עוֹד אֶת כָּל הָאִשָּׁר שֶׁל כָּל דָּרֵי עָיְרוֹת שֶׁבְּכָל הַמְּדִינָה וּבְכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, הֵינוּ כָּל הַטּוֹב שֶׁבָּעוֹלָם בְּמֶשֶׁךְ דּוֹר שָׁלֵם, וְהַכֹּל נְצָרֵף אֶל תּוֹךְ הָרֶגַע הַהוּא וְנִתֵּן לָאָדָם אֶחָד, מִכָּל מָקוֹם עֲדַיִן אֵין זֶה "כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה" אֲבָל כָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא, אִם נְצָרֵף אֶת כָּל הָאִשָּׁר, שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת מֵרֵאשִׁית הַבְּרִיאָה עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת, וְהַכֹּל מַמָּשׁ, כָּל טוּב הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי שׁוּם יוֹצֵא מִן הַכְּלָל, הַכֹּל יִנָּתֵן לְאָדָם אֶחָד וּבְרֶגַע אֶחָד מַמָּשׁ, אִם כֵּן הֲלֹא אֵין לְךָ אִשָּׁר יֶתֶר עַל זֶה כְּלָל, וְאַף עַל פִּי כֵן, קֹרֶת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא גָּדוֹל הֵימֶנּוּ.

וּבֵאוּר מַדְרֵגַת קֹרֶת רוּחַ, פֵּרֵשׁ אדמו"ר מוֹרִי חֲמִי זצוק"ל שֶׁהוּא כְּצִיּוּר סְעֻדַּת שִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּבֵית מְלָכִים אֲשֶׁר יַעֲבֹר עָנְיִ וְיָרִיחַ אֶת רֵיחַ הַסְּעֻדָּה מִדֵּי עָבְרוֹ בָּרְחוֹב מְחוּץ לַבַּיִת, וְיַהֲנֶה מִן הָרֵיחַ הַטּוֹב, זֶהוּ בְּבְחִינַת קֹרֶת רוּחַ. וְכֵן גַּם בָּעוֹלָם הַבָּא אִם אָדָם אֵינֶנּוּ זוֹכֶה לְעוֹלָם הַבָּא גּוּפָא, אֶלָּא שֶׁמַּרְשִׁים לוֹ לַעֲבֹר מִבַּחוּץ וְלֵהָנוֹת רַק מֵרֵיחַ הַטּוֹב שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא הַמּוּכָן לַצַּדִּיקִים זֶהוּ פֵּרוּשׁ מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ קֹרֶת רוּחַ בָּעוֹלָם הַבָּא (הֵינוּ רַק קֹרֶת רוּחַ שֶׁל עוֹלָם הַבָּא

וְלֹא עוֹלָם הַבָּא עַצְמוֹ) - הוּא הַשָּׂכָר הַיּוֹתֵר קָטָן אֲשֶׁר אֶפְשָׁר לְהַמְצֵא, וְעַל כָּרְחֵנוּ הוּא עָבוּר הַמִּצְוָה הַיּוֹתֵר קְטַנָּה אֲשֶׁר אֵין קְטַנָּה הֵימֶנָּה (שֶׁהֲרֵי כָּל מִצְוָה יֵשׁ לָהּ מַתָּן שְׂכָר בָּעוֹלָם הַבָּא) - וְעַל זֶה אָמְרוּ כִּי כָּל חַיֵּי עוֹלָם הַזֶּה וְכָל תַּעֲנוּגָיו וְאָשְׁרָיו כְּלוּלִים יַחַד מֵרֹאשִׁית הַבְּרִיאָה וְעַד סוֹף סוֹפָהּ עוֹד לֹא יַגִּיעוּ אֶל קֹרֶת רוּחַ כָּזֶה בָּעוֹלָם הַבָּא.

הֲרֵי שֶׁיִּתְבָּאֵר לָנוּ הֵיטֵב כִּי שְׂכַר מִצְוָה בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָא, הוּא מִשּׁוּם שֶׁאֵין לְךָ שׁוּם מִצְוָה מִן הַמִּצְוֹות אֲפִלּוּ הַקְּטַנָּה בְּיוֹתֵר אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה שְׂכָרָהּ יוֹתֵר מִכָּל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּמָּצֵא שָׂכָר וְטוֹב בְּכָל הָעוֹלָם הַזֶּה כֻּלּוֹ. וְיִהְיֶה כִּתְרְגּוּם הַמִּלִּים מַמָּשׁ: דְּלֵיכָּא בָּעוֹלָם הַזֶּה - אֵין בְּכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ מַה שֶּׁיִּהְיֶה אֶפְשָׁר לִהְיוֹת - שְׂכַר מִצְוָה - וַאֲפִלּוּ לַמִּצְוָה הַיּוֹתֵר קְטַנָּה.

יד. עונג אמיתי לעומת ענג מדומה

וּבְעֶצֶם, בַּת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרָה, הַמָּשָׁל שֶׁהֵבִיא הַסַּבָּא מִקֶּלֶם הוּא רַק לְהַמְחִישׁ אֶת הַפַּעַר שֶׁבֵּין עָנְגֵי עוֹלָם הַזֶּה לְעָנְגֵי עוֹלָם הַבָּא, אוּלָם לֹא נָעַג הוּא בְּנָקְדָּה נוֹסֶפֶת, שֶׁלֹּא רַק שֶׁיֶּשְׁנוֹ פַּעַר בֵּין עָנְגֵי עוֹלָם הַזֶּה לְעָנְגֵי הָעוֹלָם הַבָּא, אֶלָּא עָנְגֵי עוֹלָם הַזֶּה אֵינָם עֲנָגִים כְּלָל, אֵינָם אֹשֶׁר כְּלָל, הַבּוֹחֵר לוֹ אֶת עָנְגֵי עוֹלָם הַזֶּה נוֹפֵל בְּקִנְאָה תַּאֲוָה וְחֶמְדָּה הַמּוֹצִיאִים אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, וְאֵין זֶה אֹשֶׁר אֲמִתִּי כְּלָל, עָנְגֵי עוֹלָם הַזֶּה אֵינָם בְּגֶדֶר עֲנָגִים חֶלְקִיִּים לַנְּשָׁמָה. אֶלָּא אֵינָם עֲנָגֶיהָ כְּלָל, אַדְרַבָּא כְּחוֹחִים וּכְצִנִּים בְּעֵינֵיהֶם, בָּהֶם תִּמְאַס וְתִגְעַל.

טו. ככל שחיים בערכים גבוהים - הערכים הקטנים מתגמדים ונעלמים - משל נפלא להמחשה

הַבִּיטוּ אֶל אַבְרָהָם אֲבִיכֶם וְאֶל שָׂרָה תְּחוֹלֶלְכֶם(ישעיה נא, ב) אֵם וּבַת יְקָרוֹת שֶׁבְּעַמֵּנוּ, כַּמָּה שֶׁתִּיקְרוּ עַצְמְכֶן, וְתַכִּירוּ בִּכְבוֹדְכֶן אֵצֶל הַבּוֹרֵא, וְיִהְיֶה מוּחְשִׁי אֶצְלְכֶם קִרְבַתְכֶן לַבּוֹרֵא, וְכַמָּה שֶׁיּוֹתֵר תִּדְעוּ אֶת חֶפְצוֹ בְּקִרְבַתְכֶן, וְאֶת שֶׁעָשׁוּעָיו בִּתְפִלַּתְכֶן. וְאֶת הִתְפָּאֲרוּתוֹ בִּגְבוּרַתְכֶן וּבְנִצְחוֹן יְצִרְכֶם, כֵּן יִתְגַּמְּדוּ לְפָנֶיכֶם כָּל חֲמוּדוֹת עוֹלָם הַזֶּה הַמְדֻמּוֹת.

וּבְמָשָׁל נִפְלָא הָיָה מַמְשִׁיל זֹאת הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי יְהוּדָה לֵייב חַסְמָן זַצַ"ל בְּסִפְרוֹ "אוֹר יָהֵל".

מָשָׁל לְאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְכוֹנִית פְּאֵר בְּשׁוֹוִי מִילְיוֹן ש"ח, יוֹם אֶחָד נוֹסֵעַ הוּא בְּמְהִירוּת, צוֹפֶר לְכָל הַמְּכוֹנִיּוֹת שֶׁמְּצַדָּיו כְּדֵי שֶׁיְּפַנּוּ לוֹ מָקוֹם, שֶׁכֵּן מְמַהֵר הוּא לְעִנְיָן מְסֻיָּם, מַגִּיעַ "אַחַר כְּבוֹד" לַחֲנִיָּתוֹ הַמְפֹאֶרֶת, מַחֲנֶה שָׁם אֶת רִכְבּוֹ הַמְפֹאָר, אָץ וְרָץ לְבֵיתוֹ, מַגִּיעַ לַמְּגֻרָה שֶׁבַּאֲרוֹנוֹ. שׁוֹלְפָהּ, מֵרִיק אֶת תְּכוּלָתָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן, וּמַה לְּפָנָיו? מְכוֹנִיּוֹת קְטַנּוֹת - צַעֲצוּעֵי יְלָדִים בְּנֵי 2 - 3 הַנִּמְכָּרוֹת בִּשְׁקָלִים בּוֹדְדִים, יוֹשֵׁב הוּא לוֹ, וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהֶם, מְשַׂחֵק בָּהֶם עַל שֻׁלְחָנוֹ בָּזֶה אַחַר זֶה בַּהֲנָאָה מְרֻבָּה. לִזְמַן מָה עַד שֶׁשָּׁבְעָה נַפְשׁוֹ מִלְּהִתְעַנֵּג עֲלֵיהֶם...!

שׁוֹאֲלִים לְאָדָם זֶה, הַסְבֵּר לָנוּ פֵּשֶׁר הַנְהָגָתְךָ. הֲרֵי יֵשׁ לְךָ בַּחוּץ מְכוֹנִית בְּשׁוִי מִילְיוֹן ש"ח, מַה לְּךָ מִצַּעֲצוּעֵי הַיְלָדִים הַלָּלוּ. מֵשִׁיב: מַה לָּכֶם כִּי תִתְמְהוּ עָלַי, מִתְעַנֵּג אֲנִי גַּם עַל מְכוֹנִיתִי הַמְפֹאֶרֶת וְגַם עַל מְכוֹנִיּוֹת אֵלּוּ - צַעֲצוּעֵי הַיְלָדִים...

מָה הָיִינוּ אוֹמְרִים עַל אָדָם זֶה? בְּוַדַּאי שֶׁאֲחָזוֹ שִׁגָּעוֹן וְשִׁבּוּשׁ הַמַּצְרִיךְ טִפּוּל פְּסִיכוֹלוֹגִי... לֹא יִתָּכֵן שֶׁיִּחְיֶה הָאָדָם בַּעֲרָכִים גְּבוֹהִים כְּעֶשְׂיר בִּפְנִינָיו וּבְיַהֲלוֹמָיו, וּבְמַקְבִּיל יִחְיֶה גַּם בְּאוֹתָהּ מִדָּה בַּעֲרָכִים שֶׁל מִשְׂחֲקֵי הַיְלָדִים.

אֲכֵן הַיְלָדִים שֶׁאֵין לָהֶם הֶבְנָה בַּעֲרָכִים גְּבוֹהִים, אֲזַי הַצַּעֲצוּעִים הֵמָּה הָעֲרָכִים שֶׁתּוֹפְסִים לָהֶם אֶת רֹאשָׁם, אוּלָם שֶׁיִּשַׁמְּשׁוּ יַחַד אֵצֶל הָאָדָם עֲרָכִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים בְּמִדָּה שׁוֹנָה, זֶה לֹא יִתָּכֵן.

וּבְכֵן בַּת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרָה, אִם תַּפְנִימִי לְעַצְמֵךְ אֶת הָעֲרָכִים הָרוּחָנִיִּים הַגְּבוֹהִים, וְתִרְאִי בָּהֶם כְּעִקָּר, בְּמֵילָא יִתְגַּמְּדוּ לְפָנַיִךְ הָעֲרָכִים הַגַּשְׁמִיִּים וְהַחֲמָרָנִיִּים, וְתִשְׁתַּמְּשִׁי בָּהֶם אַךְ וְרַק לְצָרֵךְ קִיּוּמֵךְ, וּלְצָרֵךְ הָאֶפְשָׁרוּת שֶׁל לְיַשֵּׁם לְמַעֲשֶׂה אֶת הַכָּרָתֵךְ בָּעֲרָכִים הָרוּחָנִיִּים.

בְּמַצָּב זֶה שֶׁהַכָּרָתֵךְ תְּהֵא אֲמִתִּית בָּעֲרָכִים הָרוּחָנִיִּים, לֹא תִּכְעָסִי וְלֹא תַּקְפִּידִי בְּהֵעָדְרָם שֶׁל עֶרְכֵי הַחֹמֶר, לֹא תָּחוּשִׁי חֶסְרָה, נִפְסֶדֶת, מְקֻפַּחַת, חַסֶרֶת בִּטָּחוֹן כְּלַפֵּי חַבְרוֹתַיִךְ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כָּל טוּב עוֹלָם הַזֶּה, וְאוּלַי אַף תִּרְחֲמִי עֲלֵיהֶם עַל כָּךְ שֶׁטָּעוּ וְשָׁקְעוּ בְּהַבְלֵי הַחֹמֶר.

טז. משל נוסף לרעיון הנזכר במשל הקודם

מָשָׁל נוֹסָף לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה

אָדָם הַמְפַרְנֵס יְחִידִי אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ, אֶת אִשְׁתּוֹ מְסַדֵּר כְּמַלְכָּה בַּבַּיִת, לֹא דּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה לַעֲבֹד בַּחוּץ, דּוֹאֵג לְכָל צְרָכֶיהָ וְצָרְכֵי בְּנֵי הַבַּיִת, וְרַק בַּקָּשָׁה אַחַת בְּפִיו, שֶׁיְּהֵא הַבַּיִת מְסֻדָּר פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר, וְשֶׁתִּדְאַג לוֹ אִשְׁתּוֹ לְאַחַר שׁוּבוֹ לַעֲבוֹדָתוֹ לַאֲרוּחָה אַחַת בְּיוֹם מַשְׁקַעַת חַמָּה וְטוֹבָה שֶׁתַּשְׁבִּיעַ אֶת רַעֲבוֹנוֹ, אַחַר שֶׁעוֹבֵד הוּא קָשֶׁה בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַיּוֹם, וְכִמְעַט לֹא בָּא אֹכֶל לְפִיו בְּמֶשֶׁךְ יוֹם עֲבוֹדָתוֹ.

בָּרוּר שֶׁזּוֹ בַּקָּשָׁה מִינִימָלִית, צוֹדֶקֶת וּמְחֻיֶּבֶת.

יוֹם אֶחָד לְאַחַר יוֹם מְפָרֵךְ חָזַר זֶה מֵעֲבוֹדָתוֹ הַקָּשָׁה, מְעוֹדָד בְּתִקְוָה הִנֵּה וּמְחַכָּה לוֹ אֲרוּחָה טוֹבָה מַרְגִּיעָה, מַשְׁבִּיעָה וּמְרַעֲנֶנֶת.

נִכְנָס זֶה לְבֵיתוֹ, אָכֵן רוֹאֶה הוּא עַל הַגַּז סִיר אֹכֶל, וּמִיָּד חָשׁ מַרְגּוֹעַ, הִנֵּה, לְזֶה צִפִּיתִי, עַתָּה אָבוֹא עַל סִפּוּקִי וּמַרְגּוֹעִי.

פּוֹתֵחַ אֶת הַסִּיר, וּלְנֶגֶד עֵינָיו נִרְאֶה פַּרְצוּפוֹ וְתוּ לֹא - סִיר נָקִי וּמַבְרִיק...!

פּוֹנֶה הוּא לְאִשְׁתּוֹ - בְּתִקְוָה שֶׁמָּא הָאֹכֶל בְּמָקוֹם אַחֵר, וְשׁוֹאֵל: אִשְׁתִּי, מַה הֻכַנְתְּ הַיּוֹם לַאֲרוּחָתִי?!

מְשִׁיבָה לוֹ אִשְׁתּוֹ: הַיּוֹם לֹא הִתְחַשֵּׁק לִי לְבַשֵּׁל, יֵשׁ בָּאָרוֹן כַּמָּה עוּגוֹת...
הֲיֵשׁ לְתָאֵר אֶת קִצְפּוֹ וְזַעֲמוֹ שֶׁל זֶה, נַנִּיחַ שֶׁאָדָם זֶה גּוֹי, הֲלֹא מִיָּד הָיָה מַכֶּה אֶת אִשְׁתּוֹ, מְקַלֵּל, זוֹעֵם וְקוֹצֵף לְלֹא הֶפְסֵק וּבְיוֹתֵר לְגוֹי בְּהֶחְלֵט הַדָּבָר צוֹדֵק.
לֹא נִגְמַר הַסִּפּוּר.
לַמָּחֳרָת הוֹלֵךְ גּוֹי זֶה לִבְדֹּק אֶת מַצַּב כַּרְטִיס הַהַגְרָלָה שֶׁרָכַשׁ לִפְנֵי כַּמָּה יָמִים, וּמִתְבָּרֵר לוֹ שֶׁזָּכָה בַּעֲשָׂרָה מִילְיוֹן ש"ח...
הִתְאַפֵּק אוֹתוֹ גּוֹי מִלְּסַפֵּר זֹאת לְשׁוּם אָדָם, וְהִמְתִּין לְסִיּוּם עֲבוֹדָתוֹ לְסַפֵּר זֹאת לְאִשְׁתּוֹ עַל אָשְׁרָם הַגָּדוֹל לוֹ זָכוּ בְּיוֹם אֶחָד.
מַגִּיעַ הוּא לְבֵיתוֹ, וְהִנֵּה לֹא מוֹצֵא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּבֵיתוֹ, קוֹרֵא לָהּ בְּשֵׁמָהּ, עוֹנָה הִיא לוֹ מֵאַחַד הַחֲדָרִים שֶׁסָּגְרָה עַצְמָהּ בְּתוֹכוֹ, וְאוֹמֶרֶת לוֹ, בַּעֲלִי, פּוֹחֶדֶת אֲנִי פֶּן תַּכֵּנִי וּתְקַלְּלֵנִי שֶׁכֵּן גַּם הַיּוֹם לֹא הֵכַנְתִּי אֲרוּחָה...
מִיָּד מִתְפָּרֵץ הָאִישׁ בִּצְחוֹק גָּדוֹל... וּמִתְמַהוֹנָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ עַל צְחוֹקוֹ שֶׁאֵינוֹ פּוֹסֵק נִכְנָסָה לְבֶהְלָה פֶּן אֵרַע לְבַעֲלָהּ מַשֶּׁהוּ מִכַּעֲסוֹ וְזַעֲמוֹ, יֹצְאָה אֵלָיו לִרְאוֹת אֶת אֲשֶׁר קָרָהוּ, וְאָז בְּנֹעַם וּבְחֵן אוֹמֵר לָהּ בַּעֲלָהּ: בּוֹאִי וּשְׁבִי, יֵשׁ לָנוּ הַפְתָּעָה גְּדוֹלָה הַיּוֹם, מוֹצִיא אֶת כַּרְטִיס הַהַגְרָלָה וְאוֹמֵר לָהּ, בְּכַרְטִיס זֶה אָנוּ מֵהַיּוֹם מִילְיוֹנֶרִים...
וְהִנֵּה פֶּלֶא, שָׂכַח זֶה מֵאֲרוּחָתוֹ, מֵרַעֲבוֹנוֹ, לְלֹא כַּעַס, לְלֹא קְלָלוֹת וְהַכָּאוֹת, אַדְרַבָּא מַצַּב רוּחוֹ הָיָה טוֹב וְשָׂמֵחַ גַּם בְּכַמָּה עוּגִיּוֹת.
מַה שֶּׁאָכַל אֶתְמוֹל עִם קְלָלוֹת וּצְעָקוֹת - אָכַל הַיּוֹם בְּנַחַת וּבְשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב.
וּבְכֵן נִתְבּוֹנֵן, מָה אֵרַע לְאוֹתוֹ גּוֹי, אֶתְמוֹל תָּקַף, הִכָּה, קִלֵּל, וְהַיּוֹם הִתְנַמְּדָה אֶצְלוֹ כָּל אוֹתָהּ בְּעָיָה וְלֹא חָשׁ בָּהּ כְּלָל?
הַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה,
אֶתְמוֹל לֹא הָיָה לוֹ לְאוֹתוֹ גּוֹי שׁוּם עֵרָכִים גְּבוֹהִים מֵעֵבֶר לְמַאֲכָלוֹ, וּכְשֶׁזֶּה חָסֵר לוֹ, חָסֵר לוֹ כָּל עוֹלָמוֹ, הַיּוֹם כְּשֶׁחַי הוּא בַּעֲרָכִים שֶׁל מִילְיוֹנֵר, וְעַדַיִן הַהִתְלַהֲבוּת וְהַהִתְפַּעֲלוּת מְפַעֶמֶת בְּקִרְבּוֹ, הִתְנַמְּדוּ אֶצְלוֹ כָּל הָעֲרָכִים הַפְּחוּתִים.
אֵם וּבַת יְקָרוֹת!
אִם תְּיַקְּרוּ עַצְמְכֶן וְתַחוּשׁוּ אֶת הָעֲרָכִים הַגְּבוֹהִים שֶׁנִּחְנְתָן בָּהֶם, וּתְנַצְּלוּם לְקִרְבַת ה', לְדִבְקוּת בּוֹ, לִתְפִלָּה אֵלָיו, לְהַשְׁלֵמַת עַצְמְכֶן בְּתַפְקִידְכֶן בְּבֵיתְכֶן עִם בַּעֲלֵיכֶן וְיַלְדֵיכֶן, תָּחוּשׁוּ סִפּוּק נַפְשִׁי עָצוּם, עַד שֶׁיִּתְנַמְּדוּ בְּעֵינֵיכֶן כָּל חֲמוּדוֹת הָעוֹלָם וְתַעֲנוּגוֹתָיו, וּבְמָה שֶׁתִּשְׁתַּמְּשׁוּ מִן הָעוֹלָם יִהְיֶא זֶה לְצָרְךְ שְׁלֵמוּתְכֶן, וְאָז תָּחוּשׁוּ בְּתַעֲנוּגֵי עוֹלָם הַזֶּה הַנִּצְרָכִים לָכֶן לְצָרְךְ שְׁלֵמוּתְכֶן אֶת כָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁכֵּן תִּשְׁמְחוּ בְּחֶלְקְכֶן אַחַר שֶׁמַּסְפִּיק

הוּא לָכֶם לִשְׁלֵמוּתְכֶן, וְיִקָּיֵם בָּכֶן: "אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ", שִׂמְחַתְכֶן תְּהֵא גַּם מֵעֶרְכֵי עוֹלָם הַזֶּה שֶׁבְּיָדְכֶן, תֵּהָנוּ מֵהָאֲכִילָה, מֵהַלְבּוּשׁ, מֵהַטִּיּוּל וּמִכָּל אֲשֶׁר תִּשְׁתַּמְּשׁוּ בּוֹ לְצֹרֶךְ הָעֲרָכִים הָעִקָּרִיִּים, שֶׁכֵּן תְּבִינוּ שֶׁדַּי בְּמוּעָט לְהִסְתַּפֵּק בּוֹ עַל מְנָת לְסַפֵּק אֶת הַגּוּף וְלַהֲבִיאוֹ עַל סִפּוּקוֹ בְּמַעַט זֶה, וְתָחוּשׁוּ שִׂבְיעָה בַּמּוּעָט וּבְחֶלְקְכֶן שֶׁנָּתַן לָכֶן ה' כְּאִלּוּ וּבְיָדְכֶן כָּל הַהֲנָאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, כִּי לֹא תָּחוּשׁוּ שְׂחֹסֶר לָכֶן מַשֶּׁהוּ, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים לד, יא) "וְדֹרְשֵׁי ה' לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב". לֹא נֶאֱמַר שֶׁלְּדוֹרְשֵׁי ה' יֵשׁ כָּל טוֹב אֶלָּא לֹא יַחְסְרוּ כָל טוֹב, כְּלוֹמַר גַּם אִם בְּפֹעַל אֵין לָהֶם אֶת כָּל הַטּוֹב הַגָּשְׁמִי שֶׁבָּעוֹלָם, תְּחוּשָׁתָם שֶׁלֹּא חָסֵר לָהֶם דָּבָר.

הֵפֶךְ אֲנָשֵׁי הַחֹמֶר, שֶׁגַּם כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם אֶת כָּל גַּשְׁמִיּוּת הָעוֹלָם, חֲשִׁים שֶׁחָסֵר לָהֶם עוֹד תַּאֲוָה, עוֹד כָּבוֹד, וְאֵין לְתוֹחֲלְתָּם הַנִּכְזָבֶת סוֹף עַמָּהּ יִחְיוּ, עַמָּהּ יָמוּתוּ וַחֲצִי תַּאֲוָתָם לֹא יַשִּׂיגוּ.

וּבָזֶה תַּחְסֹכְנָה מֵעַצְמְכֶן כַּעַס, הַקְפָּדָה, קִנְאָה, תַּחֲרוּת, כָּבוֹד, כִּי לֹא יִשְׁווּ בְּעֵינֵיכֶן עֶרְכֵי עוֹלָם הַזֶּה לִכְעֹס וּלְהַקְפִיד עֲלֵיהֶם.

יז. ידיעת המכובדות נחוצה למצות הבטחון בה'

יְדִיעַת הַיִּקָּרוּת וְהַמְכֻבָּדוּת נְחוּצָה לְמִצְוַת הַבִּטָּחוֹן בַּה', מִצְוָה יְסוֹדִית, מִצְוָה תַּכְלִיתִית שֶׁכָּל הַמִּצְוּוֹת תַּכְלִיתָן הַבִּטָּחוֹן בַּה' כַּמְבֹאָר בָּרַמְבַּ"ן, וּבְהַגְּרַ"א וְעוֹד, וּבְכֵן בִּטָּחוֹן בַּה' מַהוּ? שֶׁיֵּדַע הָאָדָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסַדֵּר לוֹ אֶת כָּל עִנְיָנָיו, פַּרְנָסָתוֹ קְצוּבָה לוֹ, זִוּוּגוֹ גָּזוּר עָלָיו, וְכַמּוּבָא בַּגְּמָרָא (סוטה, ב, א) מַכְרִיזִין מִן הַשָּׁמַיִם בַּיִת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי שְׂדֵה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי, זִוּוּג פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, כְּלוֹמַר הַבּוֹרֵא מְסַדֵּר לָאָדָם אֶת בֵּיתוֹ, שְׂדֵהוּ כְּלוֹמַר פַּרְנָסָתוֹ, זִוּוּגוֹ, כְּאָב הַדּוֹאֵג לִבְנוֹ יַקִּירוֹ לְהַזְמִין לוֹ כָּל צָרְכָיו.

וְכַמְבֹאָר בָּרַמְבַּ"ן סוֹף פָּרָשַׁת "בֹּא" שֶׁאֵין לָאָדָם חֵלֶק בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַד שֶׁיֵּדַע וְיַאֲמִין שֶׁכָּל פְּרָטֵי עִנְיָנָיו וּמִקָּרָיו הֵמָּה נִסִּים, אֵין בָּהֶם טֶבַע וּמִקְרֶה הָעוֹלָם כְּלָל בֵּין בְּרִבִּים בֵּין בְּיָחִיד. הִנֵּה מָה אָנוּ מְבָרְכִים אֶת ה' בְּכָל יוֹם בְּבִרְכוֹת הַשַּׁחַר אִם לֹא עַל הַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית אִתָּנוּ, הִנֵּה מְבָרְכִים אָנוּ בִּרְכַּת "אֲשֶׁר יָצַר", וּמַה כָּתוּב בָּהּ, "גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדֶךָ שֶׁאִם יִסָּתֵם אֶחָד מֵהֶם אוֹ אִם יִפָּתֵחַ אֶחָד מֵהֶם אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת".

רָאִיתִי בְּשֵׁם הַגְּרַ"א שֶׁכּוֹתֵב לָמָּה בִּבְרָכָה זוֹ דַּוְקָא מַזְכִּירִים אָנוּ אֶת כִּסֵּא הַכָּבוֹד, "גָּלוּי וְיָדוּעַ לִפְנֵי כִּסֵּא כְּבוֹדֶךָ", לוֹמַר לְךָ שֶׁאַף הַנִּסְתָּרוֹת שֶׁבְּמַעֲשֵׂי הָאָדָם, וְכֵן כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר שֶׁבָּאָדָם, כָּל גִּיד, כָּל עוֹרֶק נִסְתָּר שֶׁבָּאָדָם, אוֹ שֶׁרָאוּי לִהְיוֹת סָתוּם, מֻשְׁגָּח, וְגָלוּי לִפְנֵי כִּסֵּא הַכָּבוֹד - לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ מַה מַּצָּבוֹ שֶׁל כָּל פֶּרֶט בְּתוֹכִיּוּת גּוּף הָאָדָם, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא רַק רוֹאֶה הַבּוֹרֵא אֶת הַחִיצוֹנִיּוּת הַנִּרְאֵית לְעַיִן, אֶלָּא גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָיו אַף מַצַּב הָאֵיבָרִים הַפְּנִימִיִּים שֶׁל הָאָדָם שֶׁלֹּא יִסָּתֵם הַפָּתוּחַ וְלֹא יִפָּתַח הַסָּתוּם.

וְאַחַר כָּךְ מְבָרְכִים אָנוּ לַה' עַל הַנִּשְׁמָה שֶׁבְּגוּפֵנוּ שֶׁנִּשְׁמֶרֶת הִיא בְּתוֹכֵנוּ, וְרַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹמֶרָהּ בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע בְּתוֹכֵנוּ, וְאֵין אֵלּוּ בְּרָכוֹת כְּלָלִיּוֹת עַל כְּלָלוּת הָעוֹלָם, אֶלָּא בִּפְרָטוּת צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְבָרֵךְ בְּרָכָה זוֹ גַּם עַל עַצְמוֹ, הֲרֵי שֶׁיֶּשְׁנָהּ כָּאן הַשְׁגָּחָה בִּפְרָטוּת כָּל אָדָם בְּאֹפֶן פְּרָטִי, וְעוֹד מְבָרְכִים אָנוּ עַל כָּל פְּרָטֵי תִּפְקוּד גּוּפֵנוּ, עַל שִׂכְלֵנוּ שֶׁמְּתַפְקֵד כָּרָאוּי לְלֹא שִׁבּוּשׁ, וּמוֹדִים אָנוּ אַף עַל כָּךְ שֶׁיֵּשׁ בִּלְבֵּנוּ דַּעַת לְהַבְדִּיל אֵימָתַי יוֹם וְאֵימָתַי לַיְלָה, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁנִּכְלַל בְּזֶה שֶׁמּוֹדִים אָנוּ לַה' עַל יֶתֶר עִנְיָנֵי הַשֵּׂכֶל שֶׁמַּבְדִּיל בְּכָל מַהֲלַךְ חַיֵּינוּ בֵּין הַטּוֹב לְהָרַע, בֵּין הַנִּצְרָךְ לְלֹא נִצְרָךְ וְכֵיוֹצֵא. וְאַחַר כָּךְ מוֹדִים אָנוּ לַה' עַל פְּקִיחַת עֵינֵינוּ, עַל הַתֶּרֶת אֵיבָרֵינוּ מִמַּאֲסַר שְׁנָתָם, עַל זְקִיפַת קוֹמָתֵנוּ, עַל לְבוּשׁ בְּגָדֵינוּ, עַל הַנְעָלַת נְעָלֵינוּ, עַל הִתְחַדְּשׁוּת כֹּחֵנוּ וְעוֹד עַל פְּרָטֵי פְּרָטִים שֶׁבְּגוּפֵנוּ וּבְנַפְשֵׁנוּ. וִידִיעָה זוֹ מְחַיֶּבֶת אוֹתָנוּ לִבְטֹחַ בַּה', כְּלוֹמַר לְהָסִיר דְּאָגָה וְיָגוֹן, מָתַח וְעֶצֶב מִלִּבּוֹתֵינוּ בִּהְיוֹתֵנוּ יוֹדְעִים שֶׁהַבּוֹרֵא מְסַדֵּר לָנוּ אֶת כָּל עִנְיְנֵי הַכְּלָלִים וְהַפְּרָטִים, וּכְמוֹ שֶׁדָּאַג לְצָרְכֵי אֲבוֹתֵינוּ בַּמִּדְבָּר, עַד שִׁמְלוֹתֵיהֶם וְנַעֲלֵיהֶם - וְכַנֶּאֱמַר: שִׂמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ וְרַגְלְךָ לֹא בָצְקָה... וְנַעַלְךָ לֹא בָלְתָה מֵעַל רַגְלֶךָ... הַמּוֹצִיא לְךָ מַיִם מִצּוּר הַחַלָּמִישׁ... וְעוֹד פְּסוּקִים נִפְלָאִים שֶׁל הַשְׁגָּחָה שֶׁנָּהַג עִמָּנוּ בַּמִּדְבָּר.

וְצָרִיךְ לִזְכֹּר וְלָדַעַת שֶׁהַהַנְהָגָה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמָּנוּ בַּמִּדְבָּר מ' שָׁנָה בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלָאָה עַל כָּל פְּרָטֵי צְרָכֵינוּ הָיְתָה הַנְהָגָה בְּנֵס מְפֹרָסָם, שֶׁמַּטָּרָתוֹ לְלַמְּדֵנוּ עַל הַנִּסִּים הַנִּסְתָּרִים וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ן: "וּמַטָּרַת הַנִּסִּים הַמְפֻרְסָמִים כְּדֵי שֶׁמֵּהֶם יוֹדֶה הָאָדָם בַּנִּסִּים הַנִּסְתָּרִים". נִסִּים נִסְתָּרִים הַכַּוָּנָה לְנִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, אֶלָּא שֶׁמְּלֻבָּשִׁים הַמָּה בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע. וְכָךְ אָכֵן אוֹמְרִים אָנוּ וּמְשַׁבְּחִים לַה': "עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת.

וּבְכֵן נִתְבּוֹנֵן, הֵיאַךְ יָחוּשׁ הָאָדָם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִמּוֹ נִסִּים בְּכָל עֵת, וְיִבְטַח בַּה' מִכָּל לִבּוֹ לְהָסִיר דְּאָגָה וְיָגוֹן, מָתַח וְעַצְבָּנוּת, אִם לֹא שֶׁיָּחוּשׁ שֶׁהִנּוֹ יָקָר וְחָבִיב אֵצֶל בּוֹרֵא עוֹלָם, אִם לֹא שֶׁהוּא אָהוּב וְנֶחְמָד אֵצֶל בּוֹרֵא עוֹלָם, אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֹנֶג לְהַרְעִיף עָלָיו רַק טוֹב.

הֲלֹא בְּלֹא תְּחוּשָׁה זוֹ שֶׁהִנָּךְ יְקָרָה אֵצֶל בּוֹרֵא עוֹלָם, תַּעֲלֶה לְךָ מַחְשָׁבָה: בֶּאֱמֶת, עַל אַחַת כַּמּוֹנִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה עִמִּי יוֹם וְלַיְלָה...?! בֶּאֱמֶת, עַל אַחַת כַּמּוֹנִי יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִנְיָן בִּכְלָל לְדָאֹג לִי עַל כָּל פְּרָטֵי חַיַּי...?! וְכֵיוֹצֵא, וּבְכָךְ תִּתְרַחֵק מֵה', וְהַהֶפְסֵד הַגָּדוֹל הוּא שֶׁלְּךָ, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְךָ אָב מָלֵךְ, אוֹהֵב, חָרֵד לְגוֹרָלְךָ הַטּוֹב, וְאַתְּ אֵינֵךְ מוּדַעַת לְכָךְ, הֱיֵשׁ הֶפְסֵד גָּדוֹל מִזֶּה?! הֲלֹא בְּכָךְ תַּפְסִידִי אֶת מִדַּת הַבִּטָּחוֹן הַיְקָרָה בְּיוֹתֵר.

כַּמָּה זְקוּקָה אִשָּׁה לְמִדַּת הַבִּטָּחוֹן, בְּמִצִיאַת הַשִּׁדּוּךְ שֶׁלָּהּ, בְּמִצִיאַת הָעֲבוֹדָה, בְּשָׁלוֹם בֵּיתָהּ וְחִנּוּךְ יְלָדֶיהָ, הֲלֹא כָּל בִּנְיַן בֵּיתֵךְ זָקוּק לְבִטָּחוֹן בַּה' וּכְמוֹ שֶׁנִּבְאַר לְהַלָּן שֶׁמִּבְּלִי מִדַּת הַבִּטָּחוֹן אֶפְשָׁר לְהִתְמוֹטֵט וּלְהִתְרַסֵּק מֵרֹב הָאַכְזָבוֹת בַּחַיִּים, הַדְּאָגוֹת, הַמִּתָּחִים, וְעוֹד.

וְאֶת מִדַּת הַבִּטָּחוֹן, דְּהַיְנוּ לָחוּשׁ שְׁלֵוָה, רְגוּעָה, לָחוּשׁ שֶׁהַנָּךְ נִשֵּׂאת בְּיָדָיו שֶׁל בּוֹרֵא עוֹלָם כְּ"נָמוּל עָלַי אִמּוֹ", וְהוּא בִּלְבַד בְּיָדָיו הָרַחֲמָנִיּוֹת וְהַלְּטָפָנִיּוֹת מְסַדֵּר וּבוֹחֵר לָךְ אֶת הַטּוֹב בְּיוֹתֵר עֲבוּרֵךְ - מִדָּה זוֹ לֹא תּוּכְלִי לְרָכְשָׁהּ בִּלְבָדְךְ עָמֹק, אַךְ וְרַק כַּאֲשֶׁר תָּחוּשִׁי שֶׁהַנָּךְ אֲהוּבָה אֵצֶל בּוֹרֵא עוֹלָם, יְקָרָה לוֹ וַחֲבִיבָה לוֹ.

יְדִיעַת הַמְכֻבָּדוּת וְהַיְקָרוּת נְחוּצָה לְמִדַּת צִדּוּק ה'

עוֹד יֵשׁ לָנוּ מִצְוָה יְקָרָה לְמֹאד, וְהִיא לְרְאוֹת אֶת ה' צַדִּיק אִתָּנוּ בְּכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה וְיַנְהִיג אוֹתָנוּ, וְתָמִיד לְהִסְתַּכֵּל עַל בּוֹרֵא עוֹלָם בְּעַיִן טוֹבָה הַמַּצְדִּיקָה דִּינוֹ.

וְאֵימָתַי תַּצְלִיחִי לִזְכּוֹת לְמִדָּה יְקָרָה זוֹ אִם לֹא רַק כַּאֲשֶׁר תָּחוּשִׁי יְקָרָה וַחֲבִיבָה אֵצֶלוֹ וַאֲבָאֵר דְּבָרַי, בְּתוֹסֶפֶת כַּמָּה סִפּוּרִים נִפְלָאִים.

כַּאֲשֶׁר תָּחוּשִׁי אֲהוּבָה יְקָרָה וַחֲבִיבָה אֵצֶל בּוֹרֵא עוֹלָם, אָזַי גַּם כַּאֲשֶׁר יַנְהִיג אוֹתָךְ הַבּוֹרֵא בְּהַנְהָגָה מְאַכְזֶבֶת, קָשָׁה, תְּמוּהָה הַמְעוֹרֶרֶת זַעַם וְזַעַף, אָזַי אִם תָּחוּשִׁי יְקָרָה וַאֲהוּבָה אֶצְלוֹ, תֹּאמְרִי בִּלְבָבֵךְ: הֵיתָכֵן שֶׁהַבּוֹרֵא יַעֲשֶׂה לִי רַע?! הֵיתָכֵן שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְעַלֵּל בִּי חָלִילָה?! הֵיתָכֵן שֶׁלְּבִתּוֹ אֲהוּבָתוֹ יַעֲשֶׂה הַבּוֹרֵא - אֲבִיהָ דָּבָר שֶׁיַּשְׁבִּית מִמֶּנָּה אֶת הַשִּׂמְחָה וְהַתִּקְוָה, וְכִי יִתָּכֵן שֶׁזּוֹ תַּכְלִיתוֹ בְּיִסּוּרֶיהָ שֶׁמֵּבִיא עָלֶיהָ?!

בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ כַּוָּנָה טוֹבָה, לְחַזֵּד לָהּ אֶת הַתְּלוּת בּוֹ, לְחַזֵּק אֶצְלָהּ אֶת הַתְּפִלָּה, וְאֶת הַהַכָּרָה בְּאַסְפְּסִיּוּת הָעוֹלָם, וּבְאַסְפְּסִיּוּת הָאָדָם.

אוּלָם אִם תָּחוּשִׁי בְּעַצְמֵךְ רְחוּקָה, עֲנָוָה פְּסוּלָה, שִׁפְלוּת שְׁלִילִית, חֹסֶר בִּטָּחוֹן וְדִמּוּי נָמוּךְ כְּלַפֵּי הַשֵּׁם, מִיָּד תַּעֲלֶה בְּלִבֵּךְ מַחְשָׁבָה: זֶהוּ, הַבּוֹרֵא מִתְעַלֵּל בִּי... שׂוֹנֵא אוֹתִי... רַק מֵרַע לִי...

יח. סיפור נפלא להמחשה היאך להביט על הנהגת ה' כשהיא תמוהה

וְהִנֵּה לָךְ כַּמָּה סִפּוּרִים הַמְצוּיִים בְּחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שֶׁלָּנוּ שֶׁאֶפְשָׁר לְהִסְתַּכֵּל עֲלֵיהֶם בְּבֹ' אֲפָנִים, לָדוּן לְכַף זְכוּת אֶת דִּינֵי ה' וְלִרְאוֹתוֹ כְּצַדִּיק, אוֹ לְהֵפֶךְ, וְהַדָּבָר תָּלוּי כָּאָמוּר בְּתְחוּשַׁת הָאָדָם כְּלַפֵּי בּוֹרְאוֹ.

הַסִּפּוּר דְּלְהַלָּן סִפְּרוֹ הַגָּאוֹן רַבִּי אַבְרָהָם יִצְחָק לֶפְקוֹבִיץ' שְׁלִיטָ"א בְּנוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה לֶפְקוֹבִיץ', מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה הוּא נוֹכֵחַ בּוֹ:

הַשָּׁבוּעַ שָׁמַעְתִּי סִפּוּר מְיֻחָד, מֵרֹב שֶׁמִּתְעַסֵּק בְּקֵרוּב יְהוּדִים לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם. אַחַד הָאֲנָשִׁים, שֶׁזָּכָה לַחֲזֹר בִּתְשׁוּבָה עַל יְדֵי אוֹתוֹ רַב, חָשׁ כִּי הוּא מַעְפִּיל רוּחָנִית. לִבּוֹ הִתְרוֹנֵן

עַל כִּי זָכָה לְהַנִּיחַ אַחֲרָיו אֶת חַיֵּי הַהֶבֶל שֶׁבָּהֶם הָיָה שָׂרוּי עַד כֹּה, וּלְהַפְנוֹת לָהֶם גַּב. בַּד בְּבַד, כְּכָל שֶׁנָּקַף הַזְּמַן, כְּכָל שֶׁקִּבְּלוּ חַיֵּי הָרוּחַ תַּפְנִית חִיּוּבִית יוֹתֵר, הֵחֵל לְהִרְגִּישׁ מֵעֵין מַשַּׁב רוּחַ שְׁלִילִי בְּכָל הַנּוֹגֵעַ לַ'חֹמֶר'... הוּא הֵחֵל לְפֶתַע לְצַבֵּר הֶפְסֵדִים רַבִּים, עַל יָמִין וְעַל שְׂמֹאל. נְזָקִים כַּסְפִּיִּים נֶעֶרְמוּ בְּדַרְכּוֹ, אִם בַּעֲבוֹדָתוֹ, אִם בְּנִהוּל בֵּיתוֹ. כָּאן קִצְּצוּ בְּשָׂכָרוֹ, וּפֹה הִתְקַלְקֵל מַשֶּׁהוּ בַּבַּיִת, וְהַחֶלְפָתוֹ הָיְתָה כְּרוּכָה בְּמָמוֹן רַב. בְּקִצּוּר, אוֹתוֹ בַּעַל תְּשׁוּבָה הִרְגִּישׁ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְאוֹתֵת לוֹ מַשֶּׁהוּ... הוּא הִפְנִים כִּי הַתְּבוּסוֹת הַכַּלְכָּלִיּוֹת הָאֲמוּרוֹת אֵינָן בִּכְדֵי, אֲבָל קָשֶׁה הָיָה לוֹ לְפַעְנֵחַ אֶת פִּשְׁרָן.

מְיֻדָּעֵנוּ סָר לְמֹעוֹנוֹ שֶׁל הָרַב שֶׁקֵּרְבוֹ לַתּוֹרָה, וְתִנָּה בְּפָנָיו אֶת מוּעָקָתוֹ.

"אוּלַי יוֹכַל הָרַב לוֹמַר לִי בְּשֶׁל מָה הַסַּעַר הַזֶּה, וּמָה עָלַי לְתַקֵּן וּלְשַׁפֵּר?" שָׁאַל, כְּשֶׁאָרְשֶׁת כְּאֵב עַל פָּנָיו.

"אֲנִי לֹא יוֹדֵעַ מַה לוֹמַר לְךָ", הֵשִׁיב הָרַב, תּוֹךְ שֶׁהוּא מַבִּיעַ אֶת הִזְדַּהוּתוֹ הַכֵּנָה עִם יְסוּרָיו שֶׁל הַיְהוּדִי, "אֲבָל בֹּא עִמִּי לְבֵיתוֹ שֶׁל מָרָן הגרמ"י לֶפְקוֹבִיץ' זַצַ"ל, אוּלַי יוּכַל רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה לְפַזֵּר אֶת הֶעָרְפֶּל מֵעַל הַתַּקְרִיּוֹת הַמּוּזָרוֹת הַלָּלוּ".

נַעֲנָה הַיְהוּדִי, וּשְׁנֵיהֶם יָצְאוּ לְעֵבֶר הַבַּיִת הַקָּטָן שֶׁבִּרְחוֹב וִילְקוֹמִירֶר, שֶׁבּוֹ הִתְגּוֹרֵר רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה.

הגרמ"י יָשַׁב בְּרֹאשׁ הַשֻּׁלְחָן וְעַיִן בַּסֵּפֶר הַפָּתוּחַ שֶׁבְּפָנָיו. לְאַחַר שֶׁפָּנָה אֲלֵיהֶם בַּחֲבִיבוּת וּבְמָאוֹר הַפָּנִים שֶׁאִפְיְנוּ אֶת יֵשׁוּתוֹ, שֶׁטָּחוּ הַבָּאִים בְּצֵל קוֹרָתוֹ אֶת הַדִּילֶמָּה שֶׁבָּהּ הֵם מִתְחַבְּטִים. נִכַּר הָיָה כִּי הַדָּבָר נָגַע בְּנִימֵי נַפְשׁוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה.

"בַּמֶּה עָסַקְתָּ בֶּעָבָר?" חָקַר הגרמ"י אֶת הַיְהוּדִי.

"הָיִיתִי נַהַג מוֹנִית", הֵשִׁיב.

"נוּ, וְנָהַגְתָּ לְבַצַּע הַסָּעוֹת גַּם בְּשַׁבָּתוֹת?" הִמְשִׁיךְ הגרמ"י לְבָרֵר.

"אָכֵן כֵּן, לְצַעֲרִי. לֹא הָיִיתִי שׁוֹמֵר מִצְווֹת בִּשְׁעָתוֹ, וְעָשִׂיתִי אֶת הַשַּׁבָּת קֶרְדֹּם כַּלְכָּלִי לַחְפֹּר בָּהּ", הֵגִיב הַיְהוּדִי, כּוֹבֵשׁ מַבָּטוֹ בַּקַּרְקַע.

"הִנֵּה הַתְּשׁוּבָה לִשְׁאֵלָתְךָ! רָצָה הָאֵלֹקִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ, וּבִקֵּשׁ לְכַפֵּר עַל הֶעָוֹן הַזֶּה. הַשַּׁבָּת תּוֹבַעַת עֶלְבּוֹנָהּ. לָכֵן כְּעֵת, כְּשֶׁזְּכִיתָ לְהִתְקָרֵב לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, מְדַקְדְּקִים עִמְּךָ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעְלָה, וּמַפְחִידִים מִמְּךָ בְּחֶשְׁבּוֹן פַּרְטָנִי אֶת כָּל הָרְוָחִים שֶׁהֵנֵיבָה לְךָ הֶעֲבוֹדָה בְּשַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהְיֶה לְךָ הֲנָאָה מֵחִלּוּלָהּ. בָּרֵעַ שֶׁתִּפְרַע אֶת הַחוֹב, יִתְהַפֵּךְ עָלֶיךָ הַגַּלְגַּל לְטוֹבָה", סִכֵּם הגרמ"י אֶת תְּשׁוּבָתוֹ הַנִּצַּחַת.

מִכָּאן - מַסִּיק הגרא"י - אָנוּ יְכוֹלִים לִלְמֹד לֶקַח וּמוּסָר. לְפָעֲמִים אָדָם סוֹפֵג נֵזֶק כַּסְפִּי שֶׁ"נּוֹחֶת" עָלָיו פִּתְאוֹם. הוּא לֹא קוֹלֵט לָמָּה זֶה מַגִּיעַ לוֹ, מַה פֵּשֶׁר הַקְּשָׁיִים הַכַּלְכָּלִיִּים

שֶׁנּוֹבְעִים פִּתְאֹם בְּעָרוּץ הַפַּרְנָסָה. אוּלָם הַמַּטָּרָה הִיא: הִתְבּוֹנְנוּת. עָלָיו לְהִתְבּוֹנֵן וּלְפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו. עָלָיו לַעֲרֹךְ חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ, לַחֲשֹׁב שֶׁמָּא הִגִּיעַ לְיָדוֹ רָוַח אוֹ מָמוֹן כָּלְשֶׁהוּ בְּאֹפֶן בִּלְתִּי כָּשֵׁר אוֹ רָאוּי. מִכֵּיוָן שֶׁמִּשָּׁמַיִם רוֹצִים בְּטוּבָתוֹ וַחֲפֵצִים לְזַקְּקוֹ מִכָּל שֶׁמֶץ אוֹ כֶּתֶם עָוֹון, מְזַמְּנִים לוֹ הֶפְסֵד פִּינַנְסִי כָּלְשֶׁהוּ, לְפִי עֶרְךְ אוֹתוֹ סָכוּם שֶׁהִגִּיעַ אֵלָיו בַּדְּרָכִים עֲקַלְקַלּוֹת, וּבְכָךְ יָסוּר עֲוֹונוֹ וְחַטָּאתוֹ תְּכֻפַּר.

סִפּוּר זֶה נוֹתֵן לָנוּ הִסְתַּכְּלוּת בְּהִירָה - כֵּיצַד נִתָּן לִרְאוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּצַדִּיק בְּדִינוֹ גַּם כַּאֲשֶׁר הַהַנְהָגָה שֶׁלּוֹ תְּמוּהָה וְהַשֵּׂכֶל מְחַיֵּב אֶת הַלְּהֶפֶךְ.

יט. הנהגת ה"אשליה" – היאך לראותה בעין של אמונה

פְּעָמִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְאֶה לָאָדָם שֶׁהַנֵּה וּבְרָכָה גְּדוֹלָה יְשׁוּעָה וְהַצָּלָחָה עוֹמֶדֶת לָבוֹא אֵלָיו, וּבָרֵגַע שֶׁעוֹמֵד הוּא לְקַבְּלָהּ... מִתְפּוֹצֵץ הַכֹּל! וְכָל תִּקְוָתוֹ, צַפִּיָּתוֹ, שִׂמְחָתוֹ לֹא הָיְתָה אֶלָּא אַשְׁלָיָה אַחַת גְּדוֹלָה.

וְכָאן שׁוֹאֵל הָאָדָם רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הִגִּיעָה לְיָדִי אוֹתָהּ בְּרָכָה וְהַצָּלָחָה, אוֹתָהּ יְשׁוּעָה שֶׁכָּל כָּךְ צִפִּיתִי לָהּ, לָמָּה הֶרְאֵיתָ לִי שֶׁהִנֵּה עוֹמֵד אֲנִי לְקַבְּלָהּ, וְחָיִיתִי בַּאֲשְׁלָיָה, בְּשִׂמְחָה, בְּתִקְוָה גְּדוֹלָה, אַחַר שֶׁבְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הָיָה אָמוּר לְהַגִּיעַ לִי אוֹתָהּ יְשׁוּעָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרָה הַשּׁוּנַמִּית לֶאֱלִישָׁע כַּאֲשֶׁר מֵת בְּנָהּ שֶׁזָּכְתָה לוֹ מִבִּרְכַּת אֱלִישָׁע (מלכים ב' ד, כח) "וַתֹּאמֶר הֲשָׁאַלְתִּי בֵן מֵאֵת ה', הֲלֹא אָמַרְתִּי לֹא תַשְׁלֶה אֹתִי", כְּלוֹמַר אִם סוֹפוֹ שֶׁל בֵּן זֶה לָמוּת לָמָּה תַּשְׁלֶה אוֹתִי שֶׁכְּאִלּוּ וְהִנֵּה יֵשׁ לִי בֵּן. הַנְהָגָה זוֹ קָשָׁה יוֹתֵר מִסְּתָם עִכּוּב, שֶׁכֵּן בְּהַנְהָגָה זוֹ כְּבָיְכוֹל מַרְאֶה לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אִתְּךָ, מוֹשִׁיעַ אוֹתְךָ, וְהִנְךָ חַי בְּאַשְׁלָיָה וּבְתִקְוָה, וּלְבַסּוֹף כְּבָיְכוֹל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵשׁ, עוֹזֵב וּמַפְקִיר.

הַנְהָגָה זוֹ רוֹאִים אָנוּ שֶׁהִנָּהּ מְצוּיָה מְאֹד שֶׁנּוֹהֵג בָּהּ ה' עִם בְּנֵי אָדָם, וּכְמוֹ לְמָשָׁל, אָדָם שֶׁמְּצַפֶּה לְמְצֹא זִוּוּגוֹ, וְהִנֵּה מוֹצֵא הוּא שִׁדּוּךְ מַתְאִים, הַתְאָמָה נִפְלָאָה מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים, הַתְאָמָה בִּפְנִימִיּוּת וּבְהַשְׁקָפָה, הַתְאָמָה בְּחִיצוֹנִיּוּת עִם מְצִיאַת חֵן, וְהַכֹּל מִתְקַדֵּם יָפֶה, וּפְעָמִים מִתְקַדֵּם הַזְּמַן לְ"וֹרְט" וּפְעָמִים מִתְקַדֵּם אַף לְאֵרוּסִין, וּפְעָמִים מִתְקַדֵּם הוּא עַד לְהַזְמָנוֹת לַחֻתָּנָה, וְאָז... מִתְפּוֹצֵץ הַכֹּל, לֹא חֻתָּנָה, לֹא שִׂמְחָה. כָּל הַצִּפִּיּוֹת וְהַתִּקְווֹת נָגוֹזוּ כְּמוֹ חֲלוֹם, עֻגְמַת נֶפֶשׁ נוֹרָאָה וְעַד כְּדֵי מַשְׁבֵּר וְדִכָּאוֹן.

וּכְמוֹ לְמָשָׁל, אָדָם חָפֵץ לִקְנוֹת דִּירָה, מוֹצֵא דִּירָה נָאָה, מַתְאִימָה לוֹ לְכָל צָרְכָיו, גַּם הַמְּחִיר מַתְאִים, קוֹבְעִים זְמַן לַחוֹזֶה, וּפְעָמִים אַף אַחַר הַחוֹזֶה וְהַכֹּל מִתְפּוֹצֵץ...

בְּנֵי זוּג חֲשׁוּכֵי בָּנִים זֶה שָׁנִים, הַמְצַפִּים בְּתוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה לְזֶרַע שֶׁל קַיְמָא, וְהִנֵּה ב"ה, הֲרָיוֹן... הַכֹּל תִּקִּין, חֹדֶשׁ רִאשׁוֹן שֵׁנִי... רְבִיעִי חֲמִישִׁי... וּפְעָמִים אַף שְׁמִינִי וּתְשִׁיעִי, הַכֹּל מְצַפִּים לַגֶּנֶס וְלִישׁוּעָה, לַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁאֵין לְשַׁעֲרָהּ בְּכָל הוֹן שֶׁבָּעוֹלָם, הִנֵּה וְנִפְקָדִים

הֲמָה, וְעַתָּה יְזִכּוּ לַחֲבֹק בֵּן, מַשְׁאַת נַפְשָׁם, וּלְבַסּוֹף, הַכֹּל מִתְפּוֹצֵץ... וְכֵן הוּא בַּבְּרִיאוּת שֶׁל הָאָדָם, הָאָדָם כְּבְיָכוֹל חָשׁ אֶת יְשׁוּעַת ה' בְּקֶרוֹב, הָרוֹפְאִים מְבַשְּׂרִים אוֹתוֹ שֶׁהִנֵּה נֵס... וּרְפוּאָתוֹ צָפוּיָה וּקְרוֹבָה, יֵשׁ פִּתְרוֹן לַמַּחֲלָה... אֵיזוֹ שִׂמְחָה חָשׁ אָדָם זֶה, הִנֵּה הִרְוִיחַ אֶת חַיָּיו, עוֹמֵד הוּא לְהִפָּטֵר מֵהַמַּחֲלָה שֶׁהָיְתָה כָּל כָּךְ מַטְרִיד מִמֶּנָּה, יֶשְׁנָם סִימָנִים וְאוֹתוֹת לְיִשׁוּעָה, הַשִּׂמְחָה, הָאַשְׁלָיָה, מְפִיחִים תִּקְוָה טוֹבָה, וּלְבַסּוֹף הַכֹּל מִתְפּוֹצֵץ... הַמַּחֲלָה צָצָה שׁוּב, וּבְיֶתֶר סְכוּן...

בַּקָּטַע הַבָּא נָבִיא הַצָּעַת מַעֲנֶה שֶׁבְּהֶחְלֵט תַּנִּיחַ דַּעְתֵּנוּ בְּהַנְהָגָה זוֹ.

כ. ה' נתן וה' לקח – ה' נתן כדי שיהא לו מה ליקח - סיפור

לְהָבִין הַנְהָגָה זוֹ אֲסַפֵּר סִפּוּר נִפְלָא שֶׁסִּפְּרוֹ הרה"צ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ בִּידֶרְמַן שְׁלִיט"א, סִפּוּר שֶׁסִּפֵּר לוֹ בְּנוֹ שֶׁל בַּעַל הַמַּעֲשֶׂה עַצְמוֹ.

וְכָךְ מְסַפֵּר הַבֵּן, אָבִי הִנּוֹ אָב לְהַרְבֵּה יְלָדִים, חִתֵּן אֶת חֶלְקָם, וַעֲדַיִן עוֹמְדִים לְפָנָיו עוֹד מִבָּנָיו לְחַתְּנָם, וּכְבָר בְּשָׁלָב זֶה הָיָה בְּמַצָּב שֶׁל חוֹבוֹת, גְּמָחִי"ם מֵחֲתֻנּוֹת קוֹדְמוֹת, וּמַה יְהֵא בַּחֲתֻנּוֹת הַבָּאוֹת – לֹא הָיְתָה לוֹ לְכָךְ שׁוּם עֵצָה.

לְשֵׁם הִשְׁתַּדְּלוּת, הָיָה נוֹהֵג אָבִי לִקְנוֹת כַּרְטִיס הַגְרָלָה "לוֹטוֹ" מִדֵּי פַּעַם. יוֹם חֲמִישִׁי אֶחָד, מִתְבַּשֵּׂר הָאַבָּא בַּבְּשׂוֹרָה הַמְּרַנֶּנֶת בְּיוֹתֵר לְבָעָיָתוֹ... זָכִיתָ בַּהַגְרָלָה... בְּכַמָּה מִילְיוֹנֵי שְׁקָלִים... תָּאֲרוּ לְעַצְמְכֶם אֵיזוֹ שִׂמְחָה הָיְתָה בְּאוֹתוֹ יוֹם חֲמִישִׁי, שִׁשִּׁי, שַׁבָּת... אֵיזוֹ שַׁבָּת שְׂמֵחָה, הוֹדָיָה לַה', שִׁירָה, זְמִרָה, שַׁבָּת שֶׁל הִתְרוֹמְמוּת הַנֶּפֶשׁ וַעֲרִיגָה לֵאלֹקִים הַמּוֹשִׁיעַ, הַמֵּיטִיב, הָרַחֲמָן...

בְּיוֹם רִאשׁוֹן מִתְבָּרֵר שֶׁקֶּרֶתָה טָעוּת... לֹא הָאַבָּא הָיָה הַזּוֹכֶה אֶלָּא מִישֶׁהוּ אַחֵר...

מָה הָיָה חָשׁ אָדָם מִן הַשִּׁגְרָה? חֹשֶׁךְ, אַכְזָבָה, וְאוּלַי אַף כַּדּוּרֵי הַרְגָּעָה, וְהִנֵּה רוֹאֶה אֲנִי אֶת אָבִי שֶׁהִנּוֹ בְּשַׁלְוַת נֶפֶשׁ, רַגַע וְהַשִּׁקְט, וּכְאִלּוּ לֹא אֵרַע דָּבָר, לְפֶלֶא הָיָה הַדָּבָר בְּעֵינַי, וּשְׁאַלְתִּיהוּ: אַבָּא, הֵיאַךְ הִנָּךְ בּוֹלֵעַ אַכְזָבָה מָרָה שֶׁכָּזוֹ בְּשַׁלְוָה וּבְרַגַע וּכְאִלּוּ לֹא הָיָה כְּלוּם? וְכָךְ הֵשִׁיב לִי אָבִי כִּיהוּדִי מַאֲמִין.

שְׁמַע בְּנִי, יְדוּעַ מֵחַז"ל, שֶׁאֶחָד מֵהַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַבּוֹרֵא הוּא שֶׁכַּאֲשֶׁר נִגְזַר עַל הָאָדָם חֹלִי אוֹ מָוֶת, מֵמִיר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֹנֶשׁ זֶה בְּאִבּוּד מָמוֹנוֹ, וְכַמּוּבָא בַּחַז"ל: אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פּוֹגֵעַ בַּנְּפָשׁוֹת תְּחִלָּה, וְעוֹד אָמְרוּ: לֶעָנִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אֶת תַּרְנְגֹלְתּוֹ וְלֶעָשִׁיר אֶת שׁוֹרוֹ, וְעוֹד מֵהַסִּפּוּר הַיָּדוּעַ עִם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שֶׁרָאָה שֶׁכָּךְ נָהַג אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לְטֹל בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל מְאָרְחוֹ כְּדֵי לְבַטֵּל גְּזֵרָה קָשָׁה שֶׁנִּגְזְרָה עַל אִשְׁתּוֹ.

וּבְכֵן, בְּנִי, מָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּאֲשֶׁר נִגָּזַר עַל הָאָדָם מִיתָה, וְאֵין לוֹ מָמוֹן לְכַפֵּר נַפְשׁ? אָדָם זֶה עָנִי, בַּעַל חוֹב, וְאֵין בְּיָדוֹ מָמוֹן שֶׁיִּטְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּדֵי לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹ, וּבְכֵן מָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַצָּב כָּזֶה?

מַשְׁלָה אוֹתוֹ בְּאַשְׁלָיָה, וְהִנֵּה הַמָּמוֹן בְּיָדוֹ, יִשְׂמַח זֶה הָאִישׁ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁהִנֵּה וְהוּא בַּעַל מָמוֹן שֶׁנִּפְטָר בְּכָךְ מִכָּל בְּעָיוֹתָיו, וּלְבַסּוֹף מִתְבָּרֵר שֶׁהַכֹּל הָיָה אַשְׁלָיָה.

וּבְכֵן מַה הִרְוִיחַ בְּכָךְ אָדָם זֶה? שֶׁבְּאַכְזָבָה זוֹ שֶׁנִּתְבָּרֵר לוֹ שֶׁכָּל תִּקְוָתוֹ וְצִפִּיָּתוֹ הָיְתָה אַשְׁלָיָה, כְּאִלּוּ וְהָיָה לוֹ מָמוֹן וְנִלְקַח מִמֶּנּוּ, וּבְכָךְ נִפְטָר מֵעֹנֶשׁ מָוֶת.

וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב א, כא): "ה' נָתַן וַה' לָקָח יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ". ה' נָתַן כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לוֹ מַה לִּקַּח, כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ אָהוּב, קִנְּאוּ בּוֹ הַשָּׂרִים וְהֶעֱלִילוּ עָלָיו עֲלִילָה שֶׁמָּעַל בְּאוֹצַר הַמֶּלֶךְ וְעָלָיו לִפְרֹעַ סְכוּם גָּדוֹל, הִצְטַעֵר הַמֶּלֶךְ, וּלְבַסּוֹף מָה עָשָׂה, צִוָּה לְמְשָׁרְתוֹ לֵךְ, וְקַח חֲבִילָה זוֹ וְתֵן אוֹתָהּ בְּפִתְחוֹ שֶׁל אֲהוּבִי, לְמָחָר קֹם אֲהוּב הַמֶּלֶךְ וּמָצָא הַחֲבִילָה וּפְתָחָהּ, וּמָצָא בָּהּ סְכוּם כֶּסֶף כְּפִי שֶׁחִיְּבוּהוּ לְשַׁלֵּם בָּעֲלִילָה, שָׂמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה.

כֵּן נוֹהֵג ה' כַּאֲשֶׁר הַמְקַטְרְגִים תּוֹבְעִים דִּין עַל הָאָדָם, וְנִצְרָךְ הוּא לְכַפֶּר נַפְשׁ, וְאֵין לוֹ, מַזְמִין לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָמוֹן, וְנוֹטְלוֹ מִמֶּנּוּ, וּבְזֶה נִהְיֶה לוֹ כֹּפֶר נַפְשׁ.

וְכֵן הוּא בְּכָל אַכְזָבָה שֶׁמִּתְאַכְזֵב הָאָדָם מֵאַשְׁלָיָה שֶׁקִּדְמָה לָהּ, הוּא לְכַפָּרָה גְּדוֹלָה עֲבוּרוֹ, שֶׁכֵּן בְּכָךְ נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ וּכְבָר הָיָה לוֹ בַּיָּד מַה שֶּׁצִּפָּה, וְנִטַּל מִמֶּנּוּ, וּבְזֶה כַּפָּרָתוֹ גְּדוֹלָה בְּיִסּוּרֵי נַפְשׁ הַלָּלוּ, וּבְזֶה שֶׁמִּתְיַסֵּר עַל "דְּמָיוֹן" תִּקְוָתוֹ שֶׁהִתְבַּדְּה, כְּאִלּוּ וְלֹא הָיָה זֶה דְּמָיוֹן אֶלָּא כְּאִלּוּ וְנֶעֱנַשׁ בְּפֹעַל מַמָּשׁ, וְהָבֵן.

הִנֵּה סִפּוּר מְאַלֵּף זֶה וְלִקְחוֹ מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ הֵיאַךְ מִסְתַּכֵּל הָאָדָם עַל הַנְהָגַת ה' גַּם כַּאֲשֶׁר הִיא מוּזָרָה בְּעֵינָיו, וְנִרְאֵית לָנוּ כְּהִתְעַלְּלוּת, וְזֹאת כָּאָמוּר, יוּכַל הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּעַיִן נְכוֹנָה הַמַּצְדֶּקֶת אֶת ה' רַק אִם יָחוּשׁ שֶׁהִנּוֹ יָקָר וְחָבִיב אֵצֶל בּוֹרְאוֹ, אָהוּב עָלָיו עַד שֶׁהַבּוֹרֵא חוֹשֵׁב מַחְשָׁבוֹת בְּעֻצּוֹת עֲמֻקּוֹת לְהַצִּילוֹ וְלִבְחֹר לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה יוֹתֵר.

כא. סיפור נוסף המלמדנו היאך מסתכל המאמין בעין של אמונה על הנהגת ה' ומאשר בה גם כאשר לכאורה נראה שרק הפסד ונזק יצא לו ממנה

מִסֵּפֶר "כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ":

עוֹסֵק בְּצָרְכֵי צִבּוּר בֶּאֱמוּנָה הָיָה ר'... לְצָרְכֵי פַּרְנָסָתוֹ הֶחֱזִיק לוֹ בֵּית דְּפוּס בָּעִיר. לְיָמִים בָּא יְהוּדִי אֶחָד וּפָתַח לוֹ בֵּית דְּפוּס נוֹסָף לְיַד פֶּתַח מִפְעָלוֹ. הִתְעַמֵּק ר'... בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים הַדָּנִים בְּעִנְיַן שֶׁל הַשָּׂגַת גְּבוּל, וְהִגִּיעַ לִידֵי מַסְקָנָא, הֱיוֹת וְכָל מְזוֹנוֹתָיו קְצוּבִים לוֹ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמַה שֶּׁנִּפְסָק בַּשָּׁמַיִם בַּמֶּה שֶׁיִּשְׁתַּכֵּר בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה זֶהוּ יְקַבֵּל,

וּמִמֶּנּוּ אֵין כֹּחַ בְּיַד אִישׁ לִגְרֹעַ. וְאִלּוּ עֲבוֹדָתוֹ הִיא רַק לְמַלֹּאת חוֹבַת הִשְׁתַּדְּלוּת פַּרְנָסָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁצִּוָּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרִאשׁוֹן: "בְּזֵעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם", כִּי אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בַּמֶּה שֶׁמּוּכָן לַחֲבֵרוֹ כִּמְלֹא נִימָה.

לֹא הִתְקַצֵּף ר'..., וְלֹא נִסָּה לְהַכְנֵס בְּוִכּוּחִים עִם שְׁכֵנוֹ הֶחָדָשׁ, לֵאמֹר: בְּכָל שֶׁטַח הָעִיר לֹא מָצָאתָ מָקוֹם אַחֵר לְפִתּוֹחַ בֵּית דְּפוּס, כִּי אִם מַמָּשׁ לְיַד פֶּתַח בֵּית דְּפוּס שֶׁלִּי? לֹא עָשָׂה כֵּן. דָּנוֹ לְכַף זְכוּת, כִּי מִן הַשָּׁמַיִם סִבְּבוּ שֶׁרַח עַל יָדוֹ יִמְצָא מָקוֹם לַהֲקָמַת דְּפוּס. וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן לִפְתִיחַת הַדְּפוּס, נִכְנַס לִשְׁכֵנוֹ הֶחָדָשׁ וּבִסֵּבֶר פָּנִים יָפוֹת הוֹשִׁיט לוֹ בִּלְבָבִיּוּת: "שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם"! וְכֹה הָיוּ דְּבָרָיו הָרְאוּיִים לְהֻחְרַט בְּאוֹתִיּוֹת זָהָב מִזְּהִירוֹת:

הִנֵּה אַתָּה הֲרֵי חָדָשׁ כָּאן בָּעִיר, וּבְוַדַּאי מְעֻנְיָן אַתָּה לָדַעַת פְּרָטִים אוֹדוֹת עֲנַף הַדְּפוּס, הִנְנִי נָכוֹן וּמְזֻמָּן בְּחֶפְצָ לֵב לְעָזְרְךָ בְּכָל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר, אֶלָּא הֱיוֹת וְאֵין זוֹ שִׂיחָה עַל רֶגֶל אַחַת, כָּאן בְּבֵית הַמְּלָאכָה בְּאֶמְצַע הַיּוֹם, וְלָכֵן אוּלַי תּוֹאִיל לְהִכָּנֵס לְבֵיתִי בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ, וְנִשּׂוֹחַ בְּפָרוּטָרוֹט בְּיִשּׁוּב הַדַּעַת לְתוֹעֲלְתְּךָ. וְעַתָּה דַּע לְךָ יָדִיד, כִּי אִם זָקוּק אַתָּה לְאֵיזֶה כְּלִי, אוֹ אוֹתִיּוֹת, אוֹ מַכְשִׁיר לַעֲבוֹדָה, הֲרֵי בֵּית דְּפוּסִי פָּתוּחַ לְפָנֶיךָ, תּוּכַל לְהִכָּנֵס אֶצְלִי וְאֶתֵּן לְךָ בְּהַשְׁאָלָה בְּחֶפְצָ לֵב!

בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ לְאַחַר הַבְדָּלָה, נִגַּשׁ ר'... לָאָרוֹן וְהוֹצִיא סֵפֶר "אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן" מֵאֵת מוֹרוֹ וְרַבּוֹ בַּעַל ה"חָזוֹן אִישׁ", פָּתַח בְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי הַדָּן בְּעִנְיָנִים אֵלּוּ וְהִתְעַמֵּק בִּדְבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים. כֹּה יָשַׁב וְהֶעֱמִיק עַד שֶׁהוֹפִיעַ אוֹרְחוֹ שְׁכֵנוֹ הֶחָדָשׁ לַעֲבוֹדָה. קִבְּלוֹ בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, וְהִרְצָה לְפָנָיו עַל כָּל הָעִנְיָנִים הַקְּשׁוּרִים בְּעִנְיְנֵי הַדְּפָסָה, דְּבָרִים שֶׁיּוּכַל הַשָּׁכֵן לְהַפִּיק מֵהֶם תּוֹעֶלֶת חָמְרִית כִּי הֲרֵי הוּא מְנֻסֶּה בְּכָךְ שָׁנִים רַבּוֹת, וְאֵין חָכָם כְּבַעַל הַנִּסָּיוֹן. שׁוּב הִזְכִּירוֹ לְהִכָּנֵס אֵלָיו בְּכָל עֵת שֶׁיִּצְטָרֵךְ כְּלִי וְאוֹתִיּוֹת בְּהַשְׁאָלָה. וּלְבַסּוֹף הִצִּיעַ לוֹ כִּי לְמַעַן תּוֹעֶלֶת שְׁנֵיהֶם, כְּדַאי הַדָּבָר שֶׁיִּקְבְּעוּ מְחִיר אֶחִיד, כָּךְ שֶׁהַשָּׁטָן לֹא יִמְצָא מָקוֹם לְהַחְדִּיר קִנְאָה וְתַחֲרוּת בֵּינֵיהֶם. הוּא נִפְרַד מִמֶּנּוּ בִּלְבָבִיּוּת וּבִבְרָכַת הַצְלָחָה בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה.

בְּנֵי בֵּיתוֹ שָׁנוֹדַע לָהֶם הַדָּבָר, עָמְדוּ מִשְׁתָּאִים לִמְשְׁמַע אָזְנָם. הָאֶחָד בָּא לְהַצֵּר גְּבוּלְךָ, וְאַתָּה מַעֲלֶה עֲצוֹת טוֹבוֹת וַהֲגוּנוֹת, וּמְטַכֵּס תַּחְבּוּלוֹת אֵיךְ לְעָזְרוֹ בְּכָךְ? פָּנָה וְאָמַר לָהֶם: הֲרֵי כָּל עֲבוֹדָתִי הַנִּשְׁמִית עָלַי אֲדָמוֹת רַק כְּדֵי לְמַלֵּא חוֹבַת הִשְׁתַּדְּלוּת פַּרְנָסָתִי, אִם כֵּן שָׁמַח אֲנִי שֶׁשְּׁכֵנַי הֶחָדָשׁ יַצְלִיחַ לְפָרֵק מֵעָלַי מְעַט מֵעֹל הָעֲבוֹדָה, וְאַדְרַבָּה אֲנִי אֶשְׁלַח אֵלָיו קוֹנִים, כִּי עָלַי לְהַכִּיר לוֹ טוֹבָה, שֶׁהֲרֵי הוּא עוֹשֶׂה לִי טוֹבָה גְּדוֹלָה, שֶׁמְּמַעֵט מִמֶּנִּי עֲבוֹדָה גַּשְׁמִית - כָּל זֹאת מִבְּלִי שֶׁהוּא יִגְרַע וְיִמְעִיט אֶת פַּרְנָסָתִי הַקְּצוּבָה לִי מֵהַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה כִּי "הוּא זֶה"... כָּךְ מְדַבֵּר יְהוּדִי שֶׁהָאֱמוּנָה הַטְּהוֹרָה בָּקְעָה מֵעֶמֶק לִבּוֹ. כָּךְ נִרְאֶה יְהוּדִי "בַּעַל הַבַּיִת" שֶׁטָּפַח בְּצִלָּא דְּהֵימָנוּתָא דְּהַ"חָזוֹן אִישׁ"... (קובץ "מסורת" ט', שנ"ו).

בְּסִפּוּר זֶה לָמַדְנוּ דֶּרֶךְ אֱמוּנָה לָאָדָם הֵיאַךְ יַצְדִּיק דִּין שָׁמַיִם וְיִרְאֶה רַק טוֹב בְּמַעֲשֵׂה ה' גַּם כַּאֲשֶׁר עוֹמֵד מִמּוּלוֹ נֵזֶק וְהֶפְסֵד, וְזֹאת אַךְ וְרַק אִם יַכִּיר הָאָדָם בַּחֲבִיבוּתוֹ וְיַקְרוּתוֹ אֵצֶל ה', אָז יֹאמַר בְּלִבּוֹ, הֲיִתָּכֵן שֶׁהַבּוֹרֵא יִזְמִין לִי הֶפְסֵד, הֲלֹא רַק רֶוַח יָבֹא לִי מִכָּךְ, וּבְוַדַּאי זוֹ כַּוָּנַת ה' כְּדֵי שֶׁאֶעֱבֹד פָּחוֹת, שֶׁכֵּן אוֹתוֹ מִתְחָרֶה יָכוֹל רַק לָקַחַת לִי חֵלֶק מֵעֲבוֹדָתִי וּמִטַּרְחָתִי וּמִטַּרְדָּתִי, אוּלָם בְּשׂוּם אֹפֶן לֹא יָכוֹל לָקַחַת לִי אֶת כַּסְפִּי.

כב. אם את חברנו יש לדון לכף זכות על אחת כמה וכמה את הבורא

הִתְבּוֹנְנוּת נוֹסֶפֶת עַד כַּמָּה יֵשׁ לָנוּ לִרְאוֹת אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּצַדִּיק עִמָּנוּ בְּכָל אֲשֶׁר יְנַהֵג אוֹתָנוּ שֶׁכֵּן, אִם אֶת בְּנֵי הָאָדָם נְצַטַּוִּינוּ לְשָׁפְטָם בְּצֶדֶק, וְכַמְבֹאָר בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹוֹת (קעז): מִצְוַת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה לָדוּן אֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְכַף זְכוּת, וְלֹא יְפַרֵשׁ מַעֲשָׂיו אֶלָּא לְטוֹב, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט, טו): "בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עֲמִיתֶךָ".

וְכָתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה: כִּי תִּרְאֶה אָדָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אוֹ יְדַבֵּר דָּבָר, וְיֵשׁ לִשְׁפֹּט דְּבָרוֹ אוֹ מַעֲשֵׂהוּ לְצַד חוֹבָה וּלְצַד זְכוּת, אִם הָאִישׁ הַהוּא יְרֵא אֱלֹקִים, נִתְחַיַּבְתָּ לָדוּן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת עַל דֶּרֶךְ אֱמֶת, גַּם כִּי יִהְיֶה הַדָּבָר קָרוֹב וְנוֹטֶה יוֹתֵר אֵצֶל הַדַּעַת לְכַף חוֹבָה.

וְעַד כְּדֵי כָּךְ צָרִיךְ לָדוּן לְכַף זְכוּת, מְסֻפָּר בַּגְּמָרָא (תענית כא ע"ב):

אַבָּא אוּמָנָא שֶׁהָיָה נוֹהֵג לָדוּן כָּל מַעֲשֶׂה לְכַף זְכוּת, לַמְרוֹת שֶׁהָיָה נִרְאֶה כְּמַעֲשֶׂה רַע. פַּעַם שָׁלַח אַבֵּיי שְׁנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים לְנַסּוֹתוֹ וְלִבְדֹּק בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים. בָּאוּ לְבֵיתוֹ, אָכְלוּ וְשָׁתוּ, וְנָתַן לָהֶם מָקוֹם לָלוּן, וְקִפֵּל תַּחְתֵּיהֶם תַּכְשִׁיטֵי צֶמֶר לִישֹׁן עֲלֵיהֶם. בַּבֹּקֶר לִקְחוּ הָאוֹרְחִים אֶת הַבְּגָדִים שֶׁיִּשְׁנוּ עֲלֵיהֶם. קִפְּלוּ אוֹתוֹ וְהֵבִיאוּ אוֹתָן לַשּׁוּק לְמָכְרָם, וּפָגְשׁוּ אֶת אַבָּא אוּמָנָא. אָמְרוּ לוֹ: מְבַקְּשִׁים אָנוּ מִכְבּוֹדוֹ שֶׁיֹּאמַר לָנוּ כַּמָּה הֵן שָׁוִים וְתֵן לָנוּ מָעוֹת תְּמוּרָתָם, וּבְכָךְ רָצוּ לְבָדְקוֹ אִם יַחְשְׁדֵם כְּגַזְלָנִים, אוֹ שֶׁיֹּאמַר שֶׁשָּׁוִים הֵם פָּחוֹת מֵעֶרְכָּם הָאֲמִתִּי. אָמַר לָהֶם: כָּךְ וְכָךְ הֵם שָׁוִים. שְׁאָלוּהוּ: וְאוּלַי שָׁוִים הֵם יוֹתֵר? עָנָה לָהֶם: אֲנִי קָנִיתִי אוֹתָם בְּסָכוּם זֶה שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם. לְאַחַר שֶׁנּוֹכְחוּ לִרְאוֹת שֶׁאָדָם נֶאֱמָן הוּא, אָמְרוּ לוֹ: בַּמֶּה חֲשַׁדְתָּנוּ בְּעֵת שֶׁלָּקַחְנוּ מִמְּךָ אֶת הַבְּגָדִים? אָמַר לָהֶם: חִשַּׁבְתִּי שֶׁנִּזְדַּמְּנָה לָכֶם מִצְוַת פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים וּצְרִיכִים אַתֶּם לְמָעוֹת וְהִתְבַּיַּשְׁתֶּם לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי מָעוֹת, וְלָכֵן לְקַחְתֶּם אֶת הַבְּגָדִים. אָמְרוּ לוֹ: מַטָּרַתֵּנוּ הָיְתָה לְנַסּוֹת אוֹתְךָ וְעַמָּדְתָּ בַּנִּסָּיוֹן, וְכֵעֵת קַח בַּחֲזָרָה אֶת הַבְּגָדִים. אָמַר לָהֶם: אֵינִי רוֹצֶה לְקַבְּלָם בַּחֲזָרָה, כִּי מֵאוֹתוֹ רֶגַע שֶׁלְּקַחְתֶּם, אָמַרְתִּי שֶׁיִּהְיוּ לִצְדָקָה. וַעֲבוּר מַעֲשִׂים אֵלּוּ נָתְנוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שָׁלוֹם בְּכָל יוֹם, שֶׁהָיְתָה בָּאָה אֵלָיו בַּת קוֹל מִן הַשָּׁמַיִם בְּכָל יוֹם וְאוֹמֶרֶת לוֹ "שָׁלוֹם עָלֶיךָ". (תענית כ"א)

וְעַל כֵּן אָמְרוּ בְּפֶרֶק קַמָּא דְּאָבוֹת (משנה ו'): "וֶהֱוֵי דָּן אֶת כָּל הָאָדָם לְכַף זְכוּת". וְזֶהוּ סִבַּת מְנִיעַת הַקְּטָטָה בֵּין הַחֲבֵרִים וְרִבּוּי הַשָּׁלוֹם, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁדָּנִין אוֹתוֹ מִן הַשָּׁמַיִם לְכַף זְכוּת, כִּדְגַרְסִינַן בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת פֶּרֶק מָפַנִּין (דף קכ"ז) וְכוּ'. (מנורת המאור)

וּבְכֵן נִתְבּוֹנֵן, אִם בְּנֵי אָדָם שֶׁיֵּשׁ לָהֶם יֵצֶר הָרָע, נְגִיעוֹת, יֵשׁ לָנוּ חוֹבָה לְדוּנָם לְכַף זְכוּת, אֶת הַבּוֹרֵא יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ לָעַד, שֶׁהוּא קָדוֹשׁ וּמְשָׁרְתָיו קְדוֹשִׁים, וְאֵינוֹ גּוּף וְאֵינוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵין בּוֹ שׁוּם נְטִיּוֹת נַפְשִׁיּוֹת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁמֻּטָּל עָלֵינוּ לִרְאוֹתוֹ כְּצַדִּיק עִמָּנוּ, אוּלַם כְּאָמוּר זֶהוּ רַק כַּאֲשֶׁר נְיַקֵּר אֶת עַצְמֵנוּ וְנָחוּשׁ מְכֻבָּדוּת וְיַקְרוּת אֲצִלּוֹ אֲזַי יֵקַל עָלֵינוּ לְהַאֲמִין שֶׁהַנְהָגָתוֹ עִמָּנוּ לְטוֹבָתֵנוּ.

כג. ידיעת המכובדות והיקרות מאפשרת להיות בשמחה תמיד

הִתְבּוֹנְנִי בַּת וְאֵם בְּיִשְׂרָאֵל, כַּמָּה נָחוּץ לָנוּ מִדַּת הַשִּׂמְחָה, הֲרֵי הַחַיִּים מְלֵאִים טְרָדוֹת, דְּאָגוֹת, אַכְזָבוֹת, שְׁמוּעוֹת מַפְחִידוֹת, חֲרָדוֹת, הַחַיִּים מְלֵאִים בְּמַצְבֵי לַחַץ, עֲצַבִּים, כְּעָסִים וּמְתָחִים, הַחַיִּים מְלֵאִים בְּנִסְיוֹנוֹת קָנְאָה, תַּחֲרוּת, תַּאֲוָה וְכָבוֹד, הַחַיִּים מְלֵאִים בְּיִסּוּרִים, עֹנִי רַוְקוּת מְמֻשָּׁכֶת, בְּעָיוֹת בְּשָׁלוֹם בַּיִת, בְּחִנּוּךְ יְלָדִים, בִּבְרִיאוּת בְּקִצּוּר "עוֹלָם שֶׁל תְּלָאוֹת", וּבְכֵן כַּמָּה נָחוּץ וְיָקָר "הַמַּצָּרְךְ" הַנִּקְרָא "שִׂמְחָה" בְּיָמֵינוּ.

וּבְכֵן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרוֹת, הֵיאַךְ אֶפְשָׁרִי לִהְיוֹת בְּשִׂמְחָה בְּמַצָּבִים שֶׁהֵנָּם אוֹיְבֵי הַשִּׂמְחָה. וַהֲלֹא רֵאשִׁית יֵשׁ לָנוּ מִצְוָה לַעֲבֹד אֶת ה' בְּשִׂמְחָה, וְשֵׁנִית בִּלְא הַשִּׂמְחָה הֲלֹא נִתְמוֹטֵט וְנִקְרֹס בְּעוֹלָמֵנוּ זֶה הַמַּלֵּא בְּפֶרְעָנֻיּוֹת הֵן הָעוֹבְרִים עָלֵינוּ, הֵן מִמַּה שֶּׁאָנוּ רוֹאִים אוֹ שׁוֹמְעִים. הֲלֹא רַק דֶּרֶךְ אַחַת תְּבִיא אוֹתָנוּ לְשִׂמְחָה כְּשֶׁנֵּדַע שֶׁאָנוּ בָּנָיו חֲבִיבָיו שֶׁל הַבּוֹרֵא, "וְהָיִיתֶם לִי סְגֻלָּה מִכָּל הָעַמִּים", סְגֻלָּה - אוֹצָר חָבִיב (רש"י), וְכָל הַהַנְהָגָה שֶׁלּוֹ אִתָּנוּ כְּאָב שֶׁהוּא גַּם מֶלֶךְ הַדּוֹאֵג לְכָל צָרְכֵינוּ, וְאֵין כָּמוֹהוּ אִכְפַּתִּי שֶׁחָרֵד עַל גּוֹרָלֵנוּ הַטּוֹב בְּבִ' עוֹלָמוֹת.

כד. ידיעת יקרותנו ומכבדותנו היא בלבד שתנסך בנו "תקוה לטובה"

כְּמוֹ כֵּן נָחוּצָה הַיְדִיעָה זוֹ לְצָרֵךְ "תִּקְוָה טוֹבָה", כְּלוֹמַר גַּם בַּמַּצָּבִים הַקָּשִׁים לְקַוּוֹת לְטוֹב, וּלְהַאֲמִין בִּישׁוּעַת ה' שֶׁהִיא כְּהֶרֶף עַיִן, וּבְיַד ה' לְשַׁנּוֹת הַטְּבָעִים וְלַהֲפֹךְ הַכֹּל לְטוֹבָה.

אֵימָתַי יְקַוֶּה הָאָדָם לְטוֹב, רַק כַּאֲשֶׁר יָחוּשׁ שֶׁהִנּוֹ יָקָר וְחָבִיב לַה', אָז יִתְחַזֵּק לְהַאֲמִין בִּישׁוּעַת ה' שֶׁיִּתְּכֵן וּתְהֵא תֵּכֶף, אוּלָם אִם יָחוּשׁ שֶׁהִנּוֹ פָּשׁוּט, שָׁפָל, מֻרְחָק, הֵיאַךְ יְקַוֶּה לְטוֹב?!

דַּגְמָא קְטַנָּה!

הָרַבִּי מִצַּאנְז - קְלוֹיְזֶנְבּוּרְג - אֵבֶד בַּשּׁוֹאָה אִשָּׁה וְאַחַד עָשָׂר יְלָדִים, וְהֵיאַךְ מְתָאֵר הוּא אֶת הַשּׁוֹאָה:

אֵין לְךָ יְהוּדִי בַּשּׁוֹאָה שֶׁאֵין לוֹ "שַׂק שֶׁל סִפּוּרֵי נִסִּים" שֶׁרָאוּ עֵינָיו בַּשּׁוֹאָה...!

יְהוּדִי מַאֲמִין שֶׁכְּמוֹתוֹ, וְכָמוֹהוּ עוֹד צַדִּיקִם וּקְדוֹשִׁים שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם וְנֶפֶשׁ יַקִּירֵיהֶם בְּרִקּוּד וּבְשִׂמְחָה - רָאוּ אֶת הַשּׁוֹאָה הַנּוֹרָאָה כְּנִתּוּחַ הַנִּצָּרְךְ לִשְׁמֹר עַל הַקַּיָּם, הִכִּירוּ אֶת צִדְקַת ה' גַּם בְּנִתּוּחַ כּוֹאֵב שֶׁלִּיקָרִים וַחֲבִיבִים שֶׁכְּמוֹתָם לֹא יַעֲשֶׂה ה' מַעֲשֶׂה לְשֵׁם כְּלִיָּה וַאֲבָדוֹן, אֶלָּא מַעֲשֶׂה בּוֹנֶה שֶׁיֵּצֵא מִמֶּנּוּ תִּקּוּן וְהַצָּלָה. הֵבִינוּ שֶׁלֹּא יִתָּכֵן שֶׁיִּמָּסְרוּ מִילְיוֹנֵי בָּנָיו אֲהוּבָיו שֶׁל ה' בְּיַד אָדָם מְתֹעָב שֶׁהֶחְלִיט לְאַבְּדָם, בְּוַדַּאי הקב"ה הוּא זֶה שֶׁעוֹשֶׂה זֹאת. וְלָכֵן לֹא הִתְעַלְּמוּ מֵהַנִּסִּים שֶׁבְּמַהֲלַךְ הַשּׁוֹאָה, פָּקְחוּ עֵינֵיהֶם לִרְאוֹת אֶת נִסָּיו גַּם בְּגֵיא צַלְמָוֶת, וְהִכִּירוּ אֶת ה"אַתָּה עִמָּדִי" גַּם שָׁם, וְזֶה שֶׁנִּתַּן לָהֶם כֹּחַ לְהַמְשִׁיךְ. לִחְיוֹת וְלָקוּם מֵחָדָשׁ.

וְהִנֵּה הָרַבִּי מִצַּאנְז שֶׁהֵבֵאנוּ לְדֻגְמָא, עָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, נָשָׂא אִשָּׁה, הֵקִים אֶת בֵּיתוֹ מֵחָדָשׁ עִם בָּנִים וַחֲתָנִים גְּאוֹנִים וּקְדוֹשִׁים, הֵקִים חֲסִידוּת מֻפְלָאָה שֶׁל אַלְפֵי חֲסִידִים, הוּא עַצְמוֹ חִבֵּר כָּאן שו"ת בַּהֲלָכָה, בָּנָה קְרָיָה - "קִרְיַת צַאנְז", בָּנָה בֵּית חוֹלִים - "לַנְיָאדוֹ", וְעוֹד פְּעָלוֹת לְאֵין סוֹף, וְחָשׁ שִׂמְחָה בְּכָל יָמָיו, וְכָאָמוּר עוֹד כָּמוֹהוּ רַבִּים.

וּבְכֵן כַּמָּה נְחוּצָה יְדִיעָה זוֹ לָנוּ נְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל הָעוֹבְרוֹת כָּל כָּךְ הַרְבֵּה מַצָּבִים לֹא קַלִּים בְּמֶשֶׁךְ הֶקֶמַת בָּתֵּינוּ כְּדֵי שֶׁנִּהְיֶה תָּמִיד בְּשִׂמְחָה וּבְתִקְוָה.

כה. ידיעת המכבדות והיקרות נחוצה לנו מאד להתענג בתפלה לה'

מֵהַמִּצְווֹת הַיְקָרוֹת שֶׁנִּתַּן לָנוּ ה', וְהִיא גַּם אֶחָד מֵעַמּוּדֵי הָעוֹלָם שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם זוֹ "הַתְּפִלָּה" שֶׁמַּעֲמִידָה אֶת הָאָדָם עַל רַגְלָיו.

כַּמָּה יִפְגַּע אֲצֶל הָאָדָם עֲמוּד הַתְּפִלָּה אִם לֹא יָחוּשׁ יְקָר וְחִבִּיב אֲצֶל הַבּוֹרֵא, וּנְבָאֵר.

בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרוֹת, לִבְּכֶן הֲלֹא רָגִישׁ לַתְּפִלָּה, לִבְּכֶן פְּתוּחַ לַתְּפִלָּה, כַּמָּה חָשׁוּב לָכֶן לָדַעַת שֶׁיְּקָרוֹת אַתֶּן אֲצֶל הַבּוֹרֵא, שֶׁכֵּן מִבְּלִי יְדִיעָה זוֹ תָּחוּשׁוּ רְחוּק, וְאוּלַי אַף נָטַל עַל ה', בְּמַחְשָׁבָה מֻטְעֵית: מִי אֲנִי שֶׁה' יִשְׁמַע קוֹלִי... מִי אֲנִי שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְפַּנֶּה מִכָּל עֲסָקָיו לִשְׁמֹעַ רַק אַחַת כָּמוֹנִי... מִי אָמַר שֶׁרְצוֹנוֹ בִּכְלָל לִשְׁמֹעַ אוֹתִי שֶׁמָּא רְצוֹנוֹ שֶׁאֶשְׁתֹּק...

וּבִפְרָט לַחֲזֹר עַל אוֹתָהּ תְּפִלָּה וּבַקָּשָׁה כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם, הַאִם אֵינִי "נוּדְנִיקִית"?! "טַרְדָּנִית"?!

מְסֻפָּר עַל הָרַב בַּעַל הַ"תַּנְיָא" - רַבִּי שְׁנֵיאוֹר זַלְמָן מִלַּאדִי - שֶׁהָיָה מַאֲרִיךְ בַּתְּפִלָּה וּמוֹשֵׁךְ כָּל מִלָּה בִּנְשִׁימָה אֲרֻכָּה, שְׁאָלוּהוּ לָמָּה מַאֲרִיךְ הוּא כָּל כָּךְ? וְהֵשִׁיב: כְּשֶׁיֵּשׁ לִי הִזְדַּמְּנוּת לְשׂוֹחֵחַ עִם אָהוּב וְנִכְבָּד כְּמוֹ מֶלֶךְ וְיוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁיֵּשׁ לִי עִנְיָן לְשָׂבֵת אִתּוֹ כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לוֹ עִנְיָן לְשָׂבֵת אִתִּי, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר הוּא זְמַן אוֹתִי לְאַרְמוֹנוֹ כִּי חָפֵץ הוּא לְשׂוֹחֵחַ עִמִּי, הֲיִתָּכֵן שֶׁאֲקַצֵּר אֶת שִׂיחָתִי אִתּוֹ?! בְּוַדַּאי שֶׁאַאֲרִיךְ בָּהּ כְּדֵי לִמְשֹׁךְ אֶת יְשִׁיבָתֵנוּ...? חָשׁ אֲנִי עֹנֶג

לְדַבֵּר עִם בּוֹרְאִי, וּמַאֲמִין וּבָטוּחַ אֲנִי שֶׁכְּמוֹ כֵן יֵשׁ לוֹ עֹנֶג לִשְׁמֹעַ אוֹתִי, וְהַאִיךְ אֶקְצַר בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּאֶפְשָׁרוּתִי לְהַאֲרִיךְ וְלִמְשֹׁךְ הַשִּׂיחָה?!

שִׂימוּ לִבְּכֶן לְתִשְׁבָּחוֹתוֹ שֶׁל בַּעַל הַתַּנְיָא, שֶׁהֶאֱמִין שֶׁכְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֹנֶג לְשׂוֹחֵחַ עִם הַבּוֹרֵא כֵּן יֵשׁ עֹנֶג לַבּוֹרֵא לִשְׁמֹעַ אוֹתוֹ.

הַאֲמִנָּה שֶׁיֵּשׁ לַבּוֹרֵא עֹנֶג לִשְׁמֹעַ אֶתְכֶן, וְהָעֲבֹדָא שֶׁצִּוָּנוּ לַעֲמֹד לְפָנָיו בִּתְפִלָּה ג' פְּעָמִים בְּיוֹם, וּלְבָרְכוֹ 100 בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, הֲוֵי אוֹמֵר שֶׁעֹנֶג הוּא לוֹ שֶׁנְּשׂוֹחַח אִתּוֹ וּבְכֵן אֵימָתַי נָחוּשׁ שֶׁיֵּשׁ גַּם לַבּוֹרֵא עֹנֶג שֶׁנְּשׂוֹחַח עִמּוֹ, רַק כַּאֲשֶׁר תְּחוּשְׁתֵנוּ תְּהֵא שֶׁאָנוּ יְקָרִים וַחֲבִיבִים לוֹ, וְרַק בְּתִנַאי זֶה נִתְחַזֵּק בְּעַמּוּד הַתְּפִלָּה הָעוֹמֶדֶת בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם.

כו. חביבות ה' ושעשועיו הוא מכל יהודי פרטי באשר הוא ולא רק מהכלל

בַּת יִשְׂרָאֵל, דְּעִי שֶׁשַּׁעֲשׁוּעֵי ה', וְשִׂמְחָתוֹ הוּא מִפְּנִיַּת כָּל יְהוּדִי פְּרָטִי הַפּוֹנֶה אֵלָיו, וּבַאֲשֶׁר הוּא, וְשֶׁלֹּא תִּטְעִי לַחֲשֹׁב שֶׁרַק כְּלַל יִשְׂרָאֵל בִּכְלָלִי חֲשׁוּבִים לְפָנֵי ה', אוֹ רַק הַצַּדִּיקִים בִּפְרָטוּת, אֶלָּא כָּל יְהוּדִי בִּפְרָטוּת, וְאוֹכִיחַ זֹאת בְּהוֹכָחָה מוּחָשִׁית.

הִנֵּה יֵשׁ לְכָל יְהוּדִי חוֹבָה לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית מִנְחָה וְעַרְבִית, וְאָמְנָם לָנָשִׁים אֵין חוֹבָה לְהִתְפַּלֵּל ג' פְּעָמִים, אוּלָם לְפָחוֹת פַּעַם אַחַת חַיֶּבֶת הִיא, וּבְכָל אֹפֶן יֵשׁ לָהּ מִצְוָה בְּאֹם עוֹמֶדֶת הִיא לִפְנֵי ה' יוֹם יוֹם ג' פְּעָמִים וּמִתְפַּלֶּלֶת.

יְהוּדִי שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית אוֹ מִנְחָה אוֹ עַרְבִית, יֵשׁ לוֹ עָוֹן, וְיֵעָנֵשׁ עַל כָּךְ, שֶׁכֵּן זוֹ הֲלָכָה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ, וְנִתְחַיְּבנוּ בָּזֶה כְּבָר מֵאַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁהָיוּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים חֲכָמִים גְּדוֹלִים, וּבֵינֵיהֶם אַף נְבִיאִים חַגַּי זְכַרְיָה וּמַלְאָכִי, שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מִשְּׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, וְחִיְּבוּנוּ בְּכָל יוֹם לְהִתְפַּלֵּל, וְלֹא רַק בְּצִבּוּר, אֶלָּא כָּל יָחִיד וְיָחִיד חַיָּב לַעֲמֹד וּלְהִתְפַּלֵּל, חַיָּב לֹא רְשׁוּת אֶלָּא חוֹבָה! וְכֵן הַהֲלָכָה הִיא, אִם לֹא הִשִּׂיג צִבּוּר חַיָּב לְהִתְפַּלֵּל בְּיָחִיד, וְלֹא יֹאמַר כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְפַּלַּלְתִּי בְּצִבּוּר וּבְמִנְיָן אֲנִי פָּטוּר.

וּבְכֵן תִּתְבּוֹנָנִי הֲרֵי בְּתוֹרַת יְחִידִי חַיָּב אָדָם לַעֲמֹד לִפְנֵי ה', ה' מְחַיְּבוֹ, וְאִם לֹא יֵעָנֵשׁ, הַאִם אֵין זֶה אוֹמֵר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ לִשְׁמֹעַ כָּל יָחִיד בִּפְרָטוּת.

וְאוֹתוֹ יָחִיד שֶׁחַיָּב לְהִתְפַּלֵּל בְּכָל יוֹם זֶה לֹא רַק אִם הוּא צַדִּיק, אֶלָּא אֲפִלּוּ אִם הוּא עוֹבֵר עֲבֵרוֹת כְּמוֹ כֵן הֲלֹא חַיָּב הוּא לַעֲמֹד בִּתְפִלָּה שֶׁכֵּן אֵין הֲלָכָה שֶׁמִּי שֶׁעָבַר עֲבֵרוֹת אֲזַי בְּאוֹתוֹ יוֹם אָסוּר לוֹ לְהִתְפַּלֵּל, אֶלָּא אִם לֹא יִתְפַּלֵּל בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁעָבַר עֲבֵרוֹת יוֹסִיף חֵטְא עַל פֶּשַׁע, אִם כֵּן בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ לִשְׁמֹעַ גַּם עוֹבֵר עֲבֵרָה, וְרַק כַּמּוּבָן שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה קֹדֶם תְּפִלָּתוֹ, יַבִּיעַ חֲרָטָה עַל מַעֲשָׂהוּ וְיִתְפַּלֵּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ עִכּוּבִים שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ. אוּלָם לְהִתְפַּלֵּל חַיָּב, וְלֹא אוֹמְרִים לוֹ: צֵא מָאוּס, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ חָפֵץ בִּתְפִלָּתְךָ...

וּלְפָחוֹת אַף תְּפִלַּת יָחִיד בְּוַדַּאי חָשׁוּב לִפְנֵי ה' בְּאֹם הוּא אִישׁ פָּשׁוּט יְרֵא שָׁמַיִם וְאַף שֶׁאֵינוֹ צַדִּיק כְּלָל. הִנֵּה לְךָ לִרְאוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ אַף בִּתְפִלַּת יָחִיד בַּאֲשֶׁר הוּא וְלֹא רַק בִּתְפִלַּת רַבִּים, אוֹ בִּתְפִלַּת צַדִּיק דַּוְקָא.

ומוּבָא בַּ'יְרוּשַׁלְמִי': אָמַר רַבִּי אַיְיבוּ: כְּשֶׁהִנָּךְ עוֹמֵד לְהִתְפַּלֵּל, יְהִי לִבְּךָ שָׁמֵחַ עָלֶיךָ, שֶׁאַתָּה מִתְפַּלֵּל לְאֵ - ל שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בּוֹ. כַּמָּה צְרִיכוֹת אַתָּן לָחוּשׁ שִׂמְחָה בְּלִבְּכֶן בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה, שֶׁכֵּן בְּשָׁעָה זוֹ כְּבָיְכוֹל מִתְפַּנֶּה ה' לִשְׁמֹעַ כָּל אַחַת מִכֶּן בִּפְרָטוּת, וּלְהִתְיַחֵס לְבַקָּשָׁתָהּ, וְלָכֵן נִצְלוּ אֶת כֹּחֲכֶן בִּתְפִלָּה לִישׁוּעָה לָכֶן וְלִכְלַל יִשְׂרָאֵל. וְעוֹד רְאָיָה נוֹסֶפֶת וּמוּחֶצֶת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֵשׁ לוֹ עֵסֶק, הִתְיַחֲסוּת, שַׁעֲשׁוּעַ וְנַחַת מִכָּל יָחִיד וְיָחִיד מִיִּשְׂרָאֵל בַּאֲשֶׁר הוּא. שֶׁהִנֵּה עֶצֶם הַמִּצְווֹת הַמֻּטָּלוֹת עָלֵינוּ, שַׁבָּת, אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, לֹא לִגְזֹל, לֹא לְדַבֵּר לָשׁוֹן הָרַע, לֹא לַחְמֹד, לֹא לְקַנֵּאת, מִצְוַת צְנִיעוּת וְכַיּוֹצֵא, אֵלּוּ הֲרֵי מִצְווֹת פְּרָטִיּוֹת שֶׁהָאָדָם יְהֵא נִדּוֹן עֲלֵיהֶם בִּפְרָטוּת בֵּינוֹ לְבֵין ה', עַם יִשְׂרָאֵל לֹא נִדּוֹן בְּכְלָלוּת בִּלְבַד אֶלָּא גַּם בִּפְרָטוּת כָּל יָחִיד וְיָחִיד וְכָל יְהוּדִי נִזְהָר מֵעָוֹן, מִשְׁתַּדֵּל לְקַיֵּם מִצְוָה כִּי יוֹדֵעַ שֶׁבָּכָךְ תְּהֵא זְכוּתוֹ בִּפְרָטוּת, וְלָכֵן אַל תַּאֲזִינִי לְיֵצֶר הָרַע שֶׁמַּטִּיל לְךָ סָפֵק בְּקִרְבָתֵךְ לַה' בְּאֹפֶן פְּרָטִי וְהַאֲמִינִי שֶׁבִּשְׁעַת תְּפִלָּתֵךְ מִתְיַחֶדֶת אַתְּ עִם קוֹנֵךְ, וְאָזְנָיו קַשׁוּבוֹת לָךְ בְּשִׂמְחָה רַבָּה לִשְׁמֹעַ כָּל מִלָּה הַיּוֹצֵאת מִלִּבֵּךְ בֶּאֱמֶת.

וְעוֹד הִנֵּה כָּל יְהוּדִי חַיָּב לְהוֹדוֹת לַה' עַל טוֹבוֹתָיו בִּפְרָטוּת שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ, וְלֹא רַק עַל טוֹבוֹת ה' עִם כְּלַל יִשְׂרָאֵל וְכֵן לְהַצְדִּיק דִּין ה' בְּגִזֵּרוֹתָיו עַל כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִמּוֹ בִּפְרָטוּת, וְלוֹמַר שֶׁזֶּהוּ מֵאֵת ה', וּלְהַאֲמִין שֶׁעוֹשֶׂה ה' עִמּוֹ בִּפְרָטוּת דָּבָר זֶה לְטוֹבָה, הֲרֵי פָּשׁוּט שֶׁעִסְקוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא עִם כָּל יְהוּדִי בִּפְרָטוּת.

כז. כמה סבל חש בנפשו זה הסובל מ"נחיתות" כלפי בני אדם, פי כמה סובלת הנשמה כשעוצרה האדם ברגשי נחיתות כלפי בוראה

עוֹד הִתְבּוֹנְנוּ נְשִׁים יְקָרוֹת, כַּמָּה סֵבֶל סוֹבֵל הָאָדָם כַּאֲשֶׁר חָשׁ הוּא רִגְשֵׁי נְחִיתוּת, בָּאִים אֲלַי לֹא מְעַטִּים הַסּוֹבְלִים מִסֵּבֶל זֶה, וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת סִבְלָם הָאַיֹּם, וּבִפְרָט שֶׁיֵּשׁ כָּאֵלֶּה שֶׁתּוֹפָעָה זוֹ אֶצְלָם בְּאֹפֶן חָמוּר, וְעַד כְּדֵי שֶׁמְּפַחֲדִים לְדַבֵּר בִּפְנֵי בְּנֵי אָדָם, וַאֲפִלּוּ בִּפְנֵי חֲבֵר, מַעְדִּיפִים תָּמִיד לִשְׁתֹּק פֶּן יֹאמְרוּ דָּבָר שֶׁלֹּא חָכָם.

פּוֹחֲדִים לַעֲלוֹת לִהְיוֹת שְׁלִיחֵי צִבּוּר, פּוֹחֲדִים לַעֲלוֹת לַתּוֹרָה, וְיֶשְׁנָם כָּאֵלֶּה שֶׁאַף מְפַחֲדִים לָגֶשֶׁת לִנְשׁוֹאִין.

הִתְבּוֹנְנָה נָשִׁים יְקָרוֹת, כַּמָּה סֵבֶל הוּא לִנְשְׁמַת הָאָדָם כְּשֶׁהָאָדָם טוֹעֶה בְּשִׂכְלוֹ לָחוּשׁ נְחִיתוּת כְּלַפֵּי בּוֹרְאוֹ, וּבְכָךְ עוֹצֵר אֶת נִשְׁמָתוֹ מִלְּשׂוֹחֵחַ עִם בּוֹרְאָהּ, לְבָטֵחַ בּוֹ, לְהַצְדִּיק דִּינוֹ, לִשְׁמֹחַ בְּאָבְיו מַלְכּוֹ, כַּמָּה צַעַר יֵשׁ בְּזֶה לַנְּשָׁמָה שֶׁהָאָדָם בְּטָעוּתוֹ וּבַחֲשִׁיבָתוֹ הַקְלוֹקֶלֶת,

מַשְׁפִּיל עַצְמוֹ, שׁוֹכֵחַ יְחוּסוֹ, כְּבוֹדוֹ וּמַעֲמָדוֹ, וְחַי בְּנְחִיתוּת כְּלַפֵּי בּוֹרְאוֹ, וּבְכָךְ נִמְנָע הוּא מִלִּדְרֹךְ כַּף רַגְלוֹ בְּבֵית אֱלֹקָיו, וְגַם אִם בָּא הוּא לְבֵית ה' - לְבֵית אָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם - בָּא הוּא לְלֹא רֶגֶשׁ, חֶסֶר בִּטָּחוֹן וְנִגְּשׁ רַק בְּפִיו וּבִשְׂפָתָיו, אוּלָם לִבּוֹ רָחוֹק רָחוֹק.

כח. פתרון נפלא לסובלות מחוסר ביטחון עצמי

וּדְעִי, שֶׁפִּתְרוֹן וּתְרוּפָה נִפְלָאָה יֶשְׁנָהּ בְּהִתְבּוֹנְנוּת זוֹ לְאֵלֶּה הַסּוֹבְלוֹת מֵחֹסֶר בִּטָּחוֹן עַצְמִי, לְהִתְבּוֹנֵן, אִם בְּעֵינֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲנִי נֶחְמָדָה וַחֲבִיבָה, מָה אִכְפַּת לִי מַה יֹּאמְרוּ עָלַי אֲחֵרִים?

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה?

לְאָדָם חָשׁוּב, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁהוֹלֵךְ הוּא אֵצֶל אֲנָשִׁים חֲשׁוּבִים, מְכֻבָּדִים אוֹתוֹ, כָּל הָרַבָּנִים, רַבָּנֵי עָרִים, רַבָּנֵי שְׁכוּנוֹת, תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, אִישֵׁי צִבּוּר, כָּל שִׁכְבַת הָעָם הַנִּבְחָרֶת מְכֻבָּדִים וּמְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ לְמְאֹד. וְרַק שֶׁאֵינוֹ מְרֻצֶּה אֵצֶל הָרֵיקִים וְהַפּוֹחֲזִים שֶׁבָּעִיר, אֵצֶל אֵלּוּ וְאֵצֶל יֶתֶר הַבּוּרִים וְעַמֵּי הָאָרֶץ הִנּוֹ מְבֻזֶּה וּמֻשְׁפָּל. נִתְבּוֹנֵן, הַאִם אָדָם זֶה חָשׁ רִגְשֵׁי נְחִיתוּת מִסִּבָּה זוֹ שֶׁאֵינוֹ "מִסְתַּפֵּט" אֶת הַבּוּרִים, בְּוַדַּאי לֹא שֶׁכֵּן מָה אוֹמֵר אָדָם זֶה בְּדַעְתּוֹ, וְכִי אִכְפַּת לוֹ מֵאוֹתָם בּוּרִים וְטִפְּשִׁים, הָעִקָּר שֶׁאֵצֶל הַחֲכָמִים אֲנִי מְשֻׁבָּח חָבִיב וְנֶחְמָד.

וּבְכֵן תִּתְבּוֹנֵן כָּל אִשָּׁה יְקָרָה, מָה אִכְפַּת לִי מָה אוֹמְרִים וּמַה חוֹשְׁבִים עָלַי כָּל בְּנֵי הָאָדָם, וְכִי בַּמֶּה נֶחְשְׁבוּ הֵמָּה בְּיַחַס לַבּוֹרֵא שֶׁאֲצִלוֹ אֲנִי חֲבִיבָה, אֲהוּבָה וּרְצוּיָה. יֵשׁ לִי אֶת הַזְּכוּת לְדַבֵּר אִתּוֹ בְּכָל עֵת, וּבִלְשׁוֹן נוֹכַח: בָּרוּךְ אַתָּה... וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ הוּא בְּשִׂיחָתִי אִתּוֹ, וּבְכֵן מַה לִּי וּלְחַשְׁבֵּן חֶשְׁבּוֹן לִבְנֵי אָדָם.

אָכֵן תָּמִיד אֲנִי אוֹמֵר מִשְׁפָּט: אָסוּר לְזַלְזֵל בִּבְנֵי אָדָם, אָמְנָם מֻתָּר לְצַפְצֵף עַל בְּנֵי אָדָם! לְזַלְזֵל בִּבְנֵי אָדָם זֶהוּ עָוֹן חָמוּר, אוּלָם מֻתָּר וְלִפְעָמִים אַף גַּם מִצְוָה לְצַפְצֵף עַל בְּנֵי אָדָם, כְּשֶׁהַנֵּךְ עוֹשֶׂה דָּבָר חִיּוּבִי, עֶלְיךְ לֹא לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן לִבְנֵי אָדָם וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל: "וְלֹא יֵבוֹשׁ מִפְּנֵי בְּנֵי אָדָם הַמַּלְעִיגִים עָלָיו בַּעֲבוֹדַת ה'.

כט. מה שהכי חשוב לדעת!

הֵאָרַכְנוּ בִּנְחִיצוּת יְדִיעַת הָאָדָם אֶת יוֹצְרוֹתוֹ, מְכֻבָּדוּתוֹ, יְחוּסוֹ הָאֱמִתִּי כְּלַפֵּי הַבּוֹרֵא, מַה שֶּׁחָשׁוּב לְדַעַת, שֶׁאֵין הַיְדִיעוֹת הַנִּחוּצוֹת הַלָּלוּ בְּיוֹקְרוּתֵנוּ וּבִמְכֻבָּדוּתֵנוּ תְּלוּיוֹת בְּשׁוּם דָּבָר, כְּלוֹמַר גַּם אִם הָאָדָם נָתוּן לְבַקֶּרֶת גְּדוֹלָה מִצַּד מַעֲשָׂיו כְּלַפֵּי בּוֹרְאוֹ, וְיֵשׁ הַרְבֵּה מַה לְּבַקְּרוֹ בְּמִדּוֹת רָעוֹת, בְּתַאֲווֹת, וּבְיֶתֶר הַמֻּחְדָּלִים שֶׁיֵּשׁ לְבַקְּרוֹ, עָלָיו לָדַעַת שֶׁאֵין זֶה עַל חֶשְׁבּוֹן יְחוּסוֹ וְיִקָּרוּתוֹ אֵצֶל בּוֹרְאוֹ, שֶׁכֵּן בְּהֶחְלֵט אָכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ "מְוֻתָּר" אוּלָם אֵין זֶה סוֹתֵר לְכָךְ שֶׁהָאָדָם יָקָר וְחָבִיב אֵצֶל ה'.

וְהָרְאָיָה הַמּוֹחָצֶת לְכָךְ, שֶׁהִנֵּה וְכִי יֵשׁ קְרוֹבִים לַה' יוֹתֵר מֵהַצַּדִּיקִים, וְדַוְקָא עִמָּהֶם "הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְדַקְדֵּק כְּחוּט הַשַּׂעֲרָה" כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל, הֲרֵי שֶׁאֵין קֶשֶׁר בֵּין הָעֹנֶשׁ וְהַבִּקֹּרֶת לְקִרְבַת ה', וְאַדְרַבָּא הַקָּרוֹב יוֹתֵר בּוֹ מִתְקַדֵּשׁ ה' בְּיוֹתֵר, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בִּבְנֵי אַהֲרֹן שֶׁמֵּתוּ בְּקִרְבָתָם לַמִּקְדָּשׁ, וְנֶאֱמַר בָּהֶם (ויקרא י, ג) "בִּקְרֹבַי אֶקָּדֵשׁ וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם אֶכָּבֵד".

לָכֵן נָשִׂים יְקָרוֹת, עָלֵינוּ לִזְכֹּר חֲבִיבוּתֵנוּ כְּלַפֵּי ה' בְּכָל מַצָּב בּוֹ אָנוּ נִמְצָאוֹת, וְגַם כְּשֶׁאָנוּ בְּמַצָּב שֶׁל יְרִידָה רוּחָנִית, חַיָּבוֹת אָנוּ לְדַעַת, שֶׁאַהֲבַת ה' לֹא סָרָה מֵאִתָּנוּ, וּכְאָמְרֵנוּ בַּתְּפִלָּה: "אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתָּנוּ", מַהוּ "אַהֲבַת עוֹלָם", כְּלוֹמַר לְעוֹלָם, בְּכָל מַצָּב. וְאֵיזוֹ הִיא אַהֲבָה שֶׁהִיא לְעוֹלָם שֶׁאֵינָהּ בְּטֵלָה לְעוֹלָמִים, זוֹ הֲרֵי אַהֲבָה שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּדָבָר כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה בְּאָבוֹת (ה, טז), אִם כֵּן מַאַחַר וְאַהֲבָתוֹ שֶׁל הַבּוֹרֵא כְּלַפֵּינוּ הִיא לְעוֹלָמִים בְּכָל מַצָּב, בְּהֶכְרֵחַ שֶׁזּוֹ אַהֲבָה שֶׁאֵינָהּ תְּלוּיָה בְּשׁוּם דָּבָר, וּבֵין כְּשֶׁאָנוּ עוֹשִׂים רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם וּבֵין כְּשֶׁאֵין עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם קְרוּיִים אָנוּ "בָּנִים" וּכְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר בַּמִּשְׁנָה.

ל. יקרות האדם תתגלה לעתיד בברור גמור

יָדוּעַ הוּא שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנוּ עוֹבְדִים עָלָיו קָשֶׁה הַיּוֹם וְהוּ כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְהַכְשִׁיר עַצְמֵנוּ לִקְרַאת הַתִּקּוּן הַשָּׁלֵם שֶׁיִּתְגַּלֶּה לֶעָתִיד.

וּלְדֶגְמָא, אָנוּ עוֹבְדִים קָשֶׁה הַיּוֹם עַל הֶאֱמוּנָה, לְדַעַת שֶׁכָּל הַנַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָמֵנוּ הוּא בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, בְּצֶדֶק וּבִישֶׁר, וְהַכֹּל לְמַטָּרָה אַחַת - לְהֵיטִיב וּלְתַקֵּן אֶת הַבְּרִיּוֹת וְלְהָבִיאָן לְיִעוּדָן וְלִשְׁלֵמוּתָן, וְהַכֹּל מֵאַהֲבַת ה' אֵלֵינוּ מֵחֶמְלָתוֹ הָרַבָּה שֶׁחוֹמֵל עָלֵינוּ.

עַל פְּרָטֵי אֱמוּנָה אֵלּוּ עֲמֵלִים אָנוּ קָשֶׁה מְאֹד בְּגָלוּתֵנוּ, וְאוּלָם זֶהוּ הֲכָנָה לִקְרַאת הַגְּלוּי הַגָּדוֹל שֶׁתִּתְגַּלֶּה אֱמֶת זוֹ לַאֲמִתָּהּ וּבְבֵרוּר בְּבוֹא זְמַן הַתִּקּוּן, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה יא, ט): "כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה'", וְעוֹד נֶאֱמַר (ירמיהו לא, לג) "וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ... כִּי כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם וְעַד גְּדוֹלָם".

כְּמוֹ כֵן עָלֵינוּ לַעֲמֹל עַל יְדִיעַת יְקָרוּתֵנוּ וּמְכֻבָּדוּתֵנוּ אֵצֶל בּוֹרֵא הָעוֹלָם עַתָּה בַּגָּלוּת, וְזֶה יִהְיֶה כַּהֲכָנָה לִקְרַאת הַגִּלּוּי הַגָּדוֹל שֶׁיִּתְגַּלֶּה לֶעָתִיד עִנְיָן זֶה שֶׁל יְקָרוּתֵנוּ וּמְכֻבָּדוּתֵנוּ אֵצֶל ה'.

וְכַנֶּאֱמַר (ישעיה מט, כג): "הָיוּ מְלָכִים אֹמְנֶיךָ וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקֹתֶיךָ, אַפַּיִם אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ". וְעוֹד נֶאֱמַר (שם, שם, כב) "כֹּה אָמַר ה' אֱלֹקִים הִנֵּה אֶשָּׂא אֶל גּוֹיִם יָדִי וְאֶל עַמִּים אָרִים נִסִּי וְהֵבִיאוּ בָנַיִךְ בְּחֹצֶן וּבְנֹתַיִךְ עַל כָּתֵף תִּנָּשֶׂאנָה".

לֶעָתִיד תִּתְגַּלֶּה חֲבִיבוּתֵנוּ אֵצֶל ה' בְּגִלּוּי גָּדוֹל, עַד שֶׁמְּלָכִים וְשָׂרוֹתֵיהֶם יְשָׁרְתוּנוּ וּבְתִחוּשַׁת כָּבוֹד גָּדוֹל יִהְיוּ אוֹמְנִים וּמֵינִיקוֹת לַתִּינוֹקוֹת שֶׁלָּנוּ.

וְעַל כָּךְ עֲבוֹדָתֵנוּ בַּגָּלוּת עַתָּה טֶרֶם הַגְּלוּי לְהַכִּיר בִּידִיעָה זוֹ כְּכָל הָאֶפְשָׁר עַתָּה, וּבִשְׂכַר זֹאת נַכְשִׁיר עַצְמֵנוּ לַגְּלוּי הַגָּדוֹל בִּפְרָט זֶה לֶעָתִיד.

וּלְסִיּוּם נוֹשֵׂא הַמְכֻבָּדוּת וְהָאוֹר שֶׁלָּנוּ כִּיהוּדִים, נָבִיא ב' סִפּוּרִים הַמַּמְחִישִׁים זֹאת לְמָאד.

לא. כדאי להתעכב בחיים עוד חצי שנה...

סִפּוּר נוֹרָא הַמּוּבָא בְּסֵפֶר "רְפוּאָה בַּהֲלָכָה".

וְכָךְ כּוֹתֵב הַמְחַבֵּר בִּדְבַר תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה פֵּיינְשְׁטֵין זַצַ"ל בְּעִנְיָן שֶׁשְּׁאָלוּהוּ, שֶׁכָּךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה:

פָּנַשְׁתִּי רוֹפֵא דָּתִי, שֶׁעָלָה אַרְצָה מֵאַרְצוֹת הַבְּרִית, שְׁאַלְתִּי אוֹתוֹ עַל הָרֶקַע שֶׁהֵבִיאוֹ לַדָּת. וְהוּא סִפֵּר לִי דְּבָרִים כַּהֲוָיָתָן, מַה חוֹלֵל בּוֹ אֶת הַמַּהְפֵּךְ בַּחַיִּים. הִגִּיעַ אֲלַי חוֹלֶה שֶׁכָּל הַמַּעֲרָכוֹת הַגּוּפָנִיּוֹת שֶׁלּוֹ קָרְסוּ. חוֹלֶה אָנוּשׁ שֶׁנּוֹתְרוּ לוֹ רַק מִסְפַּר יָמִים לְחָיוֹת.

בְּדִיּוּן בֵּין רוֹפְאִים בְּכִירִים הֶבְעָה הַעֲרָכָה, שֶׁבְּנִתּוּחַ מְסֻבָּךְ וּמַרְכָּב נִתָּן לְהוֹתִירוֹ עוֹד כְּמַחֲצִית הַשָּׁנָה בַּחַיִּים. הַנִּתּוּחַ יָקָר מְאֹד, וְגַם מְנַת הַיְּסוּרִים הַמַּמְתִּינָה לוֹ גְּדוֹלָה. הִצַּגְנוּ אֶת הַבְּעָיָה לִפְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה וְהִמְתַּנּוּ לְהַכְרָעָתָם.

בִּקֵּשׁ הַחוֹלֶה עַצְמוֹ, שֶׁהָיָה מִתַּלְמִידָיו שֶׁל מָרָן הגר"מ פֵּינְשְׁטֵיין זַצַ"ל, לְהַפְנוֹת אֶת הַשְּׁאֵלָה לְמוֹרוֹ וְרַבּוֹ. שָׁמַעְתִּי אֶת בַּקָּשָׁתוֹ, וְהֶחְלַטְתִּי בְּעַצְמִי לִנְסֹעַ אֶל הגר"מ לִשְׁמֹעַ מִמָּקוֹר רִאשׁוֹן אֶת דַּעְתּוֹ. הִגַּעְתִּי אֶל רַבִּי מֹשֶׁה, מְסַפֵּר אוֹתוֹ רוֹפֵא, הִצַּגְתִּי לוֹ אֶת הַבְּעָיָה, וְעֵינָיו נוֹטְפוֹת דְּמָעוֹת. קָרוֹב לְעֶשְׂרִים דַּקּוֹת יָשַׁב וּבָכָה. שָׁנִים לֹא שָׁמַע מִתַּלְמִידוֹ הַזֶּה, וּבָרֵגַע שֶׁנּוֹדַע לוֹ מַצָּבוֹ הָרְפוּאִי בָּכָה לְלֹא הֲפוּגָה.

מַה לַּעֲשׂוֹת? בִּקֵּשׁ רַבִּי מֹשֶׁה שְׁהוּת שֶׁל יוֹם לַחֲשֹׁב וּלְהַחֲלִיט. לַמָּחֳרָת אָמַר: לְנַתֵּחַ! אֲנַחְנוּ נִתְפַּלֵּל לִרְפוּאָתוֹ וּנְבַקֵּשׁ בִּשְׁבִילוֹ שָׁנִים אֲרֻכּוֹת. וְהוֹסִיף לְהַסְבִּיר, חֲצִי שָׁנָה הוּא יִזְכֶּה לַעֲנוֹת אָמֵן עַל כַּמָּה בְּרָכוֹת, מַלְאָךְ יְוּצַר מִכָּל אָמֵן שֶׁלּוֹ, כָּל מַלְאָךְ יִצְטָרֵף לַפָּמַלְיָה שֶׁל מַעְלָה שֶׁתְּלַמֵּד עָלָיו זְכוּת.

וְהִנֵּה מִמַּה הִתְפַּעֵל אוֹתוֹ רוֹפֵא, רֹאשִׁית מֵהַכָּבֵד רֹאשׁ שֶׁל הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה פֵּיינְשְׁטֵין עַל חַיֵּי הָאָדָם, כַּמָּה חֲשׁוּבִים הֵמָּה הַחַיִּים, וְשֶׁלְּכָךְ בָּכָה עֶשְׂרִים דַּקּוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל בְּפִסְיקָתוֹ לְקַצֵּר אוֹ לְהַאֲרִיךְ חַיָּיו שֶׁל חוֹלֶה וַאֲפִלּוּ בַּמַּצָּב הַנָּזְכָּר.

וְעוֹד מַה שֶּׁהִתְפַּעֵל רוֹפֵא זֶה, אֵיזֶה הִתְיַחֲסוּת הָיְתָה לָרַב עַל עֵרֶךְ "אָמֵן" וְאָז אָמַר בְּלִבּוֹ, אִם הָיָה נִרְאֶה לְנָכוֹן לָרַב לְהַאֲרִיךְ יְמֵי חוֹלֶה זֶה בְּעוֹד חֲצִי שָׁנָה שֶׁל סֵבֶל נוֹרָא רַק בִּשְׁבִיל כַּמָּה "אָמֵנִים" - אֲנִי שֶׁהִנְנִי בָּרִיא וְשָׁלֵם וְיָכוֹל כָּל יוֹם לַעֲנוֹת מְאוֹת אָמֵנִים הֵיאַךְ אֵין לִי עֵרֶךְ לָהֶם כְּלָל?! וּמִזֶּה יִשְׁמַע חָכָם וְיוֹסֵף לֶקַח לְיַקֵּר וּלְהַעֲרִיךְ אֶת הַחַיִּים וּלְנַצְלָם כָּרָאוּי.

לב. חרטה מאוחרת שכבר לא הועילה

דָּר לוֹ אָדָם כָּאן בָּאָרֶץ, מַצָּבוֹ הָיָה קָשֶׁה מִנְּשֹׂא, חוֹבוֹתָיו הֵבִיאוּ עָלָיו נוֹשִׁים הַמִּתְדַּפְּקִים עַל פִּתְחוֹ, הוֹצָאָה לַפֹּעַל, עִקּוּלִים, וְכִיּוֹצֵא, וּבוֹ בִּזְמַן הָיְתָה תְּקוּפַת כַּמָּה מִנְּשׁוּאֵי בָּנָיו שֶׁהָיָה נִצָּרְךְ לְמָמוֹן רַב, וְכָךְ הֶעֱבִיר תְּקוּפָה אֲרֻכָּה מִתּוֹךְ קֹשִׁי וְלַחַץ בִּלְתִּי יִשֹּׂעַר, מַצָּב זֶה הִשְׁפִּיעַ עַל בְּרִיאוּתוֹ, וּבְתֹם תְּקוּפַת נִשּׂוּאֵי בָּנָיו, נִשְׁאַר בּוֹדֵד בְּבֵיתוֹ חוֹלֶה וּמְרֻתָּק לַמִּטָּה, מַצָּבוֹ הָלַךְ וְהֶחְמִיר עַד שֶׁנּוֹתְרוּ לוֹ מִסְפַּר שָׁבוּעוֹת לְחַיָּיו כְּפִי שֶׁשָּׁעֲרוּ לוֹ הָרוֹפְאִים.

בַּיָּמִים הַלָּלוּ שֶׁהָנוֹ שׁוֹכֵב חוֹלֶה עַל מִטָּתוֹ, דּוֹפֵק בְּדֶלֶת בֵּיתוֹ פְּקִיד בַּנְק מְכֻבָּד שֶׁנִּזְדַּמֵּן לָאָרֶץ מֵאוֹסְטְרַלְיָה לְרֶגֶל סִדּוּר עִסְקֵי הַבַּנְק בּוֹ הוּא מֻפְקָד, שׁוֹאֵל הוּא לִשְׁמוֹ שֶׁל הַחוֹלֶה, וּלְאַחַר שֶׁמִּזְדַּהֶה כְּפִי מְבֻקָּשׁוֹ, פּוֹנֶה הוּא אֵלָיו וְאוֹמֵר לוֹ, אֲנִי כַּמּוּבָן לֹא בָּאתִי לְכָאן בִּשְׁבִילְךָ, בָּאתִי לְכָאן לְרֶגֶל עִסְקָה דְּחוּפָה בָּאָרֶץ, וּבְעוֹדִי כָּאן קִבַּלְתִּי טֶלֶפוֹן מִמְּנַהֵל הַבַּנְק שֶׁלִּי, שֶׁמֵּאַחַר וַאֲנִי כְּבָר קָרוֹב לִמְקוֹם מְגוּרֶיךָ, עָלַי לְהִכָּנֵס אֵלֶיךָ בְּעִנְיַן עִזְבוֹן יְרוּשָׁה שֶׁהוֹתִיר קְרוֹבְךָ הַגַּלְמוּד הַזָּר בְּאוֹסְטְרַלְיָה, מֵאַחַר וְהִנְּךָ הַיּוֹרֵשׁ שֶׁל אוֹתוֹ גַּלְמוּד, וּבָאתִי לְבַשֵּׂר לְךָ שֶׁאֵין לְךָ צָרֶךְ לִנְסֹעַ לְאוֹסְטְרַלְיָה בִּשְׁבִיל לְקַחַת אֶת הָעִזְבוֹן שֶׁל קְרוֹבְךָ שֶׁמֵּת, אֶלָּא חֲתֹם לִי כָּאן עַל מִסְפַּר מִסְמָכִים, וְנַעֲבִיר עִזְבוֹן זֶה אֵלֶיךָ כָּאן לְחֶשְׁבּוֹן הַבַּנְק שֶׁלְּךָ...

וּבְדֶרֶךְ אַגַּב שְׁאָלָהוּ הַפָּקִיד לְזֶה הַמְּרֻתָּק לְמִטָּתוֹ, מַדּוּעַ לֹא בָּאתָ וַאֲפִלּוּ לֹא עָנִיתָ כְּלוּם בְּדִבַּר הָעִזְבוֹן שֶׁל קְרוֹבְךָ זֶה, שֶׁכֵּן הֲלֹא שָׁלַחְנוּ אֵלֶיךָ מִסְפַּר מִכְתָּבִים בְּדִבַּר הָעִזְבוֹן שֶׁמַּגִּיעַ לְךָ כְּיוֹרֵשׁ יָחִיד וְלֹא הֻגַּבְתָּ כְּלוּם.

הֵשִׁיב אוֹתוֹ חוֹלֶה וְאָמַר הַתְּשׁוּבָה שֶׁלֹּא הֻגַּבְתִּי כְּלוּם בְּדִבַּר עִזְבוֹן שֶׁל גַּלְמוּד זֶה שֶׁהִנְנִי הַיּוֹרֵשׁ הַיָּחִיד שֶׁלּוֹ הוּא מִפְּנֵי שֶׁמִּפַּעַם לְפַעַם הָיָה לִי שִׂיחוֹת טֶלֶפוֹן אִתּוֹ, וְתָמִיד הָיָה מִתְאוֹנֵן עַל מַצָּבוֹ שֶׁהוּא בְּכִי רַע, וּמַצָּבוֹ הַכַּסְפִּי דָּחוּק, וְאַף הִנּוֹ גָּר בְּדִירָה שְׂכוּרָה וְכַיּוֹצֵא, וְלָכֵן אָמַרְתִּי, מַה לִּי וְלִנְסֹעַ לְמָקוֹם כָּל כָּךְ רָחוֹק – אוֹסְטְרַלְיָה – בִּשְׁבִיל לִטֹּל עִזְבוֹן שֶׁל גַּלְמוּד זֶה שֶׁאֵינוֹ מַגִּיעַ אֶלָּא לְסִכּוּם שֶׁלֹּא שָׁוֶה אֲפִלּוּ הַנְּסִיעָה לְאוֹסְטְרַלְיָה בִּשְׁבִיל לְקַחְתּוֹ.

חִיֵּךְ אוֹתוֹ פְּקִיד הַבַּנְק, וְהֵשִׁיב לוֹ, דַּע לְךָ שֶׁקְּרוֹבְךָ הַגַּלְמוּד, הָיָה "עָשִׁיר נִסְתָּר", וְהוֹתִיר עִזְבוֹן שֶׁל כַּחֲמִשָּׁה מִילְיוֹן דוֹלָר... וּבְכֵן אֵיךְ אוֹמְרִים פִּתְגָם בָּעוֹלָם: "אַף פַּעַם לֹא מְאֻחָר..." חֲתֹם לִי עַל הַמִּסְמָכִים הַלָּלוּ, וְנַעֲבִיר לְחֶשְׁבּוֹנְךָ אֶת מִלֹּא הַסְּכוּם...

אוֹתוֹ חוֹלֶה הַמְּרֻתָּק לְמִטָּתוֹ מִיָּד פָּרַץ בִּבְכִי מַר וּמִתּוֹךְ יֵאוּשׁ צָוַח וְאָמַר: אוֹי לִי עַל רֹעַ מַזָּלִי וְגוֹרָלִי, עַכְשָׁו אֲנִי זָקוּק לַחֲמִשָּׁה מִילְיוֹן דוֹלָר...?! מָה אֶעֱשֶׂה עַתָּה בְּסִכּוּם זֶה כְּשֶׁנּוֹתַר לִי מִסְפַּר שָׁבוּעוֹת לְחַיּוֹת, הֲכִי צָרִיךְ אֲנִי קֶבֶר מְזֻהָב, אוֹי לִי עַל רֹעַ מַזָּלִי, הֲלֹא זֶה קָרוֹב מִשְׁפַּחְתִּי הַגַּלְמוּד בְּשָׁעָה שֶׁמֵּת הָיָה זֶה בַּתְּקוּפָה מַמָּשׁ בָּהּ הָיִיתִי לָחוּץ בְּכֶסֶף, וְקָפְצוּ עָלַי נוֹשִׁים, הוֹצָאָה לַפֹּעַל, עִקּוּלִים וְעוֹד דְּחָקִים קָשִׁים, אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ זֹאת אָז הֲלֹא הָיִיתִי

חוֹשֵׁךְ בְּכָךְ אֶת כָּל צָרוֹתַי וְלֹא הָיִיתִי מַגִּיעַ לְמַצָּב זֶה שֶׁל חֹלִי וּמַה לִּי עַתָּה בְּעִזָּבוֹן זֶה כְּשֶׁכְּבָר אֵין לִי מַה לַּעֲשׂוֹת בְּכֶסֶף זֶה...
הַנִּמְשָׁל.
לָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה יֶשְׁנוֹ עֹשֶׁר רַב, שֶׁל לִמּוּד תּוֹרָה, תְּפִלָּה, קְדִישׁ וּקְדֻשָּׁה, חֶסֶד, תִּקּוּן הַמִּדּוֹת וְכַיּוֹצֵא, כָּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה אֵין הָאָדָם מַכִּיר בְּעֶרֶךְ וְיַקְרוּת עֶרְכֵי הַמִּצְוּוֹת אוּלָם לְאַחַר פְּטִירָתוֹ מִן הָעוֹלָם שָׁם יִוָּדַע לַ"מְּחִירוֹן" שֶׁל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה, וְיִרְאֶה עַד כַּמָּה מְחִירָהּ רַב, וְכִי כָּל הוֹן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה לֹא יִשְׁוֶה לַשָּׂכָר שֶׁל מִצְוָה קְטַנָּה, וּפֹה בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּשְׁבִיל כַּמָּה שְׁקָלִים, עֲזַב הַמִּצְוֹת, הַתְּפִלָּה, וְשִׁעוּר תּוֹרָה, וְאָז יְצָוַח וְיֹאמַר: אוֹי לִי, אוֹי לִי שֶׁלֹּא יָדַעְתִּי אֵיזֶה עִזָּבוֹן הוֹתַרְתִּי בָּעוֹלָם הַזֶּה, עִזָּבוֹן שֶׁל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, עִזָּבוֹן זֶה חָשַׁבְתִּי שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא כַּמָּה פְּרוּטוֹת וְעַתָּה רוֹאֶה אֲנִי כַּמָּה שָׁוֶה עִזָּבוֹן זֶה וְכַמָּה עֶרְכּוֹ... וְאָז יִנָּהֵם בְּאַחֲרִיתוֹ וְיִשְׁתּוֹקֵק לָשׁוּב לָעוֹלָם לַחֲטֹף תּוֹרָה וּמִצְוֹת, אוּלָם אָז כְּבָר יִהְיֶה מְאֻחָר...
וּכְמוֹ שֶׁהָיָה אוֹמֵר הַגָּאוֹן מִוִּילְנָא, עַל הַמִּדְרָשׁ ד' תְּשׁוּקוֹת הֵן, תְּשׁוּקַת הָאָרֶץ לִגְשָׁמִים... תְּשׁוּקַת אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ, תְּשׁוּקַת הַיֵּצֶר לְהַחֲטִיא לָאָדָם... תְּשׁוּקַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעַם יִשְׂרָאֵל... וְהוֹסִיף הַגָּאוֹן שֶׁיֶּשְׁנָהּ עוֹד תְּשׁוּקָה נוֹסֶפֶת, וְהִיא תְּשׁוּקַת הַנְּשָׁמָה לַחֲזוֹר לָעוֹלָם בְּרָאוֹתָהּ יְפִי וְעֶרֶךְ הַמִּצְוֹת שֶׁהוֹתִירָתָם כָּאן בָּעוֹלָם, מִבְּלִי לְהִתְיַחֵס אֲלֵיהֶם, וּכְשֶׁמַּגִּיעָה לְעוֹלָם הָאֱמֶת וּמַכִּירָה בְּעֶרְכָּם, תְּשׁוּקָתָהּ עַזָּה לָשׁוּב וּלְקָחָתָם.
וְכַיָּדוּעַ הַסִּפּוּר שֶׁהַגָּאוֹן טֶרֶם פְּטִירָתוֹ אָחַז בְּצִיצִיּוֹת בִּגְדּוֹ, וּבָכָה וְאָמַר עוֹלָם עוֹלָם, כַּמָּה יָקָר אַתָּה, כָּאן בָּעוֹלָם אֶפְשָׁר בְּכַמָּה פְּרוּטוֹת לִקְנוֹת צִיצִית, וְלִזְכּוֹת עַל יָדָם לִרְאוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה, וְכַמּוּבָא בַּחֲזַ"ל: כָּל הַזָּהִיר בְּמִצְוַת צִיצִית זוֹכֶה וְרוֹאֶה פְּנֵי שְׁכִינָה. וְאִלּוּ לָעוֹלָם הַבָּא כְּשֶׁאֵין לְאָדָם זְכוּת זוֹ, גַּם אִם יִתֵּן אֶת כָּל הוֹן בֵּיתוֹ בְּאַהֲבָה זוֹ לִזְכּוֹת לִרְאוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה - בּוֹז יָבוּז לוֹ... הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וּמָחָר לְקַבֵּל שְׂכָרָם, רַק הַיּוֹם אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתָם, וְרַק לְמָחָר יֶהֱא נִתָּן לְקַבֵּל שְׂכָרָם.
וְנַרְאֶה לְכָךְ דִּגְמָא אַחַת, אִיתָא בִּגְמָרָא סַנְהֶדְרִין (צו, ע"א) נְבוּכַדְנֶצַּר קִדֵּם שֶׁמָּלַךְ הָיָה הַסּוֹפֵר שֶׁל מֶלֶךְ בָּבֶל – מְרֹדַךְ בַּלְאֲדָן, יוֹם אֶחָד נִצְרַךְ מְרֹדַךְ בַּלְאֲדָן לִשְׁלֹחַ מִכְתָּב לְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה, וְלֹא הָיָה שָׁם נְבוּכַדְנֶצַּר הַסּוֹפֵר לִכְתֹּב הַמִּכְתָּב, וּכְתָבוֹ סוֹפֵר אַחֵר שֶׁהָיָה שָׁם, כְּשֶׁסִּיֵּם מִכְתָּבוֹ מָסְרוֹ לַשָּׁלִיחַ, הִגִּיעַ נְבוּכַדְנֶצַּר, וְשָׁאַל: הַאִם כָּתְבוּ הַמִּכְתָּב, וְהֵשִׁיבוּ לוֹ הֵן. שָׁאַל וְהֵיאַךְ נִסְחָתָם פְּתִיחָתוֹ שֶׁל הַמִּכְתָּב, הֵשִׁיבוּ לוֹ: נִסַּחְנוּהוּ כָּךְ: שָׁלוֹם לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ, שָׁלוֹם לִירוּשָׁלַיִם, שָׁלוֹם לֵאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל... מִיָּד רָץ נְבוּכַדְנֶצַּר לְהָשִׁיב הַמִּכְתָּב, לְתַקְּנוֹ מִטָּעוּתוֹ בְּאָמְרוֹ, הַיִתְּכֵן נָסְחָה שֶׁכָּזוֹ, הֲלֹא קֹדֶם יֵשׁ לְהַקְדִּים שָׁלוֹם לֵאלֹקֵי יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כָּךְ שָׁלוֹם לַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ, הַיִתְּכֵן לְהַקְדִּים אֶת שָׁלוֹם חִזְקִיָּהוּ לְשָׁלוֹם אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל...

רַץ ג' פְּסִיעוֹת לְהָשִׁיב הַמִּכְתָּב, וּמַה זָּכָה עֲבוּר זֶה שֶׁכִּבֵּד לַה'? מְלוּכָה עַל הָעוֹלָם, לוֹ, לִבְנוֹ וּלְנֶכְדּוֹ, ג' דּוֹרוֹת...

נִתְבּוֹנֵן, גּוֹי זֶה, קִבֵּל בִּשְׂכָרוֹ לִמְלֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם בִּגְבוּרָה וְעֹז, וְעַד שֶׁפָּחֲדוּ מִמֶּנּוּ כָּל הָעוֹלָם, וְרַק בִּשְׁבִיל פְּסִיעָה שֶׁרָץ לִכְבוֹד ה', וְכַמּוּבָן שֶׁהָיָה זֶה שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה כָּאן עַל מְנָת לְהַאֲבִידוֹ לָעוֹלָם הַבָּא, וְכַנֶּאֱמָר: וּמְשַׁלֵּם לְשׂוֹנְאָיו אֶל פָּנָיו לְהַאֲבִידוֹ, שֶׁכֵּן אִלּוּ הָיָה רָאוּי, הָיָה מְקַבֵּל שְׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא, הֲרֵי שֶׁכֵּן בַּמִּקְרֶה הַגָּרוּעַ קִבֵּל שְׂכָרוֹ לִמְלֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם, כַּמָּה אִם כֵּן שְׂכָרוֹ שֶׁל יְהוּדִי הָרָץ לִכְבוֹד בּוֹרְאוֹ הַשְׁכֵּם וְהַעֲרֵב בְּכָל כַּךְ הַרְבֵּה פְּסִיעוֹת לִכְבוֹד ה' לְבָתֵּי כְּנֵסִיּוֹת וּלְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כַּאֲשֶׁר אִשָּׁה כּוֹבֶשֶׁת אֶת רְצוֹנָהּ וְכוֹפָה אוֹתוֹ בִּדְבָרִים הַנּוֹגְעִים לְנַפְשָׁהּ, וּכְגוֹן לְבוּשׁ, הִתְבַּלְטוּת, רִבּוּי שִׂיחָה, שְׂחוֹק, שֶׁאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁנַּפְשָׁהּ שֶׁל הָאִשָּׁה מְחַמַּדְתָּן בְּטִבְעָהּ, וּבְאִם תִּנְהַג בָּהֶם רַק לְצָרְךָ וּבִצְנִיעוּת כַּמָּה יִהְיֶה שְׂכָרָהּ וּלְנֶצַח נְצָחִים.

פרק ב' - הדרכה מעשית והתמודדות בשידוכין לאשה

הקדמה

אֵיזוֹהִי חֲכָמָה? הָרוֹאֶה אֶת הַנּוֹלָד

חָכְמָה הִיא לִצְפּוֹת לְמֵרָחוֹק וְלִרְאוֹת מַהוּ וְאֵימָתַי מַגִּיעַ הָאִשָּׁר הָאֲמִתִּי, וְאַף שֶׁאֵינֶנּוּ עַתָּה, וְנִצְרָךְ לְהַמְתִּין לוֹ זְמַן רַב, נִצְרָךְ לְכָךְ אִפּוּק וְסַבְלָנוּת - הֶחָכָם כּוֹבֵשׁ אֶת רְצוֹנוֹ וּמַמְתִּין, לְעֻמָּתוֹ הַטִּפֵּשׁ שֶׁאֵינוֹ חָפֵץ בְּחָכְמָה, חוֹטֵף וְאוֹכֵל טֶרֶם עֵת וּמִתְקֶף תַּאֲוָתוֹ וְחוֹסֵר סַבְלָנוּתוֹ אוֹכֵל פְּרִי קֶדֶם עִתּוֹ, וּבְעוֹדוֹ בּוֹסֵר חוֹטְפוֹ וּמְגָרֵס בּוֹ אֶת שִׁנָּיו, וּשְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אָמַר: "נוֹצֵר תְּאֵנָה יֹאכַל פִּרְיָהּ", וְאִם תִּלְמַד לִהְיוֹת מָתוּן נוֹצֵר וְשׁוֹמֵר עַד שֶׁתִּגְדַּל הַתְּאֵנָה אָז תֹּאכַל בַּהֲנָאָה אֶת פִּרְיָהּ.

וְזוֹהִי הַסִּבָּה הָעִקָּרִית שֶׁהַרְבֵּה מִבְּנוֹת עַמֵּנוּ לִהְיוֹת שֶׁחֲפֵצוֹת לִקְטֹף אֶת אֶשְׁרָן הָאֲמִתִּי בְּטֶרֶם עֵת - שֶׁהוּא זְמַן הַנִּשּׂוּאִין בַּדֶּרֶךְ הַכְּשֵׁרָה וְהַנְּאוֹתָהּ, יוֹרְדוֹת לְמַעֲשִׂים שְׁפָלִים, מַפְקִירוֹת עַצְמָן, מְזַלְזְלוֹת בִּכְבוֹדָן, וּבַעֲבוּר כָּבוֹד, אַהֲבָה, לֶחֶם וְשִׂמְלָה, מִתְפַּתּוֹת לְלֵיצָנִים, לְנַצָּלָנִים, לְבוֹגְדִים, וְלִפְעָמִים אַף בִּשְׁבִיל כַּמָּה מָעוֹת הַנִּצְרָכוֹת לָהֶן לְסַפֵּק לְעַצְמָן אֶת צָרְכֵיהֶן אוֹ בִּשְׁבִיל לְעוֹרֵר אֶת תְּשׂוּמֶת לִבָּן שֶׁל אֲחֵרִים מִתְּחוּשַׁת נְחִיתוּת אוֹ מִשְׁבֵּר שֶׁעָבְרוּ יִתְפַּתּוּ לְכָל רֵיק וּפוֹחֵז.

וּלְכָאֵלּוּ הַחַיִּים נִתְהַוּוּ זוֹלִים, חַסְרֵי עֵרֶךְ, וּבִפְרָט עֶרְכָּן כְּאִשָּׁה יָרַד לַתַּחְתִּית, וּבִשְׁבִיל לְהַעֲלוֹתוֹ נִתְסְכְּלוּ בְּסִכְלוּתָן לְרֶדֶת לְמַעֲשִׂים שְׁפָלִים עַל מְנָת לְהַבְלִיט עַצְמָן וּלְהָשִׁיב לְעַצְמָן עֶרֶךְ מְדֻמֶּה לְפָחוֹת, וּנְבָאֵר.

יְדוּעַ שֶׁבַּת יִשְׂרָאֵל אֵצֶל חַז"ל הִנָּהּ מְכֻבֶּדֶת מְאֹד, וְאַף נִצְטַוִּינוּ לְכַבְּדָהּ בְּיֶתֶר שְׂאֵת, וְכַמְבֹאָר בָּרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת אִישׁוּת (פט"ו הלכה יט):

וְכֵן צִוּוּ חֲכָמִים שֶׁיְּהֶיהָ הָאָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ, וְאוֹהֲבָהּ כְּגוּפוֹ, וְאִם יֵשׁ לוֹ מָמוֹן מַרְבֶּה בְּטוֹבָתָהּ כְּפִי הַמָּמוֹן, וְלֹא יָטִיל עָלֶיהָ אֵימָה יְתֵרָה, וְיִהְיֶה דִּבּוּרוֹ עִמָּהּ בְּנַחַת וְלֹא יִהְיֶה עָצֵב וְלֹא רוֹגֵז.

שִׁימוּ לִבְּכֶן לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם: אוֹהֲבָהּ כְּגוּפוֹ וּמְכַבְּדָהּ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ, אִם נִצְטַוִּינוּ בְּזֶה הֲרֵי זֶה סִימָן שֶׁאֵלּוּ צְרָכִים מִינִימָלִים שֶׁל הָאִשָּׁה, אַהֲבָה וְכָבוֹד, נִשְׁמַת הַנָּשִׁים אֲצוּלָה עֲדִינָה וּמְכֻבֶּדֶת, רְגִישָׁה לִפְגִיעָה, וְקָשֶׁה לָהּ מְאֹד כְּשֶׁאֵינָהּ חֲבִיבָה, אֲהוּבָה, וּרְצוּיָה, וְכֵן יוֹתֵר קָשֶׁה בְּעֵינֶיהָ כְּשֶׁאֵינָהּ מְכֻבֶּדֶת.

וְהִנֵּה מֵאַחַר וּבְטָבַע זֶה בָּרָא הַבּוֹרֵא אֶת הָאִשָּׁה, לָכֵן נִצְטַוּוּ בַּעֲלֵיהֶן לָתֵת לָהֶן אֶת זֶה. וְנִתְבּוֹנֵן מַדּוּעַ בָּרָא הַבּוֹרֵא אֶת הָאִשָּׁה בְּטָבַע שֶׁכָּזֶה שֶׁתִּתְאַוֶּה לְכָךְ שֶׁיֹּאהֲבוּהָ וִיכַבְּדוּהָ?

הַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה, שֶׁכֵּן זֶה לְצָרְכָּךְ בְּנֶיךָ הַבָּרִיא וְהֶחָזָק שֶׁבּוֹנִים אוֹתוֹ אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁזְּכוּ. לָכֵן הָאִשָּׁה נִבְרֵאת בִּתְכוּנוֹת כָּאֵלּוּ שֶׁתְּהֵא מִתְאַוָּה לְכָךְ, וּבַעֲלָהּ יְסַפֵּק לָהּ אֶת רְצוֹנוֹתֶיהָ אֵלּוּ, וְאָז הִיא תְּהֵא הַכְּלִי הַמְקַבֵּל וּבַעֲלָהּ יְהֵא הַמַּשְׁפִּיעַ וְהַנּוֹתֵן, וְאָז חַיֵּיהֶם יִהְיוּ חַיִּים שְׁלֵוִים שְׁקֵטִים מְלֵאִים אַהֲבָה וְכָבוֹד.

וְזֶהוּ הַגָּדֵר הַנָּכוֹן שֶׁבֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ שֶׁהָאִשָּׁה תְּהֵא בְּגֶדֶר "מְקַבֵּל" וְהָאִישׁ בְּגֶדֶר "מַשְׁפִּיעַ", וְאָז חַיֵּיהֶם חַיִּים מְתֻקָּנִים וְטוֹבִים. וּכְמוֹ שֶׁנִּבָּאֵר לְהַלָּן בְּעִנְיַן "שְׁלוֹם בַּיִת" וּמֵעַתָּה נָבִין אֶת סִבַּת הָאָסוֹן וְהַנְּפִילָה הַתְּלוּלָה בָּהּ צוֹלְלוֹת בָּנוֹת יְקָרוֹת לְתָהוֹם רַבָּה, לִטְבִיעָה וּלְמָוֶת שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהֶחָלֵץ מִמֶּנָּה, וּנְבָאֵר.

כְּשֶׁנָּשִׁים אֵין בָּהֶם אֶת כֹּחַ הָאִפּוּק וְהַהַמְתָּנָה לְקַבֵּל אֶת הָאַהֲבָה וְהַכָּבוֹד בְּדַרְכּוֹ נִשּׂוֹאִין כְּשֵׁרִים בְּעִתָּם וּבִזְמַנָּם, כְּשֶׁנָּשִׁים לֹא יוֹדְעוֹת לְכַבֵּד אֶת עַצְמָן כָּרָאוּי, לֹא יוֹדְעוֹת לַעֲשׂוֹת פְּעֻלּוֹת שֶׁיְּבִיאוּ לָהֶן אַהֲבָה וְכָבוֹד בַּדֶּרֶךְ הָרְצוּיָה עַל פִּי הַתּוֹרָה, עוֹשׂוֹת זֹאת בַּדֶּרֶךְ הַחֲפוּזָה בְּטֶרֶם עֵת וּבַדֶּרֶךְ הַקְּלוֹקֶלֶת וְהַבְּזוּיָה, שֶׁכֵּן הָאִשָּׁה בְּטִבְעָהּ זוֹעֶקֶת מֵאֲצִילוּת נַפְשָׁהּ, וַעֲדִינוּתָהּ לְאַהֲבָה אֲמִתִּית, לְכָבוֹד אֲמִתִּי, וּכְשֶׁלֹּא מְבִינָה אוֹ לֹא מְדֻרֶכֶת לְקַבֵּל אֶת זֶה בְּדַרְכּוֹ הַתּוֹרָה עוֹשָׂה הַכֹּל לְהַשִּׂיג אֶת זֶה בַּדֶּרֶךְ הַבְּזוּיָה, וְלָכֵן נָשִׁים מַגִּיעוֹת לִפְרִיצוּת, לְשֶׁפֶל הַמַּדְרֵגָה בְּמַעֲשִׂים טִפְּשִׁיִּים וּמְכֹעָרִים, בְּחָשְׁבָן שֶׁבְּבָגְדִים אֵלּוּ יְכַבְּדוּ אוֹתִי, בִּפְרִיצוּת שֶׁכָּזוֹ אֶהְיֶה אֲהוּבָה, בְּיֹפִי חִיצוֹנִי וּבְהִתְקַשְּׁטוּת מֻפְרֶזֶת אֶהְיֶה מְכֻבֶּדֶת, וְעַל כָּךְ מַשְׁקִיעוֹת וּמַשְׁלִיכוֹת אֶת כִּסָּפָן, כְּבוֹדָן, וּמַפְקִירוֹת עַצְמָן כִּבְנוֹת מוֹאָב וְרַק לְקַבֵּל מְעַט "מַיִם מְלוּחִים" לְהַרְוֹת צְמָאוֹנָן. וּכְמוֹ שֶׁכֵּן הִמְשִׁילוּ הָרִאשׁוֹנִים אֶת הַחוֹטֵף אִשְׁרוֹ בְּטֶרֶם עֵת. וְלָמָּה דּוֹמֶה זֶה לְשׁוֹתֶה "מַיִם מְלוּחִים"? שֶׁכֵּן זֶה הַצָּמֵא הַשּׁוֹתֶה מַיִם מְלוּחִים, בִּתְחִלָּה, בַּשְּׁנִיּוֹת

הָרְאשׁוֹנוֹת נִדְמֶה לוֹ שֶׁמַּרְוֶה צְמְאוֹנוֹ, אוּלָם לְאַחַר מִכֵּן חָשׁ צָמָא יוֹתֵר. לוּ חָכְמוּ יַשְׁכִּילוּ אוֹתָן נָשִׁים, שֶׁבְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה יְקַבְּלוּ אַהֲבָה אֲמִתִּית, כָּבוֹד אֲמִתִּי, מִיָּד יֶחְדְּלוּן מִמַּעֲשֵׂיהֶם וּמִמַּעֲלֵלֵיהֶן שֶׁפּוֹעֲלוֹת בְּדִיּוּק הַהֵפֶךְ מֵהַמַּטָּרָה, וְהֵפֶךְ מִזְעָקַת נַפְשָׁם הַטְּהוֹרָה: נִדְמֶה לָהֶם שֶׁמְּרוּוֹת עַצְמָן, וּמְסַפְּקוֹת עַצְמָן בֶּחָסֵר לָהֶן, אוּלָם זֶה "עוֹבֵד" לְאוֹתָם "רְגָעִים" שֶׁל הֲנָאָה, אוּלָם לְאַחַר מִכֵּן חָשִׁים שׁוּב בְּבִזָּיוֹנָן וּבְשִׁפְלוּתָן, וְכָךְ חוֹזֵר חֲלִילָה.

וְתוֹפָעָה זוֹ אֵיננָּה רַק אֵצֶל הַחִלּוֹנִיוֹת, אֶלָּא גַּם לְצַעֲרֵנוּ, אֵצֶל אֵלּוּ שֶׁחָנְכוּ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת, אֶלָּא שֶׁלֹּא הִשְׂכִּילוּ דַּי הַצֹּרֶךְ לְהָבִין אֶת יַקְרוּתָן וּכְבוֹדָן, חֲבִיבוּתָן וְחִבָּתָן דַּוְקָא בְּדֶרֶךְ זוֹ שֶׁל צְנִיעוּת וּבוּשָׁה הַמְאַפְיְנוֹת אֶת הָאִשָּׁה, לֹא הִשְׂכִּילוּ לְהָבִין שֶׁדַּוְקָא מִדּוֹת יְקָרוֹת אֵלּוּ "שׁוֹבוֹת" אֶת לֵב הָאָדָם לְאַהֲבָן וּלְהַעֲרִיכָן, וְטָעוּ לַחֲשֹׁב אֶת חֲשִׁיבַת הַטּוֹעוֹת שֶׁלֹּא חָנְכוּ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה שֶׁדַּוְקָא הַפְרִיצוּת, הַחֲשִׁיפָה, הָעַזּוּת, הַחִיצוֹנִיּוּת בָּהֶם מַשִּׂיגִים אֶת הָאַהֲבָה וְהַכָּבוֹד.

וְהַסִּבָּה לְכָךְ הִיא פְּשׁוּטָה.

עִקַּר כְּבוֹד הָאִשָּׁה, חִבָּתָהּ וַחֲבִיבוּתָהּ הֲרֵי צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה כְּלַפֵּי בַּעֲלָהּ לְצֹרֶךְ הֲקָמַת בַּיִת חָזָק וּמְבֻסָּס, וְזֶה כַּמּוּבָן לְאַחַר שֶׁתָּבֹא בַּשָּׁנִים כִּבַת 20 שָׁנָה וְתִנָּשֵׂא לְבַעַל חָכָם וְנָבוֹן, אִישׁ מִדּוֹת טוֹבוֹת, אִישׁ שֶׁל נְתִינָה, אַהֲבָה וְכָבוֹד.

עַל הָאִשָּׁה לְהִתְאַפֵּק עַד זְמַן זֶה, וּלְהָבִין שֶׁעַד אָז עָלֶיהָ "לְהִתְאַמֵּן" בְּמַעֲשֵׂי צְנִיעוּת וּבוּשָׁה, לִשְׁמֹר וּלְחַזֵּק אֶת תְּכוּנוֹתֶיהָ הַמּוֹשְׁכוֹת הַלְלוּ, לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹנוֹת בִּזְמַן "רַוְקוּתָהּ" עַל מְנַת לְהִתְחַשֵּׁל לִהְיוֹת נֶאֱמֶנֶת וְשׁוֹמֶרֶנִית לִשְׁמֹר עַל מַעֲלוֹתֶיהָ וְלֹא לְחַלְּלָן עֲבוּר כָּל הוֹן שֶׁבָּעוֹלָם, עֲבוּר שֶׁכַּאֲשֶׁר תִּנָּשֵׂא תִּהְיֶה חֲזָקָה, נֶאֱמֶנֶת, בְּנוּיָה לְהָקִים בַּיִת נֶאֱמָן וְקָדוֹשׁ. זוֹ כְּשֶׁתִּנָּשֵׂא, לְאַחַר שֶׁעָמְדָה בְּכָל מִינֵי פִּתּוּיִים וְלֹא נִתְפַּתְּתָה, זוֹ הִיא שֶׁבְּנָקֵל תָּקִים בַּיִת נֶאֱמָן, חָזָק וּמְבֻסָּס.

אוּלָם רַבּוֹת בָּנוֹת אֵין לָהֶן אֹרֶךְ רוּחַ, סַבְלָנוּת לַעֲבֹר "אִמּוּנִים" קָשִׁים הַמְחַשְּׁלִים אֶת הַנֶּפֶשׁ לְיִצְבָה, לְבַסְּסָהּ, לְצֹרֶךְ אִשְׁרָהּ הָאֲמִתִּי וְהַנִּצְחִי, וְאֵלּוּ, אַחַר שֶׁקִּצְרָה נַפְשָׁן, דּוֹרְשׁוֹת "בְּטֶרֶם עֵת" אֶת תְּכוּנוֹת צָרְכֵיהֶן אַהֲבָה וְכָבוֹד, וּבְזֶה אֲסוֹנָם וּמַפַּלְתָּם, שֶׁכֵּן בְּטֶרֶם עֵת - בְּטֶרֶם נִשּׂוּאֵיהֶן כְּבָר דּוֹרְשׁוֹת אֶת הָאַהֲבָה וְהַכָּבוֹד, טֶרֶם הָיוֹתָן מְחֻשָּׁלוֹת, מְיֻמָּנוֹת לִשְׁמֹר עַל הָאַהֲבָה וְהַכָּבוֹד בְּנֶאֱמָנוּת, וּבָאוֹת בְּקַלּוּת רֹאשׁ, וּבְלֵיצָנוּת לִפְנֵי כָּל רֵיק וּפוֹחֵז לֵאמֹר: הָבָה לִי כָּבוֹד וְאַהֲבָה... הֵיצַלִּיחוּ? הֵיעָלֶה בְּיָדָן?! הֲיַשִּׂיגוּ אֵלּוּ אֶת הַצְּרָכִים שֶׁהִטְבִּיעַ בָּהֶן הַבּוֹרֵא שֶׁיִּתְאַוּוּ לָהֶן בְּדֶרֶךְ הַיְצִיבָה וְהַמְאֻשֶּׁרֶת?!

הֲלֹא זוֹ הַמַּטָּרָה שֶׁבַּחוּרָה צְרִיכָה לִהְיוֹת שְׁמוּרָה בִּצְנִיעוּת וּבְבוּשָׁה בְּמֶשֶׁךְ שָׁנוֹת רַוְקוּתָהּ, כְּדֵי שֶׁתִּשְׁמֹר עַל חִנָּהּ וּכְבוֹדָהּ בְּעֵינֵי בַּעֲלָהּ, בְּכָךְ שֶׁבִּשְׁנוֹת רַוְקוּתָהּ מִתְחַזֶּקֶת הִיא שֶׁלֹּא

לְהִתְפַּתּוֹת לְרֵיקִים וּפוֹחֲזִים, לְלֵיצָנוּת וּלְקַלּוּת רֹאשׁ, בְּכָךְ מִתְלַמֶּדֶת הִיא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם תְּכוּנוֹתֶיהָ אֵלּוּ שֶׁל כְּלִי קִבָּלָה לְאַהֲבָה וּלְכָבוֹד לְקַבָּלָם בַּאֲצִילוּת, בְּכָבוֹד, בִּרְצִינוּת וּבֶאֱמֶת, אוּלָם אִם כְּבָר בְּרַוָּקוּתָהּ תַּפְקִיר אֶת תְּכוּנוֹתֶיהָ אֵלּוּ לִהְיוֹת כְּלִי קִבָּלָה לְאַהֲבָה וּלְכָבוֹד בְּדֶרֶךְ שֶׁל קַלּוּת רֹאשׁ, לְלֹא נֶאֱמָנוּת, בְּלֵיצָנוּת וּבִשְׂחוֹק, הֵיאַךְ תִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּכֵלִים אֵלּוּ לְאַחַר נִשּׂוּאֶיהָ אַחַר שֶׁכְּבָר שִׁבְּרָה אֶת כֵּלֶיהָ אֵלּוּ, וְאֵין בָּהֶם כְּדֵי קִבּוּל לְקַבֵּל אַהֲבָה וְכָבוֹד בְּדֶרֶךְ רְצִינִית, אֲמִתִּית, שֶׁהִיא הֵפֶךְ הַדֶּרֶךְ הַשְּׂחוֹק וְהַקַּלּוּת רֹאשׁ.

וְעַל הַבַּת לְהָבִין, מְאֹד קָשֶׁה יְהֵא לָךְ לְשַׁנּוֹת אֶת הַנְהָגָתֵךְ לְאַחַר נִשּׂוּאַיִךְ מִכְּפִי שֶׁהֻרְגַּלְתְּ בִּימֵי רַוָּקוּתֵךְ. אִם כְּבָר הֻרְגַּלְתְּ לְקַבֵּל אֶת כְּבוֹדֵךְ וְאַהֲבָתֵךְ בְּדֶרֶךְ חֲצִיפוּת וְעַזּוּת וְלֹא בִּצְנִיעוּת וּבְבוּשָׁה, שֶׁכֵּן בָּרַוָּקוּת מְקַבֶּלֶת הַבַּחוּרָה אֶת הָאַהֲבָה וְהַכָּבוֹד בְּדֶרֶךְ חֲצִיפוּת וְעַזּוּת, לֹא תוּכְלִי לְשַׁנּוֹת "עוֹרֵךְ" לְאַחַר נִשּׂוּאַיִךְ לְקַבֵּל זֹאת בְּדֶרֶךְ בוּשָׁה וּצְנִיעוּת אַחַר שֶׁהֻרְגַּלְתְּ לְהֵפֶךְ, וּכְבָר הָרַסְתְּ אֶת בִּנְיַן חַיַּיִךְ, אִם לֹא שֶׁתַּעֲשִׂי מַאֲמָץ מְפֹרָךְ עִם עַצְמִית קָשָׁה, שֶׁכֵּן אֵין יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם כְּלָל.

חֲכָמֵינוּ זַ"ל מִי כְּמוֹהֶם הִבְקִיאִים בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם הַיּוֹדְעִים לָרֶדֶת לְעֹמֶק נִבְכֵי הַנֶּפֶשׁ, וְהֵמָּה רָאוּ שֶׁהָאִישׁ נִמְשָׁךְ מְאֹד לְהִתְקַשֵּׁר וּלְהִתְחַבֵּר לַבּוּשָׁה וְהַצְּנִיעוּת שֶׁל הָאִשָּׁה, שֶׁכֵּן אֵלּוּ תְּכוּנוֹתֶיהָ הַטִּבְעִיּוֹת, וּכְשֶׁיֵּשׁ בָּהּ אֶת הַלְּהֶפֶךְ מִזֶּה יִתָּכֵן וְיַחְפֹּץ "לְהִתְאַוּוֹת לָהּ", אוּלָם לֹא לְאַהֲבָה אוֹתָהּ וּלְכַבְּדָהּ אַהֲבָה וְכָבוֹד אֲמִתִּי. יָרְדוּ חֲכָמֵינוּ לְעֹמֶק תְּכוּנוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאִשָּׁה וְהַבַּעַל, וְקָבְעוּ לָנוּ שֶׁזּוֹ מְצִיאוּת טִבְעָם לִהְיוֹת הִיא מְקַבֶּלֶת וּבַעֲלָהּ מַשְׁפִּיעַ, וְדַוְקָא בְּדֶרֶךְ זוֹ שֶׁל שֶׁהִיא תִּתְאַוֶּה לְצָרְכֶיהָ בְּבוּשָׁה וּבִצְנִיעוּת וּבְאֹפֶן שֶׁכָּזֶה דַּוְקָא כַּאֲשֶׁר בַּעֲלָהּ יַשְׁפִּיעַ לָהּ אֶת שִׁפְעוֹ תְּהֵא הַשְׁלֵמוּת שֶׁל הַבַּיִת, דְּבָר נָאֶה וּמִתְקַבֵּל, עִנְבֵי הַגֶּפֶן בְּעִנְבֵי הַגֶּפֶן, וּבְאֹם לָאוֹ, לֹא רַק שֶׁלֹּא יִבָּנֶה הַבַּיִת אֶלָּא אַף יֶהֱרַס.

וְהָעֲבָדָא, הֲיִתָּכֵן בָּעוֹלָם שֶׁזּוֹג לֹא נָשׂוּי יִחְיוּ בְּאַהֲבָה וְאַחֲוָה, בְּבַיִת בָּנוּי וְיָצִיב כְּזוֹג נָשׂוּי, זֶה לֹא יִתָּכֵן לְעוֹלָם, זוֹג שֶׁלֹּא בּוֹנֶה בֵּיתוֹ כַּדֶּרֶךְ שֶׁצִּוּוּנוּ חֲזַ"ל אֵין בּוֹ שׁוּם בְּרָכָה, וְגַם אִם כְּלַפֵּי חוּץ נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַהֲבָה וְשָׁלוֹם, זֶהוּ בְּנָיַן זְמַנִּי שֶׁיָּכוֹל לְהִתְפָּרֵק בְּכָל רֶגַע בִּשְׁבִיל סִבָּה שֶׁל מַה בְּכָךְ.

לָכֵן בָּנוֹת יְקָרוֹת, הַאֲמִינוּ לְדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל שֶׁאֵין כְּמוֹתָם הַחֲכָמִים בְּחָכְמַת הַנֶּפֶשׁ, יוֹדְעֵי דַּעַת עֶלְיוֹן, הַיּוֹדְעִים לַעֲמֹק אֶת כַּוָּנַת וּמַטָּרַת יְצִירַת הָאָדָם, וְהֵיאַךְ יָבוֹא הָאָדָם עַל מְקוֹמוֹ בְּשָׁלוֹם עִם הָעֵזֶר שֶׁלּוֹ שֶׁזּוֹ הָאִשָּׁה, מִי כְּמוֹהֶם חָכָם וּמַכִּיר וְיוֹדֵעַ מָה הַתְּנָאִים הַנִּצְרָכִים לַבִּנְיָן הַמֻּשְׁלָם שֶׁל הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה, הֲלֹא רוּחַ ה' דִּבֵּר בָּם, וְנָחָה עֲלֵיהֶם רוּחַ הַקֹּדֶשׁ לְדַעַת אֶת דַּעַת קוֹנָם.

וְלָכֵן אִם הִזְהִירוּ חֲז"ל אֶת הַנָּשִׁים עַל הַצְּנִיעוּת, הַבּוּשָׁה וְהַהִסְתַּפְּקוּת, וּכְמוֹ כֵּן הִזְהִירוּ לַבַּחוּרִים לִלְמֹד תּוֹרָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, הִזְהִירוּם מִלְּהִתְקָרֵב לִמְקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם רְאִיָּה אֲסוּרָה, וְאָסְרוּ עֲלֵיהֶם לְהִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים, וְכַמָּה שֶׁיּוֹתֵר לִבְרֹחַ מִלַּחְשֹׁב וּמִלְדַבֵּר בְּעִנְיְנֵי אִישׁוּת, נָבִין שֶׁבְּכָךְ רָאוּ אֶת הַתְּנַאי לְהַשָּׁלוֹם הָאֲמִתִּי וּלְהַבְנְיָן הֶחָזָק שֶׁיִּבָּנֶה בְּבוֹא הָעֵת, שֶׁכֵּן מִבְּלִי זֶה יֵחֵרֵב הַבַּיִת, אִם תָּבוֹא הָאִשָּׁה מִבְּלִי הַתְּנָאִים שֶׁל בּוּשָׁה וְהַצְנִיעוּת, וְהַבָּחוּר יָבוֹא מִבְּלִי הַתְּנָאִים שֶׁל לִמּוּד תּוֹרָה בִּקְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה, זֶהוּ חֻרְבַּן הַבַּיִת!

זוֹהִי הַהַנְהָגָה שֶׁל "קֹדֶם שִׁדּוּכִין", וּמֵעַתָּה נָבוֹא לְפֶרֶק "שִׁדּוּכִין" הֵיאַךְ לַעֲשׂוֹת לְשִׁדּוּךְ בְּדֶרֶךְ הָאֱמוּנָה, וּבְדֶרֶךְ "דַּעַת תּוֹרָה".

א. קושי בהתאמת שידוך ופתרונו בדרך אמונה

עַד שֶׁמּוֹצֵאת הָאִשָּׁה אֶת זִוּוּגָהּ הַמַּתְאִים לָהּ - לְפָחוֹת לְדַעְתָּהּ וְלִשְׁבִיעוּת רְצוֹנָהּ - מִסְתּוֹבֶבֶת הִיא סְבִיב מִסְפַּר הַצָּעוֹת, וְיֶשְׁנָן כָּאֵלֶּה שֶׁמִּסְפַּר הַהַצָּעוֹת שֶׁהִסְתּוֹבְבוּ בָּהֶם מַגִּיעִים לַעֲשָׂרוֹת, וּמֵחֹסֶר הַתְּאָמָה מִטַּלְטֶלֶת מֵהַצָּעָה לְהַצָּעָה, מִפְּגִישָׁה לְעוֹד פְּגִישָׁה, וְכַמּוּבָן שֶׁהַעֲגָמַת נֶפֶשׁ הִיא מְרֻבָּה, פְּעָמִים שֶׁתִּרְצָה הִיא בַּהַצָּעָה וְאֶפְשָׁר שֶׁתִּרְצֶה בָּהּ לְמֵאֹד, וְהַצַּד הַשֵּׁנִי דּוֹחֶה, פְּעָמִים שֶׁהִיא זוֹ שֶׁתִּדְחֶה אֶת הַהַצָּעָה, וְגַם אֹפֶן זֶה לֹא נוֹחַ וְלֹא נָעִים לְדַחוֹת בָּחוּר.

וּבְכֵן אֵיךְ לַעֲשׂוֹת לְמַצָּב שֶׁכָּזֶה בְּדֶרֶךְ אֱמוּנָה?

עִלַּיִךְ לָדַעַת, שֶׁהַהַשְׁגָּחָה שֶׁל הַבּוֹרֵא עַל בְּרוּאָיו הִיא מְדֻקְדֶּקֶת בְּתַכְלִית הַדִּקְדּוּק, כָּל בָּחוּר שֶׁמַּצָּע לְךָ זֶה בַּהַשְׁגָּחָה שֶׁל הַבּוֹרֵא, כָּל פְּגִישָׁה שֶׁהִנָּךְ נִפְגֶּשֶׁת עִם בָּחוּר זֶהוּ רְצוֹן ה', וְהַשְׁגָּחַת ה' הִיא עִם כַּמָּה בַּחוּרִים וְעִם אֵיזֶה בַּחוּרִים תִּפָּגְשִׁי וְכַמָּה פְּגִישׁוֹת, וּמִי יְדֻחֶה אֶת מִי וְכַיּוֹצֵא.

בְּעֵין הַבַּשָּׂר שֶׁלָּנוּ קָשֶׁה לָנוּ לְהָבִין מַה תּוֹעֶלֶת יוֹצֵאת מִכָּל "הַמַּסָּעוֹת" הַלָּלוּ, אוּלָם מְחֻיָּבִים אָנוּ לְהַאֲמִין שֶׁיֵּשׁ לַבּוֹרֵא הִסְתַּכְּלוּת אַחֶרֶת מִשֶּׁלָּנוּ, וְכָל הַנְהָגוֹתָיו אִתָּנוּ הֵמָּה לְתוֹעֶלֶת, וּנְבָאֵר כַּמָּה מֵהַתּוֹעֲלִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בְּרִבּוּי הַהַצָּעוֹת וְהַפְּגִישׁוֹת, וְכַמּוּבָן שֶׁלֹּא בְּזֶה נַגִּיעַ לְעֹמֶק מַחְשְׁבוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, שֶׁכֵּן מַחְשְׁבוֹתָיו עֲמֻקּוּ וְרָחֲקוּ מִמַּחְשְׁבוֹתֵינוּ, וְכַנֶּאֱמַר (ישעיה נה, ח - ט): כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם דְּרָכָי... כִּי גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם. אוּלָם יֵקַל מֵעָלֵינוּ גַּם כַּאֲשֶׁר לְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתֵּנוּ נָבִין קְצָת אֶת דַּרְכֵי שָׁמַיִם.

תּוֹעֶלֶת רִאשׁוֹנָה לְחַזֵּק אֶת הַבִּטָּחוֹן וְהַתְּפִלָּה

וּבְכֵן תּוֹעֶלֶת רִאשׁוֹנָה, לְחַנֵּךְ אֶת הָאָדָם שֶׁלֹּא יִסְמֹךְ עַל יָפְיוֹ, חָכְמָתוֹ, וְגֹבַהּ קוֹמָתוֹ,

מִיסוֹדוֹת הָאֱמוּנָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ "מַעֲנִישׁ" אֶלָּא "מְחַנֵּךְ", וְהוּא מִקְרָא מָלֵא (דברים ח, ה): וְיָדַעְתָּ עִם לְבָבֶךָ כִּי כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר אִישׁ אֶת בְּנוֹ ה' אֱלֹקֶיךָ מְיַסְּרֶךָּ", כְּלוֹמַר מְחֻיָּבִים אָנוּ לָדַעַת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מְיַסֵּר בְּתוֹרַת "נְקָמָה" חָלִילָה, אֶלָּא יִסּוּרָיו לְאָדָם הֵמָּה בְּמַטָּרָה לְחַנְּכוֹ וְלַהֲבִיאוֹ לַדֶּרֶךְ הַיְשָׁרָה.

וְיסוֹד זֶה הוּא פָּשׁוּט, אִם אַבָּא בָּשָׂר וָדָם, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בַּטָּבַע מִן הָאַכְזָרִיּוּת, אוֹהֵב אֶת בְּנוֹ אַהֲבָה עַזָּה, וְגַם כַּאֲשֶׁר מְיַסְּרוֹ אֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁיִּתְעַנֶּה וְיִסְבֹּל בְּנוֹ, אֶלָּא מַטָּרָתוֹ שֶׁיִּתְחַנֵּךְ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה הַבּוֹרֵא שֶׁכָּל כֻּלּוֹ טָהֳרָה וְרַחֲמָנוּת, וְכָל כֻּלּוֹ טָהוֹר בְּכַוָּנוֹתָיו לְלֹא שֶׁמֶץ שֶׁל רָצוֹן עַצְמִי חָלִילָה אֶלָּא אַךְ וְרַק לְהֵיטִיב לִבְרִיּוֹתָיו. שֶׁכֵּן הִנּוֹ מֻשְׁלָם בְּכָל הַשְׁלֵמִיּוֹת וְאֵין בְּמַעֲשֵׂינוּ לִגְרֹעַ אוֹ לְהוֹסִיף בּוֹ חָלִילָה, אִם כֵּן בְּוַדַּאי שֶׁכָּל פְּעֻלּוֹתָיו הֵמָּה אַךְ וְרַק לְחַנֵּךְ אֶת הָאָדָם וְלַהֲבִיאוֹ לְיִעוּדוֹ וּלְתִקּוּנוֹ הַמֻּשְׁלָם.

וּבְכֵן יֶשְׁנָן כְּאֵלֶּה בָּנוֹת הַחוֹשְׁבוֹת, לִי לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה בְּעָיוֹת בַּשִּׁדּוּךְ... הֲרֵי יֵשׁ לִי יֹפִי, גֹּבַהּ קוֹמָה, חָכְמָה, חֵן, וּבְוַדַּאי אֵלּוּ יַעַמְדוּ לִי שֶׁלֹּא יִהְיוּ עִכּוּבִים בְּמִצִיאַת זִוּוּגִי.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְחַנֵּךְ גָּדוֹל, וְחָפֵץ בְּטוֹבַת הָאָדָם, מַרְאֶה לְאוֹתָהּ בַּת, סָמַכְתְּ עַל יָפְיֵךְ, חָכְמָתֵךְ, הִנֵּה הֵסִיר ה' חִנְּךְ מֵהַמֻּצָּעִים לָךְ, וְדַוְקָא אֵלּוּ שֶׁרְצִית בָּהֶם, דּוֹחִים אוֹתָךְ מִבְּלִי שֶׁתְּהֵא לָךְ סִבָּה מְסַפֶּקֶת לְסֵרוּבָם, וְיִתָּכֵן שֶׁהַסִּבָּה הִיא שֶׁנִּטַּל חִנְּךְ מִמֵּךְ, אוֹ מִסִּבָּה אַחֶרֶת שֶׁנָּתַן ה' בְּרֹאשָׁם שֶׁהִפְרִיעָה לָהֶם וּבִשְׁבִילָהּ דָּחוּ אוֹתָךְ.

וְהַמֶּסֶר שֶׁל הַבּוֹרֵא אֵלַיִךְ, בִּתִּי הַיְקָרָה, תַּפְסִיקִי לִסְמֹךְ עַל כֹּחוֹת הַטִּבְעִיִּים שֶׁבָּךְ וּתְלִי בְּטָחוֹנֵךְ בִּי, שֶׁכֵּן אֲנִי הוּא הַשַּׁלִּיט עַל הַזִּוּוּגִים, אֲנִי הַיָּחִיד הַקּוֹבֵעַ אִשָּׁה לְאִישׁ, וְכָל הַסְּמוּכִין שֶׁהָיָה לָךְ עַל הַתְּכוּנוֹת וְהַכִּשּׁוּרִים הַמּוֹעִילִים שֶׁבָּךְ - לֹא הוֹעִילוּ לָךְ.

תּוֹעֶלֶת שְׁנִיָּה, לְהַכְנִיעַ אֶת הַגַּאֲוָה

תּוֹעֶלֶת שְׁנִיָּה, לְהַכְנִיעַ אֶת הַגַּאֲוָה שֶׁבָּאָדָם, מִי שֶׁה' חָפֵץ בּוֹ מְחַנְּכוֹ לַעֲנָוָה, שֶׁכֵּן תּוֹעֶבַת ה' כָּל גְּבַהּ לֵב, בַּת שֶׁמְּחוֹנֶנֶת בְּיֹפִי וּבְכִשּׁוּרִים מְיֻחָדִים, בְּדֶרֶךְ כְּלָל חַיָּה לָהּ אֶת כָּל שְׁנוֹת רַוָּקוּתָהּ בִּתְחוּשָׁה שֶׁל חֶשְׁיבוּת עַצְמִית, וְיִתָּכֵן אַף בְּהִתְנַשְּׂאוּת וּבְגַאֲוָה, וְכָךְ חַיָּה לָהּ אֶת שְׁנוֹתֶיהָ בֵּין חַבְרוֹתֶיהָ בְּבֵית הַסֵּפֶר, בַּתִּיכוֹן, בְּסֶמִינָר, וּבְכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁחָפֵץ בְּ"בַת יַעֲקֹב" מְחַנְּכָהּ לַעֲנָוָה, וּבְמַהֲלַךְ זֶה שֶׁל "מַסָּעוֹת" הַהַצָּעוֹת, הַפְּגִישׁוֹת, הַדְּחִיּוֹת וְהַעֲגָמַת נֶפֶשׁ נִשְׁבָּר לִבָּהּ בְּקִרְבָּהּ שֶׁל זוֹ שֶׁחַיָּה בְּהִתְנַשְּׂאוּת, וְאָז זָכְתָה זוֹ הַבַּת בַּמִּדָּה הַיְקָרָה שֶׁל "לֵב נִשְׁבָּר", וְיקָיִם בָּהּ מֵעַתָּה (תהילים נא, יט) "לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹקִים לֹא תִבְזֶה". וּמֵעַתָּה כְּבָר לֹא תָּבוֹא לַהַצָּעוֹת וְלַפְּגִישׁוֹת מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה שֶׁל גַּאֲוָה וּבִטָּחוֹן עַצְמִי, אֶלָּא מִתּוֹךְ תְּפִלָּה, וּמִתּוֹךְ בִּטָּחוֹן בַּה', מֵעַתָּה לֹא תִּגַּשׁ לַפְּגִישָׁה מִבְּלִי שֶׁתַּקְדִּים צְדָקָה, תְּפִלָּה, תְּחִנָּה

לַה' שֶׁיִּתֵּן אוֹתָהּ לְחֵן וּלְחֶסֶד, מֵעַתָּה תָּבִין שֶׁכָּל הַכֹּחוֹת הַטִּבְעִיִּים שֶׁנִּחוֹנָה בָּהֶם אֵין בְּיָדָם לַעֲזֹר מְאוּמָה, וּנְתוּנָה הִיא בְּיַד רְצוֹן ה' כַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר.

וּמַה יֵּשׁ לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ נַחַת מִבְּרִיּוֹתָיו אִם לֹא בְּזֶה שֶׁיַּכִּירוּ שֶׁהוּא בָּרָאָם, וְהוּא הַמַּשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם (כדברי הרמב"ן סוף פרשת "בא").

תּוֹעֶלֶת שְׁלִישִׁית, לְחַזֵּק אֶת הַהוֹדָאָה לַה'

תּוֹעֶלֶת שְׁלִישִׁית תִּתְבּוֹנָן זוֹ הַבַּת שֶׁנִּחוֹנָה בְּיִפְיִי וּבְכִשּׁוּרִים טִבְעִיִּים שֶׁאֲמוּרִים לְהַצְלִיחָהּ בְּמִצְיאַת זִוּוּג מַתְאִים בְּמְהֵרָה, לוּ אָכֵן הָיְתָה מוֹצֵאת אֶת זִוּוּגָהּ תֵּכֶף בְּהַצָּעָה רִאשׁוֹנָה אוֹ שְׁנִיָּה, הֲלֹא הָיְתָה תּוֹלָה זֹאת בְּיָפְיָהּ וּבְכִשּׁוּרֶיהָ הַטִּבְעִיִּים, וְהָיְתָה רְחוֹקָה מִלְּהוֹדוֹת לַה' עַל חַסְדּוֹ שֶׁהִמְצִיא לָהּ אֶת זִוּוּגָהּ הַנָּכוֹן, וּבְזֶה הָיְתָה חוֹטֵאת חֵטְא גָּדוֹל לֶאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁכֵּן קִבָּלָה מִמֶּנּוּ מַתָּנָה גְּדוֹלָה, מַתָּנָה לְכָל הַחַיִּים מַתָּנָה מַכְרַעַת אֶת גּוֹרַל חַיֶּיהָ לְטוֹב כָּל יָמֶיהָ מִבִּלִי לְהוֹדוֹת חָלִילָה.

אוּלָם עַתָּה שֶׁעָבְרָה "מַסָּעוֹת" רַבּוֹת עַד מְצִיאָתָהּ אֶת זִוּוּגָהּ תּוֹדֶה לַה' בְּכָל מְאֹדָהּ.

וְתוֹעֶלֶת זוֹ הִיא גַּם לְבַת שֶׁאֵין בָּהּ יְפִי וְכִשּׁוּרִים טִבְעִיִּים, שֶׁכֵּן גַּם זוֹ אִם הָיְתָה מוֹצֵאת זִוּוּגָהּ בְּמְהֵרָה הָיְתָה תּוֹלָה זֹאת בְּמַזָּלָהּ אוֹ בְּמִקְרֵי הָעוֹלָם, וְלֹא הָיְתָה מוֹדָה לַה' כָּרָאוּי עַל שֶׁהוֹשִׁיעָהּ בְּמְהֵרָה עַל אַף שֶׁאֵין בָּהּ לֹא יְפִי וְלֹא כִּשּׁוּרִים, וְחֶטְאָהּ בְּזֶה גָּדוֹל מֵהָרִאשׁוֹנָה, שֶׁכֵּן לָהּ נַעֲשָׂה נֵס גָּדוֹל יוֹתֵר שֶׁעַל אַף שֶׁאֵין לָהּ סִבּוֹת טִבְעִיּוֹת לִמְצִיאַת זִוּוּג כִּרְצוֹנָהּ, מְצָאַתְהוּ בְּמְהֵרָה, וְעָלֶיהָ לְהוֹדוֹת בְּיוֹתֵר, אוּלָם בְּכָךְ שְׁנִטְלְטָלָה בְּמַסָּעוֹת הַהַצָּעוֹת וְהַפְּגִישׁוֹת נַפְשָׁהּ תְּהֵא כְּמֵהָה וּצְמֵאָה לַה' תָּמִיד לְהוֹדוֹת לוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ עַל נִסָּיו וְנִפְלְאוֹתָיו אִתָּהּ.

וְתִלְמְדִי מֵאֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם, שֶׁעַל אַף שֶׁהָיָה בְּיָדוֹ כָּל הַכִּשּׁוּרִים הַטִּבְעִיִּים וְהַסִּבּוֹת שֶׁתַּסְכִּים עֲלֵיהֶם זִוּוּגוֹ שֶׁל יִצְחָק, שֶׁכֵּן הֲרֵי מַצִּיעַ הוּא אֶת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, שֶׁהָיָה צַדִּיק, חָשׁוּב, עָשִׁיר מְאֹד, וְעִם כָּל זֶה לֹא נִגַּשׁ אֱלִיעֶזֶר לִמְצִיאַת זִוּוּגוֹ שֶׁל יִצְחָק אֶלָּא בִּתְפִלָּה, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר מָצָא הַזִּוּוּג רְאִי שָׁם בַּפְּסוּקִים כַּמָּה הוֹדָה לַה' עַל מְצִיאַת הַזִּוּוּג, כַּמָּה הִשְׁתַּחֲוָיוֹת הִשְׁתַּחֲוָה לַה' עַל כָּךְ. וְהַסִּבָּה כֵּיוָן שֶׁנִּגַּשׁ בִּתְפִלָּה וְלֹא בִּדְרָכִים טִבְעִיִּים, כַּאֲשֶׁר רָאָה אֶת יְשׁוּעָתוֹ הוֹדָה לַה' בְּכָל נַפְשׁוֹ וּמְאוֹדוֹ, שֶׁכֵּן הַדִּין שֶׁרַק יַד ה' הָיְתָה פֹּה, וּכְמוֹ שֶׁמִּלְכַתְּחִלָּה לֹא סָמַךְ עַל הַסִּבּוֹת הַטִּבְעִיּוֹת, כֵּן בַּסּוֹף כְּשֶׁנּוֹשַׁע הוֹדָה לַה' כָּרָאוּי.

תּוֹעֶלֶת רְבִיעִית, מִבְחַן הָאֱמוּנָה

הַתּוֹעֶלֶת הָרְבִיעִית, יָדוּעַ שֶׁעוֹלָמֵנוּ נוֹעָד לְמִבְחַן הָאֱמוּנָה. עַד כַּמָּה הָאָדָם נוֹתֵן אֱמוּן בַּה', וְלֹא חוֹשְׁדוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁחָלִילָה מְעַנֵּהוּ לְלֹא תַּכְלִית וּמַטָּרָה לְהֵיטִיב לוֹ דַּוְקָא.

בְּ"מַסָּעוֹת" אֵלּוּ שֶׁל הַהַצָּעוֹת וְהַפְּגִישׁוֹת הַמְּרֻבּוֹת, עוֹבֶרֶת אַתְּ מִבְחָן מְפָרֵךְ עַל מִדַּת אֱמוּנָתֵךְ בַּה' וּבְטָחוֹנֵךְ בּוֹ, וּבְכֵן אִם תַּעַבְרִי מִבְחָן זֶה לְשָׁלוֹם הֲרֵי שֶׁהִרְוַחְתְּ רֶוַח גָּדוֹל יוֹתֵר מִזְּוּוּגֵךְ עַצְמוֹ שֶׁחָפַצְתְּ בּוֹ.

וְכֵן כּוֹתֵב הַ"חוֹבַת הַלְּבָבוֹת" בְּסִפְרוֹ בְּשַׁעַר "הַבִּטָּחוֹן", שֶׁהָאָדָם הַבּוֹטֵחַ בַּה' מַרְוִיחַ וְזוֹכֶה בָּזֶה שֶׁמִּתְחַזֵּק בְּמִדַּת בִּטָּחוֹנוֹ בַּה', הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵהַמְבַקֵּשׁ שֶׁמְּבַקֵּשׁ הוּא מֵהַבּוֹרֵא וְשֶׁבִּשְׁבִילוֹ בּוֹטֵחַ הוּא בַּה', וְלָכֵן אִם בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר יְקַבֵּל גַּם אֶת מְבֻקָּשׁוֹ שֶׁהִרְוִיחַ ב' דְּבָרִים, גַּם שֶׁהִתְחַזֵּק בְּבִטָּחוֹנוֹ, וְגַם בְּמִלּוּי מִשְׁאֲלוֹת לִבּוֹ, וְאִם לֹא יְקַבֵּל מְבֻקָּשׁוֹ, הֲרֵי שֶׁשָּׂכַר בִּטָּחוֹנוֹ בְּיָדוֹ, שֶׁהוּא רֶוַח הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵעֶצֶם מְבֻקָּשׁוֹ שֶׁבִּקֵּשׁ מִבּוֹרְאוֹ.

וְלָכֵן כָּל בַּת שֶׁרוֹאָה קְשָׁיִים בִּמְצִיאַת זִוּוּגָהּ, עָלֶיהָ לְדַעַת שֶׁמַּתְמִימָה הִיא עַצְמָהּ עִם ה', וְלֹא מַקְשָׁה קֻשְׁיוֹת, לֹא זוֹעֶמֶת וְלֹא זוֹעֶפֶת, מְקַבֶּלֶת בְּאַהֲבָה אֶת אַכְזָבוֹתֶיהָ וְרָצוּיָהּ אֵצֶל הַבּוֹרֵא הוֹלֵךְ וְגָדֵל לִמְאֹד מְאֹד, וְזוֹ הֲרֵי תַּכְלִיתָהּ בְּעוֹלָמָהּ.

וּבְהַנְהָגָה זוֹ שֶׁל בְּטָחוֹן בַּה', הִתְחַזְּקוּת בְּשִׂמְחָה, אֱמוּן בַּה', מְקָרֶבֶת אַתְּ לְעַצְמֵךְ אֶת יְשׁוּעָתֵךְ הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בְּדַרְכֵךְ תְּפִלָּה תְּחִנָּה בְּכִיָּה וּבַקָּשָׁה, שֶׁכֵּן מִדַּת הַבִּטָּחוֹן עוֹלָה עַל הַכֹּל, וּסְגֻלָּתָהּ לִמְשֹׁךְ עַל הָאָדָם "חֶסֶד" - "חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ" - יוֹתֵר מִכָּל פְּעֻלָּה אַחֶרֶת.

תּוֹעֶלֶת חֲמִישִׁית יְסוּרִים מְכַפְּרִים

תּוֹעֶלֶת הַחֲמִישִׁית הִיא לִרְאוֹת סֵבֶל זֶה - כְּיִסּוּרִים שֶׁמְּכַפְּרִים, וְסִבַּת הַיִּסּוּרִים הֵמָּה מֵהַמְּקַטְרְגִים שֶׁמְּקַטְרְגִים עַל הָאָדָם מִסִּבַּת עֲוֹונוֹתָיו, וְטַעֲנָתָם שֶׁשָּׁרֵם הִגִּיעַ זְמַן יְשׁוּעָתוֹ שֶׁל זֶה מִסִּבַּת עָוֹון כָּזֶה אוֹ כָּזֶה, יִתְּכֵן וְיֵהֵא זֶה גָּוֶן שֶׁבֵּין אָדָם לַמָּקוֹם שֶׁחֲטָאָה זוֹ וּכְמוֹ בְּחִלּוּל שַׁבָּת, חֹסֶר צְנִיעוּת וְכַיּוֹצֵא, אוֹ מֵעָוֹון שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּכְגוֹן שֶׁפָּגְעָה בִּכְבוֹדָהּ שֶׁל מִישֶׁהִי אוֹ מִישֶׁהוּ, אִם זֶה בִּזְמַן הֶעָבָר הָרָחוֹק, אִם זֶה בְּמַהֲלַךְ הַפְּגִישׁוֹת שֶׁהָיוּ לָהּ בַּתְּחִלָּה, וְלָכֵן יֶשְׁנָם קְטָרוּגִים עַל מְצִיאַת זִוּוּגָהּ.

וְהִנֵּה הָעֵצָה לַעֲשׂוֹת חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ וְלִרְאוֹת לְתַקֵּן הַמְּעָוֶת בַּחֲרָטָה וּבִוּדּוּי, וְכֵן בְּפִיּוּס, לְפַיֵּס אֶת אֵלּוּ שֶׁיִּתְכֵן שֶׁפָּגַעְתְּ בָּהֶם וְיוֹעִיל מְאֹד לְבַטֵּל הַקְּטָרוּגִים, וְכַיָּדוּעַ שֶׁעִנְיַן הַפְּגִיעָה בַּזּוּלַת מוֹנַעַת יְשׁוּעוֹת.

אֶלָּא שֶׁחָשׁוּב לָדַעַת שֶׁאֵין הַמְּדֻבָּר בִּפְגִיעָה שִׁגְרָתִית הַמְּצוּיָה אֵצֶל רֹב בְּנֵי אָדָם וְהַרְבֵּה כְּלָל לֹא נִפְגָּעִים מִמֶּנָּה, אֶלָּא בִּפְגִיעָה שֶׁעָשְׂתָה רֹשֶׁם בְּלִבּוֹ שֶׁל הַנִּפְגָּע, וְחָשׁ מְיֻסָּר מִמֶּנָּה בְּאֹפֶן שֶׁפְּגִיעָה זוֹ מַטְרִידָתוֹ.

וּבְאֹפֶן שֶׁנְּהַגְתְּ בְּאֹפֶן הַפּוֹגֵעַ בּוֹ בִּזְמַן שֶׁיְּכֹלְתְּ לְסַגֵּר בְּאֹפֶן שֶׁלֹּא פּוֹגֵעַ.

וְכוֹתֵב אֲנִי זֹאת לְפִי שֶׁפְּעָמִים נִכְנָסִים לְלַחַץ וּמֻתָּח (אוֹ מַה שֶּׁנִּקְרָא "נֶרְווִין") לְחַטֵּט וּלְחַפֵּשׂ פְּגִיעוֹת קְטַנּוֹת שִׁגְרָתִיּוֹת, וְיִתְּכֵן שֶׁכְּלָל אֵין בָּהֶם חֲשַׁשׁ פְּגִיעָה, וּפְעָמִים שֶׁהֵנָּן רַבּוֹת, וְלֹא מָצוּי לְהִתְפַּיֵּס עֲלֵיהֶן, וּבְשֶׁל כָּךְ חוֹשְׁשִׁים שֶׁאֵין לָהֶם תַּקָּנָה.

עַל כֵּן אֲנִי מְבָאֵר שֶׁמְּדֻבָּר בִּפְגִיעָה: א. שֶׁאֵתְּ אֲשֶׁמָה בָּהּ, שֶׁכֵּן הָיְתָה אֶפְשָׁרוּת לְסִגֹּר גַּם בְּלִי פְּגִיעָה.

ב. פְּגִיעָה מַשְׁמָעוּתִית הַמַּשְׁאִירָה רֹשֶׁם עַל הַנִּפְגָּע.

ג. פְּגִיעָה שֶׁאֶפְשָׁר לְהִתְפַּיֵּס בְּאֵיזוֹ דֶּרֶךְ וְאִם לֹא נִתָּן לְהִתְפַּיֵּס - דַּי בִּתְשׁוּבָה לַה'.

טוֹב לַעֲשׂוֹת "לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין" וּלְהִתְפַּיֵּס בְּכָל מִקְרֶה, אוּלָם רַק אִם אֶפְשָׁרִי הַדָּבָר בְּנָקֵל, וְלָכֵן אֵין לַחֲשֹׁשׁ, לְהִתְעַצֵּב, וּלְהִתְאַמֵּץ יוֹתֵר מִדַּי וּלְבַזְבֵּז זְמַן עַל כָּךְ.

ב. תופעת צער "האשליה" בזיווג

תּוֹפָעָה נוֹסֶפֶת רוֹאִים אָנוּ בְּהַנְהָגַת ה', וְהִיא "הָאַשְׁלָיָה", כְּלוֹמַר, פְּעָמִים שֶׁהַשִּׁדּוּךְ הַמַּצְע נִרְאֶה מַתְאִים, הַפְּגִישׁוֹת מִתְקַדְּמוֹת, וְלִפְעָמִים אַף נֶעֱרָךְ "ווֹרְט", וְלִפְעָמִים אַף יֶתֶר מִכָּךְ, נֶעֱרָךְ אַף "אֲרוּסִין", וּלְצַעֲרֵנוּ לִפְעָמִים אַף לְאַחַר קְבִיעַת הַחֲתֻנָּה וַחֲלֶקֶת הַהַזְמָנוֹת... וְאָז מִתְפּוֹצֵץ הַכֹּל... וְכָאן הַשְּׁאֵלָה הֵיאַךְ לְהִתְיַחֵס לְכָךְ בִּרְאִיָּה שֶׁל אֱמוּנָה, שֶׁכֵּן הַלֵּב מִתְכַּוֵּץ מִקֹּשִׁי וּמִתְמִיהָה לָמָּה עָשָׂה לִי ה' כָּכָה, לָמָּה נָתַן לִי לְחִיּוֹת בְּאַשְׁלָיָה שֶׁהִנֵּה וּכְבָר גָּמְרְתִּי מִתְלָאַת מְצִיאַת הַזִּוּוּג, וְהִנֵּה אֲנִי כְּבָר אַחֲרֵי הַכֹּל, וְאָז בָּאָה הָאַכְזָבָה, הֲלֹא הָיָה עָדִיף שֶׁלֹּא הָיָה מַתְחִיל שִׁדּוּךְ זֶה, שֶׁכֵּן מֵאַחַר וְלֹא יָצָא שִׁדּוּךְ זֶה לְפֹעַל הֲרֵי שֶׁמַּעֲקָרָא לֹא הָיָה זֶה הַזִּוּוּג, וְלָמָּה אִם כֵּן עָשָׂה ה' כָּכָה שֶׁיַּתְחִיל הַדָּבָר בְּאֹפֶן הַיָּפֶה וְהַמְשַׂמֵּחַ, וּלְאַחַר שֶׁחַשְׁתִּי מְאֻשֶּׁרֶת בָּאָה הָאַכְזָבָה.

וּרְאִי לְעֵיל בְּפֶרֶק א' אוֹת יט - כ הַבְהָרָה בְּצִרּוּף סִפּוּר נִפְלָא וּמֻסָּר לְסִבַּת הַנְהָגַת ה' בְּהַנְהָגַת הָ"אַשְׁלָיָה".

וְקִצּוּרוֹ שֶׁל דָּבָר הוּא, יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא ב' הַנְהָגוֹת בִּנְתִינָתוֹ מַתָּנוֹת לִבְנֵי אָדָם, הַנְהָגָה אַחַת הִיא לָתֵת מַתָּנָה גְּמוּרָה לְאָדָם, וְכַאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹדֵעַ שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ לְאָדָם זֶה שֶׁפַּע מְסֻיָּם מַעֲנִיק לוֹ אֶת אוֹתוֹ שֶׁפַּע שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לִבְרָכָה וּלְהַצָּלָחָה.

וּפְעָמִים שֶׁמַּלְכַּתְּחִלָּה נוֹתֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַתָּנָה לָאָדָם לֹא כְּדֵי שֶׁתִּשָּׁאֵר אֶצְלוֹ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מַה לָּקַחַת מִמֶּנּוּ, וּבְזֶה לְכַפֵּר עָלָיו "כֹּפֶר נֶפֶשׁ", "פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ", וּמִכֵּיוָן שֶׁלֹּא הָיָה מַה לָּקַחַת מֵאָדָם זֶה לְכַפֵּר עָלָיו, מִלְּכַתְּחִלָּה נָתַן לוֹ דָּבָר זֶה עַל מְנָת שֶׁיּוּכַל לְקַחְתּוֹ מִמֶּנּוּ, וּלְכַפֵּר עָלָיו בְּזֶה. וּרְאִי שָׁם שֶׁהִסְבַּרְנוּ זֹאת בַּאֲרוּכָה.

ג. כיצד להתיחס לרווקות ממושכת בעין של אמונה

עַד כֹּה דִּבַּרְנוּ לְמַצַּב "הַמַּסְעוֹת" שֶׁבְּמַהֲלַךְ מְצִיאַת הַזִּוּוּג גַּם כַּאֲשֶׁר לֹא מִתְעַכֵּב הַזִּוּוּג וּמִצַּד הַגִּיל יִתָּכֵן שֶׁזְּכִית לְהִנָּשֵׂא בְּגִיל סָבִיר רַק דֶּרֶךְ מַסָּעוֹת מְפָרְכוֹת. עַתָּה נְדַבֵּר בַּנּוֹשֵׂא הַכָּאוֹב בְּצַעַר כָּפוּל, מִלְּבַד מַהֲלַךְ הַמַּסָּעוֹת וְהַטְּלְטוּלִים לִמְצִיאַת הַזִּוּוּג, נוֹסָף עַל כָּךְ שֶׁהוּא לֹא מַגִּיעַ, הַשָּׁנִים עוֹבְרוֹת, מִתְבַּגְּרִים בַּגִּיל וְהַיְשׁוּעָה טָרֶם בָּאָה, וְנָבִיא לְכָךְ כַּמָּה הִתְבּוֹנְנִיּוֹת.

הִתְבּוֹנְנוּת רִאשׁוֹנָה - הַבּוֹרֵא בּוֹחֵר לָאָדָם מַצָּב שֶׁאֵין יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ

וּבְכֵן מֵעִקְרֵי וִיסוֹדוֹת הָאֱמוּנָה בַּה' הוּא לְבָטֵחַ בּוֹ, כְּלוֹמַר לִסְמֹךְ עָלָיו, וְלִהְיוֹת נָכוֹן וּבָטוּחַ שֶׁהַבּוֹרֵא עוֹשֶׂה אֶת מַה שֶּׁהֲכִי טוֹב לָאָדָם, וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר רוֹאָה אַתְּ שֶׁרָוָקוּתֵךְ מִתְמַשֶּׁכֶת, הֲרֵי בָּרוּר הַדָּבָר שֶׁכָּךְ רְצוֹן ה', וּבְכֵן עָלַיִךְ לְהַאֲמִין שֶׁבְּמַצָּב זֶה דַּוְקָא נַעֲשֶׂה וְנִפְעָל הַפְּעֻלָּה הֲכִי טוֹבָה בִּשְׁבִילֵךְ.

הֲרֵי לְכָל אָדָם יֶשְׁנוֹ יַעַד וּמַטָּרָה בָּעוֹלָם, כָּל אָדָם בָּא לָעוֹלָם לְתַפְקִיד מְסֻיָּם, וּמוּבָא בְּדִבְרֵי הָאֲרִיזַ"ל שֶׁאַף אָדָם לֹא יוּכַל לְמַלֹּאת אֶת תַּפְקִידוֹ חֲבֵרוֹ, וַאֲפִלּוּ הַצַּדִּיק הַגָּדוֹל לֹא יוּכַל לְמַלֹּאת תַּפְקִידוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַפָּשׁוּט בְּיוֹתֵר, וְלָכֵן אֵין לְהַקִּישׁ וּלְהַשְׁווֹת: לְמָה פְּלוֹנִית מָצְאָה זִוּוּגָהּ מַהֵר...?! לְמָה פְּלוֹנִית מָצְאָה זִוּוּג הָגוּן...?! שֶׁכֵּן לְכָל אַחַת וְאַחַת בָּעוֹלָם יֶשְׁנוֹ תַּפְקִיד מְסֻיָּם, וּבְהֶתְאֵם לְתַפְקִידוֹ כָּךְ אֲפָנֵי מַהֲלַךְ חַיָּיו, וְתִקּוּנוֹ יְהֵא בְּכָךְ שֶׁיַּעֲמֹד בֶּאֱמוּנָתוֹ בַּה' בַּמַּצָּבִים וּבַתְּנָאִים שֶׁיְּסוֹבֵב לוֹ ה' לִחְיוֹת בָּהֶם אֶת חַיֵּי הַיּוֹם יוֹם שֶׁלּוֹ.

בָּרוָקוּת הַמְמֻשֶּׁכֶת בָּאָה אַתְּ עַל יְעוּדֵךְ וְתַפְקִידֵךְ בְּעוֹלָמֵךְ יוֹתֵר מִכָּל מַצָּב אַחֵר שֶׁהָיִית רוֹצָה בּוֹ.

הַמַּשָּׂג הַשָּׁגוּר בְּפִי בְּנֵי אָדָם שֶׁרָוָקוּתָם מִתְמַשֶּׁכֶת: פִּסְפַּסְתִּי שָׁנִים בַּחַיִּים... הִתְבַּזְבַּזְתִּי מֶשֶׁךְ כָּל אוֹתָם שָׁנִים... אֵלּוּ מֻשָּׂגִים הַסּוֹתְרִים אֶת עִקְרֵי וִיסוֹדוֹת הָאֱמוּנָה שֶׁכֵּן הָעִכּוּב הוּא בְּעַצְמוֹ תִּקּוּן שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ. לָךְ נִדְמֶה שֶׁאִם הָיִית נְשׂוּאָה, עִם יְלָדִים, עִם בַּעַל אַבְרֵךְ וְכַיּוֹצֵא, הֲרֵי שֶׁבָּזֶה הָיִית כְּבָר מְתֻקֶּנֶת, מֻשְׁלֶמֶת, הֵן בַּמּוּבָן הַגַּשְׁמִי וְהֵן בַּמּוּבָן הָרוּחָנִי, אוּלָם זֶה לֹא אֱמֶת כְּלָל, הָאֱמוּנָה מְחַיֶּבֶת אוֹתָנוּ לְהַאֲמִין שֶׁאֵין מִי שֶׁבּוֹחֵר לְאָדָם אֶת הַטּוֹב בְּיוֹתֵר עֲבוּרוֹ יוֹתֵר מֵהַבּוֹרֵא, וְאִם בָּחַר לְךָ הַבּוֹרֵא עַתָּה צוּרַת חַיִּים שֶׁכָּזוֹ - רָוָקוּת מְמֻשֶּׁכֶת, אֵין יוֹתֵר טוֹב בִּשְׁבִילֵךְ עַתָּה מֵאֲשֶׁר מַצָּב זֶה, וְאַף שֶׁנִּרְאֶה לְךָ שֶׁמִּצַּד אֶחָד הָיָה בִּשְׁבִילֵךְ מַצָּב שֶׁל עֲלִיָּה רוּחָנִית, חֲיֶבֶת אַתְּ לִדְחוֹת מַחְשָׁבָה זוֹ, וּלְבַטֵּל רְצוֹנֵךְ לִרְצוֹן ה', וּבְכָךְ עֲלִיָּתֵךְ בְּרוּחָנִי תְּהֵא פִּי כַּמָּה וְכַמָּה, עַל אַף הַמַּחְדִּילִים הַמַּכְרִחִים הַנּוֹצָרִים בְּעִקְבוֹת הָרָוָקוּת הַמְמֻשֶּׁכֶת, כְּמוֹ כַּעַס, קִנְאָה, נְסִיּוֹנוֹת בִּצְנִיעוּת וְכַיּוֹצֵא.

הִתְבּוֹנְנוּת שְׁנִיָּה - קַלְקֻלֶּתְ בְּרָוָקוּת תְּתַקְּנִי בְּרָוָקוּת

אוּלַי הִתְבּוֹנְנוּת זוֹ לֹא שַׁיֶּכֶת בְּכָל הַבָּנוֹת, אוּלָם שַׁיֶּכֶת הִיא לֹא לִמְעַט בָּנוֹת, הֵן כְּאֵלֶּה שֶׁהָיוּ בָּעָבָר רְחוֹקוֹת אוֹ פַּשְׁרָנִיּוֹת מִמְּצוּוֹת, פַּשְׁרָנִיּוֹת בִּצְנִיעוּת, אוֹ אֲפִלּוּ כְּאֵלֶּה שֶׁגָּדְלוּ בְּבַיִת חָרֵדִי וּבְמֶשֶׁךְ רָוָקוּתָן הָיוּ קְצָת "שׁוֹבָבוֹת", בְּרִי שֶׁתִּקּוּנָן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בְּאוֹתוֹ מַצָּב שֶׁבּוֹ קִלְקְלוּ, קִלְקְלוּ בְּרָוָקוּתָן עֲלֵיהֶן לְתַקֵּן בְּרָוָקוּתָן דַּוְקָא, וּכְשֶׁיִּסְיְמוּ, תָּבוֹא תְּשׁוּעָתָן.

וּרְאִי לְכָךְ סִיּוּעַ לִדְבָרֵינוּ מִסִּפּוּר נִפְלָא שֶׁאֵרַע עִם הגה"צ רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה לֶפְקוֹבִיץ' זַצַ"ל שֶׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל פֶּרֶק א' אוֹת כ'.

ד. עד כמה להשתדל בעניני שדוכין

הַרְבֵּה שׁוֹאֲלִים הַאִם יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל "בִּטָּחוֹן" בְּעִנְיָנֵי שִׁדּוּכִין כְּמוֹ בְּכָל צָרְכֵי הָאָדָם, אוֹ כֵּיוָן שֶׁמְּדֻבָּר בְּמִצְוָה, עָלָיו לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל יְכָלְתּוֹ כְּמוֹ שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל לְהַשִּׂיג תְּפִלִּין מְהֻדָּרוֹת אוֹ אֶתְרוֹג נָאֶה?

וּבְכֵן, הִנֵּה לְךָ דַּעַת תּוֹרָה:

כָּתַב רַבֵּנוּ הַגְּרַ"א (אור יהל בבאור ההיכלות פרשת פקודי היכל ו') וְאָמַר, שֶׁיֵּשׁ לִבְטֹחַ בָּזֶה עַל ה', כְּמוֹ שֶׁהוּבָא בְּמוֹעֵד קָטָן (יח ע"ב): מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַנְּבִיאִים וּמִן הַכְּתוּבִים שֶׁמֵּה' אִשֶּׁה לְאִישׁ. מִן הַתּוֹרָה - "מֵה' יָצָא הַדָּבָר". מִן הַנְּבִיאִים - "וְלֹא יָדְעוּ כִּי מֵה' הוּא". מִן הַכְּתוּבִים - "וּמֵה' אִשֶּׁה מַשְׂכֶּלֶת", וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בוֹ", שֶׁהוּא הַזִּוּוּג שֶׁנִּקְרָא בִּנְיַן בַּיִת, כַּיָּדוּעַ. וְאָמַר אִם ה' כוֹ' - שֶׁשָּׁוְא הוּא עֵסֶק בְּנֵי אָדָם בְּעִנְיַן הַזִּוּוּג, שֶׁהַכֹּל הוּא מֵאֵת ה'. וְזֶה שֶׁכָּתוּב "אַךְ הֶבֶל בְּנֵי אָדָם כָּזָב בְּנֵי אִישׁ, בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת הֵמָּה מֵהֶבֶל יָחַד כוּ'".

וּמָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֹמה זַלְמָן אוֹיערבַּךְ זַצַ"ל אָמַר בָּזֶה, דְּמַה שֶּׁכָּתַב רַבֵּנוּ הַגְּרַ"א שֶׁאֵין לְהִשְׁתַּדֵּל בְּעִנְיַן שִׁדּוּכִין, אֵין הַכַּוָּנָה לֹא לְהִשְׁתַּדֵּל כְּלָל - רַק יִשְׁתַּדֵּל פָּחוֹת מִמַּה שֶּׁמִּשְׁתַּדֵּל בִּשְׁאָר צְרָכָיו. עַד כָּאן. וְנִרְאֶה הַיּוֹם, שֶׁיֵּשׁ שַׁדְּכָנִים וְשַׁדְּכָנִיּוֹת לָרֹב, מְחֻיָּב הוּא לִפְנוֹת לְכַמָּה מֵהֶם, וּמִדֵּי פַּעַם לְהִתְקַשֵּׁר לְזָכְרוֹ וּלְהִתְעַנְיֵן עֲבוּרוֹ, וּבְוַדַּאי שֶׁזּוֹ הִשְׁתַּדְּלוּת מְחֻיֶּבֶת וּמַסְפֶּקֶת.

ה. כיצד להתפלל על שידוך?

מֵאַחַר וְכָאמוּר עִנְיְנֵי הַשִּׁדּוּךְ הוּא בְּהַשְׁגָּחָה, וְהִנּוֹ "שְׁמֵימִי" יוֹתֵר מִכָּל פְּרָט וְכָאמוּר שֶׁגַּם הַהִשְׁתַּדְּלוּת בּוֹ צָרִיךְ שֶׁתִּתֵּהֵא מוּעֶטֶת, לָכֵן נָבֹאר פֹּה רֵאשִׁית אֶת חֲשִׁיבוּת הַתְּפִלָּה עַל הַזִּוּוּג, וְכֵן אֶת סִבָּתוֹן הַבַּקָּשָׁה הֵיאַךְ לְסַגְנֵן אֶת בַּקָּשַׁת הַזִּוּוּג.

ו. כיצד יהיה נוסח התפלה למתפלל על זווגו

"עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ" (תהלים לב, ו) - וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל: "לְעֵת מְצֹא" - זוֹ אִשָּׁה.

יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה לַה' שֶׁיִּמְצָא לוֹ בַּת זוּגוֹ הָרְאוּיָה לוֹ.

מְסֻפָּר עַל הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זוֹנֶנְפֶּלְד זַצַ"ל שֶׁהָיָה מַקְפִּיד מְאֹד לְהַשִּׂיא אֶת בָּנָיו מֻקְדָּם, וְהִנֵּה הִגִּיעַ אֶחָד מִבָּנָיו לְפִרְקוֹ וְנִמְנַע הָרַב מִלְּהִזָּדֵרֵז לְהַשִּׂיאוֹ, וּכְשֶׁשְּׁאָלוּהוּ, וַהֲלֹא מַקְפִּיד הוּא לְהַשִּׂיא מֻקְדָּם, עָנָה: מִשּׁוּם מָה שְׁכַחְתִּי לְהִתְפַּלֵּל עַל זִוּוּג לְבֵן זֶה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁעָבַר, וְלָכֵן מְפַחֵד אֲנִי לְגָשֶׁת לְשִׁדּוּךְ לִבְנִי לְלֹא שֶׁהִקְדַּמְתִּי תְּפִלָּה.

וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁעִם כָּל חֲסִידוּתוֹ וּקְדֻשָּׁתוֹ וּמַעֲשֵׂי צִדְקוּתוֹ, לֹא סָמַךְ עֲלֵיהֶם שֶׁיַּעֲמִדוּ לוֹ כְּדֵי לִמְצֹא זִווּג לְיִצְחָק בְּנוֹ, אֶלָּא בִּתְפִלָּה, כַּמְבֹאָר בַּפְּסוּקִים.

וּבְאֵיזֶה נֶסַח רָאוּי שֶׁתְּהֵא הַתְּפִלָּה לִמְצִיאַת הַבַּת זוּג?

אֵין לְהִתְפַּלֵּל עַל בַּת זוּג מְסֻיֶּמֶת וּלְבַקֵּשׁ שֶׁזּוֹ פְּלוֹנִית תְּהֵא בַּת זוּגָתִי, שֶׁמָּא מִיעֶדֶת הִיא לְמִישֶׁהוּ אַחֵר, וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּכֹחַ הַתְּפִלָּה וּבַקָּשַׁת הָרַחֲמִים לְקָרֵב לְעַצְמְךָ אֶת הַמְיֻעֶדֶת לַחֲבֵרְךָ, אֲבָל אָמְרוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי (כתובות ב, א), שֶׁהָעוֹשֶׂה כֵּן לֹא יִתְקַיֵּם הַזִּווּג הַזֶּה וְכוּ', רְאֵה שָׁם בְּפֵרוּשׁ "פְּנֵי מֹשֶׁה".

וּמְסֻפֶּרֶת הַגְּמָרָא (במועד קטן יח, כ), שֶׁרָבָא שָׁמַע לְאוֹתוֹ אָדָם שֶׁבִּקֵּשׁ רַחֲמִים שֶׁתִּזְדַּמֵּן לוֹ אִשָּׁה פְּלוֹנִית. אָמַר לוֹ: לֹא תְּבַקֵּשׁ כָּךְ, שֶׁהֲרֵי אִם רְאוּיָה הִיא לְךָ - לֹא תֵּלֵךְ מִמְּךָ, וְאִם לֹא רְאוּיָה הִיא לְךָ - תָּבוֹא לִידֵי כְּפִירָה בַּה', שֶׁתִּרְאֶה שֶׁתְּפִלָּתְךָ לֹא נִתְקַבְּלָה.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּבָחוּר אֶחָד שֶׁבָּא לְהִתְבָּרֵךְ מֵהָרַב הַסְּטַיְפְּלֶר זִיע"א, וּבִקֵּשׁ כָּךְ מֵהָרַב: מֵאַחַר וְיֵשׁ לוֹ הַצָּעָה מְסֻיֶּמֶת, אֲזַי אִם זֶהוּ זִווּגוֹ - שֶׁיִּגָּמֵר בְּהַצָּלָחָה. הָרַב זַצַ"ל מְאֹד נֶהֱנָה מִנַּפְשׁ זֶה, וְהוֹסִיף וְאָמַר: כָּךְ צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ, וְלֹא כְּאוֹתָם שֶׁמְּבַקְּשִׁים עַל הַמֻּצָּעַת לָהֶם: פְּלוֹנִית אוֹ פְּלוֹנִית שֶׁיִּגָּמֵר אִתָּהּ הַשִּׁדּוּךְ בְּהַצָּלָחָה, כִּי מֵאַיִן יוֹדְעִים אִם זֶהוּ לְטוֹבָתָם.

הָעוֹלֶה, שֶׁאֵין לְהִתְפַּלֵּל בְּנֶסַח הַתְּפִלָּה עַל הַצָּעָה מְסֻיֶּמֶת שֶׁתִּגָּמֵר לְשָׁלוֹם, אֶלָּא יִתְפַּלֵּל לַה' וְיֹאמַר: אִם זֶהוּ זִווּגוֹ מִן הַשָּׁמַיִם - שֶׁיִּגָּמֵר בְּהַצָּלָחָה, וְלֹא יְהֵא שׂוּם מְקַטְרְגִים וּמַפְרִיעִים לְהֶמְשֵׁךְ הַצָּלַחַת שִׁדּוּךְ זֶה.

ז. כיצד להתפלל על זיווג ובאופן שלא להתאכזב מהעיכוב?

יֶשְׁנָם ב' אֶפְשָׁרִיּוֹת לְהַשִּׂיג יְשׁוּעָה, הָאַחַת לְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן עַל הַמְבֻקָּשׁ, וּלְעִנְיָנֵנוּ, לְהַפְצִיר בִּתְפִלָּה לַה' שֶׁיְּמַהֵר וְיִזָּרֵז אֶת הַזִּווּג הַמַּתְאִים, אוּלָם נֶסַח תְּפִלָּה שֶׁכָּזוֹ בְּאֹם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹאֶה לְנָכוֹן לְעַכֵּב אֶת הַשִּׁדּוּךְ מִסִּבַּת טוֹבָתוֹ שֶׁל הָאָדָם וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לְעֵיל, עָלוּל הָאָדָם לִפֹּל בְּרוּחוֹ וּבֶאֱמוּנָתוֹ, שֶׁכֵּן הִנֵּה הִתְפַּלֵּל וְעוֹד הִתְפַּלֵּל וְלֹא נַעֲנָה.

וּבְכֵן יֶשְׁנָהּ דֶּרֶךְ שֵׁנִית לְהַשִּׂיג יְשׁוּעָה, וְהִיא שֶׁבָּהּ תֹּאמַר הָאִשָּׁה:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲכֵן מִתְפַּלֶּלֶת אֲנִי עַל זִווּגִי, אֲמָנָם מִי כָּמוֹךָ הַיּוֹדֵעַ נִסְתָּרוֹת, וּמַה בֶּאֱמֶת טוֹב לָאָדָם, וְלָכֵן אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ זֶרֶז לִי הַזִּווּג, וְסַלֵּק כָּל הַמְקַטְרְגִים וְהַמַּשְׂטִינִים הַמַּעְכְּבִים לִי אֶת יְשׁוּעָתִי, וְאוּלָם אִם רְצוֹנְךָ לְעַכְּבוֹ, תֵּן בִּי כֹּחַ לְהַאֲמִין בְּךָ כַּאֲשֶׁר תִּנְהַג עִמִּי, וְתֵן לִי אֱמוּנָה חֲזָקָה וְשִׂמְחָה בֶּאֱמוּנָתִי זוֹ, שֶׁאֲקַבֵּל בֶּאֱמוּנָה וּבְשִׂמְחָה אֶת הַנְהָגָתְךָ, שֶׁכֵּן מְבַטֶּלֶת אֲנִי רְצוֹנִי מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ, וּמַשְׁלִיכָה אֲנִי עַצְמִי עָלֶיךָ בְּיִדְעִי שֶׁאֵין כָּמוֹךָ הַבּוֹחֵר לִי אֶת הַמַּצָּב הַטּוֹב בְּיוֹתֵר עֲבוּרִי.

בְּנֶסַח כָּזֶה שֶׁל תְּפִלָּה הִנָּךְ נִכְלֶלֶת בְּדַרְגַּת "הַבּוֹטֵחוֹן", וְאָז יֵשׁ סִכּוּי גָּדוֹל לַיְשׁוּעָה שֶׁתָּבוֹא לָךְ מִצַּד הַהַבְטָחָה שֶׁל: "הַבּוֹטֵחַ בַּה' חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ".

אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתְּהֵא הַצְּהָרָתֵךְ בְּבִטְחוֹנֵךְ בַּה' בֶּאֱמֶת, כְּלוֹמַר שֶׁבֶּאֱמֶת מִכָּל לִבֵּךְ תַּסְכִּימִי לְבַטֵּל רְצוֹנֵךְ מִפְּנֵי רְצוֹן ה', וְעוֹד תְּבַקְּשִׁי מֵה' שֶׁיִּתֵּן לָךְ כֹּחַ לְבַטֵּל רְצוֹנֵךְ, וּלְהַסְכִּים בַּאֲשֶׁר יַסְכִּים ה', וּכְשֶׁתַּסְכִּימִי עַל כָּךְ בֶּאֱמֶת, וּתְבַקְּשִׁי עַל כָּךְ כֹּחַ מֵה', יְשׁוּעָתֵךְ קְרוֹבָה מִצַּד הַבִּטָּחוֹן שֶׁגָּדוֹל הוּא מֵהַתְּפִלָּה.

וּמוּבָא בְּרַמְחַ"ל שֶׁבְּעִדָּן "עִקְבוֹת מְשִׁיחָא" הַרְבֵּה תְּפִלּוֹת אָמְנָם יִתְקַבְּלוּ, אוּלָם גַּם הַרְבֵּה לֹא יִתְקַבְּלוּ, וְהַדֶּרֶךְ הַיְחִידָה הִיא הַדֶּרֶךְ הַשְּׁנִיָּה שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ עִם הַבִּטָּחוֹן בַּה', וּלְהַסְכִּים בַּאֲשֶׁר יַסְכִּים ה', כְּךְ שֶׁגַּם אִם לֹא תֵּעָנֶה בַּקָּשָׁתֵךְ שְׁכַר הַבִּטָּחוֹן בְּיָדֵךְ.

וּבְכָךְ תַּרְוִיחִי רֶוַח גָּדוֹל, רֵאשִׁית הִנָּךְ מְחַזֶּקֶת בְּעַצְמֵךְ אֶת הַבִּטָּחוֹן בַּה', וְשֵׁנִית, גַּם אִם יִתְעַכֵּב זִוּוּגֵךְ לֹא תִּתְאַכְזְבִי, וְלֹא תִּפְּלִי בְּרוּחֵךְ וּבֶאֱמוּנָתֵךְ, שֶׁכֵּן חִזַּקְתְּ בְּקִרְבֵּךְ אֶת הַיְדִיעָה שֶׁהִנָּךְ סוֹמֶכֶת עַל ה', וּמְבַטֶּלֶת רְצוֹנֵךְ לִרְצוֹנוֹ, וּמַסְכִּימָה בַּאֲשֶׁר יַסְכִּים.

ח. נוסח תפלה לשידוך מהשל"ה הקדוש

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקַי וֵאלֹקֵי אֲבוֹתַי, שֶׁתַּמְצִיא לִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וּבַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים אֶת זִוּוּגִי הָרָאוּי לִי בִּזְמַנּוֹ לְכָל צָרְכִּי וְתַקָּנָתִי, זִוּוּג הָגוּן הָרָאוּי לְהוֹלִיד, מִזֶּרַע תַּלְמִידֵי חֲכָמִים וּמִזֶּרַע צַדִּיקִים וְאַנְשֵׁי אֱמֶת וְיִרְאֵי חֵטְא, כְּמוֹ שֶׁהִמְצֵאתָ זִוּוּג לָאָדָם הָרִאשׁוֹן, לְאַבְרָהָם וְיִצְחָק וְיַעֲקֹב וּמֹשֶׁה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד זִוּוּג בְּעִתּוֹ וּבִזְמַנּוֹ.

וְאוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁתַּמְצִיא לִי לְזִוּוּגִי, תְּהֵא אִשָּׁה טוֹבָה, אִשָּׁה נָאָה בְּמַעֲשֶׂיהָ וְנָאָה בְּמַרְאֶהָ, בַּעֲלַת מַעֲשִׂים טוֹבִים, בַּעֲלַת חֵן, אִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת וְיִרְאַת אֱלֹקִים, רוֹדֶפֶת צֶדֶק וְגוֹמֶלֶת חֶסֶד. לֹא יְהֵא בָּהּ שׁוּם שֶׁמֶץ פְּסוּל, מוּם וּפְגָם, וְלֹא תְּהֵא כַּעֲסָנִית וְרַגְזָנִית. רַק תְּהֵא בַּעֲלַת עֲנָוָה וּנְמִיכוּת רוּחַ, בְּרִיאָה וּבַעֲלַת כֹּחַ, וְאַל יְעַכֵּב אַכְזָרִיּוּת הַבְּרִיּוֹת וְשׁוֹנְאִים וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם וְתַחְבּוּלוֹתֵיהֶם וּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם לְעַכֵּב אֶת בַּת זִוּגִי הַהוֹגֶנֶת לִי. וְיִקַּיֵּם בִּי מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב", וְגַם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים", וּמִקְרָא שֶׁכָּתוּב: "אֶשְׁתְּךָ כְּגֶפֶן פֹּרִיָּה בְּיַרְכְּתֵי בֵיתֶךָ, בָּנֶיךָ כִּשְׁתִלֵי זֵיתִים סָבִיב לְשֻׁלְחָנֶךָ". כִּי אַתָּה הוּא הַמּוֹשִׁיב יְחִידִים בַּיִת מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשָׁרוֹת. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ, ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי. עַד כָּאן.

ט. עצות טובות למצא זיווג מתאים

כָּל הַהַצָּעוֹת דִּלְהַלָּן, הִנָּם לְכָל מִינֵי יְשׁוּעוֹת הַנִּצְרָכוֹת, וּכְגוֹן לְבָנִים, לִרְפוּאָה, לְפַרְנָסָה, לָכֵן אַף שֶׁהַסְּגְנוֹן בָּעֵצוֹת לְהַלָּן בְּיַחַס לִשְׁדוּךְ יֵשׁ לְהַקִּישׁ אֶת אוֹתָן עֵצוֹת לְיֶתֶר הַיְשׁוּעוֹת

1) **שַׁבָּת**

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי, אָמְרָה שַׁבָּת לְכֶלֶם מָצָאתִ בֶּן זוּג, וְלִי לֹא מָצָאתִ... אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ בֶּן זוּגֵךְ.

פֵּרוּשׁוֹ, אָמְרָה שַׁבָּת, שֶׁמַּהוּתָהּ מְנוּחַת הַנֶּפֶשׁ מִכָּל הַטְּרָדוֹת, תְּחוּשַׁת רְוָחָה, לְלֹא דְּאָגוֹת כְּלָל, וּכְאִלּוּ כָּל הַטְּרָדוֹת הוֹסְרוּ, וּכְאִלּוּ כָּל הַבַּקָּשׁוֹת נַעֲנוּ, זוֹ מַהוּת הַשַּׁבָּת לָחוּשׁ שֶׁלֹּא חָסֵר כְּלוּם. וּבְכֵן אָמְרָה שַׁבָּת, מִי יְהֵא בֶּן זוּגִי לָחוּשׁ אֶת תְּחוּשׁוֹת אֵלּוּ בֶּאֱמֶת בְּיוֹם שַׁבָּת, שֶׁזּוֹ מַהוּתִי?

אָמַר לָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ בְּנֵי זוּגֵךְ, רַק עַם יִשְׂרָאֵל מְסֻגָּל לָחוּשׁ בְּיוֹם זֶה תְּחוּשָׁה זוֹ שֶׁל רְוָחָה, שַׁלְוָה, רֹגַע וּכְאִלּוּ אֵינוֹ חָסֵר כְּלוּם. שֶׁכֵּן רַק עַם יִשְׂרָאֵל זֶהוּ עַם שֶׁל אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן, וְרַק הֵמָּה מְסֻגָּלִים לָחוּשׁ תְּחוּשַׁת בִּטָּחוֹן בְּיוֹם שַׁבָּת.

וּבְכֵן בַּת יְקָרָה יוֹדְעִים אָנוּ שֶׁיֶּשְׁנָהּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנְהָגָה שֶׁנִּקְרֵאת מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה וְלָכֵן, אִם תְּחוּשִׁי בְּיוֹם שַׁבָּת שִׂמְחָה, וְתִשְׁתַּדְּלִי בְּיוֹם שַׁבָּת לְהַסִּיר עֶצֶב וְיָגוֹן, דְּאָגָה וּמָתַח, וְתִשְׁתַּדְּלִי לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת בְּשִׂמְחָה כְּכָל הָאֶפְשָׁר, הֲרֵי שֶׁלָּקַחְתְּ אֶת הַשַּׁבָּת הַכְּלִלִי לְבֶן זוּגֵךְ, וּבִשְׂכַר זֶה תִּזְכִּי לְבֶן זוּגֵךְ הַפָּרְטִי שֶׁלָּךְ...

וּמוּבָא בְּסֵפֶר "מָתוֹק מִדְּבַשׁ" (אות ו'): "בְּאָזְנֵינוּ שָׁמַעְנוּ וּבְעֵינֵינוּ רָאִינוּ, אֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בְּצָרָה פְּרָטִית, וּבְהַגִּיעַ יוֹם הַשַּׁבָּת הִסִּיחוּ דַּעְתָּם מִמֶּנָּה, וּכְאִלּוּ נִפְתְּרָה צָרָתָם, וְשָׂמְחוּ וְרִנְּנוּ לַה' בְּיוֹם שַׁבָּת, זְכוּ בְּדֶרֶךְ נֵס שֶׁהוֹשִׁיעָם ה' מִצָּרָתָם".

אִם כֵּן הִנֵּה סְגֻלָּה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה לִישׁוּעָה בְּכָל הַתְּחוּמִים בְּאִם הָאָדָם מִשְׁתַּדֵּל בְּיוֹם שַׁבָּת לִשְׂמֹחַ, לְהַסִּיר עֶצֶב יָגוֹן וּדְאָגָה מִצָּרָתוֹ, סְגֻלָּתוֹ הִיא שֶׁיִּוָּשַׁע בְּדֶרֶךְ נֵס. וַאֲנִי הַכּוֹתֵב יֵשׁ בְּאַמְתַּחְתִּי כַּמָּה וְכַמָּה "סִפּוּרֵי מוֹפֵת" מִסְּגֻלָּה זוֹ.

וּבְיוֹתֵר כַּיָּדוּעַ שֶׁהַשַּׁבָּת "מְקוֹר הַבְּרָכָה" הַצָּנוֹר הָרִאשִׁי שֶׁל הַבְּרָכָה תְּלוּי בַּשַּׁבָּת, וְלָכֵן אִם מִלְּבַד זֹאת שֶׁתִּשְׁמְרִי אֶת הַשַּׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ, תִּהְיִי עוֹד שְׂמֵחָה בְּשַׁבָּת, וְתָחוּשִׁי רְגוּעָה וּשְׁלֵוָה, וּכְאִלּוּ וְהִנָּךְ בְּבֵית אָבִיךְ שֶׁבַּשָּׁמַיִם, בְּבֵית מַלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהַנִּמְצָא בְּבֵית הַמֶּלֶךְ חָסֵר הוּא מַשֶּׁהוּ? וְאִם כָּךְ תְּהֵא תְּחוּשָׁתֵךְ, סְגֻלָּה גְּדוֹלָה הִיא לָךְ לְמִלּוּי מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּךְ, וּבְיוֹתֵר לְעִנְיַן הַזִּוּוּג, וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ הַטַּעַם.

2) **כְּנִיעָה וַעֲנָוָה**

לְהִתְנַהֵג בְּמִדַּת הָעֲנָוָה וְהַכְנִיעָה, וּלְהָסִיר כַּעַס וְגַאֲוָה מִכֹּל וָכֹל, שֶׁאֵין כְּמוֹהֶם לְעֲצֹר שֶׁפַע, וּמֵאִידָךְ אֵין כְּמוֹ הָעֲנָוָה וְהַכְנִיעָה לְהָבִיא יְשׁוּעוֹת וְהַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת, וְלָכֵן תִּקְרְאִי סְפָרִים הָעוֹסְקִים בַּמִּדּוֹת הַלָּלוּ.

וּבִכְלָל זֶה לְהִתְפַּיֵּס עִם כָּל אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ לָךְ "הַקְפָּדָה" עִמָּהֶם, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁאִם אַתְּ גָּרַמְתְּ אֶת הַהַקְפָּדָה בְּהַנְהָגָה שֶׁלֹּא רָאוּיָה מִצִּדֵּךְ, שֶׁבְּוַדַּאי עָלַיִךְ מֻטָּל לְהִתְפַּיֵּס, אֶלָּא גַּם

אִם הַהַקְפָּדָה מִצַּד הַשֵּׁנִי לֹא הָיְה בְּאַשְׁמָתֵךְ, עִם כָּל זֶה יֵשׁ לָךְ לְהִכָּנַע לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין וּלְהָסִיר הַקְפָּדָה מֵעָלַיִךְ, וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה הַכּוֹפֶה אֶת טִבְעֵךְ וּלְהִתְפַּיֵּס עִם הַצַּד הַשֵּׁנִי, שֶׁכֵּן יִתָּכֵן וְאוּלַי גַּם יֵשׁ מַשֶּׁהוּ כָּאן גַּם מִצִּדֵּךְ, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה לֹא טוֹב כַּאֲשֶׁר יֵשׁ עַל הָאָדָם הַקְפָּדָה, וְלָכֵן מִן הָרָאוּי לְהַסִירָהּ.

וְחָשׁוּב לְהַדְגִּישׁ שֶׁאֵין לְהִכָּנֵס לְלַחַץ מֵעִנְיַן זֶה שֶׁל הַהִתְפַּיְּסוּת, שֶׁכֵּן אִם בְּטַלְתְּ שִׁדּוּךְ מִסִּבָּה שֶׁלֹּא מָצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, זוֹ בְּוַדַּאי זְכוּתֵךְ, אוֹ מִסִּבּוֹת צוֹדְקוֹת אֲחֵרוֹת, אוֹ מִלַּחַץ שֶׁל הַהוֹרִים שֶׁלֹּא מָצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ, זוֹ בְּוַדַּאי זְכוּתֵךְ, אוֹ מִסִּבּוֹת צוֹדְקוֹת אֲחֵרוֹת, אוֹ מִלַּחַץ שֶׁל הַהוֹרִים שֶׁלֹּא הִסְכִּימוּ וְכִיּוֹצֵא, בְּוַדַּאי שֶׁאֵין לָחוּשׁ לִפְגִיעַת הַבָּחוּר כַּאֲשֶׁר סִיַּמְתְּ אִתּוֹ בְּכָבוֹד וּבְדֶרֶךְ אֶרֶץ, וְרַק כָּתַבְנוּ שֶׁטּוֹב וּכְדַאי לְהִתְפַּיֵּס בְּמִדָּה וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁהַבָּחוּר נִפְגַּע מְאֹד וְיָצָא בְּצַעַר מֵחֲמַת צִפִּיָּה שֶׁהָיְתָה לוֹ. וְגַם זֶה לֹא מִן הַדִּין רַק מִדַּת חֲסִידוּת.

וּרְאִי עוֹד מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּזֶה בְּסִפְרֵנוּ "אוֹהֶלְיךָ יַעֲקֹב"

סַכָּנָה לְבָחוּר לִפְגֹּעַ בְּמְשַׁדַּכְתּוֹ אוֹ לְהֵפֶךְ. עָוֹן זֶה יְכוֹל לְהַוּוֹת מַחְסוֹם לִישׁוּעָה. בְּיֶדֵינוּ הָרַבֵּה סְפוּרִים אֲמִתִּיִּים מִבַּעֲלֵי הַמַּעֲשֶׂה, וְנָבִיא כַּמָּה מֵהֶם. בָּחוּר שֶׁעָמַד לִגְמֹר שִׁדּוּךְ וְרָצָה לַעֲזֹב מִסִּבּוֹת צְדָדִיּוֹת, בָּא לְהִתְיָעֵץ עִם מָרָן הַ"קְּהִלּוֹת יַעֲקֹב" זַצַ"ל. עָנָה לוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: כְּשֶׁעוֹמְדִים לִגְמֹר שִׁדּוּךְ וּלְבַסּוֹף מְבַטְּלִים אוֹתוֹ, קָרוֹב הַדָּבָר לִשְׁפִיכוּת דָּמִים, וְעַל כֵּן, אִם הַדָּבָר מוֹצֵא חֵן בְּעֵינֶיךָ, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לְךָ סִבָּה בְּלִתִּי מַסְפֶּקֶת לְבַטֵּל הַשִּׁדּוּךְ, דַּע לְךָ כִּי לֹא תַּרְוִיחַ שׁוּם דָּבָר, כִּי כַּאֲשֶׁר גּוֹרְמִים צַעַר וְעֶגְמַת נֶפֶשׁ לַשֵּׁנִי, סוֹבְלִים צָרוֹת צְרוּרוֹת כָּל הַחַיִּים, רַחֲמָנָא לִצְלַן, אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁהַשִּׁדּוּךְ לֹא מוֹצֵא חֵן בְּעֵינֶיךָ, שֶׁאָז אַתָּה לֹא חַיָּב לִגְמֹר הַשִּׁדּוּךְ. וּמַעֲשֶׂה בְּאַבְרֶךְ שֶׁאִשְׁתּוֹ הָיְתָה מַפֶּלֶת בָּנִים, וּבָא לְמָרָן הַ"קְּהִלּוֹת יַעֲקֹב" לְהִתְיָעֵץ אִתּוֹ בְּעִנְיְנֵי רְפוּאָה לְאִשְׁתּוֹ, וְעָנָה לוֹ מָרָן, שֶׁהַבְּעָיָה אֶצְלָם הִיא לֹא מִדְּרְכֵי הָרְפוּאָה, אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁאִשְׁתּוֹ עָזְבָה שִׁדּוּךְ, וּלְכָךְ לֹא זָכְתָה עֲדַיִן לְהַפְקֵד. וְיָעַץ לוֹ שֶׁיְּפַיְּסוּ אֶת הֶחָתָן הָרִאשׁוֹן בְּמָמוֹן הָגוּן כְּדֵי שֶׁיְּמְחֹל בְּמְחִילָה גְּמוּרָה, וְאָז יִזְכֶּה לְהַפְקֵד בְּזֶרַע. וְכָךְ הָיָה, שֶׁשָּׁלְחוּ מִיָּד סְכוּם הָגוּן לְפַיְּסוֹ, וּמִיָּד נִפְקְדוּ בְּזֶרַע קֹדֶשׁ בְּשָׁעָה טוֹבָה וּמֻצְלַחַת.

3) **תְּפִלָּה**

לְהִתְחַזֵּק בִּתְפִלָּה, וּתְפִלָּה צְרִיכָה חִזּוּק, וְאַף שֶׁרְאִית שֶׁלֹּא נַעֲנֵית, אַל תַּפְסִיקִי מִלְּהִתְפַּלֵּל, שֶׁכֵּן עַל פִּי רֹב כְּשֶׁמִּתְיָאֲשִׁים מֵהַתְּפִלָּה זֶהוּ סִימָן שֶׁקְּרוֹבָה יְשׁוּעַת הָאָדָם לָבוֹא וְהַיְצֶר מְיָאֵשׁוֹ מִלְּהִתְפַּלֵּל.

וְהַתְּפִלָּה יְכוֹלָה שֶׁתְּהֵא בִּלְשׁוֹנֵךְ וּבִשְׂפָתֵךְ הַשְּׁגוּרָה בְּפִיךְ, דַּבְּרִי עִם ה' כְּבַת עִם אָבִיהָ, וְתוּכְלִי לְשַׁלֵּב אֶת נִסָּח בַּקָּשָׁתֵךְ עִם מִזְמוֹרֵי תְּהִלִּים מְסֻיָּמִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם דִּמְיוֹן לְבַקָּשָׁתֵךְ, וְתִצְעֲקִי לַה' בִּתְחִנָּה בְּנֻסַּח הַפְּסוּקִים שֶׁבַּתְּהִלִּים וְתַלְבִּישִׁי אֶת מַה שֶּׁבִּרְצוֹנֵךְ לְבַקֵּשׁ בְּנֻסַּח הַפְּסוּקִים.

4) **צְדָקָה וְחֶסֶד**
גֹּדֶל כֹּחָהּ שֶׁל צְדָקָה וְחֶסֶד לְבַטֵּל דִּינִים וְקִטְרוּגִים, וְלָכֵן כַּמָּה שֶׁתּוּכְלִי לִתֵּן צְדָקָה, וְלַעֲסֹק בְּעִסְקֵי חֶסֶד שׁוֹנִים, יֵשׁ בְּכָךְ הַבְטָחָה גְּדוֹלָה לִישׁוּעָה.

5) **לִשְׁבֹּר טֶבַע מְסֻיָּם**
עוֹד דֶּרֶךְ לִישׁוּעָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סִכּוּי גָּדוֹל לִישׁוּעָה הוּא לִשְׁבֹּר טֶבַע מְסֻיָּם, וַאֲבָאֵר כַּוָּנָתִי.
הִנֵּה הָאֱמָהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת עֲקָרוֹת הָיוּ, וּבְאֵיזוֹ עֵצָה הִשְׁתַּמְּשׁוּ כְּדֵי לִזְכּוֹת לְבָנִים? שָׂרָה אִמֵּנוּ הִצִּיעָה לְאַבְרָהָם אֶת שִׁפְחָתָהּ הָגָר וְאָמְרָה "אוּלַי אִבָּנֶה מִמֶּנָּה" רָחֵל שֶׁהָיְתָה עֲקָרָה הִצִּיעָה אֶת בִּלְהָה שִׁפְחָתָהּ לְיַעֲקֹב, לֵאָה כְּשֶׁעָמְדָה מִלֶּדֶת הִצִּיעָה אֶת זִלְפָּה שִׁפְחָתָהּ, וְנוֹשְׁעוּ וְנִפְקְדוּ.
וּבְכֵן יֵשׁ לְהָבִין מָה הַסּוֹד שֶׁבִּסְגֻלָּה זוֹ לִתֵּן הַגְּבִירָה אֶת שִׁפְחָתָהּ לְבַעֲלָהּ?
הַתְּשׁוּבָה, יָדְעוּ הָאֱמָהוֹת הַסּוֹד שֶׁכָּתְבוֹ הָרַמְבַּ"ן בְּאִגַּרְתּוֹ:

"השפל עצמך וינשאך המקום"

אִם עוֹשִׂים מַעֲשֶׂה מַשְׁפִּיל, זוֹכִים ל"נְשִׂיאָה" לְכָבוֹד וְלִישׁוּעָה, וְלָכֵן חָפְצוּ הָאֱמָהוֹת לַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּה הַמַּשְׁפִּילָה אֶת תְּחוּשַׁת "הַגְּבִירוּת", מַעֲשֶׂה הַמֵּבִיא לִכְנִיעָה וַעֲנָוָה, הֵפֶךְ הַטִּבְעִיּוּת שֶׁבָּאָדָם וְיִדְעוּ שֶׁבְּכָךְ זוֹכִים לִישׁוּעָה. וְהֶאֱרַכְנוּ בָּזֶה בְּסִפְּרֵנוּ "בַּיִּם דַּרְכֶּךָ" לְבָאֵר שֶׁבְּדֶרֶךְ זוֹ הִשְׁתַּמֵּשׁ יַעֲקֹב אָבִינוּ כְּדֵי לְהַכְנִיעַ אֶת עֵשָׂו אָחִיו, בִּכְנִיעָתוֹ אֵלָיו בְּהִשְׁתַּחֲוָיָתוֹ לְפָנָיו שֶׁבַע פְּעָמִים, וְכֵן בְּדֶרֶךְ זוֹ הִשְׁתַּמְּשָׁה אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה כְּדֵי לְהַכְנִיעַ אֶת הָמָן בְּכָךְ שֶׁהִשְׁפִּילָה עַצְמָהּ וְהִכְנִיעָה טְבָעֶיהָ בְּהַזְמִינָהּ אֶת הָמָן וְהִגְדִּילַתּוּ עָלֶיהָ.
לָכֵן חַפְּשִׂי בְּעַצְמֵךְ, עֲשִׂי חֶשְׁבּוֹנָךְ נָפֶשׁ עִם עַצְמֵךְ, בַּמֶּה יֵשׁ לָךְ לִשְׁבֹּר טֶבַע שֶׁל אֵיזוֹ מִדָּה רָעָה אוֹ תַּאֲוָה רָעָה, וַאֲפִלּוּ לִזְמַן מְסֻיָּם, וַאֲפִלּוּ מִדֵּי פַּעַם, וּבְכָךְ תִּזְכִּי לְהַנְהָגַת ה' - מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה - כְּשֵׁם שֶׁשָּׁבַרְתְּ אֶת טֶבַע שֶׁבָּךְ. כָּךְ יְשַׁבֵּר ה' אֶת מִדַּת הַדִּין, וְהָרַעְיוֹן הוּא שֶׁכֵּן בַּטֶּבַע גָּזַר ה' שֶׁמִּדַּת הַדִּין תִּתְבַּע אֶת שֶׁלָּהּ, כָּךְ שֶׁגַּם אִם מִצַּד מִדַּת הַדִּין נִמְנַע מִמֵּךְ הַיְשׁוּעָה, אֲזַי כַּאֲשֶׁר תִּשְׁבְּרִי טֶבַע מְסֻיָּם שֶׁבָּךְ, יְשַׁבֵּר ה' הַנְהָגַת הַדִּין מִמֵּךְ.
וּכְבָר הָיָה מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד מִתַּלְמִידַי שֶׁהָיָה חָשׁוּךְ בָּנִים שָׁנִים רַבּוֹת, וְאָמַרְתִּי לוֹ, שֶׁיַּחְשֹׁב הוּא וְאִשְׁתּוֹ אֵיזֶה טֶבַע יֵשׁ לָהֶם שֶׁקָּשֶׁה לִשְׁבֹּרוֹ, וּכְשֶׁיִּשְׁבְּרוּהוּ יִתֵּכֶן וְיִוָּשְׁעוּ, זוֹג זֶה אָכֵן חָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה, וְקִיְּמוּ כָּל הַמְּצוּוֹת, רַק דָּבָר אֶחָד הָיָה קָשֶׁה לְאִשְׁתּוֹ מְאֹד וְהוּא "כְּסוּי רֹאשׁ", שֶׁכֵּן הָיְתָה עוֹבֶדֶת שָׁנִים רַבּוֹת בְּמָקוֹם עֲבוֹדָה שֶׁבּוֹ "אֲקַדֶּמְיוֹת" אֵלֶּגַנְטִיּוֹת עַל רָמָה, וְלָבוֹא פִּתְאוֹם לְמָקוֹם עֲבוֹדָה זוֹ עִם כְּסוּי רֹאשׁ הָיָה בִּשְׁבִילָהּ קָשֶׁה בְּיוֹתֵר וְכִמְעַט לְאַחַר יֵאוּשׁ. כְּשֶׁשָּׁמְעוּ דְּבָרַי, הֶחְלִיטָה לְקַבֵּל עָלֶיהָ וִיהִי מָה לְשַׁנּוֹת טִבְעָהּ, וְלִכְפּוֹת יִצְרָהּ בְּדָבָר קָשֶׁה זֶה, וְזָכְתָה לְהִפָּקֵד בְּבֵן וּבַת.

וְעוֹד מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאֶחָד שֶׁפָּגְעוּ בּוֹ, וְאַף הוֹצִיאוּ עָלָיו "פַּשְׁקְווִילִים", וּבוּשָׁתוֹ הָיְתָה נוֹרָאָה, הִגִּיעַ לְהַגָּאוֹן הָרַב מָרְדְּכַי אֵלְיָהוּ זַצ"ל, וְאָמַר לוֹ הָרַב תִּשְׁתֹּק, וְאַל תָּשִׁיב לְמְחָרְפֶיךָ דָּבָר, וּבִזְכוּת שֶׁתִּכְפֶּה אֶת רְצוֹן הַנְּקָמָה שֶׁבְּךָ תִּזְכֶּה לְבֵן זָכָר, וּכְשֶׁשְּׁאָלָהוּ זֶה מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין שְׁתִיקָתוֹ לְבֵן זָכָר. הֵשִׁיב לוֹ הָרַב: נִרְמַז זֶה בְּתְהִלִּים: "שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ - זָכַר לָנוּ" (תהלים קלו, כג) - הַמַּשְׁפִּיל עַצְמוֹ - זוֹכֶה לְבֵן זָכָר, וְכָךְ הָיָה, וְנוֹלְדוּ לוֹ לֹא בֵּן אֶחָד אֶלָּא כַּמָּה בָּנִים זֶה אַחַר זֶה.

וְעוֹד מַעֲשֶׂה שֶׁסִּפְּרָה אוֹתוֹ בַּעֲלַת הַמַּעֲשֶׂה עַצְמָהּ, בּוֹגֶרֶת סְמִינָר, שֶׁסִּימָה לִמּוּדֶיהָ בְּהוֹרָאָה וְהָיְתָה בְּמַצָּב לְלֹא לִמּוּדִים וּלְלֹא עֲבוֹדָה, וְכַמּוּבָן שֶׁחִכְּתָה לִישׁוּעָתָהּ בְּכִלְיוֹן עֵינַיִם, לְזִוּוּג, לַעֲבוֹדָה וְהַכֹּל הִתְעַכֵּב.

יוֹם אֶחָד קָרְאוּ לָהּ לְרַאָיוֹן עֲבוֹדָה לְהוֹרָאָה בְּאַחַד הַבָּתֵּי סֵפֶר, שִׂמְחָה מְאֹד, אוּלָם נִזְכְּרָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֲבֵרָה נְשׂוּאָה לְאַבְרֵךְ הַחַיָּה בְּדַחַק, וְחָשְׁבָה הֲלֹא עֲבוֹדָה זוֹ נִצְרֶכֶת יוֹתֵר לַחֲבֵרָתִי הַנְּשׂוּאָה מֵאֲשֶׁר לִי וּמֵאִידָךְ הָיָה קָשֶׁה לָהּ לְוַתֵּר עַל מְקוֹם עֲבוֹדָה זֶה אַחַר שֶׁהִנָּהּ לְלֹא עֲבוֹדָה זֶה זְמַן רַב.

הֶחְלִיטָה לֵילֵךְ לָרַאָיוֹן, וּלְהַצִּיעַ לַמְרַאֶיֶנֶת גַּם אֶת חֲבֵרָתָהּ וּמַה שֶּׁיִּרְצֶה ה' כָּךְ יִהְיֶה.

בְּתֹם הָרַאָיוֹן, שֶׁעָבַר בְּהַצְלָחָה, וְקִבְּלָה רֹשֶׁם שֶׁאָכֵן יֵשׁ סִכּוּי גָּדוֹל שֶׁתִּתְקַבֵּל לָעֲבוֹדָה, אָמְרָה לַמְרַאֶיֶנֶת, יֵשׁ לִי לְהַצִּיעַ לָךְ הַצָּעָה נוֹסֶפֶת אֶת חֲבֵרָתִי שֶׁהִיא כְּמוֹ כֵּן מֻכְשֶׁרֶת וּרְאוּיָה...

כַּמּוּבָן שֶׁהַדָּבָר נִשְׁמַע לַמְרַאֶיֶנֶת - מְנַהֶלֶת בֵּית סֵפֶר - מוּזָר בְּיוֹתֵר, שֶׁכֵּן הֵיתֵּכֶן, בָּאָה מְבַקֶּשֶׁת רַאָיוֹן לַעֲבוֹדָה עֲבוּר עַצְמָהּ וּמַצִּיעָה אֶת חֲבֵרְתָּהּ?!

אוּלָם מִתּוֹקֶף תַּפְקִידָהּ שֶׁל הַמְנַהֶלֶת לִבְדֹּק כַּמָּה אֶפְשָׁרִיּוֹת, אָכֵן קָרְאָה גַּם לַחֲבֵרְתָּהּ הַנְּשׂוּאָה, וּמִשּׁוּם מָה הֶחְלִיטָה לְקַבֵּל אֶת הַנְּשׂוּאָה לָעֲבוֹדָה.

בְּאוֹתוֹ יוֹם מְקַבֶּלֶת הַרְוָקָה טֶלֶפוֹן מֵחֲבֵרְתָּהּ הַנְּשׂוּאָה: מַגִּיעַ לִי מַזָּל טוֹב... קִבְּלוּ אוֹתִי לְהוֹרָאָה בְּבֵית סֵפֶר פְּלוֹנִי... זוֹ הַרְוָקָה בַּאֲצִילוּת נַפְשָׁהּ לֹא אָמְרָה לַנְּשׂוּאָה שֶׁזֶּה "פְּרִי בִּשּׁוּלָהּ" שֶׁהִפְנְתָה אֶת הַמְנַהֶלֶת אֵלֶיהָ, וְאֵחֲלָה לָהּ מַזָּל טוֹב מִכָּל לִבָּהּ...

לְאַחַר תְּקוּפָה הַצַּע לָרְוָקָה זוֹ הַצָּעַת שִׁדּוּךְ מְצֻיֶּנֶת, בָּחוּר יָקָר, שַׁקְדָן, יְרֵא שָׁמַיִם, בַּעַל מִדּוֹת טוֹבוֹת, הַשִּׁדּוּךְ הִתְקַדֵּם וְהִגִּיעַ הַ"וּוֹרְט".

בַּוּוֹרְט קָמָה אֵם הֶחָתָן וּבִקְּשָׁה לְדַבֵּר בִּפְנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, וְכֹה אָמְרָה. בְּשִׁדּוּךְ זֶה אֲנִי אֵם הֶחָתָן הָיִיתִי "הַשַּׁדְכָנִית"... וְאִם תִּשְׁאֲלוּ הֵיאַךְ מַכִּירָה אֲנִי אֶת הַכַּלָּה. וְאָז סִפְּרָה אֶת הִתְפַּעֲלוּתָהּ וַאֲצִילוּת נַפְשָׁהּ שֶׁל הַכַּלָּה שֶׁהִצִּיעָה אֶת חֲבֵרְתָּהּ לְהוֹרָאָה בּוֹ בַּזְּמַן שֶׁהִיא זוֹ שֶׁנִּצְרְכָה לְזֶה, וְעַל כֵּן - סִיְּמָה הַמְנַהֶלֶת - הֶחְלַטְתִּי שֶׁאֵין יוֹתֵר טוֹב לִבְנֵי הַיָּקָר מִכַּלָּה זוֹ..!

ומַה נִּהְיֶה לְבַסּוֹף? לְאַחַר הַחֲתֻנָּה קִבְּלָה הַמְנַהֶלֶת אֶת כַּלָּתָהּ וּמִנָּתָה אוֹתָהּ לִהְיוֹת "סְגָנִית מְנַהֶלֶת"...

הִנֵּה הִרְוִיחָה זוֹ בְּשִׁבּוּר טִבְעָה, גַּם זוּוג וְגַם עֲבוֹדָה...!

י. זכתה לבן עבור החלטה להתעכב

סִפּוּר אֲמִתִּי שֶׁאֵרַע לְעוֹבֶדֶת מֻשָּׁק בַּיִת (בְּבֵיתוֹ שֶׁל הגאב"ד אַשְׁדּוֹד רַבִּי פִּנְחָס שְׁרֵייבֶר זַצַ"ל) שֶׁהָיְתָה חֲשׁוּכַת בָּנִים כַּמָּה שָׁנִים, וּבִזְמַנּוֹ לֹא הָיָה מָצוּי הַטִּפּוּל בְּנוֹשֵׂא זֶה בְּהַצְלָחָה כְּמוֹ הַיּוֹם, רוֹפֵא אֶחָד הָיָה מְפֻרְסָם בְּהַצְלָחָתוֹ בְּנוֹשֵׂא זֶה וּלְשֵׁם כָּךְ הָיָה צָרִךְ לְהַמְתִּין אֶצְלוֹ בַּתּוֹר 3 חֳדָשִׁים. חֲשׁוּכַת בָּנִים זוֹ הִזְמִינָה תּוֹר לְ - 3 חֳדָשִׁים, אֵצֶל אוֹתוֹ רוֹפֵא. יוֹם אֶחָד קָמָה הִיא בַּבֹּקֶר לַעֲבוֹדָתָהּ, מַבִּיטָה בְּלוּחַ הַשָּׁנָה שֶׁלְּפָנֶיהָ, וּמַפְתִּעַת הִיא לִרְאוֹת שֶׁהַנֵּה הַיּוֹם... הַיּוֹם הִגִּיעַ הַתּוֹר שֶׁלָּהּ אֵצֶל אוֹתוֹ רוֹפֵא, הַמּוֹעֵד שֶׁכָּל כָּךְ צִפְּתָה לוֹ לְהִוָּשַׁע כְּבָר מִצָּרָתָהּ, בְּעוֹד כַּחֲצִי שָׁעָה מַגִּיעַ תּוֹרָהּ לְהִכָּנֵס לְאוֹתוֹ רוֹפֵא הַיָּדוּעַ בְּהַצְלָחָתוֹ. אוּלָם לְאַחַר הִתְבּוֹנְנוּת נוֹסֶפֶת שָׂקְלָה בְּדַעְתָּהּ שִׁקּוּל נוֹסָף, אֵיךְ אֵלֵךְ הַיּוֹם לְרוֹפֵא, הֲלֹא בַּעַל הַבַּיִת הִנּוֹ אַבְרֵךְ כּוֹלֵל (שֶׁכֵּן הַגָּאוֹן רַבִּי פִּנְחָס הָיָה אָז אַבְרֵךְ כּוֹלֵל) וּבַעֲלַת הַבַּיִת הִנָּהּ מוֹרָה בְּבֵית סֵפֶר, וּבְכֵן אִם אוֹדִיעַ לָהֶם עַתָּה בְּפֶתַע שֶׁאֶעְדַּר הַיּוֹם (אַף שֶׁבְּשִׂמְחָה וּבְלֵב שָׁלֵם הָיוּ נוֹתְנִים לָהּ הֶרֶב וְהַרְבֵּנִית לֵילֵךְ לְרוֹפֵא בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁכֵּן חָפְצוּ הֵם מְאֹד לִרְאוֹת בִּישׁוּעָתָהּ אֶלָּא שֶׁהִיא מִצַּד עַצְמָהּ עָשְׂתָה חֶשְׁבּוֹן זֶה) הֲרֵי הָרַבָּנִית בְּוַדַּאי תֵּלֵךְ לְבֵית סֵפֶר לְלַמֵּד לַתַּלְמִידוֹת שֶׁכֵּן לֹא תַּסְפִּיק לִמְצֹא מְמַלֵּאת מָקוֹם, וְאִלּוּ בַּעֲלָהּ יִצְטָרֵךְ לְהִשָּׁאֵר בַּבַּיִת לִשְׁמֹר עַל הַיְלָדִים וְעַל יְדֵי כְּךְ יִתְבַּטֵּל מִתּוֹרָתוֹ... וּמַאִידְךְ חֶשְׁבָּה, הֵיאַךְ אֲבַטֵּל הַתּוֹר הַיּוֹם, וַהֲלֹא בְּכָךְ אֶתְעַכֵּב עוֹד ג' חֳדָשִׁים לְפָחוֹת עַד הַתּוֹר הַבָּא, וְכָךְ עָלוּ בְּלִבָּהּ מַחֲשָׁבוֹת לְכָאן וּלְכָאן, אוּלָם תּוֹךְ דַּקּוֹת סְפוּרוֹת שֶׁל שִׁקּוּל הַדַּעַת הֶחְלִיטָה, לֹא אֲבַטֵּל אֶת הָרַב מִתּוֹרָה וּמִיָּד הוֹדִיעָה עַל בִּטּוּל הַתּוֹר וְהָלְכָה לַעֲבוֹדָתָהּ – מֻשָּׁק בַּיִת כָּרָגִיל.

וּמַה קָּרָה מִסִּפּוּר זֶה?

אוֹתָהּ עוֹבֶדֶת יִרְאַת ה' זוֹ זָכְתָה וְנִפְקְדָה בְּאוֹתוֹ חֹדֶשׁ... לְלֹא שׁוּם טִפּוּלִים כַּמּוּבָן, נוֹלַד לָהּ בֵּן, שֶׁהַיּוֹם הִנּוֹ תַּלְמִיד חָכָם חָשׁוּב בָּעִיר בְּנֵי בְּרַק, וּמִלְּבַד בֵּן זֶה לֹא נוֹלְדוּ לָהּ עוֹד יְלָדִים, וְאַף שֶׁעָשְׂתָה לְאַחַר מִכֵּן כַּמָּה וְכַמָּה טִפּוּלִים לֹא זָכְתָה לְעוֹד בֵּן מִלְּבַד אוֹתוֹ בֵּן שֶׁנּוֹלַד לְלֹא שׁוּם טִפּוּלִים.

זֶהוּ שָׂכָר שֶׁל עַכָּבָה עֲבוּר ה' לְשֵׁם וְלִכְבוֹד הַתּוֹרָה.

יא. לאשה המחפשת את בן זוגה

לְאִשָּׁה הַמְחַפֶּשֶׂת אֶת בֶּן זוּגָהּ, יֵשׁ לָהּ לְהַקְפִּיד שֶׁיִּהְיֶה בַּעַל עִם מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְלֹא דַּי שֶׁתִּשְׁמַע שֶׁהִנּוֹ עוֹסֵק בַּתּוֹרָה וְלַמְדָן, כִּי אֵין זֶה אוֹמֵר שֶׁמִּדּוֹתָיו טוֹבוֹת.

וְכָךְ מְסַפֵּר הָרַב שׁוּלְזִינְגֶר שְׁלִיטָ"א (בספרו פניני רבינו ה"קהילות יעקב" חלק א עמוד יד), שֶׁפַּעַם הָלַךְ אֶל רַבֵּנוּ זַצַ"ל וְדִבֵּר עִמּוֹ בְּלִמּוּד. אַחַר כָּךְ אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ כְּמַמְתִּיק סוֹד: הִנֵּה נָכְדָה שֶׁלִּי הִגִּיעַ לְפִרְקָהּ וְהִנְנִי מְבַקֵּשׁ שִׁדּוּךְ בַּעֲבוּרָהּ. הָיִיתִי שָׁמֵחַ מְאֹד לְדַבֵּר עִם מָרָן בְּנוֹשֵׂא זֶה, וּמִיָּד שָׁאַלְתִּי אֵיזֶה מַעֲלוֹת צָרִיךְ לִהְיוֹת לַבָּחוּר הַמְבֻקָּשׁ?... וְהֵשִׁיב רַבֵּנוּ: אֵינֵינוּ צְרִיכִים הַרְבֵּה מַעֲלוֹת וְעִנְיָנִים - רַק שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים בִּלְבַד: הַתְמָדָה, שֵׂכֶל הַיָּשָׁר וּמִדּוֹת טוֹבוֹת. וְשָׁאַלְתִּי: אִם מַתְמִיד וְשַׁקְדָן גָּדוֹל בַּתּוֹרָה, הֲלֹא כְּבָר מְמֻלָּא יֵשׁ לוֹ מִדּוֹת טוֹבוֹת...? וְהֵשִׁיב רַבֵּנוּ זַצַ"ל: אַסְבִּיר לָכֶם מַה זֶּה מַתְמִיד; הוּא כְּבָר יוֹשֵׁב שֵׁשׁ שָׁנִים בְּהַתְמָדָה רַבָּה לְיַד "הַסְּטֶנְדֶּר" וְהַגְּמָרָא וְלוֹמֵד בִּשְׁקִידָה, וְהִנֵּה, עִם "הַסְּטֶנְדֶּר" וְהַגְּמָרָא יֵשׁ לוֹ שְׁלוֹם בַּיִת מֻפְלָג - הֵם לֹא דּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ כְּלוּם, עוֹד אַף פַּעַם לֹא קָרָה שֶׁ"הַסְּטֶנְדֶּר" יְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עֶזְרָה בְּאֵיזֶה עִנְיָן. לֹא לִשְׁפֹּךְ אֶת הַזֶּבֶל וְלֹא לִקְנוֹת בַּמַּכֹּלֶת וְלֹא לָגֶשֶׁת לְסַדֵּר אֵיזֶה עִנְיָנִים. אַף פַּעַם לֹא קָרָה שֶׁ"סְּטֶנְדֶּר" הֶרְאָה לוֹ פָּנִים זוֹעֲפוֹת. אַף פַּעַם לֹא קָרָה שֶׁלַּ"סְּטֶנְדֶּר" לֹא הָיָה מַצַּב רוּחַ וְצִפָּה מִמֶּנּוּ שֶׁיְּדַבֵּר עַל לִבּוֹ דְּבָרִים טוֹבִים וְנִחוּמִים וְיִעוֹדֵד אוֹתוֹ בְּמִלֵּי מְתִיקֵי וּבְסִימֵי, וְאַף פַּעַם לֹא קָרָה שֶׁהַסְּטֶנְדֶּר חָלָה וְהָיָה צָרִיךְ לְטַפֵּל בּוֹ, וְהִנֵּה פִּתְאוֹם הוּא צָרִיךְ לְהַתְחִיל לָגוּר עִם בֶּן אָדָם שֵׁנִי - אִשָּׁה, שֶׁכָּל הַנַּ"ל יָכוֹל לִקְרוֹת שָׁם, וְלָזֶה מֻכְרָח שֶׁיִּהְיֶה בַּעַל מִדּוֹת טוֹבוֹת, כִּי הַשְּׁקִידָה הַמַּפְלֶגֶת לֹא הִרְגִּילָה אוֹתוֹ לְכָל הַנַּ"ל.

וְשָׁאַלְתִּי: וּמַה זֶּה שֶׁהַתּוֹרָה מְעִדֶּנֶת אֶת הַלּוֹמֵד?... וְהֵשִׁיב רַבֵּנוּ: בְּוַדַּאי! יֵשׁ כָּאֵלּוּ שֶׁאֵלּוּ לֹא לָמְדוּ תּוֹרָה הֵיוּ, רַחֲמָנָא לְצַלַּן, בְּגֶדֶר חַיּוֹת טוֹרְפוֹת, רוֹצְחִים, וְעַל יְדֵי הַלִּמּוּד בִּשְׁקִידָה - פָּלַט לוֹ מִכָּל זֶה, אֲבָל עֲדַיִן אֵינוֹ מֻכְרָח שֶׁהוּא בַּעַל מִדּוֹת טוֹבוֹת, אֶלָּא מִי שֶׁעוֹבֵד עַל זֶה בְּלִמּוּד הַמּוּסָר הָרְבֵּה וּבִבְדִיקַת מַצָּבוֹ הָרוּחָנִי תָּמִיד וּבִשְׁבִירַת מִדּוֹתָיו וְתַאֲוֹתָיו וּרְצוֹנוֹתָיו, אָז נִהְיֶה לְבַעַל מִדּוֹת... אַשְׁרֵי אֹזֶן שָׁמְעָה כָּל זֹאת מְפֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי רַבֵּנוּ זַצַ"ל בְּשָׂפָה בְּרוּרָה וּנְעִימָה. עַד כָּאן.

וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל, אִשָּׁה שֶׁהִתְפַּלְּלָה וּבָכְתָה רַבּוֹת לִזְכּוֹת לְבַעַל בֶּן תּוֹרָה וְתַלְמִיד חָכָם, וְלֹא זָכְתָה אֶלָּא לְבַעַל יֶרֶא שָׁמַיִם קוֹבֵעַ עִתִּים לַתּוֹרָה - אַל תִּצְטַעֵר, וְתֵדַע שֶׁתְּפִלּוֹתֶיהָ לֹא הָלְכוּ לְאִבּוּד, וְאִם לֹא נִתְקַיְּמוּ הַתְּפִלּוֹת בְּבַעְלָהּ - יִתְקַיְּמוּ בְּבָנֶיהָ שֶׁיִּהְיוּ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים גְּדוֹלִים וְצַדִּיקִים.

יב. סיכום ועוד כמה פרטים למחפשים את זיווגם בקיצור נמרץ

עַל אַף הַ'נֶּעֱלָם הַגָּדוֹל' בְּנִסָּיוֹן לִמְצֹא בֶּן זוּג מַתְאִים וְהַהַפְתָּעוֹת הַמִּתְגַּלּוֹת לְאַחַר הַנִּשּׂוּאִין, חוֹבָה לִקְרֹאת הֶקֶמַת בַּיִת בְּיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת כָּל מַאֲמָץ כְּדֵי לְוַדֵּא שֶׁהַמִּשְׁתַּדְּכִים יִהְיוּ בַּעֲלֵי מְרַב הַנְּתוּנִים הַתּוֹאֲמִים כְּכָל הָאֶפְשָׁר, מִשּׁוּם שֶׁגַּם הַתְאָמָה חִיצוֹנִית מִינִימָלִית שֶׁל רֶקַע

דּוֹמֶה עֲשׂוּיָה לַעֲזֹר לְאַחַר מִכֵּן לְהִתְגַּבֵּר עַל קְשָׁיִים גְּדוֹלִים וַאֲמִתִּיִּים. הַנְּחָיָה זוֹ מוּבֵאת בְּדִבְרֵי הַסְּפוֹרְנוֹ (בראשית ב, כד):

"...רָאוּי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל הָאָדָם לִשָּׂא אִשָּׁה הוֹגֶנֶת לוֹ וּרְאוּיָה לְדָבֵק בּוֹ... כִּי לֹא יִהְיֶה דְּבוּק אֲמִתִּי בְּבִלְתִּי דּוֹמִים, אֲבָל יִהְיֶה בְּדוֹמִים לְבַד, כִּי אָז יְכַוְּנוּ לְדַעַת אַחַת...". חוֹבָה זוֹ נִלְמֶדֶת בְּמַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין (מא, א) מִמִּצְוַת "וְאָהַבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ". עַל פִּי מִצְוָה זוֹ מְצַיֶּנֶת הַגְּמָרָא שֶׁיֵּשׁ לְבַדֵּק אֶת בֶּן הַזּוּג עוֹד לִפְנֵי הַנִּשּׂוּאִין, כְּדֵי שֶׁאַחֲרֵי כֵּן לֹא יִתְגַּלּוּ פְּגָמִים שֶׁיְּגָרְמוּ לִדְחִיָּה רִגְשִׁית וּלְאִי קִיּוּם מִצְוַת "וְאָהַבְתָּ".

לְפִיכָךְ יֵשׁ לְהִשְׁתַּדֵּל, שֶׁהַמַּצְעִים לַשִּׁדּוּךְ יִשְׁתַּדְּלוּ לְאוֹתָהּ עֵדָה, וְאַף לְאוֹתוֹ חוּג וּקְהִלָּה. כְּמוֹ כֵן, שֶׁהַהוֹרִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם יִהְיוּ מְסֻגָּלִים לִמְצֹא שָׂפָה מְשֻׁתֶּפֶת, וְכֵן שֶׁבְּנֵי הַזּוּג לְמְדוּ בְּמוֹסְדוֹת חִנּוּךְ הַמְחַנְּכִים לְדֵעוֹת זֵהוֹת וְלִשְׁאִיפוֹת חַיִּים דּוֹמוֹת. כְּמוֹ כֵן שָׁרְמַת הַשְׂכָּלָתָם אֵינָהּ שׁוֹנָה בְּאֹפֶן קִיצוֹנִי. כָּל אֵלֶּה - כַּמּוּבָן בְּנוֹסָף לְבֵרוּר מְדֻקְדָּק עַל כָּל אֶחָד מֵהֶם עַל הִתְנַהֲגוּתוֹ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וּבֵינוֹ לְבֵין חֲבֵרָיו:

A כֵּיצַד הוּא מֵגִיב בְּתָנָאֵי לַחַץ, הַאִם הוּא בַּעַל אִישִׁיוּת רְגוּעָה אוֹ מְתוּחָה?

A הַאִם הוּא בַּעַל רְגִישׁוּת גְּבוֹהָה לְהִתְיַחֲסוּתָם שֶׁל הַסּוֹבְבִים אוֹתוֹ, אוֹ הַאִם הוּא נָעֳלָב מִכָּל דָּבָר פָּעוֹט?

A הַאִם הוּא בַּעַל רְאִיָּה חִיּוּבִית לַנַּעֲשֶׂה סְבִיבוֹ, אוֹ שֶׁהוּא רוֹאֶה רַק שְׁחוֹרוֹת?

A הַאִם אֵין הֶבְדֵּלִים מַשְׁמָעוּתִיִּים בְּרָמַת הַפִּקְחוּת שֶׁלָּהֶם?

וּמוּבָא בַּסֵּפֶר "רַבּוֹת בָּנוֹת":

A הַדָּבָר הֶחָשׁוּב בְּיוֹתֵר הוּא - אִם לַמְשֻׁדָּךְ יֵשׁ רַב אֲמִתִּי שֶׁמַּכִּיר אוֹתוֹ אִישִׁית.

A אִם יֵשׁ לוֹ מִסְגֶּרֶת מְסֻדֶּרֶת, יְשִׁיבָה אוֹ שִׁעוּרֵי עֶרֶב קְבוּעִים בְּנוֹסָף לָעֲבוֹדָה בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד כָּל הַיּוֹם.

A אִם הַמְשֻׁדָּךְ מִתְפַּלֵּל בְּצִבּוּר וּמַקְפִּיד עַל שָׁלֹשׁ תְּפִלּוֹת, שֶׁזֶּה מַרְאֶה עַל יִרְאַת שָׁמַיִם.

A אִם הוּא בַּעַל מַחֲלֹקֶת, צָרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ כְּמוֹ מֵאֵשׁ.

A צָרִיךְ לְבַדֵּק אֶת הַהִשְׁקָפָה שֶׁלּוֹ אִם הִיא עַל פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה וְעַל פִּי גְּדוֹלֵי הַדּוֹר.

A אִם יֵשׁ שָׂפָה מְשֻׁתֶּפֶת וְיֵשׁ רָצוֹן לַהֲבָנָה, יֵשׁ סִכּוּי לְשִׁדּוּךְ מַצְלִיחַ.

A לְשִׂים דָּגֶשׁ עַל מִדּוֹתָיו יוֹתֵר מִמַּרְאֵהוּ הַחִיצוֹנִי.

A לְשִׂים לֵב אִם הוּא מַקְפִּיד לְכַבֵּד אֶת הוֹרָיו וְאֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ.

A שֶׁלֹּא לְהִפָּגֵשׁ לְמַטְרַת שִׁדּוּכִין בְּ"לוֹבִי" שֶׁל בֵּית מָלוֹן.

A לְהִפָּגֵשׁ רַק בְּבֵית שֶׁיֵּשׁ שָׁם אֲנָשִׁים.

A לֹא לְדַבֵּר עַל הֶעָבָר אִם נָהֲגוּ שֶׁלֹּא כַּשּׁוּרָה לִפְנֵי שֶׁחָזְרוּ בִּתְשׁוּבָה.

A שֶׁלֹּא לָבוֹא עֲיֵפִים אוֹ עֲצוּבִים, כִּי הַדָּבָר מוֹרִיד מֵהַחֵן שֶׁל בְּנֵי הַזּוּג.

A שֶׁלֹּא לָבוֹא לַשִּׁדּוּךְ מֻזְנָחִים בַּלְּבוּשׁ וְלֹא מְסֻדָּרִים.
A שֶׁלֹּא לְהִתְפַּגֵּשׁ יוֹתֵר מִדַּי, וּבְעִקָּר לִפְנֵי הַחֲתֻנָּה, שֶׁיֵּצֵר הָרַע מְרַקֵּד.
A שֶׁלֹּא לְדַחוֹת בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה אֶת הַמְשֻׁדָּךְ אוֹ הַמְשֻׁדֶּכֶת בִּגְלַל סִבָּה חִיצוֹנִית.
A שֶׁלֹּא לְסַפֵּר עַל שִׁדּוּכִים קוֹדְמִים וְלֹא לְהַשְׁווֹת בֵּינֵיהֶם. (רבות בנות)

יג. דעת תורה האם אפשר להקדים להשיא את הצעיר לפני אחיו המבוגר

מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁעִכְּבָה אֶת בִּנָּהּ הַקָּטָן לְהִשְׁתַּדֵּךְ לִפְנֵי בִּנָּהּ הַגָּדוֹל, וְנוֹדַע הַדָּבָר לְמָרָן "הַחָזוֹן אִישׁ", וְשָׁלַח לְהוֹדִיעַ לָאֵם שֶׁאֵין לְעַכֵּב, וּמַתִּיר לְשַׁדֵּךְ אֶת הַקָּטָן לִפְנֵי הַגָּדוֹל. מָרָנָא "הַחָזוֹן אִישׁ" שָׁלַח אִגֶּרֶת בָּעִנְיָן (קובץ אגרות ח"א אגרת קס"ו) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: ...וּתְשׁוּבָתָהּ שֶׁאֵינָהּ מַסְכֶּמֶת לִתֵּן הַצָּעִיר לִפְנֵי הַבְּכוֹר, וְאוּלַי יֵשׁ לְהַסְבִּיר לָהּ שֶׁאֵין זֶה נָכוֹן. גַּם מָרָן הַ"קְּהִלּוֹת יַעֲקֹב" זַצ"ל אָמַר, שֶׁמַּה שֶּׁכָּתוּב בַּשַּׁ"ךְ (יורה דעה סימן רמ"ד סקי"ג) שֶׁאֵין לְהַשִּׂיא אָח קָטָן לִפְנֵי הַגָּדוֹל אֶלָּא יַקְדִּימוּ אֶת הַגָּדוֹל, הַכַּוָּנָה - דְּחִיּוּב הַקִּדְמָה מֻטָּל עַל הָאָב, אֲבָל לֹא עַל הָאָח הַצָּעִיר, דְּעָלָיו אֵין כָּל אִסּוּר וּקְפִידָה. אֶלָּא מֻתָּר לוֹ לְהִנָּשֵׂא קֹדֶם, אִם אָחִיו הַגָּדוֹל אֵינוֹ מַצְלִיחַ לִמְצֹא שִׁדּוּךְ וְהַצָּעִיר מִתְבַּגֵּר (ארחות רבינו ח"א עמוד רע"א).

וּבְשׁוּ"ת אִגְרוֹת מֹשֶׁה (ח"ב סימן א') נִשְׁאַל בְּאָח צָעִיר שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ שִׁדּוּךְ הָגוּן, וְאָבִי הַכַּלָּה רוֹצֶה דַּוְקָא שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה תֵּכֶף וְלֹא יַמְתִּין עַד שֶׁיִּזְדַּמֵּן לְאָחִיו שִׁדּוּךְ וְיִשָּׂא תְּחִלָּה, וְהוּא מִשּׁוּם שֶׁרוֹצֶה שֶׁיִּשָּׂא קֹדֶם שֶׁיִּמָּלְאוּ לוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהִנֵּה הָאָח הַגָּדוֹל מִצְטַעֵר מִזֶּה, הַאִם רַשַּׁאי הַצָּעִיר לִשָּׂא תְּחִלָּה, וְאִם הָאָב רַשַּׁאי לַעֲזֹר לַצָּעִיר כְּדֶרֶךְ הָאָב לִבְנוֹ. וְהֵשִׁיב: דְּהִנֵּה פָּשׁוּט, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, שֶׁאַף לְכַתְּחִלָּה יָכוֹל אָח צָעִיר לִשָּׂא אִשָּׁה, אַף שֶׁאָחִיו הַגָּדוֹל לֹא נִזְדַּמֵּן לוֹ עֲדַיִן אִשָּׁה לִשָּׂאֶנָּה, כִּי הוּא מְחֻיָּב לִשָּׂא אִשָּׁה, וְאֵיךְ שַׁיָּךְ שֶׁלֹּא יְקַיֵּם חִיּוּבוֹ בִּשְׁבִיל שֶׁאָחִיו הַגָּדוֹל לֹא מְקַיֵּם? וְאַף שֶׁמַּה שֶּׁאֵינוֹ מְקַיֵּם הוּא מִצַּד הָאֹנֶס שֶׁלֹּא נִזְדַּמְּנָה הַהוֹגֶנֶת לוֹ, מִכָּל מָקוֹם לֹא שַׁיָּךְ שֶׁלָּכֵן יִתְבַּטֵּל גַּם הַצָּעִיר מִמִּצְוָתוֹ אֵיזֶה זְמַן בִּלְתִּי יָדוּעַ. וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁהָאִשָּׁה שֶׁנִּזְדַּמְּנָה לְהַצָּעִיר אֵינוֹ רוֹצֶה אֲבִי הָאִשָּׁה לְחַכּוֹת, מִשּׁוּם שֶׁרוֹצֶה שֶׁהַחֲתֻנָּה תִּהְיֶה קֹדֶם שֶׁמָּלְאוּ לוֹ עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְאִם לֹא יִתְבַּטֵּל הָעִנְיָן מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בְּחָתָן שֶׁיִּהְיֶה יוֹתֵר מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה, וְהוּא שִׁדּוּךְ הָגוּן, שֶׁוַּדַּאי אֵין לְהַפְסִיד עִנְיָן חָשׁוּב בִּשְׁבִיל זֶה.

יד. האם להימנע מלהנשא לבני נדה

מָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְנַחֵם שַׁ"ךְ זצוק"ל כּוֹתֵב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: מַה שֶּׁשָּׁאַל מִפְּנֵי הַחֲשָׁשׁ אוּלַי הוּא מִבְּנֵי נִדָּה, לְדַעְתִּי לְהַעֲלוֹת חֲשָׁשׁוֹת בְּוַדַּאי לֹא צְרִיכִים, אִם הַבָּחוּר אוֹ הַמְדֻבֶּרֶת עַצְמָם הֵם טוֹבִים. וְרַק אִם יָדוּעַ בְּבֵרוּר - כָּל אֶחָד יַעֲשֶׂה לְפִי הַמַּצָּב. וְהַיְנוּ, שֶׁאִם הַבָּחוּר הוּא מְצֻיָּן גָּדוֹל, זְכוּת הַתּוֹרָה יִפְעַל שֶׁהַכֹּל יִהְיֶה טוֹב וְגַם צֶאֱצָאָיו יִהְיוּ טוֹבִים. עַד כָּאן.

וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שֶׁכַּיּוֹם חוֹזְרִים אָנוּ בְּמוֹ עֵינֵינוּ בַּעֲלֵי וּבַעֲלוֹת תְּשׁוּבָה יִרְאֵי שָׁמַיִם הַשּׁוֹמְרִים תּוֹרָה וּמִצְווֹת בִּמְסִירוּת נֶפֶשׁ, וּמְדַקְדְּקִים בְּקַלָּה כְּבַחֲמוּרָה, וְזוֹכִים לְבָנִים וּבָנוֹת כְּשֵׁרִים וְצַדִּיקִים, וּכְלָל גָּדוֹל - אֵין הַתּוֹרָה עוֹבֶרֶת בִּירֻשָּׁה, וְגָדוֹל מַמְזֵר תַּלְמִיד חָכָם מִכֹּהֵן גָּדוֹל עַם הָאָרֶץ.

טו. בדיקת שמות הזוג להתאמה

נִצְטַוִּינוּ: "תָּמִים תִּהְיֶה אִם ה' אֱלֹקֶיךָ" - הַלֵּךְ עִמּוֹ בְּתָמִימוּת וְאַל תַּחְקֹר אַחַר הָעֲתִידוֹת, וְאָז תִּהְיֶה עִמּוֹ לְחֶלְקוֹ (רש"י).

לְצַעֲרֵנוּ, הַיּוֹם צָצוּ וּפָרְחוּ הַרְבֵּה "מְגַלֵּי עֲתִידוֹת" לְמִינֵיהֶם, וּבְכָלָם הַמַּחְלִיטִים עַל עַצְמָם כִּי בְּקִיאִים הֵם בְּהַתְאָמַת שֵׁמוֹת, וּבְכָךְ פּוֹסְקִים וְדָנִים דִּינֵי קְדוּשִׁין וְגֵרוּשִׁין כִּגְדוֹלֵי הַדַּיָּנִים הַיּוֹשְׁבִים עַל מִדִּין.

וּבְכֵן, אֵין אִתָּנוּ יוֹדְעִים וּמְבִינִים בְּדָבָרִים כָּאֵלּוּ כְּלָל, וְלֹא שָׁמַעְנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ מְזַהִים שִׁדּוּכִים לְפִי הַתְאָמַת שֵׁמוֹת, וְכִי זוֹ דַּעַת תּוֹרָה?! אֵין זֶה כִּי אִם עוֹד דֶּרֶךְ מִדַּרְכֵי הַשָּׂטָן לְהַפְרִיעַ וּלְקַלְקֵל אֶת הַדָּבָר הַקָּדוֹשׁ בְּיוֹתֵר - "נִשּׂוּאִין", לְמִנַּע זוּגוֹת מִנִּשּׂוּאִין, לְהַפְרִיד זוּגוֹת וּלְהַרְבּוֹת מַחֲלוֹקוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. לָכֵן כָּל יְרֵא שָׁמַיִם יִמָּנַע מְאֹד מִ"נְּבִיאִים" אֵלּוּ, וְיֵלֵךְ בְּתָמִימוּת עִם ה' וְיִבְדֹּק בַּסִּימָנִים שֶׁנָּתְנוּ לָנוּ חֲזַ"ל, כְּגוֹן: יִבְדֹּק בְּאַחֶיהָ, יִבְדֹּק בַּיְרֵאַת שָׁמַיִם שֶׁלָּהּ וּבְמִדּוֹתֶיהָ, כֶּאֱלִיעֶזֶר עֶבֶד אַבְרָהָם שֶׁבָּדַק אֶת רִבְקָה בְּמִדַּת הַחֶסֶד שֶׁבָּהּ, וְלֹא מָצִינוּ שֶׁבָּדָקוּ בְּהַתְאָמַת שֵׁמוֹת, וּמַה לָּנוּ לְחַדֵּשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵם לֹא לְרוּחַ הַתּוֹרָה וְסוֹתְרִים הַמָּה אֶת יְסוֹדוֹת הַתּוֹרָה, וּמִי בִּקֵּשׁ מֵאִתָּנוּ "תּוֹרָה חֲדָשָׁה" כָּזוֹ שֶׁפְּסוּלָה כַּ"בְּרִית הַחֲדָשָׁה"?!

וּרְאֵה מַעֲשֶׂה מְזֻעָזַע - וּבוֹ דַּעַת תּוֹרָה בָּעִנְיָן הַזֶּה - שֶׁסִּפֵּר הָרַב הַלֵּל שְׁלִיטָ"א, רֹאשׁ יְשִׁיבַת "אַהֲבַת שָׁלוֹם".

חָתָן אֶחָד קָבַע יוֹם נִשּׂוּאָיו עִם בַּת גִּילוֹ, וְהַכֹּל הָיָה מוּכָן לְיוֹם שִׂמְחַת כְּלוּלוֹתָם, אָמְנָם נֶאֱמַר לוֹ עַל יְדֵי אַחַד הַקְּרוֹבִים, שֶׁעָלָיו לִבְדֹּק אֶת שְׁמוֹתֵיהֶם "כַּנָּהוּג", וּבְרֹב תְּמִימוּתוֹ פָּנָה מִיָּד לְאַחַד הַמְקֻבָּלִים בִּירוּשָׁלַיִם, אֲשֶׁר עִמּוֹ "נְהוֹרָא שַׂרְיָא" וּבָדִיק בִּשְׁמָא. הַלָּז בָּדַק וּמָצָא שֶׁאֵין הַתְאָמָה, וּ"פָּסַק" עַל אֲתַר לְבַטֵּל הַשִּׁדּוּךְ, כִּי לֹא יַעֲלֶה זִוּוּגָם יָפֶה. הֶחָתָן דָּנָן, חָשַׁכּוּ הָאוֹרוֹת בַּעֲדוֹ, וְכִמְעַט יָצָא מִדַּעְתּוֹ עַל רֹעַ מַזָּלוֹ - שֶׁנֶּהְפַּךְ יוֹם שִׂמְחַת לִבּוֹ לְיוֹם חֻרְבַּן בֵּיתוֹ. וּבָא לְפָנַי וְשָׁאַל בַּעֲצָתִי. הֵשַׁבְתִּי לוֹ מִיָּד שֶׁאֵין מַה לְּחוּשׁ, וְתָמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ כְּתִיב, אֵין לָנוּ עֵסֶק בַּנִּסְתָּרוֹת וְשׁוֹמֵר פְּתָאִים ה', לָכֵן שְׁמֹר תֹּם וּרְאֵה יָשָׁר. אָמְנָם - הוֹסַפְתִּי וְאָמַרְתִּי - לְבִי נוֹקְפִי שֶׁתִּסְמֹךְ עָלַי וְעַל דִּכְוָתִי, לָכֵן תַּעֲלֶה אֶל הַמָּקוֹם שֶׁמִּשָּׁם יוֹצֵאת הוֹרָאָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמֵהָאוּרִים וְתֻמִּים בִּשְׁעָתוֹ - אֶל הָרַב הַגָּדוֹל הַסְּטַיְיפֶלֶר זַצַ"ל, וְכַאֲשֶׁר יוֹרוּךָ מֵהַמָּקוֹם הַהוּא כֵּן תַּעֲשֶׂה, אֲפִלּוּ אִם אוֹמֵר לְךָ עַל יָמִין שֶׁהוּא שְׂמֹאל,

וְכֵן עָשָׂה. וְנִתְלַוָּה עִמּוֹ תַּלְמִיד חָכָם אֶחָד מִידִידַי, וְנִכְנְסוּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה, כְּשֶׁבִּידֵיהֶם דַּף אֶחָד אֲשֶׁר עָלָיו כָּתְבוּ כָּל הַמַּעֲשֶׂה.

וְהִנֵּה, אַךְ הִתְחִיל הַגָּאוֹן הַנַּ"ל לִקְרֹא הַכְּתָב, וּמִיָּד הִתְחִיל שׁוֹאֵג כַּאֲרִי מֵרֹב כַּעֲסוֹ וְצָעָרוֹ עַל עִוּוּת הָאֱמֶת, וְהִתְבַּטֵּא בִּלְשׁוֹנוֹת קָשִׁים כְּלַפֵּי נוֹתֵן הָעֵצָה הַנַּ"ל, בְּאָמְרוֹ: וּמָה רוֹצֶה - שֶׁלֹּא יִתְחַתְּנוּ?! וְכֹל שֶׁהִמְשִׁיךְ לִקְרֹא, גָּבַר כַּעֲסוֹ וְשַׁאֲגוֹ, עַד שֶׁנִּכְנְסוּ מִבְּנֵי בֵּיתוֹ הַחֲדָרָה פְּנִימָה, וְהוֹכִיחוּ לְהַשּׁוֹאֲלִים עַל שֶׁהִטְרִיחוּהוּ וּבִקְשׁוּם לָצֵאת הַחוּצָה.

הָרַב מִבְּפָנִים הִמְשִׁיךְ לִקְרֹא הַכְּתָב - וְהֵם מִבַּחוּץ הִקְשִׁיבוּ מִבַּעַד לַחַלּוֹן, עַד שֶׁעָבַר קְרוֹב לְעֶשְׂרִים דַּקּוֹת שֶׁסִּיֵּם הַכְּתָב וְהִתְחִיל לְהָרְגַּע. שׁוּב נִקְרְאוּ הַשּׁוֹאֲלִים פְּנִימָה, וּפָנָה הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַסְּטַיפֶּלֶר זַצַ"ל אֶל הֶחָתָן וּבִרְכוֹ, וְהִבְטִיחוֹ שֶׁיַּצְלִיחַ בְּזִוּוּגוֹ, וְהִרְגִּיעַ רוּחוֹ וְסִלֵּק כָּל סְפֵקוֹתָיו, בְּאָמְרוֹ שֶׁדְּבָרִים אֵלּוּ שְׁטֻיּוֹת וַהֲבָלִים וְלֹא מֵה' הוּא זֶה לִהְיוֹת שׁוֹאֲלִים וְדוֹרְשִׁים, אֶלָּא הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּמִמֶּנּוּ אִשָּׁה לְאִישׁ, וְאֵין לָנוּ לְהִשָּׁעֵן אֶלָּא עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְתָמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ. וְיָדוּעַ לִי, שֶׁאָכֵן זָכוּ הַזּוּג הַנִּזְכָּר לְהָקִים בַּיִת נֶאֱמָן בְּיִשְׂרָאֵל עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה. עַד כָּאן הָיָה הַמַּעֲשֶׂה.

וַאֲפִלּוּ גּוֹרַל הַגְּרָ"א - הַמְקֻבָּל כַּאֲמִתִּי - לְאַחַר שֶׁהֶחְלַט הַשִּׁדּוּךְ, עָנָה הַסְּטַיפֶּלֶר וְאָמַר: בְּאֹפֶן שֶׁהֶחְלַט לַעֲשׂוֹת הַשִּׁדּוּךְ "אֵין הַגּוֹרָל מֵשִׁיב נְכוֹחָה".

טז. הנהגת יום החפה

חָתָן בְּיוֹם חֻפָּתוֹ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו - כְּךְ קִבְּעוּ חֲז"ל, וּמִסְתָּמָא, הַיְנוּ כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל כָּל עֲבֵרוֹ וּמְקַבֵּל בַּחֲרָטָה גְּמוּרָה וּבְקַבָּלָה עַל הֶעָתִיד שֶׁלֹּא לָשׁוּב לְכִסְלָה עוֹד, אֲזַי זָכָה בִּמְחִילַת כָּל עֲוֹנוֹתָיו.

אוּלָם הַיֵּצֶר הָרָע אֵינוֹ מוּכָן לִתֵּן צַ'אנְס שֶׁכָּזֶה לַחֲתָנִים הַמִּתְחַתְּנִים מִדֵּי יוֹם. וְכִי אַחַר שֶׁהִצְלִיחַ לְהַכְשִׁילָם בְּמֶשֶׁךְ כָּל יְמֵי בַּחֲרוּתָם, יִתֵּן שֶׁיָּשׁוּבוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּיוֹם חֻפָּתָם וַחֲסַל?! וְלָכֵן, לְדַאֲבוֹנֵנוּ, אוֹי לָעֵינַיִם שֶׁכָּךְ רוֹאוֹת שֶׁיּוֹם הַחֻפָּה נִתָּן כֻּלּוֹ לִרְשׁוּת הַשָּׂטָן, וּבְיוֹם זֶה שְׁקוּעִים הֶחָתָן וְהַכַּלָּה בִּשְׁטֻיּוֹת וַהֲבָלִים, תִּסְרוֹקוֹת בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת עַל גַּבֵּי שָׁעוֹת, תְּמוּנוֹת, טִיּוּלִים בְּגַנֵּי הָעִיר, וּכְשֶׁכּוֹרִים וְלֹא מַיִן בָּאִים לְלֵיל הַחֻפָּה בְּשִׁכְחַת הַתַּכְלִית וְרֹאשָׁם בַּל עִמָּם בְּכִוְנַת שֶׁבַע הַבְּרָכוֹת. וּבִמְקוֹם שֶׁיִּתְּנוּ מַחֲשַׁבְתָּם וְכַוָּנָתָם תַּחַת הַחֻפָּה לְכַוְּנַת הַבְּרָכוֹת, כָּל רֹאשָׁם בְּתְמוּנוֹת וּבַמִּשְׁפָּחָה הַסּוֹבֶבֶת, וּלְאַחַר מִכֵּן בְּקַלּוּת נִסְחָפִים לִשְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ בְּמֶשֶׁךְ חֻפָּתָם, וְעָבַר יוֹם הַחֻפָּה לְלֹא תְּשׁוּבָה וּלְלֹא חֲרָטָה, וְהֶחֱמִיצוּ בָּזֶה אֶת הַהִזְדַּמְנוּת שֶׁל מְחִילַת עֲוֹנוֹת בְּיוֹם זֶה.

הֲרֵי קְצָת נִרְאֶה מָה הָיוּ עוֹשִׂים בְּדוֹרוֹת עָבְרוּ אִמּוֹתֵינוּ וַאֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּיוֹם חֻפַּת בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתָם. כָּךְ סִפְּרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם.

לַיְלָה קֹדֶם הַחֻפָּה הָיוּ מַשְׁכִּימִים הוֹרֵי הֶחָתָן וְהַכַּלָּה, וְכֵן הֶחָתָן וְהַכַּלָּה עַצְמָם, וּמִתְחַנְּנִים עַל נַפְשָׁם לְמָחִילַת עֲוֹנוֹתֵיהֶם, וּמַתְחִילִים הַתַּעֲנִית מֵעֲלוֹת הַשַּׁחַר, וְהוֹרֵי הֶחָתָן וְהַכַּלָּה כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם עוֹשִׂים מְצָווֹת לָרֹב, נוֹתְנִים הַרְבֵּה צְדָקָה, מִתְפַּלְּלִים וּבוֹכִים וְשׂוֹטְחִים בַּקָּשָׁתָם לְבוֹרֵא עוֹלָם בְּקִנְיָן שֶׁיַּשְׂלִים זֶה הַבִּנְיָן לְטוֹבָה בְּבָנִים וּבְנֵי בָנִים עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹות, "מְטַיְּלִים" אֵצֶל גְּדוֹלֵי הַדּוֹר לְהִתְבָּרֵךְ מִפִּיהֶם, וְהוֹלְכִים מֵרַב לְרַב וּמַצְדִּיק לְצַדִּיק, וְעוֹשִׂים בְּיוֹם זֶה חֶשְׁבּוֹן נֶפֶשׁ הַאִם פָּגְעוּ בְּמִישֶׁהוּ, וּמִתְפַּיְּסִים עִם כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֵיזוֹשֶׁהִי מְרִיבָה, וְסוֹגְרִים כָּל הַחֶשְׁבּוֹנוֹת שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, וּבְדִחִילוּ וּרְחִימוּ מַגִּיעִים לַחֻפָּה בְּדֶמָעוֹת בְּעֵינֵיהֶם וּבִשְׂפָתַיִם הַנָּעוֹת בִּתְפִלָּה לְלֹא הֶרֶף, וְעוֹד וָעוֹד הַרְבֵּה דְּבָרִים כַּיּוֹצֵא בְּאֵלּוּ.

וְכַמָּה חָכְמוּ וְהִשְׂכִּילוּ אֲבוֹתֵינוּ וְאִמּוֹתֵינוּ לְהַשְׁקִיעַ הַשְׁקָעָה מוּעֶטֶת שֶׁכָּזוֹ עַל מְנָת לְהַבְטִיחַ לְעַצְמָם נַחַת לְדוֹרוֹת, לְעֻמַּת הַטִּפְּשִׁים שֶׁנִּטַּפְּשׁוּ לְהַעֲבִיר יוֹם גּוֹרְלִי זֶה בִּשְׂטֵיוֹת וּלְהַפְסִיד בְּשֶׁל כָּךְ הַבְטָחַת נַחַת לְדוֹרוֹת, וְעַל כֵּן הִזְהִירוּנוּ חֲכָמֵינוּ: הֱוֵי מְחַשֵּׁב הֶפְסֵד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָהּ וּשְׂכַר עֲבֵרָה כְּנֶגֶד הֶפְסֵדָהּ.

לָכֵן בְּיוֹם זֶה יַעֲשׂוּ הֶחָתָן וְהַכַּלָּה וְהוֹרֵיהֶם כְּכָל הָאֶפְשָׁר מִמַּה שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְמַעְלָה, וּבִפְרָט יְבַקְּשׁוּ מְחִילָה מִכָּל מִי שֶׁצָּרִיךְ לְפַיְּסוֹ, וְיִזָּהֲרוּ לְהִתְבּוֹנֵן שֶׁמָּא לֹא הִזְמִינוּ מִי שֶׁעָלוּל לְהִפָּגַע, וְיִתְנַצְּלוּ וְיַזְמִינוּהוּ מִיָּד.

וּבְלֵיל הַחֻפָּה יִרְאוּ הֶחָתָן וְהַכַּלָּה וְהוֹרֵיהֶם לְהִתְיַחֵס לְכָל מִשְׁתַּתְּפֵי הַחֻתָּנָה וּלְהִתְאַמֵּץ לָתֵת יַחַס הוֹגֵן לְכָל מִי וָמִי לְפִי כְּבוֹדוֹ וּמַעֲלָתוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּגְעוּ בְּלַיְלָה זֶה בְּמִישֶׁהוּ, חַס וְחָלִילָה, וְכַסִּפּוּר שֶׁסִּפְּרָה הַגְּמָרָא עַל בֵּתוֹ שֶׁל רַבִּי עֲקִיבָא שֶׁנִּנְזַר עָלֶיהָ לְמוּת בְּיוֹם חֻפָּתָהּ, וּבְגַלַּל שֶׁנָּתְנָה אֶת מְנַת מַאֲכָלָהּ בְּלֵילָה זֶה לְעָנִי נִצְּלָה מִמָּוֶת. וּבְעֶזְרַת ה', אִם יַעֲשׂוּ בַּיּוֹם הַזֶּה רְצוֹן ה' כִּרְצוֹנוֹ - יַעֲשֶׂה ה' רְצוֹן אֲחֵרִים כִּרְצוֹנָם לְחַיִּים מְאֻשָּׁרִים וְטוֹבִים כָּל יְמֵיהֶם.

יז. להקפיד על תשלום השדכן

מָרָן הַ"חֶזּוֹן אִישׁ" זַצ"ל אָמַר לְגִיסוֹ הַ"קְּהִלּוֹת יַעֲקֹב", שֶׁהַיּוֹתֵר מְצוּי בְּעֵינֵי גְּזֵלָה הוּא בְּשִׁדּוּכִים. דְּהִנֵּה הַשַּׁדְּכָן יֵשׁ לוֹ מַמָּשׁ דִּין פּוֹעֵל, שֶׁעוֹשֶׂה פְּעֻלּוֹת נִכְבָּדוֹת בִּשְׁבִיל הַצְּדָדִים וּשְׁלִיחוּתַיְהוּ קָא עָבִיד, וּמְכֻתָּת רַגְלָיו מֵהָכָא לְהָתָם, וְגַם בִּזְיוֹנוֹת סוֹבֵל, וְאַחֲרֵי שֶׁנִּגְמַר הָעִנְיָן לְטוֹב וְהַצְּדָדִים מְאֹד מְרֻצִּים שֶׁזָּכוּ לְשִׁדּוּךְ - הִנֵּה לְפֶתַע נִשְׁכָּח אֵצֶל הַצְּדָדִים כָּל הַצַּעַר וְעָגְמַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁהָיָה לָהֶם עַד שֶׁזָּכוּ לְשִׁדּוּךְ וְכָל מַה שֶּׁעָשָׂה וְהֵיטִיב עֲבוּרָם הַשַּׁדְּכָן, וּמַה שֶּׁמַּגִּיעַ לוֹ - עַל פִּי דִּין תַּשְׁלוּם כְּדִין פּוֹעֵל וּכְמִנְהַג הַמָּקוֹם.

וְכָל מַה שֶּׁנּוֹתְנִים לְהַשַּׁדְּכָן, סְבוּרִים הֵם הַצְּדָדִים שֶׁהוּא יוֹתֵר מֵהַמַּגִּיעַ לוֹ, וּכְאֵלּוּ נוֹטֵל מָמוֹנָם בְּחִנָּם, וּכְאֵלּוּ מַתָּנָה נוֹתְנִים לוֹ וְעֵינָם צָרָה בּוֹ, וְהַשַּׁדְּכָן הֶעָלוּב מְחַזֵּר עַל פִּתְחָם

וּתְבִיעָתוֹ בְּפִיו, וְדוֹמֶה בְּעֵינֵיהֶם כְּעָנִי טַרְדָן, וְעוֹשִׂים עַצְמָם כְּאֵינָם מְבִינִים בְּכָלָל מַה הוּא רוֹצֶה, וְדוֹחִים אוֹתוֹ בְּלֵךְ בְּלִי שׁוֹב, וְהוּא שָׁב פַּעֲמַיִם וְשָׁלֹשׁ, וְלִפְעָמִים מִתְעַיֵּף מִלְחַזֵּר אַחֲרֵיהֶם וּמַפְסִיק לְתָבְעָם, אֲבָל בְּלִבּוֹ אֵינוֹ מוֹחֵל לָהֶם אֶת הַמַּגִּיעַ לוֹ עַל פִּי דִּין כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה בָּזֶה.

אָמְנָם כָּל אִישׁ יָשָׁר הוֹלֵךְ, מְכַלְכֵּל דְּרָכָיו בְּמִשְׁפַּט צֶדֶק, וּמְסַלֵּק בְּעַיִן יָפָה וּבְסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת וּבְהַכָּרַת טוֹבָה מִלֵּאָה אֶת הַמַּגִּיעַ לַשַּׁדְּכָן בְּדֶרֶךְ שֶׁל כָּבוֹד, וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ, וְעָלָיו אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: "מִי יָגוּר בְּאָהֳלֶךָ מִי יִשְׁכֹּן בְּהַר קָדְשֶׁךָ וְגוֹ'". עַד כָּאן שָׁמַעְתִּי מֵרַבֵּנוּ הַ"קְּהִלּוֹת יַעֲקֹב" בְּתוֹסֶפֶת נֹפֶךְ, בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא (כל זה נכתב בטוב טעם ודעת עַל יְדֵי הגרמ"מ שולזינגר שליט"א בספרו רבינו הקהילות יעקב חלק א' עמוד נ"ח).

וְהַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים קַנְיֶבְסְקִי שְׁלִיט"א כָּתַב עַל הַדְּבָרִים הַנַּ"ל (שם עמוד כט), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: בְּעִנְיַן שַׁדְּכָנוּת, שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם מָרָן הַ"חָזוֹן אִישׁ" שֶׁאֶחָד בָּא אֵלָיו כַּמָּה שָׁנִים אַחֲרֵי הַחֲתֻנָּה וַעֲדַיִן לֹא נוֹלַד לוֹ יֶלֶד, וְשָׁאַל לוֹ מָרָן אִם שִׁלֵּם לַשַּׁדְּכָן, וְהֵשִׁיב שֶׁהָיָה נִרְאֶה שֶׁעַל פִּי דִּין אֵין מַגִּיעַ לוֹ. וְאָמַר לוֹ מָרָן: אַף עַל פִּי כֵן לֵךְ לְשַׁלֵּם לוֹ. וְהָלַךְ וְשִׁלֵּם לוֹ, וּלְשָׁנָה הַבָּאָה הוֹלִיד. עַד כָּאן.

זוּג חֲשׁוּךְ בָּנִים בָּאוּ אֶל הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה פֵּיינְשְׁטֵין וּבִקְּשׁוּ אֶת בִּרְכָתוֹ שֶׁיִּזְכּוּ לְזֶרַע בֵּרַךְ ה'. שְׁאָלָם רַבִּי מֹשֶׁה: הַאִם נְתַתֶּם מַתָּנָה לְשַׁדְּכָן שֶׁשִּׁדֵּךְ לָכֶם אֶת הַשִּׁדּוּךְ?

מֹשֶׁהֶשִׁיבוּ בְּלָאו, צוּם רַבִּי מֹשֶׁה לָתֵת מִיָּד לְשַׁדְּכָן אֶת שְׂכָרוֹ, כְּמוּבָא בַּהֲלָכָה, וְלֹא לְמָנֹעַ מִמֶּנּוּ אֶת הַמַּגִּיעַ. עָשׂוּ הֵם כִּפְקֻדָּתוֹ, וְכַעֲבֹר שָׁנָה נוֹלַד לָהֶם בֵּן, וְאַחַר כָּךְ נִתְבָּרְכוּ בִּילָדִים נוֹסָפִים.

יח. הנהגת ארוס עם ארוסתו ומשודך עם משודכתו

אִסּוּר שְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ הִנּוֹ גַּם בֵּין אָרוּס לַאֲרוּסָתוֹ, וּמְשֻׁדָּךְ לִמְשֻׁדַּכְתּוֹ, אַדְרַבָּה, הַסַּכָּנָה גְּדוֹלָה בְּמַצָּב כָּזֶה. לְפִי שֶׁרוֹאִים עַצְמָם בֵּין כֹּה קְרוֹבִים לְהִנָּשֵׂא זֶה לָזֶה, יָכוֹל הַיֵּצֶר לְפַתּוֹתָם לְהָקֵל רֹאשׁ. וּבְפָרָק זֶה נַאֲרִיךְ בְּחֹמֶר הָאִסּוּר שֶׁל קִרְבָה יְתֵרָה בֵּין מְשֻׁדָּךְ לִמְשֻׁדַּכְתּוֹ. וְנִתְחִיל מִדִּבְרֵי הַסֵּפֶר "קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ":

מוּבָן הַדָּבָר שֶׁהִיא עֲבֵרָה כְּפוּלָה וּמְכֻפֶּלֶת לַמָּקוֹם, אִם הֶחָתָן נוֹתֵן יָדוֹ מַמָּשׁ לְהַכַּלָּה, חַס וְשָׁלוֹם. וְכַאֲשֶׁר שָׂאַג עַל זֶה הַשָּׁלֵ"ה הַקָּדוֹשׁ בְּשַׁעַר הָאוֹתִיּוֹת (אות ק' דף ק') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְהִזָּהֲרוּ בְּמְאֹד שֶׁקֹּדֶם הַחֻפָּה לֹא יֵשֵׁב הֶחָתָן אֵצֶל הַכַּלָּה, וְלֹא זוֹ שֶׁמּוֹשִׁיבִין הֶחָתָן אֵצֶל הַכַּלָּה, אֶלָּא מְחַבֵּק אוֹתָהּ - אוֹי לְעֵינַיִם שֶׁכָּךְ רוֹאוֹת, וְאוֹי לָאָזְנַיִם שֶׁכָּךְ שׁוֹמְעוֹת. וְתָמֵהַּ אֲנִי עַל חַכְמֵי הַדּוֹר שֶׁסּוֹבְלִים אֶת הֶעָוֹן הַגָּדוֹל הַזֶּה וּבְיָדָם לִמְחוֹת וְאֵינָם מוֹחִים.

וְהִנֵּה אַחֲרָיו שָׁאַג כַּאֲרִי הָאֲרִ"י הַחַי, הוּא רַבֵּנוּ הַגָּדוֹל ר' יְהוֹנָתָן בְּחִבּוּרוֹ הַגָּדוֹל כְּרֵתִי וּפְלֵתִי (סי' קצה ס"ק ו), דַּאֲפִלּוּ בִּנְגִיעָה אֵיכָא לָאו מִן הַתּוֹרָה וְחַיָּב מַלְקוּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּמִנְיַן הַמִּצְוֹת (מצוה שנ"ב) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וּמִכָּל זֶה יָצָא לָנוּ עַל כָּל פָּנִים תּוֹכַחַת מְגֻלָּה עַל הַמִּנְהָג הָרַע וָמַר, אוֹי לָנוּ עַל שִׁבְרֵנוּ וְאוֹי לָנוּ כִּי חָטָאנוּ, אֲשֶׁר יְחַבֵּק הֶחָתָן לְהַכָּלָה וְיֵלֵךְ אֶל הַנַּעֲרָה וְהִיא לֹא טְהוֹרָה מִטֻּמְאָתָהּ, וְאָבִיהָ וְאִמָּהּ רוֹאִים וּשְׂמֵחִים. אוֹי לָנוּ, שֶׁמִּלְבַד הָאִסּוּר קְשׁוּי לְדַעַת וְגָרוּי יֵצֶר הָרַע וַעֲוֹן קֶרִי וְהוֹצָאַת זֶרַע לְבַטָּלָה, רַחֲמָנָא לִצְלַן, בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אַף כִּי הוּא אִסּוּר חָמוּר שֶׁל תּוֹרָה, וְנִתָּן לְהִיוֹת בִּכְלַל יֶהֱרַג וְאַל יַעֲבֹר, וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים חֲכְמֵי הַדּוֹר מֻחֲשִׁים, וְזֶה אֲשֶׁר הוּא גּוֹרֵם אֲרִיכַת הַגָּלוּת וְאָבְדַן הוֹד יִשְׂרָאֵל. וְעֵינִי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה עָוֹן זֶה, וַעֲצוּמִים כָּל הֲרוּגֶיהָ, בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, וְאוּלַי יְרַחֵם ה' לְהָשִׁיב לָנוּ רוּחַ חָדָשׁ וְלֵב טָהוֹר, וְיִהְיוּ יָדֵינוּ רָמוֹת לִמְחוֹת אֶבֶן הַטּוֹעִים הַזֶּה וּלְבַעֵר עָוֹן הֶחָמוּר הַזֶּה מִיִּשְׂרָאֵל. עַד כָּאן לְשׁוֹן הַפָּלֵתִי.

בְּסֵפֶר עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (סי' פ"ד) כָּתַב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְקַל וָחֹמֶר לִגַּע בָּהֶן וּבִלְבוּשֵׁיהֶן וְלִשְׁחוֹק עִמָּהֶן, חַס וְחָלִילָה, כִּי כָּל זֶה גּוֹרֵם לְטַמֵּא אֶת נַפְשׁוֹ, וַחֲבָלִים נָפְלוּ לוֹ, חֶבְלֵי עֲבוֹתוֹת, לִירַשׁ גֵּיהִנֹּם. וּבִשְׁעַת פְּטִירָתוֹ, מַלְאֲכֵי חַבָּלָה יַרְאוּהוּ כָּל הַצּוּרוֹת הָהֵם וְיִצְעָרוּהוּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְשָׁם (סי' פ"ה) כָּתַב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁצָּרִיךְ לְהִמָּנַע מֵהֶן בְּנִדָּתָן, כִּי מַה שֶּׁסּוֹבְרִים הֶהָמוֹן כִּי אֵין אִסּוּר נִדָּה אֶלָּא בְּאִשְׁתּוֹ - שֶׁקֶר עָנוּ, כִּי כָּל אִשָּׁה נִדָּה אֲסוּרָה, וְעוֹבֵר עַל לָאו "וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב". עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

וְשָׁם (בסי' פ"ז) מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ בְּצָעָקָה גְּדוֹלָה, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְכַמָּה צְוָחוֹת צָוְחוּ קָמְאֵי וּבַתְרָאֵי בְּסִפְרֵיהֶם עַל הַמִּנְהָג הָרַע הַזֶּה שֶׁנָּהֲגוּ קְצָת, שֶׁהַמְשַׁדֵּךְ סוֹבֵר שֶׁעַל יְדֵי עֲשִׂית שְׁטַר הַשִּׁדּוּכִים הֻתְּרָה לוֹ מְשֻׁדַּכְתּוֹ בְּחִבּוּק יָדַיִם וְכֵיוֹצֵא, רַחֲמָנָא לִצְלַן, וְלֹא יֵדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ, דַּאֲפִלּוּ אִם קִדּוּשִׁין גְּמוּרִים וְכָתַב לָהּ אֵרוּסִין, הֲלֹא הִיא אֲסוּרָה לוֹ לִנְגֹּעַ בָּהּ כְּנִדָּה, דְּכַלָּה בְּלֹא בָּרָכָה אֲסוּרָה לְבַעְלָהּ כְּנִדָּה אֲפִלּוּ אִם הִיא טְהוֹרָה, וְכָל שֶׁכֵּן אִם הִיא נִדָּה מַמָּשׁ דְּאוֹרָיְתָא, כָּל זְמַן שֶׁלֹּא טָבְלָה בְּוַדַּאי שֶׁהִיא אֲסוּרָה, וַיֶּרֶם קֶרֶן בְּאוֹצַר גֵּיהִנֹּם וְכוּ'. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ שָׁם. וְכֵן כָּתַב הָרַב הַגָּאוֹן ר' שְׁלֹמֹה גְּאנְצְפְּרִיד זַ"ל בְּהַקְצוּר שֻׁלְחָן עָרוּךְ שָׁלוֹ (סי' קנב אות יג).

כָּתַב בְּשׁוּ"ת שְׁדֵי חֶמֶד (במערכת חתן וכלה אות יב) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם זַ"ל: שֶׁכָּל מִין קְרִיבָה בְּיָדוֹ בְּנִדָּה, אֲסוּר מֵהַתּוֹרָה, וְלָאו דְּוַקָּא חִבּוּק וְנִשּׁוּק, אֶלָּא אֲפִלּוּ נְגִיעָה בְּעָלְמָא מִיָּדוֹ לְיָדָהּ אֲסוּרָה. יָד לְיָד לֹא יְנַקֶּה רַע מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם, אַף שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לֵהָנוֹת. וְהֶאֱרִיךְ שָׁם בְּחֹמֶר דְּאִסּוּר מַגָּע בְּנִדָּה, שֶׁהִיא לְכֻלֵּי עָלְמָא מֵהַתּוֹרָה, וּתְקִיעַת כַּף אֶל כַּף, הֵן הֵן גּוּפֵי עֲבֵרָה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

בְּסֵפֶר חֲסִידִים כָּתַב (סי' תתר"ץ) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: בְּעִנְיַן חֲמִרוֹת אִסּוּר נְגִיעָה לְיַד הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אֲפִלּוּ בְּיָד מְעֻטָּף עַל יְדֵי בֶּגֶד, עַיֵּן שָׁם, וְקַל וָחֹמֶר דְּאָסוּר לִנְגֹּעַ בְּאִשָּׁה בְּיָדָהּ מַמָּשׁ, חַס וְחָלִילָה. וְרַבֵּנוּ הַשַּׁ"ךְ בְּסִפְרוֹ פֹּעַל צֶדֶק (מצוה רז) כָּתַב, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְלֹא יִקְרַב בְּשׁוּם צַד קָרוֹב וּנְגִיעָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרָב". עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק הָרַב דֹּב יָפֶה שְׁלִיטָ"א (מנהל רוחני בישיבת "כפר חסידים") הָיָה מְעוֹרֵר אֶת הַחֲתָנִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם לְהִזָּהֵר מִלִּשְׂחֹק עִם מְשֻׁדַּכְתּוֹ, וְעַלֵּיהֶם לָדַעַת, שֶׁחֵל עֲלֵיהֶם כָּל הַדִּינִים הַמְבֹאָרִים בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן כ"א, שֶׁיֵּשׁ לְהִתְרַחֵק מִן הַנָּשִׁים מְאֹד מְאֹד, וְאָסוּר לִקְרֹץ בְּיָדָיו אוֹ בְּרַגְלָיו וְלִרְמֹז בְּעֵינָיו לְאַחַת מֵהָעֲרָיוֹת, וְאָסוּר לִשְׂחֹק עִמָּהּ וּלְהָקֵל רֹאשׁ כְּנֶגְדָּהּ אוֹ לְהַבִּיט בְּיָפְיָהּ, וַאֲפִלּוּ לְהָרִיחַ בַּבְּשָׂמִים שֶׁעָלֶיהָ אָסוּר. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָל הַיֶּתֶר - לְהִסְתַּכֵּל בָּהּ, הוּא דָּוְקָא כְּמִבֹּאָר שָׁם בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ סְעִיף ג', וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: מֻתָּר לְהִסְתַּכֵּל בִּפְנוּיָה לְבָדָקָהּ אִם הִיא יָפָה שֶׁיִּשָּׂאֶנָּה, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שֶׁרָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן וְכוּ'. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהוּא דָּוְקָא קֹדֶם שֶׁגָּמַר בְּדַעְתּוֹ לִגְמֹר הַשִּׁדּוּךְ, אֲבָל אַחַר הַתְּנָאִים חָל עָלָיו כָּל הַדִּינִים שֶׁכָּתוּב בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, שֶׁצָּרִיךְ לְהִתְרַחֵק מִן הַנָּשִׁים, וּכְדִלְעֵיל. וְהַגָּאוֹן רַבִּי מָרְדְּכַי גְּרוֹס שְׁלִיטָ"א כָּתַב בָּזֶה, שֶׁמִּכֵּיוָן שֶׁהוּא מְצִיאוּת חֲדָשָׁה לָהֶם, יֵשׁ מְאֹד לְהִזָּהֵר מִלְּהִכָּשֵׁל בְּאִסּוּרִים, כְּגוֹן: אִסּוּר לִשְׂחֹק עִמָּהּ וּלְהָקֵל רֹאשׁ כְּנֶגְדָּהּ, אִסּוּר לְהִתְבּוֹנֵן בְּיָפְיָהּ וּבְתַכְשִׁיטֶיהָ, אִסּוּר לְהָרִיחַ בְּשָׂמִים שֶׁעָלֶיהָ, אִסּוּר לְהִתְבּוֹנֵן בִּבְגָדֶיהָ, אִסּוּר לִשְׁמֹעַ קוֹל שִׁירָה שֶׁלָּהּ וְגַם כְּשֶׁהוּא בְּטִיפִּ, וְאַף שִׁירָה בִּכְלִי אֵין לָהּ לְהַשְׁמִיעַ לוֹ, וְחָלִילָה מִלְּדַבֵּר עַל עִנְיְנֵי צְנִיעוּת וּקְבִיעוּת הַחֲתֻנָּה. וְכַמְבֹאָר כָּל דָּבָר בְּמְקוֹמוֹ בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וּבְפוֹסְקִים.

וְעוֹד כָּתַב הַגָּאוֹן רַבִּי מָרְדְּכַי גְּרוֹס שְׁלִיטָ"א בְּעִנְיַן שֶׁלֹּא לְקַיֵּם הַהִתְרָאוּת עִם הַמְדֻבֶּרֶת בְּבָתֵּי מָלוֹן: בָּעִנְיָן אֲשֶׁר יֵשׁ נוֹהֲגִים לְקַיֵּם חֵלֶק מִפְּגִישׁוֹת הֶכֵּרוּת שֶׁל הַמַּצַּעַת לוֹ, לְהַחְלִיט אִם הִיא בַּת זוּגוֹ, בַּלּוֹבִּי שֶׁבְּבָתֵּי מָלוֹן, כְּבָר הֶאֱרַכְתִּי בָּזֶה שֶׁהוּא פִּרְצָה בְּחוֹמַת הַטָּהֳרָה וְהַקְּדֻשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לִבְנֵי תוֹרָה בַּיְשִׁיבָה הַקְּדוֹשָׁה, כֵּיוָן שֶׁמְּקוֹמוֹת הַלָּלוּ הֵם מְלֵאִים בְּשִׁקּוּצִים וְגִלּוּלִים שֶׁל פְּרִיצוּת וְתַאֲוָה, וְאֵיךְ יֵאוֹת לְבֶן תּוֹרָה לֵישֵׁב שָׁם? וְתַחַת אֲשֶׁר נִצְרַךְ סִיָּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא לַהַחְלָטָה, אִם מֵה' יָצָא הַדָּבָר שֶׁהִיא הַמְיֻעֶדֶת לוֹ, וּמְשַׁוֵּעַ לְיַד ה' לְקַיֵּם הַזִּוּוּג (כמבואר במד"ר ויקרא פרשה ח', ומו"ק י"ח ע"ב עיי"ש) - מְעַכֵּר מֹחוֹ בִּרְאִיּוֹת אֲסוּרוֹת, וְאֵין מָקוֹם לְסִיָּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא לָנוּחַ בּוֹ, וּמַדְחֶה הַשְּׁכִינָה מִלְּקַיֵּם הַזִּוּוּג. וּדְבָרִים אֵלּוּ יְסוֹדָם מֵאַרְצוֹת הַבְּרִית אֲשֶׁר כֵּן הוּא מִנְהָגָם מֵאָז, וְהַדַּרְדְּרוּת זוֹ לְחַקּוֹת מְדִינָה הַנַּ"ל בְּמִנְהָגֶיהָ וְנִימוּסֶיהָ הֻמָּה בְּעָכְרֵינוּ בְּהַרְבֵּה עִנְיָנִים. עַד כָּאן.

יט. לקצר ככל האפשר את הזמן בין הארוסין לחתונה

מובא בְּסֵפֶר "מְנוֹרַת הַמָּאוֹר": וְטוֹב לוֹ לָאָדָם שֶׁלֹּא יִשְׂהֶה בֵּין אֵרוּסִין לַחֻפָּה, שֶׁלֹּא יָבוֹא בָּאֶמְצַע לִידֵי הִרְהוּר, כְּדַגָרְסִינַן בַּפְּסִיקְתָא (דר"כ ה, מד): רַבִּי חִיָּא בַּר אַבָּא אָמַר: "תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה מַחֲלָה לֵב" (משלי יג, יב) - זֶה הַנּוֹשֵׂא - הַמְאָרֵס אִשָּׁה - וְנוֹטְלָהּ לְאַחַר זְמַן. "וְעֵץ חַיִּים תַּאֲוָה בָּאָה" (שם) - זֶה הַמְאָרֵס אִשָּׁה וְנוֹטְלָהּ מִיָּד. עַד כָּאן.

הֵעִיד הַגָּאוֹן רַבִּי מֹשֶׁה חֶבְרוֹנִי זַצַ"ל, רֹאשׁ יְשִׁיבַת חֶבְרוֹן, כִּי עָבְרוּ תַּחַת יָדוֹ אַלְפֵי בַּחוּרִים, וְהַדָּבָר נִתְבָּרֵר אֶצְלוֹ, כִּי בָּחוּר שֶׁנִּכְשַׁל בֵּין הָאֵרוּסִין לַחֻתָּנָה בְּמַגָּע אוֹ בְּיִחוּד וְכַדּוֹמֶה, אֵין הַשָּׁלוֹם שׁוֹרֵר בְּבֵיתוֹ [כַּמּוּבָן אִם לֹא שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה], וּפְעָמִים מַגִּיעִים לִידֵי גֵּרוּשִׁין, אוֹ שֶׁחַיֵּיהֶם מֻגְדָּרִים חַיֵּי "דִּיעֲבַד".

וְהַגָּאוֹן רַבִּי מָרְדְּכַי גְּרוֹס שְׁלִיט"א מְעוֹרֵר (בספרו מילי דבי הילולא פ"ה, ס"ח), שֶׁבִּזְמַן זֶה שֶׁבֵּין הָאֵרוּסִין לַחֻתָּנָה יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בִּתְפִלָּה וַעֲבוֹדַת ה' וּלְהִתְחַזֵּק הַרְבֵּה בְּיִרְאַת שָׁמַיִם בֵּין הֶחָתָן וּבֵין הַכַּלָּה, וְיֵשׁ בִּזְמַן שֶׁכָּזֶה לְהַרְבּוֹת בִּזְכֻיּוֹת כְּדֵי שֶׁיִּזְכּוּ לַהֲקָמַת בִּנְיַן עֲדֵי עַד.

וּלְדַאֲבוֹנֵנוּ, דְּוָקָא בִּזְמַן זֶה שֶׁבֵּין הָאֵרוּסִין לַחֻתָּנָה מָצָא לוֹ הַיֵּצֶר לְרַקֵּד בֵּין בְּנֵי הַזּוּג, בְּאָמְרוֹ לָהֶם: יָמִים יָפִים וְרִגְשִׁיִּים כְּאֵלֶּה לֹא יִמְצְאוּ עוֹד, וּבָכֵן תְּבַלּוּ בְּטִיּוּלִים וּשְׁחוֹק וְכַדּוֹמֶה. אוֹי לְמִי שֶׁיִּשְׁמַע וְיִתְפַּתֶּה לוֹ לְחַלֵּל, חָלִילָה, אֶת כַּוָּנַת ה' בְּצִוּוּיוֹ לְהָקִים לוֹ בַּיִת קָדוֹשׁ כְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ. כָּל תַּכְלִית כַּוָּנַת הַנִּשּׂוּאִין לְהַמְשִׁיךְ אֶת מַלְכוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בָּעוֹלָם, וְלָכֵן צָרִיךְ דַּוְקָא הֲכָנָה דְּקֻדָּשָׁה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי מִבְּלֵי הֲכָנָה רְצִינִית שֶׁל קְדֻשָּׁה וְיִרְאָה, בְּקַלּוּת יִכָּשְׁלוּ זוּג זֶה וְיָפֵרוּ בְּרִית קֹדֶשׁ, וּמְכִינִים לְעַצְמָם קְטֵגוֹרִים גְּדוֹלִים שֶׁיַּקְשׁוּ עֲלֵיהֶם בְּהֶמְשֵׁךְ חַיֵּיהֶם מְאֹד.

כ. כמה פגישות יש להפגש עד ההחלטה

הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְנַחֵם שַׁ"ךְ זצוק"ל כּוֹתֵב בְּמִכְתָּבוֹ הַמִּתְפָּרְסֵם בְּקֹבֶץ מְבַקְּשֵׁי תּוֹרָה (בעמוד ח'), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

דַּעְתִּי, שֶׁאֵין לְהִפָּגֵשׁ עִם הַמְדֻבֶּרֶת הַרְבֵּה פְּעָמִים. שֶׁאִם אַחֲרֵי אַרְבַּע, אוֹ לְכָל הַיּוֹתֵר חָמֵשׁ פְּעָמִים, נִרְאֶה שֶׁזֶּה מַתְאִים - יֵשׁ לְהַחְלִיט, וְאִם לֹא נִרְאֶה שֶׁמַּתְאִים - יֵשׁ לְהַחְלִיט, אֲבָל אָסוּר לְהִפָּגֵשׁ יוֹתֵר בְּלִי שׂוּם תּוֹעֶלֶת.

וּבְמִכְתָּב נוֹסָף (המתפרסם בקובץ מבקשי תורה), פּוֹנָה מָרָן זצוק"ל בְּקְרִיאָה נִרְגֶּשֶׁת לִבְנֵי הַיְשִׁיבוֹת וְכוֹתֵב: הִנְנִי פּוֹנֶה בָּזֶה בְּקְרִיאָה נִרְגֶּשֶׁת, שֶׁהִנְנִי רוֹאֶה חוֹבָה לְעַצְמִי לְהַתְרִיעַ עַל זֶה לְמַעַן ה' וְתוֹרָתוֹ, וּפוֹנֶה אֲנִי בָּזֶה לְכָל בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם עַל אֲשֶׁר רָאִיתִי וְשָׁמַעְתִּי שֶׁפָּשָׂה עִנְיַן הַנָּהוּג בְּפְגִישׁוֹת בְּשִׁדּוּכִים. כַּמּוּבָן בְּוַדַּאי מֻתָּר לְהִפָּגֵשׁ כַּמָּה פְּעָמִים עַד שֶׁכָּל צַד יַכִּיר בְּמִדָּה מְסֻיֶּמֶת אֶת הַמִּדּוֹת שֶׁל הַזּוּלַת וְהַהִשְׁקָפָה עַל דֶּרֶךְ הַחַיִּים לְהַמְשִׁיךְ בְּלִמּוּד, וּכְבָר כְּתַבְתִּי שֶׁגַּם בָּזֶה אֵין לְהַפְרִיז, אֲבָל לַעֲשׂוֹת פְּגִישׁוֹת שָׁעוֹת עַל שָׁעוֹת, וְלִלְכֶת

לְטַיֵּל לִמְקוֹמוֹת שֶׁאֵין מָקוֹם שָׁם לְבָנָן תּוֹרָה - חוּץ מִמַּה שֶׁאֵין בָּזֶה תּוֹעֶלֶת, זֶה אָסוּר עַל פִּי הַדִּין, וְלֹא יָכוֹל לָצֵאת הַצָּלָחָה מִפְּגִישׁוֹת כָּאֵלֶּה. וּדְעוּ נָא, אַחִים יְקָרִים, כִּי הַנְּהָגָה זוֹ הִיא פְּסוּלָה וַאֲסוּרָה, וְיוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ אוֹ אַרְבַּע פְּגִישׁוֹת אֵין צָרִיךְ, וְגַם הַזְּמַן שֶׁל כָּל פְּגִישָׁה אֵין צָרִיךְ לִהְיוֹת יוֹתֵר מִשָּׁתַּיִם עַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת.

וְכָל מִי שֶׁיִּתְנַהֵג בַּדֶּרֶךְ שֶׁכָּתַבְתִּי, יִתְבָּרֵךְ מִשּׁוֹכֵן בַּמְּרוֹמִים בְּכָל הַטּוֹב, וְיִזְכֶּה לְהָקִים בַּיִת שֶׁל תּוֹרָה וְיִרְאָה וְאוֹשֶׁר.

וּמוּבָא בְּסֵפֶר מְבַקְּשֵׁי תוֹרָה: כָּתַב הָרַמְ"א (סימן נ"ה ס"א) בְּשֵׁם הַכָּלְבּוֹ, דְּאָרוּס עִם אֲרוּסָתוֹ אֵין לָהֶם לְדוּר בְּיַחַד, וְטַעַם הַדָּבָר שֶׁמָּא יָקוּצוּ זֶה בָּזֶה. [וְזֶה לְשׁוֹן הַכָּלְבּוֹ (הלכות אישות סימן ה'): כָּתַב הַמַּהֲרַ"ם מֵרוֹטְנְבּוּרְג: אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁנִּתְאָרְסוּ יַחַד, אָסוּר לָדוּר בְּבַיִת יַחַד (ואפלו עם עוד אנשים) פֶּן יִתְיַחֲדוּ, וְגַם יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לִידֵי שִׂנְאָה מֵחֲמַת שֶׁרוֹאִים זֶה אֶת זֶה תָּדִיר.] וַאֲפִלּוּ בְּשִׁדּוּכִין בְּלֹא אֲרוּסִין יֵשׁ לָחוּשׁ.

וּבֵאֵר בָּזֶה מָרָן הַמַּהֲרִי"ל דִּיסְקִין זַצַ"ל (בספרו על התורה בראשית כ"ט, כ'): דְּהָא דְּנַעֲשִׂים שׁוֹנְאִים זֶה לָזֶה מִשּׁוּם דְּמַכִּירִים אֶת הַחֶסְרוֹנוֹת זֶה בָּזֶה, וְכַאֲשֶׁר יָעִיד הַחוּשׁ עַל זֶה.

מָרָן הַחָזוֹן אִישׁ זַצַ"ל הָיָה אוֹמֵר, שֶׁחָתָן וְכַלָּה יִפָּגְשׁוּ בֵּין הַתְּנָאִים לַנִּשּׂוּאִין כְּדֵי שֶׁיִּלְמְדוּ לְהַכִּיר זֶה אֶת זֶה וְלֹא יִהְיוּ בְּנִשּׂוּאֵיהֶם כְּזָרִים, וְכֵן כְּדֵי לְיַשֵּׁב הַחִלּוּקֵי דֵּעוֹת, אִם יֵשׁ כָּאֵלֶּה בֵּינֵיהֶם.

כָּךְ אָמַר בִּשְׁמוֹ גַּם מָרָן "הַקְּהִלּוֹת יַעֲקֹב" שֶׁהַרְבֵּה לֹא יִפָּגְשׁוּ, וְאָמַר שֶׁמַּסְפִּיק אַחַת לְחֹדֶשׁ, וְאֶפְשָׁר גַּם בְּפָחוֹת מִזֶּה (ארחות רבינו חלק א' עמוד רע"ד).

וְכֵן מוֹרֶה מָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְנַחֵם שַׁ"ךְ זצוק"ל בְּמִכְתָּבוֹ (מבקשי תורה קובץ כ"ג עמוד ח') וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: אַחֲרֵי הָאֵרוּסִין אָסוּר לְהִפָּגֵשׁ הָרְבֵּה פְּעָמִים, וּבְפָרָט שֶׁיֵּשׁ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁבָּא לִידֵי יִחוּד. אֶל הַבַּחוּרִים מִפֹּה אֲנִי אוֹמֵר לְהִפָּגֵשׁ פַּעַם בְּשִׁלְשָׁה שָׁבוּעוֹת, וְאֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר לְהַכַּלָּה שֶׁזֶּה מַפְרִיעַ בְּלִמּוּד, וְאַחֲרֵי הָאֵרוּסִין יֵשׁ לְהַרְבּוֹת בְּלִמּוּד מַה שֶּׁאֶפְשָׁר, וּלְטִיּוּלִים וַדַּאי שֶׁלֹּא כְּדַאי, וּלְבַקֵּר אֵצֶל קְרוֹבִים עִם הַכַּלָּה גַּם לֹא לְהַרְבּוֹת. וְשָׁמַעְתִּי מֵהָרַב רָפָאֵל וולף שְׁלִיט"א, שֶׁדַּעַת מָרָן כֵּן גַּם כְּשֶׁהַנִּשּׂוּאִין סְמוּכִין לִזְמַן הַתְּנָאִים.

וּמַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בְּחָתָן שֶׁסִּפֵּר לְמָרָן זצוק"ל, שֶׁהוֹרֵי הַכַּלָּה גָּרִים בְּחֵיפָה וְהִזְמִינוּ אוֹתוֹ כַּנָּהוּג לְשַׁבָּת. מָרָן הוֹרָה לוֹ שֶׁרַק בְּלֵיל שַׁבָּת יֹאכַל אֶצְלָם, וְלַמָּחֳרָת שֶׁלֹּא יֵלֵךְ וְלֹא יִתְרָאֶה עִם הַכַּלָּה. וּמָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי יוֹסֵף שָׁלוֹם אֶלְיָשִׁיב זצוק"ל הֵשִׁיב לִי בָּזֶה, דְּבִזְמַנֵּנוּ יֶשְׁנָם הַנּוֹהֲגִים לְהַרְבּוֹת בְּפְגִישׁוֹת בֵּין הַתְּנָאִים לַנִּשּׂוּאִין, אֲבָל אֵין רָאוּי לִנְהֹג כֵּן, אֶלָּא לְמַעֵט בְּפְגִישׁוֹת. עַד כָּאן.

כא. אין לזלזל בשום מצוה בשביל השתדלות לשאת אשה

וְאַקְדִּים אֶת כַּוָּנָתִי בְּמַעֲשֶׂה שֶׁקָּרָה אִתִּי. פַּעַם בְּאַחַת נְסִיעוֹתַי לְדָרְשׁוֹת, הָיָה זֶה בִּנְתָנְיָה, נִגְּשׁוּ אֵלַי שְׁנֵי בַּחוּרִים בְּגִיל הַ - 30, חוֹבְשֵׁי כִּפּוֹת עַל רֹאשָׁם, וּשְׁאֵלָתָם אֵלַי הָיְתָה כָּךְ: אָנוּ חוֹזְרִים בִּתְשׁוּבָה וּמִתְחַזְּקִים, וְכָאן בַּאֲזוֹרֵנוּ מִתְקַשְּׁשִׁים אֲנוּ לִמְצֹא אֶת זִוּוּגֵנוּ. וּבְכֵן, הַאִם יֵשׁ לָנוּ הֶתֵּר לְהוֹרִיד אֶת הַכִּפָּה עַל מְנָת שֶׁנּוּכַל לִמְצֹא אֶת זִוּוּגֵנוּ?

וְעָנִיתִי לָהֶם כָּךְ: מַאֲמִינִים אַתֶּם בַּה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל הַמַּשְׁגִּיחַ עַל פְּרָט וּפְרָט מִבְּרוּאֵי עוֹלָמוֹ? וְעָנוּ לִי: בְּוַדַּאי!

וּבְכֵן, מֵאַחַר וְאַתֶּם מַאֲמִינִים, הֲרֵי שֶׁהִנְּכֶם בָּאִים בְּהַצָּעָה כָּזוֹ לַה' יִתְבָּרַךְ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רוֹאִים אָנוּ שֶׁהִנְּךָ מִתְקַשֶּׁה לִמְצֹא עֲבוּרֵנוּ אֶת בַּת זוּגָתֵנוּ, אִם כֵּן, יֵשׁ לָנוּ הַצָּעָה לְהַצִּיעַ לְךָ וּלְהָקֵל מֵעָלֶיךָ אֶת אֲשֶׁר אַתָּה מִתְקַשֶּׁה בּוֹ: נוֹרִיד אֶת הַכִּפָּה מֵעַל רָאשֵׁינוּ וּבְכָךְ נָקֵל עָלֶיךָ אֶת מְלַאכְתְּךָ לִמְצֹא לָנוּ אֶת בַּת זוּגָתֵנוּ! הֲתַעֲלֶה עַל הַדַּעַת הַצָּעָה שֶׁכָּזוֹ?! הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כֹּל יָכוֹל, אֶלָּא שֶׁמַּעֲמִיד אֶת בְּנֵי הָאָדָם בְּמִבְחָנִים וּבְנִסְיוֹנוֹת לִרְאוֹת עַד כַּמָּה אֱמוּנָתָם כְּנָה וַחֲזָקָה בּוֹ, וְלָכֵן מְנַסֶּה אֶתְכֶם הָאֱלֹקִים הֶתְשְׁמְרוּ מִצְוֹתָיו אִם לֹא, וְחִלִּילָה לָכֶם "לַעֲזֹר לוֹ" בְּכָךְ שֶׁתְּפְעֲלוּ בִּפְעֻלּוֹת שֶׁהֵמָּה נֶגֶד רְצוֹנוֹ.

וְעוֹד יֵבִין הַמִּתְעַכֵּב מִלִּמְצֹא זִוּוּגוֹ, שֶׁבְּכָךְ שֶׁיְּקַל בְּמִצְוֹות, הֲרֵי בַּת זוּגָתוֹ שֶׁתִּמָּצֵא לוֹ תִּהְיֶה בְּהֶתְאֵם לְרָמָתוֹ, וְאִם אַתָּה רוֹאֶה לְנָכוֹן דַּוְקָא בְּעֵת כָּזֹאת לֶרֶדֶת בָּרָמָה הָרוּחָנִית, הֲרֵי שֶׁטָּעִיתָ טָעוּת חֲמוּרָה, וּמִי יוֹדֵעַ אִם תּוּכַל לְתַקֵּן אוֹתָהּ אֵי פַּעַם מִכַּמָּה סִבּוֹת: רִאשִׁית, אַחַר שֶׁהִנְּךָ מוֹרִיד אֶת רָמָתְךָ הָרוּחָנִית, בַּת זוּגָתְךָ תִּמָּצֵא לְךָ בְּהֶתְאֵם לְרָמָתְךָ הַיְרוּדָה, וּמִי מַבְטִיחַ לְךָ שֶׁכְּשֶׁתִּרְצֶה לַחֲזֹר לְעַצְמְךָ, וְכָל שֶׁכֵּן לַעֲלוֹת יוֹתֵר, תַּסְכִּים הַבַּת זוּג לְשַׁנּוֹת אֶת אֹרַח הַחַיִּים כְּפִי שֶׁהִכַּרְתָּ אוֹתָךְ בְּשָׁעָה שֶׁנִּשֵּׂאתֶם? וְעוֹד, עַל פִּי רֹב עָלוּל אַתָּה לֶרֶדֶת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהָיִיתָ, אַחַר שֶׁבַּת זוּגָתְךָ גִּלְּתָה אוֹתְךָ כְּפִשְׁרָן הַמִּתְפַּשֵּׁר לְמַעֲנָהּ לְהָקֵל מִתּוֹרָה וּמִצְוֹות, אֲזַי תְּנַצֵּל אֶת חֹסֶר יְצִיבוּתְךָ לְהוֹבִילְךָ כְּכָל אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ, בְּהֶיוֹת הָרֹשֶׁם שֶׁיְּצַרְתָּ לְעַצְמְךָ רֹשֶׁם שֶׁל חַלָּשׁ הָאֹפֵי הַנִּתָּן לְהַטּוֹת אֶת לִבּוֹ עֲבוּר כָּל לַחַץ, וּלְעוֹלָם לֹא תִּתְיָאֵשׁ הִיא, לְפָחוֹת לְנַסּוֹת לַעֲמֹד עַל שֶׁלָּהּ, אַחַר שֶׁ"הַהַצְלָחָה" כְּבָר הֵאִירָה לָהּ פָּנִים נֶגְדְּךָ בָּעָבָר.

כב. כשההצעה נראית וההורים מתנגדים

אֵין סָפֵק שֶׁיֵּשׁ לְכָל בֵּן וּבַת לְהוֹעִץ בְּחַוַּת דַּעַת שֶׁל הוֹרֵיהֶם בְּעִנְיַן נִשּׂוּאֵיהֶם. הֵן מִצַּד שֶׁמְּבֻגָּרִים הֵמָּה מֵהֶם וּבַעֲלֵי נִסָּיוֹן יֵחָשְׁבוּ, וְהֵן מִצַּד הַדֶּרֶךְ אֶרֶץ - חוֹבָה עַל בְּנֵי הַזּוּג לְשַׁתְּפָם וּלְכַבְּדָם בְּצַעַד גּוֹרָלִי זֶה בְּחַיֵּיהֶם, וּבְוַדַּאי שֶׁאֵין זוֹ דֶּרֶךְ אֶרֶץ לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הַהֶסְדֵּרִים

בְּהַעֲלָמַת עַיִן מֵהַהוֹרִים - וְלָבוֹא אֲלֵיהֶם כְּשֶׁנִּצְרָכִים הֵם לְמָמוֹנָם וּלְעֶזְרָתָם, הֲלֹא בְּכָךְ הַפְּגִיעָה בָּהֶם קָשָׁה.

אוּלָם לְגַבֵּי הַהַחְלָטָה - יֵשׁ לִנְהֹג כָּךְ:

אִם זָכִיתָ וּמָצָאתָ אִשָּׁה הַהוֹגָנֶת לְךָ עַל פִּי הַתּוֹרָה, וּלְאַחַר יְעוּץ עִם רַבּוֹתֶיךָ נוֹכַחְתָּ כִּי זֹאת הָאִשָּׁה שֶׁאוֹתָהּ תּוּכַל לְהָקִים בַּיִת כָּשֵׁר וְנֶאֱמָן בְּיִשְׂרָאֵל, וּמָצְאָה הַנַּעֲרָה חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְהוֹרֶיךָ מִתְנַגְּדִים לָהּ מִסִּבָּה שֶׁאֵינָהּ מֻצְדֶּקֶת לְפִי דַּעַת תּוֹרָה, כְּגוֹן שֶׁטּוֹעֲנִים שֶׁאֵינָהּ מַסְפִּיק יָפָה, אֵינָהּ מַסְפִּיק חֲכָמָה, אֵין לָהּ מִקְצוֹעַ, וְכַדּוֹמֶה טְעוּנִים כָּאֵלֶּה שֶׁאֵינָם צְרִיכִים לְהַפְרִיעַ חַיֵּי נִשּׂוּאִין כְּשֵׁרִים, וּבִפְרָט שֶׁבְּעֵינֶיךָ נִרְאֶה שֶׁהוֹגֶנֶת אִשָּׁה זוֹ לְקִחְתָּהּ - מֻתָּר וְגַם מִצְוָה עָלֶיךָ לְסָרֵב לָהֶם וּלְהַסְבִּירָם בְּטוּב טַעַם אֶת סִבַּת סֵרוּבְךָ, וְרַשַּׁאי אַתָּה לַעֲמֹד עַל שֶׁלְּךָ לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹלָם.

וְאִם לְסִבַּת סֵרוּבָם יֵשׁ מָקוֹם לְהִסְתַּפֵּק וַחֲשָׁשָׁם סָבִיר, יֵשׁ לְהִתְיַעֵץ עִם רַב שֶׁמְּקֻבָּל עַל שְׁנֵי הַצְּדָדִים שֶׁיַּכְרִיעַ - וּכְפִי שֶׁיִּפְסֹק כֵּן יַעֲשׂוּ, וְאָז הַשָּׁלוֹם יָבוֹא עַל מְקוֹמוֹ, כְּהַבְטָחַת הַתּוֹרָה: "תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם".

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּעִנְיָן שֶׁכָּזֶה עִם הָרַב "קְהִלּוֹת יַעֲקֹב" בְּבָחוּר שֶׁהִצִּיעוּ לְפָנָיו שִׁדּוּךְ, וְנִפְגְּשׁוּ שְׁתֵּי פְּעָמִים וְהוּטַב הַדָּבָר בְּעֵינָיו, אֶלָּא שֶׁהוֹרָיו טָעֲנוּ כְּלַפָּיו, שֶׁהֱיוֹת שֶׁזֶּה לוֹ הַשִּׁדּוּךְ הָרִאשׁוֹן, וְאִם כֵּן, צָעִיר הוּא וְאֵינוֹ מֵבִין, וְאִם כָּךְ, כְּדַאי שֶׁיִּפְגֹּשׁ עִם אֲחֵרוֹת. וּבָא לְפָנֵי מָרָן ה"קְּהִלּוֹת יַעֲקֹב", וְהֵשִׁיב לוֹ, שֶׁאִם יֵשׁ בְּלִבּוֹ סְפֵקוֹת, הֲרֵי שֶׁבְּוַדַּאי צָרִיךְ לִשְׁמֹעַ הַצָּעוֹת אֲחֵרוֹת, אֲבָל אִם בְּעֵינָיו נִרְאֶה הַדָּבָר וְיִדְחֶה זֹאת רַק כְּדֵי לִרְאוֹת עוֹד הַצָּעוֹת, הֲרֵיהוּ מֵסֵב בְּחִנָּם צַעַר לְזוּלָתוֹ, וּכְשֶׁגּוֹרְמִים צַעַר, סוֹבְלִים הַרְבֵּה צָרוֹת בַּחַיִּים (קונטרס "בית רבי" בספר "אשכבתיה דרבי").

וְהַרְבֵּה מַעֲשִׂים כָּאֵלּוּ יֶשְׁנָם מִיּוֹם לְיוֹם, וְרֹאשׁ רְאִינוּ אֲשֶׁר רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וּלְבַסּוֹף עֲצַת ה' הִיא תָּקוּם. לִפְעָמִים מוּצָפִים בְּנֵי הַזּוּג בְּהִתְנַגְּדִיּוֹת רַבּוֹת מִקֶּרֶב בְּנֵי מִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם, וְרַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אֲנָשִׁים רַבִּים לְהַפְרִיד וּלְבַטֵּל אֶת זִמַּת הַנִּשּׂוּאִין, אוּלָם כֵּיוָן שֶׁהוֹלְכִים הֵמָּה בַּעֲצַת ה' - שׁוֹאֲלִים חָכָם וּמִתְיָעֲצִים בְּדַעַת תּוֹרָה, אֲזַי מִתְקַיֵּם בָּהֶם "הִיא תָּקוּם". הִיא - עֲצַת ה' - שֶׁהִיא דַּעַת תּוֹרָה - קָמָה וּמִתְגַּבֶּרֶת, וּלְבַסּוֹף מִתְקַיֵּם בָּהֶם "בְּרִצּוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִם אִתּוֹ". הַשִּׂמְחָה מִתְפַּשֶּׁטֶת בְּקֶרֶב כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, וְכֻלָּם מִתְרַצִּים לְבַסּוֹף לַעֲצַת ה' שֶׁנִּהְיְתָה לְמִצְיאוּת. וּבִתְקוּפַת בֵּינַיִם אֶפְשָׁר שֶׁיִּשְׁתַּלְחוּ אֵיזוּמִים: אִם תִּתְחַתֵּן אִתָּהּ, אֲנִי לֹא אֶעֱזֹר בִּפְרוּטָה! אִם תִּשָּׂא אוֹתָהּ לְאִשָּׁה, אֲנִי יוֹתֵר לֹא אַבָּא שֶׁלְּךָ! לֹא אָבוֹא לַחֲתֻנָּה שֶׁלְּךָ! וְכַדּוֹמֶה, לָכֵן יֵשׁ לִנְהֹג בִּתְקוּפָה זוֹ בְּהַרְבֵּה אִפּוּק וְסַבְלָנוּת, וּלְהַזְהֵר שֶׁלֹּא לִפְגֹּעַ בַּהוֹרִים, וְשֶׁלֹּא לְהַכְּשִׁיל בַּעֲוֹן זִלְזוּל אָב וְאֵם, חַס וְחָלִילָה, וּלְהַאֲמִין

שֶׁבַּסּוֹף הַכֹּל יִסְתַּדֵּר, אַחַר שֶׁהוֹלֵךְ הוּא בַּעֲצַת ה' - דַּעַת תּוֹרָה - אֵין לוֹ מַה לִּירָא מֵהַקְּפָדָתָם וּמֵאִחוּלֵיהֶם הַמַּבְעִיתִים, סוֹף סוֹף כָּל הַקְּלָלוֹת יֵהָפְכוּ לִבְרָכוֹת, לִשְׁבִיעוּת רְצוֹנָם הַמָּלֵא שֶׁל קְרוֹבֵי הַמִּשְׁפָּחָה.

עַל הַזּוּג לָדַעַת: אֵין דָּבָר קָדוֹשׁ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לְהַנְשֵׂא בְּקִדֻּשָׁה, וְכַיָּדוּעַ, שֶׁלְּכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה יֶשְׁנָם מְקַטְרְגִים, וּפְעָמִים כְּשֶׁרוֹאֶה כֹּחַ הָרָע שֶׁיָּכוֹל מְזַוּוֵג שֶׁכָּזֶה לָצֵאת קִדּוּשׁ ה', בַּיִת טָהוֹר, זֶרַע קָדוֹשׁ - יוֹתֵר מַרְבֶּה אֶת קִטְרוּגָיו עֲלֵיהֶם, וּמִתְבַּטֵּא הַדָּבָר בְּלֶחָצִים וְהִתְנַגְּדֻיּוֹת. אוּלָם עֲלֵיהֶם לָדַעַת שֶׁכָּל זֶה מַעֲשֵׂה שָׂטָן, וַעֲלֵיהֶם לִהְיוֹת יַצִּיבִים בְּדַעְתָּם, וְהַכֹּל בְּנֹעַם וּבְדֶרֶךְ אֶרֶץ, אוּלָם לֹא לְהִכָּנַע, וְלִהְיוֹת צְמוּדִים לַעֲצַת רַב וּמוֹרֶה דֶּרֶךְ.

כג. עשה לך רב

יֵשׁ לְכָל בָּחוּר שֶׁהִגִּיעַ לְפִרְקוֹ לְהִתְיַעֵץ עִם רַבּוֹ הַמַּכִּירוֹ וְיוֹדֵעַ טִבְעָיו וְכִשּׁוּרָיו לְהוֹרוֹת לוֹ הַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה עֲבוּרוֹ, כֵּיוָן שֶׁהָעֵצוֹת מִשְׁתַּנּוֹת לְפִי אָפְיוֹ וְטִבְעוֹ וּמִדּוֹתָיו שֶׁל כָּל בָּחוּר וּבָחוּר, וְאֵין הַצָּעָה וְעֵצָה הַמַּתְאִימָה לְבָחוּר זֶה מַתְאִימָה לְאַחֵר. הַדְּבָרִים אֲמוּרִים הֵן לְגַבֵּי גִּיל הַנִּשּׂוּאִין - שֶׁיֶּשְׁנָם כְּאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לְהַצִּיעַ לָהֶם לְהִנָּשֵׂא מִיָּד, וְיֶשְׁנָם כְּאֵלֶּה שֶׁיֵּשׁ לְהַצִּיעַ לָהֶם לְהַמְתִּין, וְהֵן לְגַבֵּי עַל מָה וְעַד כַּמָּה לְהַקְפִּיד בְּתֹאַר וּמִדּוֹת הַבַּת זוּג, שֶׁאֵין הַדְּבָרִים שָׁוִים לְכָל אֶחָד. לְכֵן אֵין חָכָם, אֶלָּא הַמִּתְיַעֵץ עִם רַבּוֹ הָאָהוּב וְהָאוֹהֵב, הַיּוֹדֵעַ נֶפֶשׁ תַּלְמִידוֹ וְחָפֵץ בְּטוֹבָתוֹ, וְאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יְדֵי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, וְהַשּׂוֹמֵעַ לְעֵצָה - חָכָם, כִּי אַחַר הַכֹּל אֵין בְּיָדֵינוּ, רַק לַעֲשׂוֹת הִשְׁתַּדְּלוּת בְּנוֹשֵׂא זֶה וְתוּ לֹא.

זִוּוּגוֹ שֶׁל אָדָם קָשֶׁה כִּקְרִיעַת יַם סוּף, וְאֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר שֶׁהַכַּוָּנָה מִבְּחִינָתֵנוּ, שֶׁהֲרֵי מִבְּחִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ כֹּל יָכוֹל הוּא, אוּלָם מִבְּחִינָתֵנוּ קָשֶׁה הִיא הַהַכְרָעָה אֵיזֶה זִוּוּג מַתְאִים וְאֵיזֶה לֹא. כְּמוֹ לְהַכְרִיעַ וְלִפְסֹק יָם לִשְׁנֵי חֲלָקִים וְלִסְלֹל בּוֹ דֶּרֶךְ לָלֶכֶת בָּהּ - כֵּן קָשֶׁה לְהַכְרִיעַ וְלִפְסֹק מַהוּ הַזִּוּוּג הַנָּכוֹן לִשְׁלֵמוּת הָאָדָם. וּכְמוֹ שֶׁפֵּרְשׁוּ "מָצָא אִשָּׁה מָצָא טוֹב" - כַּאֲשֶׁר מָצָא אִשָּׁה כִּמְצִיאָה מִן הַשָּׁמַיִם, שֶׁלֹּא בְּכֹחוֹת עַצְמוֹ, אֶלָּא בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא - אֲזַי מָצָא טוֹב, אוּלָם הַחוֹשֵׁב "מוֹצֵא אֲנִי" - שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בּוֹ, בְּכֹחוֹתָיו וּבְשִׂכְלוֹ, אֲזַי...

וּכְמוֹ שֶׁפֵּרֵשׁ הַגְּרַ"א עַל הַפָּסוּק "אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת שָׁוְא עָמְלוּ בוֹנָיו בּוֹ" - בַּיִת הוּא הַזִּוּוּג. וְאָמַר "אִם ה' לֹא יִבְנֶה בַיִת" - שֶׁוְּא הוּא עֵסֶק בְּנֵי הָאָדָם בְּעִנְיַן הַזִּוּוּג, לְפִי שֶׁהַכֹּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּמוּבָא בַּסֵּפֶר "בִּנְיַן עֲדֵי עַד": אֵין לַצָּעִיר לִסְמֹךְ עַל עַצְמוֹ, כֵּיוָן שֶׁהוּא חֶסֶר נִסָּיוֹן, אֶלָּא יוֹתֵר יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַהוֹרִים. בְּמִקְרִים שֶׁאֵין הַשְׁקָפוֹתָיו זֵהוֹת עִם אֵלּוּ שֶׁל הַהוֹרִים, כְּגוֹן בָּנִים מִבָּתִּים חִלּוֹנִיִּים, עָלָיו לְהִתְיַעֵץ עִם רַבּוֹתָיו אוֹ אַבְרֵכִים מְנֻסִּים, מִפְּנֵי שֶׁרַבִּים הֵם הַדְּבָרִים הַנִּרְאִים חֲשׁוּבִים לַצָּעִיר, וּבֶאֱמֶת אֵינָם כֹּה חֲשׁוּבִים, אוֹ לְהֵפֶךְ. בַּעַל הַנִּסָּיוֹן שׁוֹפֵט בְּעֵינַיִם אֲחֵרוֹת אֶת הֶחְשׁוּב וְהַטָּפֵל, וְיוֹדֵעַ כֵּיצַד יֵשׁ לִבְחֹן כָּל פְּרָט.

יֵשׁ לְדַעַת, שֶׁיְּדִידֵי הַצַּד הַשֵּׁנִי נוֹטִים מְאֹד לְהַגְזִים בְּשִׁבְחָם שֶׁל מְקֹרְבֵיהֶם, וּמֵאִידָךְ, אִם הַנִּשְׁאָל צָעִיר, יִתָּכֵן וְהוּא חוֹתֵךְ אֶת הַדְּבָרִים בְּחַד צְדָדִיּוּת - לְחִיּוּב אוֹ לְשִׁלִילָה - מִשּׁוּם חֶסְרוֹן הֶבָנָתוֹ, לְגַבֵּי הַהֶבֵטִים הַשּׁוֹנִים שֶׁבָּהֶם אֶפְשָׁר לְהַעֲרִיךְ כָּל תְּכוּנָה.

כד. אין לגשת לשתי הצעות לסרוגין

אֵין לָגֶשֶׁת בְּשׁוּם אֹפֶן לִשְׁתֵּי הַצָּעוֹת לְסֵרוּגִין, שֶׁכֵּן שִׁדּוּךְ אֵינוֹ עִנְיָן מִסְחָרִי, אֶלָּא עִנְיָן אִישִׁי, רְגָשִׁי וּפְנִימִי. אָמְנָם אִם נִקְלָעִים לְמַצָּב שֶׁל אִי יְכֹלֶת הַחְלָטָה, יֵשׁ מָקוֹם בְּמִקְרִים מְסֻיָּמִים לְקַבֵּל הֲפוּגָה וּלְנַסּוֹת הַצָּעָה אַחֶרֶת, אֲבָל דָּבָר זֶה רָאוּי שֶׁיֵּעָשֶׂה רַק אַחַר הִתְיַעֲצוּת עִם רַבּוֹתָיו אוֹ תַּלְמִיד חָכָם בַּעַל נִסָּיוֹן.

כה. אין להפגש אלא לאחר ברורים

לֹא תֵּכֶף כְּשֶׁמַּצִּיעִים לְךָ הַצָּעָה תִּקְבַּע פְּגִישָׁה, זֹאת מִכַּמָּה סִבּוֹת:

1. בְּטוּל זְמַן

לְהִתְכּוֹנֵן לַפְּגִישָׁה, אֵצֶל הָרַבֵּה זֶה לוֹקֵחַ זְמַן. לְהִתְרַחֵץ, לְהִתְלַבֵּשׁ, לִנְסֹעַ לִמְקוֹם הַפְּגִישָׁה, וּבְעִקָּר לִהְיוֹת מֻטְרָד וּמְתוּחַ מֵהַתּוֹצָאוֹת, וְאוּלַי בִּכְלָל כְּבָר מְמַבֵּט רֹאשׁוֹן תִּשְׁלֹל אֶת הַמֻּצָּעוּת לְךָ, וְנִמְצָא כָּל תִּקְוָתְךָ הָיְתָה לָרִיק. לָכֵן, קֹדֶם כֹּל לְבָרֵר אֶת אֲשֶׁר אֶפְשָׁר לְבָרֵר, וְרַק אִם לְאַחַר הַבֵּרוּרִים, פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר, נִרְאֵית לְךָ הַהַצָּעָה תּוֹאֶמֶת, לֵךְ לַפְּגִישָׁה.

2. אַל תַּרְבֶּה שִׂיחָה עִם הָאִשָּׁה.

יִתָּכֵן וּכְבָר מְבֻרוּרִים רְאשׁוֹנִים עוֹד קֹדֶם שֶׁתִּרְאֶנָּה, תְּוַכַּח כִּי אֵינָהּ תּוֹאֶמֶת לְךָ הַצָּעָה זוֹ, וְאָז תַּחְשֹׁךְ מֵעַצְמְךָ שִׂיחָה בְּטֵלָה, כִּי אִם לֹא כֵן, אֶלָּא לְלֹא בֵּרוּר תִּגַּשׁ לַפְּגִישָׁה וְתִוָּכַח מִיָּד שֶׁאֵינָהּ תּוֹאֶמֶת לְךָ, הֲרֵי לֹא נָעִים לַחְתֹּךְ תֵּכֶף, אֶלָּא מְדַבְּרִים זְמַן מָה בֵּינֵיהֶם, וְדִבּוּרִים אֵלּוּ אֵינָם אֶלָּא שִׂיחָה בְּטֵלָה הַגּוֹרֶמֶת עָוֹן.

3. מִלְכֹּדֶת

יִתָּכֵן וּמֵאַחַר וְלֹא בֵּרַרְתָּ עַל אָפְיָהּ שֶׁל הַמַּצַּעַת לְךָ, עַל הַיִּרְאַת שָׁמַיִם שֶׁלָּהּ וּמִדּוֹתֶיהָ, תֻּקְסַם מִמַּרְאֵה עֵינֶיךָ וְתִתְפַּתֶּה לְקַחְתָּהּ בְּוִתּוּר מָלֵא עַל עֶקְרוֹנוֹתֶיךָ, וְנִמְצָא נָפַלְתָּ לְמִלְכֹּדֶת הַיֵּצֶר, וְהַתּוֹצָאוֹת מִי יְשׁוּרֵם.

4. חֲשַׁשׁ פְּגִיעָה

לָמָּה לְהַגִּיעַ לְמַצָּב שֶׁתִּצְטָרֵךְ לִפְגֹּעַ בַּמַּצַּעַת בִּזְמַן שֶׁיְּכֹלְתְּ לַחֲסֹךְ זֹאת בְּבֵרוּרִים קֹדֶם הַפְּגִישָׁה. הֲלֹא "פְּגִיעָה" הִיא דָּבָר חָמוּר הַיָּכוֹל לְעַכֵּב לְךָ הַרְבֵּה יְשׁוּעוֹת, וְרַבִּים הֵם הַסִּפּוּרִים וּמְפֻרְסָמִים הֵמָּה עַל "הַפּוֹגְעִים" שֶׁעָצְרוּ אֶת הַיְשׁוּעָה לְעַצְמָם שָׁנִים רַבּוֹת, וְעַד שֶׁלֹּא פִּיְּסוּ פִּיּוּס מָלֵא לַנִּפְגָּע, לֹא נוֹשְׁעוּ.

5. חֲלִישׁוּת הַדַּעַת

וְיִתָּכֵן שֶׁאַתָּה תִּפָּגַע וְתִשָּׁבֵר מִכָּךְ שֶׁהַמַּצַּעַת תִּדְחֶה אוֹתְךָ, וְלָמָּה לְךָ לְהַגִּיעַ לְמַצָּב כָּזֶה שֶׁיִּתָּכֵן שֶׁהָיָה נִמְנָע לוּ הָיִיתָ מְבָרֵר וּמֵבִין מִדַּעְתְּךָ שֶׁהַצָּעָה שֶׁכָּזוֹ לֹא תִּרְצֶה בִּי וְתִדְחֶה אוֹתִי. וְאִם כֵּן, לְחִנָּם נָרַמְתָּ לְעַצְמְךָ עָגְמַת נֶפֶשׁ וְצַעַר. וְעוֹד מִכְשׁוֹלִים רַבִּים יְכוֹלִים לָצֵאת מִפְּגִישׁוֹת קֹדֶם בֵּרוּרִים, וְאֵין הַמָּקוֹם לְפָרְטָם, וּמוּבָנִים הֵמָּה לַמֵּבִין.

דַּעַת מָרָן ה"חֵפֶץ חַיִּים" בְּמִכְתָּב שֶׁכָּתַב רַבִּי אֶלְחָנָן וַסֶּרְמַן (פורסם במבקשי תורה כרך ד' קובץ א' עמוד סד) אֶת אֲשֶׁר שָׁמַע מִפִּי קָדוֹשׁ בַּעַל הֶחָפֵץ חַיִּים זַצַ"ל, כִּי מִנְהַג הָעוֹלָם בְּשִׁדּוּכִין לְהִתְרָאוֹת בְּטֶרֶם כֹּל הוּא שֶׁלֹּא כַּהֶגֶן, כִּי מֵהָרְאוּי לְאַחֵר אֶת הַהִתְרָאוּת אַחֲרֵי כָּל הַחֲקִירוֹת וּדְרִישׁוֹת מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים וְכָל פְּרָטֵי הַדִּין וּדְבָרִים שֶׁבֵּין הַצְּדָדִים, וְאַחַר כָּךְ, כַּאֲשֶׁר הֻשְׁווּ בְּכָל הַפְּרָטִים, אָז יִתְרָאוּ, וְלֹא קֹדֶם. עַד כָּאן.

כו. בררנות מיותרת

יֶשְׁנָם הַדּוֹחִים מַזָּלָם בַּיָּדַיִם, וּמִסְבּוֹת שֶׁאֵין בְּהֶצְדֵּקָם לִדְחוֹת שִׁדּוּךְ פּוֹסְקִים הֵמָּה לְעַצְמָם לִדְחוֹת אֶת הַמַּצָּעִים לָהֶם. וְהַנִּסָּיוֹן הוֹכִיחַ, שֶׁהַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים בְּלִבּוֹתָם זָכוּ לְהָקִים מַהֵר מִשְׁפָּחוֹת לְתִפְאֶרֶת, וְאִלּוּ הַבָּרְרָנִים - לֹא דַּי שֶׁמַּה שֶּׁבִּקְּשׁוּ לֹא עָלְתָה בְּיָדָם, אֶלָּא שֶׁקִּבְּלוּ הַרְבֵּה פָּחוֹת מֵאֵלּוּ שֶׁלֹּא בֵּרְרוּ בֵּרוּרִים מְיֻתָּרִים, וְיֶשְׁנָם כְּאֵלֶּה שֶׁגַּם אֶת זֶה לֹא קִבְּלוּ, וְנִשְׁאֲרוּ עַד גִּיל מְבֻגָּר בְּיָדַיִם רֵיקוֹת בִּבְחִינַת "פַּלְגָא דְּגוּפָא".

וְכָאן נָבִיא מִכְתָּב חָשׁוּב מֵהַסְּטַיְפֶלֶר זצוק"ל לִרְאוֹת עַד כַּמָּה מְסֻכָּן הַדָּבָר מְאֹד לִדְחוֹת מִסִּבָּה שֶׁאֵינָהּ מֻצְדֶּקֶת: וְאַף זוֹ רָעָה חוֹלָה רָאִיתִי, שֶׁיֵּשׁ כָּאֵלֶּה, שֶׁבִּרֹב גַּאֲוָתָם מְאַבְּדִים בַּיָּדַיִם אֶת הַ"בַּת פְּלוֹנִי" שֶׁלָּהֶם... דְּהִנֵּה הוּא מְדֻמֶּה בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא מַשֶּׁהוּ מְיֻחָד בְּמִינוֹ, וְצָרִיךְ הוּא אַחַת כָּזוֹ שֶׁכָּל הַמַּעֲלוֹת יֵשׁ בָּהּ, פִּקְחוּת, עֲשִׁירוּת, יֹפִי, יִחוּס, וְכוּ' וְכוּ', וּמִמֵּילָא, כָּל מִי שֶׁהוּא נִפְגָּשׁ אִתָּהּ - לֹא טוֹבָה עֲבוּרוֹ, שֶׁלְּזוֹ חָסֵר הַפִּקְחוּת שֶׁהוּא חוֹשֵׁב עָלֶיהָ, וְזוֹ יוֹתֵר מִדַּי גְּבוֹהָה, וְזוֹ יוֹתֵר מִדַּי נְמוּכָה, וְזוֹ דַּוְקָא בֵּינוֹנִית וְזֶה לֹא טוֹב בִּשְׁבִילוֹ, וְכָאן אֵין כֶּסֶף וְכָאן אֵין יִחוּס, וְכָךְ הוּא הוֹלֵךְ וּמְבַלֶּה כַּמָּה שָׁנִים מֵהַשָּׁנִים הַיָּפוֹת בְּיוֹתֵר בְּחַיָּיו שֶׁל אָדָם (20 עַד 30) בְּחִפּוּשׂ אַחַר הַשִּׁדּוּךְ "הַמַּתְאִים" הַמְדֻמֶּה לוֹ בְּדִמְיוֹנוֹ, וְכִמּוּבָן שֶׁיּוֹצֵא מֵהַלִּמּוּד עַל יְדֵי זֶה, וַעֲצָבָיו נִמְרָטִים, וְהַשָּׁנִים מִתְקַדְּמוֹת, וְהוּא כְּבָר בֶּן כ"ו כ"ז כ"ח, וְעַדַיִן נָתוּן בַּסְּחַרְחֹרֶת וּבַתִּסְבֹּכֶת הַזּוֹ שֶׁל חִפּוּשׂ אַחַר "שִׁדּוּךְ מְיֻחָד" "הַמַּתְאִים לוֹ", עַד שֶׁלְּבַסּוֹף בְּדֶלִית בְּרֵרָה כְּבָר עוֹשֶׂה אֵיזֶה שִׁדּוּךְ שֶׁהוּא, לֹא זֶה שֶׁחָלַם עָלָיו, כִּי כָּזֶה לֹא מַגִּיעַ לוֹ בִּכְלָל, וְיִתָּכֵן שֶׁכָּזֶה גַּם אֵין בִּכְלָל בָּעוֹלָם, וְגַם לֹא ה"בַּת פְּלוֹנִי" שֶׁלּוֹ...

וְכָאן אָמַר לִי הָרַב בְּהִתְרַגְּשׁוּת שֶׁל כְּאֵב לֵב אֲמִתִּי: הִנֵּה בָּאִים אֵלַי הָרְבֵּה בַּחוּרִים מְבֻגָּרִים, בְּגִילִים: 24, 25, 26, 27, 28 וָמַעְלָה, וְדִמְעָתָם עַל לֶחָיִם, אֵיפֹה ה"בַּת פְּלוֹנִי" שֶׁלִּי?... וַאֲנִי

מֵשִׁיב לָהֶם: אַתָּה כְּבָר נִפְגַּשְׁתָּ אִתָּהּ לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים, בְּתְחִלַּת הַצָּעוֹת הַשִּׁדּוּכִים שֶׁלְּךָ, וְלֹא רָצִיתָ בָּהּ, הִיא לֹא מָצְאָה חֵן בְּעֵינֶיךָ בִּגְלַל אֵיזֶה תֵּרוּץ טִפְּשִׁי, וְהִיא כְּבָר מִזְּמַן הִתְחַתְּנָה עִם מִישֶׁהוּ אַחֵר...

וְהוֹסִיף רַבֵּנוּ: וְכָל זֶה בָּא כְּשֶׁהוֹלְכִים בְּעַקְמִימוּת וּבְגַבַּהּ לֵב. וְאִלּוּ כְּנֶגֶד זֶה אַשְׁרֵי חֶלְקָם שֶׁל הַתְּמִימִים וְהַיְשָׁרִים בְּלִבּוֹתָם, אֵלּוּ הַבַּחוּרִים הַיְקָרִים שֶׁאֵינָם מְהַלְּכִים בִּגְדוֹלוֹת וּבְנִפְלָאוֹת, וְהֵם צְנוּעִים וַעֲנָוִים, וְאֵינָם מְדַמְיְנִים דִּמְיוֹנוֹת שָׁוְא, לֹא עַל עַצְמָם וְלֹא עַל הַמִּיעֶדֶת לָהֶם, וְהוֹלְכִים בְּתֹם וּבְיֹשֶׁר, וְהֵם מְאוֹד מְרֻצִּים כְּשֶׁמַּצִּיעִים לָהֶם בַּת יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁרָה, בַּעֲלַת מִדּוֹת טוֹבוֹת, וְאֵינָם נוֹתְנִים עֵינֵיהֶם לֹא בְּמָמוֹן, וְלֹא בְּיִפְי מְדֻמֶּה, וְהֵם מְחֻנָּכִים עַל דִּבְרֵי הָרַמְ"א בְּאֶבֶן הָעֵזֶר, שֶׁמַּה שֶּׁיִּתֵּן לָהֶם חוֹתְנָם יִקְחוּ בְּעַיִן טוֹבָה וּבְעַיִן יָפָה, וְאָז יַצְלִיחוּ. וְהֵם מַרְגִּישִׁים בְּעַצְמָם שִׂמְחָה כְּשֶׁשּׁוֹמְעִים שֶׁהַצַּד הַשֵּׁנִי חָפֵץ בָּהֶם, וְאָז זֶה אֹשֶׁר בִּשְׁבִילָם, וְזוֹכִים לְהִתְחַתֵּן בִּצְעִירוּתָם, וְחַיֵּיהֶם טוֹבִים וּמְאֻשָּׁרִים עִם ה"בַּת פְּלוֹנִי" הָאֲמִתִּית שֶׁלָּהֶם, כִּי לֹא הִתְחַכְּמוּ עַל ה"בַּת קוֹל". וַאֲפִלּוּ שֶׁהַשִּׁדּוּךְ לֹא הָיָה "מַרְעִישׁ" - לְמִי זֶה אִכְפַּת, הֲלֹא הַחַיִּים שֶׁלָּהֶם מְאֻשָּׁרִים, וְזוֹ הַמִּיעֶדֶת לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם קֹדֶם יְצִירַת הַוָּלָד עַל פִּי בַּת קוֹל מִשָּׁמַיִם - הִיא לוֹ לְעֵזֶר אֲמִתִּי לִשְׁקֹד בַּתּוֹרָה בְּשַׁלְוָה, וְזוֹכִים לְדוֹר יְשָׁרִים יְבֹרַךְ וּלְכָל טוּב. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל הַהוֹלֵךְ בְּיַשְׁרוּת, וַהֲלֹא מִקְרָא מָלֵא דִּבֵּר הַכָּתוּב: "הֵיטִיבָה ה' לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם!"...

וּפְעָמִים רַבּוֹת, כְּשֶׁהֵיוּ בָּאִים אֵלָיו בַּחוּרִים מְבֻגָּרִים לְבַקֵּשׁ בְּרָכָה עַל שִׁדּוּךְ, הָיָה מָרָן גּוֹעֵר בָּהֶם שֶׁהֵם הִפְסִידוּ בַּיָּדַיִם אֶת זִוּוּגָם הַמְיֹעָד לָהֶם, וּלְפָחוֹת מִכָּאן וְאֵילָךְ שֶׁלֹּא יַפְסִידוּ בַּיָּדַיִם אֶת מַה שֶּׁעַכְשָׁו מַצִּיעִים לָהֶם.

וְכֹה הָיוּ דְּבָרָיו: בְּעִקַּר מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְחַפֵּשׂ בְּשִׁדּוּךְ הוּא - א. יִרְאַת שָׁמַיִם. ב. מִדּוֹת טוֹבוֹת. ג. שֶׁיְּהֵא הוֹלֵךְ עַל הַדֶּרֶךְ (מתאים). יֶתֶר הַדְּבָרִים שֶׁמְּחַפְּשִׂים הֲרֵי זֶה מֵעֲצַת הַיֵּצֶר, כִּי אִי אֶפְשָׁר לִמְצֹא אֶת כָּל הַמַּעֲלוֹת בְּאָדָם אֶחָד. וּבְהִזְדַּמְּנוּת אַחֶרֶת אָמַר לְבָחוּר: כֶּסֶף וְיִפְי הֲרֵי זֶה דָּבָר טוֹב, אֲבָל כָּל זֶה רַק כַּאֲשֶׁר הוֹלֵךְ, אֲבָל כַּאֲשֶׁר לֹא הוֹלֵךְ, חַיָּבִים לְוַתֵּר עַל כָּךְ, אֲבָל מִדּוֹת טוֹבוֹת אִי אֶפְשָׁר לְוַתֵּר עַל זֶה בְּשׁוּם אֹפֶן, כִּי בְּלִי מִדּוֹת הֲרֵי זֶה גֵּיהִנֹּם בַּבַּיִת חֲלִילָה, וְחָזַר עַל כָּךְ כַּמָּה פְּעָמִים.

פַּעַם בָּא אֵלָיו בָּחוּר בִּשְׁאֵלָה, מֵאַחַר וּמַצִּיעִים לוֹ שְׁנֵי שִׁדּוּכִים, וּבְשִׁדּוּךְ הָאֶחָד יֵשׁ חִסָּרוֹן זֶה - וּבַשִּׁדּוּךְ הַשֵּׁנִי יֵשׁ חִסָּרוֹן אַחֵר, מַה לְהַעֲדִיף? מָרָן עָנָה בְּחָכְמָתוֹ: שְׁמַע נָא, בָּחוּר יָקָר! אִי אֶפְשָׁר לִמְצֹא שִׁדּוּךְ עִם כָּל הַמַּעֲלוֹת, וְתָמִיד יֵשׁ אֵיזֶה חִסָּרוֹן, וְאִם כֵּן, מַאי נַפְקָא מִינַהּ אִם תִּסְבֹּל מֵחִסָּרוֹן זֶה אוֹ תִּסְבֹּל מֵחִסָּרוֹן אַחֵר. עַד כָּאן.

סִפֵּר לִי אַחַד הָאַבְרֵכִים, יֵרֵא שָׁמַיִם וְנֶאֱמָן, מֵהַכּוֹלֵל בּוֹ לָמַדְנוּ יַחַד, שֶׁבְּמֶשֶׁךְ תְּקוּפָה מְסֻיֶּמֶת, לִפְנֵי כְּעֶשְׂרִים שָׁנָה, הָיָה מְשַׁמֵּשׁ אֶת הָרַב הַמְקֻבָּל רַבִּי יִצְחָק כַּדּוּרִי זצוק"ל, וּפַעַם אַחַת בִּקַּחְתּוֹ אוֹתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מוּסָיוֹף לְתְפִלַּת שַׁחֲרִית עֲצָרָתָם אִמָּא מְבֻגֶּרֶת וּבְתָהּ בַּת הַשְּׁלוֹשִׁים, וְהָאִמָּא נָפְלָה לְרַגְלֵי הָרַב וְהֵחֵלָּה לִבְכּוֹת בְּקוֹל גָּדוֹל עַל בְּתָהּ בַּת הַשְּׁלוֹשִׁים שֶׁעֲדַיִן לֹא נִשְׂאָה, וְאוֹתוֹ אַבְרֵךְ רָצָה לְהֶסִיטָהּ מִן הַדֶּרֶךְ וּלְכַּוְנוֹתָהּ לָרַב לִתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהָרַב אָמַר לוֹ: הַמְתֵּן. וְנִתְעַכֵּב כָּךְ שְׁתֵּי דַּקּוֹת בְּעֶרֶךְ, וּלְבַסּוֹף שָׁאַל אֶת הָאִמָּא, הַאִם הָיְתָה לְבָתָהּ הַצַּעַת בָּחוּר לִפְנֵי כְּעֶשֶׂר שָׁנִים וְהַבַּת דְּחֻתָה הַצָּעָה זוֹ לְלֹא סִבָּה, וְעָנְתָה הָאֵם: אָמְנָם כֵּן. עָנָה לָהּ הָרַב: אִם כֵּן, מָה אֲנִי יָכוֹל לַעֲזֹר לָךְ?!

(חייבים להדגיש, פרק זה שכתבנו נכתב בכללות, אולם בוודאי שיש לדון בכל שידוך לגופו של ענין, שכן פעמים שהסיבה היא בנפשו או בנפשה של המשודך וכמובן שיש פעמים שישנה הצדקה בביטול, ורק שלא יהא מצב של סירוב מחמת קלות ראש, זלזול בגישה לשידוך, דחיה מסיבה שרירותית שלבו חפץ עדיין בחיי רווקות וכיוצא).

כז. לא לפרסם את מהלך הפגישות וההתקדמות עד לאחר התנאים

מוּבָא בְּשֵׁם הָרַב שִׁמְחָה כֹּהֵן בְּסִפְרוֹ "הַבַּיִת הַיְּהוּדִי" עַל זְהִירוּת מֵהַחֲבֵרִים וְהַקְּרוֹבִים: הַבֵּן וְהַבַּת שֶׁפְּנֵיהֶם לְנִשּׂוּאִין, חַיָּבִים לְהִזָּהֵר מִלְּשַׁתֵּף חֲבֵרִים אוֹ קְרוֹבִים שֶׁאֵין זְקוּקִים לַעֲצָתָם כְּדֵי לְהַחְלִיט בַּנּוֹשֵׂא. גַּם אִם נִרְאֶה לָהֶם שֶׁהֵם 'בְּשֵׂלִים' לְהַחְלָטָה חִיּוּבִית וְ'לִגְמֹר' אֶת הַשִּׁדּוּךְ, לֹא כְּדַאי לְהוֹדִיעַ זֹאת לַאֲחֵרִים לִפְנֵי שֶׁהַדָּבָר הֻסְכַּם גַּם עַל יְדֵי הוֹרֵיהֶם. זְהִירוּת זוֹ תַּחְסֹךְ אִי נְעִימוּת הָעֲלוּלָה לִצְמֹחַ אִם הַהוֹרִים מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים לֹא יִשְׁתַּוּוּ בֵּינֵיהֶם עַל רֶקַע כַּלְכָּלִי אוֹ אַחֵר. כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לְהִמָּנַע מִלְּסַפֵּר לַחֲבֵרִים וְאַף לֹא לִקְרוֹבֵי מִשְׁפָּחָה עַל הַהַצָּעָה הַמְּצַעַת, וְלָבֶטַח לֹא עַל קִיּוּם הַפְּגִישׁוֹת, גַּם אִם הַתַּהֲלִיךְ מְצוּי עַל סַף סִכּוּם חִיּוּבִי. הַפִּרְסוּם עָשׂוּי לִיצֹר לַחַץ חֶבְרָתִי. הַכֹּל מַמְתִּינִים לְסִיּוּמָהּ הַטּוֹב שֶׁל הַשִּׁמּוּעָה הַנְּפוֹצָה. לַחַץ זֶה יִגְרֹם, שֶׁגַּם אִם יֵשׁ לַנִּפְגָּשׁ מַחֲשָׁבוֹת עַל הַפְּסָקַת הַקֶּשֶׁר, הוּא עָלוּל לְהַחְלִיט בְּחִיּוּב בְּעִקְבוֹת הַצַּפִּיָּה וְהַבְּשׂוֹרָה שֶׁחֲבֵרָיו מַמְתִּינִים לָהֶן.

כח. להמתין בסבלנות להחלטת הצד השני

פְּעָמִים שֶׁנִּפְגָּשִׁים, וְאֵין תְּשׁוּבָה חִיּוּבִית תֵּכֶף לְאַחַר פְּגִישָׁה רִאשׁוֹנָה, וְיִתָּכֵן מֵחֲמַת גַּאֲוָה אוֹ מֵחֲמַת סְתָם פְּזִיזוּת אוֹמֵר הַצַּד הָרִאשׁוֹן: אִם אֵין הַצַּד הַשֵּׁנִי נוֹתֵן תְּשׁוּבָה תֵּכֶף - אֲנִי לֹא רוֹצֶה וְלֹא מְעֻנְיָן. זֶה לֹא נָכוֹן. יִתָּכֵן וְהוּא מְהַסֵּס וְחוֹשֵׁב, וְלָכֵן הַמְתֵּן, וְאֵין לְהִפָּגַע אִם הַצַּד הַשֵּׁנִי עוֹנֶה: אָמְנָם אֲנִי מְהַסֵּס, אוּלָם בְּכָל זֹאת מַסְכִּים לְעוֹד פְּגִישָׁה. זֶה דֶּרֶךְ הָעוֹלָם - שֶׁאֲנָשִׁים מִתְלַבְּטִים וּלְבַסּוֹף מַחְלִיטִים.

וְעַל כָּךְ יֶשְׁנוֹ מִכְתָּב נִפְלָא מֵהַסְּטַיְפֶלֶר: מִזֶּה שֶׁהַצַּד הַשֵּׁנִי לֹא עוֹנֶה אַחַר הַפְּגִישׁוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת, אֵין עֲדַיִן רְאָיָה שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה. רַק אַחַר הַפְּגִישָׁה הָרְבִיעִית, אָז רְאָיָה מֵהַשְׁתִּיקָה שֶׁלֹּא רוֹצִים. כִּי בַּפְּגִישׁוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת לִפְעָמִים לֹא מוֹצֵא חֵן בְּעֵינֵי הַמְדֻבֶּרֶת דְּבָרִים חִיצוֹנִיִּים, וְלָכֵן הִיא מְהַסֶּסֶת, אָמְנָם אַחַר כָּךְ הִיא מִתְפַּכַּחַת וּמִתְיָעֶצֶת, וּמְשִׁיבָה בְּחִיּוּב כַּעֲבֹר זְמַן.

פרק ג' - התמודדות בזוגיות ובשלום בית - לאשה

א. אסור להתחרט ולחוש אשמה באכזבת הזיווג

נָשִׁים יְקָרוֹת.

אֹמַר לָכֶן מִשְׁפָּט אֶחָד הַמּוּבָא בְּסֵפֶר "חוֹבַת הַלְּבָבוֹת" סוֹף שַׁעַר הַבִּטָּחוֹן, אִם תַּפְנִימוּ מִשְׁפָּט זֶה, תְּשַׁנְּנוּ אוֹתוֹ, תִּשְׁתַּדְּלוּ לִחְיוֹת עַל פִּיו, תִּרְאוּ חַיִּים חֲדָשִׁים, טוֹבִים וּמְתֻקָּנִים.

וְכָךְ כּוֹתֵב רַבֵּנוּ בַּחַיֵּי בְּסִפְרוֹ חוֹבַת הַלְּבָבוֹת:

אָמַר הַבּוֹטֵחַ: "**מֵעוֹלָם לֹא הִסְכַּמְתִּי עַל דָּבָר וְחָפַצְתִּי בְּזוּלָתוֹ**".

וּנְבָאֵר מִשְׁפָּט זֶה.

יְסוֹד מִצְוַת הַבִּטָּחוֹן בַּה' בָּנוּי עַל הָאֱמוּנָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְסַדֵּר לְאָדָם אֶת עִנְיָנָיו, פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל אָדָם קְצוּבָה, זִוּוּגוֹ גָּזוּר וְכָל אֲשֶׁר לָאָדָם מֻשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְלָכֵן בְּעִנְיְנֵי הַחֹמֶר וּכְמוֹ בַּמֶּה יַעֲסֹק הָאָדָם, כַּמָּה יַרְוִיחַ, אֵימָתַי יַרְוִיחַ, אֵיזֶה בַּיִת יִקְנֶה, אֵיזֶה רָהִיט יִקְנֶה, אֵיזוֹ מְכוֹנִית יִקְנֶה, וְעַד הַלְּבוּשׁ שֶׁל הָאָדָם אֵיזֶה בֶּגֶד אוֹ מִנְעָל יִקְנֶה, הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְהַכֹּל נִגְזָר וְהֻכְרַז מֵרֹאשׁ כַּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא (סוטה ב' ע"א): בַּיִת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי... שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי... אִשָּׁה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִי... וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה זִוּוּגוֹ שֶׁל הָאָדָם, שֶׁבְּוַדַּאי אֵין כָּאן מַגָּע "הַטֶּבַע" כְּלָל, כָּל עִנְיָן זֶה הוּא שְׁמֵימִי "נָטוֹ", אֵין בּוֹ תַּעֲרֹבֶת שֵׂכֶל וּגְבוּרָה. מַה' אִשָּׁה לְאִישׁ וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ לְעֵיל בְּנוֹשֵׂא "הַשְׁדּוּכִין".

וְלָכֵן בְּכָל הַקְּשׁוּר לְעִנְיְנֵי הַחֹמֶר עַל הָאָדָם לַעֲסֹק בָּהֶם רַק לְשֵׁם הִשְׁתַּדְּלוּת, כִּי כָּךְ רְצוֹן ה' שֶׁיּוֹרִיד שִׁפְעוֹ בְּדֶרֶךְ טֶבַע, אוּלָם עָלֵינוּ לְהַאֲמִין שֶׁאֵין יָדֵינוּ בְּתוֹצָאוֹת הַחֹמֶר שֶׁיִּגִּיעוּ אֵלֵינוּ, אֶלָּא הַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְלָכֵן כַּמָּה שֶׁהָאָדָם יוֹתֵר בַּעַל בִּטָּחוֹן בַּה', כָּךְ מָטָל עָלָיו לַעֲסֹק פָּחוֹת בְּהִשְׁתַּדְּלוּת, הַדָּבָר תָּלוּי בְּמִדַּת בִּטְחוֹנוֹ שֶׁל הָאָדָם הַמִּתְבַּטֵּאת בִּרְגִיעָתוֹ וְשַׁלְוָתוֹ, וְאִם רָגוּעַ וְשָׁלֵו הוּא בְּעֵסֶק מוּעָט - יַמְעֵט בַּהִשְׁתַּדְּלוּת.

אוּלָם בְּעִנְיְנֵי רוּחָנִיּוּת כְּמוֹ תּוֹרָה, יִרְאַת שָׁמַיִם, תִּקּוּן הַמִּדּוֹת וּשְׁבִירַת הַתַּאֲווֹת, אָכֵן גַּם בָּהֶם הַתּוֹצָאוֹת וְהַהַצְלָחוֹת בִּידֵי ה', אוּלָם בְּאֵלּוּ נִצְטַוִּינוּ לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחֵנוּ, וְלֹא לַחֲשׁךְ בַּהִשְׁתַּדְּלוּת וְלִבְטֹחַ בַּה', אֶלָּא שֶׁמִּלְבַד שֶׁנִּבְטַח בַּה' שֶׁיַּעְזְרֵנוּ, עָלֵינוּ לַעֲסֹק בָּהֶם בְּכָל כֹּחֵנוּ,

וְאַדְרַבָּא זֶה הַתְּנַאי כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לְסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא וּלְהַצְלָחָה בְּרוּחָנִיּוּת, בְּאֹם נִתְאַמֵּץ בְּכָל כֹּחֵנוּ בַּעֲבוֹדַת ה'.

וּמַעֲתָּה נָבוֹא לְבֵאוּר דִּבְרֵי הַבּוֹטֵחַ הַמּוּבָא בְּסֵפֶר חוֹבַת הַלְּבָבוֹת:

בְּעִנְיְנֵי הַחֹמֶר, שֶׁכָּאֲמוּר הַכֹּל תָּלוּי בַּבּוֹרֵא, וְאֵין יַד הַטֶּבַע וְהַהִשְׁתַּדְּלוּת פּוֹעֲלִים מְאוּמָה, מֵעוֹלָם לֹא הִסְכַּמְתִּי עַל דָּבָר, מֵעוֹלָם לֹא הֶחְלַטְתִּי עַל דָּבָר, וּכְמוֹ לָשֵׂאת אִשָּׁה פְּלוֹנִית, לִקְנוֹת בַּיִת פְּלוֹנִי, מְכוֹנִית פְּלוֹנִית - וְחָפַצְתִּי בְּזוּלָתוֹ, וּלְאַחַר מִכֵּן הִתְחָרַטְתִּי מִפְּעָלָתִי וְחָפַצְתִּי בְּמַשֶּׁהוּ אַחֵר, כִּי הֵבַנְתִּי שֶׁמֵּאַחַר וְעָשִׂיתִי מַעֲשֶׂה, זֶהוּ רְצוֹן ה', וְאֵין מַה לְּהִתְחָרֵט. כַּמָּה חַיִּים טוֹבִים יִחְיֶה אָדָם זֶה הַחַי בְּלִי חֲרָטוֹת, בְּלִי תְּחוּשַׁת אַכְזָבוֹת, בְּלִי הַאֲשָׁמוֹת לֹא אֶת עַצְמוֹ וְלֹא אֶת אֲחֵרִים, בְּיָדְעוֹ: עָשִׂיתִי מַה שֶּׁעָשִׂיתִי, זֶהוּ, זֶה רְצוֹן ה', אֵין לַחֹפֶשׂ בְּזוּלַת זֶה בְּשׂוּם אֹפֶן!

רֹב כְּכָל דִּכְאוֹנָם שֶׁל בְּנֵי אָדָם, עַצְבָּנוּתָם, עַצְבוֹנָם, הוּא מִפְּנֵי שֶׁמְּאַכְזְבִים הֵמָּה מֵהַחַיִּים, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁמַּהֲלֵךְ הַחַיִּים לֹא הוֹלֵךְ כִּרְצוֹנָם וְכִשְׁאִיפָתָם, אוֹ מִפְּנֵי שֶׁאוֹכְלִים אֶת בְּשָׂרָם וְנוֹהֲמִים מֵחָרָטָה עַל טָעֻיּוֹת שֶׁעָשׂוּ כִּבְיָכוֹל. לָמָּה לֹא חָשַׁבְתִּי מַסְפִּיק... לָמָּה לֹא בֵּרַרְתִּי מַסְפִּיק... קָנִיתִי מְכוֹנִית, אַחַר כָּךְ רָאִיתִי שֶׁיֵּשׁ מְכוֹנִית יוֹתֵר יוֹקְרָה... פָּחוֹת צְרִיכָה בֶּנְזִין.... קָנִיתִי בַּיִת, לָמָּה הִזְדָּרַזְתִּי, הִנֵּה בַּיִת אַחֵר יוֹתֵר זוֹל, וּבוֹ יוֹתֵר אוֹר וָאֲוִיר... וְעַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁחָרָטָתָם גַּם בַּדָּבָר הַשָּׁמֵימִי בְּיוֹתֵר, וְהוּא נָשָׂאתִי אִשָּׁה, אוֹ נִשֵּׂאתִי לְבַעַל, הִתְאַכְזַבְתִּי... חֶבֶל... לָמָּה מִהַרְתִּי... חֶבֶל שֶׁלֹּא בֵּרַרְתִּי מַשֶּׁהוּ אַחֵר... חֶבֶל שֶׁלֹּא עָמַדְתִּי עַל הַסִּגְנוֹן שֶׁרָצִיתִי... הִנֵּה חֲבֵרִי, חֲבֶרְתִּי הִמְתִּינוּ, בֵּרְרוּ, וְהִרְוִיחוּ...

מַחְשָׁבוֹת שֶׁכְּאֵלּוּ מִלְּבַד שֶׁהֵנָּם הוֹרְסוֹת לָאָדָם אֶת הַיְּפֵי שֶׁבַּחַיִּים, אֶת הַהֲנָאָה מֵהַחַיִּים, עוֹד הָאָסוֹן בָּהֶם שֶׁהֵמָּה כְּפִירָה גְּמוּרָה בְּהַנְהָגַת ה', אוֹ שֶׁאִם מַאֲמִין הוּא הָאָדָם בַּהַשְׁגָּחָה, אֶלָּא שֶׁבְּכָל זֹאת חָפֵץ בְּזוּלַת מַעֲשֵׂהוּ, הֲרֵי שֶׁהוּא מוֹרֵד בַּה', שֶׁכֵּן אֵינוֹ חָפֵץ לְהִכָּנַס לִרְצוֹן ה', וְחָפֵץ בִּרְצוֹנוֹ שֶׁלּוֹ.

וּלְעִנְיָנֵנוּ, אִשָּׁה יְקָרָה.

הִתְחַתַּנְתְּ עִם בַּעֲלֵךְ, זֶהוּ בַּעֲלֵךְ שֶׁנִּקְבַּע לָךְ מִן הַשָּׁמַיִם, שְׁלֵמוּתֵךְ, טוֹבָתֵךְ, יְעוּדֵךְ הָאֲמִתִּי, זֶה אִתּוֹ, עִם בַּעֲלֵךְ זֶה דַּוְקָא, וְעָלַיִךְ לְעָמֹד בִּפְנֵי כָּל הַקְּשָׁיִים שֶׁבְּמַהֲלַךְ נִשּׂוּאֵיכֶם, לְהִתְמוֹדֵד אִתָּם, מִכֵּיוָן שֶׁאֵינָם אֶלָּא אֶתְגָּרִים נִפְלָאִים לַהֲבִיאֵךְ לְמַעֲלוֹת הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן בַּה'.

ב. שתי שאלות ושתי תשובות לאשה המאוכזבת מזיווגה

וְאִם תִּשְׁאָלִי אוֹתִי ב' שְׁאֵלוֹת חֲזָקוֹת, וְאֵלּוּ הֵן:

הָאַחַת, הֲלֹא יֵשׁ מָשָׁג בַּתּוֹרָה שֶׁל "גֵּרוּשִׁין", וְאֵימָתַי אִם לֹא בְּמִקְרֶה הַזֶּה שֶׁלִּי עִם בַּעַל כְּזֶה...

וְהַשֵּׁנִית, מִי אָמַר שֶׁבַּעַל זֶה הוּא זִוּוּגִי, אוּלַי אֵינוֹ זִוּוּגִי, וְרַק נִגְזַר עָלַי לְהִתְחַתֵּן עִמּוֹ לִזְמַן מָה, לִסְבֹּל וּלְהִתְגָּרֵשׁ עַד שֶׁאֶמְצָא אֶת זִוּוּגִי הַמַּתְאִים...

וּבְכֵן אֶעֱנֶה עַל ב' שְׁאֵלוֹת הַלָּלוּ

אָכֵן, יֵשׁ מִצְוַת "גֵּרוּשִׁין" בַּתּוֹרָה, אוּלָם אֵימָתַי, זֶהוּ לְאַחַר שֶׁנִּסִּית אֶת כָּל הָאֶפְשָׁרִיּוֹת לְשָׁלוֹם, הִשְׁתַּדַּלְתְּ לִכְבֹּשׁ כַּעֲסָךְ, גַּאֲוָתֵךְ, לְמַעַן הַשָּׁלוֹם, הִתְאַמַּצְתְּ בְּמִדַּת הַוִּתּוּר בְּכָל כֹּחֵךְ, תִּרַמְתְּ וְהִקְרַבְתְּ אֶת צָרְכֵיךְ לְמַעַן הַשָּׁלוֹם, הִסְתַּפַּקְתְּ בְּמוּעָט לְמַעַן הַשָּׁלוֹם, הִתְאַמַּצְתְּ בְּכָל כֹּחֵךְ בֶּאֱמוּנָה וּבְטָחוֹן בַּה', מִצִּית אֶת הָאֶתְגָּרִים שֶׁל הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁעָמְדוּ בְּפָנַיִךְ וְהִשְׁתַּדַּלְתְּ לְנַצֵּל אוֹתָם לִתְפִלָּה, לִכְנִיעָה, לֶאֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן בַּה', וְאַחֲרֵי הַכֹּל רוֹאָה אַתְּ שֶׁכְּבָר אֵין בְּכֹחֵךְ שְׁאֵת סֵבֶל הַבַּעַל הַזֶּה, בַּעַל זֶה בְּמַעֲשָׂיו וְהַנְהָגָתוֹ מוֹצִיא אוֹתָךְ מִשַּׁלְוָתֵךְ, מֵאֱמוּנָתֵךְ, מְשַׁבֵּשׁ לָךְ אֶת תְּפִקּוּד הַחַיִּים הַנּוֹרְמָלִי, אָזַי לְאַחַר כָּל אֵלֶּה לְכִי הִתְיַעֲצִי עִם רַב מֻבְהָק, וּלְאַחַר הִסְכָּמְתּוֹ עֲשִׂי מַעֲשֶׂה... אוּלָם אִם לֹא עָשִׂית אֶת שֶׁלְּךְ, לְהִתְאַמֵּץ בְּכָל כֹּחֵךְ לְמַעַן הַשָּׁלוֹם, אִם זֶה פְּגִישׁוֹת עִם יוֹעֵץ נִשּׂוּאִין מֻבְהָק, יְרֵא שָׁמַיִם, אִם זֶה הִשְׁתַּדְּלוּת בְּכָל כֹּחֵךְ לְמַעַן הַשָּׁלוֹם כְּאָמוּר בְּוִתּוּר, בְּכְנִיעָה, בְּצִיּוּת לְהוֹרָאוֹת מַשְׁכִּינֵי שָׁלוֹם הַיּוֹעֲצִים עַל פִּי דַּעַת תּוֹרָה, הֵיאַךְ תִּהְיִי שְׁלֵמָה עִם עַצְמֵךְ בְּפֵרוּק הַבַּיִת?!

הֲלֹא הִפְסַדְתְּ בְּזֶה בַּיִת, חִנּוּךְ יְלָדִים הַנֶּהֱרָס בְּעִקְּבוֹת גֵּרוּשִׁין, וּבְיוֹתֵר הִפְסַדְתְּ בְּזֶה אֶת שְׁלֵמוּתֵךְ וְיִעוּדֵךְ, שֶׁכֵּן מַצָּב זֶה יִתְכֵּן וְהָיָה אֶתְגָּר נִפְלָא עֲבוּרֵךְ לָבוֹא לִשְׁלֵמוּת אֲצֶל ה', וְעַתָּה הִפְסַדְתְּ אֶת יְעוּדֵךְ וּשְׁלֵמוּתֵךְ.

שֶׁכֵּן עָלַיִךְ לָדַעַת אִשָּׁה יְקָרָה, פָּרָט חָשׁוּב לִמְאֹד מְאֹד, הַרְבֵּה פְּעָמִים כַּאֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה אֶת הַצְּעָדִים הַנְּכוֹנִים עַל פִּי הַתּוֹרָה לְמַעַן הַשָּׁלוֹם בְּוִתּוּר בִּכְנִיעָה בִּתְפִלָּה וּבֶאֱמוּנָה, לְבַסּוֹף נֶאֱמַר בּוֹ (משלי טז, ז) "בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יַשְׁלִם אִתּוֹ", וְדָרְשׁוּ חֲזַ"ל גַּם אוֹיְבָיו אֵלּוּ אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (מיכה ז, ו): ""אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ".

כְּלוֹמַר יִתָּכֵן לוֹ הָיִית עוֹשָׂה כָּל הַמֻּטָּל עָלַיִךְ הָיָה נֶהֱפָךְ הַכֹּל לְטוֹבָה, וּבַעֲלֵךְ הָיָה נִכְנָע וּמַשְׁלִים אִתָּךְ, וּבִפְזִיזוּתֵךְ וּפַחֲזוּתֵךְ נָפַלְתְּ לְצַעַד שְׁלִילִי, מַפְסִיד וּמְצַעֵר.

וּלְגַבֵּי הַשְּׁאֵלָה הַשֵּׁנִית שֶׁשְּׁאַלְתְּ מִי אָמַר שֶׁזֶּה זִוּוּגִי בְּכְלָל, לְפִי הַנִּרְאֶה אֵין זֶה זִוּוּגִי, אֶפְרֵד וַאֲחַפֵּשׂ אֶת זִוּוּגִי הַמַּתְאִים.

זוֹ שְׁטוּת נוֹרָאָה, שֶׁכֵּן וְכִי יֵשׁ נָבִיא שֶׁאָמַר לָךְ אִם זֶהוּ זִוּוּגֵךְ אוֹ שֶׁלֹּא. מִי הִתִּיר לָךְ לִפְסֹק לְעַצְמֵךְ אִם זֶהוּ זִוּוּגֵךְ אוֹ לֹא.

הֲלֹא יִתָּכֵן בְּהֶחְלֵט שֶׁזֶּהוּ זִוּוּגֵךְ, וְנִגְזַר עָלַיִךְ לְהִתְמוֹדֵד עִמּוֹ, לְתַקֵּן מִדּוֹתַיִךְ עִמּוֹ, לִהְיוֹת הוּא הָאֶתְגָּר שֶׁלְּךְ לִהְיוֹת מֻשְׁלֶמֶת דַּרְכּוֹ, וּבְאֵיזֶה דֶּרֶךְ? הַתְּשׁוּבָה, מִכֹּחַ הַכְנִיעָה וְהָאֱמוּנָה

וְהַתְּפִלָּה שֶׁמַּצְרִיךְ הוּא אוֹתָךְ לְהִתְחַזֵּק בָּהֶם מִסִּבַּת הִתְנַהֲגוּתוֹ הַנִּלְוֹזָה וְהַקְּלוֹקֶלֶת, בְּזֶה תַּגִּיעִי לִשְׁלֵמוּת - דַּרְכּוֹ שֶׁל בַּעַל זֶה דַּוְקָא.

וְכִי יֵשׁ לָנוּ סִימָנִים מֻבְהָקִים הַכְּתוּבִים בְּאֵיזֶה מָקוֹם לָדַעַת אִם זֶהוּ הַזִּוּוּג אוֹ לֹא.

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת עַל רַבִּי חִיָּא שֶׁהָיְתָה לוֹ אִשָּׁה קָשָׁה, הָעוֹשָׂה תָּמִיד הֵפֶךְ רְצוֹנוֹ, הֲכִי בִּשְׁבִיל כָּךְ הֶחְלִיט שֶׁאֵין זֶה זִוּוּגוֹ?! לֹא, אֶלָּא מָצָא בָּהּ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת וְקִיְּמָהּ אֶצְלוֹ, וּכְמוֹ שֶׁאָמַר: "דַּיֵּנוּ שֶׁמַּצִּילוֹת אוֹתָנוּ מִן הַחֵטְא, וּמְגַדְּלוֹת בָּנֵינוּ לַתּוֹרָה".

לָכֵן אֵשֶׁת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרָה, הִזָּהֲרִי מִן הַגְּרוּשִׁין, שֶׁרַבּוֹת רָעוֹת הַיּוֹצְאוֹת מִן הַגְּרוּשִׁין, וַעֲשִׂי צְעָדַיִךְ בְּמְתִינוּת, וּבְיִעוּץ, וְאָז תֵּלְכִי לָבֶטַח בְּדַרְכֵּךְ.

שֶׁכֵּן כַּאֲשֶׁר תִּשְׁמְרִי צְעָדַיִךְ לַעֲשׂוֹתָם עַל פִּי יִעוּץ עִם יוֹעֵץ מֻבְהָק יְרֵא שָׁמַיִם, וּלְאַחַר מִכֵּן עִם שְׁאֵלַת רַב, אָזַי גַּם אִם הַפִּתְרוֹן יִהְיֶה "גֵּרוּשִׁין" יִהְיֶה מַצְפּוּנֵךְ נָקִי, וְלֹא תִּחְיִי בְּ"רִגְשֵׁי חֲרָטָה" כָּל יָמַיִךְ, שֶׁמָּא לֹא עָשִׂיתִי טוֹב... שֶׁמָּא פִּשַּׁעְתִּי וּפָגַעְתִּי בְּבַעֲלִי וּבִילָדַי... וְכֵיוֹצֵא.

לְסִכּוּם, לְפָרֵק בַּיִת זֶהוּ אָסוֹן וְסַכָּנָה, פְּגִיעָה בְּאִישׁ, פְּגִיעָה בְּאִשָּׁה, פְּגִיעָה קָשָׁה וּמִשְׁקָע קָשֶׁה בַּיְלָדִים, בְּחִנּוּכָם, בְּשִׁדּוּכֵיהֶם וּלְמֶשֶׁךְ כָּל חַיֵּיהֶם וְכָאמוּר, אֶלָּא אִם כֵּן הַמַּצָּב הַקַּיָּם הוּא גָּרוּעַ יוֹתֵר וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ לְעֵיל.

לְסִכּוּם:

לֹא לְהֶיוֹת פְּזִיזִים, וְלֹא לַעֲשׂוֹת צַעַד מִבְּלִי ג' פְּרָטִים אֵלּוּ:

א. לַעֲשׂוֹת כְּכָל הָאֶפְשָׁר בְּכָל הַכֹּחַ לְמַעַן הַשָּׁלוֹם בְּוַותּוּר, בִּכְנִיעָה, בִּתְפִלָּה וּבֶאֱמוּנָה.

ב. יִעוּץ עִם יוֹעֵץ מְקֻצוֹעִי מֻבְהָק יְרֵא שָׁמַיִם.

ג. דַּעַת תּוֹרָה שֶׁל תַּלְמִיד חָכָם מֻבְהָק.

וְאִם בְּשָׁלֹשׁ אֵלֶּה יָצָאת, וְיָדַעַתְּ כִּי יְשָׁרִים צְעָדַיִךְ, וּמֵה' הָיְתָה זֹאת.

ג. אשה שנפל בחלקה בעל הלקוי במדותיו, פוגע, קמצן ועוד

בַּת יִשְׂרָאֵל, נִסְיוֹנוֹת הָאֱמוּנָה קָשִׁים הֵמָּה לְמֹאד, נִסְיוֹנוֹת הָאֱמוּנָה הֵמָּה תַּכְלִית הָאָדָם, טָעוּת לַחֲשֹׁב שֶׁתַּכְלִית הָאָדָם הוּא לְהִתְחַתֵּן, לְהָבִיא יְלָדִים לְעוֹלָם. וְלֹא וָלֹא, אֵלּוּ הֵמָּה הַמִּצְווֹת, אוּלָם תַּכְלִית הַמִּצְווֹת הֵמָּה כְּדֵי שֶׁנְּאַמִּין בָּאֱלֹקֵינוּ כַּמְבֹאָר בָּרַמְבַּ"ן (סוף פרשת "בא") (וּבִפְרָט לְאִשָּׁה שֶׁאֵין מִצְוָה שֶׁל "פְּרִיָה וּרְבִיָה").

הָעִקָּר הוּא לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹנוֹת הָאֱמוּנָה, וְלָכֵן יִתְּכֵן וְיִזַּמֵּן ה' לְאִשָּׁה אִישׁ קָשֶׁה וְרַע לְנַסּוֹתָהּ בֶּאֱמוּנָה וְלַהֲבִיאָהּ עַל שְׁלֵמוּתָהּ.

וְלָכֵן אִשָּׁה יְקָרָה, אִם נָפַל בְּחֶלְקֵךְ אִישׁ שֶׁכָּזֶה, הִתְאַמְּצִי בְּכָל כֹּחֵךְ לִרְאוֹת בּוֹ אֶת הִתְלַבְּשׁוּת רָצוֹן ה'.

זִכְרִי טוֹב מִלִּים אֵלּוּ שֶׁכָּתַבְתִּי, הִתְנַהֲגוּת רָעָה, מַשְׁפִּילָה שֶׁל הַבַּעַל זֶהוּ הִתְלַבְּשׁוּת רָצוֹן ה', כְּלוֹמַר:

כַּאֲשֶׁר בַּעֲלֵךְ פּוֹגֵעַ בָּךְ, מַשְׁפִּיל, מְבַזֶּה, זְכְרִי, זֶה לֹא הוּא, ה' אָמַר לוֹ לְקַלֵּל וּלְבַזּוֹת, רְצוֹן ה' הִתְלַבֵּשׁ בּוֹ לְבַזּוֹתֵנִי, שֶׁכֵּן כָּךְ נִגְזַר עָלַי, וַה' מַלְבִּישׁ אֶת רְצוֹנוֹ לְהַעֲנִישֵׁנִי בְּאִישׁ זֶה וְדַרְכּוֹ יוֹצֵא לַפֹּעַל מִשְׁפָּטִי עִם ה'.

אֵין זֶה בְּנָקֵל לִרְכֹּשׁ אֱמוּנָה זוֹ, עָלַיִךְ לְהַקְדִּים וּלְהִתְכּוֹנֵן לְצִבּוֹר הַרְבֵּה כֹּחוֹת שֶׁל אֱמוּנָה בְּתוֹכֵךְ שֶׁיִּהְיוּ מוּכָנִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם בְּשָׁעַת נִסָּיוֹן, שֶׁכֵּן בְּלֹא הֲכָנָה לְמִלּוּי מַצְבֵּרִים בֶּאֱמוּנָה לֹא יִתָּכֵן שֶׁתִּשְׁלְפִי אֶת נֶשֶׁק הָאֱמוּנָה בְּדִיּוּק בְּרֶגַע הַנִּסָּיוֹן.

וְלָכֵן עָלַיִךְ לְהַקְדִּים וְלִקְרֹא סִפְרֵי אֱמוּנָה לְמִינֵיהֶם, לְהַקְדִּים תְּפִלָּה בְּכָל יוֹם לַה' שֶׁיִּתֵּן בָּךְ כֹּחַ לִזְכֹּר אוֹתוֹ - אֶת ה' - בְּשָׁעַת נִסָּיוֹן, וְלִהְיוֹת חֲזָקָה שֶׁבְּאוֹתוֹ רֶגַע שֶׁל נִסָּיוֹן שֶׁיְּבַזּוּךְ בַּעֲלֵךְ, יִקַּלְלֵךְ, יִכְעַס וְכֵיוֹצֵא, מִיָּד יִהְיֶה בְּכֹחֵךְ לְהִתְבַּטֵּל לַה' וְלִזְכֹּר שֶׁבְּעָצָם זֶה רְצוֹן ה' שֶׁהִתְלַבֵּשׁ בְּבַעֲלִי זֶה, לְפִי שֶׁמַּגִּיעַ לִי עַתָּה אֵלּוּ הַבְּזִיּוֹנוֹת וְהַהַשְׁפָּלוֹת, וְלָכֵן ה' הִלְבִּישׁ צַעֲרִי וְדִינִי בְּבַעֲלִי זֶה עַתָּה.

וֶהוּ גּוֹרְלִי וּמַזָּלִי מֵאֵת ה', שֶׁכֵּן גַּם הַגּוֹרָל וְהַמַּזָּל הִנָּם בְּהַשְׁגָּחַת ה', הוּא הַקּוֹבֵעַ מַזָּל וְגוֹרָל, וּבְכֵן כָּךְ קָבַע לִי ה' שֶׁאֶחְיֶה לְפָחוֹת לִזְמַן מָה - עַד אֵימָתַי שֶׁיִּרְצֶה ה', כְּלוֹמַר, עַד אֵימָתַי שֶׁיִּרְצֶה ה' מַצָּב אַחֵר - אוֹ שֶׁיִּשְׁתַּנֶּה הַבַּעַל, אוֹ שֶׁאֶפָּרֵד מִמֶּנּוּ, בֵּינְתַיִם תַּחֲלִיטִי: אֵינֶנִּי עוֹשָׂה שׁוּם צַעַד, הוֹלֶכֶת אֲנִי בִּתְפִלָּה, בַּעֲצַת חָכָם, וּמֵה' אֲקַוֶּה שֶׁיְּכוֹנֵן דַּרְכִּי וְלֹא אֵבוֹשׁ וְלֹא אֶכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד, וְלַה' תְּחַנָּתִי: "וַתַּקְנֵנִי בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ". וְזוֹ צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא תְּפִלָּתֵךְ לַה' תָּמִיד, שֶׁלֹּא תַּעֲשִׂי צַעַד לֹא נָכוֹן, אֶלָּא רַק אֶת אֲשֶׁר יִרְצֶה ה', וּבְדֶרֶךְ זוֹ שֶׁל תְּפִלָּה וּבִטָּחוֹן, תַּצְלִיחִי.

ד. נסח תפלה לאשה שנפל בחלקה בעל לקוי במדותיו

הַבְטָחוֹן בַּה' צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַד כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר בִּשְׁלֵמוּת, כְּלוֹמַר שֶׁתַּשְׁלִיכִי אֶת הַהַנְהָגָה בְּיַד ה', וְכֹה תֹּאמְרִי לְבוֹרְאֵךְ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, בֶּאֱמֶת אֵינִי רוֹצָה מַשֶּׁהוּ אַחֵר מִמַּה שֶׁתִּרְצֶה אַתָּה, אִם רְצוֹנְךָ שֶׁאַמְשִׁיךְ אֶת חַיַּי עִם בַּעַל זֶה, תֵּן לִי כֹּחַ לְבַטֵּל רְצוֹנִי לִרְצוֹנְךָ, תֵּן לִי אֱמוּנָה, תֵּן לִי סַבְלָנוּת וְאֹרֶךְ רוּחַ לְהַמְשִׁיךְ עִמּוֹ, תֵּן לִי שִׂמְחַת חַיִּים וְסִפּוּק מֵהַפְּרָטִים הָרַבִּים הָאֲחֵרִים שֶׁהֶעֱנַקְתָּ לִי, "אַל תַּשְׁלִיכֵנִי מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ - שָׂזוּ אֱמוּנָתְךָ - אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי" וְאִם רְצוֹנְךָ שֶׁאֶפָּרֵד מִמֶּנּוּ, הַצְלַח דְּרָכִי לִבְלִי שֶׁאֶצְטָרֵךְ לָבוֹא לִמְרִיבוֹת, לְהַקְפָּדוֹת, לִכְעָסִים, לִבְזִיּוֹנוֹת, אֶלָּא בְּדֶרֶךְ יָפָה, שְׁקֵטָה וְסַלְחָנִית.

וּתְהֵא תְּפִלָּתֵךְ זוֹ מִכָּל הַלֵּב, שֶׁבֶּאֱמֶת תַּסְכִּימִי רַק לַאֲשֶׁר יַסְכִּים ה', וְתַחֲלִיטִי בְּלִבֵּךְ: אֵין לִי אֶלָּא רְצוֹן ה'! אֵינִי רוֹצָה אֶלָּא בַּאֲשֶׁר יִרְצֶה ה'! וְאָז יוֹרֵךְ ה' אֶת הַדֶּרֶךְ הַנְּכוֹנָה לְלֶכֶת בָּהּ, לְפַגֵּשׁ יוֹעֵץ מֻבְהָק וְרַב מֻבְהָק שֶׁיּוֹרֶה לָךְ אֶת הַדֶּרֶךְ הָאֱמִתִּית.

ה. אין תכלית ומטרה יותר מזו לקבל את בעלך כמות שהוא מתוך אמונה

וּדְעִי, שֶׁאֵיךְ שֶׁלֹּא יִהְיוּ הַתּוֹצָאוֹת לְבַסּוֹף - לְפָחוֹת בֵּינְתַיִם, כְּשֶׁהִנַּךְ הוֹלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אֱמוּנָה שֶׁכָּזוֹ, לְהַאֲמִין שֶׁאֵין כָּאן בַּעַל שֶׁמְּקַלֵּל, אֵין כָּאן בַּעַל שֶׁמְּבַזֶּה מַשְׁפִּיל, אֶלָּא רַק רְצוֹן ה', וּרְצוֹנוֹ הוּא שֶׁמִּתְלַבֵּשׁ בְּבַעֲלִי, וַתַּצְדִּיקִי דִּין שָׁמַיִם עָלַיִךְ, וְתִלְכִי בִּכְנִיעָה, בִּתְפִלָּה וּבְבִטָּחוֹן. אֵין לָךְ לְשַׁעֵר אֵיזוֹ נַחַת רוּחַ אַתְּ עוֹשָׂה לַה' בְּכָךְ, כִּי זוֹ תַּכְלִית הָאָדָם וְהַבְּרִיאָה לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹנוֹת הָאֱמוּנָה.

וּדְעִי שֶׁבְּכָךְ אַתְּ מַרְוִיחָה, נִתְקֶנֶת, מִשְׁתַּלֶּמֶת יוֹתֵר מֵאִלּוּ הָיָה לָךְ אֶת הַבַּעַל הֶכִי טוֹב בָּעוֹלָם, שֶׁכֵּן - לְפָחוֹת בֵּינְתַיִם - מֵאַחַר וּבָחַר לָךְ הַבּוֹרֵא בַּעַל כָּזֶה, אֵין יוֹתֵר טוֹב לָךְ מִמֶּנּוּ לְתוֹעַלְתֵּךְ וּלְתַכְלִיתֵךְ, וְלָכֵן הִשְׁתַּדְּלִי לְשַׁמֵּחַ עַצְמֵךְ בְּפִרְקֵי אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן בַּה', הִתְפַּלְּלִי אֵלָיו, הִכָּנְעִי אֵלָיו, וּבְכָךְ לְפָחוֹת תָּחוּשִׁי הַקַּלָּה נִפְלָאָה בְּמַצָּבֵךְ, וְאֶפְשָׁר גַּם תָּחוּשִׁי שִׂמְחָה גְּדוֹלָה בְּכָךְ שֶׁאַתְּ עִם ה' גַּם בְּמַצָּבֵי קֹשִׁי, וּתְחוּשָׁתֵךְ תִּהְיֶה תְּחוּשַׁת הִתְרוֹמְמוּת הַנֶּפֶשׁ בְּהַרְאוֹתֵךְ לְבוֹרְאֵךְ שֶׁהִנֵּה, הִנֵּךְ נֶאֱמֶנֶת, וּמְקַבֶּלֶת אֶת דִּינוֹ בְּאַהֲבָה.

ו. סגלת "אין עוד מלבדו" עם בעל מאכזב

וְעוֹד מֵרְוִיחָה אַתְּ בָּזֶה, שֶׁנִּדְבֶּקֶת אַתְּ בַּסְּגֻלָּה שֶׁל "אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ", שֶׁכֵּן בֶּאֱמוּנָה זוֹ שֶׁאַתְּ מִתְחַזֶּקֶת, שֶׁהַנְּהָגַת בַּעֲלֵךְ זוֹ הִיא הִתְלַבְּשׁוּת רְצוֹן ה', שֶׁבְּרֹב רַחֲמָיו חָפֵץ הוּא בְּתִקּוּנֵךְ וּבִשְׁלֵמוּתֵךְ בְּדֶרֶךְ זוֹ דַּוְקָא, הֲרֵי שֶׁאַתְּ מְבַטֶּלֶת אֶת כָּל הַכֹּחוֹת הַטִּבְעִיִּים וּמִתְקַשֶּׁרֶת רַק בַּכֹּחַ הָעֶלְיוֹן שֶׁל הַבּוֹרֵא, וְזוֹ הִיא בְּעֶצֶם הָאֱמוּנָה בְּ"אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ" וּמַה הִיא סְגֻלַּת "אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ"? אוֹמֵר לָנוּ הגר"ח מִוולוֹז'ין בְּסִפְרוֹ "נֶפֶשׁ הַחַיִּים" שֶׁבִּזְכוּת זֶה יְבַטֵּל ה' אֶת כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם מִלְּשַׁלֵּט בָּךְ, וְהוּא מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה כְּשֵׁם שֶׁאַתְּ מְבַטֶּלֶת אֶת כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁבָּעוֹלָם, בַּעֲלֵךְ, בִּזְיוֹנוֹתָיו, קְלָלוֹתָיו, וּמְיַחֶסֶת הַכֹּל לְבוֹרֵא עוֹלָם, כֵּן יַעֲשֶׂה ה' שֶׁיְּבַטֵּל אֶת כָּל הַכֹּחוֹת מִלְּשַׁלֵּט בָּךְ.

ז. גלוי האריז"ל במעלת המבוזה והנעלב

וּבְנוֹסָף לְכָךְ זוֹכָה אַתְּ בֵּינְתַיִם בַּתִּקּוּן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר מִכָּל תִּקּוּנֵי הָעוֹוֹנוֹת הַנִּקְרָא "בִּזְיוֹנוֹת", שֶׁכֵּן כָּךְ כּוֹתֵב תַּלְמִיד הָאָר"י הַקָּדוֹשׁ רַבִּי אַבְרָהָם הַלֵּוִי בְּסִפְרוֹ "קוֹל בּוֹכִים", שֶׁכָּךְ אָמַר לוֹ הָאָר"י הַקָּדוֹשׁ, דַּע לְךָ שֶׁיֶּשְׁנָם הַרְבֵּה תִּקּוּנֵי עָוֹוֹנוֹת, צוֹמוֹת, סְגוּפִים, בְּכִיּוֹת וְכֵיוֹצֵא, אוּלָם דַּע שֶׁהַתִּקּוּן הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר מִכָּל הַתִּקּוּנִים הוּא שֶׁהָאָדָם שׁוֹמֵעַ בִּזְיוֹנוֹ וְשׁוֹתֵק, אֵין תִּקּוּן גָּדוֹל מִזֶּה, וּבְתִקּוּן זֶה, יָכוֹל הָאָדָם לֶאֱכֹל, לִשְׁתּוֹת, לִישֹׁן וַעֲוֹוֹנוֹתָיו מִתְכַּפְּרִים...!

וּמְקוֹרוֹ מֵהַגְּמָרָא: כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו, כָּל הַמּוֹחֵל עַל כְּבוֹדוֹ, וְשׁוֹתֵק, וְלֹא מֵגִיב בְּאוֹתָהּ מִדָּה שֶׁמְּדָדוּ לוֹ, כְּמוֹ כֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲבִיר לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו, וְאֵין זֶה בְּגֶדֶר "וִתּוּר" חָלִילָה, שֶׁכֵּן אָסוּר לָנוּ לוֹמַר שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "מְוַתֵּר"

אוּלָם זוֹכֶה זֶה בְּדִין וְלֹא מִצַּד וִתּוּר שֶׁיִּמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוונוֹתָיו, שֶׁכֵּן יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַנְהָגָה הַנִּקְרֵאת 55"מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה" שֶׁמְּזַכֶּה בְּדִין אֶת הָאָדָם, כְּשֵׁם שֶׁהוּא כֵּן נוֹהֵג מַגִּיעַ לוֹ בְּדִין שֶׁכֵּן יִנְהֲגוּ עִמּוֹ בְּמְחִילָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה.

ח. עוד עצה לאשה שנפלה בבעל הלקוי במדותיו

חֲז"ל סִפְּרוּ לָנוּ עַל רַבִּי חִיָּא שֶׁהָיָה לוֹ אִשָּׁה רָעָה, מֶה עָשָׂה כְּדֵי לְחוּשׁ טוֹב בְּקִרְבָתָהּ, מָצָא בָּהּ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת: דַּיְּינוּ שֶׁמַּצִּילוֹת אוֹתָנוּ מִן הַחֵטְא, וּמְגַדְּלוֹת בָּנֵינוּ לְתַלְמוּד תּוֹרָה.
עִם עֲצָה זוֹ יְכוֹלָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ כְּמוֹ כֵן אִשָּׁה שֶׁנָּפַל בְּחֶלְקָהּ בַּעַל הַלָּקוּי בְּמִדּוֹתָיו הָרָעוֹת, לְמְצֹא בּוֹ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, לְמְצֹא בַּמַּצָּב הַזֶּה שֶׁאַתְּ נְשׂוּאָה לוֹ נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת בְּיַחַס לְמַצָּב שֶׁל פֶּרוּד וְגֵרוּשִׁין.
וְטוֹב לְקַחַת נְיָר וְעֵט, וְלִרְשֹׁם מַעֲלָה אַחַר מַעֲלָה בַּבַּעַל עַצְמוֹ, וְכֵן בַּמַּצָּב הָעַכְשָׁוִי לְעֻמַּת מַצָּב אַחֵר, וּמִדֵּי פַּעַם לְהָצִיץ בִּכְתָב זֶה וּלְהַעֲמִיק בַּזְּכוּת, לָדוּן לְכַף זְכוּת עַל הַחוֹבָה, וְאֶת הַזְּכֻיּוֹת וְהַמַּעֲלוֹת יֵשׁ לִרְאוֹת בִּזְכוּכִית מַגְדֶּלֶת, וְאֶת הַחוֹבוֹת לְהִשְׁתַּדֵּל לְדוּנָם לְכַף זְכוּת וְלִרְאוֹתָם בִּזְכוּכִית מַקְטֶנֶת, וּבְוַדַּאי תִּשְׁתַּנֶּה הַחֶשְׁבָּה וְהַהִסְתַּכְּלוּת בְּעֶצָּה זוֹ.
כַּמָּה יְדִיעָה זוֹ נִצְרֶכֶת לָאֵם בְּיִשְׂרָאֵל, לִהְיוֹת לְמוּדָה וּרְגִילָה לְהִסְתַּכֵּל תָּמִיד רַק עַל הַנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁבְּבַעֲלָהּ וִילָדֶיהָ, שֶׁכֵּן טוֹרַחַת הִיא אוֹתָהּ הָאֵם כָּל יוֹם מְשָׁרֶתֶת הִיא אֶת בְּנֵי בֵּיתָהּ בְּמִגְוָן גָּדוֹל שֶׁל שֵׁרוּת, אֲבוֹי אִם תָּחוּשׁ תְּחוּשָׁה: לָמָּה אֲנִי טוֹרַחַת הֲלֹא בַּעֲלִי כֵּן וְכָזֶה... בָּנַי כָּאֵלּוּ וְכָאֵלּוּ... בִּשְׁבִיל כָּאֵלֶּה אֲנִי טוֹרַחַת...?! הֲלֹא תִּתְיָאֵשׁ מִמְּלַאכְתָּהּ הַמְפָרֶכֶת עֲבוּרָם. הַכֹּחַ לְהַמְשִׁיךְ בִּמְלַאכְתָּהּ בְּחֶשֶׁק וּבְשִׂמְחָה.

ט. את היהלום המבקש שמסביבו אבנים וסלעים...

עוֹד דְּבָרֵינוּ בָּזֶה לְאִשָּׁה שֶׁנָּפַל בְּחֶלְקָהּ בַּעַל הַלָּקוּי בְּמִדּוֹת רָעוֹת, דְּעִי לָךְ, שֶׁיִּתְּכֵן וְיַעֲשֶׂה ה' לְאָדָם מַצָּב שֶׁיִּהְיֶה נָתוּן בְּתוֹךְ סְבִיבָה קָשָׁה, מֻשְׁחֶתֶת בְּמִדּוֹת רָעוֹת, בְּתַאֲווֹת רָעוֹת, בְּכַעַס, בְּחֹלִי גּוּפָנִי אוֹ נַפְשִׁי, כִּי הַמַּטָּרָה שֶׁל הַבּוֹרֵא הוּא הַיַּהֲלוֹם "הַחוֹשֵׁב", "הַמַּאֲמִין", "הַמַּשְׂכִּיל" שֶׁנָּתוּן בְּתוֹךְ מַצָּב זֶה הַמַּשְׂכִּיל לְהִתְבּוֹנֵן מָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה מִמֶּנּוּ.
וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ בְּאִשָּׁה מַשְׂכֶּלֶת, בַּעֲבוֹדַת אֱמוּנָתָהּ, בִּתְמִימוּתָהּ בּוֹ, בִּבְטָחוֹנָהּ בּוֹ, בִּתְפִלָּתָהּ אֵלָיו, בְּצִנְיעוּתָהּ, בְּיִשְׁרוּתָהּ, יְשִׁימָהּ הָאֱלֹקִים בִּסְבִיבָה הַמַּפְרִיעָה לָהּ, בִּסְבִיבָה הַמַּצְרִיכָה אוֹתָהּ לְהִתְמוֹדֵד וּלְהֵאָבֵק עַל קְדֻשָּׁתָהּ וֶאֱמוּנָתָהּ, שֶׁכֵּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "מְחַפֵּשׂ" אוֹתָהּ, "מְבַקֵּשׁ" אוֹתָהּ, הִיא "הַיַּהֲלוֹם", הִיא "הַשּׁוֹשַׁנָּה" שֶׁבֵּין הַקּוֹצִים.
וְהָאֲבָנִים הַקּוֹצִים וְהַסְּלָעִים שֶׁסְּבִיבָהּ, אֵינָם אֶלָּא "אֶתְגָּר" עֲבוּרָהּ לְהַגִּיעַ לִשְׁלֵמוּתָהּ.
וְלָכֵן דְּעִי לָךְ בַּת יִשְׂרָאֵל הַיְקָרָה, כְּשֶׁאַתְּ בְּמַצָּב שֶׁחוֹבְרִים עָלַיִךְ לְקֻטָּטָה, לְבִזָּיוֹן, לְנִסָּיוֹנוֹת, בַּעֲלֵךְ וּבְנֵי בֵּיתֵךְ, וְרוֹאָה אַתְּ שֶׁהִנָּם חַסְרֵי מוּסָר וְדֶרֶךְ אֶרֶץ, דְּעִי שֶׁאַתְּ "הַמְבֻקָּשׁ", אַתְּ

הַתַּכְלִית שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בַּבַּיִת הַזֶּה, אוֹתָךְ מְבַקֵּשׁ ה' לִהְיוֹת לוֹ לְבַת מֻשְׁלֶמֶת, וְלָכֵן סוֹבֵב עָלַיִךְ אֶת כָּל אֵלּוּ, כְּדֵי שֶׁדַּרְכָּם תַּגִּיעִי לְיִעוּדֵךְ.

לָכֵן קְחִי זֹאת בְּסַבְלָנוּת, בֶּאֱמוּנָה, וּבִתְפִלָּה, וְיוֹם יוֹם קְרְאִי סִפְרֵי אֱמוּנָה וּבְטָחוֹן לְמִינֵיהֶם, יוֹם יוֹם עִמְדִי בִּתְפִלָּה לִפְנֵי ה' בִּתְהִלִּים, וְכֵן בַּדִּבּוּר הָרְגִיל אֶצְלֵךְ וּבִשְׂפָתֵךְ הָרְגִילָה שׂוֹחֲחִי עִם ה', וְשִׂפְכִי לְפָנָיו לִבֵּךְ, שֶׁיַּשְׁכִּין שָׁלוֹם בְּאָהֳלֵךְ, וּלְפָחוֹת שֶׁיִּתֵּן לָךְ כֹּחַ שֶׁל אֱמוּנָה וְשִׂמְחָה לַעֲבֹר אֶת הַגַּלִּים הָעוֹבְרִים עָלַיִךְ לְשָׁלוֹם.

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּאִשָּׁה מִקִּבּוּץ בְּצָפוֹן הָאָרֶץ שֶׁהִתְקַשְּׁרָה אֵלַי וְסִפְּרָה לִי שֶׁהֶחְלִיטָה לִשְׁמֹר שַׁבָּת, וְכָךְ שׁוֹמֶרֶת הִיא כְּבָר תְּקוּפָה שַׁבָּת בַּקִּבּוּץ, וְשָׁם חָבְרוּ עָלֶיהָ בַּעֲלָהּ, יְלָדֶיהָ, נְכָדֶיהָ (הִיא בַּת 65) בְּבִזָּיוֹנוֹת וּבְאֵיוּמִים שֶׁיְּסַלְּקוּהָ מִן הַקִּבּוּץ, וְהִיא בְּשֶׁלָּהּ לְהַמְשִׁיךְ בְּעִקְשָׁנוּת לִשְׁמֹר שַׁבָּת, וְהַפֶּלֶא הוּא שֶׁבַּעֲלָהּ פַּעַם אָמַר לָהּ: מָה אַתְּ שָׂמָה בְּפָנַיִךְ בְּשַׁבָּת, שֶׁכֵּן הַפָּנִים שֶׁלָּךְ בְּשַׁבָּת נִרְאוֹת אַחֶרֶת מִימוֹת הַחֹל... מְסִירוּת נַפְשָׁהּ עַל הַשַּׁבָּת נָתְנָה אוֹתוֹתֶיהָ עַל פָּנֶיהָ בְּשַׁבָּת וְאוֹר הַשַּׁבָּת נָסוּךְ עָלֶיהָ.

י. האשה לא נועדה להחזיר את בעלה בתשובה

מִיסוֹדוֹת בְּנִין הַבַּיִת בְּסוּסוֹ וְקִיּוּמוֹ, הוּא "לֹא יִכָּנֵס אֶחָד מִבְּנֵי הַזּוּג בַּתְּחוּם שֶׁל מִשְׁנֵהוּ", וּלְמָשָׁל, אִשָּׁה שֶׁבַּעֲלָהּ נִצְרָךְ לְחִזּוּק בְּיִרְאַת שָׁמַיִם, בִּתְפִלָּה, בִּשְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן וְהָעֵינַיִם, בִּשְׁעוּרֵי תּוֹרָה וְכֵיוֹצֵא, עַל הָאִשָּׁה לָדַעַת שֶׁאֵין זֶה מִתַּפְקִידָהּ לְתַקְּנוֹ.

וְאִם תִּתְעַקֵּשׁ לְתַקְּנוֹ וְלַהֲשִׁיבוֹ בִּתְשׁוּבָה בְּמֶחְדָּלָיו, שֶׁתֵּדַע שֶׁהִיא רַק תַּהֲרֹס יוֹתֵר. בַּעַל שׁוֹנֵא שֶׁאִשְׁתּוֹ תְּשַׁמֵּשׁ לוֹ כְּ"רַבָּנִית", לַבַּעַל קָשֶׁה מְאֹד לְחוּשׁ אֶת עֶלְיוֹנוּתָהּ הַמַּשְׁכֶּלֶת וְהָרוּחָנִית שֶׁל אִשְׁתּוֹ עָלָיו, בַּעַל אוֹהֵב לָחוּשׁ עֶלְיוֹן יוֹתֵר, וְכָךְ הִטְבִּיעַ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּתְכוּנוֹת זוּג וְכַנֶּאֱמָר (בראשית ג, טז): וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ"!

כְּשֶׁהָאִשָּׁה מְעִירָה לְבַעֲלָהּ הוֹפֶכֶת הִיא אֶת טֶבַע הַתְּכוּנוֹת שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין בַּעֲלָהּ, וְיוֹצֶרֶת מַצָּב שֶׁל מֶמְשָׁלָה בּוֹ, בּוֹ בִּזְמַן שֶׁהַתּוֹרָה קָבְעָה: "וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ". אִשָּׁה הַחֲפֵצָה לְהוֹכִיחַ אֶת בַּעֲלָהּ צָרִיךְ שֶׁתַּעֲשֶׂה זֹאת עַל יְדֵי רַבּוֹ שֶׁל בַּעֲלָהּ אוֹ יְדִידוֹ הַטּוֹב שֶׁהוּא יָרֵא שָׁמַיִם, וְתַעֲבִיר לָהֶם מֶסֶר עַל יְרִידָתוֹ שֶׁל בַּעֲלָהּ וּתְבַקֵּשׁ שֶׁיְּחַזְּקוּהוּ, אוֹ שֶׁתַּעֲשֶׂה זֹאת הִיא בְּחָכְמָה, בַּעֲנָוָה, בְּעִתּוֹת רָצוֹן, וְלֹא מִתּוֹךְ מֶמְשָׁלָה וּפִקָּדָה, אֶלָּא מִתּוֹךְ תְּחִנָּה וּבַקָּשָׁה, שֶׁתִּתְחַנֵּן לוֹ וּתְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּעִתּוֹת רָצוֹן שֶׁבֵּינֵיהֶם שֶׁיִּתְמִיד בִּשְׁעוּרֵי תּוֹרָה, בִּתְפִלָּה בְּצִבּוּר וּבִזְמַנָּהּ. וּבְכָךְ תַּצְלִיחַ הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר כַּאֲשֶׁר תִּתְקַפְּהוּ אוֹ אֲפִלּוּ תָּעִיר לוֹ כְּהֶעָרָה וְתוֹכָחָה שֶׁאָז יַרְגִּיז אוֹתוֹ הַדָּבָר בְּיוֹתֵר וְעָלוּל הוּא מִתִּסְכּוּלוֹ לְהִתְעַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת לְהֶפֶךְ.

וְכָאָמוּר אִם עָשִׂית כָּל הַהִשְׁתַּדְּלוּת וְלֹא הוֹעִיל, קַבְּלִי בֶּאֱמוּנָה שֶׁזֶּהוּ גּוֹרָלֵךְ מִן הַשָּׁמַיִם, עִם בַּעַל שֶׁכָּזֶה חָפֵץ ה' שֶׁתִּתְמוֹדְדִי, תִּתְאַמְּצִי, תַּתְמִידִי בִּתְפִלָּה וּבְבִטָּחוֹן בַּה'.

וּבִפְרָט אִם הוּא בַּעַל טוֹב, הַנּוֹתֵן לַבַּיִת אֶת הַצָּרִיךְ, לֹא קַמְצָן, לֹא רַגְזָן בְּמֻיָּחָד, וְרַק יֵשׁ בּוֹ רוּחָנִיּוּת צוֹנֶנֶת, אַל לָךְ לָחוּשׁ לְקִלְקוּל אֵצֶל הַיְלָדִים שֶׁיִּלְמְדוּ מִמֶּנּוּ, שֶׁכֵּן עֲדַיִן תַּפְקִידֵךְ נִשְׁאָר בְּגֶדֶר "תּוֹרַת אִמֶּךָ", וְלָכֵן אַף אִם אֵין לָהֶם "שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ", עֲשִׂי אַתְּ אֶת תַּפְקִידֵךְ בְּ"תּוֹרַת אִמֶּךָ", וְאַתְּ תִּהְיִי זוֹ שֶׁתַּשְׁרִישִׁי בָּהֶם יִרְאַת שָׁמַיִם, וְלִפְעָמִים אַדְרַבָּא, מֵהַשְׁלִילִי לוֹמְדִים אֶת הַחִיּוּבִי, בְּכָךְ שֶׁיִּרְאוּ אֶת אֲבִיהֶם יָרוּד בְּיִרְאַת שָׁמַיִם וְיָבִינוּ שֶׁזֶּה שְׁלִילִי, וְאֵין לִלְמֹד מִזֶּה, יַשְׂכִּילוּ מַהוּ הַחִיּוּבִי וְהַטּוֹב לַעֲשׂוֹתוֹ וְזֹאת כְּשֶׁיִּרְאוּ וְיִשְׁמְעוּ אֶת מוּסָרְךָ הַנְּעִימִים, וְאֶת שֶׁבַח הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה. וְעוֹד רְאִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּזֶה לְהַלָּן אוֹת יב.

וַאֲפִלּוּ אִם נָפַל בְּגוֹרָלֵךְ בַּעַל הַצּוֹפֶה בְּמִקּוֹמוֹת הָאֲסוּרִים כְּאִינְטֶרְנֶט, אַיְפוֹן וְכֵיוֹצֵא, אִם עוֹשֶׂה הוּא זֹאת בְּצִנְעָה, וְנִזְהָר לְבִלְתִּי שַׁתֵּף אֶת יְלָדָיו בְּשִׂחְיוֹתוֹת זוֹ, שֶׁכֵּן מוּדָע הוּא לַקִּלְקוּל וְהָאָסוֹן שֶׁבַּדָּבָר, וְרַק בְּעַצְמוֹ אֵין בּוֹ כֹּחַ לַעֲצֹר אֶת יִצְרוֹ, דְּעִי שֶׁזֶּהוּ גּוֹרָלֵךְ.

אֵין סָפֵק שֶׁבְּמַצָּב זֶה הִנָּךְ חָשָׂה מֻשְׁפֶּלֶת, בְּזוּיָה, שֶׁכֵּן בַּעֲלֵךְ זֶה "בּוֹגֵד" כְּבָר בְּעֶצֶם הִסְתַּכְּלוּתוֹ בְּשָׂדוֹת אֲחֵרוֹת, דְּעִי כִּי אֵלּוּ הֵמָּה יִסּוּרַיִךְ וְתִקּוּנֵךְ, קַבְּלִי זֹאת בְּאַהֲבָה, וּבֶאֱמוּנָה, תִּתְחַזְּקִי בִּתְפִלָּה וּבְטָחוֹן בַּה', שֶׁיִּתֵּן לָךְ כֹּחַ לִסְבֹּל עֻלְבּוֹנֵךְ, וְכֵן הִתְחַנְּנִי לַה' שֶׁיַּחֲזִירֵהוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

יא. האשה נועדה לעזר ולא לתוכחה

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֵין בְּיָמֵינוּ מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְהוֹכִיחַ. כְּבָר בִּזְמַנּוֹ הִתְאוֹנֵן רַבִּי עֲקִיבָא עַל חֹסֶר אֱמָנוּת הַתּוֹכָחָה, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה הַיּוֹם, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה תּוֹכַחַת אִשָּׁה לְבַעְלָהּ. אִשָּׁה צְרִיכָה לְדַעַת: בַּעַל לֹא אוֹהֵב תּוֹכָחוֹת מֵאִשְׁתּוֹ. הַרְבֵּה סְבוֹת לְכָךְ, וּנְצַיֵּן אַחַת מֵהֶן. אָדָם אוֹהֵב לִשְׁמֹעַ תּוֹכָחָה מִנָּאָה דּוֹרֵשׁ וְנָאָה מְקַיֵּם. וּבְכֵן, לֹא שֶׁהָאִשָּׁה אֵינָהּ נָאָה מְקַיֶּמֶת, אֶלָּא שֶׁלָּרֹב, סוּגֵי תּוֹכָחוֹת הָאִשָּׁה אֶת בַּעְלָהּ הֵם בִּדְבָרִים שֶׁלֹּא שַׂיָּךְ שֶׁתְּקַיְּמֵם, כְּגוֹן לַהֲרִיצוֹ לִשְׁעוּר תּוֹרָה, תְּפִלָּה בְּצִבּוּר, נְתִינַת צְדָקָה, הַשְׁכָּמַת הַבֹּקֶר, שְׁמִירַת הָעֵינַיִם וְכַדּוֹמֶה. דְּרִישׁוֹת אֵלּוּ מְקוֹמָמוֹת אֶת הַבַּעַל, בְּאָמְרוֹ: זֹאת הָאִשָּׁה יוֹדַעַת לִדְרֹשׁ וְלִתְקֹף בִּדְבָרִים שֶׁאֵין לָהּ נְסָיוֹן בָּהֶם כְּלָל, וְאֵינָהּ יוֹדַעַת כְּלָל אֶת קְשֵׁי הַנִּסָּיוֹן שֶׁבִּקְיוּם הַדְּבָרִים לְמַעֲשֶׂה. וְאֵיךְ יִסְבֹּל אוֹתוֹ בַּעַל לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תּוֹכָחָה עַל דְּבָרִים שֶׁאֵין אִשְׁתּוֹ שַׂיֶּכֶת בָּהֶם, בּוֹ בַּזְּמַן שֶׁבִּדְבָרִים שֶׁהִיא כֵּן שַׂיֶּכֶת בָּהֶם אֵינָהּ מֻשְׁלֶמֶת בְּעַצְמָהּ. אֵין סָפֵק שֶׁדָּבָר זֶה מְאֹד מְקוֹמֵם וּמַמְרִיד לִשְׁמֹעַ דִּבְרֵי תּוֹכָחָה, וּבִפְרָט שֶׁנֶּאֱמָרִים בְּלָשׁוֹן תַּקִּיפָה וְנַדְנִיקִית מִצַּד אֶחָד שֶׁאֵינוֹ מֵבִין כְּלָל אֶת טִרְדּוֹתֶיהָ וּקְשָׁיֶיהָ שֶׁל הַצַּד הַשֵּׁנִי.

וּבְכֵן, מָה הָעֵצָה כְּשֶׁאִשָּׁה רוֹצָה שֶׁבַּעְלָהּ יִתְקַדֵּם בְּרוּחָנִיּוּת אוֹ בְּכָל דָּבָר אַחֵר? לְהִתְנַהֵג בְּאִפּוּק רַב וּלְטַפְטֵף בְּנֹעַם וּבַעֲדִינוּת, וְגַם זֶה בִּשְׁעוֹת רָצוֹן, כְּשֶׁהַבַּעַל רָגוּעַ וּבְמַצָּב רוּחַ טוֹב, וְלֹא בִּשְׁעַת קִלְקָלְתּוֹ, וּבְמַצָּב שֶׁכָּזֶה תַּבִּיעַ אֶת מֹרַת רוּחָהּ בְּלָשׁוֹן רַכָּה וּבְתַחֲנוּנִים.

וְאִם תִּרְאֶה שֶׁכָּל דְּבָרֶיהָ לְלֹא הוֹעִיל וּמַצַּב בַּעְלָהּ חָמוּר וּמְסֻכָּן וְעָלוּל לְהַדְרְדֵר, יְכוֹלָה הִיא לְהִתְקַשֵּׁר לְרַבּוֹ שֶׁל בַּעְלָהּ, אוֹ לְחָבֵר טוֹב וִירֵא שָׁמַיִם שֶׁיֵּשׁ לְבַעְלָהּ בְּאוֹתוֹ אֵזוֹר מְגוּרֶיהָ, וּלְהַסְבִּיר לוֹ אֶת מַצַּב בַּעְלָהּ, וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיּוֹעִיל בְּטוּבוֹ לְחַזֵּק אֶת הַבַּעַל, וּבְאֹפֶן כָּזֶה תְּקַיֵּם מִצְוַת תּוֹכָחָה לְבַעְלָהּ.

יב. אין לאשה להתערב באופני עבודת ה' של בעלה

סִפּוּר נִפְלָא רָאִיתִי בְּסֵפֶר "נַחֲלַת צְבִי" הַמְּלֵא מֶסֶר בְּהַנְהָגַת אִשָּׁה בְּיִחַס לַעֲבוֹדַת ה' שֶׁל בַּעְלָהּ. אַבְרֵךְ צָעִיר לְיָמִים בָּא לְהַגָּאוֹן הַצַּדִּיק ר' מֹשֶׁה אַהֲרֹן שְׁטֶרְן זַצַ"ל, מַשְׁגִּיחַ יְשִׁיבַת קָמֶנִיץ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁמִּזְמַן הַנִּשּׂוּאִין בֵּיתוֹ הוֹפֵךְ לְהֵיוֹת כִּמְדוּרַת אֵשׁ, וְזֹאת מִכֵּיוָן שֶׁבַּלַּיְלָה לוֹמֵד מִשְׁנָה בְּרוּרָה, וְאִשְׁתּוֹ בָּאָה בְּטַעֲנָה שֶׁלֹּא לָזֶה צִפְתָה מִמֶּנּוּ, אֶלָּא שֶׁיִּלְמַד בְּעִיּוּן. הָאַבְרֵךְ טָעַן בִּפְנֵי ר' מֹשֶׁה אַהֲרֹן, מִכֵּיוָן שֶׁכָּל הַיּוֹם הוּא לוֹמֵד בְּעִיּוּן, הֲרֵי בַּלַּיְלָה רוֹצֶה לְבָרֵר וְלָדַעַת הֲלָכָה, וְהָאִשָּׁה בְּשֶׁלָּהּ - לֹא לָזֶה נִתְכַּוַּנְתִּי, עַד שֶׁכִּמְעַט וְהַבַּיִת חָרַב בְּגִין זֶה. רַבִּי מֹשֶׁה אַהֲרֹן חָשַׁב לְתֵמוֹ, שֶׁבְּשִׂיחָה אַחַת עִם הָאִשָּׁה יִפְתֹּר הַבְּעָיָה, וּפָנָה לְבֵיתָהּ וְהִסְבִּיר לָהּ מַעֲלַת לִמּוּד הֲהֲלָכָה - אַךְ הִיא בְּשֶׁלָּהּ: "רַבִּי, לֹא לָזֶה הִתְכַּוַּנְתִּי!" ר' מֹשֶׁה אַהֲרֹן נִדְהַם מִדְּבָרֶיהָ, וְלֹא מָצָא דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהַשְׁכִּין שָׁלוֹם בַּיִת.

לְאַחַר זְמַן קָצָר פָּגַשׁ ר' מֹשֶׁה אַהֲרֹן אֶת מָרָן הָרַב שַׁךְ זצוק"ל וְסִפֵּר לוֹ עַל הַבְּעָיָה. אָמַר לוֹ הָרַב שַׁךְ: תִּשְׁלַח אוֹתָהּ אֵלַי, וְאִם תּוֹכַל - תָּבוֹאוּ גַּם אַתֶּם. מִיָּד חָזַר וּבָא לְבֵיתָהּ וְאָמַר לָהּ שֶׁהָרַב שַׁךְ קוֹרֵא לָהּ. נִבְהֲלָה הָאִשָּׁה, וְסִכְּמוּ בֵּינֵיהֶם לָבוֹא לְבֵית הָרַב שַׁךְ זצוק"ל. כְּשֶׁהִגִּיעַ רַבִּי מֹשֶׁה אַהֲרֹן עִם הָאִשָּׁה לְבֵית הָרַב שַׁךְ, הָיָה הַבַּיִת מָלֵא אֲנָשִׁים. רַבִּי מֹשֶׁה אַהֲרֹן מָסַר לַמְשַׁמֵּשׁ בַּקֹּדֶשׁ שֶׁהוּא הִגִּיעַ עַל פִּי בַּקָּשַׁת מָרָן זצוק"ל. מִיָּד נִכְנַס הַמְשַׁמֵּשׁ לְהָרַב שַׁךְ, וְצִוָּה הָרַב שֶׁמִּיָּד יַכְנִיסוּ אוֹתָם.

כְּשֶׁנִּשְׁבוּ לִפְנֵי מָרָן זצוק"ל, צִוָּה לְמְשַׁמְּשׁוֹ לְהַכְנִיס עוּגָה מֵהַמִּטְבָּח, וְצִוָּה עַל הָאִשָּׁה לְאָכְלָהּ. הָאִשָּׁה הִרְגִּישָׁה שֶׁנֶּחְנֶקֶת בְּעַצְמָהּ בָּאֲכִילָה, וּכְשֶׁגָּמְרָה אֶת פְּרוֹסַת הָעוּגָה, צִוָּה הָרַב שַׁךְ לְמְשַׁמְּשׁוֹ בַּקֹּדֶשׁ לְהָבִיא פְּרוֹסַת עוּגָה נוֹסֶפֶת מִסּוּג אַחֵר, וְאָמַר לָהּ לֶאֱכֹל גַּם מֵעוּגָה זוֹ. הַדָּבָר הָיָה פֶּלֶא - מָה רוֹצֶה הָרַב מֵהָעוּגָה. כַּאֲשֶׁר סִיְּמָה אֲכִילַת פְּרוֹסָה זוֹ, שְׁאָלָהּ הָרַב שַׁךְ זצוק"ל מַה הַהֶבְדֵּל בֵּין עוּגָה זוֹ לְעוּגָה זוֹ. הָאִשָּׁה לֹא הֵבִינָה הַשְּׁאֵלָה...

אָמַר לָהּ הָרַב: "בְּתוֹרַת אִשָּׁה, מַה נִּרְאֶה לָךְ, אֵיזֶה חֲמָרִים הִכְנִיסוּ בְּעוּגָה זוֹ וְאֵיזֶה בְּעוּגָה זוֹ?" הָאִשָּׁה הִרְגִּישָׁה שֶׁנִּפְתַּח הַקֶּבֶר תַּחְתֶּיהָ, וְאָמְרָה: "חוֹשְׁבַנִי שֶׁבְּזוֹ יֵשׁ יוֹתֵר קֶקֶאוֹ וּבְזוֹ יֵשׁ יוֹתֵר סֻכָּר..." עוֹדְדָהּ הָרַב שַׁךְ: "טוֹב, טוֹב... מָה עוֹד יֵשׁ שֶׁנּוּיִים?" וְכָךְ שָׁאַל אוֹתָהּ שְׁאֵלוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשֻׁנּוֹת אוֹדוֹת הָעוּגָה. לְאַחַר שֶׁעָנְתָה לוֹ עַל הַשְּׁאֵלוֹת, סִיֵּם: "אֲנִי רוֹאֶה שֶׁאַתְּ מְבִינָה הֵיטֵב בַּאֲפִיָּה. חִזְרִי לְבֵיתֵךְ, וְכָל רְאשֵׁךְ תַּכְנִיסִי בַּאֲפִיָּה וּבְשׁוּל. יוֹתֵר אֵין לָךְ

מַה לְּדַבֵּר אוֹדוֹת לִמּוּד בַּעְלֵךְ." פָּנֶיהָ שֶׁל הָאִשָּׁה חָפוּ, אַךְ הִרְגִּישָׁה פִּתְאוֹם שֶׁהָאֱמֶת עִם מָרָן זצוק"ל, וּמֵאָז נָהֶפְכוּ חַיֵּיהֶם לִשְׁלַוִּים וּשְׁקֵטִים.

יג. מה יש להשיב לאשה "התוקפת" את בעלה בטענה שהוא ישפיע על ילדיה לרעה בהתנהגותו הצוננת ביראת שמים

דְּעִי לָךְ אֵם יְקָרָה הַחֲרֵדָה לְרוּחָנִיּוּת הַבַּיִת וּבִפְרָט לְרוּחָנִיּוּת יְלָדַיִךְ - מַשְׁאַת נַפְשֵׁךְ.

בּוֹאִי וּרְאִי בְּחוּשׁ הַיּוֹם שֶׁהַצָּלָחַת הַיְלָדִים לֹא תְּלוּיָה רַק בְּחִנּוּךְ הַהוֹרִים, אָנוּ הַיּוֹם בַּקְלָלָה הַנּוֹרָאָה שֶׁנִּבְּאוּ לָנוּ אוֹתָהּ חָכְמֵינוּ בְּסוֹף מַסֶּכֶת סוֹטָה שֶׁבְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא בֵּן יָקוּם בְּאָבִיו בַּת בְּאִמָּהּ, חֲצָפָא יִסְגֵּי כַּלָּה בַּחֲמוֹתָהּ וְעוֹד.

רוֹאִים אָנוּ בְּחוּשׁ קְלָלָה זוֹ בַּבָּתִּים הַטּוֹבִים בְּיוֹתֵר, בְּבָתִּים שֶׁהִשְׁקִיעוּ בְּחִנּוּךְ טוֹב, בַּתַּלְמוּד - תּוֹרָה הַטּוֹב בְּיוֹתֵר, בַּמְּלַמְּדִים הַטּוֹבִים בְּיוֹתֵר וְכֵיוֹצֵא.

וּלְעֻמָּתָם לְהֵפֶךְ, יִתְּכֵן כְּאֵלֶּה שֶׁלֹּא הִשְׁקִיעוּ כָּל כָּךְ, וְהִתְרַשְּׁלוּ בַּחִנּוּךְ, וְיַלְדֵיהֶם יָצְאוּ מֻצְלָחִים חוֹשְׁקֵי תּוֹרָה, שַׁקְדָנִים, יִרְאֵי שָׁמַיִם וּבַעֲלֵי מִדּוֹת טוֹבוֹת.

לָכֵן שִׁמְעִי וְהַקְשִׁיבִי לַסּוֹד הַגָּדוֹל שֶׁאֲגַלֶּה לָךְ עַתָּה.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה "לֵב נִשְׁבָּר", לֵב שֶׁבּוֹטֵחַ בּוֹ, אַתְּ בְּמַצָּבֵךְ זֶה שֶׁבַּעֲלֵךְ לֹא מְשַׁתֵּף פְּעֻלָּה, לֹא מַתְפִּלֵּל, לֹא לוֹמֵד, לֹא הוֹלֵךְ לְשִׁעוּרֵי תּוֹרָה, לֹא לוֹמֵד עִם הַיְלָדִים, וְאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת לֹא מַשְׁרֶה אֲוִירָה רוּחָנִית כָּרְאוּי בְּשַׁבָּת, מְדַבֵּר שְׂטֻיּוֹת וְדִבְרֵי חֻלִּין וְכֵיוֹצֵא.

בְּמַצָּבֵךְ זֶה עֵינַיִךְ תְּלוּיוֹת בַּה' שֶׁיַּצְלִיחַ אֶת יְלָדַיִךְ. דְּעִי לָךְ שֶׁסִּכּוּיַיִךְ לְהַצְלָחַת יְלָדַיִךְ גָּדוֹל יוֹתֵר מִבַּיִת שֶׁהַחִנּוּךְ בּוֹ הוּא מֻצְלָח וְסוֹמְכִים הַמָּה עַל "הַשְׁקָעָתָם", הֵמָּה שֶׁסּוֹמְכִים עַל הַשְׁקָעָתָם וּבְטוּחִים שֶׁיַּצְלִיחוּ מִתּוֹךְ הִשְׁתַּדְּלוּתָם וּמִתּוֹךְ הַתְּנָאִים הַטִּבְעִיִּים שֶׁבָּהֶם גְּדֵלִים יַלְדֵיהֶם, הֵמָּה מְסֻכָּנִים בְּהַצְלָחָתָם הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמֵּךְ. אַתְּ הַרְבֵּה יוֹתֵר בְּטוּחָה מֵהֶם, אוּלָם בְּתָנַאי זֶה שֶׁתֹּאמְרִי לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם: גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ מַצַּב חִנּוּךְ יְלָדַי, בַּעֲלִי לֹא מְשַׁתֵּף פְּעֻלָּה בְּחִנּוּכָם, אֲנִי מִשְׁתַּדֶּלֶת לְקַחַת עָלַי כְּכָל הָאֶפְשָׁר אֶת חִנּוּכָם בְּתוֹסֶפֶת כָּל עֹל הַבַּיִת הַמָּטֶל עָלַי, אֲנָא, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, תְּהֵא אַתָּה הַשָּׁתֵף שֶׁמְּשַׁתֵּף עִמִּי פְּעֻלָּה בִּמְקוֹם בַּעֲלִי בְּחִנּוּךְ יְלָדַי, אֲנִי מְקַבֶּלֶת עָלַי לֹא לָרִיב אִתּוֹ, לֹא לַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת, וּלְמַעַן הַשָּׁלוֹם אֲנִי מְקַבֶּלֶת עָלַי לְבַטֵּל רְצוֹנִי לִרְצוֹנְךָ, וִיהִי רָצוֹן שֶׁבִּזְכוּת זֶה תַּכְנִיס בְּלֵב בְּנֵי אַהֲבַת תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם וּמִדּוֹת טוֹבוֹת.

וְהַאֲמִינִי אֵם יְקָרָה שֶׁבְּכָךְ גָּדוֹל סִכּוּיֵךְ לְהַצְלָחַת בָּנַיִךְ יוֹתֵר מִכֹּל, שֶׁכֵּן הִכְנַסְתְּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְשֻׁתָּף בְּחִנּוּךְ בָּנַיִךְ, הֲיֵשׁ שֻׁתָּף יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנּוּ?!

וְכָךְ תַּמְשִׁיכִי, בִּתְפִלָּה, וּבְלֵב נִשְׁבָּר וּבְהַתְמָדָה לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן לַה' עַל יְלָדַיִךְ, וְתִרְאִי מֵהֶם נַחַת בְּעֶזֶר ה'. שֶׁכֵּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא מַצְלִיחַ אֶת אֵלּוּ הַבְּטוּחִים בְּכֹחָם, בְּהַשְׁקָעָתָם וּבְמִרְצָם, אֶלָּא אֶת אֵלֶּה שֶׁבּוֹטְחִים בּוֹ בְּלֵב שָׁלֵם וּבְלֵב נִשְׁבָּר.

הֶעָרָה חֲשׁוּבָה, לֵב נִשְׁבָּר זֶה לֹא עַצְבוּת חָלִילָה, וְהֵיאַךְ יֵדַע הָאָדָם אִם מַצָּבוֹ "לֵב נִשְׁבָּר" שֶׁהוּא חִיּוּבִי, אוֹ "עַצְבוּת" שֶׁהִיא שְׁלִילִית?

הַתְּשׁוּבָה:

זֶה שֶׁמַּצָּבוֹ "לֵב נִשְׁבָּר", אָחוּז הוּא בְּתִקְוָה טוֹבָה, בִּטְחוֹנוֹ בַּה' חָזָק, יֵשׁ לוֹ לֵב לִתְפִלָּה וְלִשְׁפִיכַת שִׂיחַ, לְאַחַר תְּפִלָּתוֹ וּשְׁפִיכַת לִבּוֹ לַה' חָשׁ הוּא כְּאִלּוּ אֶבֶן נָגוֹלָה מֵעַל לִבּוֹ, וְחָשׁ תְּחוּשַׁת שִׂמְחָה וּרְוָחָה בְּבִטְחוֹנוֹ שֶׁה' שָׁמַע תְּפִלָּתוֹ. זֶה שֶׁמַּצָּבוֹ "עַצְבוּת", נָטוּל הוּא מִכָּל תִּקְוָה, תְּפִלָּתוֹ לֹא יוֹצֵאת מִלִּבּוֹ וּמִפִּיו אֵינוֹ מְסֻגָּל לִשְׁפֹּךְ לִבּוֹ לַה', אֵין לוֹ תְּחוּשַׁת רְוָחָה וְשִׂמְחָה, וְתָמִיד אָפוּף הוּא תּוֹךְ דַּאֲגוֹתָיו וּמְתָחָיו.

וְלָכֵן הֱיִי בְּמַצָּב שֶׁל לֵב נִשְׁבָּר, וְזֹאת תַּשִּׂיגִי בְּבִטָּחוֹן בַּה' וּבִתְפִלָּה שֶׁהִזְכַּרְתִּי, תַּתְמִידִי לְקָרְאָהּ, וּבְכָךְ תְּחוּשִׁי שֶׁה' אִתָּךְ וְאַתְּ עִם ה'.

יד. לאשה חשדנית ו"קנאית"

פְּעָמִים רַבּוֹת טוֹעֲנוֹת נָשִׁים: בַּעֲלִי אֵינוֹ שׁוֹמֵר אֶת עֵינָיו. לְאִשָּׁה יֵשׁ קִנְאָה עַל בַּעְלָהּ, וּמַלְבִּישָׁה זֹאת בְּדֶרֶךְ "צִדְקוּת" - שֶׁרוֹצָה הִיא שֶׁבַּעְלָהּ יִתְקַדֵּשׁ וְיִתְעַלֶּה. וּבְכֵן, עֲלֵיהֶן לְדַעַת: בְּהַרְבֵּה בָּתִּים נֶהֱרַס שָׁלוֹם בֵּיתָם מִסִּבַּת הֶעָרוֹת אֵלּוּ שֶׁל נְשׁוֹתֵיהֶם הַ"צַּדְקָנִיּוֹת".

קֹדֶם כֹּל תִּשְׁאַל אִשָּׁה שֶׁכָּזוֹ אֶת עַצְמָהּ, מֵאַיִן בָּאֲמֶת נוֹבֵעַ מִקּוֹר רְצוֹנָהּ שֶׁבַּעְלָהּ לֹא יִסְתַּכֵּל אֶלָּא בְּמַה שֶּׁשַּׁיָּךְ לוֹ וְלֹא יִתֵּן עֵינָיו בְּמַה שֶּׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. מִסְתָּמָא נוֹבֵעַ הַדָּבָר מֵרָצוֹן טִבְעִי שֶׁיֵּשׁ לְכָל אִשָּׁה לְקַבֵּל אֶת מְלֹא תְּשׁוּמֶת לֵב בַּעְלָהּ, וְאֵין בִּרְצוֹנָהּ שֶׁתְּשׁוּמַת לִבּוֹ תִּתְחַלֵּק גַּם לַאֲחֵרִים.

וְעֲבָדָה הִיא, פְּעָמִים רַבּוֹת מָצִינוּ שֶׁאִשָּׁה צָרָה עֵינָהּ כְּשֶׁבַּעְלָהּ מְשׂוֹחֵחַ עִם אַחְיוֹתָיו אוֹ גִּיסוֹתָיו, וַאֲפִלּוּ עִם חֲבֵרָיו וְרֵעָיו, וּמַקְדִּישׁ לָהֶם אַהֲבָה וּתְשׁוּמֶת לֵב. גַּם אָז אֵין הָאִשָּׁה מַסְכֶּמֶת לְהַשְׁלִים עִם מַעֲשָׂיו, לְפִי שֶׁנִּדְמֶה לָהּ שֶׁגּוֹזְלִים הֵם אֶת חֶלְקָהּ מִתְּשׁוּמַת לִבּוֹ שֶׁל בַּעְלָהּ מִמֶּנָּה.

וּבְכֵן, אִם אָכֵן רוֹצָה אִשָּׁה זוֹ לְהַטּוֹת תְּשׁוּמֶת לֵב בַּעְלָהּ יוֹתֵר אֵלֶיהָ וּלְמַעֵט אֶת תְּשׁוּמַת לִבּוֹ מֵאֲחֵרִים, עָלֶיהָ לִנְהֹג בְּדַרְכִים שֶׁיּוֹבִילוּ לְכָךְ, וְלֹא לַעֲשׂוֹת אֶת הַלְּהֵפֶךְ.

וּכְמוֹ שֶׁהִסְבַּרְנוּ לְעֵיל, שֶׁעַל הָאִשָּׁה לְהִתְיַפּוֹת בְּפָנֵי בַּעְלָהּ בְּיֹפִי חִיצוֹנִי וּבִיפִי הַנְהָגוֹתֶיהָ וּמִדּוֹתֶיהָ, וּבָזֶה תִּשְׁבֶּה אֶת לִבּוֹ לָתֵת לָהּ אֶת מְלֹא תְּשׁוּמַת לִבּוֹ, וְזֶה יַעֲזֹר הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמַּה שֶׁתִּנַהֵג בְּשִׁיטָה אַלִּימָה שֶׁל צְעָקוֹת וּמְרִיבוֹת, כִּי לֹא תָּמִיד הַבַּעַל מֵבִין לְרוּחָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ

כְּשֶׁמְּעִירָה לוֹ עַל שְׁמִירַת עֵינָיו אוֹ עַל רִבּוּי שִׂיחָתוֹ עִם נָשִׁים שֶׁזֶּה נוֹבֵעַ מֵרְצוֹנָהּ לְקַבֵּל אֶת תְּשׁוּמַת לִבּוֹ, אֶלָּא חוֹשֵׁב הוּא שֶׁזּוֹ אֵינָהּ אֶלָּא חַשְׁדָנוּת שְׁטוּתִית בְּקִרְבָּהּ אוֹ סְתָם צְדָקוּת טְפָשִׁית הַבּוֹעֶרֶת בָּהּ, וְאֵינוֹ רוֹאֶה בְּכָךְ שֶׁזֶּה בְּעֶצֶם רַק הִתְבַּטְאוּת חִיצוֹנִית לִרְצוֹנָהּ הַפְּנִימִי לִחְיוֹת בְּאַהֲבָה מְלֵאָה עִם בַּעְלָהּ, וּמִמֵּילָא מַשִּׂיגָה הִיא בְּכָךְ מַטָּרָה הֲפוּכָה - שֶׁבַּעְלָהּ יָקוּץ בָּהּ יוֹתֵר וְיִשְׁנָא אֶת הִתְנַהֲגוּתָהּ, וּמְעַט מְעַט תִּתְרוֹקֵן תְּשׁוּמֶת הַלֵּב וְאֶת מְקוֹמָהּ יְמַלֵּא מַה שֶּׁהוּא הֵפֶךְ רְצוֹנָהּ.

טו. חכמות נשים בנתה ביתה ואיוולת בידיה תהרסנו (משלי יד, א)

עָלַיִךְ בַּת יִשְׂרָאֵל לָדַעַת, גַּם כַּאֲשֶׁר יֵשׁ לָךְ מַה לְּהָעִיר לְבַעֲלֵךְ עַל הַנְהָגָתוֹ חַסְרַת דֶּרֶךְ אֶרֶץ בְּפַרְגּוֹן וּבְאַהֲבָה כְּלַפַּיִךְ, עַל אֲדִישׁוּתוֹ וְאָנוֹכְיוּתוֹ, אִם רוֹאָה אַתְּ שֶׁבַּעֲלֵךְ זֶה קָשֶׁה לְקַבֵּל אֲפִלּוּ מֵאֲחֵרִים, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה מִמֵּךְ, אֵינוֹ חָפֵץ בְּהֶעָרוֹתַיִךְ, בְּתוֹכַחְתֵּךְ, דְּעִי שֶׁבְּתוֹכַחְתֵּךְ אוֹתוֹ תְּמָאֲסִי בְּעֵינָיו, וְכַמָּה שֶׁתַּחְשְׁבִי לְהַשִּׂיג אֶת הָאַהֲבָה וְהַכָּבוֹד שֶׁאֵלּוּ הֵם ב' הַפְּרָטִים שֶׁהָאִשָּׁה נִצְרֶכֶת לָהֶם בְּיוֹתֵר מִבַּעְלָהּ, לֹא רַק שֶׁלֹּא תַּשִּׂיגִי אוֹתָם אֶלָּא תַּשִּׂיגִי אֶת הַלְּהֶפֶךְ הַשְׁנְאָה וְהַבְּזָיוֹן.

שֶׁכֵּן אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם: חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן ה', חֵן הַיְנוּ אַהֲבָה וְכָבוֹד, אֵלּוּ הֵם מַתְּנַת ה', וְרַק מַעֲשַׂיִךְ יְקָרְבוּךְ לַהֲבִיאָם עָלַיִךְ. אוּלָם בְּכֹחַ, וּבְמֵרִיבָה תַּשִּׂיגִי אֶת הַלְּהֶפֶךְ.

עָלַיִךְ לְכַבְּדוֹ בַּאֲשֶׁר הוּא, לְפָרְגֵן לוֹ, לִמְצֹא בּוֹ אֶת הַנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת וּלְשַׁבְּחוֹ בָּהֶם, וּבְכָךְ יֶשְׁנָם הַרְבֵּה יוֹתֵר סִכּוּיִים שֶׁתַּשִּׂיגִי אֶת מַטָּרָתֵךְ אַהֲבָה וְכָבוֹד מִמֶּנּוּ כְּלַפַּיִךְ. וְכֵן יִרְאַת ה', שְׁעוּרֵי תּוֹרָה כְּלַפֵּי ה'. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם בְּהִלְכוֹת אִישׁוּת פֶּרֶק טוֹ הֲלָכָה ב:

וְכֵן צָוּוּ חֲכָמִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁתְּהֵא מְכַבֶּדֶת אֶת בַּעְלָהּ בְּיוֹתֵר מִדַּאי, וְיִהְיֶה לוֹ עָלֶיהָ מוֹרָא, וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֶׂיהָ עַל פִּיו, וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כְּמוֹ שַׂר אוֹ מֶלֶךְ, מְהַלֶּכֶת בְּתַאֲוַת לִבּוֹ, וּמְרַחֶקֶת כָּל מַה שֶּׁיִּשְׂנָא, וְזֶהוּ דֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשׁוֹת הַטְּהוֹרִים בְּזִוּוּגָן, וּבִדְרָכִים אֵלּוּ יִהְיֶה יִשּׁוּבָן נָאֶה וּמְשֻׁבָּח.

טז. סכנה לשלוח בעל לכולל או לעבודה מתוך מריבה

וּדְעִי לָךְ בַּת יִשְׂרָאֵל פְּרֹט חָשׁוּב וְנָחוּץ.

לִשְׁלֹחַ בַּעַל בְּרָגְזָה וּמְרִיבָה לְעָבוֹדָה אוֹ לַכּוֹלֵל זֶהוּ חֻרְבַּן הַבַּיִת, כַּאֲשֶׁר בַּעַל יוֹצֵא לַעֲבוֹדָתוֹ אוֹ לַכּוֹלֵל בְּמַצָּב שֶׁאִשְׁתּוֹ נָהֲגָה בּוֹ בְּזִלְזוּל, וְיוֹצֵא הוּא פָּגוּעַ אוֹ כּוֹעֵס, מְיֻד יְחוּשׁ רִפְיוֹן בִּיצָרָיו, וְיִפְרֹק יְצָרָיו בִּרְאִיּוֹת אֲסוּרוֹת, וְאַף עָלוּל הוּא לֵילֵךְ וּלְהַבִּיט בַּכֵּלִים הַנּוֹרָאִים הַמַּשְׁחִיתִים כָּל נֶפֶשׁ טְהוֹרָה, בְּמַצָּב כָּזֶה קַיָּם חֲשָׁשׁ סָבִיר שֶׁהַבַּעַל יְאַבֵּד כָּל כֹּחַ וְרָצוֹן לְהִתְחַזֵּק, שֶׁכֵּן עוֹבֵר הוּא רַק "בִּקּוֹרוֹת", אֵין פְּרָגוֹנִים, אֵין הִתְיַחֲסוּת לַנְּקֻדּוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁבּוֹ, וְהִתְיַחֲסוּת רַק עַל הַלִּקּוּיִים וְהַגְּרָעוֹנוֹת, הֵיאַךְ יְהֵא לְבַעַל זֶה כֹּחַ וְחֵשֶׁק לְהִתְרוֹמֵם, לַעֲלוֹת

וּלְהִתְקַן. הֲלֹא יֵרֵד מַטָּה מַטָּה, יְאַבֵּד אֶת בִּטְחוֹנוֹ הָעַצְמִי, אֶת כְּבוֹדוֹ, אֶת חֶדְוַת חַיָּיו, וְיִנְקֹט בָּאֶמְצָעִים הַשְּׁלִילִיִּים כְּדֵי לְהַשִּׂיג מְעַט רוּחַ חַיִּים.

לְאִשָּׁה נִדְמֶה שֶׁעוֹשָׂה הִיא מִצְוָה, מְתַקֶּנֶת אֶת בַּעֲלָהּ, וּבְעֶצֶם עוֹשָׂה אֶת הַלְּהֵפֶךְ, עַל אִשָּׁה זוֹ נוֹפֶלֶת הָאַחֲרָיוּת שֶׁל נְפִילַת וּקְרִיסַת בַּעֲלָהּ, וְהוּא מַה שֶּׁיָּבִיא לְחֻרְבַּן בֵּיתָהּ, לְעֶמַת זֹאת, בַּעַל שֶׁיּוֹצֵא מֵהַבַּיִת שָׂמֵחַ וְטוֹב לֵב, נִפְרָד מֵאִשְׁתּוֹ הַמְּאִירָה פָּנִים, מְפַרְגֶּנֶת, שֶׁבְּהַנְהָגוֹתֶיהָ מַעֲלֶה אֶצְלוֹ חֵן וְכָבוֹד, זֶהוּ כְּשֶׁהוֹלֵךְ לַעֲבוֹדָתוֹ אוֹ לִישִׁיבָה, יָחוּשׁ שֶׁאִשְׁתּוֹ עִמּוֹ בְּכָל מָקוֹם, חִנָּהּ וּכְבוֹדָהּ יָסִיר מִמֶּנּוּ כָּל מַחְשָׁבָה אֲסוּרָה. בֵּין כְּשֶׁהִיא עִמּוֹ וּבֵין כְּשֶׁאֵינָהּ עִמּוֹ, "יֵשׁ לוֹ פֶּת בְּסַלּוֹ" בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר יִפְנֶה.

וְתִתְבּוֹנֵן הָאִשָּׁה הֲלֹא מִתַּפְקִידָהּ לִהְיוֹת לַבַּעַל לְחוֹמָה, לְשִׂמְחָה, לְתוֹרָה, לִבְרָכָה, וּכְמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ זֹאת לְעֵיל בַּאֲרִיכוּת, וְעָלֶיהָ לְחוּשׁ אַחֲרָיוּת, שֶׁכֵּן אִם חָז"ל יְחָסוּ לָהּ אֶת הַמַּעֲלוֹת הַלָּלוּ שֶׁלָּהֶן יִזְכֶּה בַּעֲלָהּ בִּזְכוּתָהּ, עָלֶיהָ לִרְאוֹת שֶׁבֶּאֱמֶת יִזְכֶּה לָהֶן בִּזְכוּתָהּ, וְלֹא יַפְסִידֵם.

בַּעַל שֶׁיּוֹצֵא מֵהַבַּיִת תּוֹךְ כְּדֵי מְרִיבָה, אוֹ שֶׁבְּמֶשֶׁךְ שְׁהוּתוֹ בַּבַּיִת הָאֲוִירָה הִיא אֲוִירָה שֶׁל מְרִיבָה וּבִקֹּרֶת וְשֶׁיִּהְיֶה אַף בַּדְּבָרִים הָרוּחָנִיִּים כָּאֲמוּר, הֵיכָן הָאַרְבָּעָה דְּבָרִים: הַשְׂמָחָה, הַתּוֹרָה, הַבְּרָכָה וְהַחוֹמָה הַמַּטָּלִים עָלַיִךְ לְסַפֵּק אוֹתָם לְבַעֲלֵךְ הֲלֹא הוּא יְקַבֵּל אֶת הַלְּהֵפֶךְ מֵהֶם, אֶת הָעֶצֶב, הַטִּרְדָה, הַהֶפְסֵד, וְהַהֶפְקֵרוּת, וְלָכֵן הַיֵּצֶר נוֹתֵן כָּל כֹּחוֹ לְהַפֵּר אֶת הַשָּׁלוֹם בַּיִת וּבָא הוּא בְּכָל מִינֵי חָכְמוֹת, סְבָרוֹת שֶׁל צְדָקוּת וְהָעִקָּר לַעֲשׂוֹת מְרִיבוֹת וּמַחְלוֹקוֹת, שֶׁכֵּן יוֹדֵעַ שֶׁכַּאֲשֶׁר יוּפַר שָׁלוֹם הַבַּיִת בְּנָקֵל יַחְטִיא אֶת הַבַּעַל אוֹ אֶת הָאִשָּׁה, וּבַאֲשֶׁר יְפַתֶּה אוֹתָם יְכַנְעוּ לוֹ אַחַר שֶׁמְּבְצָרָם נֶהֱרַס, וּמַעֲתָּה נְתוּנִים הֵמָּה לִשְׁלִיטָתוֹ.

וּכְמוֹ כֵן מַצָּב זֶה סַכָּנָה הוּא לְאִשָּׁה עַצְמָהּ, כַּאֲשֶׁר תְּחוּשׁ שֶׁבֵּיתָהּ נֶהֱפַךְ לְבֵית שֶׁל מְרִידוֹת, עֲלוּלָה לְהִשָּׁבֵר הִיא בִּזְמַן מְסֻיָּם, וְתִמְאַס בְּחַיֵּי הַזּוּגִיּוּת שֶׁלָּהּ בְּמַצָּב שֶׁכָּזֶה, וַעֲלוּלָה הִיא לִפֹּל נְפִילוֹת קַלּוֹת בְּשֶׁל כָּל, שֶׁכֵּן תָּקוּץ וְתָבוּז לְבַעֲלָהּ מִצִּדְקוּתָהּ, וּבְמֵילָא בַּעֲלָהּ יְשִׁיב לָהּ בְּהֶתְאֵם הֵפֶךְ הָאַהֲבָה וְהַכָּבוֹד, וּכְשֶׁתִּרְאֶה עַצְמָהּ בְּמַצָּב זֶה שֶׁבֵּיתָהּ חָרֵב עָלֶיהָ, תְּחַפֵּשׂ אֶת שִׂמְחָתָהּ חִנָּהּ וּכְבוֹדָהּ בְּדְרָכִים שׁוֹנוֹת, וְסַכָּנָתָהּ נוֹרָאָה לִמְאֹד, שֶׁכֵּן הָאִשָּׁה נוֹחָה לְהִתְפַּתּוֹת יוֹתֵר מֵהַבַּעַל וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חָז"ל.

יז. האבסורד!!!

הִתְחַתַּנְתָּ אִתִּי - זֶהוּ! אֲנִי לֹא מַרְשֶׁה שֶׁתִּסְתַּכֵּל עַל נָשִׁים אֲחֵרוֹת, זוֹהִי בְּגִידָה! אֲנִי אֶתְלַבֵּשׁ אֵיךְ שֶׁאֲנִי רוֹצָה! אֲנִי אֲדַבֵּר אֵיךְ שֶׁאֲנִי רוֹצָה! אֲנִי אֶתְנַהֵג אֵיךְ שֶׁאֲנִי רוֹצָה! וְעִם כָּל זֶה אַתָּה חַיָּב לְכַבֵּד וּלְהוֹקִיר אֶת אִשְׁתְּךָ!

עַד כָּאן שְׁמַעְנוּ אֶת זַעֲקַת הָאִשָּׁה הַזּוֹעֶקֶת מִתּוֹךְ מוּעָקַת לִבָּהּ עַל בַּעְלָהּ הַבּוֹגֵד וְלֹא נֶאֱמָן בַּהֲפִירוֹ הֶסְכֵּמֵי בְּרִית לְאֵשֶׁת נְעוּרָיו.

הַגְּמָרָא בְּתַעֲנִית מְסַפֶּרֶת עַל הַצַּדִּיק "אַבָּא חִלְקִיָּה" שֶׁהָיוּ לוֹ נָהָגִים נִפְלָאִים בַּחֲסִידוּת וּבְיַשְׁרוּת, וּמִשּׁוּם כָּךְ תְּפִלָּתוֹ הָיְתָה מִתְקַבֶּלֶת. פַּעַם אֵרְעָה עֲצִירַת גְּשָׁמִים וּבָאוּ חֲכָמִים לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיְּבַקֵּשׁ רַחֲמִים מִלְּפָנֵי ה' לְהוֹרִיד גֶּשֶׁם. הָלַךְ אַבָּא חִלְקִיָּה לְהִתְפַּלֵּל - וְלֹא נַעֲנָה. כֵּיוָן שֶׁרָאָתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁתְּפִלַּת בַּעְלָהּ לֹא נַעֲנָתָה, אָזְרָה כֹּחַ גַּם הִיא לְהִתְפַּלֵּל, וְהִתְפַּלְּלָה בְּרחוּק מָקוֹם מִמֶּנּוּ. כְּשֶׁהִתְפַּלְּלָה הִיא, נִזְדַּקֵּף וְנִרְאָה עָנָן קַל עוֹלֶה מִצַּד אִשְׁתּוֹ, מִמֶּנּוּ הֵחֵלּוּ לְהִתְפַּזֵּר עֲנָנִים וְיָרְדוּ גִּשְׁמֵי בְּרָכָה. הֵחֵלּוּ אֲנָשִׁים מְרַנְּנִים מַה כֹּחָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ.

וְעַל כָּךְ מְשִׁיבִים, מָה הָיְתָה צְדָקוּתָהּ שֶׁל אִשָּׁה זוֹ - שֶׁכְּשֶׁהָיְתָה בַּעְלָהּ שָׁב מֵעֲבוֹדָתוֹ מִדֵּי עֶרֶב, הָיְתָה יוֹצֵאת לִקְרָאתוֹ לְבוּשָׁה שָׁנִים וְתַכְשִׁיטִים יְקָרִים וּמְיַפָּה עַצְמָהּ לְפָנָיו כְּדֵי לְהַצִּילוֹ שֶׁלֹּא יִתֵּן אֶת עֵינָיו בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת, וְלָכֵן בְּצִדְקוּת זוֹ זָכְתָה שֶׁנַּעֲנָתָה תְּפִלָּתָהּ קֹדֶם לְבַעְלָהּ.

אִם אָכֵן קוֹרֵאת הַגְּמָרָא צְדָקוּת לְאִשָּׁה שֶׁבְּבֵיתָהּ וּבִפְנֵי בַּעְלָהּ מִתְקַשֶּׁטֶת בְּמַכְלוֹל הַתַּכְשִׁיטִים שֶׁיֵּשׁ לָהּ בְּכַוָּנָה טְהוֹרָה לְהַצִּיל אֶת בַּעְלָהּ מֵחֶמְדַּת נָשִׁים זָרוֹת, הֲרֵי שֶׁרְשָׁעוּת תֵּחָשֵׁב לְאִשָּׁה הָעוֹשָׂה לְהֵפֶךְ - שֶׁבְּבֵיתָהּ לוֹבֶשֶׁת חֲלוּקִים מְשֻׁפְשָׁפִים וְיָשָׁנִים, וּשְׂעָרָהּ מְפֻזָּר וּמְכֹעָר, וּמִטְפַּחַת רֹאשָׁהּ שְׁמוּטָה לָהּ עַל חֲצִי רֹאשָׁהּ, וּפָנֶיהָ מְעֻוָּתִים וְזוֹעֲפִים, וְהָרְצִינוּת וְהָעֲיִפוּת נִכָּרִים בְּכָל תְּנוּעָה שֶׁבָּהּ, וְקוֹלָהּ מִתְהַלֵּךְ בַּבַּיִת כְּעוֹרֵב וּכְזֹאֵב בְּצָעָקוֹת וּבְנֶסוּת, וּבְצוּרָה כָּזוֹ מְקַבֶּלֶת הִיא אֶת בַּעְלָהּ בְּבוֹאוֹ מִן הָרְחוֹב הַשָּׁטוּף זִמָּה, הַפְרוּץ בִּלְבוּשֵׁי חֲצִיפוּת וּפְרִיצוּת, וּדְרִישָׁתָהּ בְּתַקֶּף: שִׂים עֵינֶיךָ רַק לְדִיוֹקָנִי! שִׂים אָזְנְךָ רַק לְמוֹצָא דְּבָרַי! תֵּן חִשּׁוּקְךָ רַק בִּי! שִׂים לִבְּךָ רַק לִ"זְמִירוֹתַי".

הֲלֹא נִתְבּוֹנָן, אִם רָאֲתָה לְנָכוֹן אֵשֶׁת אַבָּא חִלְקִיָּה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂיהָ הַנְּבוֹנִים בָּרְחוֹב שֶׁל "זְמַן הַתַּלְמוּד", שֶׁהָיָה רְחוֹב כָּשֵׁר וְטָהוֹר נָקִי מִכָּל זֵהֲמָה, הַצְּנִיעוּת וְהַטָּהֳרָה הָיוּ בְּכָל פִּנָּה, וְעִם כָּל זֶה רָאֲתָה חוֹבָה לְנָהֹג כְּמִנְהָגָהּ כְּדֵי לְהַצִּיל אֶת בַּעְלָהּ מִן הַחֵטְא, וְעַל כָּךְ מְשֻׁבַּחַת אוֹתָהּ הַגְּמָרָא וּמְצַיֶּנֶת אוֹתָהּ לְצַדֶּקֶת מֻפְלָאָה שֶׁבִּזְכוּת זֶה בְּכֹחָהּ לְהוֹרִיד גֶּשֶׁם לְכָלַל יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִבַּעְלָהּ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה אִשָּׁה שֶׁהַיּוֹם תִּנְהַג בְּצוּרָה שֶׁכָּזוֹ תִּהְיֶה בְּכָךְ חֲסוּדָה וְצַדֶּקֶת בְּכָךְ שֶׁמַּצֶּלֶת הִיא אֶת בַּעְלָהּ מֵחֲטָאִים חֲמוּרִים וּשְׁכִיחִים רֶגַע רֶגַע.

הֲכִיצַד יוּכַל בַּעַל לְשֵׂאת הַנְּהָגָה שֶׁכָּזוֹ וְלִרְכֹּשׁ אֱמוּן בְּאִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר רַק בְּצֵאתָהּ לָרְחוֹב לוֹבֶשֶׁת הִיא אֶת מֵיטַב מַלְבּוּשֶׁיהָ הַיְּפֵהפִיִּים וְתַכְשִׁיטֶיהָ הַיְקָרִים, וְגַם אִם אֵין כַּוָּנָתָהּ לְרָעָה - אֶלָּא סְתָם כְּדֵי לְהֵרָאוֹת "נוֹרְמָלִית" בָּרְחוֹב, עִם כָּל זֶה יִרְאֶה בָּהּ אֲנוֹאַסְטֶטִיוּת נוֹרְאָה, אוֹהֶבֶת הִיא רַק אֶת עַצְמָהּ, מִמֶּנִּי דּוֹרֶשֶׁת אֶת מִלֹּא הָאַהֲבָה וְהַשְּׂמֵחָה לֵב, וְאִלּוּ מִצִּדָּהּ אֵין שׁוּם הַקְרָבָה לְכָךְ.

וְאֵין מַה לוֹמַר כְּשֶׁרוֹאֶה הַבַּעַל אֶת הַנָּהֳגַת אִשְׁתּוֹ זוֹ עִם כַּוָּנָה לֹא טְהוֹרָה, שֶׁרְצוֹנָהּ לְהִתְיַפּוֹת וְלָשֵׂאת חֵן בְּעֵינֵי זָרִים הַחֲשׁוּבִים לָהּ מִבַּעְלָהּ. אֲזַי רוֹאֶה הוּא בָּהּ כְּבוֹגֶדֶת, וְכַמָּה לְעַוּוֹת פָּנִים תַּחֲשֹׁב כַּאֲשֶׁר תִּדְרֹשׁ מִבַּעְלָהּ אֶת הַמּוּסְרִיּוּת וְהַצְּדָקוּת בִּשְׁמִירַת הָעֵינַיִם וְהַמַּחֲשָׁבָה בּוֹ בִּזְמַן שֶׁהִיא טוֹמֶנֶת לוֹ מוֹקְשִׁים בְּדַרְכּוֹ.

יח. כדאי לתרום רבות למען שלום הבית לשם דוגמה אישית

גְּדוֹלֵי הַמֻּמְחִים בְּחִנּוּךְ, כֻּלָּם פֶּה אֶחָד עוֹנִים וְאוֹמְרִים שֶׁאֵין חִנּוּךְ כְּחִנּוּךְ דֻּגְמָה אִישִׁית שֶׁל הַהוֹרִים הַנּוֹהֲגִים כַּשּׁוּרָה בַּאֲצִילוּת הַנֶּפֶשׁ. הַיֶּלֶד - עַל אַף גִּילוֹ הָרַךְ - נָחוֹן הוּא בְּעֵינָא פְּקִיחָא לְהִתְחַקּוֹת עַל דַּרְכֵי הֶם שֶׁל הוֹרָיו. יֶלֶד הָרוֹאֶה שֶׁכָּל שִׂיחָם וְשִׂיגָם שֶׁל הוֹרָיו בְּעִנְיְנֵי יִרְאַת שָׁמַיִם, תּוֹרָה, חֶסֶד, עֲנָוָה, וּתְוּר, דִּבּוּר בְּלָשׁוֹן רַכָּה, הֶאָרַת פָּנִים וְזֶה לָזֶה - אֵין חִנּוּךְ בָּעוֹלָם שֶׁיְּזָרִים לְנֶפֶשׁ הַיֶּלֶד נְהָגִים אֵלּוּ כְּמוֹ "דֻּגְמָא חָיָה" זוֹ, שֶׁרוֹאֶה הוּא בְּמוֹ עֵינָיו אֶת הוֹרָיו, שֶׁאִתָּם הוּא מִתְגּוֹרֵר כָּל שְׁעוֹת הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה. שׁוּם חִנּוּךְ בָּעוֹלָם לֹא יִשְׁוֶה לְחִנּוּךְ שֶׁכָּזֶה, וְהוֹרָיו מַצְלִיחִים בַּחִנּוּךְ הַטּוֹב בְּיוֹתֵר בְּלִי עָמָל וּבְלִי טֹרַח, בְּדֻגְמָה אִישִׁית בְּלִבַד, כְּךְ שֶׁרַק מִסִּבָּה זוֹ כְּדַאי וּכְדַאי לְהִתְמוֹדֵד עִם הַבְּעָיוֹת הַקְּטַנּוֹת שֶׁל שְׁלוֹם הַבַּיִת וְלַחְסֹךְ אֶת הַבְּעָיוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁל חִנּוּךְ יְלָדִים.

וּמְסֻפָּר, שֶׁכְּשֶׁהִשְׁתַּחְרֵר אַחַד הַיְּהוּדִים הַמְפֻרְסָמִים מִן הַכֶּלֶא הָרוּסִי, בּוֹ סָבַל יִסּוּרִים אֲיֻמִּים, שְׁאָלוּהוּ כָּל הָעִתּוֹנָאִים: אֵיךְ הֶחֱזַקְתָּ מַעֲמָד בְּמַצָּבִים שֶׁגְּדוֹלִים וְטוֹבִים מִמְּךָ לֹא הֶחֱזִיקוּ בּוֹ אֲפִלּוּ זְמַן קָצָר?

הַתְּשׁוּבָה שֶׁהָיְתָה בְּפִיו מְלֻמֶּדֶת אוֹתָנוּ לֶקַח עָצוּם. וְכָךְ אָמַר: "הַחִזּוּק הַיָּחִיד שֶׁהֶעֱנִיק לִי אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְהִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמִּכְשׁוֹלִים הָיָה, שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא רָאִיתִי אֶת הוֹרַי כּוֹעֲסִים הָאֶחָד עַל הַשֵּׁנִי. כָּל יְמֵיהֶם הִתְיַחֲסוּ זֶה לָזוֹ בְּנַחַת וּמִתּוֹךְ קִרְבַת הַדַּעַת, וְכָל אֶחָד סִיַּע לְזוּלָתוֹ בְּכָל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר, וְכָךְ הִתְגַּבְּרוּ הֵם עַצְמָם עַל כָּל נִסְיוֹנוֹת הַחַיִּים בְּהַצְלָחָה..."

וְאֶפְשָׁר לִלְמֹד מִכָּאן עַד כַּמָּה מַשְׁפִּיעָה הִתְנַהֲגוּת הַהוֹרִים עַל יַלְדֵיהֶם, עַד שֶׁגַּם בֵּן כָּזֶה, שֶׁיָּשַׁב שָׁנִים רַבּוֹת בַּכֶּלֶא, יָכוֹל הָיָה לִשְׁאֹב עִדּוּד וְחִזּוּק כֹּה מֻפְלָאִים בְּגִלַּל שֶׁלֹּא רָאָה אֶת הוֹרָיו צוֹעֲקִים אֶחָד עַל הַשֵּׁנִי, לֹא רָאָם סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה בְּדִבְרֵיהֶם, וּבְכָךְ קִבֵּל חִסּוֹן נַפְשִׁי.

יט. אין זו "חסידות" אלא "חסרות" [לשון השלה"ק]

אֵין לְתָאֵר עַד כַּמָּה נִלְחָם הַיֵּצֶר לַהֲרֹס אֶת שְׁלוֹם הַבַּיִת, וְזֹאת בְּיָדְעוֹ כִּי אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁזָּכוּ שְׁכִינָה בֵּינֵיהֶם, וְאֶת זֹאת אֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל, כִּי מַעְדִּיף הוּא לִשְׁכֹּן בֵּינֵיהֶם, וְלָכֵן בְּכָל כֹּחוֹ מְנַסֶּה לְסַלֵּק אֶת הַשְּׁכִינָה מִבֵּינֵיהֶם וְלִכְבֹּשׁ אֶת מְקוֹמָהּ.

וְיֵצֶר הָרָע אֵינוֹ בּוֹחֵל גַּם מִלָּבוֹא בְּדֶרֶךְ חֲסִידוּת יְתֵירָה, דְּהַיְנוּ, לְהַחְשִׁיק אֶת הָאִשָּׁה בַּאֲמִירַת תְּהִלִּים בְּמֶשֶׁךְ כַּמָּה מִשְׁעוֹת הַיּוֹם, לְהַאֲרִיךְ בִּתְפִלָּה, לָצֵאת מֵהַבַּיִת לְמַעֲשֵׂה

חֶסֶד, וּבְכָךְ הַבַּיִת מָזָנַח לְלֹא אֲרוּחוֹת מְסֻדָּרוֹת, לְלֹא נְקִיּוֹן וּכְבִיסָה, הַיְלָדִים מָזְנָחִים לְלֹא טִפּוּל מָסוּר וְחַם, וְהָאִמָּא שָׂשָׂה וּשְׂמֵחָה עַל רִבּוּי מִצְווֹתֶיהָ וּמַעֲשֶׂיהָ הַטּוֹבִים. הַבַּעַל חוֹזֵר מֵעֲבוֹדָתוֹ עֲדֵי עֶרֶב וְרוֹאֶה אֶת הַבָּלָגָן שֶׁבַּבַּיִת, וְאֵשׁ הַמַּחֲלֹקֶת מֵחֵלָּה לִבְעֹר בְּבֵית "קָדוֹשׁ" זֶה, הַמָּלֵא בְּמִצְווֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

וּבְכֵן, כַּמָּה לֹא הִשְׁכִּילָה אִשָּׁה שֶׁכָּזוֹ בְּמַעֲשֶׂיהָ, בְּחָשְׁבָה שֶׁאֶת הַמִּצְווֹת אֶפְשָׁר לִמְצֹא רַק מִחוּץ לַבַּיִת, וְאֵינָהּ מְבִינָה, שֶׁכָּל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה בְּנִקְיוֹן הַבַּיִת, בְּסִדּוּר הַבַּיִת, בִּכְבִיסָה, בְּבִשּׁוּל, בְּחִנּוּךְ וְטִפּוּל מָסוּר לַיְלָדִים אֵין עָרוֹךְ לְמִצְוָה זוֹ.

שֶׁהֲרֵי בְּמִנְיַעַת הַמַּחֲלֹקֶת וְרִבּוּי הַשָּׁלוֹם תַּשְׁרֶה אֶת הַשְּׁכִינָה בַּבַּיִת וְתִזְכֶּה לְבָנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, וּמַה יִּשָּׁוֶה לִיּוֹתֵר מִזֶּה? וְלָכֵן אֵין זוֹ חֲסִידוּת אֶלָּא חֲסֵרוּת.

וּמְסֻפָּר עַל הָרַב רַבִּי יְשַׁעְיָה מַשְׁקָט, רַבָּהּ שֶׁל פְּרָאג, שֶׁהָיְתָה לוֹ אִשָּׁה רָעָה שֶׁמֵּרְרָה לוֹ אֶת הַחַיִּים, וּבְנוֹסָף לְכָךְ הָיְתָה "צַדֶּקֶת" לְהַפְלִיא. וְהָיָה רַבִּי יְשַׁעְיָה אוֹמֵר, שֶׁזּוֹהִי כַּוָּנַת חֲזַ"ל שֶׁאָמְרוּ בַּגְּמָרָא (יבמות סג) עַל הַפָּסוּק: "אֶעֱשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ", וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: זָכָה - עוֹזֶרְתּוֹ, לֹא זָכָה - כְּנֶגְדּוֹ. וְהַיְנוּ, אִם זָכָה הַבַּעַל וּמָצָא אִשָּׁה טוֹבָה - נַעֲשֵׂית עֵזֶר לַבַּעַל. הוּא יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד - וְהִיא מַגִּישָׁה לוֹ כּוֹס תֵּה, קָפֶה, וְכֵיוֹצֵא. הוּא מִתְפַּלֵּל - וְהִיא מְכִינָה לוֹ אֲרוּחָה. אוּלָם אִם אֵינוֹ זוֹכֶה - תִּהְיֶה כְּנֶגְדּוֹ, מִתְנַגֶּדֶת וּמִתְחָרָה עִמּוֹ. הוּא מִתְפַּלֵּל בְּפָנָה אַחַת - וְהִיא בַּשְּׁנִיָּה, הוּא לוֹמֵד תְּהִלִּים - וְהִיא מַעֲמִדוֹת, הוּא לוֹמֵד גְּמָרָא - וְהִיא בְּסֵפֶר "מְנוֹרַת הַמָּאוֹר". סִיֵּם רַבִּי יְשַׁעְיָה וְאָמַר: רַע וָמַר לְבַעַל אִם אִשְׁתּוֹ מְרֻשַּׁעַת, אֲבָל שִׁבְעָתַיִם רַע וָמַר לוֹ כְּשֶׁהִיא "מְרֻשַּׁעַת אֲדוּקָה".

וְשׁוּב רָאִיתִי לְהַגָּאוֹן רַבִּי דָּוִד אַבּוּדְרָהָם זַ"ל שֶׁכָּתַב בְּדִינֵי סֵדֶר תְּפִלּוֹת שֶׁל חוֹל (דף י), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְהַטַּעַם שֶׁנִּפְטְרוּ הַנָּשִׁים מִמִּצְווֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, לְפִי שֶׁהָאִשָּׁה מְשֻׁעְבֶּדֶת לְבַעְלָהּ לַעֲשׂוֹת צָרְכָיו, וְאִם הָיְתָה מְחֻיֶּבֶת בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, אֶפְשָׁר שֶׁבִּשְׁעַת עֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה יְצַוֶּה אוֹתָהּ הַבַּעַל לַעֲשׂוֹת מִצְוָתוֹ, וְתַנִּיחַ מִצְוַת הַבּוֹרֵא - אוֹי לָהּ מִיּוֹצְרָהּ! לְפִיכָךְ פְּטָרָהּ הַבּוֹרֵא מִמִּצְוֹתָיו, כְּדֵי לִהְיוֹת לָהּ שָׁלוֹם עִם בַּעְלָהּ, עַיֵּן שָׁם.

כ. התורה - יסוד ה"שלום בית"

כָּל אֶחָד - לְפִי גִּילוֹ וּמַעֲמָדוֹ - מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּיְקָר לוֹ. הַיֶּלֶד הַקָּטָן - בְּצַעֲצוּעָיו, הַנַּעַר - בְּאוֹפַנָּיו וּבְמִשְׂחֲקֵי הַבַּגְרוּת שֶׁלּוֹ, הַבּוֹגֵר - בְּכַסְפּוֹ וּבְחֶסְכּוֹנוֹתָיו, הֶעָשִׁיר - בְּיַהֲלוֹמָיו וּבִפְנִינֵי חֵן אֲשֶׁר לוֹ, הַמֶּלֶךְ - בְּאִמְפֶּרְיַת מְדִינִיּוּתוֹ, צְבָאוֹ, כֹּחוֹ.

גַּם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ יֵשׁ לוֹ שַׁעֲשׁוּעִים מְשֻׁלּוֹ, וְלִכְאוֹרָה, הֲיִתְכֵּן?! מַה כְּבָר יָכוֹל לְשַׁעֲשֵׁעַ אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? כֶּסֶף וְזָהָב?! עוֹלָם וּמְלֹאוֹ הֲלֹא כְּאַיִן וְכְאֶפֶס נֶחְשְׁבוּ לוֹ.

מַכְרֶזֶת הַתּוֹרָה וְאוֹמֶרֶת: "וְאֶהְיֶה שַׂעֲשׁוּעִים יוֹם יוֹם" (משלי ח, ל).
מְעִידָה הַתּוֹרָה עַל עַצְמָהּ: אֲנִי - וְרַק אֲנִי - הָיִיתִי שַׁעֲשׁוּעָיו שֶׁל בּוֹרֵא כָּל הָעוֹלָמִים. בִּי הָיָה מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ, בִּי הָיָה מִתְעַנֵּג.
מִי יְפָאֵר וְיַעֲרִיךְ עֶרֶךְ הַתּוֹרָה?! אוּלָם בְּעֵדוּתָהּ זוֹ עַל עַצְמָהּ נִתְבּוֹנֵן מַה יָּקָר עֶרְכָּהּ אַחַר שֶׁהַמֶּלֶךְ שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ רָאָה בָּהּ כְּבַעֲלַת הָעֶרֶךְ הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר.
"ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם", וְאֵין עֹז אֶלָּא תּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל יָדָהּ יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם.
הֲכִיצַד הַשָּׁלוֹם שׁוֹרֵר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּאֶמְצָעוּת הַתּוֹרָה?
לְדַאֲבוֹנֵנוּ, חַיִּים אָנוּ בִּרְחוֹב פָּרוּץ, מָלֵא בְּזֵהֲמָה שֶׁל טֻמְאָה. הָאֲוִיר מֵרֵעַל מִפְּצוּץ פְּצָצוֹת הָעֲרָיוֹת וְהַכְּפִירָה, אֵין פֶּסַע לְלֹא פֶּשַׁע.
וּבְכֵן, בַּעַל הַבַּיִת הוֹלֵךְ לַעֲבוֹדָתוֹ לֶהָנוֹת מִיגִיעַ כַּפָּיו וּלְפַרְנֵס אֶת בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ. אָכֵן, כַּוָּנָתוֹ טוֹבָה וּמַעֲשָׂיו טוֹבִים וּרְצוּיִים אוּלָם, בְּעַל כָּרְחוֹ שֶׁלֹּא בְּטוֹבָתוֹ נִפְגָּשׁ עִם מְפֻרֵי בְּרִית, עִם נָשִׁים חֲצוּפוֹת וַחֲשׂוּפוֹת לְלֹא בּשֶׁת פָּנִים, עִם אֲנָשִׁים מְרֻחָקִים מִתּוֹרָה וּמִצְוֹות הַמַּשְׁמִיעִים לְרָצוֹנָם אוֹ לְאָנְסָם דִּבְרֵי כְּפִירָה וְאֶפִּיקוֹרְסוּת, הַשְׁמָצוֹת עַל הַתּוֹרָה וַחֲכָמֶיהָ.
עִמָּם הוּא עוֹבֵד, עִמָּם הוּא מְדַבֵּר, וְעִמָּם מְבַלֶּה אֶת רֹב יוֹמוֹ.
וּבְכֵן, כַּמָּה מִן הַזֵּהֲמָה נִדְבֶּקֶת בִּנְשָׁמָתוֹ, כַּמָּה יָכוֹל הוּא לִשְׁקֹעַ בְּתוֹךְ עַצְמוֹ וּלְהִתְעַלֵּם מֵהַסּוֹבֵב? הֲלֹא הָעַיִן רוֹאָה וְהַלֵּב חוֹמֵד, וּמְסַבְּבִים הֵמָּה אוֹתָנוּ כְּכִסְלָא לְאוּגְיָא.
נַמְשִׁיךְ בְּקוֹרוֹת אוֹתוֹ בַּעַל הַבַּיִת בְּשֶׁל מַצָּבוֹ הַמַּתְמִיד יוֹם יוֹם, וּבְהַקְדִּים הַמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, אֲשֶׁר כָּל אִשָּׁה הַמִּתְהַלֶּכֶת בִּלְבוּשׁ חָשׁוּף בְּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר מְסַבְּבִים אוֹתָהּ אֲלָפִים שֶׁל מַזִּיקִים וּמְקַטְרְגִים הַנִּבְרָאִים מֵחֲצִיפוּתָהּ, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בְּאָבוֹת: עָשָׂה מִצְוָה אַחַת - קָנָה לוֹ סָנֵגוֹר אֶחָד, עָשָׂה עֲבֵרָה אַחַת - קָנָה לוֹ קָטֵגוֹר אֶחָד. הֲרֵי שֶׁאִשָּׁה זוֹ נַעֲשֵׂית בֵּית חֶרֶשֶׁת לְיִצּוּר מַלְאֲכֵי חַבָּלָה, שֶׁהֲרֵי בְּכָל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה וּבְכָל רֶגַע וְרֶגַע מְיַצֶּרֶת הִיא מַלְאֲכֵי קְטָרוּג וּמְסַבְּבִים הֵמָּה אוֹתָהּ מִכָּל כִּוּוּן וְעֵבֶר, וּבְעֶצֶם, הֵמָּה הַמַּזִּיקִים הַמִּתְעוֹפְפִים בָּעוֹלָם לְהַעֲנִישׁ בְּנֵי אָדָם, שֶׁהֲרֵי יֵצֶר הָרַע - הוּא מַלְאַךְ הַמָּוֶת הַנִּבְרָא מֵחֵטְא - הוּא הַמַּזִּיק בְּעַצְמוֹ.
וּמוּבָא עוֹד בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁאֵין רְשׁוּת לְשׁוּם מַזִּיק הַנִּבְרָא מִפְּלוֹנִי הַבּוֹרְאוֹ, לְהַזִּיק לְאַחֵר שֶׁאֵינוֹ שַׁיָּךְ לוֹ. אוּלָם כַּאֲשֶׁר אָדָם עוֹבֵר וְנֶהֱנֶה בְּמַרְאִית הָעַיִן בְּאוֹתָהּ אִשָּׁה וּמְטַמֵּא עַצְמוֹ בְּטֻמְאַת עֲרָיוֹת וְעוֹבֵר עַל לָאו "וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי עֵינֵיכֶם", הֲרֵי שֶׁתֶּכֶף מִשְׁתַּיֵּךְ הוּא לְאוֹתָהּ "מְיַצֶּרֶת מַזִּיקִים" וְחֶלְקוֹ עִם חֶלְקָהּ. הִיא בְּתוֹרַת "מַחֲטִיאָה" וְהוּא בְּתוֹרַת "חוֹטֵא".
וּבָזֶה עָשׂוּ עִסְקָה "הָעוֹקֵד וְהַנֶּעֱקָד" לְהִשְׁתַּתֵּף בַּבַּעֲלוּת עַל אוֹתָם הַמַּזִּיקִים - מַלְאֲכֵי חַבָּלָה

- הַסּוֹבְבִים אֶת אוֹתָהּ חוֹטֵאת, שֶׁכָּאֲמוּר, אֵין לָהֶם רְשׁוּת לִפְגֹּעַ רַק לְמִי שֶׁנִּכְשַׁל בְּמַרְאִית אוֹתָהּ אִשָּׁה שֶׁאָז מְשַׁתֵּף הוּא אֶת עַצְמוֹ בְּפִשְׁעָהּ, וְאָז אוֹתָם מַזִּיקִים מְקַבְּלִים רְשׁוּת לְהִצָּמֵד עִם אוֹתוֹ חוֹטֵא שֶׁנֶּהֱנָה בְּמַרְאִית הָעַיִן מֵאוֹתָהּ מַחֲטִיאַת הָרַבִּים.

עוֹבֵר אָדָם יוֹם שָׁלֵם בִּפְגָמֵי עֵינַיִם, בְּהִרְהוּר הַלֵּב, בִּשְׁמִיעַת שִׁירֵי עֲגָבִים, בִּשְׁמִיעַת דִּבְרֵי מִינוּת וְלֵיצָנוּת שֶׁהֵרֵי אֵלּוּ מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל פּוֹרְקֵי עֹל בְּכָל אֶתֵּר וַאֲתַר, וּבְכָךְ מִתְלַוִּים סְבִיבוֹ וּמַקִּיפִים אוֹתוֹ בְּלִוּוּי צָמוּד בְּכָל מָקוֹם הִלּוּכוֹ כָּל אוֹתָם מַזִּיקִים עַד בּוֹאוֹ לְבֵיתוֹ. וּבְהַכָּנְסוֹ לְבֵיתוֹ וְאִתּוֹ כָּל "כְּבֵדַת הַפָּמַלְיָה", מַתְחִילִים הֵמָּה בַּעֲבוֹדָתָם: מַחֲלֹקֶת, חֲלָיִים, קְשָׁיֵי פַּרְנָסָה, צַעַר גִּדּוּל בָּנִים, מְאֵרָה וְהֶפְסֵד בְּכָל עִנְיְנֵי הַבַּיִת.

וְאֵיךְ לֹא -

אַחַר שֶׁתַּחַת קוֹרַת גַּג אַחַת עִם בְּנֵי הַזּוּג וּבְנֵי הַבַּיִת מְאֻכְלָסִים כָּל מִנֵּי מַרְעִין בִּישִׁין הַמְשַׁבְּשִׁים אֶת הַחַיִּים?!

וּבְכֵן, מַה הַפִּתָּרוֹן?

לֹא לַעֲבֹד - זֶה הֲרֵי אִי אֶפְשָׁר. צְרִיכִים לַעֲבֹד, לְהִתְפַּרְנֵס וְלִחְיוֹת. אָמְנָם צָרִיךְ לְהִשָּׁמֵר עַד כַּמָּה שֶׁאֶפְשָׁר מֵאוֹתָם פּוֹרְקֵי עֹל שֶׁאָנוּ בִּסְבִיבָתָם כָּל הַיּוֹם, אֲבָל הֲרֵי לְגַמְרֵי אִי אֶפְשָׁר לְהִבָּדֵל מֵהֶם, שֶׁהֲרֵי עִסְקֵינוּ עִמָּהֶם, וּבְהֶכְרֵחַ נִדְבָּק בָּנוּ מִזֶּהֱמָתָם.

מַה שֶּׁצָּרִיךְ הוּא פְּשׁוּט לְהִתְרַחֵץ, וּבְאוֹתוֹ יוֹם דַּוְקָא, כְּשֶׁהַלְכְלוּךְ עֲדַיִן טָרִי וְלֹא נִסְרָךְ וְנִסְבַּךְ בַּנֶּפֶשׁ עָמֹק. וְהֶכֵיצַד אֶפְשָׁר לִרְחֹץ אֶת כָּל הַזֶּהֱמָה הַנִּדְבֶּקֶת בָּנוּ? - בְּמֵימֵי הַתּוֹרָה.

בְּאוֹתוֹ יוֹם לֵךְ לְשִׁעוּר תּוֹרָה, שֵׁב מוּל הֶחָכָם אוֹ מוּל הַחַבְרוּתָא לִבְלֹעַ אֶת מֵימֵי הַתּוֹרָה, לְהִכָּנֵס בְּתוֹכָהּ וְלִטְבֹּל בָּהּ, וּבְזֶה הַפִּתָּרוֹן הַיְחִיד לַחֲזֹר נָקִי הַבַּיְתָה, לָבוֹא לַבַּיִת נָקִי מִכָּל זֶהֱמָה וּבְהִתְפָּרְדוּת מֻחְלֶטֶת מִכָּל אוֹתָהּ "כְּבֵדָה" שֶׁנִּתְלַוִּית אֵלֶיךָ.

וְלֹא דַּי בָּזֶה! הַבֵּט וּרְאֵה לְאֵיזֶה הֶשֵּׂג מַהְפִּכָנִי הִגַּעְתָּ! מִכָּל מִלָּה שֶׁל תּוֹרָה נִבְרָא סַנֵּגוֹר אֶחָד, סַנֵּגוֹר מְשַׁעֲשׁוּעָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהֲרֵי זֶה סַנֵּגוֹר שֶׁשָּׁקוּל כְּכָל הַסַּנֵּגוֹרִים הַנִּבְרָאִים מִכָּל מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה, וְכַמּוּבָא בִּירוּשַׁלְמִי עַל הַפָּסוּק "יִקָּרֵה הִיא מִפְּנִינִים וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ", שֶׁכָּל מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה אֵינָם מַשִּׂיגִים בְּמִשְׁקָלָם דִּבּוּר אֶחָד שֶׁל תּוֹרָה. אִם כֵּן, בְּכָל מִלַּת תּוֹרָה בּוֹרֵא עַצּוּם וְנִשְׂגָּב הַשָּׁקוּל בְּכַף מֹאזְנַיִם כְּכָל הַסַּנֵּגוֹרִים שֶׁיְּכוֹלִים לְהִתְהַוּוֹת מִיֶּתֶר מִצְוֹוֹת הַתּוֹרָה. וְאִם כֵּן, תַּחַת אֲשֶׁר הָיִיתָ מְלֻוֶּה בִּ"כְבֵדָה" שֶׁל מַלְאֲכֵי חַבָּלָה וּמְקַטְרְגִים, מְלֻוֶּה הִנְךָ בְּכִבּוּדָהּ שֶׁל תּוֹרָה וּבִכְבֵדָה שֶׁל פָּמַלְיַת אֲלָפִים וּרְבָבוֹת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת עֲצוּמִים וְאַדִּירִים וּבְרֹאשָׁם נִכְנָס אַתָּה אִתָּם לְתוֹךְ בֵּיתְךָ. וּבְכָאן טָמוּן סוֹד אָשְׁרְךָ - לֹא רַק בָּעוֹלָם הַבָּא, אֶלָּא גַּם בָּעוֹלָם הַזֶּה, הַכּוֹלֵל רְפוּאָה וְחַיִּים, פַּרְנָסָה וּבְרָכָה, שָׁלוֹם אֲמִתִּי, בָּנִים צַדִּיקִים וַחֲסִידִים.

לְסִכּוּם:
רַבּוֹת וּמְגֻוָּנוֹת הֵמָּה הַסִּבּוֹת הַגּוֹרְמוֹת לְהֶעְדֵּר שָׁלוֹם בַּיִת, וּמֵעַל הַשֻּׁלְחָן נִרְאֶה שֶׁסִּבָּה זוֹ גְּרָמָה אוֹ סִבָּה אַחֶרֶת גָּרְמָה, וְהָאֱמֶת שֶׁהַגּוֹרֵם הַגָּדוֹל הוּא פְּנִימִי וְיסוֹדִי, נָעֳלָם מִתַּחַת פְּנֵי כָּל אוֹתָם סִבּוֹת חִיצוֹנִיּוֹת הַנִּרְאוֹת לָעַיִן, הֲלֹא הוּא בְּטוּל תּוֹרָה.

כא. עזר כנגדו

וְעַתָּה נַפְנֶה דְּבָרֵינוּ לַעֲקֶרֶת הַבַּיִת וּנְשַׁתְּפֵהּ בְּחֵלֶק לֹא מְבֻטָּל בְּנוֹשֵׂא זֶה שֶׁל קְבִיעוּת עִתִּים לַתּוֹרָה, שֶׁאִמְּנָם לֹא נִצְטַוְּתָה עָלָיו.
עַל הָאִשָּׁה לָדַעַת! בְּיָדָהּ לְטֹל חֵלֶק וְלִהְיוֹת לְעֵזֶר, וְעֵזֶר זֶה שֶׁתְּהֵא לְנֶגְדּוֹ יַחֲזוֹר לִהְיוֹת כְּנֶגְדּוֹ - הֵיא שֶׁתַּהֲנֶה מֵעֵזֶר זֶה.
בַּעַל חוֹזֵר הַבַּיְתָה מֵהָעֲבוֹדָה, טוֹעֵם מַשֶּׁהוּ, נָח מְעַט וְרוֹצֶה לָלֶכֶת לְשִׁעוּר תּוֹרָה. כְּשֶׁהָאִשָּׁה מַשְׁכֶּלֶת, עָלֶיהָ לְעוֹדְדוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ, וְלוֹמַר לוֹ: בַּעֲלִי הַיָּקָר, דַּע שֶׁהַתַּכְשִׁיט הַיָּקָר בְּיוֹתֵר שֶׁהִנְּךָ יָכוֹל לִקְנוֹת לִי הוּא בָּזֶה שֶׁתֵּלֵךְ לְשִׁעוּר תּוֹרָה, אֵין בִּשְׁבִילִי תַּכְשִׁיט יוֹתֵר יָקָר מִזֶּה. וּכְשֶׁחוֹזֵר מֵהַשִּׁעוּר מוֹצֵא הוּא אֶת אִשְׁתּוֹ - אֵשֶׁת חַיִל - מַמְתִּינָה לוֹ וּמְצַפָּה לְבוֹאוֹ וּבְשִׂמְחָה מְכִינָה לוֹ אֶת אֲרוּחָתוֹ, וְכֻלָּהּ מְלֵאָה שִׂמְחָה וּשְׂבִיעוּת רָצוֹן מִכָּךְ שֶׁבַּעְלָהּ הָלַךְ לְשִׁעוּר תּוֹרָה.
וּלְעֻמָּתָהּ - אִשָּׁה שֶׁלֹּא הִשְׂכִּילָה לְהָבִין עֵרֶךְ לִמּוּד תּוֹרָה, כַּאֲשֶׁר בַּעְלָהּ שָׁב מֵעֲבוֹדָתוֹ וּלְאַחַר מְנוּחָה מוּעֶטֶת רוֹצֶה הוּא לֵילֵךְ לְשִׁעוּר תּוֹרָה, תֵּכֶף תִּזְעַק בְּמַר נַפְשָׁהּ: כָּל הַיּוֹם לֹא רְאִיתִיךָ... אֵין לִי שׁוּם עֶזְרָה מִמְּךָ... שֵׁב וּנְשׁוֹחַח קְצָת... תַּעֲזֹר קְצָת... תַּעֲבֹד קְצָת... וְאֵין סָפֵק שֶׁשָּׁעָה זוֹ תִּהֵא מוּעֶדֶת לְפֶרְעָנוּת, לְפִי שֶׁכְּלָל גָּדוֹל בְּיָדֵינוּ - "עַל חֶשְׁבּוֹן שִׁעוּר תּוֹרָה שׁוּם פְּעֻלָּה לֹא תִּצְלַח". כֵּן הֵם דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ שֶׁל מָרָן הֶ"חָפֵץ חַיִּים" זיע"א, וּבְהֶחֱלֵט יִתָּכֵן שֶׁאוֹתָהּ שָׁעָה תְּהֵא שָׁעָה שֶׁל מַחֲלֹקֶת וּמְרִיבוֹת, כֵּיוָן שֶׁשָּׁעָה זוֹ הִנָּהּ שֶׁל בַּטָּלָה עַל חֶשְׁבּוֹן שִׁעוּר תּוֹרָה.
אוֹ שֶׁתָּבוֹא אִשָּׁה זוֹ בְּתוֹאֲנָה: הַיּוֹם אֵינְךָ הוֹלֵךְ לְשִׁעוּר תּוֹרָה! יֶשְׁנָהּ שִׂמְחָה מְשֻׁפַּחְתִּית שֶׁל גִּיסָה זוֹ, אוֹ קְרוֹבָה זוֹ, אוֹ רְחוֹקָה זוֹ. וְלִפְעָמִים תִּשְׁתַּמֵּשׁ בְּמֻתָּק לָשׁוֹן לְפַתּוֹתוֹ שֶׁיְּבַטֵּל מִשִּׁעוּר תּוֹרָה, וְלִפְעָמִים בְּשׁוֹט לְשׁוֹנָהּ תִּגְזַר אֹמֶר, וְיָקוּם לֵילֵךְ אַחֲרֶיהָ לְכָל מָקוֹם אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ, וְעָלָיו נֶאֱמַר בַּגְּמָרָא: כָּל הַהוֹלֵךְ אַחַר עֲצַת אִשְׁתּוֹ - נוֹפֵל בְּגֵיהִנֹּם. וְכַנֶּאֱמַר לְמַעְלָה, אִשָּׁה שֶׁכָּזוֹ הוֹרֶסֶת לְעַצְמָהּ אֶת שְׁלוֹם בֵּיתָהּ. הַבַּיִת רֵיק מִתּוֹרָה, רֵיק מִיִּרְאַת שָׁמַיִם, הַבַּעַל - אֶת כָּל זֶהֳמַת הָרְחוֹב שֶׁבְּקִרְבּוֹ מֵרִיק וְשׁוֹפֵךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - וְהַתּוֹצָאוֹת הֵמָּה מְרִיבוֹת, קִנְאָה וְתַחֲרוּת, חִנּוּךְ הָרְסָנִי לְבָנִים וּבָנוֹת.
וּפְעָמִים יִתָּכֵן וְהִתְגַּבְּרָה הָאִשָּׁה לְהַשְׂכִּיל בְּדַעְתָּהּ שֶׁחֲשׁוּב שִׁעוּר תּוֹרָה, וְאָכֵן הָלַךְ בַּעְלָהּ לְשִׁעוּר תּוֹרָה, אוּלָם, כְּשֶׁחוֹזֵר הוּא מִשִּׁעוּר תּוֹרָה, מוֹצֵא הוּא אֶת אִשְׁתּוֹ עֲיֵפָה, שְׁמוּטָה,

בְּקֹשִׁי מְחַיֶּכֶת, בְּקֹשִׁי שׁוֹאֶלֶת בִּשְׁלוֹמוֹ, הֲלְכָה כְּבָר לַמִּטָּה לִישׁוֹן, וְצָרִיךְ הוּא לְתַפְקֵד וּלְשָׁרֵת אֶת עַצְמוֹ; לְהוֹצִיא אֶת הָאֹכֶל מֵהַמַּקָּרר, לְחַמֵּם לְעַצְמוֹ אֶת מַאֲכָלוֹ וּלְאָכְלוֹ לְבַדּוֹ, וְאַחַר כָּךְ לִישֹׁן בְּלִי הַחְלָפַת מִלִּים עִם אִשְׁתּוֹ. גַּם אִשָּׁה שֶׁכָּזוֹ סוֹפָהּ לְהַרְחִיק אֶת בַּעְלָהּ מִשְׁעוּרֵי תּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי אָדָם שֶׁכָּזֶה יָקוּץ בְּצוּרַת חַיִּים שֶׁכָּזוֹ, וְיֹאמַר לָמָּה אֵלֵךְ לִי אֶל בֵּית ה', וּבִשְׁבִיל כָּךְ אֶחְיֶה כְּאִישׁ בּוֹדֵד שֶׁאֵינוֹ חָשׁ בְּעֹנֶג בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ.

עַל כֵּן, אִם בִּרְצוֹן אִשָּׁה מַשְׁכֶּלֶת שֶׁמְּשִׁישׁ בַּעְלָהּ וְיַתְמִיד בְּשִׁעוּרֵי תּוֹרָה, עָלֶיהָ לַעֲשׂוֹת שֶׁהַתּוֹרָה תִּתְחַבֵּב עַל בַּעְלָהּ, וּכְמַאֲמַר הַגְּמָרָא, שֶׁזְּכוּתָן שֶׁל נָשִׁים צְדָקָנִיּוֹת שֶׁמְּנַדְּדוֹת שְׁנָה מֵעֵינֵיהֶן וּמַמְתִּינוֹת לְבַעֲלֵיהֶן עַד שֶׁבָּאִים מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ. וּבְכֵן, אִשָּׁה שֶׁמַּמְתִּינָה לְבַעְלָהּ, וַאֲפִלּוּ שֶׁעַפְעַפֶּיהָ דּוֹרְשׁוֹת תְּנוּמָה, וּכְשֶׁמַּגִּיעַ בַּעְלָהּ מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ - עַל אַף עֲיֵפוּתָהּ וְלֵאוּתָהּ מֵעֹמֶס עֲבוֹדוֹת הַיּוֹם - מְקַבֶּלֶת הִיא אוֹתוֹ בְּמְאוֹר פָּנִים כְּאִלּוּ וְעַתָּה אֶמְצַע הַיּוֹם, וּמְחַמֶּמֶת לוֹ אֶת מַאֲכָלוֹ וְיוֹשֶׁבֶת לְצִדּוֹ עַד שֶׁיִּגְמֹר לֶאֱכֹל, שֶׁיַּרְגִּישׁ חֲמִימוּת וְעֹנֶג מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ, וּכְמוֹ כֵן שׁוֹאֶלֶת אוֹתוֹ מַה חִדֵּשׁ הָרַב הַיּוֹם, הֵיֵשׁ אֵיזוֹ הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה שֶׁלֹּא יָדַעְנוּהָ וְכַדּוֹמֶה, וְשָׂחִים גַּם בְּדִבְרֵי תּוֹרָה - אֵיזוֹ קְרֻשָּׁה וְהֶאָרָה נִשְׁפֶּכֶת וְנִשְׁפַּעַת עַל אוֹתוֹ זוּג וְעַל כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה כֻּלָּהּ, הֲלֹא אוֹר הַתּוֹרָה מוּפָץ בְּכָל הַבַּיִת. כַּמָּה שָׁלוֹם, שֶׁפַע וּבְרָכָה יְקַבְּלוּ בְּנֵי אוֹתוֹ הַזּוּג מִמְּקוֹר הַבְּרָכָה בִּזְכוּת הַתּוֹרָה, כַּמָּה עִדּוּד יְקַבֵּל הַבַּעַל לַיְלָךְ מָחָר שׁוּב לְשַׁעוּר תּוֹרָה וּבִישׁוּב הַדַּעַת וּבִשְׂמְחָה יִבְלַע כָּל מִלָּה וּמִלָּה מִפִּי הֶחָכָם, בְּהִיוֹתוֹ יוֹדֵעַ אִיזֶה אֵשֶׁת חַיִל מְחַכָּה בְּשִׂמְחָה לְבוֹאוֹ, וְלֹא פָּחוֹת שְׂמֵחָה הִיא בְּכָל רֶגַע וָרֶגַע שֶׁיּוֹשֵׁב הוּא וְשׁוֹמֵעַ דִּבְרֵי תּוֹרָה.

וְאַשְׁרֵי הָאִשָּׁה שֶׁזָּכְתָה לִהְיוֹת בְּצַעַר כַּאֲשֶׁר בַּטֵּל בַּעְלָהּ יוֹם אֶחָד מִשִּׁעוּר תּוֹרָה, שֶׁהֲרֵי יֶשְׁנָן נָשִׁים שֶׁאָמְנָם שְׂמֵחוֹת שֶׁבַּעֲלֵיהֶן הוֹלְכִין לְשִׁעוּר תּוֹרָה, אָמְנָם לֹא פָּחוֹת שְׂמֵחוֹת כַּאֲשֶׁר יוֹם אֶחָד וְתֵר הַבַּעַל עַל שִׁעוּר תּוֹרָה, וּשְׂמֵחוֹת בְּכָךְ שֶׁנִּזְדַּמֵּן שֶׁהַבַּעַל קְצָת בַּבַּיִת. אִשָּׁה מַשְׁכֶּלֶת תֵּכֶף צְרִיכָה לְשַׁדֵּר לְבַעְלָהּ אֶת צַעֲרָהּ וְעֶצְבוֹנָהּ בְּיוֹם שֶׁכָּזֶה, וְלֹא לְהַרְאוֹת לוֹ שֶׁיּוֹם שִׂמְחָה הוּא בִּשְׁבִילָהּ, לְהֵפֶךְ - יוֹם הֶפְסֵד, יוֹם שֶׁלֹּא עָבַר בְּהַצְלָחָה הוּא בִּשְׁבִילָהּ, יוֹם שֶׁעָמְלָהּ וְיִגִיעָהּ הָיָה לְרִיק וּלְבֶהָלָה, עָמְלָה וְיָגְעָה אוֹתוֹ יוֹם - וְעָבַר הַיּוֹם לְלֹא תּוֹרָה! אוֹי, אֵיזֶה הֶפְסֵד! וּכְשֶׁתַּעֲבִיר מֶסֶר זֶה לְבַעְלָהּ בְּרֶמֶז אוֹ בְּפֵרוּשׁ, הַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן, וְהָעִקָּר בְּנֹעַם וְלֹא בִּמְרִיבוֹת וּבְתוֹכָחוֹת עוֹקְצָנִיּוֹת, אָז תַּצְלִיחַ שֶׁמְּקֻרָּה לֹא טָהוֹר אֲשֶׁר כָּזֶה לֹא יַחֲזֹר עַל עֶצְמוֹ כָּל כָּךְ מַהֵר, בְּרֹאוֹת הַבַּעַל שֶׁבְּיוֹם שֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ לְשִׁעוּר תּוֹרָה וּבָא לְבֵיתוֹ כִּבְיָכוֹל לַעֲזֹר לְאִשְׁתּוֹ, אֵינוֹ עוֹזֵר לָהּ בָּזֶה, לְהֵפֶךְ - מְצַעֲרָהּ וְגוֹרֵם לָהּ בְּכָךְ עֶגְמַת נֶפֶשׁ, וְעַל כֵּן יַעְדִּיף אֶת קַבָּלַת פָּנָיו בִּמְאוֹר פָּנִים וּבְשִׂמְחָה, וְזֹאת הֲלֹא חֶלְקוֹ רַק כַּאֲשֶׁר הוֹלֵךְ לְשִׁעוּר תּוֹרָה. זוֹ

הָאִשָּׁה הַיּוֹדַעַת לְכַלְכֵּל בֵּיתָהּ בְּמִשְׁפַּט הָאֱמֶת וְנַחֲלָתָהּ לְעוֹלָם וָעֶד לְהַצִּיל אֶת עַצְמָהּ וְאֶת בַּעְלָהּ מִגֵּיהִנֹּם הַמְיֹעָד לְמְבַטְּלֵי תּוֹרָה.

כב. יועץ משפחתי - צמוד!

כְּשֶׁנּוֹצָר וִכּוּחַ בֵּין הַזּוּג וְאֵינָם מִסְתַּדְּרִים, הוֹלְכִים הֵם לְיוֹעֲצֵי מִשְׁפָּחָה לְמִינֵיהֶם. הָבָה וְנִרְאֶה, שֶׁבָּעֶצֶם, בֵּית הַמִּתְנַהֵל בְּאֹרַח חַיִּים הָגוּן, הֲרֵי שֶׁבְּיָדָם לְהַשִּׂיג יוֹעֵץ מִשְׁפַּחְתִּי - מַטְיִל שָׁלוֹם - לְלֹא תַּשְׁלוּם וּלְלֹא תּוֹר.

הֵכֵיצַד?

הַגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת נְדָה אוֹמֶרֶת: "שְׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִים בִּיצִירַת הָאָדָם - אָבִיו וְאִמּוֹ וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אָבִיו נוֹתֵן אֶת חֶלְקוֹ בְּהַזְרָעַת חֵלֶק הַלָּבָן שֶׁבַּבֵּן - עֲצָמוֹת, גִּידִים, צִפָּרְנַיִם, מֹחַ שֶׁבָּרֹאשׁ וְלֶבָן שֶׁבָּעַיִן. אִמּוֹ נוֹתֶנֶת אֶת חֶלְקָהּ בִּבְנָהּ בַּחֵלֶק הָאָדֹם - עוֹר וּבָשָׂר, דָּם וּשְׂעָרוֹת, וְשָׁחוֹר שֶׁבָּעַיִן, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן חֶלְקוֹ בַּנּוֹלָד - רוּחַ וּנְשָׁמָה, קְלַסְתֵּר פָּנִים, רְאִיַּת הָעַיִן, שְׁמִיעַת הָאֹזֶן, דִּבּוּר הַפֶּה, הִלּוּךְ הָרַגְלַיִם וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל.

הֲרֵי שֶׁבְּעִסְקָה זוֹ שֶׁל יְצִירַת הַוָּלָד מִשְׁתַּתְּפִים שְׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִים: אָב, אֵם וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. וּבְכֵן, זוּג יָקָר הַבָּאִים לְהַמְשִׁיךְ אֶת קִיּוּם הָעוֹלָם בְּבָנִים וּבָנוֹת שֶׁיָּבוֹאוּ לָעוֹלָם, צְרִיכִים לִזְכֹּר, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבִּיאָתָם הֵם עַצְמָם לָעוֹלָם נַעֲשְׂתָה מִשְּׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִין, כָּךְ בִּיאַת בָּנֶיהֶם לָעוֹלָם תֵּעָשֶׂה מִשְּׁלֹשָׁה שֻׁתָּפִין. וְלָכֵן עֲלֵיהֶם לֹא לִשְׂכֹּחַ אֶת הַשֻּׁתָּף הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁיַּחַד אִתּוֹ יִבְנוּ אֶת בֵּיתָם.

וּבְכֵן, אִם יְשַׁתְּפוּ אֶת הַשֻּׁתָּף הַשְּׁלִישִׁי לֹא רַק בְּשֻׁתָּפוּת חֶלְקִית, אֶלָּא בְּשֻׁתָּפוּת מְלֵאָה - יָרְוִיחוּ רֶוַח גָּדוֹל.

אוֹמְרִים חֲזַ"ל, אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁזָּכוּ - שְׁכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם. דְּהַיְנוּ, אֵינָם שְׁנַיִם הַחַיִּים תַּחַת קוֹרַת גַּג אַחַת, אֶלָּא שְׁלֹשָׁה. הַשְּׁכִינָה מִצְטָרֶפֶת לָדוּר בֵּינֵיהֶם.

וּבָזֶה נָסְבִּיר מַדּוּעַ שֻׁתָּף שְׁלִישִׁי זֶה, שֶׁהוּא הַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה בִּכְבוֹדָהּ וּבְעַצְמָהּ הַשּׁוֹרֶרֶת בְּתוֹךְ בַּיִת שֶׁזָּכוּ, תְּהֵא מֵעַתָּה גַּם הַיּוֹעֵץ הַמִּשְׁפַּחְתִּי לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין בְּנֵי הַזּוּג.

כְּשֶׁמַּחְלִיטִים בְּנֵי הַזּוּג לְקַבֵּל עַל עַצְמָם דֵּעָה שְׁלִישִׁית שֶׁהִיא תַּכְרִיעַ בֵּין כָּל נוֹשֵׂא וְנוֹשֵׂא שֶׁיָּדוּנוּ בֵּינֵיהֶם, הֲרֵי שֶׁמִּתְקַיֵּם בָּהֶם: "...וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִים הַמַּכְחִישִׁים זֶה אֶת זֶה, עַד שֶׁיָּבוֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם".

כְּשֶׁיְּשְׁנָהּ דֵּעָה שְׁלִישִׁית מַכְרַעַת, מַה מָּקוֹם יֵשׁ לְוִכּוּחַ בֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִים הָרְאשׁוֹנִים? כְּשֶׁמַּסְכִּימִים בְּנֵי הַזּוּג לְהִתְבַּטֵּל וּלְהִשְׁמַע לְדֵעָה הַשְּׁלִישִׁית הַשֻּׁתָּפָה בִּבְנִיַּת בֵּיתָם, שֶׁהוּא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנָּתַן אֶת הַדְּרָכָתוֹ בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וּכְדֵעָה אַחַת מַסְכִּימִים לְצַיֵּת

לְהַכְרַעַת דַּעְתּוֹ מִתּוֹךְ נֶאֱמָנוּת שֶׁמַּטִּילִים הַמָּה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁאָכֵן הִיא הַצּוֹדֶקֶת וְהַבְּרִיאָה בְּיוֹתֵר, הֲרֵי שֶׁהַשָּׁלוֹם יִשְׂרֹר בְּתוֹךְ בֵּיתָם תָּמִיד.

וְנִתְבּוֹנֵן, שֶׁבְּעֶצֶם אִי אֶפְשָׁר שׁוּם פְּרָט בְּחַיֵּי הַיְּהוּדִי שֶׁהַתּוֹרָה לֹא קוֹבַעַת אֶת דַּעְתָּהּ בָּזֶה, וְרָגִיל אֲנִי לְהָבִיא דֻּגְמָה חַיָּה לִפְרָט אִישִׁי בְּיוֹתֵר בְּחַיֵּי הַזּוּג הָכֵיצַד הַתּוֹרָה יְכוֹלָה גַּם בָּזֶה לִקְבֹּעַ וְלִמְנֹעַ וּכוּחַ.

זוּג חָדָשׁ נִכְנָסִים לְדִירָה חֲדָשָׁה שֻׁשִּׁים וּשְׂמֵחִים, מַזְמִינִים רִהוּט יָפֶה לְתוֹךְ בֵּיתָם וּמְסַדְּרִים כָּל דָּבָר עַל מְקוֹמוֹ. נִכְנָסִים הֵם עִם הַמִּטּוֹת שֶׁרָכְשׁוּ לַחֲדַר שֵׁנָה וּמִתְעוֹרֵר וּכוּחַ: הָאִשָּׁה רוֹצָה שֶׁהַמִּטּוֹת יִהְיוּ מְכוּוָּן זֶה - וְהַבַּעַל רוֹצֶה מְכוּוָּן זֶה. זֶה אוֹמֵר בְּכֹה וְזֹאת אוֹמֶרֶת בְּכֹה. וּבְכֵן, בִּשְׁבִיל דָּבָר כָּזֶה יֵלְכוּ לְיוֹעֵץ מִשְׁפָּחָה שֶׁיְּדוּן בְּרִיבָם? וּבְכֵן, בְּיוֹעֵץ הַמִּשְׁפָּחָה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, יֵשׁ פִּתְרוֹן גַּם לָזֶה. פּוֹתֵחַ צַד אֶחָד לְמִשְׁנֵהוּ שֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן ג' סָעִיף ו', וְשָׁם נֶאֱמַר: הַמִּטּוֹת יִהְיוּ בֵּין צָפוֹן לְדָרוֹם, רֹאשׁ הַמִּטָּה לְצָפוֹן - וּמַרְגְּלוֹתֶיהָ לְדָרוֹם. וְהִנֵּה נִפְתְּרָה הַבְּעָיָה - שְׁנֵיהֶם מִתְבַּטְּלִים וּשְׂמֵחִים לְקַיֵּם אֶת דְּבַר יוֹעֵץ הַפֶּלֶא - "שֻׁלְחָן עָרוּךְ"!

וְכֵן בְּכָל פְּרָט וּפְרָט בְּחַיֵּיהֶם - אִם אָכֵן שִׁתְּפוּ אֶת הַשֻּׁלְחָן הַשְּׁלִישִׁי שֶׁיַּכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם וּבְמֻסְכָּמוּת מְלֵאָה מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים לְצֵית אֵלָיו, הֲרֵי שֶׁהַוּכּוּחִים וְהַמְּרִיבוֹת מֵהֶם וְהָלְאָה.

בְּהֶקְשֵׁר לָזֶה נִסַּפֵּר סִפּוּר מַדְהִים!

הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל רַבִּי שְׁלֹמֹה זַלְמָן אוֹיֶרְבַּךְ נִפְטְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ. בְּשָׁעַת פְּטִירָתָהּ אָמַר: בַּנַּהַג שֶׁבָּעוֹלָם, שֶׁהַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מְחִילָה עַל אֲשֶׁר פָּגַע בּוֹ אוֹ נָהַג בּוֹ שֶׁלֹּא כַּשּׁוּרָה. בַּמִּקְרֶה שֶׁלִּי אֵינִי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנָּה מְחִילָה, כֵּיוָן שֶׁהִנְהַגְנוּ אֶת עַצְמֵנוּ עַל פִּי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ וְלֹא זָזְנוּ מִמֶּנּוּ בְּכָל אֹרַח חַיֵּינוּ!

אַגַּב! בַּנּוֹשֵׂא הַנֶּאֱמָר לְמַעְלָה - וּכוּחַ שֶׁמִּתְעוֹרֵר לְסִדּוּר חֻפְצֵי הַבַּיִת, בְּדֶרֶךְ כְּלָל יֵשׁ לָתֵת הַהַנְהָגָה בְּיַד הָאִשָּׁה, הַנְּחוֹנָה יוֹתֵר בְּרֶגֶשׁ לְעֶמֶת הַבַּעַל שֶׁנְּחוֹן יוֹתֵר בְּשֵׂכֶל, אֶלָּא שֶׁהֶבֵאנוּ זֹאת רַק לְדֻגְמָה הֻכְיצַד הַתּוֹרָה מְאַלֶּפֶת עֵצָה עַד הַפְּרָטִים הַזְּעִירִים בְּיוֹתֵר.

כג. לא אני נצחתי ולא את נצחת - הוא נצח!

כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר וּכוּחַ בֵּין הַזּוּג, פְּעָמִים רַבּוֹת יִתָּכֵן וּמוּדָע צַד אֶחָד לְטָעוּתוֹ, אֶלָּא שֶׁיֵּצֶר גַּאֲוַת הַנְצוּחַ אֵינוֹ מְאַפְשֵׁר לוֹ בְּשׁוּם אֹפֶן לְהִכָּנַע, וְאָכֵן הוֹלְכִים לְבוֹרֵר שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם. לֹא תָּמִיד סוֹד הַהַצְלָחָה שֶׁל אוֹתוֹ בּוֹרֵר הוֹדוֹת לְפַקְחוּתוֹ וּלְהַמְצָאתוֹ אֵיזוֹשֶׁהִי אַמְצָאָה חֲדָשָׁה לְתוֹעֶלֶת הַשָּׁלוֹם, אֶלָּא יִתָּכֵן וּדְבָרָיו פְּשׁוּטִים הֵמָּה וְיָדְעוּ בְּנֵי הַזּוּג אֶת רַעְיוֹנוֹתָיו, וְעִם כָּל זֶה מַצְלִיחַ הוּא לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּינֵיהֶם לְלֹא שׁוּם אַמְצָאָה חֲדָשָׁה.

וְהַסִּבָּה לְכָךְ -

אַחַד הַצְּדָדִים הָיָה מוּדָע לְטָעוּתוֹ, אֶלָּא שֶׁיֵּצֶר הַנִּצּוּחַ מָנַע מִמֶּנּוּ לְהוֹדוֹת, וְעַתָּה, כְּשֶׁהִסְכִּימוּ לָלֶכֶת לְצַד שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא יִקְבַּע וַיַּכְרִיעַ, קַל יוֹתֵר לַצַּד הַמִּתְעַקֵּשׁ לְהַסְכִּים לְהַכְרָעָתוֹ, כֵּיוָן שֶׁבָּזֶה לֹא נִזְקַק לִהְיוֹת נִכְנָע וּמְנֻצָּח לַצַּד שֶׁכְּנֶגְדּוֹ, וּכְאוֹמֵר הוּא לְאִשְׁתּוֹ: אֲנִי לֹא נִכְנָע לְמַה שֶׁאַתְּ אָמַרְתְּ, אֶלָּא אִם כֵּן אוֹמֵר הַבּוֹרֵר וְיוֹעֵץ הַמִּשְׁפָּחָה, אֲזַי אֲנִי מוּכָן לְהִכָּנַע וּלְהַסְכִּים לוֹ וְלֹא לָךְ. וּכְשֶׁמַּרְפֶּה מִמֶּנּוּ יֵצֶר הַגַּאֲוָה, קַל לוֹ יוֹתֵר לְהַשְׁלִים עִם הַצַּד שֶׁכְּנֶגֶד. לְעִנְיֵנֵנוּ, כַּמָּה קַל לִבְנֵי הַזּוּג כְּשֶׁמִּשְׁתַּפִּים הֵמָּה אֶת הוֹרָאַת וּפְסִיקַת הַתּוֹרָה בְּמַהֲלַךְ הַחַיִּים, הֲרֵי יֵצֶר וְתַאֲוַת הַנִּצּוּחַ מֵהֶם וְהָלְאָה, אֵין צֹרֶךְ לְהִכָּנַע אֶחָד לַשֵּׁנִי וּלְהִתְמוֹדֵד עִם מִלְחֶמֶת יְצָרִים קָשָׁה זוֹ. נִכְנָעִים וּמִתְבַּטְּלִים לַתּוֹרָה, וְאֵין דָּבָר קַל יוֹתֵר מִזֶּה כְּשֶׁהַמַּסְכָּמוּת עַל כָּךְ מֻסְכֶּמֶת עַל יְדֵי שְׁנֵיהֶם.

לְסִכּוּם - עֻצָּה נִפְלָאָה לְכָל וְכוּחַ שֶׁמִּתְעוֹרֵר בֵּין בְּנֵי הַזּוּג, שֶׁיֹּאמְרוּ אֶחָד לַשֵּׁנִי: בּוֹא! אֲנִי לֹא אֶכָּנַע לָךְ - וְאַתְּ לֹא תִּכָּנְעִי לִי. שְׁנֵינוּ נִכָּנַע לַתּוֹרָה. וְאִם כָּךְ, הָבָה וְנִתְבּוֹנֵן מַה דַּעַת תּוֹרָה בְּמִקְרֶה זֶה וּמָה רְצוֹן ה' שֶׁנַּעֲשֶׂה עַתָּה וְהָבָה וְנִכָּנַע שְׁנֵינוּ אֵלָיו בִּלְבַד.

כד. הוא שהרס לנו את שלום הבית!

שָׁמַעְתִּי פַּעַם סִפּוּר מִפִּיו שֶׁל הָרַב הַגָּאוֹן הַצַּדִּיק רַבִּי שָׁלוֹם שְׁבַדְרוֹן זַצַ"ל דִּלְהַלָּן: פַּעַם בָּאוּ אֵלַי זוּג מָסֹרְתִּיִּים, וְיוֹתֵר נוֹטִים לְדָתִיִּים, בְּנֵי חֲמִשִּׁים בְּעֶרֶךְ, וּבִרְצוֹתָם לְהִתְגָּרֵשׁ. הִתְפַּלֵּאתִי מְאֹד: זוּג דָּתִיִּים שֶׁכְּבָר חַיִּים עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה וְיוֹתֵר עִם מִשְׁפָּחָה, מַה לָּהֶם וּלְהִתְגָּרֵשׁ זֶה עַתָּה?

אוֹתָהּ תְּקוּפָה הֵחֵלָּה לְהִכָּנֵס הַטֶּלֶוִיזְיָה בְּזֶרֶם גָּדוֹל לְתוֹךְ בָּתֵּיהֶם שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם. וּבְכֵן, מִיָּד הֶעֱלֵיתִי בְּדַעְתִּי שֶׁזֶּהוּ הַגּוֹרֵם, וּשְׁאַלְתִּים: הַאִם הִשְׁתַּנָּה מַשֶּׁהוּ בְּאֹרַח חַיֵּיכֶם בַּזְּמַן הָאַחֲרוֹן בְּאֵיזֶה דָּבָר שֶׁלֹּא הָיִיתֶם רְגִילִים בּוֹ עַד הַיּוֹם? וְאָכֵן הָאִשָּׁה אָמְרָה: כֵּן, לְאַחֲרוֹנָה הִכְנִסְנוּ טֶלֶוִיזְיָה לְתוֹךְ הַבַּיִת.

עָנִיתִי לָהֶם: אָכֵן נוֹדָע הַדָּבָר!

קָרָאתִי לְאִשָּׁה הַצְּדָדָה וְאָמַרְתִּי לָהּ: יֵשׁ לִי מַה לוֹמַר לָךְ. עַד עַכְשָׁו תְּמוּנַת פַּרְצוּפֵךְ הָיְתָה חֲקוּקָה בְּעֵינַי בַּעֲלֵךְ וְכָל מַחְשְׁבוֹתָיו הָיוּ בָךְ. בַּבֹּקֶר הוֹלֵךְ לָעֲבוֹדָה - נִפְרָד מִמֵּךְ, בָּעֶרֶב שׁוּב נִפְגָּשׁ אִתָּךְ. אוּלָם דְּעִי לָךְ, מִשֶּׁנִּכְנַס מַכְשִׁיר זֶה לְתוֹךְ בֵּיתֵךְ, וְשָׁם צוֹפֶה וְרוֹאֶה בְּכָל מִינֵי דְּמֻיּוֹת נָשִׁים צְעִירוֹת וְיָפוֹת, הֲרֵי שֶׁאַתְּ כְּקוֹף בִּכְפָנֵי אָדָם בְּעֵינָיו, וּמַדּוּעַ שֶׁיִּתְיַחֵס אֵלַיִךְ כְּמִקֹּדֶם, אַחַר שֶׁמַּעַתָּה נֶחְשֶׁבֶת אַתְּ כְּחַסְרַת עֵרֶךְ אֶצְלוֹ לְעֻמַּת דְּמֻיּוֹת שֶׁהוּא צוֹפֶה בָּהֶם וּמְבַלֶּה שָׁעוֹת עַל שָׁעוֹת בְּהִתְבּוֹנְנוּת עַל נָשִׁים יָפוֹת וְנָאוֹת מִמֵּךְ?!

וּבְכֵן, אִשָּׁה הֲרוֹצָה שְׁלוֹם בַּיִת אֲמִתִּי, תַּשְׂכִּיל, שֶׁהַבַּעַל, הַתֵּר אַחַר לְבָבוֹ וְאַחַר עֵינָיו, עוֹשֶׂה "הַשְׁוָאוֹת" בֵּין מַה שֶּׁיֵּשׁ בַּחוּץ לְבֵין מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ בִּפְנִים, וּכְשֶׁרוֹאֶה שֶׁהַפַּעַר "דֵּי גָּדוֹל", לֹא

יוּכַל לְהַמְשִׁיךְ לְהִתְיַחֵס בַּכָּבוֹד וּבְיִקָּר הָרָאוּי אֲפִלּוּ לֹא לְאֵשֶׁת נְעוּרָיו. וּפָשׁוּט הוּא, הֲרֵי צָרִיךְ לִהְיוֹת מַלְאָךְ כְּדֵי לְהִתְגַּבֵּר וְלִכְבֹּשׁ אֶת מִדּוֹתָיו לָתֵת אֶת הָעֶרֶךְ לְאִשְׁתּוֹ בַּאֲשֶׁר הִיא אִשָּׁה מֵאֲשֶׁר לִדְמֵיּוֹת מַרְהִיבוֹת עַיִן וּמְנַצְנְצוֹת הַשּׁוֹבוֹת אֶת לִבּוֹ לִבְגֹּד בְּאֵשֶׁת נְעוּרָיו.

וְלִפְעָמִים חוֹשֵׁב אֲנִי וּמִתְפַּלֵּא מְאֹד, הֲכֵיצַד זוֹג חִלּוֹנִי שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹךְ בֵּיתָם טֶלֶוִיזְיָה, וִידֵיאוֹ, תְּמוּנוֹת תּוֹעֲבָה וְכַדּוֹמֶה יְכוֹלִים לִחְיוֹת תַּחַת קוֹרַת גַּג אַחַת, אֵיזֶה סִפּוּק יֵשׁ לְאֶחָד מֵהַשֵּׁנִי, וַהֲלֹא כָּל חַיֵּי מִשְׁפַּחְתָּם רַק כְּהַצָּגָה בִּלְבַד. לֹא יִתָּכֵן שֶׁיֵּשׁ בֵּינֵיהֶם קֶשֶׁר פְּנִימִי נֶאֱמָן וַאֲמִתִּי, שֶׁהֲרֵי טֶבַע הָאָדָם תָּמִיד לִרְצוֹת חָדָשׁ, טֶבַע הָאָדָם לִרְצוֹת אֶת הַגָּנוּב וְאֶת הָאָסוּר, וְלֹא אֶת הַמֻּתָּר. מֵהַמֻּתָּר לְעוֹלָם לֹא תִּשְׂבַּע נַפְשׁוֹ. וְאִם כֵּן, הָעֲצָה הַיְחִידָה הִיא אַךְ וְרַק לְהִמָּנַע בּוֹא בְּמַגָּע, בִּרְאִיָּה וּבְעֶסֶק עִם כָּל הַגּוֹרֵם לְעוֹרֵר אֶת הַחֵשֶׁק לִרְצוֹת, וְהַכֵּיצַד יִתָּכֵן לִחְיוֹת בְּהֶפְקֵרוּת וּמַתִּירָנוּת וְחָפְשִׁיּוּת וְעִם כָּל זֶה לְהִשָּׁאֵר זוֹג נֶאֱמָן וְאוֹהֵב, וּלְהִתְעַלֵּם מֵהַחוּץ וּלְיַקֵּר רַק מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּפְנִים. אָכֵן זוֹ פְּלִיאָה מִמֶּנִּי, נִשְׂגָּבָה עַד מְאֹד!

(ובימינו הלא יש את הגרוע מכל, אייפון, אינטרנט, שאין כמותם לחבל ולהרוס את שלום הבית).

כה. ודבק באשתו - גם על חשבון עזיבת אביו ואמו

נֶאֱמַר בַּפָּסוּק: "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ". וְיֵשׁ לְהָבִין, בִּשְׁבִיל שֶׁמִּתְחַתֵּן אִישׁ עִם אִשָּׁה צָרִיךְ לַעֲזֹב אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ? וַהֲלֹא כַּמָּה יֶשְׁנָם שֶׁחַיִּים בְּשָׁלוֹם וּבְאַהֲבָה עִם נְשׁוֹתֵיהֶם מִבְּלִי לַעֲזֹב וְלִנְטֹשׁ אֶת אֲבִיהֶם וְאִמָּם.

אֶלָּא, כָּאן בָּא הַפָּסוּק לוֹמַר לָנוּ כְּלָל גָּדוֹל הַמָּצוּי מְאֹד לְהַפְרִיד וּלְסַכְסֵךְ בֵּין בְּנֵי הַזּוּג.

פְּעָמִים רַבּוֹת הַבַּעַל רָב עִם אִשְׁתּוֹ, אוֹ לְהֵפֶךְ, לְצַרְךָ אָבִיו וְאִמּוֹ. כְּגוֹן שֶׁאִשְׁתּוֹ לֹא מִסְתַּדֶּרֶת עִם חֲמוֹתָהּ, וְהַבַּעַל, כֵּיוָן שֶׁאוֹהֵב אֶת אִמּוֹ, אֵינוֹ יוֹדֵעַ אֵיךְ לִנְהֹג, וַהֲרֵי הוּא בֵּין הַפַּטִּישׁ לַסַּדָּן - בֵּין אִמּוֹ לְאִשְׁתּוֹ. וְכָאן פּוֹסֶקֶת לָנוּ הַתּוֹרָה, שֶׁבִּמְקֻרֶה שֶׁכָּזֶה יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ. גַּם אִישׁ הַמְצֻוֶּה עַל כִּבּוּד אָבִיו וְאִמּוֹ גַּם לְאַחַר נִשּׂוּאָיו, בְּמִקְרֶה שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְוַתֵּר עַל חַיֵּי הַשָּׁלוֹם עִם אִשְׁתּוֹ - עָלָיו לַעֲזֹב אֶת אָבִיו וְאִמּוֹ כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ אֹרַח חַיִּים כָּשֵׁר וְהָגוּן עִם אִשְׁתּוֹ.

וְכַמּוּבָן, יֵשׁ לְהִשְׁתַּדֵּל בְּכָל עֹז שֶׁיִּהְיֶה שָׁלוֹם בֵּין הַכַּלָּה לַחֲמוֹתָהּ וְחָתָן לְחָמָיו, אוּלָם דְּבָרֵינוּ כַּאֲשֶׁר הַדָּבָר בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי בְּשׁוּם אֹפֶן, וְהַבְּרֵרָה - אוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ אוֹ אִשְׁתּוֹ, הֲרֵי שֶׁלְּאִשְׁתּוֹ חַיָּב לָתֵת עֲדִיפוּת רִאשׁוֹנָה, וּלְהַסְבִּיר לְהוֹרָיו בְּצוּרָה יָפָה וּנְעִימָה אֶת מַעֲשֵׂהוּ לְבִלְתִּי יִפָּגְעוּ מִמֶּנּוּ, וְיִשְׁתַּדֵּל בְּכָל כֹּחוֹ לְהַמְעִיט אֶת הַמְּרִיבָה, וּמֻתָּר אֲפִלּוּ לְשַׁנּוֹת מֵהָאֱמֶת וְאַף לְשַׁקֵּר בִּשְׁבִיל הַשָּׁלוֹם.

כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, פְּעָמִים רַבּוֹת נִגָּרְמוֹת מְרִיבוֹת מִסִּבּוֹת מִשְׁפַּחְתִּיּוֹת, וְזֹאת מִשּׁוּם שֶׁאֵין נוֹהֲגִים בְּסֵדֶר הָעֲדִיפֻיּוֹת הַנָּכוֹן. כְּשֶׁמְּבִינִים שֶׁהַתּוֹרָה קָבְעָה סֵדֶר עֲדִיפוּת לְחַיֵּי הַזּוּג בְּשָׁלוֹם

וּבְשַׁלְוָה עַל פְּנֵי הַשָּׁלוֹם עִם בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה, כּוֹלֵל הוֹרִים, הֲרֵי שֶׁאָז לֹא יֵהָרְסוּ חַיֵּי הַזּוּג, וּבְסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר יִסְתַּדְּרוּ גַּם עִנְיְנֵי הַמִּשְׁפָּחוֹת. שֶׁהֲרֵי בֵּן וּבַת עִם הוֹרֵיהֶם יִסְתַּדְּרוּ אֵי פַּעַם, וְהַרְבֵּה יֵשׁ לַחֲשֹׁשׁ בְּפִרּוּד חַיֵּי הַזּוּג מֵאֲשֶׁר לְהִסְתַּכֵּן בְּפִרּוּד בֵּן מֵהוֹרָיו, שֶׁסַּכָּנָה זוֹ כְּמַעַט וְלֹא מְצוּיָה כְּמוֹ שֶׁמְּצוּיָה סַכָּנַת פִּרּוּד בֵּין הַזּוּג. וְלָכֵן, לַחֲשֹׁשׁ שֶׁל פִּרּוּד חַיֵּי הַזּוּג יֵשׁ לָתֵת אֶת מִשְׁנֵה הַזְּהִירוּת מִבְּלִי לְהִתְחַשֵּׁב בְּשׁוּם חֶשְׁבּוֹן מִשְׁפַּחְתִּי אַחֵר.

כו. לא לערב משפחה

כְּלָל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּנוֹשֵׂא "שְׁלוֹם הַבַּיִת", וְהוּא - לֹא לְעָרֵב בְּנֵי מִשְׁפָּחָה. וְגַם כְּלָל זֶה אֶפְשָׁר לְהַעֲמִיס עַל אַזְהָרַת הַפָּסוּק "עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ" - מִלְּעָרְבָם בְּוִכּוּחֵי אִשְׁתּוֹ, "וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ" - לְסַדֵּר אֶת עִנְיְנֵי מְרִיבוֹתֵיהֶם בֵּינֵיהֶם דַּוְקָא, וְזָר לֹא יִקְרַב אֲלֵיהֶם. וְהַסִּבָּה לְכָךְ פְּשׁוּטָה, כְּשֶׁבֵּן מִתְיַעֵץ עִם אָבִיו וְאִמּוֹ עַל מַעֲלָיֶיהָ שֶׁל אִשְׁתּוֹ, הֲרֵי נוֹגְעִים הֵמָּה בַּדָּבָר, וְאִם כֵּן, דַּיְנָם כְּדִין הַמְּשֻׁחָד, וַהֲדַעְתָּם דַּעַת אֱמֶת?! מִשְׁפָּטָם מִשְׁפַּט אֱמֶת?! הֲלֹא רַק יַהֲרְסוּ לוֹ אֶת הַשָּׁלוֹם, בְּכָךְ שֶׁיְּצַדְּיקוּ אֶת בְּנָם, בֵּין עִם הַצֶּדֶק אִתּוֹ בֵּין עִם לָאו. וְכֵן בַּת הַמְּשִׂיחָה אֶת רִיבָהּ לְאִמָּהּ וּלְאָבִיהָ, לְאַחֶיהָ וּלְאַחְיוֹתֶיהָ, וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁיְּרַשִּׁיעוּ אוֹתָהּ?! הֲלֹא מֵאַהֲבָתָם וְרַחֲמָנוּתָם יְכָרִיזוּ מִלְּחָמָה עַל הַצַּד הַשֵּׁנִי הַגַּם שֶׁהַצֶּדֶק עִמּוֹ, וּשְׁנֵי בְּנֵי אוֹתָם מִשְׁפָּחוֹת יִנָּהֲגוּ כְּ"שְׁבָטִים" הַמְּצוּיִים אֵצֶל הָעַרָבִים הַנִּלְחָמִים לְמַעַן כְּבוֹד הַמִּשְׁפָּחָה אֵלּוּ עִם אֵלּוּ.

וּלְדַאֲבוֹנֵנוּ אֵין מִסְפָּר לַזּוּגוֹת שֶׁהִתְגָּרְשׁוּ רַק מִסִּבַּת הִתְעָרְבוּת בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה. וּבְשֵׁם גָּדוֹל אֶחָד, כִּי לְמַעְלָה מִשְּׁמוֹנִים אָחוּז מֵהַגֵּרוּשִׁים נִגְרָמִים מֵהִתְעָרְבוּת הַמִּשְׁפָּחוֹת. וּבְרוּר, שֶׁאִלּוּ הָיוּ הַהוֹרִים נְבוֹנִים וּמִתְעַקְּשִׁים לִמְנַע מִלְּהִתְעָרֵב, וּבְתֶקֶף הָיוּ דּוֹרְשִׁים מֵהַזּוּג לְהִסְתַּדֵּר בְּעַצְמָם וְהָיוּ כּוֹבְשִׁים רַחֲמָנוּתָם בְּשָׁעַת כַּעֲסָם, מִסְפָּר לֹא מְבֻטָּל שֶׁל גֵּרוּשִׁים הָיָה נִפְחָת מִמַּה שֶׁהֵנּוּ הַיּוֹם. וְכָךְ שָׁמַעְנוּ שֶׁהָיוּ נוֹהֲגִים בְּדוֹרוֹת קוֹדְמִים, שֶׁהָיוּ חֲכָמִים יוֹתֵר, שֶׁכַּאֲשֶׁר הָיְתָה מְרִיבָה בֵּין בְּנֵי זוּג, לֹא הָיוּ מְקַבְּלִים אוֹתָם לְבֵיתָם וּמְחַזְּקִים אֶת הַמַּחֲלֹקֶת, אֶלָּא שׁוֹלְחִים אוֹתָם לְבֵיתָם לְעוֹד נְסָיוֹן וְעוֹד נְסָיוֹן, עַד שֶׁבְּרֹב הַמִּקְרִים הָיוּ מִסְתַּדְּרִים לְבַד וְהַשָּׁלוֹם הָיָה שָׁב לְבֵיתָם.

לְכֵן, כַּמָּה יִשְׁכִּילוּ בְּנֵי הַזּוּג אִם יְקַבְּלוּ עַל עַצְמָם בְּמֻסְכָּמוּת מְפֹרֶשֶׁת וּבַהֲבָנָה מְלֵאָה שֶׁבְּשׁוּם אֹפֶן לֹא יְעָרְבוּ אַף אֶחָד מִבְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּם בְּשׁוּם נוֹשֵׂא מְרִיבוֹתֵיהֶם, וְיִקְחוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט לִידֵיהֶם, אוֹ בִּשְׁעַת הַצֹּרֶךְ - לְצַד שְׁלִישִׁי שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם נְגִיעָה בַּדָּבָר, וְהַכֹּל בְּסוֹדִיּוּת וּבְנֶאֱמָנוּת אֶחָד לַשֵּׁנִי.

וּבָזֶה בְּנָקֵל תָּשׁוּב הָאַהֲבָה וְהָאֱמוּן הַהֲדָדִי בֵּין בְּנֵי הַזּוּג, בְּכָךְ שֶׁרוֹאֶה כָּל צַד כַּמָּה יָקָר וְנַעֲלֶה הוּא בְּעֵינֵי בֶּן זוּגוֹ, עַד שֶׁאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת כַּעַס וּמְרִיבָה מִתְאַפֵּק הוּא מִלְּשׁוֹחַ אֶת

צַעֲרוֹ לִקְרוֹבָיו וְלִבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, בְּהֵיוֹתוֹ נוֹתֵן אֶת הָעֲדִיפוּת לְחַיֵּי הַזּוּגִיּוּת, וּבְקִווּי וְצִפְיָה לְהֶסְדֵּר שָׁלוֹם מַמְתִּין הוּא בְּסַבְלָנוּת וְעוֹצֵר עַצְמוֹ מִלְּשַׁתֵּף אֶת קְרוֹבָיו וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ - עִם כָּל אַהֲבָתוֹ אֲלֵיהֶם, כִּי רוֹאֶה חֲשִׁיבוּת בְּבֶן זוּגוֹ וּבְעֶרְךְ הַשָּׁלוֹם אִתּוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לְהִשְׁתַּפֵּךְ וְלִפְרֹק אֶת סִבְלוֹ בְּקֶרֶב מִשְׁפַּחְתּוֹ מֵחֲשָׁשׁ שֶׁיֵּהָרֵס הַשָּׁלוֹם עַל יָדָם. אִם כֵּן, הֲרֵי שֶׁחָשׁוּב לוֹ הַשָּׁלוֹם עִם בֶּן זוּגוֹ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לִפְרֹק סֶבֶל שֶׁיַּעֲלֶה לוֹ בְּמַחִיר הֶפְסֵד הַשָּׁלוֹם. וּמְסַפֵּר הָרַב זִילְבֶּרְשְׁטֵיין שְׁלִיט"א (טובך יביעו), שֶׁפַּעַם נִזְדַּמֵּן לוֹ לִרְאוֹת וְלִשְׁמֹעַ מִקֶּרֶה שֶׁאִמָּא הֵסִיתָה אֶת בִּתָּהּ נֶגֶד בַּעְלָהּ. נִגַּשׁ הָרַב לַבַּת וְאָמַר לָהּ: "אִם אַתְּ רוֹצָה לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה מֵהַתּוֹרָה, אָז, כְּשֶׁאִמָּךְ תָּבוֹא אֵלַיִךְ לְהָסִיתֵךְ נֶגֶד בַּעְלֵךְ, סְגְרִי לָהּ אֶת הַדֶּלֶת בְּפָנֶיהָ. אִמֵּךְ דּוֹמָה בְּמַעֲשֶׂיהָ לְקֹרַח וַעֲדָתוֹ".

כז. לאשה שנפל בגורלה בעל קמצן

אִשָּׁה שֶׁנָּפַל בְּגוֹרָלָהּ בַּעַל קַמְצָן, עָלֶיהָ לִקְרֹא אֶת הַפֶּרֶק הַזֶּה וְלֹא אֶת הַפֶּרֶק הַקּוֹדֵם. אֶת הַפֶּרֶק הַקּוֹדֵם יִעַדְנוּ לְבַעַל הַנָּגוּעַ בְּמִדָּה זוֹ.

וּבְכֵן, אִשָּׁה הַמַּשְׂכֶּלֶת, יְכוֹלָה לְהוֹצִיא אֶת בַּעְלָהּ מִמִּדָּה רָעָה זוֹ, אֶלָּא שֶׁצְּרִיכָה בְּסַבְלָנוּת רַבָּה, מְעַט מְעַט, לְגָרֵשׁ רָעָה חוֹלָה זוֹ מִמֶּנּוּ.

עֵצָה מֻפְלָאָה מוּבֵאת בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים לַעֲקֹר מִדַּת הַקַּמְצָנוּת - לְהִתְרַגֵּל לָתֵת בְּתְחִלָּה וַאֲפִלּוּ מְעַט. לָכֵן בְּנֹעַם וּבְסַבְלָנוּת תְּמַעֵט בִּדְרִישׁוֹתֶיהָ, וְתִצְטַמְצֵם לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אַךְ וְרַק דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם כָּל כָּךְ כְּדֵי לְעוֹרֵר אֶת מִדַּת קַמְצָנוּתוֹ, וּבְלָשׁוֹן רַכָּה תְּרַכֵּךְ אֶת קַשְׁיוּת אִמּוּץ לִבּוֹ, וְלָשׁוֹן רַכָּה תְּשַׁבֵּר גֶּרֶם, וּבַתְּחִלָּה יְהֵא לוֹ אָמְנָם מְאֹד קָשֶׁה לְהוֹצִיא, אֲבָל לָשׁוֹן רַכָּה הֲרֵי יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת הַכֹּל, וּבְעַל כָּרְחוֹ יוֹצִיא כָּל פַּעַם מְעַט, וּבְדֶרֶךְ זוֹ תֵּעָקֵר מִמֶּנּוּ מִדָּה זוֹ.

וְהוּא בָּדוֹק וּמְנֻסֶּה שֶׁמִּדָּה זוֹ נִתָּן לְעָקְרָהּ, וְכַאֲשֶׁר מַתְחִילִים בִּפְתִיחַת יָד - אָז מִתְקַדְּמִים וּמַמְשִׁיכִים לִפְתֹּחַ יָד, וּמִצָּוָה גּוֹרֶרֶת מִצָּוָה. כִּי כָּל עִקַּר הַקֹּשִׁי בְּמִדָּה זוֹ הוּא הַהַתְחָלָה, וּכְשֶׁשּׁוֹבְרִים אֶת הַהַתְחָלָה, אָז מֵאֵלָיו הָאָדָם נִגְמָל מִנֶּגַע זֶה, וְלָכֵן כָּל עִקַּר הָעֲבוֹדָה בָּזֶה הוּא הַהַתְחָלָה. וְהַרְבֵּה נָשִׁים, מֵחֹסֶר סַבְלָנוּת וּמִמְּצוּקַת הַבַּיִת, מִיָּד מַתְחִילוֹת בְּבַקָּשׁוֹת גְּדוֹלוֹת, בְּמֵרִיבוֹת וּמַחֲלוֹקוֹת - דָּבָר הַמַּמְרִיד יוֹתֵר וּמְחַזֵּק אֶת אִמּוּץ הַלֵּב וְקִפּוּץ הַיָּדַיִם, בְּחָשְׁבָן שֶׁלֹּא נִתָּן לְעָקֹר מִדָּה זוֹ אֶלָּא בְּיָד קָשָׁה וּבְזְרוֹעַ נְטוּיָה. אוּלָם רַק בְּסַבְלָנוּת וּבְלָשׁוֹן רַכָּה נִתָּן לְהַתְחִיל לַעֲקֹר מִדָּה זוֹ, וְדַי בְּשִׁבּוּר טֶבַע רַע זֶה בְּתְחִלָּתוֹ, וּכְשֶׁתְּחִלָּתוֹ שֶׁל טֶבַע זֶה יִשְׁתַּנֶּה, מֵאֵלָיו יִמְשֵׁךְ הָאָדָם לְהוֹצִיא וּלְפַזֵּר.

כח. לאדם שנפלה בחלקו אשה רעה או להפך

אִשָּׁה שֶׁנִּפַּל בְּגוֹרָלָהּ אִישׁ רַע, עָלֶיהָ גַּם נֶאֱמַר שֶׁלֹּא תִּרְאֶה פְּנֵי גֵּיהִנֹּם, וּצְרִיכָה הִיא לְהִשְׁתַּדֵּל בְּסַבְלָנוּת מְרֻבָּה לְסָבְלוֹ וּלְכַבְּדוֹ, וְיִזְכּוּ לְמַה שֶׁנֶּאֱמַר: "בִּרְצוֹת ה' דַּרְכֵי - אִישׁ גַּם - אוֹיְבָיו יַשְׁלֵם אִתּוֹ". וּמִי הֵם אוֹיְבָיו? "אֹיְבֵי אִישׁ אַנְשֵׁי בֵיתוֹ".

וְיֵדְעוּ שֶׁהַכֹּל מֵעֲוֹנוֹתֵיהֶם, וְזֶהוּ תִּקּוּנָם בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וּבִרְצוֹת ה' מַעֲשֵׂיהֶם עַל יְדֵי תְּשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, יִתְהַפְּכוּ הַלְּבָבוֹת לְאַהֲבָה וּלְשָׁלוֹם.

וְגַם אִם תַּחְשֹׁב: לוּ הָיָה לִי אִישׁ טוֹב, הָיִיתִי צַדֶּקֶת יוֹתֵר וְכַיּוֹצֵא - גַּם זוֹ מַחֲשֶׁבֶת טָעוּת, כִּי מִי אָמַר לָךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ - בָּרוּךְ - הוּא רוֹצֶה אֶת עֲבוֹדָתֵךְ הַנִּרְאֵית לָךְ? אוּלַי, וְכָךְ מִסְתָּמָא, חָפֵץ הוּא יוֹתֵר בַּעֲבוֹדָתֵךְ זוֹ, וְדַוְקָא כָּךְ, בְּתֹקֶף נִסְיוֹנוֹתַיִךְ.

וְדוֹמֶה לְדָבָרֵינוּ רָאִיתִי בְּסֵפֶר "טוּבְךָ יַבִּיעוּ" (הקטע מנוסח לגבר אולם יש לאשה לקחת את אותו מסר): לִפְעָמִים מְזַוֵּג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לָאָדָם אִשָּׁה רָעָה כְּדֵי לַהֲבִיאוֹ לְמִצְוִי עַצְמִי מָלֵא, וְיִתְרָה מִכָּךְ - גַּם אִם בֶּאֱמֶת רוֹאֶה הָאָדָם שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם זִוְּגוּ לוֹ אִשָּׁה רָעָה כִּפְשׁוּטוֹ, יֵשׁ לוֹ לְהִתְבּוֹנֵן וְלָדַעַת שֶׁהַדָּבָר נַעֲשָׂה לְטוֹבָתוֹ. הָרַב צִטֵּט אֶת דִּבְרֵי הַגָּאוֹן בַּעַל הַ"זַּיִת רַעֲנָן" הַמַּסְבִּיר בְּדֶרֶךְ מְשָׁלוֹ אֶת לְשׁוֹן הַפָּסוּק "עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ", וּמִמֶּנּוּ יוֹצֵא הֶסְבֵּר מֻפְלָא מַדּוּעַ מֵבִיא הַקָּדוֹשׁ - בָּרוּךְ - הוּא עַל הָאָדָם אִשָּׁה רָעָה.

יֵשׁ אֲנָשִׁים, אוֹמֵר הַ"זַּיִת רַעֲנָן", שֶׁהַקָּדוֹשׁ - בָּרוּךְ - הוּא, הַצּוֹפֶה הַגָּדוֹל, יוֹדֵעַ שֶׁהַהִתְפַּתְּחוּת שֶׁלָּהֶם תִּהְיֶה רַק בְּאֶמְצָעוּת אִשָּׁה רָעָה, שֶׁאֵינָהּ עוֹשָׂה רְצוֹן בַּעְלָהּ. דְּהַיְנוּ, שֶׁאִם יִהְיֶה לוֹ טוֹב בַּחַיִּים וְהַכֹּל יֵלֵךְ לְמֵישָׁרִין וּמְאוּמָה לֹא יַטְרִיד אֶת דַּעְתּוֹ, לֹא יַגִּיעוּ כִּשְׁרוֹנוֹתָיו לִידֵי מִצּוּי מָלֵא. דַּוְקָא הָאִשָּׁה הַלֹּא טוֹבָה, הַ"כְּנֶגְדּוֹ", הִיא - וְרַק הִיא - מְבִיאָה לוֹ "עֵזֶר" בַּחַיִּים. לָכֵן, מִמִּשִׁיךְ הַ"זַּיִת רַעֲנָן" וְאוֹמֵר, זוֹ הַסִּבָּה שֶׁרְאֵינוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים שֶׁהָיְתָה לָהֶם אִשָּׁה רָעָה, וְזֶה מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ - בָּרוּךְ - הוּא צָפָה לְמֵרָחוֹק וְרָאָה שֶׁהַגְּדֻלּוּת שֶׁלָּהֶם תַּגִּיעַ לִידֵי מִצּוּי רַק בְּצוּרָה זוֹ. יוֹצֵא אֵפוֹא, שֶׁאִם רוֹאֶה הָאָדָם בְּאִשְׁתּוֹ דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מוֹצְאִים חֵן בְּעֵינָיו, וְאַף גָּרוּעַ מִזֶּה - אַל יְמַהֵר לְהַחְלִיט שֶׁהִיא אֵינָהּ מַתְאִימָה לוֹ, כִּי אוּלַי מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹאת כְּדֵי לְהַכְשִׁירוֹ לִגְדוּלוֹת. עַד כָּאן.

כט. אל יהיו גירושין קלים בעיניך

חוֹשְׁבִים הַרְבֵּה, שֶׁהַפִּתָּרוֹן הַטּוֹב בְּיוֹתֵר לְמַחֲלֹקֶת וּלְסִדּוּר הַשָּׁלוֹם - "גֵּרוּשִׁין", וּבְעֵינֵי הֶהָמוֹן וַעֲמֵי הָאָרֶץ הַדָּבָר נִרְאֶה קַל. הַדִּמְיוֹן עוֹבֵד: אֶקַח אִשָּׁה אַחֶרֶת, נָאָה, מְנֻמֶּסֶת, עֲשִׁירָה, וְאֶחְיֶה מֵעַתָּה חַיִּים מְאֻשָּׁרִים.

הַגְּמָרָא אוֹמֶרֶת (גיטין צ' ע"ב, סנהדרין כב ע"א): אָמַר רַבִּי אֶלִיעֶזֶר, כָּל הַמְגָרֵשׁ אִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה, אֲפִלּוּ מִזְבֵּחַ מוֹרִיד עָלָיו דְּמָעוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת מִזְבַּח ה'

בְּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין [עוֹד] פְּנוֹת אֶל הַמְּנָחָה וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם. וַאֲמַרְתֶּם עַל מָה? עַל כִּי ה' הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ" (מלאכי ב'. יג - יד).

וּבַסֵּפֶר "נִשְׁמַת חַיִּים" מֵבִיא בְּשֵׁם רַבּוֹ רַבִּי שָׁאוּל נַחְמְיָאס זַ"ל פֵּרוּשׁ נִפְלָא:

וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן מַה הַקֶּשֶׁר שֶׁהַמִּזְבֵּחַ מוֹרִיד דְּמָעוֹת עַל אִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה? אֶלָּא שֶׁהַמִּזְבֵּחַ, בְּרֹאותוֹ אָדָם מְגֻרָּשׁ אִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה עַל שֶׁהִקְדִּימָה תַּבְשִׁילוֹ אוֹ מָצָא אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה, מִתְעוֹרֵר לִבְכּוֹת עַל דָּבָר זֶה שֶׁלֹּא הָיָה צָרִיךְ לְהָבִיא אוֹתָהּ לִידֵי גֵּרוּשִׁין, שֶׁהֲרֵי הַמִּזְבֵּחַ מַקְרִיבִים עָלָיו קָרְבָּן. וּפְעָמִים שֶׁאָדָם מֵבִיא לְקָרְבָּן שֶׂה דַּל וְרָזֶה, בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר מֻבְחָר וְטוֹב הָרְאוּי יוֹתֵר, וּבְכָל זֹאת מִתְעַלֵּם מִזֶּה הַמִּזְבֵּחַ וְסוֹבֵל זֶה, וְאֵיךְ הָאָדָם לֹא יִסְבֹּל מֵאִשְׁתּוֹ אִם הִקְדִּימָה תַּבְשִׁילוֹ, אוֹ מָצָא אַחֶרֶת נָאָה הֵימֶנָּה לָגֶרְשָׁהּ!? לָכֵן הוּא בּוֹכֶה עָלָיו, עַל הַטָּעוּת שֶׁלּוֹ, וְגַם עַל עַצְמוֹ - אֵיךְ מַעֲלִיבִים אוֹתוֹ וְלֹא יָכוֹל לְהִתְנַגֵּד. עַד כָּאן.

וּלְצַעֲרֵנוּ, הַרְבֵּה זוּגוֹת תְּמִימִים הוֹלְכִים לְכָל מִינֵי אִנְשֵׁי דִּלֹּא מַעֲלֵי חַסְרֵי אַחֲרָיוּת, חוֹמְרֵי בֶּצַע, הַמַּרְשִׁים לְעַצְמָם לְפָסֵק לַזּוּגוֹת לְהִתְגָּרֵשׁ אוֹ לֹא, אוֹ קֹדֶם שֶׁנִּשְׁאוּ, אוֹמְרִים לָהֶם שֶׁאֵינָם מַתְאִימִים וַעֲלֵיהֶם לְהִפָּרֵד. אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם! לְעוֹלָם לֹא יְכֻפַּר לָהֶם עָוֹן שֶׁכָּזֶה לְהַפְרִיד בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ! עָוֹן זֶה הַשָּׁנוּי וְהַמְקֻצְיָץ בְּיוֹתֵר אֶת מִדַּת הַדִּין עַל עוֹשֶׂה עָוֶל זֶה. וּבִפְרָט שֶׁרְאִינוּ הַרְבֵּה זוּגוֹת שֶׁרָבוּ מְרִיבוֹת וּמַחֲלוֹקוֹת גְּדוֹלוֹת וּלְבַסּוֹף הִתְיַשְּׁרוּ כָּל הַדְּבָרִים בְּמֶשֶׁךְ הַזְּמַן, כִּי לִפְעָמִים לוֹקֵחַ זְמַן עַד שֶׁהַהֶבְנָה וְהַהִשְׁתַּוּוּת בֵּין בְּנֵי הַזּוּג וְהַשָּׁלוֹם בֵּינֵיהֶם, וְרוֹאִים לְבַסּוֹף נַחַת מִכָּל בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם, עַל אַף שֶׁהַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים לֹא הָיוּ כָּל כָּךְ טוֹבִים.

וְכַמְסֻפָּר עַל הַגָּאוֹן רַבִּי עֻזִּרָא עֲטִיָּה זַצַ"ל (ראש ישיבת "פורת יוסף"), שֶׁהָיָה תָּמִיד מַרְבֶּה לְהַשְׁכִּין שָׁלוֹם בַּיִת בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. פַּעַם אַחַת בָּאוּ אֵלָיו בְּנֵי זוּג שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם מְרִיבָה, וְכָל אֶחָד מֵהֶם טָעַן בְּמֶשֶׁךְ שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת שֶׁהַשֵּׁנִי אֵינוֹ מֵבִין, אֵינוֹ מַעֲרִיךְ, אֵינוֹ קַשּׁוּב... וְכֵיוֹצֵא. שָׁאַל אוֹתָם הָרַב: "כַּמָּה שָׁנִים אַתֶּם נְשׂוּאִין תְּבִינוּ זֶה אֶת זֶה טוֹב יוֹתֵר." וְהֵם הָלְכוּ לְבֵיתָם...

("המורה" עמוד רעז, הובא בספר "אבותינו ספרו לנו" (הגדה) עמוד 171).

לָכֵן, כְּשֶׁיֵּשׁ וְכוּחַ בֵּין הַזּוּג וְאֵינָם מִסְתַּדְּרִים בְּעַצְמָם, יֵשׁ לָלֶכֶת רַק לְתַלְמִיד חָכָם יָרֵא שָׁמַיִם בְּתַכְלִית, שֶׁיֵּשׁ אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל גְּדוֹלָה בְּקִרְבּוֹ וְעוֹשֶׂה כָּל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שָׁמַיִם, שֶׁבְּוַדַּאי נִשְׁמָר הוּא מֵהַשָּׁמַיִם שֶׁלֹּא תָּבוֹא תַּקָּלָה עַל יָדוֹ.

וּרְאֵה בַּגְּמָרָא מַעֲשֶׂה דְּבָבָא בֶּן בּוּטָא כַּמָּה מָחַל עַל כְּבוֹדוֹ וְהִסְכִּים לְבַזּוֹת עַצְמוֹ עַל מְנַת לְמְנֹעַ סִכְסוּךְ בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, וְכֵן רַבִּי מֵאִיר בַּעַל הַנֵּס שֶׁהִסְכִּים לְאִשָּׁה שֶׁתִּירַק בְּעֵינוֹ שֶׁבַע פְּעָמִים לְמַעַן הַשָּׁלוֹם.

וְעוֹד מַעֲשֶׂה נוֹרָא רָאִיתִי בַּסֵּפֶר "שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ" שֶׁאֵרַע בְּמָרוֹקוֹ עַד כַּמָּה יֵשׁ לְהָרַב הַמַּשְׂכִּין שָׁלוֹם לִמְסֹר נַפְשׁוֹ לְמַעַן שְׁלוֹם הַזּוּג לְבַל יִפָּרְדוּ:

שְׁנֵי סוֹחֲרִים יְהוּדִים בָּעִיר סְוִירָה שֶׁבְּמָרוֹקוֹ הָיוּ יְדִידִים, וְכֵן הָיוּ גַּם יְדִידֵי הַפָּאשָׁה. לְעָשִׁיר אֶחָד בְּשֵׁם חַיִּים בֶּן בְּכָאץ הָיְתָה בַּת יָפָה מְאֹד, וּכְשֶׁרָאָה הַסּוֹחֵר יְדִיד אָבִיהָ אוֹתָהּ, חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ בָּהּ וַיְבַקֵּשׁ אֶת אֲבִיהָ לְתִתָהּ לוֹ לְאִשָּׁה. חַיִּים בֶּן בְּכָאץ הִסְכִּים, הֵכִין כָּל מַה שֶּׁנָּחוּץ לְבִתּוֹ וְלַחֲתֻנָּתָהּ, וַיְסַדְּרוּ אֶת הַחֻפָּה בְּרֹב עַם וּבְשִׂמְחָה גְּדוֹלָה. הַבַּת עֲבָרָה לָגוּר בְּבֵית בַּעְלָהּ הֶעָשִׁיר, וְהוּא אָהַב אוֹתָהּ מְאֹד מְאֹד. כָּעֲבֹר תְּקוּפָה קְצָרָה הָיוּ וִכּוּחִים בֵּינֵיהֶם וְהַסּוֹחֵר רַב עִם אִשְׁתּוֹ הַצְּעִירָה. הָאִשָּׁה נֶעֱלְבָה מְאֹד, וַתֵּלֶךְ לְבֵית אָבִיהָ. הַסּוֹחֵר הֶעָשִׁיר, בַּעְלָהּ, בִּקֵּשׁ אֶת יְדִידוֹ לְשַׁלֵּחַ חֲזָרָה אֶת בִּתּוֹ אֵלָיו, אַךְ חַיִּים בֶּן בְּכָאץ סֵרַב לִשְׁלֹחַ מִבֵּיתוֹ אֶת בִּתּוֹ. וַיֹּאמֶר: לֹא חִתַּנְתִּי אֶת בִּתִּי בִּכְדֵי שֶׁתִּחְיֶה חַיֵּי מְרִיבוֹת. בַּעְלָהּ יָכוֹל לָתֵת לָהּ גֵּט, וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה - הִיא תִּשָּׁאֵר בְּבֵיתִי כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ. הַבַּעַל שָׁלַח שְׁלִיחִים וּבִקֵּשׁ לְהַחֲזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ, אַךְ אָבִיהָ חַיִּים סֵרַב לְהַחֲזִיר אֶת בִּתּוֹ לְבַעְלָהּ. הַבַּעַל פָּנָה לַפָּאשָׁה שֶׁיִּתְעָרֵב גַּם הוּא בַּדָּבָר. הַפָּאשָׁה שָׁלַח מִכְתָּב לְחַיִּים בֶּן בְּכָאץ וַיְבַקְּשֵׁהוּ לְהַחֲזִיר אֶת בִּתּוֹ לְבַעְלָהּ, אַךְ כָּתַב תְּשׁוּבָה מְנֻמֶּסֶת לַפָּאשָׁה, וַיֹּאמֶר לוֹ: הַפַּעַם לֹא אוּכַל לְמַלֵּא בַּקָּשָׁתְךָ. מוּטָב תּוֹרִיד רֹאשִׁי מֵעָלַי מֵאֲשֶׁר לְהַחֲזִיר אֶת בִּתִּי לְאִישׁ שֶׁמְּעַנֶּה אוֹתָהּ.

הַבַּעַל, שֶׁאָהַב אֶת אִשְׁתּוֹ, לֹא יָכֹל לְהַשְׁלִים עִם הָעֲבָדָה שֶׁאִשְׁתּוֹ אֵינָהּ חוֹזֶרֶת אֵלָיו, פָּנָה לְרַבִּי מֵאִיר בֶּן עָטָאר וַיִּתְחַנֵּן לְפָנָיו לְהַשְׁפִּיעַ עַל חַיִּים בֶּן בְּכָאץ לְשַׁלֵּחַ אֶת בִּתּוֹ מִבֵּיתוֹ. אָמַר רַבִּי מֵאִיר לַבַּעַל: בִּשְׁבִיל שָׁלוֹם בַּיִת אֲנִי מוּכָן לַעֲזֹר. בְּאַחַד הָעֲרָבִים הָלַךְ הָרַב לְבֵיתוֹ שֶׁל חַיִּים בֶּן בְּכָאץ, וּבַחֲדַר הָאוֹרְחִים יָשְׁבוּ סוֹחֲרִים וְאוֹרְחִים רַבִּים. [רְגִילִים בְּמָרוֹקוֹ, שֶׁכָּל הַנִּכְנָס לַחֲדַר הָאוֹרְחִים, חוֹלֵץ נְעָלָיו לְיַד הַפֶּתַח וְנִכְנָס לַחֲדַר הָאוֹרְחִים.] רַבִּי מֵאִיר בֶּן עָטָאר רָאָה כָּל זוּגוֹת הַנַּעֲלַיִם לִפְנֵי הַפֶּתַח, וַיַּכִּיר אֶת נַעֲלֵי בַּעַל הַבַּיִת חַיִּים בֶּן בְּכָאץ. מִיָּד הִתְכּוֹפֵף, וַיַּחֲזִיק בַּנַּעַל שֶׁל חַיִּים בֶּן בְּכָאץ וַיְנַשֵּׁק אוֹתָהּ. חַיִּים בֶּן בְּכָאץ רָאָה אֶת הָרַב מֵאִיר בֶּן עָטָאר מְנַשֵּׁק נְעָלוֹ, מִיָּד צָעַק לְקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ: רַבִּי! מָה אַתָּה עוֹשֶׂה? מַדּוּעַ אַתָּה מַעֲלִיבֵנִי? אֲנִי מוּכָן לְכָל בַּקָּשׁוֹתֶיךָ, רַק אַל תַּעֲשֶׂה אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה לְנַשֵּׁק נְעָלַי. וַיֹּאמֶר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: אִם כֵּן, שְׁלַח מִיָּד אֶת בִּתְּךָ לְבֵית בַּעְלָהּ, וְאָז אַפְסִיק. הָאָב הֻכְרַח לְמַלֵּא בַּקָּשַׁת הָרַב. חַיִּים בֶּן בְּכָאץ אָמַר לְבִתּוֹ: הָעֶרֶב אַתְּ חוֹזֶרֶת לְבֵית בַּעְלֵךְ. הָרַב אָמַר: אֲנִי אוֹלִיךְ אוֹתָהּ לְבֵית בַּעְלָהּ. וַיִּשְׁלִימוּ אִישׁ עִם רֵעֵהוּ. רַבִּי מֵאִיר שָׂמַח וַיּוֹדֶה לַה' עַל

אֲשֶׁר הֵשִׁיב שְׁלוֹם בַּיִת וְהֶחֱזִיר אִשָּׁה לְבֵית בַּעְלָהּ, וּמֵאָז קִבֵּל עָלָיו הַבַּעַל לִחְיוֹת בְּשָׁלוֹם וְשַׁלְוָה עִם אִשְׁתּוֹ. חַיֵּי הַזּוּג הָיוּ מֻצְלָחִים, וַיִּבְנוּ בַּיִת נֶאֱמָן, וַיּוֹלִידוּ בָּנִים וַיִּחְיוּ חַיֵּי נַחַת וְעשֶׁר. עַד כָּאן.

ל. אירוח זוגות - חרבן הבית

עַל כָּל זוּג לְדַעַת, בְּנֵיתֶם בַּיִת, אַהֲבָה וְאַחֲוָה בֵּינֵיכֶם, דְּעוּ שֶׁיֶּשְׁנוֹ אוֹיֵב גָּדוֹל הַמְסַכֵּן לְהַחֲרִיב אַף בַּיִת יַצִּיב וְחָזָק, וְהוּא אֵרוּחַ זוּגוֹת, לְהַזְמִין זוּג נוֹסָף הַבַּיְתָה, בְּדֶרֶךְ כְּלָל הַדָּבָר מְסֻכָּן, הַנִּסָּיוֹן שֶׁל שְׁמִירַת הָעֵינַיִם קָשֶׁה מְאֹד בְּמַצָּב כָּזֶה שֶׁכָּל הַשַּׁבָּת הִנָּכֶם בֵּין זוּג נוֹסָף. הִסְתַּחֲפוּת הַדִּבּוּר וְהַקַּלּוּת רֹאשׁ מְצוּיָה מְאֹד, שֶׁכֵּן יֵשׁ כָּאן רֶצֶף זְמַן שֶׁהַזּוּגוֹת יַחַד, וּבְיוֹתֵר שֶׁהָאֹכֶל וְהַסְּעֻדָּה גּוֹרְמִים לְקֵרוּר דַּעַת מְאֹד, פְּרִגּוּנִים עַל הָאֹכֶל, עַל הָאֵרוּחַ, חִיּוּכִים, צְחוֹק, הוּמוֹר, וּמֵהוּמוֹר לִבְדִיחוּת, וּמִבְּדִיחוּת לְלֵיצָנוּת וְאֵין אֲנִי רוֹצֶה לְהַאֲרִיךְ עוֹד.

וּבְיוֹתֵר כַּאֲשֶׁר מְדֻבָּר בְּגִיסִים וְגִיסוֹת, כָּאן נוֹצֶרֶת תְּחוּשָׁה שֶׁל "הַצְדָּקָה" בְּאֵרוּחַ זוּגוֹת, שֶׁכֵּן זֶה מִשְׁפָּחָה... צָרִיךְ "גִּבּוּשׁ"... צְרִיכִים לִהְיוֹת פְּתוּחִים... וְכָאן הָאָסוֹן הוּא פִּי כַּמָּה, וְכִי יֵשׁ הֶתֵּר לְשֶׁבֶת גִּיסִים וְגִיסוֹת יַחַד, וַאֲפִלּוּ חָתָן עִם חֲמוֹתוֹ, כַּלָּה עִם חָמִיהָ אִסּוּר חָמוּר לְשֶׁבֶת יַחְדָּו בְּשִׂיחָה, בְּהִסְתַּכְּלוּת, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בִּשְׂחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ הַמַּרְגִּילִים לְעֶרְוָה. וּלְפָחוֹת גַּם אִם לֹא יַגִּיעוּ לַפְּרָטִים שֶׁהִזְכַּרְתִּי, קַיָּם אָסוֹן נוֹרָא, וְהוּא אָסוֹן "הַהַשְׁוָאוֹת".

כַּאֲשֶׁר זוּג מִתְאָרֵחַ אֵצֶל זוּג, בְּאֹפֶן טִבְעִי עוֹשֶׂה כָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַזּוּג הַשְׁוָאָה בֵּין הַבֶּן זוּג שֶׁמְּמוּלוֹ לְבֶן הַזּוּג הַשַּׁיָּךְ לוֹ, וְכִידּוּעַ הַמָּשָׁל: הַדֻּשָּׁא שֶׁל הַשֵּׁנִי תָּמִיד נִרְאֶה יוֹתֵר טוֹב, וְאָז יוֹצְאִים מֵאֵרוּחַ זֶה בְּחִמּוּץ פָּנִים, בִּתְחוּשַׁת אַכְזָבָה, וַחֲבָל עַל הַבַּיִת הַנֶּחְמָד וְהַיַּצִּיב שֶׁהָיָה קַיָּם עַד עַתָּה, וּמֵעַתָּה עֶרְבָה לָהּ כָּל שִׂמְחָה. שֶׁכֵּן יֵצֶר "הַהַשְׁוָאָה" הוּא קָשֶׁה, יְסוֹדוֹ מֵהַמִּדּוֹת הָרָעוֹת הַמֻּטְבָּעוֹת בָּאָדָם הַקִּנְאָה הַתַּאֲוָה וְהַכָּבוֹד, מֵהֶם נוֹבֵעַ יֵצֶר "הַהַשְׁוָאָה". הַדִּבְּרָה הָעֶשִׂירִית שֶׁבַּעֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת הִיא "לֹא תַחְמֹד אֵשֶׁת רֵעֶךָ בֵּית רֵעֶךָ... וּמִובָא בַּמִּדְרָשׁ שֶׁזּוֹ הַדִּבְּרָה הַחֲמוּרָה שֶׁבְּכֻלָּם, וּמִמֶּנָּה יָכוֹל הָאָדָם לְהִכָּשֵׁל בְּכָל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת. וְלָכֵן מִי גֶּבֶר לִהְיוֹת בָּטוּחַ בְּעַצְמוֹ לִהְיוֹת "טוֹב עַיִן" וְלֹא לְקַנֹּאת כְּלָל וְאִם חָזָק אַתָּה לְעַצְמְךָ, מִי עָרֵב לְחִזּוּק זֶה לְבֶן זוּגְךָ, שֶׁמָּא הוּא יִכָּשֵׁל וְלָכֵן הַטּוֹב לְהִמָּנַע אִם לֹא בְּמִקְרִים חֲרִיגִים, וּכְמוֹ כַּאֲשֶׁר שְׁנֵי הַזּוּגוֹת יִרְאֵי שָׁמַיִם, שׁוֹמְרִים עֵינֵיהֶם לְמֵאֹד, מַקְפִּידִים שֶׁאִשָּׁה תְּדַבֵּר עִם אִשָּׁה בְּלָבַד, וְאִישׁ עִם אִישׁ בְּלָבַד, וְהַכֹּל לְשֵׁם שָׁמַיִם, שִׂיחָם וְשִׂיגָם בְּעִנְיְנֵי תּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, בְּמִקְרִים הָאֵלּוּ אֶפְשָׁרִי, וְגַם לֹא בְּאֹפֶן תָּכוּף אֶלָּא לְעִתִּים רְחוֹקוֹת.

וְזוֹ גַּם אַחַת הַסִּבּוֹת שֶׁיֵּשׁ לְהִמָּנַע מִלְּהִתְאָרֵחַ בְּ"בָתֵּי מָלוֹן" שֶׁכֵּן הַיְשִׁיבָה שָׁם מִשְׁפָּחוֹת מוּל מִשְׁפָּחוֹת בַּחֲדַר אֹכֶל, נִסָּיוֹן הַקְּדֻשָּׁה, וְתוֹפָעַת "הַהַשְׁוָאוֹת" מְצוּיָה שָׁם לִמְאֹד - סִבָּה

לְהֶרֶס וְחָרְבַּן הַבַּיִת, וְאַף אִם תִּמְצְאִי שָׁם "מְנוּחַת הַגּוּף" אָמְנָם כְּנֶגְדָּהּ תֵּצְאִי מִשָּׁם עִם טִרְדַּת הַנֶּפֶשׁ...!

ה' יִשְׁמְרֵנוּ מִכָּל מִכְשׁוֹל וּמִכָּל בּוּשָׁה אָמֵן.

לא. התמודדות לאשה עם בעל בשעת גרושין או כשהתמוטט בפרנסתו ובבריאותו

נָשִׁים יְקָרוֹת, זוֹ לֹא חָכְמָה וְלֹא גְּבוּרָה לִהְיוֹת אִשָּׁה טוֹבָה, רַחֲמָנִית, מְסוּרָה, נֶאֱמָנָה, אַחֲרָאִית, רְגוּעָה וּמְאִירַת פָּנִים, עִם הַרְבֵּה "הַכָּרַת הַטּוֹב" כַּאֲשֶׁר הַבַּעַל הוּא בְּמֵיטָבוֹ, בְּכֹחוֹ, בִּגְבוּרָתוֹ, בִּבְרִיאוּתוֹ, מְפַרְנֵס בְּהַרְחָבָה, וּכְמוֹ כֵן רָגוּעַ מְפַרְגֵּן, מְעוֹדֵד וּמֵאִיר פָּנִים, עוֹלָמֵנוּ הוּא עוֹלָם שֶׁל נִסְיוֹנוֹת וְשֶׁל הִתְמוֹדְדֵיוֹת, הַמַּצְרִיךְ גְּבוּרָה, מְסִירוּת, יִרְאַת שָׁמַיִם, רַחֲמָנוּת הַכָּרַת הַטּוֹב גַּם כַּאֲשֶׁר אוֹתוֹ הַבַּעַל נָפַל, הִתְמוֹטֵט בִּבְרִיאוּתוֹ, בְּפַרְנָסָתוֹ, וּמִמֵּילָא לָקֶה בְּחֹסֶר סַבְלָנוּת, בְּשִׁעֲמוּם, בְּמֻגְבָּלוּת הַמַּצְרִיכָה סִעוּד וְעִידּוּד, אָכֵן הַנִּסָּיוֹן הוּא קָשֶׁה, אוּלָם לְכָךְ נוֹצַרְנוּ.

עַל הָאִשָּׁה לִזְכֹּר אֶת הַיָּמִים הַטּוֹבִים בָּהֶם הָיָה הַבַּעַל מַעֲנִיק, שָׂם נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ לְהַעֲמִיד אֶת הַבַּיִת, טָרַח יוֹם וְלַיְלָה לְקִיּוּם הַבַּיִת, עַל הָאִשָּׁה לִזְכֹּר לְבַעֲלָהּ אֶת הַיָּמִים שֶׁהָיָה לָהּ בִּטָּחוֹן וּמִשְׁעָן בְּבַעֲלָהּ, וְכָל בַּקָּשׁוֹתֶיהָ הָיְתָה שׁוֹטַחַת לְפָנָיו וְהוּא הָיָה מְמַלְּאָם, וְעוֹשָׂה אֲשֶׁר בִּיכָלְתּוֹ לְשַׂמְּחָהּ וּלְסַפֵּק לָהּ אֶת רְצוֹנָהּ.

לִזְכֹּר אֶת הַשְּׂמָחוֹת שֶׁהָיוּ בַּמִּשְׁפָּחָה כַּמָּה תָּרַם בְּאוֹנוֹ וּבְמָמוֹנוֹ לְאוֹתָן שְׂמָחוֹת שֶׁבָּהֶן שָׂמַחְתְּ אַתְּ וְכָל בְּנֵי בֵּיתֵךְ. אֶת הַשַּׂבָּתוֹת וְהַיָּמִים הַטּוֹבִים שֶׁהִתְעַנַּגְתְּ אַתְּ וְכָל בְּנֵי בֵּיתֵךְ, וְעוֹד וָעוֹד, לֹא חָסֵר דְּבָרִים לִזְכֹּר לוֹ אֶת הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה לְמַעֲנֵךְ וּלְמַעַן הַיְלָדִים.

הָאִשָּׁה מִטִּבְעָהּ לִזְכֹּר לְבַעֲלָהּ פְּרָטִים קְשִׁים שֶׁנַּעֲשׂוּ לָהּ מִמֶּנּוּ - גַּם לְאַחַר שָׁנִים רַבּוֹת, הָיוּ אֲצִלִי זוּג שֶׁהָאִשָּׁה הָיְתָה כְּעוּסָה עַל בַּעֲלָהּ בְּגִלַּל טָעֲיוֹת שֶׁעָשָׂה בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה, וּכְבָר עָבְרוּ מֵאָז 30 שָׁנָה... וְזוֹכֶרֶת הִיא לוֹ אֶת עֲוֹונוֹ כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לָהּ זֹאת הַיּוֹם. חַיָּבִים לַעֲקֹר מִדָּה רָעָה זוֹ, וּלְהַפְסִיק "לֶאֱסֹף" עֲוֹונוֹת שֶׁל הַבֶּן זוּג, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ מְבַקְּשִׁים מֵהַבּוֹרֵא: "אַל תִּזְכֹּר לָנוּ עֲוֹונוֹת רִאשׁוֹנִים".

כַּמָּה מִסְכֵּנָה אוֹתָהּ הַנּוֹטֶשֶׁת אֶת בַּעֲלָהּ בְּמַצָּבִים שֶׁל הִתְדַּרְדְּרוּת בְּרִיאוּתִית אוֹ כַּלְכָּלִית, כַּמָּה מַשְׁחִיתָה אוֹתָהּ אִשָּׁה אֶת נַפְשָׁהּ עַל "כְּפִיּוּת הַטּוֹבָה" שֶׁבָּהּ כַּאֲשֶׁר בְּמַצְבֵי הַיְרִידָה שֶׁל בַּעֲלָהּ, נֶהֱפֶכֶת הִיא לְאַכְזָרִית, לְבוֹגֶדֶת בְּטוּבָתוֹ, אִשָּׁה שֶׁכָּזוֹ הוֹרֶסֶת אֶת הַבִּנְיָן הָרוּחָנִי שֶׁלָּהּ, וּבִשְׁעַת "אֱמֶת" נִכְשֶׁלֶת הִיא בְּמִבְחַן חַיֶּיהָ לְהֵחָשֵׁב כְּאִשָּׁה לֹא חוֹשֶׁבֶת, לֹא חָכְמָה, אֲנוֹכִית וְחַסְרַת מוּסָר. לְאָן תִּשָּׂא זוֹ אֶת חֶרְפָּתָהּ לָנֶצַח בְּהוֹכִיחָהּ אֶת עַצְמָהּ לְקִוִּיָּה

בַּמִּדּוֹת שֶׁנִּצְטַיְּנוּ בָּהֶן עַם יִשְׂרָאֵל - בַּיְשָׁנִים רַחֲמָנִים גּוֹמְלֵי חֲסָדִים, וְאִם לֹא עוֹשָׂה זֹאת עִם בַּעַל נְעוּרֶיהָ, עִם מִי כֵּן עוֹשָׂה זֹאת?!

לְעֻמָּתָהּ, כַּמָּה אֲצִילוּת נֶפֶשׁ מְגַלָּה אִשָּׁה כַּאֲשֶׁר בַּעֲלָהּ נָפַל וְהִתְמוֹטֵט בִּבְרִיאוּתוֹ, בְּכֹחוֹ וּגְבוּרָתוֹ, בְּפַרְנָסָתוֹ, וּבְיוֹתֵר אִם נָפַל לְמִשְׁכָּב וְצָרִיךְ לְסָעֲדוֹ וּלְתָמְכוֹ, וְזוֹ בַּאֲצִילוּת נַפְשָׁהּ מוֹסֶרֶת נַפְשָׁהּ לְסָעֲדוֹ וּלְתָמְכוֹ, לְעוֹדְדוֹ, לְרַחֵם עָלָיו, וּבְוַדַּאי שֶׁלֹּא לְהַשְׁלִיכוֹ כְּאִישׁ זָר שֶׁלֹּא הִכִּירַתּוּ מֵעוֹלָם.

נָשִׁים יְקָרוֹת, הַדָּבָר הַשָּׁנוּי בְּיוֹתֵר עַל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא הַהִתְנַכְּרוּת וְהַהִתְכַּחֲשׁוּת לְטוֹבָתוֹ שֶׁל הַזּוּלַת וְלִנְהֹג בּוֹ בִּכְפִיּוּת טוֹבָה, עַל כָּךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲנִישׁ לְמָאד.

וְאָמְרוּ חֲזַ"ל: כָּל הַכּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ סוֹפוֹ כּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁכֵּן הַמִּדּוֹת שֶׁבָּאָדָם לֹא נִתָּנוֹת לְפִצּוּל, וְאִם כְּלַפֵּי בַּעֲלֵךְ כָּךְ אַתְּ נוֹהֶגֶת תִּנְהֲגִי כָּךְ גַּם כְּלַפֵּי ה', לִבְעֹט בּוֹ כַּאֲשֶׁר יָצַר לָךְ, וְלֹא לִזְכֹּר לוֹ טוֹבוֹתָיו וַחֲסָדָיו שֶׁהִתְחַסֵּד עִמָּךְ כָּל יְמֵיךְ.

נָשִׁים יְקָרוֹת, נִזְכֹּר, הָעוֹלָם הוּא "גַּלְגַּל", מַה שֶּׁאָדָם עוֹשֶׂה זֶה חוֹזֵר אֵלָיו חֲזָרָה. וּכְבָר הָיוּ מַעֲשִׂיּוֹת לֹא מְעַטוֹת שֶׁנָּשִׁים נָטְשׁוּ בַּעֲלֵיהֶן כַּאֲשֶׁר בַּעֲלֵיהֶן הִתְמוֹטְטוּ בִּבְרִיאוּתָן, וְלַבַּסּוֹף הִתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל, וְהַבַּעַל הִבְרִיאָה וְהָאִשָּׁה חָלְתָה, אוֹ שֶׁהָאִשָּׁה חָלְתָה וּבָנֶיהָ נָטְשׁוּ אוֹתָהּ וְהִשְׁלִיכוּהָ כְּאִשָּׁה זָרָה, וְכַאֲשֶׁר עָשְׂתָה לְבַעֲלָהּ כָּךְ עָשׂוּ לָהּ בָּנֶיהָ.

וּכְמוֹ כֵן דְּבָרֵינוּ אֲמוּרִים לְאִשָּׁה בִּתְקוּפַת מַהֲלַךְ הַגֵּרוּשִׁין, לְצַעֲרֵנוּ רוֹאִים אָנוּ שֶׁבְּמַצָּב זֶה צַד אֶחָד מִתְאַכְזֵר עַל מִשְׁנֵהוּ בְּאֹפֶן אַכְזָרִי לְלֹא רַחֲמָנוּת כְּלָל, וְחוֹשְׁבִים, זֶהוּ, הֶתְּרֵה הָרְצוּעָה, נִפְרָדִים, יֵשׁ "לִמְצֹץ וְלִסְחֹט" אֶת הַשָּׁנִי כַּמָּה שֶׁיּוֹתֵר, לְהַכְפִּישׁ וּלְבַזּוֹת, וְהַכֹּל עִם הַרְבֵּה "הֶתֵּרִים". וְיֶשְׁנָן נָשִׁים שֶׁהוֹלְכוֹת לְ"בֵּית מִשְׁפָּט" וְהוּא אִסּוּר מֻחְלָט וַהֲרָמַת יָד בְּתוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ, אִם לֹא שֶׁיֶּשְׁנוֹ הֶתֵּר מְיֻחָד מֵרַב מֻסְמָךְ - אוֹ שֶׁמַּעֲלִילוֹת עֲלִילוֹת עַל הַבַּעַל שֶׁלֹּא הָיוּ וְלֹא נִבְרְאוּ בְּאַכְזָרִיּוּת נוֹרָאָה.

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֵיאַךְ שׁוֹכְחִים אֶת הַיָּמִים הַיָּפִים וְהַטּוֹבִים, אֶת הַחֶסֶד וְהַטּוֹב שֶׁהָיָה בַּיָּמִים הַטּוֹבִים, הֵיאַךְ מִתְהַפְּכִים לְרָעִים וּלְאַכְזָרִים, הֲיִסְלַח עַל כָּךְ ה'...?! בְּוַדַּאי לֹא! נָשִׁים יְקָרוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה חוֹלֵף וְהוֹלֵךְ, חֲבָל לַעֲבֹר אוֹתוֹ בְּכִשָּׁלוֹן, חֲבָל שֶׁלְּאַחַר שֶׁתַּגִּיעִי לְיוֹמֵךְ הָאַחֲרוֹן לֹא תּוּכְלִי לִשְׂחֹק חֲבָל שֶׁבְּיוֹם זֶה יִתְבָּרֵר לָךְ שֶׁנִּכְשַׁלְתְּ בְּמַהֲלַךְ חַיַּיִךְ בְּתַפְקִידֵךְ.

יָצָאת כְּכִשָּׁלוֹן, יָצָאת מְנֻצַּחַת, כְּשֶׁתִּרְאִי אָז אֶת הָאֱמֶת, תַּכִּירִי שֶׁהָלַכְתְּ בְּ"הֶתֵּרִים" שֶׁל שֶׁקֶר, "הֶתֵּרִים" שֶׁנִּבְעוּ מֵאַכְזָרִיּוּת, מֵאָנוֹכִיּוּת, מִמִּדּוֹת רָעוֹת וּמֻשְׁחָתוֹת.

הִפְסַדְתְּ מִלְּהוֹכִיחַ אֶת אֲצִילוּתֵךְ, אֶת אֱמוּנָתֵךְ וּבִטָּחוֹנֵךְ בַּה', הָיִתָה לָךְ הִזְדַּמְנוּת לְהוֹכִיחַ לַבּוֹרֵא אֶת גְּבוּרָתֵךְ וְעֹז רוּחֵךְ לְהוֹכִיחַ לוֹ כַּמָּה נֶאֱמָנָה אַתְּ לִגְזֵרוֹתָיו, כַּמָּה מִתְבַּטֶּלֶת אַתְּ לִרְצוֹנוֹ, יָכֹלְתְּ לָצֵאת מְנֻצַּחַת, מְאִירָה, לִזְכוֹת לְקַבָּלַת פָּנִים שֶׁל הָאִמָּהוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת שֶׁהָיוּ

מִתְגָּאִים וּמִתְפָּאָרִים בָּךְ, יָכֹלְתְּ לִהְיוֹת בִּמְחִצַּת "רָחֵל אִמֵּנוּ" הַמִּצְטַיֶּנֶת בְּמִדַּת "הַוּתְרָנוּת" וְלֵישֵׁב עִמָּהּ בִּמְחִצָּתָהּ בִּמְקוֹם לָשֶׁבֶת עִם קֹרַח וַעֲדָתוֹ - כְּפוּיֵי טוֹבָה וּבַעֲלֵי מַחֲלֹקֶת, וְכֵן עִם יֶתֶר הַנָּשִׁים שֶׁנִּהֲגוּ כְּמוֹתֵךְ וְלֹא עָמְדוּ בִּשְׁעַת מִבְחָן.

כַּמּוּבָן שֶׁכָּל דְּבָרֵינוּ שֶׁאָמַרְנוּ לְכִוּוּן הָאִשָּׁה, אֲמוּרִים הֵמָּה גַּם לְכִוּוּן הָאִישׁ שֶׁכְּמוֹ כֵן לֹא יִנְטֹשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ בִּשְׁעַת חֻלְשָׁתָהּ, הִתְמוֹטְטוּתָהּ, חֻלְיָהּ, וִירַחֵם עָלֶיהָ לְסָעֲדָהּ, לְעוֹדְדָהּ וְיַזְכִּיר לָהּ הַטּוֹב שֶׁעָשְׂתָה עִמּוֹ, כֵּן בִּשְׁעַת גֵּרוּשִׁין כָּאָמוּר, לֹא יְהֵא אַכְזָר, מַעֲלִיב וּמַכְפִּישׁ.

רַק הֶאֱרַכְנוּ בְּזֶה לְכִוּוּן הָאִשָּׁה כֵּיוָן שֶׁסִּפְּרֵנוּ זֶה מִיָּעֵד לָהֶן.

וּכְמוֹ כֵן הַרְבֵּה פְּרָקִים מִסִּפְּרֵנוּ זֶה שַׁיָּךְ לְאִישׁ כְּמוֹ לְאִשָּׁה וְאוּלַי אַף בְּיֶתֶר שְׂאֵת בִּפְרָטִים מְסֻיָּמִים, וְאִם יִרְצֶה ה' וְיִתֵּן חַיִּים וְכֹחַ חָכְמָה וּבִינָה נַעֲרֹךְ - בְּלִי נֶדֶר - סֵפֶר הַמְיֻעָד לְגְבָרִים לְחַזְקָם לְעוֹדְדָם הֵיאַךְ יִנְהֲגוּ בְּדַרְכָּךְ הָאֱמוּנָה אֶת תַּפְקִידָם בַּחַיִּים, וּלְהַגִּיעַ לְיִעוּדָם וּלְתַכְלִיתָם, וְלִשְׁכֹּן אוֹר לָנֶצַח בִּמְחִצַּת צַדִּיקִים וַחֲסִידִים.

פרק ד' - התמודדות הפרנסה - לאשה

א. הדואג לפרנסתו דומה לדואג היאך יעביר את כספו מכיס ימני לכיס שמאלי

אֶפְתַּח נוֹשֵׁא זֶה בְּמַאֲמָר פִּסֵיכוֹלוֹגִי שֶׁאוֹמֵר אוֹתוֹ הרה"צ הָרַב דֶּסְלֶר זַצַ"ל בְּסִפְרוֹ "מִכְתָּב מֵאֱלִיָּהוּ".

וּמִתְּחִלָּה נָבֹאר "דֶּרֶךְ הָאֱמוּנָה" בְּפַרְנָסָה בְּאֹפֶן כְּלָלִי, וְאַחַר כָּךְ אֶת הַשַּׁיָּךְ לְאִשָּׁה בִּמְיֻחָד.

הַפְּסִיכוֹלוֹגִים אוֹמְרִים שֶׁהָאָדָם דּוֹאֵג מִדָּבָר שֶׁבְּדַעְתּוֹ שֶׁהוּא יָכוֹל לְטַפֵּל בּוֹ, וְלָכֵן חָשׁ אַחֲרָיוּת עַל עַצְמוֹ לִדְאֹג לְסַדֵּר אֶת הָעִנְיָן שֶׁהוּא דּוֹאֵג עָלָיו, אוּלָם בְּדָבָר שֶׁהָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁבֵּין כֹּה אֵין בְּיָכְלְתּוֹ לְטַפֵּל בַּנּוֹשֵׂא, סָרָה דְּאָגָה וְאַחֲרָיוּת מִלִּבּוֹ.

וּלְדֶגְמָא, מֵבִיא הָרַב דֶּסְלֶר זַצַ"ל.

אֵין מִדָּרְכּוֹ שֶׁל הָאָדָם לִדְאֹג שֶׁמָּא עַתָּה תֵּצֵא נִשְׁמָתוֹ... שֶׁמָּא יָמוּת הָרֶגַע... שֶׁמָּא יְקַבֵּל הֶתְקֵף לֵב עַתָּה... וְכַיּוֹצֵא, וְהַסִּבָּה כֵּיוָן שֶׁבֵּין כֹּה אִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת נֶגֶד זֶה כְּלוּם, וְכִי אִם יְחוּשׁ הָאָדָם שֶׁנִּשְׁמָתוֹ עוֹמֶדֶת לָצֵאת, יָכוֹל הוּא לְעָצְרָהּ בְּיָדָיו אוֹ בְּאֶמְצָעֵי אַחֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא תֵּצֵא...?! וְכִי אִם חָשׁ הוּא שֶׁעוֹמֵד לְקַבֵּל הֶתְקֵף לֵב עַתָּה, יֵשׁ בְּכֹחוֹ לַעֲצֹר אֶת זֶה...? לָכֵן אָדָם לֹא דּוֹאֵג, מֵיאֵשׁ מִלִּהְיוֹת אַחֲרָאי עַל אֵרוּעִים שֶׁכָּאֵלֶּה אַחַר שֶׁבֵּין כֹּה אֵין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת מְאוּמָה בְּאֹם יֶאֱרְעוּ, מֵסִיר דְּאָגָה מֵהֶתֶם מִלִּבּוֹ, וּמַשְׁאִיר אֶת הַמַּצָּב שֶׁיִּהְיֶה כְּפִי שֶׁיִּהְיֶה.

עַל מַה כֵּן בֶּן אָדָם דּוֹאֵג?

עַל דְּבָרִים שֶׁבְּדַעְתּוֹ וּבְשִׂכְלוֹ מֵבִין וּמְשֻׂכְנָע שֶׁבְּיָדוֹ לְהַצְלִיחַ בָּהֶם, וְשֶׁאִם יִשְׁתַּדֵּל, יִתְאַמֵּץ יַצְלִיחַ לְסַדְּרָם בְּמוֹ יָדָיו וּבְשִׂכְלוֹ, אֲזַי נִכְנָס הוּא לְמֶתַח, לִדְאָגָה, וְאַף לְעַצְבָּנוּת וְכַעַס, כֵּיוָן שֶׁבְּדַעְתּוֹ רַק הוּא יָכוֹל לִפְעֹל, וּבְאֹם יֶחְדַּל - יַפְסִיד, לָכֵן עוֹשֶׂה הוּא אֶת כָּל הַמַּאֲמָצִים בְּכֹחַ, בִּדְאָגָה וּבִתְחוּשַׁת אַחֲרָיוּת מְלֵאָה.

נָשִׁים יְקָרוֹת! עֲלֵיכֶן לָדַעַת, לִדְאֹג לַפַּרְנָסָה, כָּמוֹהוּ - כְּמוֹ לִדְאֹג שֶׁלֹּא תֵּאָרַע מִיתָה פִּתְאוֹמִית, אוֹ שֶׁבָּץ לֵב פִּתְאֹמִי...

כְּמוֹ שֶׁאֵין מָקוֹם לִדְאֹג מִמִּיתָה פִּתְאוֹמִית אַחַר שֶׁאֵין הַדָּבָר בְּיָדֵינוּ, וְהַנּוֹרְמָלִי הוּא שֶׁבְּנֵי אָדָם לֹא דּוֹאֲגִים מִמַּצָּבִים שֶׁכָּאֵלּוּ כֵּיוָן שֶׁמִּיָּאְשִׁים הֵמָּה מִלִּפְעֹל בָּהֶם מְאוּמָה, כֵּן אֵין לִדְאֹג לַפַּרְנָסָה, מַה יִּהְיֶה... אֵיךְ יִהְיֶה... כַּמָּה יִהְיֶה... אֵיךְ יַסְפִּיק לִי סְכוּם כָּזֶה מֵעֲבוֹדָה אַחַת... וְכַיּוֹצֵא, כֵּיוָן שֶׁבֵּין כֹּה אֵין הַפַּרְנָסָה בְּיַד הָאָדָם.

זֶהוּ יְסוֹד הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, בְּטָחוֹן בַּה', לְהַאֲמִין שֶׁפַּרְנָסָתוֹ שֶׁל אָדָם קְצוּבָה לוֹ מֵאֵת ה', וְהָאָדָם רַק מִסְתּוֹבֵב, אָץ וְרָץ סְבִיב הַגְּזֵרָה שֶׁכְּבָר נִגְזְרָה, וְכָל רִיצָתוֹ, דַּאֲגָתוֹ, מְתָחָיו וַעֲצָבָיו לֹא יוֹעִילוּ לוֹ מְאוּמָה, כֵּיוָן שֶׁפַּרְנָסָתוֹ כְּבָר נִגְזְרָה עָלָיו.

וְדוֹמֶה הוּא לְאָדָם שֶׁמְּעוֹתָיו כְּבָר בְּכִיסוֹ הַיְמָנִי וְדוֹאֵג הוּא הֵיאַךְ יַעֲבִירֵם לְכִיסוֹ הַשְּׂמְאלִי... שֶׁכֵּן מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם קְצוּבִין לוֹ, וּכְבָר הֵם בְּכִיסוֹ, וּמַה לּוֹ לְדֹאֶג הֵיאַךְ יַשִּׂיגֵם, הַמֵּטָל עָלָיו זֶה רַק לְהִשְׁתַּדֵּל בְּדֶרֶךְ טִבְעִי כְּדֵי לְקַבְּלָם בְּדֶרֶךְ טִבְעִי.

אֲכֵן, מְצֻוִּים אָנוּ לְהִשְׁתַּדֵּל, אוּלָם רַק בְּיָדֵינוּ וּבְרַגְלֵינוּ, וְלֹא בְּמֹתְחֵינוּ, בַּעֲצַבֵּינוּ וּבְדַאֲגוֹתֵינוּ, שֶׁכֵּן אֵלּוּ לֹא יוֹעִילוּ לָנוּ מְאוּמָה.

וּמַעֲשֶׂה מוּבָא בַּמִּדְרָשׁ תְּחִלַּת פָּרָשַׁת "מְצֹרָע", בְּכֹהֵן אֶחָד שֶׁלֹּא הָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ מְצוּיָה וְחָשַׁב לִנְסֹעַ לְמֶרְחַקִּים לְהָבִיא פַּרְנָסָתוֹ, וְכֵיוָן שֶׁהָיָה כֹּהֵן, מִתַּפְקִידוֹ הָיָה לִבְדֹּק נִגְעֵי צָרַעַת שֶׁפִּרְחוּ בְּאָדָם לְטַמְּאָם אוֹ לְטַהֲרָם, וְלָכֵן לִמֵּד לְאִשְׁתּוֹ דִּינֵי צָרַעַת קֹדֶם יְצִיאָתוֹ, וְאָמַר לָהּ, דְּעִי, לְכָל שַׂעֲרָה וְשַׂעֲרָה בְּגוּף הָאָדָם, יֶשְׁנָהּ נְקֻבּוּבִית בָּעוֹר שֶׁמִּמֶּנָּה הִיא שׁוֹאֶבֶת חִיּוּתָהּ וְנִזּוֹנָה מִמֶּנָּה, וּכְשֶׁבָּא אָדָם שֶׁלְּקָה שְׂעָרוֹ וְהַפַּךְ לְצָבַע אַחֵר פֵּרוּשׁוֹ שֶׁלְּקָה עוֹרוֹ שֶׁהוּא שֹׁרֶשׁ שַׂעֲרוֹתָיו, וּמְצֹרָע הוּא.

אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ, בַּעֲלִי, שָׁמַעְתָּ מָה אָמְרָתְּ...?! לְכָל שַׂעֲרָה בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נְקֻבּוּבִית בָּעוֹר שֶׁתְּהֵא נִזּוֹנָה מִמֶּנָּה, וּבְכֵן אֱמֹר לִי כַּמָּה שְׂעָרוֹת יֵשׁ לְךָ בְּרֹאשְׁךָ?! הַאֶפְשָׁר לִמְנוֹתָם, וּלְכָל שַׂעֲרָה שֶׁבְּרֹאשְׁךָ דָּאֵג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּהְיֶה לָהּ מֵהֵיכָן לְהִתְקַיֵּם, וּלְךָ אַתָּה בְּעַצְמְךָ לֹא יִדְאַג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵהֵיכָן לְהִתְקַיֵּם...?! וּבְכֵן אֵינִי מַרְשֶׁה לְךָ לִנְסֹעַ לַמֶּרְחַקִּים, שֶׁכֵּן הַבּוֹרֵא יִדְאַג לָנוּ לְפַרְנָסָתֵנוּ גַּם בַּמָּקוֹם הַזֶּה, שְׁמַע לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא נָסַע, וְהִסְתַּדְּרָה לוֹ פַּרְנָסָתוֹ בְּעִירוֹ.

ב. התמודדות נכונה לאשה בעניני פרנסה

יָדוּעַ הוּא שֶׁעִקַּר נִסָּיוֹן וּמִבְחָן הָאֱמוּנָה וְהַבִּטָּחוֹן בַּה' הוּא בְּעִנְיְנֵי כַּשְׁרוּת הַמָּמוֹן וְהַפַּרְנָסָה, וְכַמְבֹאָר בְּמִסֶּכֶת יְשָׁרִים: "רַבִּים יִתְחַסְּדוּ בַּעֲנָפִים רַבִּים בְּעִנְפֵי הַחֲסִידוּת, וְאֶל שִׂנְאַת בֶּצַע הַמָּמוֹן לֹא הִגִּיעוּ".

הָאָדָם בָּהוּל עַל פַּרְנָסָתוֹ וּמָמוֹנוֹ, חוֹשֵׁב שֶׁבְּיָדוֹ הַדָּבָר לְהָבִיא פַּרְנָסָתוֹ לְעַצְמוֹ וְלִבְנֵי בֵּיתוֹ, וְלָכֵן אָץ וְרָץ, דּוֹאֵג, עַצְבָנִי, מוֹרֶה הֶתֵּרִים לְעַצְמוֹ בִּסְפֵקוֹת כַּשְׁרוּת הַמָּמוֹן, מְבַטֵּל הַרְבֵּה מִצְוֹוֹת תְּפִלּוֹת מִתְּחוּשַׁת אַחֲרָיוּתוֹ לְהַשִּׂיג מָמוֹן. וְאִם הַמְדֻבָּר בְּנָשִׁים אֲזַי הָאָסוֹן הוּא בְּכִפְלַיִם, מִלְּבַד הָאָמוּר לְעֵיל שֶׁשַּׁיָּךְ גַּם בִּגְבָרִים, עוֹד יוֹתֵר הוּא בְּנָשִׁים, כְּשֶׁאֵינָן חֲזָקוֹת מַסְפִּיק, מִתְפַּשְּׁרוֹת בְּמָקוֹמוֹת עֲבוֹדָה גַּם כְּשֶׁאֵין שָׁם צְנִיעוּת, גַּם כַּאֲשֶׁר בְּמָקוֹם עֲבוֹדָה נִכְשָׁלוֹת וּמַכְשִׁילוֹת, בִּבְגָדִים מְפֻשָּׁרִים, בִּצְחוֹק וְקַלּוּת רֹאשׁ, אִסּוּר "יִחוּד", רִבּוּי שִׂיחָה וְכַיּוֹצֵא, וְהַכֹּל נִהְיֶה מֻתָּר לְצֹרֶךְ פַּרְנָסָה.

עַל הַנָּשִׁים לָדַעַת, עִנְיַן הַפַּרְנָסָה לֹא מֻטָּל עֲלֵיהֶם כְּלָל, וּבִפְרָט נָשִׁים נְשׂוּאוֹת, עִנְיַן הַפַּרְנָסָה מֻטָּל עַל הַבַּעַל, הוּא זֶה שֶׁהִתְחַיֵּב בַּכְּתֻבָּה לְזוּן וּלְפַרְנֵס אֶת בְּנֵי בֵּיתוֹ, הָאִשָּׁה יְכוֹלָה רַק לְהִתְנַדֵּב לַעֲזֹר וּלְסַיֵּעַ לְבַעֲלָהּ, וְלָכֵן אָסוּר לָהּ לָצֵאת לַעֲבֹד, אִם לֹא כַּאֲשֶׁר זֶה מֵרְצוֹנָהּ הַמָּלֵא, וְעוֹד רַק כַּאֲשֶׁר מְקוֹם הָעֲבוֹדָה הוּא צָנוּעַ וְאֵין שׁוּם מִכְשׁוֹל לְעַצְמָהּ וּמַכְשֵׁלָה לָאֲחֵרִים.

אִם אִשָּׁה נְשׂוּאָה מַכְרִיחָה עַצְמָהּ לָצֵאת לַעֲבֹד מִכֹּחַ דִּחַק הַפַּרְנָסָה, זוֹ קַטְנוּת אֱמוּנָה שֶׁאֵין כָּמוֹהָ, שֶׁכֵּן לֹא מֻטָּל עָלֶיהָ כְּלָל עִנְיַן הַפַּרְנָסָה, הָאִשָּׁה אֵינָהּ אֶלָּא כְּאַחַד הַיְלָדִים הַקְּטַנִּים שֶׁבַּבַּיִת שֶׁאֵין מֻטָּל עֲלֵיהֶם הָאַחֲרָיוּת בַּפַּרְנָסָה, אֶלָּא מַה שֶּׁנִּגְזַר עָלֶיהָ בַּפַּרְנָסָה יָבוֹא לָהּ דֶּרֶךְ בַּעֲלָהּ, וּבַעֲלָהּ הוּא זֶה שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיַּעֲסֹק בְּזֶה וְלֹא הִיא. וְאִם בִּרְצוֹנָהּ לַעֲבֹד, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה זֶה רַק מֵרְצוֹנָהּ הַמָּלֵא, וּבְגֶדֶר הִתְנַדְּבוּת שֶׁמִּתְנַדֶּבֶת הִיא לַעֲזֹר לְבַעֲלָהּ.

מִכְּלֵי הָאֱמוּנָה, הַבַּעַל לֹא יָכוֹל לְהַכְרִיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ לַעֲבֹד לְהָבִיא פַּרְנָסָה, הַפַּרְנָסָה מֻטֶּלֶת עַל הַבַּעַל, הַבַּעַל יָכוֹל רַק לְבַקֵּשׁ מֵאִשְׁתּוֹ שֶׁתַּעֲזֹר לוֹ, וְלָכֵן רַק אִם בִּרְצוֹנָהּ הַמָּלֵא תַּסְכִּים לַעֲשׂוֹת חֶסֶד וּמִצְוָה עִמּוֹ, יְכוֹלָה לַעֲבֹד, וְלָכֵן חַיָּב שֶׁיִּהְיֶה זֶה בִּתְנַאי שֶׁמְּקוֹם הָעֲבוֹדָה יִהְיֶה גָּדוֹר בְּגִדְרֵי הַצְּנִיעוּת הַמְּלֻאִים, כִּי אִם לֹא, הֲרֵי שֶׁהִיא עוֹשָׂה "מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵרָה", בָּאָה הִיא לַעֲשׂוֹת מִצְוָה, לְסַיֵּעַ לְבַעֲלָהּ בַּמֶּה שֶׁהוּא מְחֻיָּב וְלֹא הִיא, וְעוֹשָׂה זֹאת בְּדֶרֶךְ אִסּוּר, אֵיזֶה מִצְוָה יֵשׁ כָּאן?!

וְגַם כַּאֲשֶׁר הַבַּעַל "אַבְרֵךְ" וְתוֹרָתוֹ אֻמָּנוּתוֹ, הַתּוֹרָה לֹא הִשְׁתַּנְּתָה, הַבַּעַל חַיָּב לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ, וְלֹא הָאִשָּׁה אֶת בַּעֲלָהּ. בַּעַל חַיָּב בְּמִזּוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאֵין הַדָּבָר תָּלוּי בְּאִם הָאִשָּׁה עוֹבֶדֶת אוֹ לֹא עוֹבֶדֶת - הָאִישׁ חַיָּב בְּמִזּוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ, וְאִם הָאִישׁ חַיָּב עָלָיו לְזַאֵב לְפַרְנָסָתוֹ,

וְאִם בִּרְצוֹנוֹ לִלְמֹד תּוֹרָה, אַשְׁרָיו וְאַשְׁרֵי חֶלְקוֹ, יִלְמַד תּוֹרָה וְיִבְטַח בַּה' בְּכָל כֹּחוֹ שֶׁיְזַמֵּין לוֹ פַּרְנָסָתוֹ, וְלֹא יִמְצָא פִּתְרוֹן לְתוֹרָתוֹ בְּכָךְ שֶׁיַכְרִיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ לַעֲבֹד, וּבִפְרָט בִּמְקוֹמוֹת לֹא כְּשֵׁרִים כִּי בְּזֶה יָבִיא עָלָיו קְלָלָה בִּמְקוֹם בְּרָכָה.

הָרַמְבַּ"ם בְּסוֹף הִלְכוֹת שְׁמִטָּה וְיוֹבֵל, כּוֹתֵב שֶׁכָּל אָדָם רַשַׁאי לִלְמֹד תּוֹרָה כְּשֵׁבֶט לֵוִי, וְלַעֲסֹק בָּהּ יוֹם וְלַיְלָה, וְהֵיאַךְ יִתְפַּרְנֵס? מֵשִׁיב הָרַמְבַּ"ם: מֻבְטָח הוּא שֶׁה' יְזַמֵּין לוֹ כָּל צָרְכָיו לִהְיוֹתוֹ עֶבֶד ה' שֶׁפָּרַק כָּל הַמַּחְשָׁבוֹת וְהַחֶשְׁבּוֹנוֹת! שִׁמַעְתֶּן! הָרַמְבַּ"ם לֹא כָּתַב שֶׁמִּי שֶׁנַּפְשׁוֹ חָשְׁקָה בַּתּוֹרָה יִשְׁלַח אֶת אִשְׁתּוֹ לַעֲבֹד בִּמְקוֹמוֹ, פַּרְנָסָתוֹ תָּבוֹא לוֹ מִמְּסִירוּת נַפְשׁוֹ לַתּוֹרָה, וּמִבִּטְחוֹנוֹ בַּה', וְלֹא מִכָּךְ שֶׁיִּשְׁלַח אֶת אִשְׁתּוֹ וְיַכְרִיחֶנָּה לַעֲבֹד.

וְאִם הוֹלֶכֶת הָאִשָּׁה לַעֲבֹד שֶׁלֹּא מִרְצוֹנָהּ, וּבִפְרָט אִם הוֹלֶכֶת לַעֲבֹד בִּמְקוֹמוֹת שֶׁאֵין שָׁם צְנִיעוּת, בַּעֲלָהּ וְהִיא יִשְׁאוּ עָוֹנָם, וּבְוַדַּאי שֶׁלֹּא יִרְאוּ בְּרָכָה בְּכָסָף זֶה, הַבַּעַל שֶׁמַּכְרִיחַ אֶת אִשְׁתּוֹ לַעֲבֹד הוּא חוֹטֵא שֶׁכֵּן זֶה תַּפְקִידוֹ וְלֹא תַּפְקִידָהּ, וְהָאִשָּׁה שֶׁהוֹלֶכֶת לִמְקוֹמוֹת לֹא צְנוּעִים חוֹטֵאת בְּנַפְשָׁהּ לִפְרֹץ גִּדְרֵי הַצְּנִיעוּת.

וְרַק אִם הָאִשָּׁה מֵרְצוֹנָהּ וּמִטּוּב לִבָּהּ חָשָׁה רָצוֹן לְחֶסֶד, לַעֲזֹר לְבַעֲלָהּ, וְכֵן חָפֵצָה הִיא שֶׁיִּהְיֶה לָהּ חֵלֶק בְּתוֹרָתוֹ שֶׁל בַּעֲלָהּ, וּבְשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵב הוֹלֶכֶת לַעֲבֹד, וּכְמוֹ כֵן מַקְפִּידָה שֶׁעֲבוֹדָתָהּ תִּהְא בְּמָקוֹם שֶׁהַצְּנִיעוּת שָׁם כָּרָאוּי, בְּוַדַּאי יִהְא בְּרָכָה בְּאִשָּׁה כָּזוֹ, וּבַכֶּסֶף שֶׁתַּרְוִיחַ יִהְא שֶׁפַע טוֹבָה וּבְרָכָה כְּמוֹ כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ כֶּסֶף זֶה מֵהַבַּעַל עַצְמוֹ.

וְאִם דְּבָרֵינוּ אֲמוּרִים בְּכָל עֵת וּזְמַן, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּיָמֵינוּ, שֶׁמְּקוֹמוֹת עֲבוֹדָה בְּדֶרֶךְ כְּלָל פְּרוּצִים, חַסְרֵי צְנִיעוּת בַּלְבוּשׁ וּבַהֲנָהָגָה, מִסְתּוֹבְבוֹת לָהֶן נָשִׁים בֵּין גְּבָרִים לֵיצָנִים וְקַלֵּי דַּעַת, וְכֵן בֵּין נָשִׁים קַלּוֹת דַּעַת, לֵיצָנִיּוֹת בַּעֲלוֹת דֵּעוֹת וְהַשְׁקָפוֹת זָרוֹת מַה שֶּׁיָּכוֹל לְהַשְׁפִּיעַ וּלְקַלְקֵל מְאֹד, וְאִשָּׁה כְּשֵׁרָה וּצְנוּעָה הַבָּאָה לְמָקוֹם שֶׁכָּזֶה מַכְנִיסָה עַצְמָהּ לְסַכָּנָה רוּחָנִית נוֹרָאָה, וְלֹא רַק אֶת עַצְמָהּ, עֲבוֹדָה לְאִשָּׁה בִּמְקוֹמוֹת כָּאֵלּוּ זֶהוּ הֶרֶס וְחָרְבַּן כָּל בֵּיתָהּ.

בּוֹדְדִים הֵמָּה הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאֶפְשָׁר לְאִשָּׁה חֲרֵדִית, כְּשֵׁרָה, צְנוּעָה, יִרְאַת ה', הַשּׁוֹמֶרֶת עַל לְשׁוֹנָהּ וֶאֱמוּנָתָהּ לִהְיוֹת עוֹבֶדֶת שָׁם, וּמַה שָּׁוֶה לָהּ כָּל הוֹן שֶׁבָּעוֹלָם אִם הוֹרֶסֶת בִּמְקוֹם עֲבוֹדָה זֶה אֶת רוּחָנִיּוּתָהּ, הֲלֹא בְּכָךְ יֵהָרֵס שְׁלוֹם בֵּיתָהּ, חִנּוּךְ יְלָדֶיהָ, רוּחַ עוֹעִים תִּכָּנֵס בָּהּ בְּהַשְׁקָפוֹת זָרוֹת, רְחוֹבִיּוֹת, וְעֵדִים אָנוּ לְכָךְ מִמַּעֲשִׂים שֶׁבְּכָל יוֹם.

ג. סיכום התנאים הנצרכים לאפשר לאשה לצאת לעבוד

לְסִכּוּם!

אֵין טַעַם, תּוֹעֶלֶת, בְּרָכָה לְאִשָּׁה לָצֵאת לַעֲבֹד רַק בִּשְׁלֹשָׁה תְּנָאִים.

תְּנַאי א' שֶׁיּוֹצֵאת לַעֲבוֹדָה מֵרְצוֹנָהּ וְחָפְצָה לְלֹא כְּפִיָּה וְהָכְרַחַ.

תְּנַאי ב' שֶׁאֵין יְצִיאָתָהּ לָעֲבוֹדָה עַל חֶשְׁבּוֹן נֶזֶק בַּתּוֹרָה שֶׁל בַּעֲלָהּ אוֹ עַל חֶשְׁבּוֹן נֶזֶק שֶׁל חִנּוּךְ יְלָדֶיהָ.

תְּנַאי ג' שֶׁמְּקוֹם עֲבוֹדָתָהּ יְהֵא כָּשֵׁר בִּכְלָלֵי הַצְּנִיעוּת כָּרָאוּי. בִּלְבוּשׁ, בְּהַנְהָגָה, וּבְהַשְׁקָפָה.

תְּנַאי ד' - הַשַּׁיָּךְ לְכָל אָדָם בַּאֲשֶׁר הוּא - לִמְצֹא עֲבוֹדָה קַלָּה, הַמַּתְאִימָה לְכִשּׁוּרַיִךְ וּלְאָפְיֵךְ, וְלֹא לְהַכְרִיחַ עַצְמֵךְ לַעֲבוֹדָה מְפָרֶכֶת הֵפֶךְ אָפְיֵךְ וְכִשּׁוּרַיִךְ, שֶׁכֵּן זֶה הֵפֶךְ מִכְּלָלֵי הַבִּטָּחוֹן בַּה' שֶׁבְּיָדוֹ לְהַזְמִין לָאָדָם פַּרְנָסָה מִכָּל עֲבוֹדָה שֶׁהִיא פָּחוֹת אוֹ יוֹתֵר מַכְנִיסָה.

וְאִם חִסְּרָה אַחַת מִכָּל אֵלּוּ הַתְּנָאִים, אִשָּׁה זוֹ עוֹבֶדֶת לְחִנָּם, טִרְחָתָהּ לֹא תּוֹסִיף לְפַרְנָסַת הַבַּיִת כְּלָל וּכְלָל, וּבְמִקְרִים מְסֻיָּמִים כְּמוֹ חֹסֶר צְנִיעוּת וְכִיּוֹצֵא אַף תַּזִּיק לְפַרְנָסַת הַבַּיִת וּלְקִיּוּמוֹ.

ד. דרך אמונה לפרנסה לבנות רווקות

וְאַף הַבָּנוֹת הָרְוָקוֹת, בִּזְמַן שֶׁסְּמוּכוֹת הֵן עַל שֻׁלְחַן אֲבִיהֶן, בְּוַדַּאי גְּזֵרַת פַּרְנָסָתָן מֻטֶּלֶת עַל אֲבִיהֶן, וְדֵינָן כְּמוֹ הַנְּשׂוּאוֹת שֶׁאֵין מֻטָּל עֲלֵיהֶן לְפַרְנֵס עַצְמָן כְּלָל, וְלָכֵן אֵין לָהֶן לַעֲבֹד אֶלָּא בַּתְּנָאִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ, וּלְגַבֵּיהֶן הַתְּנָאִים לַעֲבֹד הֵמָּה אֵלּוּ:

הַתְּנַאי הָא', שֶׁהוֹלְכוֹת לָעֲבוֹדָה מֵרְצוֹנָן, אוֹ בְּעַל כָּרְחָן מִסִּבָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפָּגְעוּ מִפֶּגַע הַבַּטָּלָה וְהַשַּׁעֲמוּם שֶׁתּוֹצְאוֹתָיו עָוֹן וְקִלְקוּל.

וְעוֹד יֵשׁ לָהֶם לִשְׁמֹר אֶת הַתְּנָאִים הַג' וְהַד' שֶׁהִזְכַּרְנוּ אֵצֶל הַנְּשׂוּאוֹת לְעֵיל שֶׁשַּׁיָּכוֹת גַּם לָרְוָקוֹת.

וְגַם אִם זוֹ בַּת רְוָקָה שֶׁצְּרִיכָה לְפַרְנֵס אֶת עַצְמָהּ, שֶׁכֵּן אֵין לָהּ אֶפְשָׁרוּת לְהִתְפַּרְנֵס מֵהוֹרֶיהָ, שֶׁצְּרִיכָה הִיא לְהִשְׁתַּדֵּל לְפַרְנָסָתָהּ בְּהֶחְלֵט קַיָּמִים אֶצְלָהּ הַתְּנָאִים הַג' וְהַד' שֶׁהִזְכַּרְנוּ אֵצֶל הַנְּשׂוּאוֹת, שֶׁמְּקוֹם עֲבוֹדָתָהּ יְהֵא בְּמָקוֹם כָּשֵׁר הָעוֹנֶה עַל כְּלָלֵי הַצְּנִיעוּת, וְעוֹד אֵין לָהּ לְפָרֵךְ עַצְמָהּ בְּלִמּוּדִים שֶׁאֵינָם תּוֹאֲמִים אֶת אָפְיָהּ וּתְכוּנוֹתֶיהָ, אֶלָּא לִבְחֹר עֲבוֹדָה הַתּוֹאֶמֶת לְכִשּׁוּרֶיהָ וּלְכוֹחוֹתֶיהָ שֶׁכֵּן הַבִּטָּחוֹן בַּה' כָּךְ מְחַיֵּב, אַחַר שֶׁהַפַּרְנָסָה בְּיַן כֹּה מֵאֵת ה' הַגּוֹזֵר קְצָבַת פַּרְנָסָה לָאָדָם, וְאֵין מֻטָּל עַל הָאָדָם אֶלָּא הַהִשְׁתַּדְּלוּת.

כְּלָלֵי הַבִּטָּחוֹן בַּה' הַשַּׁיָּכִים לְפַרְנָסָה

בֵּן עִזְאי אוֹמֵר (יומא לח) בְּשִׁמְךָ יִקְרָאוּךָ, בְּמִקּוֹמְךָ יוֹשִׁיבוּךָ, מִשֶּׁלְךָ יִתְּנוּ לְךָ, אֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמוּכָן לַחֲבֵרוֹ כְּמִלֹּא נִימָה.

עָלֵינוּ לִזְכֹּר נָשִׁים יְקָרוֹת, הַבְּרָכָה אֵצֶל הָאִישׁ הַיְהוּדִי אֵינָהּ תְּלוּיָה בְּמַמּוֹת, אֶלָּא בְּאֵיכוּת, יֵשׁ מַרְוִיחַ מְעַט וּמִתְבָּרֵךְ אֶצְלוֹ אוֹתוֹ הַמּוּעָט, וְיֵשׁ מַרְוִיחַ הַרְבֵּה, וְאֵין לוֹ בְּרָכָה כְּלָל בְּאוֹתָהּ כַּמּוּת.

הַבּטָחוֹן בַּה' הוּא שֶׁמֵּבִיא בְּרָכָה, הַצְנִיעוּת וְהַקְּדֻשָּׁה הֵמָּה שֶׁמְּבִיאִים בְּרָכָה, הַשָּׁלוֹם בַּיִת, הוּא שֶׁמֵּבִיא בְּרָכָה, הַתְּפִלָּה וְהַתְּחִנָּה לַה' הֵמָּה שֶׁמּוֹעִילִים יוֹתֵר מִכֹּל.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גּוֹזֵר לָאָדָם אֶת כִּשּׁוּרָיו, אָפְיוֹ, כֹּחוֹ, אֹפֶן עֲבוֹדָתוֹ, מְקוֹם עֲבוֹדָתוֹ, וְלֹא יוּכַל לְהָרַע לוֹ אוֹ לְהֵיטִיב לוֹ שׁוּם גּוֹרֵם וְסִבָּה בָּעוֹלָם, אֶלָּא הַכֹּל תָּלוּי בְּמַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, בִּתְפִלּוֹתָיו, בְּבִטָּחוֹנוֹ בַּה' וּבְקְדֻשָּׁתוֹ - לְהֵיטִיב לוֹ וּלְהוֹסִיף לוֹ אוֹ לִגְרֹעַ וּלְהָרַע לוֹ.

כָּל זִיּוּף בִּכְלֵי הַצְנִיעוּת וְהָאֱמוּנָה לֹא יוֹעִילוּ רַק יַזִּיקוּ, כָּל חֲנֻפָּה, חִיּוּךְ, רִבּוּי שִׂיחָה עִם גְּבָרִים הִתְאַפְּרוּת, הִתְקַשְּׁטוּת, חֹסֶר צְנִיעוּת, כָּל סְטִיָּה מֵהֲלָכוֹת צְנִיעוּת וּקְדֻשָּׁה, רַק תַּזִּיק וְתַהֲרֹס.

אָכֵן הַנִּסָּיוֹנוֹת הֵם לֹא קַלִּים וּבִפְרָט בְּיָמֵינוּ, יֶשְׁנָם פִּתּוּיִים רַבִּים לִמְקוֹמוֹת עֲבוֹדָה לֹא כְּשֵׁרִים, הַפִּתּוּי גָּדוֹל, הַנִּסָּיוֹן גָּדוֹל, אוּלָם כְּכָל שֶׁהַנִּסָּיוֹן גָּדוֹל כָּךְ גְּדוֹלָה הָאִשָּׁה הָעוֹמֶדֶת בּוֹ לְהִתְבָּרֵךְ הִיא וּבַעֲלָהּ, וְלִרְאוֹת אֶת יְלָדֶיהָ זֶרַע קֹדֶשׁ בָּרוּךְ ה'.

אִשָּׁה זְקוּקָה לְחֵן וּלְכָבוֹד בְּעֵינֵי בְּנֵי בֵּיתָהּ - בַּעֲלָהּ וִילָדֶיהָ, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא, כח): "קָמוּ בָנֶיהָ וַיְאַשְּׁרוּהָ בַּעְלָהּ וַיְהַלְלָהּ". אִשָּׁה הַשּׁוֹמֶרֶת עַל חִנָּהּ בְּעֵינֵי ה' לִמְצֹא חֵן בְּעֵינֵי בּוֹרְאָהּ וְלֹא נוֹתֶנֶת אֶת חִנָּהּ, כְּבוֹדָהּ לְזָרִים, לְקַלֵּי דַּעַת לְלֵיצָנִים וּלְפוֹרְקֵי עֹל, בּוֹטַחַת בַּה' וְשׁוֹמֶרֶת עַל כְּלֵי הַקְּדֻשָּׁה וְהַצְנִיעוּת, זוֹ שֶׁתִּמְצָא אֶת חִנָּהּ וּכְבוֹדָהּ אֵצֶל בַּעֲלָהּ וִילָדֶיהָ וְאֵצֶל כָּל אֵלּוּ שֶׁהַחֵן וְהַכָּבוֹד שָׂלָהּ כְּלַפֵּיהֶם נָחוּץ וּמוֹעִיל.

זוֹ אִשָּׁה הַמְּגִנָּה עַל כָּל בְּנֵי בֵּיתָהּ, זוֹ הָאִשָּׁה שֶׁמַּשְׁרָה אֶת שְׁמִירַת הַשְּׁכִינָה עַל כָּל בְּנֵי בֵּיתָהּ, שֶׁכֵּן הַשְׁרָאַת הַשְּׁכִינָה תְּלוּיָה בִּקְדֻשָּׁה וּבְצְנִיעוּת, וּבְמָקוֹם שֶׁהַשְּׁכִינָה שׁוֹרָה שָׁם שׁוֹרָה הַבְּרָכָה. אִשָּׁה הָעוֹמֶדֶת בְּנִסָּיוֹן הַצְנִיעוּת וּבְיוֹתֵר כְּשֶׁהוּא מִצְטָרֵף לְנִסָּיוֹן הַפַּרְנָסָה, שְׂאֵז עוֹמֶדֶת בְּב' נִסְיוֹנוֹת קָשִׁים נִסָּיוֹן הַצְנִיעוּת וְנִסָּיוֹן הַמָּמוֹן שֶׁהֵמָּה הַנִּסְיוֹנוֹת הַקָּשִׁים בְּיָמֵינוּ בְּיוֹתֵר. זוֹ שֶׁיְּכוֹלָה לְהִקָּרֵא "אֵשֶׁת חַיִל" חֲזָקָה, מְקֻדֶּשֶׁת שֵׁם שָׁמַיִם, עָלֶיהָ נֶאֱמַר (משלי לא, כט) "רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חַיִל וְאַתְּ עָלִית עַל כֻּלָּנָה". זוֹ הִיא שֶׁתִּזְכֶּה לְהַנֶּאֱמַר (שם שם, כה) "עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן" לֵישֵׁב בִּמְחִצַּת הָאִמָּהוֹת וְהַצִּדְקָנִיּוֹת שֶׁבְּגַן עֵדֶן לָנֶצַח.

ה. אשה החפצה שבעלה יביא פרנסה ברווח - מה תעשה?

1. כְּבוֹד הַבַּעַל

אָמְרוּ חֲזַ"ל: "אוֹקִירוּ לְנָשַׁייכוּ כִּי הֵיכֵי דְּתִתְעַתְּרוּ" - תַּרְגּוּם, כַּבְּדוּ נְשׁוֹתֵיכֶם כְּדֵי שֶׁתִּתְעַשְּׁרוּ, חֲזַ"ל נָתְנוּ סְגֻלָּה וְעֵצָה לָאִישׁ, אִם בִּרְצוֹנְךָ לִהְיוֹת עָשִׁיר כַּבֵּד אֶת אִשְׁתְּךָ וְתִתְעַשֵּׁר.

וּבְכֵן אִשָּׁה הַחֲפֵצָה שֶׁבַּעֲלָהּ יִתְעַשֵּׁר וּלְפָחוֹת שֶׁתִּהֵא פַּרְנָסָתוֹ בְּרֶוַח, שֶׁתִּגְרֹם לְכָךְ שֶׁבַּעֲלָהּ יְכַבֵּד אוֹתָהּ. תִּתְרַחֵק מִכָּל הַשָּׁנאוּי עָלָיו, לֹא תִּהֵא רַגְזָנִית, וְלֹא עַקְשָׁנִית, תִּשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת תָּמִיד מְאִירַת פָּנִים, וְגַם כַּאֲשֶׁר בַּעֲלָהּ כּוֹשֵׁל בְּכֹחוֹ, בְּחָכְמָתוֹ, בִּיכָלְתּוֹ, בְּפַרְנָסָתוֹ, תְּעוֹדְדוֹ וּתְדַבֵּר דִּבְרֵי נִחוּמִים עַל לִבּוֹ, וְגַם כְּשֶׁתִּרְאֶה שֶׁהוּא בְּלַחַץ, עַצְבָּנִי, פּוֹגֵעַ וּמַעֲלִיב, תְּדוּנוֹ לְכַף זְכוּת, תְּמַחֵל עַל כְּבוֹדָהּ, תִּשְׁמַע בְּזִיּוֹנָהּ וְתִשְׁתֹּק, וּתְכַבְּדֵהוּ בְּכָל מַצָּב, הֲרֵי שֶׁכְּמוֹ כֵן הוּא יְכַבְּדָהּ וְיַעֲרִיכֶנָּה לְמְאֹד, יִתְחָרֵט עַל הִתְנַהֲגוּתוֹ, וְיִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד לְפַיְּסָהּ וּלְכַבְּדָהּ כָּרָאוּי לְוַתְּרָנִית כְּמוֹתָהּ וְאָז הַסִּכּוּי שֶׁבַּעֲלָהּ יִתְעַשֵּׁר וִיפַרְנְסָהּ בְּכָבוֹד, כְּהַבְטָחַת חָז"ל שֶׁהַמְכַבֵּד לְאִשְׁתּוֹ מִתְעַשֵּׁר.

אוּלָם אִם בְּמַצָּב זֶה תִּכְעַס, תִּזָּלְזֵל, תִּתְעַצֵּב וְתִדְאַג, וְכָל שֶׁכֵּן אִם תַּעֲשֶׂה בְּמַצָּב זֶה מַחֲלוֹקוֹת וּמְרִיבוֹת, הֲיִתְּכֵן שֶׁבַּעֲלָהּ יְכַבְּדָהּ, הֲלֹא בְּדֶרֶךְ כְּלָל יָשִׁיב גַּם הוּא מִלְחָמָה, יְזַלְזֵל בָּהּ, יִפְגַּע בָּהּ וְיַשְׁפִּילָהּ, וְאָז אֵין סִכּוּי לְעֹשֶׁר וּלְפַרְנָסָה טוֹבָה, שֶׁכֵּן גָּרְמָה הִיא לְכָךְ שֶׁבַּעֲלָהּ לֹא יְכַבְּדָהּ וּבְכָךְ תַּרְחִיק אֶת הַפַּרְנָסָה וְהַבְּרָכָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

2. צְנִיעוּת

נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה (שמות כ, כא):

"בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ".

כָּל מָקוֹם קָדוֹשׁ הָרָאוּי לְהַזְכִּיר בּוֹ שֵׁם ה', רָאוּי הוּא לִבְרָכָה, וְלָכֵן מֵאַחַר וְהַצְּנִיעוּת הִיא הַתְּנַאי לְהַשְׁרָאַת שְׁכִינָה, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כג, טו) "וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ". כְּלוֹמַר שֶׁחֹסֶר צְנִיעוּת הֵמָּה הַמְסַלְּקִים אֶת הַשְׁרָאַת הַשְּׁכִינָה, אֶת הָאֶפְשָׁרוּת לְהַזְכִּיר שֵׁם ה', שֶׁכֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַזְכִּיר שֵׁם ה' בְּמָקוֹם פָּרוּץ חָסֵר צְנִיעוּת. וּמִמֵּילָא כֵּיוָן שֶׁמִּסְתַּלֶּקֶת הַשְּׁכִינָה מִסְתַּלֶּקֶת הַבְּרָכָה הַמֻּתְנֵית בְּהַשְׁרָאַת הַשְּׁכִינָה וּבְכֵן אִשָּׁה הַחֲפֵצָה שֶׁבַּעֲלָהּ יַשְׁפִּיעַ בְּשֶׁפַע פַּרְנָסָה וְהַצְלָחָה, תִּתְחַזֵּק בִּצְנִיעוּת הַלְּבוּשׁ, בִּצְנִיעוּת הַהִתְנַהֲגָה וְאָז בִּרְכַּת הַבַּיִת מֻבְטַחַת.

3. בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיֶתֶר הַבְּרָכוֹת

אִשָּׁה מְחֻיֶּבֶת בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן וּבְיֶתֶר בִּרְכוֹת הַנֱּהֱנִין,וְהַמְבָרֵךְ מִתְבָּרֵךְ. וְלָכֵן זוֹ עֵצָה נוֹסֶפֶת לְאִשָּׁה הַחֲפֵצָה שֶׁבַּעֲלָהּ יִתְבָּרֵךְ בְּפַרְנָסָתוֹ שֶׁתַּקְפִּיד בְּבִרְכוֹתֶיהָ, וּכְמוֹ כֵן תַּשְׁגִּיחַ עַל בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ שֶׁיְּבָרְכוּ עַל אֲכִילָתָם תְּחִלָּה וְסוֹף, וּבְכָךְ שֶׁתְּמַלֵּא אֶת בֵּיתָהּ בִּבְרָכוֹת לַה', יִתְבָּרֵךְ בֵּיתָהּ.

וּבִפְרָט בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁסְּגֻלָּתָהּ גְּדוֹלָה לִמְאֹד לְפַרְנָסָה, וְכַמְבֹאָר בְּסֵפֶר "הַחִנּוּךְ" שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹתָיו (הָרַמְבַּ"ן), שֶׁהַזְהִיר בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן לְאָמְרָהּ בְּכַוָּנָה, מֻבְטָח לוֹ שֶׁלֹּא יֶחְסְרוּ מְזוֹנוֹתָיו כָּל יָמָיו בְּכָבוֹד.

4. שָׁלוֹם

מוּבָא בְּסֵפֶר הַשֵּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ (דף רמב): מַחֲלֹקֶת אַחַת דּוֹחָה מֵאָה פַּרְנָסוֹת...! כַּמָּה שׂוֹגוֹת וְטוֹעוֹת נָשִׁים שֶׁרָבוֹת עִם בַּעֲלֵיהֶן עַל פַּרְנָסָה, הֲלֹא הַמְּרִיבָה וְהַמַּחֲלֹקֶת מַרְחִיקוֹת אֶת הַפַּרְנָסָה, דּוֹחוֹת אוֹתָהּ גַּם אִם רְאוּיָה הִיא שֶׁתַּגִּיעַ, גַּם אִם מִצַּד הַמַּזָּל מַגִּיעַ לְאוֹתוֹ זוּג פַּרְנָסָה בְּשֶׁפַע, מֵחֲמַת הַמַּחֲלֹקֶת נִדְחֶה אוֹתוֹ שֶׁפַע וְלֹא מַגִּיעַ אֲלֵיהֶם. וְקַל וָחֹמֶר כְּשֶׁאֵין רָאוּי הַשֶּׁפַע שֶׁיַּגִּיעַ וְנִצְרָךְ לְכָךְ תְּפִלָּה, שֶׁבְּוַדַּאי בְּמַחְלֹקְתָן וּמְרִיבָתָן יִמְנְעוּ אֶת הַשֶּׁפַע מִלְּהַגִּיעַ אֲלֵיהֶם.

נָשִׁים יְקָרוֹת! בְּמָקוֹם לְבַזְבֵּז אֶת כֹּחֲכֶן בְּמַחֲלֹקֶת וּמְרִיבָה הַשְׁקִיעוּ כֹּחֲכֶן זֶה בִּתְפִלָּה וּתְחִנָּה לַה' שֶׁיַּמְשִׁיךְ לָכֶן פַּרְנָסָה בְּשֶׁפַע, וְהַרְבּוּ שָׁלוֹם אַהֲבָה וְאַחֲוָה שֶׁאֵין כְּמוֹתָם לְהָבִיאוֹת כְּלִי לִבְרָכָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל:

"לֹא מָצָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּלִי הַמַּחֲזִיק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֶלָּא "הַשָּׁלוֹם", שֶׁנֶּאֱמַר: "ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם" אִם חֻפְּצוֹת אַתֶּן בִּבְרָכָה, הַכְלִי הַגָּדוֹל וְהַמְקֻבָּל בְּיוֹתֵר אֶת הַשֶּׁפַע הוּא "הַשָּׁלוֹם", שֶׁכֵּן דָּרְשׁוּ מֵהַפָּסוּק, אֵימָתַי יְבָרֵךְ ה' אֶת עַמּוֹ? - כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ "שָׁלוֹם". הַשְׁקִיעוּ בְּשָׁלוֹם בְּאַהֲבָה, בְּכָבוֹד, וּבְבִטָּחוֹן בַּה', וְאָז הַסִּכּוּי בָּטוּחַ לְפַרְנָסָה. תְּדוּנוּ אֶת בַּעֲלֵיכֶן לְכַף זְכוּת, לֹא לְהַאֲשִׁימוֹ, חִזְקוּ בֶּאֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן בַּה' לְהַאֲמִין וְלִבְטֹחַ בּוֹ, וְסַלְקוּ מַחְלוֹקוֹת וּמְרִיבוֹת, וּבָזֶה הַסִּכּוּי הַיָּחִיד שֶׁתִּזְכּוּ לְשֶׁפַע רוּחָנִי וְנַשְׁמִי לְעַמַּת "אֶפֶס סִכּוּי" לְהַשִּׂיג מַשֶּׁהוּ מִמְּרִיבוֹת וּמַחְלוֹקוֹת שֶׁתּוֹצְאוֹתֵיהֶן הֶפְסֵד עֹנִי וּמְרִירוּת.

5. תְּפִלָּה

קָרוֹב ה' לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶּאֱמֶת (תהילים קמה, יח). תְּפִלָּה מֵהַלֵּב בֶּאֱמֶת נִשְׁמַעַת וּמִתְקַבֶּלֶת. הָאִשָּׁה תַּפְקִידָהּ לְנַצֵּל אֶת כֹּחָהּ בִּתְפִלָּה לַה' עַל בַּעֲלָהּ וְעַל בְּנֵי בֵּיתָהּ, וְאִם תִּשְׁמֹר עַל הַשָּׁלוֹם שֶׁהִזְכַּרְנוּ קֹדֶם, יְהֵא לִבָּהּ פָּתוּחַ לְהִתְפַּלֵּל עַל בַּעֲלָהּ, וְאִלּוּ יְהֵא לִבָּהּ זוֹעֵם וְכוֹעֵס עַל בַּעֲלָהּ לֹא תּוּכַל לְהִתְפַּלֵּל עָלָיו מִכָּל לִבָּהּ, אַחַר שֶׁמִּלְאָה עָלָיו בְּהַאֲשָׁמוֹת בְּכַעַס וּמְרִירוּת.

וּבְכֵן מַה יּוֹתֵר חָשׁוּב לְאִשָּׁה מֵאֲשֶׁר שָׁלוֹם בֵּיתָהּ שֶׁהַרְבֵּה תְּלוּי הוּא בַּפַּרְנָסָה, שֶׁכֵּן אָמְרוּ חֲז"ל: אֵין מְרִיבָה בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא מֵחֹסֶר "קֶמַח", דְּהַיְנוּ פַּרְנָסָה, לָכֵן, הִתְפַּלְלִי לַה' עַל בַּעֲלֵךְ מַעֹמֶק לִבֵּךְ, שֶׁיַּצְלִיחֵהוּ וְיַרְוִיחֵהוּ ה' בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הִתְפַּלְלִי לַה' שֶׁיִּשְׁפִּיעַ מֵחַסְדּוֹ פַּרְנָסָה לְבָתֵּיכֶם בְּרֶוַח גָּדוֹל, וּתְפִלָּה מֵהַלֵּב מִתְקַבֶּלֶת, וְחָשׁוּב שֶׁתְּהֵא תְּפִלָּה זוֹ בְּקִבְיעוּת יוֹם יוֹם בְּשִׂפְתֵךְ וּבִלְשׁוֹנֵךְ.

6. שְׁמִירַת הַלָּשׁוֹן

נָשִׁים יְקָרוֹת, כָּל הַטּוֹב וְהַשֶּׁפַע הֵן הָרוּחָנִי וְהֵן הַגַּשְׁמִי תָּלוּי בְּפִיו שֶׁל הָאָדָם, וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי יח, כא): "מָוֶת וְחַיִּים בְּיַד לָשׁוֹן", וְעוֹד נֶאֱמַר (תהלים לד, יג - יד): "מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב - נְצֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה".

בַּפֶּה שֶׁל הָאָדָם תָּלוּי כָּל הַטּוֹב אוֹ כָּל הָרָע, הַחַיִּים אוֹ הַמָּוֶת. לָכֵן עֵצָה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה לְהָבִיא בְּרָכָה אֶל בֵּיתֵךְ, לִלְמֹד הִלְכוֹת וּמוּסָרֵי לָשׁוֹן הָרָע מֵהֶחָפֵץ חַיִּים וּמֵעוֹד סְפָרִים, רַבּוּ הַסְּפוּרִים וְהָעֲבֻדּוֹת מִנָּשִׁים שֶׁהָיוּ זְקוּקוֹת לִישׁוּעָה, וּבְקַבָּלָה זוֹ שֶׁקִּבְּלוּ עַל עַצְמָן לִשְׁמֹר לְשׁוֹנָן שָׁעָה אוֹ שְׁעָתַיִם בְּיוֹם - רָאוּ יְשׁוּעוֹת.

7. אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל

עֵצָה נוֹסֶפֶת גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה לְפַרְנָסָה טוֹבָה לְהִכָּלֵל בִּכְלָלוּת עַם יִשְׂרָאֵל, וְלֹא לְפָרֵשׁ מֵהַצִּבּוּר וּלְהֶחְשֵׁב כְּיָחִיד, כִּי הַיָּחִיד לֹא מֻבְטָח, וְאִלּוּ כְּלַל יִשְׂרָאֵל מֻבְטָח לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה וּלְשֶׁפַע. וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר מְסַלֵּק הָאָדָם שִׂנְאָה וְהִקְפָּדָה מִלִּבּוֹ עַל שׁוּם בַּר יִשְׂרָאֵל, וְיָכוֹל זֶה שֶׁיָּעִיד עָלָיו הַבּוֹרֵא שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם קְפִידָא וְשִׂנְאָה עַל שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל וַאֲפִלּוּ מֵאֵלּוּ שֶׁהֵרֵעוּ לוֹ, פָּגְעוּ בּוֹ - מֻבְטָח הוּא לְשֶׁפַע, שֶׁכֵּן נִכְלָל זֶה בִּכְלַל יִשְׂרָאֵל וְדִינוֹ "כִּכְלָל" וְלֹא "כִּפְרָט", כִּי הַחִבּוּר הוּא רַק כַּאֲשֶׁר יֶשְׁנָהּ אַהֲבָה, הַשִּׂנְאָה יוֹצֶרֶת פֵּרוּד, לָכֵן הָאוֹהֵב נֶחְשָׁב כִּמְחַבֵּר וְהַשּׂוֹנֵא נֶחְשָׁב לְנִפְרָד.

וְהָעֲלָה הַבּוֹרֵא בְּדַעְתִּי עֵצָה נִפְלָאָה לְמַצָּב הַמְצוּי מְאֹד, שֶׁגַּם כַּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹהֵג בְּוִתּוּר וּבְאִפּוּק כְּשֶׁפּוֹגְעִים בּוֹ, וּבִשְׁעַת מַעֲשֶׂה אָכֵן שׁוֹתֵק וְנֶעֱלָב וְלֹא עוֹלֵב, אוּלָם לְאַחַר מִכֵּן עוֹלֶה בְּלִבּוֹ מַחְשָׁבוֹת "חֲרָטָה", לָמָּה לֹא הֵשַׁבְתִּי לוֹ לָזֶה שֶׁהֶעֱלִיב... הֲרֵי יָכֹלְתִּי לָתֵת לוֹ כְּרִשְׁעָתוֹ... יָכֹלְתִּי לְבַיְּשׁוֹ בְּמִלִּים כָּאֵלּוּ אוֹ כָּאֵלּוּ... אֵיךְ שָׁתַקְתִּי לוֹ, אֵיךְ הָיִיתִי כָּזֶה עָלוּב וְטִפֵּשׁ... וְכָךְ מִתְמַקְמֵק הָאָדָם מֵחֲרָטָתוֹ עַל שְׁתִיקָתוֹ.

וּבְכֵן הָעֵצָה לָזֶה, שֶׁיִּתְבּוֹנֵן הָאָדָם, הֲרֵי בִּשְׁתִיקָתִי זוֹ נָהַגְתִּי כְּמִשָּׁה רַבֵּנוּ עִם קֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם, נָהַגְתִּי כְּמוֹ גְּאוֹנֵי וּגְדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסַּלַנְט גְּאוֹן הַמּוּסָר, וּבְכֵן כְּדַאי לִי לְהִתְחָרֵט לָמָּה לֹא נָהַגְתִּי כְּקֹרַח דָּתָן וַאֲבִירָם...? אֲחֲרֵי שֶׁזָּכַנִי ה' וְשָׁתַקְתִּי הֲלֹא בְּכָךְ הִשְׁתַּיַּכְתִּי לְצַדִּיקֵי עוֹלָם אֲלוּ שֶׁיָּדְעוּ לִשְׁתּוֹק. הֵיאַךְ אֶתְחָרֵט עַל כָּךְ וְאֶחְפֹּץ לְהִשְׁתַּיֵּךְ לְבַעֲלֵי הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁנִּזְכְּרוּ לְדִרְאוֹן עוֹלָם...?! וּבְמַחְשָׁבָה זוֹ תַּצְלִיחַ לְסַלֵּק אֶת הַחֲרָטָה הַטִּפְּשִׁית מֵהַשְׁתִיקָה וְהֶעֱלְבוֹן שֶׁנֶּעֱלַבְתְּ וְלֹא הֶעֱלַבְתְּ.

פרק ה' - שבת - חלקה המיוחד של האשה בשבת

נָשִׁים יְקָרוֹת, שַׁבָּת מְקוֹר הַבְּרָכָה, הַמַּפְתֵּחַ הַמֻּרְכָּזִי לַהַשְׁפָּעָה תָּלוּי בַּשַּׁבָּת, וְיֵשׁ לַנָּשִׁים חֵלֶק נִכְבָּד בִּשְׁמִירַת וּבִכְבוֹד הַשַּׁבָּת יוֹתֵר מֵהַזְּכָרִים, וּכְמוֹ שֶׁאָבֵאר לְהַלָּן.

כְּשֶׁהָיוּ בָּאִים לְהִתְבָּרֵךְ אֵצֶל ה"חָפֵץ חַיִּים" זצוק"ל, רֵאשִׁית הָיָה שׁוֹאֵל ה"חָפֵץ חַיִּים" אֶת הַבָּא לְהִתְבָּרֵךְ:

מה מצבך בשמירת שבת קדש?

וּכְשֶׁהָיָה זֶה לֹא שׁוֹמֵר שַׁבָּת, אוֹ לֹא שׁוֹמֵר שַׁבָּת כָּרָאוּי, הָיָה ה"חָפֵץ חַיִּים" אוֹמֵר לוֹ: מִבְּלִי שַׁבָּת אֵינִי יָכוֹל לְבָרֶכְךָ... שֶׁכֵּן הַשַּׁבָּת הִיא "מְקוֹר הַבְּרָכָה", כְּךָ קָבַע הַבּוֹרֵא שֶׁמֵּהַשַּׁבָּת מִתְבָּרְכִים כָּל הַשִּׁשָּׁה יָמִים בְּפַרְנָסָה, בְּרִיאוּת, בְּזִוּוּג וּבְכָל הָעִנְיָנִים. וְאִם אֵינְךָ שׁוֹמֵר שַׁבָּת כָּרָאוּי, הֲרֵי שֶׁאֲנִי בָּא לַעֲקֹף אֶת הַשַּׁבָּת וּלְבָרֶכְךָ גַּם כַּאֲשֶׁר הַמָּקוֹר שֶׁקִּבֵּל הַבּוֹרֵא לְבָרְכָה וְשֶׁפַע הִנּוֹ סָגוּר וְחָתוּם, הַאֵיךְ אֶעֱשֶׂה כָּזֹאת? לְבָרֶכְךָ אוֹתְךָ בְּדָרֶךְ עֲקִיפַת הַמָּקוֹר שֶׁהוּא הַשַּׁבָּת? זֶהוּ הֲרֵי רַמָּאוּת...!

לָכֵן קֹדֶם שְׁמֹר שַׁבָּת, וְאָז בְּדָרֶךְ "חֻקִּית" - חֹק הַתּוֹרָה - הַמָּקוֹר פָּתוּחַ לְפָנֶיךָ. וּכְשֶׁהִנְּךָ מֻרְשֶׁה "חֻקִּית" לְהִתְבָּרֵךְ, יָכוֹל אֲנִי לְהוֹסִיף בִּרְכָתִי גַּם כֵּן וּלְבָרֶכְךָ...! וּכְמוֹ כֵן כַּאֲשֶׁר הַמִּתְבָּרֵךְ הָיָה אוֹמֵר שֶׁהִנּוֹ שׁוֹמֵר שַׁבָּת, הָיָה הֶחָפֵץ חַיִּים מַצִּיעַ: שֶׁיְּקַדִּים אֶת כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת וְיִזָּהֵר יוֹתֵר בִּקְדֻשַּׁת הַשַּׁבָּת שֶׁכֵּן הַכֹּל תָּלוּי בַּשַּׁבָּת.

וּבְכֵן נָשִׁים יְקָרוֹת, יֵשׁ לָנוּ כָּאן מֶסֶר גָּדוֹל עֲבוּרְכֶן כְּדֵי לִזְכּוֹת לִבְרֹכַת הַשַּׁבָּת בְּבָתֵּיכֶן. מְצוֹת הַשַּׁבָּת זוֹ הַמִּצְוָה מֵהַתּוֹרָה שֶׁאִישׁ וְאִשָּׁה שָׁוִים בָּהּ לְלֹא שִׁנּוּי, כָּל אִסּוּרֵי שַׁבָּת מֵהַמְּלָאכוֹת הָאֲסוּרוֹת אֲסוּרִים לְאִישׁ וְלָאִשָּׁה בְּשָׁוֶה. וְכֵן מִצְוֹת קִדּוּשׁ וּסְעֻדּוֹת - הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה חַיָּבִים בָּהֶם.

הַחֵלֶק הַנִּכְבָּד שֶׁמְּצוּי יוֹתֵר אֵצֶל הַנָּשִׁים בְּמִצְוַת הַשַּׁבָּת הוּא לְהָכִין אֶת הַבַּיִת לְשַׁבָּת, נְקִיּוֹן וְצַחְצוּחַ הַבַּיִת, כִּבּוּס הַבְּגָדִים, הַמַּצָּעִים, הַמַּפּוֹת לְכָבוֹד שַׁבָּת, הַבְּשׁוּלִים הַמְכֻבָּדִים שֶׁמְּפָאֲרִים אֶת הַשֻּׁלְחָן שַׁבָּת וּמַשְׁרִים אֶת כְּבוֹד וְעֹנֶג הַשַּׁבָּת, כָּל אֵלּוּ הֵם בְּדָרֶךְ כְּלָל חֵלֶק הָאִשָּׁה בַּבַּיִת יָתֵר עַל חֶלְקוֹ שֶׁל הָאִישׁ.

וּכְמוֹ כֵן בְּפִתְיחַת הַשַּׁבָּת הָאִשָּׁה מַדְלִיקָה נֵרוֹת שַׁבָּת, וּמוּבָא בזוה"ק שֶׁבְּזֶה מְסַלֶּקֶת רוּחוֹת רָעוֹת וּמַזִּיקִין מִבֵּיתָהּ וּמְטַהֶרֶתוֹ לְשָׁלוֹם וּלְקֻדֶּשָׁה.

נָשִׁים יְקָרוֹת! יְדִיעָה חֲשׁוּבָה וּנְחוּצָה אוֹדִיעֲכֶם עַתָּה וּבָהּ תָּלוּי כָּל בִּרְכַת הַשַּׁבָּת, בָּהּ תְּלוּיָה הַצְלָחַת סְגֻלַּת הַשַּׁבָּת לְתֵת מֵעֲצָמָתָהּ מִכֹּחָהּ מִבִּרְכָתָהּ לַבַּיִת לְכָל הַתְּחוּמִים הַנִּצְרָכִים, וְהוּא הַשָּׁלוֹם בְּשַׁבָּת!

בְּשַׁבָּת אוֹמְרִים אָנוּ אִישׁ לְחֲבֵרוֹ וְאִשָּׁה לְרֵעוּתָהּ שַׁבָּת שָׁלוֹם. עִקַּר הַכָּבוֹד הַיְפִי וְהַפְּאֵר שֶׁל מַלְכַּת הַשַּׁבָּת הַמִּתְאָרַחַת בְּבֵיתֵנוּ - וּכְאָמְרֵנוּ: בּוֹאִי כַלָּה בּוֹאִי כַלָּה בּוֹאִי כַלָּה שַׁבָּת מַלְכְּתָא - הוּא בְּכָךְ שֶׁנְּקַבְּלָה בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, בְּבַיִת שֶׁל שָׁלוֹם אַהֲבָה אַחֲוָה וְרֵעוּת.

נְתָאֵר לְעַצְמֵנוּ מַזְמִינִים אוֹרֵחַ חָשׁוּב לְבֵיתֵנוּ, מְכִינִים עֲבוּרוֹ שֻׁלְחָן מְפֹאָר הַמָּלֵא בְּכָל טוּב, בַּיִת מְצֻחְצָח, כֵּלִים נָאִים, אוּלָם בִּשְׁהוּתוֹ שֶׁל הָאוֹרֵחַ הַנִּכְבָּד בְּבֵיתֵנוּ רוֹאֶה מְרִיבוֹת וּמַחְלוֹקוֹת לְמוּל עֵינָיו...! הֵיאַךְ יַרְגִּישׁ אוֹרֵחַ זֶה בְּבֵיתֵנוּ?!

הֲיֵשׁ פְּגִיעָה וְזִלְזוּל בְּכְבוֹד הָאוֹרֵחַ יוֹתֵר מִמַּצָּב שֶׁכָּזֶה שֶׁבְּנֵי הַבַּיִת כּוֹעֲסִים, עַצְבָנִים, רָבִים אוֹ שֶׁפְּנֵיהֶם מֻדְאָגִים, עֲצוּבִים מְתוּחִים מוּל עֵינֵי הָאוֹרֵחַ, הֲלֹא יַחְשֹׁב אוֹרֵחַ זֶה שֶׁמָּא בִּגְלָלִי נַעֲשָׂה הַמֶּתַח הַזֶּה, כַּנִּרְאֶה שֶׁאֵינֶנִּי רָצוּי, יִקַּח רַגְלָיו וְיֵצֵא הַחוּצָה...

אִם רְצוֹנֵנוּ לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת כָּרָאוּי, וּלְהַשְׁפִּיַע מִשְׁפָּעָהּ, מִזִּיוָהּ, מִסְּגֻלָּתָהּ, מִכֹּחָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת, זֶהוּ רַק אִם נְכַבְּדֶהָ כָּרָאוּי, וְעִקַּר הַכָּבוֹד הוּא כַּאֲשֶׁר נִנְהַג בְּשַׁבָּת בְּנֹעַם, בְּשִׂמְחָה, בְּשַׁלְוָה, לְלֹא דְּאָגָה לְלֹא עֻצֶב לְלֹא כַּעַס וְעַצְבָנוּת.

וְאַדְרַבָּא, גַּם אוֹרֵחַ שֶׁנִּכְנַס לְבֵית שֶׁהָאֲרוּחַ הוּא דַּל, אֵין אֹכֶל דֵּי הַצָּרֶךְ. אֵין כִּבּוּד חִיצוֹנִי כָּרָאוּי, אוּלָם יֵשׁ מְאוֹר פָּנִים, שִׂמְחָה, שִׁירָה וְזִמְרָה, יְחוּשׁ אוֹרֵחַ זֶה רָצוּי וְאָהוּב, שֶׁכֵּן עִקַּר כְּבוֹד הָאוֹרֵחַ זֶה לֹא הַחִיצוֹנִיּוּת אֶלָּא הַפְּנִימִיּוּת, שֶׁמְּהַלֵּב מְקַבְּלִים אוֹתוֹ בְּאַהֲבָה וְחִבָּה.

כָּל הַחִיצוֹנִיּוּת שֶׁעוֹשִׂים אָנוּ לִכְבוֹד שַׁבָּת, אֹכֶל, נְקִיּוֹן מַלְבּוּשֵׁי שַׁבָּת - זֶהוּ בִּשְׁבִיל לְעוֹרֵר אֶת הַנְּקֻדָּה הַפְּנִימִית שֶׁבָּנוּ לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת בְּכָבוֹד אֱמִתִּי פְּנִימִי.

וּלְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? חֲתֻנָּה, אָדָם בָּא לַחֲתֻנָּה, מָה עִקַּר כַּוָּנַת הָאָדָם בְּבוֹאוֹ לַחֲתֻנָּה? לֶהָנוֹת מֵהָאֹכֶל, מֵהַמָּנוֹת, מֵהַשֻּׁלְחָנוֹת הַמְפֹאָרוֹת מֵהָאוּלָם הַמְפֹאָר, מֵהַתִּזְמֹרֶת הַמְהֻנָּה?! בְּוַדַּאי לֹא, הָעִקַּר בַּחֲתֻנָּה זֶה לְשַׂמֵּחַ אֶת הֶחָתָן וְאֶת הַכַּלָּה, נְתָאֵר לְעַצְמֵנוּ שֶׁנַּעֲרֹךְ אוּלָם לְלֹא אֹכֶל, לְלֹא שֻׁלְחָנוֹת מְפֹאָרִים לְלֹא אוּלָם יָפֶה, לְלֹא תִּזְמֹרֶת, בְּוַדַּאי שֶׁתִּהְיֶה זֶהוּ חֲתֻנָּה עֲלוּבָה, וְאַף שֶׁאֵין הַתַּכְלִית בַּחֲתֻנָּה הָאֹכֶל וְהַתִּזְמֹרֶת, אוּלָם הֵמָּה חִיצוֹנִיּוּת הַמְעוֹרְרִים אֶת הַפְּנִימִיּוּת לְהִתְלַהֵב בַּשִּׂמְחָה, לָשִׁיר וְלִרְקֹד בְּמֶרֶץ וּבְהִתְלַהֲבוּת, הַחִיצוֹנִיּוּת מְעוֹרֶרֶת אֶת הַפְּנִימִיּוּת.

כֵּן הוּא בְּשַׁבָּת, עִקַּר הַשַּׁבָּת הוּא הַפְּנִימִיּוּת לִשְׁמֹחַ בַּשַּׁבָּת, לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת בְּשִׁירָה וְזִמְרָה, דִּבְרֵי תּוֹרָה, כְּסוּפִים וַעֲרִיגָה לַה', וְכָל הַכָּבוֹד הַחִיצוֹנִי שֶׁל מַטְעַמִּים בָּשָׂר וְדָגִים זֶהוּ חִיצוֹנִיּוּת שֶׁנּוֹעֲדָה לְעוֹרֵר אֶת הַפְּנִימִיּוּת.

אִם כֵּן כַּמָּה הַחְטָאַת הַמַּטָּרָה יֶשְׁנָהּ כַּאֲשֶׁר מַשְׁקִיעִים בְּחִיצוֹנִיּוּת הַשַּׁבָּת וְלֹא בְּפְנִימִיּוּת הַשַּׁבָּת.

לָכֵן נָשִׁים יְקָרוֹת, שְׁלֹא תְּהֵא יְגִיעַתְכֶן לָרִיק וְלַבֶּהָלָה, מַשְׁקִיעוֹת אַתֶּן בְּחִיצוֹנִיּוּת שַׁבָּת, בַּנְּקִיּוֹן, בַּכְּבִיסָה, וּבְבִשּׁוּלֵי מַטְעַמִּים, רְאוּ שֶׁעִקַּר הַשְׁקָעָתְכֶן תְּהֵא בַּפְּנִימִיּוּת לִשְׁמֹר עַל כְּבוֹד הַשַּׁבָּת בְּרֹגַע, בְּשַׁלְוָה, זְהִירוּת מִמְּרִיבוֹת, וּמִכּוּחִים.

וְגַם אִם אַתֶּן רוֹאוֹת שֶׁהַשַּׁבָּת לֹא הוֹלֶכֶת כִּרְצוֹנְכֶן, מִצַּד הַבַּעַל אֵינוֹ מְשַׁתֵּף פְּעֻלָּה בְּשִׁירָה, בְּדִבְרֵי תּוֹרָה אֵינוֹ מְרוֹמֵם אֶת הַשַּׁבָּת בַּצַּד הָרוּחָנִי שֶׁלָּהּ, אֵינוֹ מַפְעִיל אֶת הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת

לְשִׂירַת הַשַּׁבָּת לְשִׂמְחָה רוּחָנִית בְּשַׁבָּת, עִם כָּל זֶה שִׁתְקוּ, הַבְלִיגוּ, וְתָחוּשׁוּ בּוּשָׁה מֵהָאוֹרְחַת הַגְּדוֹלָה - הַשַּׁבָּת מִלְּרִיב בְּפָנֶיהָ, וּמִלְּעוֹרֵר זַעַם וְכַעַס בְּפָנֶיהָ.

נַהֲגוּ בְּחָכְמָה לְהָבִיא לְשַׁבָּת כָּבוֹד רוּחָנִי, בְּחָכְמָה וְלֹא בִּמְרִיבָה, אִם הִצְלַחְתֶּן מַה טּוֹב, וְאִם לָאו, מִכָּאן וְעַד לָרִיב וּלְהִתְקוֹטֵט הֲרֵי שֶׁיָּשְׁנוּ פַּעַר עָצוּם, שֶׁכֵּן גַּם אִם הַשַּׁבָּת לֹא עָבְרָה בְּרָמָה רוּחָנִית כָּרָאוּי, עֲדַיִן כְּבוֹד הַשַּׁבָּת נִשְׁמָר כָּרָאוּי, אוּלָם אִם תַּגִּיעוּ לִמְרִיבוֹת וּקְטָטוֹת הֲרֵי שֶׁבָּזֶה רְמַסְתֶּן אֶת כְּבוֹד הַשַּׁבָּת.

בְּשִׁתְיקַתְכֶן וּבְאִפּוּקְכֶן בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יֶשְׁנָהּ מְסִירוּת נֶפֶשׁ מִצִּדְכֶן, שֶׁכֵּן פְּעָמִים שֶׁתָּחוּשׁוּ מֻפְסָדוֹת, טָרְחְתֶּן לְשַׁבָּת בְּטֹרַח גָּדוֹל עַד שֶׁהַבַּיִת נִרְאֶה מוּכָן לְשַׁבָּת, עֲמַדְתֶּן עַל רַגְלֵיכֶן שָׁעוֹת עַל שָׁעוֹת לְכְבוֹד שַׁבָּת, וּלְבַסּוֹף נִתְקַלּוֹת אַתֶּן בְּחֹסֶר הַעֲרָכָה, פִּרְגּוּן, חֹסֶר רוּחָנִיּוּת, הַשַּׁבָּת נִגְמֶרֶת בַּאֲכִילָה, שְׁתִיָּה, שֵׁנָה מְרֻבָּה וְתוּ לֹא, אֲכָן אַכְזָבָה גְּדוֹלָה. אוּלָם כְּפִי צַעֲרְכֶן וְאַכְזָבַתְכֶן כֵּן שְׂכָרְכֶן, בְּאֵם גַּם בְּמַצָּב שֶׁכָּזֶה תִּתְאַפְּקֶנָה מִלָּרִיב וּלְעוֹרֵר מַחְלוֹקוֹת וְתַעֲבִירוּ אֶת הַשַּׁבָּת לְפָחוֹת בְּשָׁלוֹם, בְּשַׁלְוָה, בְּרֹגַע, לְלֹא מְרִיבוֹת וּקְטָטוֹת, לְלֹא כַּעַס, עֶצֶב וְדֶאָגָה, זוֹהִי גְּבוּרָה גְּדוֹלָה, שֶׁבַח וְתִפְאֶרֶת לָכֶן.

וְדִעוּ לָכֶן, שֶׁבִּזְכוּת זֶה לֹא תֵּצֶאנָה מְקֻפָּחוֹת, הַשַּׁבָּת בְּרִאוֹתָהּ אֶת אִפּוּקְכֶן לִכְבוֹדָהּ, תַּרְעִיף עֲלֵיכֶן מִבִּרְכוֹתֶיהָ, מִסְּגֻלּוֹתֶיהָ וּמִשְּׁפָעָהּ הַגָּדוֹל וְהַמְבֹרָךְ, לֹא פָּחוֹת מֵאִלּוּ הָיָה הַבַּיִת רוֹעֵשׁ וְגוֹעֵשׁ מִשִּׁירָה וְזִמְרָה וּמִדִּבְרֵי תּוֹרָה. שֶׁכֵּן בְּרִאוֹת הַשַּׁבָּת אֶת אִפּוּקְכֶן וּכְבִישַׁת צַעֲרְכֶן וְכַעַסְכֶן לִכְבוֹדָהּ, יִגְדַּל עֶרְכְּכֶן בְּעֵינֶיהָ לְהַשְׁפִּיעַ עֲלֵיכֶן וְעַל בַּעֲלֵיכֶן מִשֶּׁפַע בִּרְכוֹתֶיהָ.

הָאֱמוּנָה מְחַיֶּבֶת אוֹתָנוּ לֵידַע, שֶׁהַנְהָגַת חַיֵּי הָאָדָם הֵן בְּגַשְׁמִיּוּת וְהֵן בְּרוּחָנִיּוּת הִיא בִּידֵי ה', אֶלָּא שֶׁבְּגַשְׁמִיּוּת צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק בְּמִדַּת הַבִּטָּחוֹן וּלְהִתְאַמֵּץ בְּמִדָּה זוֹ עַד שֶׁיִּמַּעֵט בְּהִשְׁתַּדְּלוּתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאִלּוּ בְּרוּחָנִיּוּת עַל הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל תָּמִיד בְּכָל כֹּחוֹ, אוּלָם הַתּוֹצָאוֹת גַּם בְּרוּחָנִיּוּת הִנָּן בִּידֵי ה'.

וְלָכֵן יֵשׁ לָנוּ לְהַאֲמִין וְלֵידַע, יֵשׁ סִבָּה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַדּוּעַ יֶשְׁנָם בָּתִּים שֶׁהַשַּׁבָּת אֶצְלָם "הֲפוּכָה", הַיְלָדִים לֹא שְׁקֵטִים, הַיְלָדִים סוֹעֲרִים וְגוֹעֲשִׁים, לֹא מְמַשְׁמְעִים. מְקַלְקְלִים אֶת אֲוִירַת הַשַּׁבָּת, אוֹ שֶׁמִּצַּד הַבַּעַל אֵין "שִׁתּוּף פְּעֻלָּה" לְכַבֵּד אֶת הַשַּׁבָּת כָּרָאוּי.

וְאֵיךְ אָמַר לִי פַּעַם בַּעַל בַּיִת אֶחָד: הָאֱמֶת לִי, הַשַּׁבָּת אֶצְלִי... נוֹרָא... מַמְתִּין אֲנִי לַשַּׁגְרָה שֶׁל יְמוֹת הַחֹל... עַל הָאִשָּׁה לָדַעַת, זֶה בְּהַשְׁגָּחָה, עֲדַיִן לֹא מַגִּיעַ לְבַיִת זֶה אֶת הַתּוֹצָאָה שֶׁל מַתָּנַת הַשַּׁבָּת שֶׁהוּא הָרֹגַע וְהַשַּׁלְוָה, עֲדַיִן חָפֵץ ה' בְּהִתְמוֹדְדוּת לְמַעַן הַשַּׁבָּת בְּבַיִת זֶה! זֶהוּ עֲדַיִן הַמַּהֲלָךְ הַנִּצָּרְךְ בְּבַיִת זֶה שֶׁיִּתְמוֹדְדוּ בּוֹ בְּאִפּוּק וּבִכְבִישַׁת כַּעַס וּדְאָגָה לְמַעַן הַשַּׁבָּת, וּכְמוֹ כָּל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה שֶׁלֹּא מַשִּׂיגִים אוֹתוֹ בְּנֵקֶל רַק לְאַחַר מְסִירוּת נֶפֶשׁ. וּכְשֶׁיִּגְמַר מַהֲלָךְ

זֶה הַנִּצְרָךְ עֲדַיִן בְּבֵית זֶה - "סוֹף הַכָּבוֹד לָבוֹא" - יְבוֹאוּ שַׁבָּתוֹת רְגוּעוֹת שְׂמֵחוֹת, וְהוּא בָּדוּק וּמָצוּי.

ימלא פי תהלתך

סִיּוּם סֵפֶר זֶה "חַיָּה בֶּאֱמוּנָה" נִסְתַּיֵּם בְּעִצּוּמוֹ שֶׁל מִבְצָע "צוּק אֵיתָן" בְּחֹדֶשׁ תַּמּוּז תשע"ד. גִּלְגּוּלוֹ שֶׁל מִבְצָע זֶה הֵחֵל חֹדֶשׁ קֹדֶם כַּאֲשֶׁר נֶחְטְפוּ שְׁלֹשָׁה מִבַּחוּרֵי יְשִׁיבָה וְנֶהֶרְגוּ בִּידֵי רוֹצְחִים אַכְזָרִים הַשָּׁם יִנְקֹם דָּמָם.

שְׁמוֹנָה עָשָׂר יוֹם מִשֶּׁנֶּחְטְפוּ וְנִרְצְחוּ וְעַד שֶׁנִּתְגַּלְתָה גּוּפָתָם שֶׁלֹּא הֶעָלְתָה רִימָה, בְּאוֹתָם יָמִים נֶעֶרְכוּ בְּעַם יִשְׂרָאֵל תְּפִלּוֹת וּזְעָקוֹת לַה', רַק בַּכֹּתֶל הַמַּעֲרָבִי הִתְאַסְפוּ כַּחֲמִשִּׁים אֶלֶף מִיִּשְׂרָאֵל בִּבְכִיּוֹת וּזְעָקוֹת לַה' עַל אוֹתָם חֲטוּפִים.

אֱמוּנָתֵנוּ חֲזָקָה שֶׁאֵין תְּפִלָּה הוֹלֶכֶת לְאִבּוּד, וְהִנֵּה נִתְגַּלְגֵּל מִכְּךְ הַמִּלְחָמָה הַקָּשָׁה עִם ה"חֲמָאס" בְּעַזָּה, אֲלָפֵי טִילִים וּפְצָצוֹת זָרְקוּ מֵעַל שְׁמֵי אַרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה. וּכְמִנְיַן הַטִּילִים כֵּן מִנְיַן הַנִּסִּים שֶׁנַּעֲשׂוּ לָנוּ, בְּכָל טִיל - נֵס...! נֶחְשְׁפוּ מְנְהָרוֹת מְלֵאוֹת פְּצָצוֹת, נֶחְשְׁפוּ תָּכְנִיּוֹת זָדוֹן שֶׁל אוֹתָם רוֹצְחִים וְסֻכְּלוּ טֶרֶם יָצְאוּ לַפֹּעַל. וּבְעֵינֵינוּ רָאִינוּ אֶת הַנֶּאֱמָר (תהילים קכד):

"לוּלֵי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ... אָזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ, בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ... אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ..."

וְלָכֵן נִסִּים סִפַּרְנוּ זֶה בְּהוֹדָאָה לַה' עַל נִסָּיו וְעַל נִפְלְאוֹתָיו שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ, עַל חַסְדּוֹ הַגָּדוֹל עִמָּנוּ שֶׁמְּהַפֵּךְ מִדַּת הַדִּין לְמִדַּת הָרַחֲמִים, וְלִפְעָמִים בְּשִׁבְיל יָחִיד וּמוּבָא בַּגְּמָרָא (יומא לט):

"יָחִיד שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה מוֹחֲלִין לוֹ וּלְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ".

יִתְכֵּן שֶׁשָּׁם אֵיזוֹ אִשָּׁה קִבְּלָה עָלֶיהָ צְנִיעוּת....שָׁם אֵיזוֹ אִשָּׁה קִבְּלָה עָלֶיהָ לִשְׁתֹּק וּלְהֵעָלֵב לְכָבוֹד ה' מִתּוֹךְ אֱמוּנָה וְהִתְבַּטְּלוּת לַה'... שָׁם אֵיזוֹ אִשָּׁה מָסְרָה נֶפֶשׁ לַעֲזֹב מָקוֹם עֲבוֹדָה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קַלּוּת רֹאשׁ, לָשׁוֹן הָרַע וְכַיּוֹצֵא, וּבִזְכוּת זֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹחֵל לְכָל יִשְׂרָאֵל - לְפָחוֹת לְעִנְיַן זֶה לְהַאֲרִיךְ אִתָּם אַפּוֹ וּלְבַטֵּל מֵעֲלֵיהֶם גְּזֵרָה נוֹרָאָה שֶׁנִּגְזְרָה עֲלֵיהֶם.

וַאֲסַיֵּם בְּסִפּוּר שֶׁסִּפְּרוֹ הגר"ח שְׁמוּאֵלֵביץ זצוק"ל סִפּוּר מְאַלֵּף הֵיאַךְ בְּזוּתוֹר שֶׁל אִשָּׁה שֶׁוִּתְּרָה לְבַעֲלָהּ נִצְּלוּ מְמָוֶת צִבּוּר שָׁלֵם.

מְסֵפֶר כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ:

הָיָה רַבִּי חַיִּים שְׁמוּאֵלֵביץ רֹאשׁ יְשִׁיבַת מִיר מְסַפֵּר בְּשִׂיחוֹתָיו.

בְּמִלְחֶמֶת שֵׁשֶׁת הַיָּמִים אִיר תשכ"ז בְּשִׁבְתּוֹ בְּמִקְלַט הַיְשִׁיבָה עֵת הָאֵימָה מְרַחֶפֶת בֶּחָלָל, רַעַם הַפַּגָּזִים מַחֲרִישׁ אֶת הָאָזְנַיִם כֻּלָּם מִצְטַנְּפִים בְּתוֹךְ עַצְמָם, פִּרְקֵי תְּהִלִּים מְמַלְאִים אֶת הָאֲוִיר. לְפֶתַע קָלְטוּ אָזְנָיו שִׂיחַ נְכָאִים שֶׁל אִשָּׁה עֲלוּבָה שֶׁבַּעֲלָהּ זָנַח אוֹתָהּ זֶה כְּעֶשֶׂר שָׁנִים, וְהִיא נוֹתְרָה עֲגוּנָה שְׁבוּרַת לֵב. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה קוֹרֵאת אוֹתָהּ עֲלוּבָה בְּמַר לִבָּהּ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אֲנִי סוֹלַחַת וּמְוַתֶּרֶת לְבַעֲלִי עַל כָּל הַצַּעַר, הַבְּזָיוֹנוֹת וְהַכְּאֵב שֶׁהֵסֵב לִי בְּמֶשֶׁךְ כָּל הַשָּׁנִים שֶׁהִשְׁאִיר אוֹתִי לַאֲנָחוֹת. אָנָּא סְלַח נָא אַף אַתָּה רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם לְכָל הַיּוֹשְׁבִים כָּאן בַּמִּקְלָט עַל כָּל חֲטָאֵיהֶם, כְּשֵׁם שֶׁאֲנִי מוֹחֶלֶת בְּלֵב שָׁלֵם לְבַעֲלִי! סִיֵּם רַבִּי חַיִּים: אִם נוֹתַרְנוּ אָנוּ יוֹשְׁבֵי אוֹתוֹ מִקְלָט בַּחַיִּים, וְזָכִינוּ לְהִנָּצֵל מִפִּגְזֵי הָאוֹיֵב, הֲרֵי זֶה בְּעִקָּר בִּזְכוּתָהּ שֶׁל אוֹתָהּ עֲגוּנָה אֻמְלָלָה, שֶׁהֶעֱבִירָה עַל מִדּוֹתֶיהָ וּוִתְּרָה וּמָחֲלָה לְפִשְׁעֵי בַּעֲלָהּ, הִיא שֶׁעָמְדָה לָנוּ בִּשְׁעוֹת צָרָה וְהִיא שֶׁהִכְרִיעָה אֶת הַכַּף לְחַיִּים! (רח"ש פרוש).

פרק ו' - הנהגות למניעת קירוב דעת וידידות

נסיונות האמונה לאשה מתעצמות בעיקר במקומות עבודה, להיות גם שם נאמנה לה', לא להתפשר בכל הקשור לישרות ולצניעות באומץ ובגבורה.

להלן כמה ידיעות נחוצות לאשה במקום עבודה

א. עוֹבְדִים וְעוֹבְדוֹת לֹא יְשׁוֹחֲחוּ יַחַד עַל נוֹשְׂאִים שֶׁאֵינָם נוֹגְעִים יְשִׁירוֹת לְתַפְקִידָם (בְּעִנְיְנֵי חֲדָשׁוֹת, פּוֹלִיטִיקָה וְכַדּוֹמֶה, וַאֲפִלּוּ לֹא לְנַסּוֹת לְהַחְזִיר אֶחָד מֵהָעוֹבְדִים בִּתְשׁוּבָה). הַדָּבָר אָסוּר גַּם בְּשִׂיחָה שֶׁמִּשְׁתַּתְּפִים בָּהּ כַּמָּה עוֹבְדִים, וְקַל וְחֹמֶר בְּשִׂיחָה בֵּיחִידוּת בֵּין עוֹבֵד לְעוֹבֶדֶת.
יֵשׁ לְהִזָּהֵר מִלְּשׂוֹחֲחַ שִׂיחוֹת שֶׁאֵינָם מֵעִנְיְנֵי הָעֲבוֹדָה גַּם בִּפְגִישָׁה אַקְרָאִית בָּרְחוֹב אוֹ בַּטֶּלֶפוֹן. וַאֲפִלּוּ בְּעִצּוֹת בַּדְּבָרִים הַנִּצְרָכִים יֵשׁ לְהִמָּנַע כָּל שֶׁאֵינָם קְשׁוּרִים בְּאֹפֶן יָשִׁיר לְעִנְיְנֵי הָעֲבוֹדָה.
ב. כָּל דִּבּוּר הַנִּצְרָךְ לָעֲבוֹדָה, צָרִיךְ לְהִתְבַּצֵּעַ בְּצוּרָה מְאֻפֶּקֶת, לְלֹא כָּל סַמְמָן שֶׁל קֵרוּב הַדַּעַת וְיַחַס אִישִׁי.
אֵין לְשַׁלֵּב בַּשִּׂיחָה בְּדִיחוֹת, דִּבְרֵי לֵיצָנוּת אוֹ קַלּוּת דַּעַת.
ג. מֻחוּץ לִשְׁעוֹת הָעֲבוֹדָה, יֵשׁ לְהִמָּנַע מִלְּנַהֵל שִׂיחוֹת טֶלֶפוֹן בֵּין עוֹבֵד לְעוֹבֶדֶת אֲפִלּוּ בְּעִנְיְנֵי הָעֲבוֹדָה. וּבִמְקוֹם הֶכְרֵחַ, רָאוּי שֶׁהָעוֹבֵד יִמְסֹר אֶת הַהוֹדָעָה לְעוֹבֶדֶת עַל - יְדֵי בַּעֲלָהּ אוֹ אֲבִיהָ.
ד. לֹא יִפְנוּ אֶחָד לַשֵּׁנִי בְּשֵׁמוֹת פְּרָטִיִּים אוֹ בְּכִנּוּיִים, אֶלָּא רַק בְּשֵׁם הַמִּשְׁפָּחָה, וְרָצוּי בְּתוֹסֶפֶת 'הָרַב' 'מַר', 'הָרַבָּנִית' אוֹ 'גְּבֶרֶת'.
ה. כְּכְלָל: יֵשׁ תָּמִיד לְהַקְפִּיד שֶׁיִּהְיֶה הַשִּׂיחָה בֵּינֵיהֶם בְּסִגְנוֹן רִשְׁמִי וְלֹא יְדִידוּתִי וְאִישִׁי, מִשּׁוּם שֶׁהִתְיַחֲסוּת אִישִׁית מְבִיאָה לְקֵרוּב הַדַּעַת בֵּינֵיהֶם וַעֲלוּלָה לְהָבִיא לִמְכְשׁוֹלוֹת חֲמוּרִים.
ו. אָסוּר לְאִישׁ לִשְׁאֹל לְאִשָּׁה בִּדְבָרִים הַנּוֹגְעִים לְחַיֶּיהָ הַפְּרָטִיִּים חוּץ מֵהָעֲבוֹדָה, וְכֵן אָסוּרָה אִשָּׁה שֶׁתִּשְׁאַל כֵּן מֵהָאִישׁ, כְּגוֹן:

הֵיכָן הָיִית בַּשַּׁבָּת שֶׁעָבְרָה? הֲאִם נִסָּעְתֶּם לְחֹפֶשׁ לְאֵיזֶה מָקוֹם. אֵיךְ חָלַף הַחֹפֶשׁ? הַאִם אַתֶּם אוֹכְלִים מַאֲכָל זֶה? אוֹ הֶכְשֵׁר זֶה וְכַדּוֹ', אֵיפֹה בַּעֲלֵךְ לוֹמֵד וְכַדּוֹ'.
וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לְהִמָּנַע מִכָּל הִתְעַנְיְנוּת עַל שְׁלוֹם בַּיִת וְיַחֲסֵי מִשְׁפָּחָה וְכַדּוֹמֶה.
- וְכֵן כֹּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, דֶּיוֹת וְהִתְעַנְיְנוּת שֶׁכָּזוֹ מַרְבֶּה חִבָּה וֶרֶעוּת.
וְהוּא הַדִּין שֶׁאָסוּר לְאִישׁ לִשְׁאֹל גַּם מֵאִישׁ אַחֵר עָלֶיהָ עַל דְּבָרִים כָּאֵלּוּ, שֶׁמָּא הָאַחֵר יַגִּיד לָאִשָּׁה שֶׁפְּלוֹנִי שָׁאַל עָלֶיהָ וְזֶה יָבִיא לְהִתְקָרְבוּת בֵּינָהּ לְבֵין זֶה שֶׁשָּׁאַל עָלֶיהָ. וְדַי לַמֵּבִין
ז. אָסוּר לְאִישׁ לִפְרֹס בִּשְׁלוֹם אִשָּׁה אֲפִלּוּ עַל יְדֵי בַּעֲלָהּ, וְאֵין שׁוּם נָפְקָא מִינָהּ בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן הוּא מְדַבֵּר, כְּגוֹן: "שָׁלוֹם לְרַעְיָתְךָ", "דְּרִישַׁת שָׁלוֹם לְאִשְׁתְּךָ".
ח. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁהָאִשָּׁה אֲסוּרָה לְדַבֵּר אֶל הָאִישׁ בְּאֹפֶן הִשְׁתַּעְשְׁעוּת שֶׁמְּקָרֶבֶת בָּזֶה אֶת דַּעְתּוֹ וְשִׂימַת לִבּוֹ עָלֶיהָ - הֲגַם שֶׁלִּפְעָמִים יֵשׁ בָּזֶה צֹרֶךְ לַעֲבוֹדָתָהּ, כְּגוֹן שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בַּחֲנוּת [בְּתוֹר מוֹכֶרֶת, זַבָּנִית], וְאֶפְשָׁר לָהּ לְהַמְשִׁיךְ לֵב הַקּוֹנִים ע"י שֶׁמְּדַבֶּרֶת בְּלָשׁוֹן רַכָּה וּבִלְשׁוֹן חֲנָפָה וְכַדּוֹמֶה, וּבְאֹפֶן זֶה גּוֹרֶמֶת שֶׁהַקּוֹנֶה יִתְפַּתֶּה לִקְנוֹת כְּיָון שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲנָאָה מֵאֹפֶן דִּבּוּרָהּ אֲלֵיו - וַהֲרֵי זֶה מֵאֲבִיזְרֵיהוּ דְּגִלּוּי עֲרָיוֹת שֶׁיֵּהָרֵג וְאַל יַעֲבֹר. (ובשו"ת אגרות משה אה"ע ח"ד סימן ס' מובא: דאם מדבר האיש עם האשה לשם הנאה אז הרי זה נכלל בהלאו של לא תקרבו לגלות ערוה, דהוא ביהרג ואל יעבור, וכל מה שאסור לאיש אסור לאשה ג"כ).
ט. כַּאֲשֶׁר מְנַהֵל אוֹ מַעֲבִיד רוֹצֶה לְשַׁבֵּחַ עוֹבֶדֶת עַל מְסִירוּתָהּ וְכַדּוֹמֶה, יָכוֹל הוּא לְשַׁבֵּחַ אֶת הָעֲבוֹדָה שֶׁנַּעֲשְׂתָה כָּרָאוּי, אֲבָל אָסוּר לוֹ לְשַׁבֵּחַ אֶת הָעוֹבֶדֶת בִּתְאָרִים אִישִׁיִּים, וְכֵן מְנַהֵלֶת אוֹ מַעֲבִידָה בְּהִתְיַחֲסוּתָהּ לְפוֹעֵל.
י. מְאֹד צְרִיכִין לְהִזָּהֵר בְּשָׁעָה שֶׁמְּדַבְּרִים אִישׁ וְאִשָּׁה [כַּמּוּבָן בְּאֹפֶן הַמֻּתָּר כְּפִי הַנַּ"ל], שֶׁלֹּא יִכָּלְלוּ בְּדִבּוּרָם הוּא וְהִיא בְּיַחַד, כְּגוֹן לוֹמַר "אֲנַחְנוּ" צְרִיכִים לְדַבֵּר עִם פְּלוֹנִי, אוֹ שֶׁ"אֲנַחְנוּ" צְרִיכִים לְקָנוֹת חֵפֶץ פְּלוֹנִי, רַק יֹאמְרוּ בְּלָשׁוֹן סְתָמִי: "צְרִיכִים" לְדַבֵּר, אוֹ "צְרִיכִים לִקְנוֹת", וּלְהַשְׁמִיט הַבְּטוּי "אֲנַחְנוּ", וְהַחוֹשׁ מֵעִיד שֶׁעַל יְדֵי שֶׁכּוֹלְלִים בְּדִבּוּר אֶת עַצְמָם בְּיַחַד גּוֹרֵם הַדָּבָר לְהִתְקָרְבוּת יְתֵרָה וִידִידוּת הַמֵּבִיא לְהִתְגָּרוּת הַיֵּצֶר הָרַע.
יא. שְׁמִירַת הַמֶּרְחָק בֵּין עוֹבְדִים לְעוֹבְדוֹת מְחַיֶּבֶת שֶׁלֹּא לִיצֹר קֶשֶׁר בֵּין מִשְׁפָּחוֹת הָעוֹבְדִים וְהָעוֹבְדוֹת כְּגוֹן: בְּקוּרִים מִשְׁפַּחְתִּיִּים בֵּינֵיהֶם, טִיּוּלִים מְאֹרְגָּנִים מְשֻׁתָּפִים, נֹפֶשׁ מְשֻׁתֶּפֶת בְּבָתֵּי מָלוֹן וְכַדּוֹמֶה.

חובת השמירה על מרחק בעת העבודה

א. בְּמִדַּת הָאֶפְשָׁר רָאוּי לְהִמָּנַע מֵהוֹשָׁטַת דְּבָרִים מִיָּד לְיָד, אֶלָּא יֵשׁ לְהַנִּיחָם עַל הַשֻּׁלְחָן וְכַדּוֹמֶה.

ב. אֵין לַעֲשׂוֹת אֶחָד לַשֵּׁנִי שֵׂרוּת כָּל שֶׁהוּא כְּגוֹן: לִקְנוֹת עֲבוּרוֹ מַאֲכָל מֵהַמַּכֹּלֶת אוֹ לְכַבְּדוֹ מִמַּאֲכָל שֶׁהֵבִיאָה מֵהַבַּיִת וְכַדּוֹמֶה, מִלְּבַד כַּאֲשֶׁר יֵשׁ תּוֹרָנוּת מְיֻחֶדֶת לִקְנוֹת עֲבוּר כָּל הָעוֹבְדִים, וְאֵין בַּדָּבָר יַחַס אִישִׁי.

ג. לְכַתְּחִלָּה צָרִיךְ לְהַקְצוֹת חֲדָרִים נִפְרָדִים לָעוֹבְדִים וְלָעוֹבְדוֹת.

אִם אֵין הַדָּבָר מִתְאַפְשֵׁר, צְרִיכִים הֵם לְכָל הַפָּחוֹת לָשֶׁבֶת בִּשְׁנֵי שֻׁלְחָנוֹת נִפְרָדִים כְּשֶׁבֵּינֵיהֶם מֶרְחָק נָכָר, וּבְשׁוּם אֹפֶן אָסוּר לְשִׁנֵיהֶם לָשֶׁבֶת לְיַד שֻׁלְחָן אֶחָד, וְקַל וָחֹמֶר שֶׁלֹּא יֵשְׁבוּ זֶה מוּל זֶה בֵּין בְּשָׁעוֹת הָעֲבוֹדָה וּבֵין שֶׁלֹּא בְּשָׁעוֹת הָעֲבוֹדָה. וַאֲפִלּוּ אִם עִסּוּקָם בְּדְבָרִים שׁוֹנִים כָּל אֶחָד בַּעֲבוֹדָתוֹ שֶׁלּוֹ.

ד. לֹא יֹאכְלוּ הָעוֹבְדִים וְהָעוֹבְדוֹת בְּמֶעֱרָב (חֶדֶר אֶחָד בְּלֹא מְחִיצוֹת), אֶלָּא יֹאכְלוּ בְּהַפְרָדָה, אוֹ בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים.

וְכֵן לֹא תַּגִּישׁ עוֹבֶדֶת אוֹכֶל לָעוֹבְדִים, אוֹ לְהֶפֶךְ, וּבְוַדַּאי שֶׁאָסוּר לַמְזַכִּירָה לְהַגִּישׁ קָפֶה אוֹ תֵּה וְכַדּוֹמֶה לַמְנַהֵל, אֶלָּא אִם כֵּן הִיא מְמֻנָּה מִטַּעַם הַמִּפְעָל לְהַגִּישׁ לְכָל הָעוֹבְדִים בְּשָׁוֶה, וְגַם אָז תַּקְפִּיד לֹא לְהַגִּישׁ לִפְנֵיהֶם מַמָּשׁ, אֶלָּא בְּמֶרְחָק מָה.

ה. בְּחֶדֶר הַ"תֵּה" וְכַדּוֹמֶה לֹא יִשְׁתּוּ אוֹ יִשְׁהוּ יַחַד בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְכֵן יֵשׁ לְיַחֵד מָקוֹם נִפְרָד לִגְבָרִים וּלְנָשִׁים לִתְלִיַּת מְעִילִים וְתִיקִים.

ו. בְּכָל מַצָּב בָּעֲבוֹדָה אוֹ כְּשֶׁצְּרִיכִים לְדַבֵּר בֵּינֵיהֶם, יֵשׁ לִשְׁמֹר עַל מֶרְחָק בֵּינֵיהֶם, שֶׁלֹּא לַעֲבֹד אוֹ לַעֲמֹד קָרוֹב מִדַּי זֶה לָזֶה.

אסיפות בעניני העבודה

א. בַּאֲסֵפוֹת עוֹבְדִים אוֹ בְּכָל הִתְכַּנְּסוּת אַחֶרֶת, עַל גְּבָרִים וְנָשִׁים לָשֶׁבֶת בִּנְפְרָד.

ב. אֵין לַעֲרֹךְ לְעוֹבְדִים מְסִבּוֹת, אֲרוּעִים וְטִיּוּלִים, וְאֵין לְהִשְׁתַּתֵּף בָּהֶם, אֶלָּא אִם כֵּן נֶעֱרָכִים לָאֲנָשִׁים לְחוּד וּלְנָשִׁים לְחוּד - בִּזְמַנִּים שׁוֹנִים אוֹ בִּמְקוֹמוֹת שׁוֹנִים.

הדרך לעבודה וממנה

א. אֵין לַמְנַהֵל אוֹ לְאַחַד הָעוֹבְדִים לְהַסִּיעַ בִּמְכוֹנִיתוֹ עוֹבֶדֶת אוֹ כַּמָּה עוֹבְדוֹת (וְכֵן לְהֶפֶךְ), לֹא בְּשָׂכָר וְקַל וָחֹמֶר שֶׁלֹּא בְּחִנָּם - לָעֲבוֹדָה, לַבַּיִת וּלְכָל מָקוֹם שֶׁהוּא.

ב. כְּשֶׁיֵּשׁ הַסָּעָה מְאֹרְגֶנֶת לָעוֹבְדִים, רָצוּי לְכַתְּחִלָּה שֶׁתִּהְיֶה הַסָּעָה נִפְרֶדֶת לִגְבָרִים וּלְנָשִׁים, וְעַל הַנָּשִׁים לְהַקְפִּיד לְמַעֵט בְּדִבּוּר עִם הַנֶּהָג.

ג. כַּאֲשֶׁר אֵין אֶפְשָׁרוּת לְהַסָּעָה נִפְרֶדֶת, יֵשׁ לְהַקְפִּיד שֶׁלֹּא יֵשְׁבוּ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים בְּסַפְסָל אֶחָד, וּפְשׁוּט שֶׁלְּכַתְּחִלָּה יֵשְׁבוּ הָאֲנָשִׁים מִלְּפָנִים וְהַנָּשִׁים מֵאָחוֹר, וְלֹא יִשּׁוֹחֲחוּ בֵּינֵיהֶם בִּזְמַן הַנְּסִיעָה.

ד. יֵשׁ לְהַקְפִּיד שֶׁאִשָּׁה לֹא תֵּשֵׁב בַּמּוֹשָׁב הַקִּדְמִי בְּסָמוּךְ לְנֶהָג, אֶלָּא מֵאָחוֹר.

ה. בְּמָקוֹם שֶׁחוֹזְרִים מֵהָעֲבוֹדָה בְּשָׁעָה מְאֻחֶרֶת בַּלַּיְלָה, יֵשׁ לְמַנּוֹת אָדָם מְיֻחָד (חֲרִדִי) נוֹסָף, שֶׁיֵּשֵׁב לְיַד הַנֶּהָג (שֶׁגַּם הוּא חֲרִדִי), וְיִשָּׁאֵר אִתּוֹ עַד רֶדֶת כָּל הַנָּשִׁים - כְּדֵי לִמְנֹעַ אִסּוּר יִחוּד. וְיַקְפִּידוּ שֶׁלֹּא יִשּׂוֹחֲחוּ עִם הַנָּשִׁים כְּלָל

וְלַנּוֹהֲגִים (כהרמב"ם והשו"ע) שֶׁלְּהִנָּצֵל מִ'יִּחוּד' דָּרוּשׁ שֶׁיִּהְיוּ שָׁלֹשׁ נָשִׁים וְשָׁלֹשׁ גְּבָרִים, חוֹבָה עֲלֵיהֶם לְסַדֵּר שֶׁיִּסְּעוּ אִתָּם זוּג נָשׂוּי.

הלבוש בעבודה

א. אָסוּר לְנָשִׁים לְהַגִּיעַ לָעֲבוֹדָה בִּבְגָדִים מְהֻדָּרִים, אֶלָּא בִּבְגָדִים רְגִילִים, צְנוּעִים וּפְשׁוּטִים, הָעוֹנִים עַל כָּל דְּרִישׁוֹת הַהֲלָכָה. כְּמוֹ כֵן עֲלֵיהֶן לְמַעֵט בְּתַכְשִׁיטִים וּבְשֵׂם (שֶׁלֹּא יִהְיֶה מֻרְגָּשׁ), וּמִכָּל דָּבָר הַמּוֹשֵׁךְ תְּשׂוּמַת לֵב.

ב. מִפַּעַם לְפַעַם עַל הָאִשָּׁה לִבְדֹּק אִם חָל שִׁנּוּי בְּהִתְנַהֲגוּתָהּ וּבִלְבוּשָׁהּ.

"כִּי כָּךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל הַיֵּצֶר, הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ כָּךְ וּמָחָר אוֹמֵר לוֹ כָּךְ, עַד שֶׁאוֹמֵר לוֹ לֵךְ..."

אִם הָאֲוִירָה בַּמָּקוֹם גּוֹרֶמֶת לָהּ לְהַחְלִיף אֶת הַבְּגָדִים, לִבְגָדִים מְהֻדָּרִים יוֹתֵר אוֹ צְנוּעִים פָּחוֹת, אוֹת הוּא כִּי מְקוֹם עֲבוֹדָה זֶה פָּסוּל, וְיֵשׁ לְעָזְבוֹ.